Alkawal Kesal

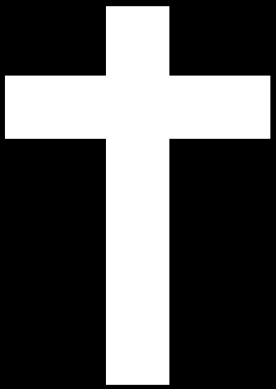

Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language of Benin

Alkawal Kesal
Portions of the New Testament in the Fulfulde Borgu language of Benin

copyright © 2011 SIM International

Language: Fulfulde Borgu (Fulfulde, Borgu)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
7104dd08-43ed-5b6c-bcfb-9f0e6052d5f3

Contents

Matiye 1
Yuhaana 59
Roma 101
Korintu Aranol . 126
Galaatiya 150
Efesu 159
Filippi 168
Koloosi 175
Tesalonika
Ɗiɓaɓol 181
Timote Aranol . 185
Timote Ɗiɓaɓol . 193
Titus 198
Filemon 202
Iburaninkeeɓe . 204
Piyer Aranol . . 223
Piyer Ɗiɓaɓol . . 231
Yuhaana Aranol 236
Yuhaana Ɗiɓaɓol 243
Yuhaana Tataɓol 245
Yahuuda 247
Kollitinki 250

Linjiila Yeesu hande no Matiye winniri

Haala puddirka

Binnuɗo linjiila arandeha kaa ɗo laati nun Yahuduujo janŋuɗo. Diga fuddoode, himɓe e miili Matiye jaɓoowo ceede faada nun winni linjiila kan. O laati nun bo gooto der aahiiɓe Yeesu sappo e ɗiɗo. Yahuduuɓe nun o winnani. O hollitii ɗum e limtango ɓe aayaaje Alkawal Kiinŋal ɗuuddɗe, kollitooje no Yeesu nun laatii kebbinɗo annabaakuuji ɗuuddi. Linjiila makko e jogii haalaaji mawɗi feere feere.

Haala Laamaare Alla nun laatii ɗaɗol manŋol der ekkitinol Yeesu. Laamaare Alla nen Matiye bo noddata Laamaare kammu. Maytitaago noddugo mo «Ɓii Dawda», kan nun hollitinta ɗum. Yeesu laati nun laamiiɗo mo annabiiɓe batani waran, kan laatii waaji Matiye. Wooduɓe annal waddanii «laamiiɗo Yahuduuɓe», dokke. Yeesu fiinii no Laamaare Alla faanake, tuubuɓe, ko wayliti goonki mum, faami no e haajaa Alla walla ɗum, kamɓe nun laamaare nen laatanii.

Baa no laamiiɗo on hollitii maaneeji Laamaare Alla e waɗugo kaayeefiiji, o nyawti nyawɓe, o nyaanni rafaaɓe, e non fu, himɓe woppii mo hande no o batunoo de ɗuuddum kanko e hoore makko. Yahuduuɓe daartannooɓe laamiiɗo, faamay no e haani laamiiɗo on tooroo.

No Yeesu finti, o hollii no o laataaki laamiiɗo Yahuduuɓe tan. O wi'i: «Mi hokkaama baawɗe dow kammu e dow leydi fu».

Tokkontirki haalaaji

1. Kaakiraaɓe Yeesu e dingol mum, 1.1-2
2. Waaju e golle Yuhaana gaɗoowo batisi, 3.1-12
3. Waɗugo Yeesu batisi e jarbeeki mum, 3.13-4.11
4. Golle Yeesu der Galili, 4.12-18.35
5. Ummaago Yeesu diga Galili, yahi Urusaliima, 19.1-20.34
6. Asaweere Yeesu sakitineere, 21.1-27.66
7. Fintuki e hollitaaki Yeesu Joomiraawo, 28.1-20.

Inɗe kaakiraaɓe Yeesu (Luka 3.23-38)

1 Nani ɗo inɗe kaakiraaɓe
Yeesu Almasiihu, taaniraawo
Dawda, taaniraawo Iburahi-
ima:
2 Iburahiima rimi Isiyaaku,
Isiyaaku rimi Yaakuubu,
Yaakuubu rimi Yahuuda e
miiraaɓe mum.
3 Yahuuda rimi Fares
e Jara, kamɓe woni ɓe o
rindi e Tamar, Fares rimi
Hisuruuna, Hisuruuna rimi
Aram.
4 Aram rimi Aminadab,
Aminadab rimi Nasuuna,
Nasuuna rimi Salmuuna.
5 Salmuuna rimi Bo'es, mo
o rindi e Rahab, Bo'es rimi
Obed, mo o rindi e Ruutu,
Obed rimi Yesa.
6 Yesa rimi Dawda,
laamiiɗo.

Dawda rimi Suleymaanu,
inniiko woni debbo mo Uriya
acci.
7 Suleymaanu rimi
Robo'am, Robo'am rimi
Abiya, Abiya rimi Asa.
8 Asa rimi Yusafat, Yusafat
rimi Yoram, Yoram rimi
Ujiya.
9 Ujiya rimi Yotam, Yotam
rimi Akas, Akas rimi
Hejekiya.
10 Hejekiya rimi Manaasa,
Manaasa rimi Amon, Amon
rimi Yusiya.
11 Yusiya rimi Yekuniya
e miiraaɓe mum. Wakkati
mum nun Yahuduuɓe eggi-
naa, yaaraa leydi Babiila.
12 Ɓaawo no ɓe jaara Babi-
ila, Yekuniya rimi Salaatiyel,
Salaatiyel rimi Jorobabel.
13 Jorobabel rimi Abihuda,
Abihuda rimi Eliyakim,
Eliyakim rimi Ajora.
14 Ajora rimi Sadok, Sadok
rimi Akim, Akim rimi
Eliyuda.
15 Eliyuda rimi Eliyaajaru,
Eliyaajaru rimi Mattan, Mat-
tan rimi Yaakuubu.
16 Yaakuubu rimi Yusufu,
gorko Mariyama, inna Yeesu,
bi'eteeɗo Almasiihu.
17 Jaamanuuji sappo e naay
nun waɗi diga Iburahiima
faa yottii Dawda. Diga
Dawda faa yottii wakkati
Yahuduuɓe egginaa, yaaraa
Babiila, waɗii jaamanu-
uji sappo e naay. Diga
Yahuduuɓe egginaa yaara
Babiila, faa yottii Almasiihu,
waɗii jaamanuuji sappo e
naay.

Dingol Yeesu Almasiihu
(Luka 2.1-7)

18 Nani ɗo no Yeesu Al-
masiihu rimiraa. Mariyama
inniiko, e laatii mo Yusufu
ɗaɓɓi. Amma ko ɓe kawta,
Mariyama heɓii reedu e
baawɗe Ruuhu Ceniiɗo.
19 Yusufu ɗaɓɓuɗo
Mariyama e laatii neɗɗo
poonnitiiɗo. O yiɗay sentingo
mo, den o resi salaago mo e
cuuɗiiɗum.
20 Wakkati o woni oo miijoo
ka, malaykaajo Joomiraawo
wari e makko, der koyɗool.
Malaykaajo on wi'i mo:
«Yusufu, taaniraawo Dawda,
taa hulu ettugo Mariyama,
debbo maa. Gam ɓinŋel ŋel o
saawi, e Ruuhu Ceniiɗo yiwi.
21 O riman ɓiɗɗo gorko,
kokkaa mo inne Yeesu, gam
o hisinan himɓe makko diga
hakkeeji maɓɓe.»
22 Ɗum fu, ɗum waɗii
gam hebbingo haala ka
Joomiraawo batuno diga e
hunnuko annabiijo, o wi'i:
23 «Ɠatol ŋol annaa gorko
saawan, rima ɓiɗɗo
gorko,
o wi'ete Emmanuwel.»
Maana inne nen woni: «Alla e
wondi e meeɗen.»
24 No Yusufu fini, waɗi ko
malaykaajo Joomiraawo bati
ɗum, o ɓaŋi Mariyama.
25 Amma o hawtay e
makko, faa nyaanne o rimi
ɓiɗɗo gorko. Yusufu hokki
mo inne Yeesu.

2

Wooduɓe annal warii
daarugo Yeesu

1 Yeesu rimaama Baytilaama der leydi Yahudiya, wakkati laamiiɗo Eroodu, go wooduɓe annal yiwoy diga lettugal, wari Urusaliima.
2 No ɓe jottii, ɓe yami: «Toy laamiiɗo Yahuduuɓe dimaaɗo jooni on woni? Men ji'ii hoodere makko diga lettugal, men garii sujidango mo.»
3 No laamiiɗo Eroodu nani habaru on, hakkillo mum jiɓii, kanko e himɓe Urusaliima fu.
4 O noddini hooreeɓe limaamiiɓe, e moodiɓɓe tawreeta fu, o yami ɓe, toy nun Almasiihu rimetee?
5 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: «Baytilaama nun, der leydi Yahudiya, gam nani ko annabiijo winnunoo:
6 "An, Baytilaama der leydi Yahudiya,
a faanɗay caka ci'e Yahudiya mawɗe.
Gam ardotooɗo yiwan diga e maa,
kanko nun durata himɓe am Isira'iilaaɓe."»
7 Den, Eroodu noddini wooduɓe annal ɓen e cuuɗiiɗum, yami ɓe ɓe laaɓinana ɗum wakkati de hoodere nen hollitii.
8 Ɓaawo mum, o lildi ɓe Baytilaama, o wi'i ɓe: «Jahee, pumpitee habaru sukayel ŋel faa laaɓa. To on ji'ii ŋel, maatinee am, gam mi yaha, min bo, mi sujidana ŋel.»
9 No ɓe nani ka laamiiɗo bati ɓe, ɓe jawti. Den, ɓe kollirii hoodere ne ɓe ji'unoo lettugal e ardii ɓe. No ne yottii nokkuure to sukayel ŋel woni, ne darii.
10 No ɓe ji'i hoodere nen, ɓerɗe maɓɓe welii puy.
11 Ɓe naati der wuro, ɓe ji'i sukayel e inna mum, Mariyama. Ɓe jiccii, ɓe cujidani ŋel. Ɓe pitti gineeji maɓɓe, ɓe kokkori ŋel kanŋeeje, e wardi buuɗeteeɗum, e ɗacce luuttooje, bi'eteeɗe miir.
12 Ɓaawo majjum, Alla holli ɓe der koyɗool to ɓe bittu to Eroodu. Den ɓe kootiri leydi maɓɓe e laawol gonŋol.

Yusufu doggii suuɗoy Misira

13 No ɓe jawti, malaykaajo Joomiraawo hollitanii Yusufu der koyɗool, wi'i mo: «Umma, ettu sukayel ŋel e inna mum. Doggidin ŋel, jahaa Misira, jooɗoɗaa ton faa de bi'umaa mi gartaa. Gam Eroodu waran daartugo sukayel ŋel, gam halka ŋel.»
14 Yusufu ummii jemma, yaari sukayel ŋel e inna mum faa Misira.
15 O jooɗii ton faa de Eroodu maayi. Nun nun ka Joomiraawo batuno e hunnuko annabiijo hebbiri, de o wi'i:
«Mi noddii ɓiyam wurtoo diga Misira.»

Eroodu halkii sukaaɓe Baytilaama

16 No Eroodu faami wooduɓe annal ɓen jammike ɗum, mone makko ummii puy. O lili ɓe bara sukahon goron tawaakon Baytilaama e der jeyde makko fu, diga sukahon keccon, faa kon duuɓi ɗiɗi. O waɗii ɗum, o foonni deydey wakkati ki

wooduɓe annal batuno mo
dow hollitaago hoodere nen.
17 Ɗum hebbinii haala ka
annabi Yeremiya batunoo,
wi'i:
18 «Cimaali nanaama der siire
Rama,
e bojji, e goytaali ɗuuɗɗi.
Rahiilu nun wullata, gam
sukahon mum.
O nootaaki eyteego,
gam kon maayidii.»

Yusufu wittii Nasaratu

19 Ɓaawo maayde Eroodu,
malaykaajo Joomiraawo hol-
litanii Yusufu der koyɗool,
der leydi Misira.
20 O wi'i mo: «Umma, ettu
sukayel ŋel e inna mum,
bitton leydi Isira'iila, gam
yiɗunooɓe warugo suka on
maayii.»
21 Den Yusufu ummii, etti
sukayel ŋel e inna mum, ɓe
bitti leydi Isira'iila.
22 Amma Yusufu nanii
Arikilawus jaɓii laamaare
baaba mum Eroodu, laamii
dow Yahudiya. O huli yahugo
ton. Ko Alla baddi mo der
koyɗool, den o yahi far leydi
Galili.
23 O yahi o jooɗii siire
wi'eteene Nasaratu. Ɗum
laatike, gam hebbingo ka
annabiiɓe batunoo, wi'i: «O
noddete Nasaratuujo.»

3

Waaji Yuhaana gaɗoowo batisi
(Marku 1.1-8; Luka 3.1-18; Yuhaana 1.19-28)

1 Wakkati majjum,
Yuhaana gaɗoowo batisi
suppitii. Oo waajoo der ladde
haro Yahudiya, oo wi'a:
2 «Tuubee, gam Laamaare
Alla faanake.»
3 Kanko nun annabi Esaaya
batani, wi'i:
«Daane neɗɗo e bata dow dow,
der haro, e wi'a:
Moyyinee laawol Joomi-
raawo,
poonnitee laabi makko!»
4 Yuhaana e ɓorninoo
gineeji cannyiraaɗi leeɓi
jeelooba, oo haɓɓii ɓelɓelol
gurol dow funŋudu makko.
Nyaamdu makko laatii
baɓatti e juuri ladde.
5 Himɓe Urusaliima, e leydi
Yahudiya, e tawaaɓe takkol
maayo Urdun fu, wari to
makko.
6 Ɓe tuubi hakkeeji maɓɓe,
go Yuhaana waɗi ɓe batisi der
maayo Urdun.
7 No o yi'i Farisaaɓe e
Sadukiiɓe ɗuuɓɓe e wara
waɗeego batisi, o wi'i ɓe:
«Ɓiɓɓe bolle pure! Moy tin-
tini on doggon mone Alla wa-
roore?
8 Gaɗee golle kollitooje on
tuubii.
9 To on miilee e ɓerɗe
mooɗon bi'on: "Iburahiima
nun woni maama amen!"
Gam mii wi'a on, Alla e
waawi waylitingo kaaye, ɗe
laatoo ɓiɓɓe Iburahiima!
10 Jooni, jammere
ɓantaama gam feyya leɗɗe
faa e ɗaɗi mum. Den, leggal
ŋal rimataa ɓiɓɓe booɗɗe fu
wudditinte, faɗɗee der yiite.
11 Min, e diyam nun
gaɗiranmi on batisi, gam
hollitingo on tuubi. Amma
garoowo ɓaawo am, e
ɓurimmi baawɗe. Mi fotay
du baa jimminaago, ɓorta
paɗe makko. Kanko, o waɗan

on batisi e Ruuhu Ceniiɗo, e yiite.
12 Oo jogii besirɗum e junŋo makko, o laaɓinan fiyirde makko. O loowa gawri der rummuure makko, o wula nyaane der yiite ŋe nyifataa.»

Yeesu waɗaama batisi (Marku 1.9-11; Luka 3.21-22)

13 Wakkati majjum, Yeesu yiwi Galili, wari maayo Urdun to Yuhaana, gam Yuhaana waɗa mo batisi.
14 Amma Yuhaana nootaaki, wi'i: «Min nun haajaa gaɗanaa batisi, ko an nun wari to am mi waɗanee?»
15 Yeesu toontii mo, wi'i: «Noota ɗum laatoo non non jooni, gam hande non kebbinirten ko foonnitii fu.»
Den Yuhaana nootii.
16 Ɗon maa ɗon, no Yeesu waɗaa batisi, wurtii e diyam, kammu maɓɓitii. O yi'i Ruuhu Alla e jippoo dow makko, hande tantabaraaru.
17 Ɗon daane gom nanaa dow kammu, e wi'a: «Oo ɗo nun laatii Ɓiɗɗo am jiɗaaɗo, mo ceyoriimi.»

4

Seyɗan jarbake Yeesu (Marku 1.12-13; Luka 4.1-13)

1 Ɓaawo majjum, Ruuhu Ceniiɗo yaari Yeesu der haro gam Ibiliisa jarboo mo.
2 O suumii nyaloomaaje lasoy ɗiɗi e jemmaaje lasoy ɗiɗi. Den, rafo waɗi mo.
3 Ɗon Jarbotooɗo on ɓattii mo, wi'i: «To a laati nun Ɓiɗɗo Alla, batu kaaye ɗee ɗo waylitoo peen.»
4 Yeesu toontii mo, wi'i: «E winnaa: "Neɗɗo wuurirtaa e peen tan, amma e haala burtiika diga hunnuko Alla fu."»
5 Ibiliisa yaari mo wanŋarde seniine, ɓili mo dow suudu Alla to ɓuri towugo.
6 Den o wi'i mo:
«To a laati nun Ɓiɗɗo Alla,
fittu koɗaa ley,
gam e winnaa der dewtere,
Alla batan malaykaaɓe mum
ɓe taɓɓee e juuɗe maɓɓe
gam to koyɗe maa fergoo kaaye.»
7 Yeesu toontii mo, wi'i: «Dewtere wi'i kade: "Taa jarba Alla Joomiraawo maa".»
8 Ibiliisa yaari mo kade dow waanne towune puy. O holli mo laamaareeji duuniyaaru fu e tedduŋal majji.
9 Den o wi'i mo: «Mi hokkete huune ɗum fu, to a jiccake cujidanɗaa am.»
10 Yeesu toontii mo, wi'i: «Dillu diga ɗon, an Ibiliisa, gam e winnii der dewtere:
"Sujidan Alla Joomiraawo maaɗa, kanko tan teddintaa!"»
11 Den Ibiliisa acci mo, go malaykaaɓe ɓattii e jagganoo mo.

Yeesu waajake der leydi Galili (Marku 1.14-15; Luka 4.14-15)

12 No Yeesu nani Yuhaana gaɗoowo batisi nanŋaama, wattaa der kasu, o witti leydi Galili.
13 O eggi Nasaratu, o jooɗoy Kafarnahum, takkol fonŋo

maayo Galili, hakkune jeyde
leydi Jabulon e Neftali.
14 Hande non haala ka
annabi Esaaya batunoo
hebbiri, o wi'i:
15 "Leydi Jabulon e leydi Neftali,
joodiini takkol maayo, fonŋo Urdun,
Galili, an laatiini joodorde himɓe ɓe lenyi janani.
16 Himɓe tawaaɓe der niwre,
yi'ii jayŋol manŋol.
Joodiiɓe e leydi maayde, niɓɓuni,
jayŋol yaynanii dum."
17 Diga wakkati majjum,
Yeesu fuddi waajaago e wi'a:
«Tuubee, gam Laamaare Alla ɓattike.»

Aahiiɓe Yeesu arandeeɓe (Marku 1.16-20; Luka 5.1-11)

18 No Yeesu woosotoo
takkol fonŋo maayo Galili,
o yi'i suuɓotooɓe liyyi didо,
Simon, noddeteedо Piyer,
e minyum Andere, e faddа
taaruuji mum der maayo.
19 Yeesu wi'i ɓe: «Tokkee
am, mi wadan on suuɓotooɓe
himɓe.»
20 Don maa don ɓe acci
taaruuji maɓɓe, ɓe tokki mo.
21 O yahi yeeso, o yi'i
rindaaɓe didо der laana,
Yaakuuba e minyum
Yuhaana, ɓiɓɓe Jebede.
Kamɓe e baaba maɓɓe, ɓee
moyyina taaruuji maɓɓe. O
noddi ɓe.
22 Don maa don, ɓe acci
laana ŋan e baaba maɓɓe, ɓe
tokki mo.

Yeesu e waajoo, e nyawta himɓe (Luka 6.17-19)

23 Yeesu woositii leydi
Galili fu. Oo janŋina der cuudi
baajordi, oo waajoo linjiila
dow Laamaare Alla, oo
nyawta himɓe ɓe nyawuuji
feere feere, e toorotooɓe.
24 Habaru makko sankitii
der leydi Siriya fu. Ɓee gaddana mo nyawɓe nyawuuji
feere feere, hande ɓe ginnaaji
toorata, e yanooɓe paddе, e
moofidinɓe, o nyawti ɓe.
25 Jama'aare duunne e
tokki mo. Ɓe yiway maa diga
leydi Galili, e ɓaadeere Genniije Sappo, e Urusaliima,
e Yahudiya, e fonŋo maayo
Urdun.

5

Waaji dow waanne

1 No Yeesu yi'i jama'aare
duunne, o eenci dow
waanne, o joodii. Aahiiɓe
makko hawritii ley makko.
2 O fuddi waajaago ɓe, o
wi'i:

Haala barke (Luka 6.20-23)

3 «Barke laatanii ɓe yonki
mum humpaa Alla,
gam kamɓe nun jey Laamaare Alla!
4 Barke laatanii wulloo ɓe,
ɓerde maɓɓe fewtinte!
5 Barke laatanii digguɓe, gam
ɓe donan leydi!
6 Barke laatanii rafaaɓe,
e dondaaɓe foonnitaare, gam
ɓe kaaran!
7 Barke laatanii endotooɓe,
gam ɓe endete!
8 Barke laatanii ɓe ɓerde
mum laaɓi,
gam ɓe ji'an Alla!
9 Barke laatanii daartooɓe
jam,

gam ɓe noddete ɓiɓɓe Alla!
10 Barke laatanii tooraaɓe gam sabbu foonnitaare,
gam kamɓe nun Laamaare Alla laatanii!
11 Barke laatanii on, to himɓe yennii on, toorii on, takki on gaccee baaɗey fu, sabbu am.
12 Ceyee, belbeltee, gam riiba mawka e heɗii on dow kammu. Hande non annabiiɓe ardiiɓe on tooriraa.»

Lamɗam e jayŋol
(Marku 9.50; Luka 14.34-35)

13 «Onon laatii lamɗam duuniyaaru. Amma to lamɗam walaa dakam, e ume ɗam welinirtee? Ɗam nafataa goɗɗum, sey ɗam woppee, himɓe yaaɓa ɗam.
14 Onon laatii jayŋol duuniyaaru. Genni mahaani dow waanne suuɗataako.
15 Fitilla bo huɓɓataake gam ka ommee gummal. Amma ka ɓilete dow to fitilla ɓiletee, gam ka yaynana wonuɓe der suudu fu.
16 Hande non haani jayŋol mooɗon yaynira yeeso himɓe. Den ɓe ji'an golle booɗɗe ɗe gaɗoton, ɓe teddina Baaba mooɗon gonuɗo dow kammu.»

Yeesu e janŋina dow haala tawreeta

17 «To on miilee mi warii gam moytugo tawreeta, ɗum bo ko winnaa der dewte annabiiɓe. Mi waray moytugo ka, amma gam hebbingo ka.
18 E gooŋa batanmi on, dow e leydi heennyan, amma toɓɓel, ɗum bo maasel gootel der tawreeta, sottintaake, faa nyalaane huune fu hebboyta.
19 Gam majjum, mo ɗowtanaaki toɓɓel gootel, ɓuruŋel faanɗugo der tawreeta, go e ekkitina woɓɓe bo to ɗowtoo, o laatoto paanɗuɗo der Laamaare Alla. Amma ɗowtaniiɗo tawreeta, go e janŋina woɓɓe bo ɗowtanoo ka, joomum laatoto mawɗo der Laamaare Alla.
20 E gooŋa bi'anmi on, to foonnitaare mon ɓuray ne moodiɓɓe tawreeta e Farisaaɓe, on naatataa der Laamaare Alla pay.»

Yeesu e ekkitina dow haala mone
(Luka 12.57-59)

21 «On nanii ko kaakiraaɓe meeɗen wi'ano: "Taa waru neɗɗo, baruɗo neɗɗo fu, hiitete."
22 Amma min, mii wi'a on, jogoriiɗo banniraawo mum mone fu, hiitete. Bi'uɗo banniraawo mum: "A walaa hoore," joomum yaarete yeeso hiitorde mawne. Bi'uɗo banniraawo mum "A haaŋa nun," o wattete der yiite jahannama.
23 Gam majjum, to a yahii sakkanoygo Alla sadaka, to hiisirde, go ciwtorɗaa aa woodi gokka e banniraawo maa,
24 accu ɗon sadaka maa yeeso hiisirde. Den jahaa taw to banniraawo maa, jaafontiron. Ɓaawo mum, bittaa, cakkaa sadaka maa.
25 To goɗɗo gaccake maa, go oon jaha to kiitotooɗo, yawɗa nannantiraa e makko diga e laawol. To a waɗay ɗum, o

wattete der juuɗe kiitotooɗo,
den kiitotooɗo bo wattee e
juuɗe sandaaji, maɓɓeɗaa der
kasu.
26 Mii batee e gooŋa, a
wurtataako diga ɗon, to a
yoɓiday nyamaane maa,
faranwel mum koriiŋel.»

Ekkitinol dow jeenu

27 «On nanii wi'aanoma:
"Taa waɗu jeenu!"
28 Amma min, mii wi'a on,
daaruɗo debbo fu, ko suunii
mo, waɗii jeenu e makko der
ɓerne mum.
29 Gam majjum, to itere
maa nyaamoore nun laatan-
tee daliila doyyere, ɗoofu
ne, boppaa to woɗɗi! Ɗum
ɓurante jokkulal ɓannu maa
gootal halka, e no ɓannu
maa fu naatirta der yiite
jahannama.
30 To junŋo maa nyaamo
nun laatantee daliila
doyyere, wudditin ŋo, bop-
paa to woɗɗi, ɗum ɓurante
jokkulal maa gootal halka, e
no ɓannu maaɗa fu naatirta
der yiite jahannama.»

Ekkitinol dow ceergal
(Matiye 19.9; Marku 10.11-
12; Luka 16.18)

31 «Wi'aama bo: "Ceeruɗo
debbo mum fu, sey hokka mo
ɗerewol ceergal."
32 Amma min kan, mii wi'a
on, ceeruɗo debbo mum to
hinaa gam daliila jeenu, to
o hoowaama, o laatinii mo
jeenoowo. Neɗɗo koowuɗo
debbo ceeraaɗo fu, waɗii
jeenu kanun bo.»

Ekkitinol dow hunayeere

33 «On nanii kade, kaaki-
raaɓe meeɗen wi'aama: "Taa
fiirtu hunayeere maa, heb-
bin ne yeeso Joomiraawo."
34 Amma min, mii wi'a on,
to on kunee. To on kunoree
kammu, gam ŋu laati nun
gurol Laamaare Alla.
35 To on kunoree leydi,
gam ni laati nun jaaɓirɗum
koyɗe makko. To on kunoree
Urusaliima, gam ni laati nun
wanŋarde Laamiiɗo mawɗo.
36 To on kunoree ko'e
mon bo, gam on baawataa
rawningo, ɗum bo ɓawlingo
baa leeɓol gaasa mon gootol.
37 Haala mon fu daroo
dow: "oo", ɗum bo "aawo",
to yawtu ɗon. Ko ɓeydii
dow majjum fu yiwii diga e
Kalluɗo.»

Ekkitinol dow wattaago
(Luka 6.27-36)

38 «On nanii wi'aama, "Itere
yoɓiree itere, nyiire yoɓiree
nyiire."
39 Amma min, mii wi'a
on, to on battee gaɗanɗo
on ko boni. To goɗɗo fiyii
maa meenyo dow golal
nyaamowal, hokku mo ŋal to
bo.
40 To goɗɗo gaccike maa,
e yiɗi teeta dansikiire maa,
accu mo o etta gulunfaare
maa bo.
41 To goɗɗo doolii maa doo-
nanoɗaa ɗum doongal mum
kuule ujuneere, roonana mo
ŋal kuule ujune ɗiɗi.
42 To goɗɗo eelii maa,
hokku mo. To goɗɗo e yiɗi
wuyaago huune maa, taa
haɗu mo ɗum.»

Jiɗee wayɓe mooɗon
Luka 6.27-28

43 «Ɔn nanii wi'aama: "Yiɗu
banniraawo maa, banyaa
ganyo maa."
44 Amma min, mii wi'a on,
jiɗee wayɓe mooɗon, du'anee
tooranɓe on.
45 Hande non, laatortoɗon
ɓiɓɓe Baaba mooɗon gonuɗo
dow kammu. Gam oo
fuɗina naaŋe dow yeeɗɗuɓe
e halluɓe. Oo toɓina bo
diyam gam foonnitiiɓe e ɓe
foonnitaaki.
46 To oon jiɗi yiɗuɓe on
tan, riiba kaye keɓoton? Baa
jaɓooɓe ceede faada bo e
waɗa hande non!
47 To oon canna banniraaɓe
mooɗon tan, ko haaynii ume
gaɗoton ɗon? Baa heeferɓe
bo e waɗa hande non!
48 To non, laatee hebbuɓe,
hande no Baaba mooɗon
mo dow kammu laatorii
kebbuɗo.»

6

Ekkitinol dow wallugo talakaaɓe

1 «Kakkilee, to on kollitee
gaɗu mooɗon geetu yeeso
himɓe gam ji'eɗon. To on
gaɗii ɗum, on keɓataa riiba to
Baaba mooɗon gonuɗo dow
kammu.
2 To non, to aa hokka
sadaka, taa fiyu lennuru gam
himɓe yi'ee. Non non nun
munaafitiiɓe waɗata der
cuuɗi baajorɗi, e sera laabi.
Ɓee gaɗa ɗum gam himɓe
mana ɓe. E gooŋa batanmi
on, ɓe keɓii ko riiba maɓɓe.
3 Amma, to aa hokka
sadaka, taa accu junŋo
maa nano anna ko nyaamo
waɗata.
4 To a waɗii ɗum, sadaka
maa laatoto e cuuɗiiɗum.
Den Baaba maa ji'oowo ko
woni der cuuɗiiɗum, yoɓete
ɗum.»

Ekkitinol dow du'aare (Luka 11.2-4)

5 «To oon du'oo, to on
gaɗee hande no munaafitiiɓe
waɗata. Kamɓe ɓee jiɗa
du'aago e darorii der cuuɗi
baajorɗi, e ate cele, gam
himɓe fu yi'a ɓe. E gooŋa
batanmi on, ɓe keɓii riiba
maɓɓe ko.
6 Amma an, to aa du'oo,
naatu suudu maa, maɓɓaa
dammugal, eelaa Baaba maa
e cuuɗiiɗum. Den, Baaba
maa ji'oowo ko woni der
cuuɗiiɗum, yoɓete ɗum.
7 To oon du'oo, to on
ɗuuɗinee haalaaji ɗi galaa
nafuwe hande no heeferɓe
waɗata. Ɓee miili to ɓe
ɗuuɗinii haalaaji, Alla toon-
toto ɓe.
8 Gam majjum to on
nandee e maɓɓe, gam Baaba
mooɗon e anni ko kaajaɗon
diga on eelay ɗum.»
9 «Nani ɗo no haani
du'oroɗon:
"Baaba amen tawaaɗo dow
kammu,
inne maa e senii.
10 Laamaare maa wara.
Sago maa laatoo dow leydi,
hande no ŋo laatorii dow
kammu.
11 Hokku men nyaamdu
keyannu men hanne.
12 Yaafana men hakke amen,
hande no minon bo
men jaaforanto
woofananɓe men.
13 Taa accu men naata der jar-
beeji,
amma hisin men diga e
Kalluɗo.

[Gam an nun laamaare, e baawɗe,
e tedduŋal fu woodani faa abada. Aami!]”

14 To on jaafanake himɓe boofi mum, Baaba moodon gonuɗo dow kammu yaafanto on onon bo.

15 Amma to on jaafanaaki himɓe, Baaba moodon bo yaafantaako on boofi moodon.»

Yeesu e ekkitina dow suumayeere

16 «To oon cuumoo, to on jurmikinee hande no munaafitiiɓe waɗata. Ɓee jiɓa geese maɓɓe gam himɓe annita ɓee cuumii. E gooŋa batanmi on, ɓe keɓii ko riiba maɓɓe.

17 Amma an, to aa suumii, sulma, bujoɗaa wardi.

18 Den himɓe annitintaa naa aa suumii. Amma Baaba maa mo yi'ataake tan anni. Baaba maa ji'oowo ko gaɗuɗaa der cuuɗiiɗum, kanko yoɓetee.»

Jawdi dow kammu
(Luka 12.32-34)

19 «To on kawritanee ko'e mon jawdi der duuniyaaru, to mooyi e guyuhon biisata ni, ɗum bo to wuyɓe yulata cuuɗi mon, wujja ni.

20 Amma kawritanee ko'e mon jawdi dow kammu, to guyuhon e mooyi biisataa ni, wuyɓe bo heɓataa wujja ni.

21 Gam to jawdi maa woni, ɗon ɓerne maa bo wonoto.»

Haala jayŋol e niwre
(Luka 11.33-36)

22 «Gite woni fitilla ɓannu. To gite maa e yanɗi, ɓannu maa fu, wonoto der jayŋol.

23 Amma to gite maa yanɗaa, ɓannu maa ŋol fu, ŋol wonoto der niwre. Den, to jayŋol gonuŋol der maa laatike niwre, a yi'ii ɗon no niwre mawniri!»

Alla e jawdi
(Luka 16.13)

24 «Walaa baawoowo ko jagganii joomiraaɓe ɗiɗo, gam o wanyan oo ɗo, o yiɗa oo to, o takkontiran e oo ɗo, o yawoo oo to. On baawataa ko jagganii Alla, e jawdi.»

Hoolaago Alla
(Luka 12.22-31)

25 «Gam majjum bi'anmi on: To on cukulanee yonkiiji moodon dow ko nyaamoton e ko jaroton. To on cukulanee ɓalli moodon dow ko ɓornotodon. Yonki ɓuraa nyaamdu na? Ɓannu ɓuraa koltal na?

26 Daaree pooli piirooji: Ɗi aawataa, ɗi duggataa, ɗi galaa rummuure. Amma e non, Baaba moodon gonuɗo dow kammu e nyaanna ɗi. On ɓuraa pooli tedduŋal na?

27 Moy e moodon der ɓillaaje mum waawata ko ɓeydi balɗe mum, baa mayyande woore?

28 To non, gam ume ko oon cukulana kolte? Daaree no pinniiji gese mawnirta: Ɗi mottataa, ɗi cannyataa.

29 Amma mii bata on, baa Suleymaanu e tedduŋal mum fu, ɓornaaki kolte boodude hande no pinniiji ɗin gootel mum.

30 To Alla e holtina kuɗooji ladde tawaaɗi hanne, jaaŋo ɗi bulee yiite, o holtintaa on

ɓura non non na? Onon ɓe
goondinki paanduki!
31 To on cukulee bi'on: «Ume nyaameten? Ume
jareten? Ume ɓornotoɗen?»
32 Gam kujje ɗee, heeferɓe
nun daartata ɗe. Amma
Baaba moodon gonudo dow
kammu, e anni oon goodi
haaje majje.
33 Daartee aran Laamaare
Alla, e foonnitaare makko.
Den ko horii fu, on ɓeydante
ɗum.
34 To on cukulanee gam
jaaŋo, jaaŋo sukulanto hoore
mum. Nyalaane fu, toora
mum heyii ɗum.»

7

Hiitaago woɓɓe
(Luka 6.37-38, 41-42)

1 «To on kiitee woɓɓe, gam
to Alla hiitoo on.
2 Gam no kiitoridon woɓɓe,
non kiitortedon. Etorde
etirandon woɓɓe, kayre
etirantedon.
3 Ume wadi go aa daara
kudeel der itere banniraawo
maa, go a faamanay legga
gonuŋa der itere maa?
4 Noy baawirtaa ko wi'i
banniraawo maa: "Accu mi
ikkinanee kudeel gonuŋel der
itere maa", nani bo, legga e
woni der ne maa?
5 Munaafitiijo, ikkin legga
gonuŋa der itere maa taw,
den gite maa laaɓan, keɓaa
no ikkinirɗaa kudeel gonuŋel
der itere banniraawo maa.
6 To on kokkee dawaadi ko
senii, gam to ɗi bittoy ɗi ŋata
on. To on cankitee kaaye
moodon dime yeeso afaaji,
gam to ɗi jaaɓu ɗe.»

Alla e toontoo eelanɓe ɗum
(Luka 11.9-13)

7 «Eelee, on keɓan, daar-
tee, on jiitan, cilminee, on
maɓɓitante.
8 Gam eeloowo fu, heɓan,
daartoowo fu, yiitan,
piyoowo dammugal fu,
maɓɓitante.
9 Moy caka moodon to
ɓiyum eelii ɗum peen, hokka
mo hayre?
10 Ɗum bo to o eelii mo
linŋol, o hokkan mo boddi?
11 Onon halluɓe, oon baawi
hokkugo ɓiɓɓe moodon
dokke boodde, hakko
Baaba moodon gonudo dow
kammu. Oo hokka eelanɓe
mo fu dokke boodde.
12 Gam majjum ko jidudon
himɓe wadana on fu, onon
bo, gadanee ɓe ɗum. Kan-
jum woni ekkitinol tawreeta
e dewte annabiiɓe.»

Dammugal pandunal
(Luka 13.24)

13 «Naatiree dammugal
paandunal, gam dammugal
jaajunal e laawol koyunol,
e yaara der halkere, himɓe
ɗuuɓɓe nun tokki ŋol.
14 Amma dammugal
paandunal, e laawol ɓilliinol,
e yaara to yonki, yiituɓe ŋol
ɗuudaa.»

Hakkilango annabiiɓe fewrekuuɓe
(Luka 6.43-44)

15 «Kakkilanee annabiiɓe
fewrekuuɓe. Ɓe garan to
moodon, ɓee ɓornii guri
baali, amma der maɓɓe, ɓee
laatii bu'i ladde bonudi.
16 E gadu maɓɓe annitirton
ɓe. Innabooje ɓorataake dow

gi'e, ibbe bo ɓorataake dow gi'e danehi.
17 Leggal boodunal fu riman ɓiɓɓe boodde, amma leggal kallunal riman ɓiɓɓe kallude.
18 Leggal boodunal waawataa ko rimi ɓiɓɓe kallude, nun bo leggal kallunal waawataa ko rimi ɓiɓɓe boodde.
19 Leggal fu ŋal rimataa ɓiɓɓe boodde wudditinte, faddee der yiite.
20 Hande non, annitirton ɓe diga e gadu maɓɓe.»

Mi annaa on abada
(Luka 13.25-27)

21 «Hinaa wi'ooɓe am "Joomiraawo, Joomiraawo" fu naatata Laamaare Alla, sey wadooɓe ko Baaba am gonudo dow kammu yidi tan.
22 Nyalaane darŋal, duuɓɓe wi'an am: "Joomiraawo, Joomiraawo! E inne maa nun men gadiri annabaaku. E inne maa nun men diiwiri ginnaaji. E inne maa nun men gadiri haaynaareeji duuddi."
23 Wakkati mum, mi toontoto ɓe: "Mi annaa on abada. Boddee am, onon wadooɓe ko halli!"»

Cuudi didi
(Luka 6.46-49)

24 «Hande non, neddo fu kettiniido haala am, go e gollira ka, e nandi e neddo kakkildo, mahudo suudu mum dow tepaare.
25 Diyam toɓi, gooruuji hebbi, keni mawdi wifi dow maggol. Amma ŋol yanay, gam dow tepaare nun ŋol daddaa.
26 Amma kettiniido haala am fu, go tokkay ka, e nandi e neddo mo walaa hakkillo, mahudo suudu mum dow jaaneeri.
27 Diyam toɓi, gooruuji hebbi, keni mawdi wifi dow maggol. Den ŋol yani yanande mawne.»

Baawde Yeesu

28 No Yeesu heennyi waajuuji din, haaynaare nanŋi jama'aare puy gam waaji makko.
29 Gam o janŋinirii ɓe e baawde, hinaa hande no moodiɓɓe tawreeta janŋinirta.

8

Yeesu nyawtii ceccefo gom
(Marku 1.40-45; Luka 5.12-16)

1 Yeesu jippoyii diga dow waanne, go jama'aare duunne e tokki mo.
2 Wakkati mum, ceccefo gom wari, jiccii yeeso makko, wi'i mo: «Joomiraawo, to aa yidi, a waawan ko nyawtimmi.»
3 Yeesu foorti junŋo mum, meemi mo, wi'i: «Mii yidi, nyawta!» Don maa don, gorko on nyawtii.
4 Den Yeesu wi'i mo: «Hakkil! Taa batu ka goddo. Amma yahu holloy hoore maa limaamiijo. Den, gadaa sadaka ka Muusa wi'i on gadon, gam anninaa ɓe a yoofake.»

Yeesu nyawtii jaggiido hooreejo soogeeji Roma
(Luka 7.1-10; Yuhaana 4.4-54)

5 Yeesu e naata siire
Kafarnahum, ɗon hooreejo
soogeeji gom ɓattii mo, eeli
mo, wi'i:
6 «Joomiraawo, jaggiiɗo am
na'on fukkii wuro, yanɗaa,
faa juuɗe e koyɗe fu waatii,
oo naawee sanne!»
7 Yeesu wi'i mo: «Mi yahan,
mi nyawta mo.»
8 Amma hooreejo soogeeji
on toontii, wi'i: «Joomiraawo,
mi fotay naataa wuro am.
Amma batu woliine woore
tan, jaggiiɗo am yoofoto.
9 Min e hoore am, mii
woodi mawɓe ɓe ɗowtanii mi,
min bo mii woodi ɗowtaniiɓe
am. To mi wi'i, oo ɗo, "yahu",
o yahan. To mi wi'i, oo to,
"war", o waran. To mi wi'i,
jaggiiɗo am, "waɗu nii", o
waɗan.»
10 No Yeesu nani ka,
haaynaare nanŋi ɗum, wi'i
tokkuɓe ɗum: «E gooŋa
batanmi on, mi yi'ay iri
goonɗinki kii ɗo dow goɗɗo,
baa der Isira'iilaaɓe.
11 Mii bata on, ɗuuɓɓe
waran diga lettugal e gorgal.
Ɓe jooɗodo e Iburahiima
e Isiyaaku e Yaakuubu, ɓe
nyaamda der Laamaare Alla.
12 Amma laatiiɓe ɓiɓɓe
Laamaare, faɗɗete yaasi, der
niwre. Ton ɓe bullata, ɓe
yakkontira nyiiye.»
13 Ɓaawo mum, Yeesu wi'i
hooreejo soogeeji on: «Hootu!
Ɓum laatanee hande no
goonɗinirɗaa.» Wakkati
mum, jaggiiɗo makko yoofii.

Yeesu nyawtii nyawɓe ɗuuɓɓe
(Marku 1.29-34; Luka 4.38-41)

14 Yeesu yahi wuro Piyer. O
tawi esiraawo Piyer debbo e
fukkii, e yontaa.
15 Yeesu meemi junŋo
makko, yontere nen acci mo.
Den o ummii, oo jagganoo ɓe.
16 No kiikiiɗe waɗi, Yeesu
waddanaa himɓe ɗuuɓɓe, ɓe
ginnaaji woni e mum. O riiwi
ɗi e haala makko, o nyawti
nyawɓe fu.
17 Hande non haala
annabaaku Esaaya hebbiri,
ka o wi'i:
«O jaɓii roonaago tampe
meeɗen,
o nyawtii nyawuuji meeɗen.»

No haani Yeesu tokkiree
(Luka 9.57-60)

18 Yeesu yi'i jama'aare
ɗuunne e huuritii ɗum, o wi'i
aahiiɓe makko ɓe jola fonŋo
far to.
19 Ɗon Moodibbo tawreeta
gom ɓattii mo, wi'i: «Mood-
ibbo, mi tokkete to jahataa
fu.»
20 Yeesu wi'i mo: «Don-
donɗehon e woodi gayɗe,
pooli bo e woodi daɗɗa mum,
amma Ɓii neɗɗo woodaa to
fukkinta hoore mum gam
siwtoo.»
21 Goɗɗo diga caka aahiiɓe
wi'i mo: «Joomiraawo, accu
mi yaha, mi uwaa baaba am
taw.»
22 Yeesu toontii mo, wi'i:
«Tokkam, accu maayɓe uwa
maayɓe mum.»

Yeesu deyyitinii hennu
(Marku 4.31-41; Luka 8.23-25)

23 Yeesu naati der laana
diyam, go aahiiɓe makko e
tokki mo.
24 Ɗon maa ɗon, hennu
mawkol ummii e wifa dow

maayo. Ŋol wifi, faa galmaaji diyam e yidi mutina ŋa. Amma Yeesu e ɗaani.
25 Aahiiɓe ɓattii mo, finnini mo, wi'i: «Joomiraawo, faaba men! Men na'on kalka!»
26 O toontii ɓe, o wi'i: «Gam ume ko kuluɗon? Onon ɓe goondinki paanɗuki!» Den, o ummii, o falmi hennu e maayo. Ɗum yeewi siriw!
27 Ɓe fu, haaynaare nanŋi ɓe, ɓee bi'a: «Iri moy nun oo ɗo, faa hennu e maayo e ɗowtanoo mo?»

Yeesu nyawtii ginnaajiiɓe ɗiɗo
(Marku 5.1-20; Luka 8.26-39)

28 Yeesu joli fonŋo maayo, yottii der leydi Gadarena. Ɗon worɓe ɗiɗo wooduɓe ginnaaji wurtii e caabeeje, fotti e makko. Ɓee kunnii puy, faa goɗɗo suusataa ko tokki laawol ŋol.
29 Ɓe darii ɓee bata e semme, ɓee bi'a: «An Ɓiɗɗo Alla, ume jiɗuɗaa waɗugo men? A warii ɗo gam tooraa men diga wakkati waɗay na?»
30 Fotii darne afaaji mawne gom e durannoo takkol ɗon.
31 Ginnaaji ɗin eeli Yeesu, wi'i: «To a riiwii men, accu men naataa der darne afaaji nee ɗo.»
32 O wi'i ɓe: «Jahee!» Ginnaaji ɗin wurtii, naatoy der afaaji ɗin. Ɗon maa ɗon, darne afaaji nen fu diirtii diga takkol waanne, simmitii der maayo, yoolii e diyam.
33 Duroo ɓe afaaji ɗin doggi, hooti wuro. Ɓe batoy ko waɗi fu, e ko waɗi wooduɓe ginnaaji ɗiɗo ɓen.
34 Den, himɓe siire nen fu wurtoy fotti e Yeesu. No ɓe ji'i mo, ɓe eeli mo o wurtoo leydi maɓɓe.

9

Yeesu nyawtii moofo
(Marku 2.1-12; Luka 5.17-26)

1 Yeesu naati laana diyam, joli, witti der siire mum.
2 Himɓe waddani mo moofo, pukkinaaɗo dow daago. No Yeesu yi'i goondinki maɓɓe, wi'i moofo on: «Suka am, tiiɗin ɓerne maa! Hakkeeji maa yaafaama!»
3 Den, moodiɓɓe tawreeta woɓɓe yanti e miila der ɓerɗe mum, e wi'a: «Gorko oo ɗo e bata kalluka dow Alla!»
4 Yeesu e anni miilooji maɓɓe, o wi'i ɓe:
«Gam ume go oon miila miilooji kalluɗi ɗii der ɓerɗe mooɗon?
5 Ume ɓuri hoyugo? wi'ugo: "Hakkeeji maa yaafaama," naa wi'ugo: "Umma yahu?"
6 Amma, mii yiɗi paamon, no Ɓii neɗɗo e woodi baawɗe yaafaago hakke der duuniyaaru ɗo.» Den, o wi'i moofo on: «Umma, ettu daago maa, hootu wuro maa!»
7 O ummii, o hooti wuro makko.
8 No jama'aare yi'i ɗum, huli, darii e teddina Alla gam o hokki himɓe baawɗe hande ɗee.

Yeesu noddii Matiye
(Marku 2.13-17; Luka 5.27-32)

9 Yeesu e yawta, diga e laawol o yi'i gorko bi'eteeɗo

Matiye e joodii to ceede faada yoɓetee, o wi'i mo: «Tokkam.»
Matiye ummii, tokki mo.
10 Ɓaawo mum, Yeesu yahi
e nyaama der wuro Matiye.
Jaɓooɓe ceede faada ɗuuɓɓe,
e waɗooɓe hakke wari joodii
e nyaamida e Yeesu e aahiiɓe
mum.
11 No Farisaaɓe yi'i ɗum, ɓe
bi'i aahiiɓe makko: «Gam ume
moodibbo mooɗon nyaamid-
inta e jaɓooɓe ceede faada, e
waɗooɓe hakke?»
12 Yeesu nani ka, wi'i ɓe:
«Yanɗuɓe haajaaka nyaw-
toowo, sey nyawɓe.
13 Jahee ekkitee ko
haala kaa ɗo yiɗi wi'ugo:
"Yurmeene nun jiɗumi,
sadakaaji bane."» Gam mi
waray noddugo foonnitiiɓe,
amma hakkeeɓe.

Yanɗe dow suumaye
(Marku 2.18-22; Luka 5.33-39)

14 Den, aahiiɓe Yuhaana
gaɗoowo batisi ɓattii Yeesu,
yami mo, wi'i: «Ume waɗi
minon e Farisaaɓe emen cu-
umoo, go aahiiɓe maa su-
umataako?»
15 O toontii ɓe, o wi'i: «Nod-
dinaaɓe ɓangal waawan ko
woni der biisere ɓerne to
jommanjo gorko e wondi e
maɓɓe na? Nyalaane waraan
de jommanjo gorko on ette-
tee caka maɓɓe. Den ɓe cu-
umoyto.
16 Walaa takkoowo lefol
kesol dow wudere hiinne,
gam lefol kesol fooɗan wud-
ere hiinne, den cerkol mayre
yaajan puy.
17 Kade bo innabojam ke-
sam loowataake der jollooji
guri kiiɗɗi. To hinaa non,
jollooji ɗin pusan, innabojam
reyyitoo, jollooji ɗin bo halka.
Amma innabojam kesam, sey
loowee der jollooji guri kesi,
gam ɗum fu ɗum daɗa.»

Suka debbo gom e debbo meemuɗo toggoore Yeesu
(Marku 5.21-43; Luka 8.40-56)

18 Wakkati Yeesu woni e
bata ɓe ka, ɗon hooreejo
suudu waajorde gom yottii,
jiccii yeeso makko, wi'i:
«Ɓiyam debbo maayii, ɗum
waɗii tifere. Amma war
yowu junŋo maa dow makko,
heɓa o wuura.»
19 Yeesu ummii e aahiiɓe
mum, tokki mo.
20 Den debbo gom, mo
lefol mum salii ko haggii
diga duuɓi sappo e ɗiɗi, yiwi
ɓawɓawre Yeesu, meemi
kommulol toggoore makko.
21 Gam o miilii der ɓerne
makko, o wi'i: «To mi
heɓii meemumi baa kom-
mulol toggoore makko, mi
yoofoto.»
22 Yeesu yeeyitii, yi'i mo,
wi'i: «Suka am, tiiɗin ɓerne
maa! Goonɗinki maa nyawtii
ma.» Wakkatiire nen, debbo
on yoofii.
23 Yeesu yottii wuro
hooreejo waajorde on. O yi'i
fuurooɓe puuraaɗi maayde e
himɓe wulloo ɓe.
24 O wi'i ɓe: «Burtee diga
ɗo. Suka on maayay, o ɗaani
nun.» Ɓe darii ɓee jala mo.
25 No himɓe wurtinaa
yaasi, o naati der suudu, o
nanŋi junŋo suka debbo, go
o ummii.

26 Habaru majjum sankitii
toy fu der leydi nin.

Yeesu wuntinii wumuɓe ɗiɗo

27 No Yeesu yawtata,
wumuɓe ɗiɗo tokki mo, e bata
e daane towne, e wi'a: «Ɓii
Dawda, yurma men!»

28 No o naati suudu,
wumuɓe ɓen ɓattii mo, o wi'i
ɓe: «Oon goondini mi waawan
ko waɗi ɗum na?» Ɓe toontii
mo, ɓe bi'i: «Oo, Joomiraawo,
emen goondini.»

29 Den, o meemi gite maɓɓe,
o wi'i: «Ɗum laatanoo on
hande no goondinirɗon.»

30 Den ɓe bumti. O waggini
ɓe, o wi'i: «To on batee ka baa
goɗɗo.»

31 Amma no ɓe burtii,
ɓe jahi ɓee cankita habaru
makko der leydi nin fu.

Yeesu nyawtii muumo

32 No wuntinaaɓe ɓen wur-
totoo, Yeesu waddanaa gorko
mo ginnool muumiɗini.

33 O riiwi ginnool ŋol,
muumo on yanti e bata.
Jama'aare fu haayɗinii, e
wi'a: «Iri ɗum ɗo meeɗay ko
yi'aa der Isira'iila!»

34 Amma Farisaaɓe wi'i:
«E baawɗe hooreejo ginnaaji
nun o riiwirta ginnaaji!»

Yeesu yurmake jama'aare

35 Yeesu e woositoo der
genneele mawɗe, e ci'on
petton fu. Oo janŋina der
cuuɗi baajordi, oo fiina
linjiila Laamaare Alla, oo
nyawta nyawɓe nyawneeji
feere feere fu.

36 No o yi'i jama'aare, ɓe
jurminii mo, gam ɓe comii, ɓe
tampi, ɓee laatii hande baali
ɗi galaa duroowo.

37 Den, o wi'i aahiiɓe
makko: «Ko ruggetee e ɗuudi,
amma ruggooɓe ɗuuɗaa.

38 Eelee Joomiraawo dugge
lildaa ruggooɓe der to rug-
gantee.»

10

Aahiiɓe Yeesu sappo e ɗiɗo
(Marku 3.13-19; Luka 6.12-16)

1 Yeesu noddi aahiiɓe mum
sappo e ɗiɗo. O hokki ɓe
baawɗe riiwugo ginnaaji e
nyawtugo nyawɓe nyawuuji
feere feere fu.

2 Inɗe lilaaɓe sappo e ɗiɗo
ɓen woni: Simon noddeteeɗo
Piyer, e minyum Andere.
Yaakuuba ɓii Jebede, e
minyum Yuhaana.

3 Filippu e Bartolome,
Toma e Matiye jaɓoowo
ceede faada. Yaakuuba ɓii
Alfee, e Taddee.

4 Simon tinniiɗo gam Alla, e
Yahuuda Iskariyot, jammoy-
tooɗo Yeesu.

Yeesu lili aahiiɓe mum sappo e ɗiɗo
(Marku 6.7-13; Luka 9.1-6)

5 Yeesu lili aahiiɓe mum
sappo e ɗiɗo, bati ɓe haalaaji
ɗii ɗo, wi'i: «To on jahee to
heeferɓe, to on naatee bo der
siire Samariyaaɓe.

6 Amma jahee, caka
Isira'iilaaɓe, laatiiɓe hande
baali majjuɗi.

7 To jahuɗon fu, piinee,
bi'on: "Laamaare Alla
ɓattike!"

8 Nyawtee nyawɓe, pin-
tinee maayɓe, joofinee
sesseɓɓe, diiwee ginnaaji.

On keɓii on joɓay, onon bo kokkee to on jaɓee goɗɗum.
9 To on jaaree kannŋeeri, ɗum bo cardi, maa bo ceede der jiibaaji mooɗon.
10 To on jogee bogooru, ɗum bo toggooje ɗiɗi. To on ettee paɗe, ɗum bo sawru. Gam gollotooɗo e haani nyaama.
11 To on garii der genni, ɗum bo siire gom, daartee beero geeto. Jooɗee to makko faa de jawtuɗon.
12 To oon naata der wuro, cannee tawaaɓe ɗon.
13 To wuro ŋon e haanani ɗum, jam mooɗon naata der maggo. Amma to ŋo haananaa ɗum, jam mooɗon wittana on.
14 To on jaɓaaka, on kettinanaaka bo, burtee ɗon, piɗɗon sollaare koyɗe mooɗon.
15 E gooŋa batanmi on: "Nyalaane darŋal, kiita Sodoma e Gomora ɓuran hoyugo dow kiita siire nen."»

Tooraaji garooji
(Marku 13.9-13; Luka 21.12-17)

16 «Kettinee! Mii lila on hande baali caka bu'i. To non, laatee yoyuɓe hande bolle, laatoɗon ɓe walaa gacce hande tantabaraaji.
17 Kakkilanee ko'e mooɗon e himɓe, gam ɓe jaaran on yeeso kiitorɗe, ɓe piya on looci der cuuɗi maɓɓe baajorɗi.
18 Ɓe jaaran on yeeso mawɓe leydi, e laamiiɓe genni, sabbu am. On laatanto am seedeeɓe yeeso maɓɓe, e yeeso heeferɓe.
19 To on jaaraama yeeso hiitotooɓe, to on miilee no batiroyton e ka batoyton. Gam on kokkete ka batoyton wakkati mum.
20 Onon bane batata, Ruuhu Baaba mooɗon nun batata diga e mooɗon.
21 Mawniraawo ummanto miiraawo, acca o waree. Baaba bo waɗanan ɗum ɓiɓɓe mum. Ɓiɓɓe bo ummanto saareeji mum, waɗa dabare gam ɓe baree.
22 Himɓe fu wanyan on gam am. Amma munyuɗo faa heennyitirde, joomum hisinte.
23 To on tooraama e genni nii ɗo, doggiree nii to. E gooŋa batanmi on, on keenyataa woositaago genneele Isira'iila, go Ɓii neɗɗo wara.
24 Aahiijo ɓurataa moodibbo mum, maccuɗo ɓurataa joomiraawo mum.
25 E wooɗi aahiijo laatoo hande moodibbo mum, maccuɗo bo, hande joomiraawo mum. To hooreejo wuro noddaama "Beljebul" hakko himɓe wuro makko!»

Hoolaago Alla
(Luka 12.2-9)

26 «To on kulee himɓe. Ko suuɗii fu wurtitinto, asiiri bo suppitinto.
27 Ka batumi on der niwre, batitee ka caka nyalooma. Ka bataɗon e noppi der asiiri, piinee ka dow doomooɗe cuuɗi.
28 To on kulee warooɓe ɓannu, ɓe baawataa ko wari yonki. Amma, kulee baawoowo ko halki ɓannu e yonki fu der yiite jahannama.
29 Colon ɗiɗon sippataake faranwel gootel na? Amma

baa gootel makkon yanataa
e leydi, to e sago Baaba
moodon bane.
30 Onon, baa gaasaaji ko'e
moodon fu e limaa.
31 Gam majjum, to on
kulee, gam oon ɓuri colon
ɗuukkon tedduŋal.
32 Ceedaniiɗo am yeeso
himɓe, min bo, mi seedanto
joomum yeeso Baaba am
gonuɗo dow kammu.
33 Amma caliiɗo am yeeso
himɓe fu, min bo, mi sa-
loto joomum yeeso Baaba am
gonuɗo dow kammu.»

*Yeesu woni daliila ceen-
nirgu*
(Luka 12.49-53; 14.26-27)

34 «To on miilee jam nun
gaddumi e duuniyaaru. Mi
waray gam mi wadda jam,
amma kaafahi gaddumi.
35 Ko waddimmi woni,
seennugo ɓiddo gorko e
baaba mum, ɓiddo debbo bo
e inna mum, debbo ɓaŋaado e
esum debbo.
36 Neddo fu, himɓe wuro
mum nun laatotoo wayɓe
mum.»
37 «Jiɗuɗo baaba mum, ɗum
bo inna mum faa ɓurinimmi,
joomum fotay laataago mo
am. Jiɗuɗo ɓiddo mum gorko
naa bo debbo, faa ɓurinimmi,
joomum fotay laataago mo
am.
38 Mo ettay leggal mum
palaaŋal tokkimmi, joomum
fotay laataago mo am.
39 Jiɗuɗo hisina yonki
mum, dullan ki, amma
majjindo yonki mum gam
am, heɓitinto ki.»

Haala riiba
(Marku 9.41; Luka 10.16)

40 «Jaɓɓiido on fu, jaɓɓike
am, jaɓɓiido am bo jaɓɓike
liloydo am.
41 Jaɓɓiido annabiijo gam
oo annabiijo, joomum heɓan
riiba ka annabiiɓe heɓata.
Jaɓɓiido neddo poonnitiido
gam oo poonnitiido, joomum
heɓan riiba ka foonnitiiɓe
heɓata.
42 E gooŋa batanmi on,
kokkudo ɓurdo faandugo
caka aahiiɓe am, diyam
peewdam, baa der jarirgel
gootel, gam oo aahiijo am, o
dullataa riiba makko.»

11

*Yuhaana lilii aahiiɓe mum
to Yeesu*
(Luka 7.18-35)

1 No Yeesu heennyi waa-
jaago aahiiɓe mum sappo e
ɗiɗo waajuuji ɗii, o yawti diga
ɗon. Den o yahi janŋinoygo
e waajaago caka ci'e mawde,
der weccoore nen.
2 Yuhaana gadoowo batisi e
wonnoo der kasu, go o nani
golle de Almasiihu wadata e
batanee. Den o lili aahiiɓe
makko,
3 yaha yamaa Yeesu, wi'a:
«An woni kaanudo wara na,
naa men kedoo goddo?»
4 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Jahee, batee Yuhaana ko
nanudon e ko ji'udon fu:
5 wumuɓe e wunta,
moofidinɓe e yaha, sesseɓɓe
e nyawtee, pahidinɓe e nana,
maayɓe e finta, talakaaɓe bo
e waajee habaru Laamaare
Alla.
6 Barke laatanto mo mi
laatanaaki daliila fergere
dow goondinki mum.»

7 No lilaaɓe ɓen yawti,
Yeesu fuɗɗi batugo jama'aare
haala Yuhaana, o wi'i: «Ume
jahuɗon daaroygo der haro?
Kuɗool ŋol hennu dimmata
na?
8 Naa ume daaroyɗon?
Gorko ɓorniiɗo gineeji
booɗuɗi na? Ɓorniiɓe gineeji
booɗuɗi, der wuro laamiiɓe
nun tawetee.
9 Den, ume jahuɗon
daaroygo? Annabiijo na?
Oo! Mii bata on, oo ɓuri
annabiijo.
10 Kanko nun Dewte batani
wi'i: "Mi lilan lilaaɗo am
yeeso maaɗa, o moyyinanee
laawol."»
11 «E gooŋa batanmi on,
der ɓe rewɓe rimi fu, walaa
ɓurɗo Yuhaana gaɗoowo
batisi manŋu. Amma, ɓurɗo
pettiɗingo der Laamaare
Alla, e ɓuri Yuhaana manŋu.»
12 Diga Yuhaana gaɗoowo
batisi fuɗɗi waajaago faa
jooni, himɓe e teetontira Laa-
maare Alla e catte. Sattuɓe bo
teetata ne.
13 Annabiiɓe, e dewte
tawreeta fu, waɗii annabaaku
dow Laamaare nen faa yottii
wakkati Yuhaana gaɗoowo
batisi.
14 To oon jiɗi koolee,
Yuhaana woni annabi Eliya,
kaanuɗo wara.
15 Gooduɗo noppi fu, nana.

16 Ume nun nanditini-
ranmi himɓe jaamanuuru
nuu ɗo? Ɓee nandi e sukaaɓe
jooɗiiɓe caka jayri to himɓe
fijata, e huuɓa igooɓe mum, e
wi'a:
17 "Men puuranii on puu-
raaɗi, on pijay, men jimanii
on jimi bojji maayde, on
cimaaki."
18 Gam no Yuhaana wari, o
nyaamataa o yarataa, on bi'ii:
"O ginnaajiijo nun."
19 Ɓii neɗɗo warii, e
nyaama, e yara. Den,
himɓe wi'i: "O laati nun
deereeruujo, e jaroowo bagi.
Oo laatii bo beldiijo jaɓooɓe
ceede faada, e waɗooɓe
hakke hande maɓɓe." Amma,
hakkillo Alla e hollitoo der
golle muuɗum.»

Yeesu felii genneele caliiɗe ko tuubi
(Luka 10.13-16)

20 Ɓaawo majjum, Yeesu
feli genneele ɗe o waɗi
haaynaareeji ɗuuɗɗi der
mum ko himɓe majje tuubay.
O wi'i:
21 «Bone laatante, an Ko-
rajin! Bone laatante, an
Baytisayda! Gam haaynaa-
reeji gaɗaaɗi to mooɗon, to
ɗi gaɗaanomaa der Tirus e
Sidon, maa ɓe mootikeno
dooni, ɓe ɓornii saakiho, ɓe
kollitira no ɓe tuubii.
22 Gam majjum, mii wi'a
on: Nyalaane darŋal, kiita
Tirus e Sidon hoyan e ka
mooɗon.
23 An bo Kafarnahum,
aa miili a towinte faa dow
kammu na? Aawo! A leesinte
faa der joonne maayɓe.
Gam haaynaareeji gaɗaaɗi
der maa, to ɗi gaɗaanomaa
der Sodoma, maa siire nen
na'onno faa hanne.
24 Gam majjum, mii wi'a
on: Nyalaane darŋal, kiita
Sodoma hoyan e ka mooɗon.»

Yeesu e nodda himɓe gam siwtaare
Luka 10.21-22

25 Wakkati mum, Yeesu etti
haala wi'i: «Mii yettee Baaba,
Joomiraawo mo dow, e mo
leydi. A suudii wooduɓe an-
nal e hakkillo kujje dee, ko
kollitindaa de sukahon pet-
ton.
26 E gooŋa, mi yettii maa
Baaba, gam non dum fottiran
maa.
27 Baaba am hokkii am hu-
une fu der junŋo am. Walaa
annudo Ɓiddo to hinaa Baaba.
Walaa annudo Baaba bo, to
hinaa Ɓiddo, e mo Ɓiddo yidi
hollitingo dum.»
28 «Garee to am on fu,
onon somuɓe, e rooniiɓe
doolle teddude, mi hokkan on
siwtaare.
29 Ɗowtanee am, accee mi
janŋina on. Gam mii yeeddi,
mii diggi, den yonkiiji mon
heɓan siwtaare.
30 Gam doongal am e huyfi,
ko dooninanmi on bo ted-
daa.»

12

*Yande dow nyalaane siwte-
teene*
*(Marku 2.23-28, 3.1-6;
Luka 6.1-5)*

1 Wakkati mum, Yeesu e
aahiiɓe mum e falta caka
gese alkamaari nyalaane
siwteteene, go aahiiɓe makko
rafo wadi dum, yanti e wooca
cammeeje e yakka.
2 No Farisaaɓe yi'i dum,
wi'i mo: «Daaru, aahiiɓe maa
e wada ko haanay wadeego
nyalaane siwteteene!»
3 O toontii ɓe, o wi'i: «E
gooŋa on janŋay ko Dawda
wadi no rafo wadi dum, e
himɓe mum na?
4 O naati der suudu Alla, e
himɓe makko, ɓe yakki peen
cakkanaako Alla. Baa no
kanko e himɓe makko ɓe
goodaa laawol yakkugo ko.
Limaamiiɓe tan nun woodi
laawol yakkugo ko.
5 Naa, on janŋay der
tawreeta Muusa, no li-
maamiiɓe gollotooɓe der
suudu Alla wadiri ko haanaa
der nyalaane siwteteene?
Amma e nun fu ɓe gaccaaka.
6 Mii wi'a on e gooŋa, ɓurdo
suudu Alla mawnugo nun
woni do.
7 To on paamiino ko haala
Alla kaa do fillitii: "Yurmeene
jidumi, hinaa sadakaaji kiise-
teedi", on kiitataakono himɓe
ɓe walaa gacce.»
8 Gam Ɓii neddo nun laatii
Joomiraawo nyalaane siwte-
teene.»

*Yeesu nyawtii gorko mo
junŋo waatuŋo*
(Marku 3.1-6; Luka 6.6-11)

9 Yeesu yawti diga don, yahi
der suudu waajorde maɓɓe.
10 Gorko mo junŋo waatuŋo
gom e tawaa don, go tawaaɓe
don yami mo yande dee do,
gam heɓa no gaccorii mo,
wi'i: «Laawol hokkii nyawti-
igu wadee nyalaane siwte-
teene na?»
11 O toontii ɓe, o wi'i:
«To goddo moodon e woodi
baalel mum, go nyalaane
siwteteene ŋel yanti der
ɓunnu, joomum suttoytaa ŋel
na?
12 Neddo e ɓuri baala faa to
woddi! To non, laawol hokki
ko woodi wadee der nyalaane
siwteteene.»
13 Den, o wi'i gorko on:
«Foortu junŋo maa!»
O foorti ŋo, ŋo yoofii hande
no ŋoo to.

14 Farisaaɓe wurtii, yahi
dawraa dow no ɓe kalkirta
Yeesu.

Annabaaku Esaaya hebbii

15 No Yeesu nani ka, yawti
diga nokkuure nen, himɓe
ɗuuɓɓe e tokki mo. O nyawti
nyawɓe fu.
16 Den o waggini ɓe, to ɓe
batu goɗɗo moy nun o laatii.
17 Ɗum laatike non gam
haala annabi Esaaya hebba,
ka o wi'i:
18 «Nani gollotooɗo am mo
cuɓumi.
Kanko woni jiɗaaɗo am, mo
ceyoriimi.
Mi jippinan Ruuhu am dow
makko,
o fiinan habaru foonnitaare
dow lenyi fu.
19 O yeddontirtaa e goɗɗo, o
falmataa goɗɗo,
daane makko nanataake e
laabi.
20 O heltataa yommal turiiŋal,
o nyifataa fitilleel cuur-
toowel,
faa nyalaane o hokki foonni-
taare jaalorgal.
21 Lenyi fu yowan hoolaare
mum dow makko.»

*Yeesu e toontoo ka ɓe gac-
corii ɗum*
*(Marku 3.19-30; Luka
11.14-23)*

22 Den, Yeesu waddanaa
gorko bumɗo muumiɗinɗo,
mo ginnool woni e mum. O
nyawti mo faa muumo on e
bata, e yi'a bo.
23 Haynaare nanŋi himɓe
fu, ko ɓee bi'a: «Hinaa kanko
woni Ɓii Dawda na?»
24 Amma no Farisaaɓe nani
ka, yanti e wi'a: «E baawɗe
"Beljebul" hooreejo ginnaaji
nun o riiwirta ɗi.»
25 No Yeesu e anni miilooji
maɓɓe, o wi'i ɓe: «Laamaare
fu to seennirake e haɓa hoore
mum, ne halkan. Ɗum bo to
siire gom, maa bo wuro gom
seennirii e haɓa hoore mum,
ŋo wonataako.
26 To Seyɗan seennirake e
riiwa Seyɗan, den noy laa-
maare makko wonortoo?
27 To laatike e baawɗe "Bel-
jebul" nun diiwiranmi gin-
naaji, ɓiɓɓe mooɗon bo na, e
baawɗe moy ɓe diiwirta ɗi?
Gam majjum, kamɓe e ko'e
maɓɓe nun laatoytoo hiito-
tooɓe on!
28 Amma to e Ruuhu Alla
nun diiwiranmi ginnaaji,
eɗum holla no Laamaare Alla
warii faa to mooɗon.
29 Naa moy waawata
ko naati wuro gorko sem-
menteejo, teeta jawdi makko,
to o haɓɓay joomum taw.
Amma to o haɓɓii mo, o
waawan ko wuuwi ko woni
der wuro ŋon fu.
30 Mo wonday e am fu,
ganyo am nun. Mo wallay am
hawritingo, sankitan nun.
31 Gam majjum, mii wi'a
on: himɓe heɓan yaafuye
hakkeeji mum, e kalluka
ka ɓe bati. Amma batuɗo
kalluka dow Ruuhu Ceniiɗo,
yaafataake pay.
32 Batuɗo kalluka dow Ɓii
neɗɗo fu, heɓan yaafeego.
Amma batuɗo kalluka dow
Ruuhu Ceniiɗo, yaafataake
der jaamanuuru nuu ɗo, e
der jaamanuuru warannu.»

*Leggal annitirte nun diga e
ɓiɓɓe mum*
(Luka 6.43-45)

33 «Ɗo leggal e woodi, ɓiɓɓe
maggal bo woodan. Ɗo leg-
gal woodaa, ɓiɓɓe maggal bo
woodataa, gam leggal fu, diga
e ɓiɓɓe mum nun annitirtee.
34 Ɓiɓɓe bolle pure! Noy
baawirton batugo booduka,
onon laatiiɓe halluɓe? Gam
ko hebbi der ɓerne, kan nun
hunnuko wurtinta.
35 Nedɗo geeto, wurtinan
ko woodi diga boodɗum ko
suudii der ɓerne mum. Nedɗo
kalluɗo bo, wurtinan ko halli
diga kalluɗum cuudiiɗum der
ɓerne mum.
36 E gooŋa bi'anmi on:
nyalaane darŋal himɓe toon-
toyto haalaaji baanji baanji
ɗi ɓe bati fu.
37 Gam moy fu, haala mum
nun wurtinta ɗum, ɗum bo ka
doyya ɗum kiita.»

Farisaaɓe e daarta Yeesu
waɗana ɗum kaayeefi
(Luka 11.29-32)

38 Ɓaawo majjum, woɓɓe
der moodiɓɓe tawreeta e
Farisaaɓe, wi'i Yeesu: «Mood-
ibbo, emen jidi gaɗanaa men
kaayeefi.»
39 O toontii ɓe, o wi'i:
«Himɓe jaamanuuru hallunu,
coɓuɓe, e daarta kaayeefi. Ɓe
ji'ataa kaayeefi gom, to hinaa
kaayeefi annabi Yonas.
40 Yonas waɗii nyaloomaaje
tati e jemmaaje tati der
reedu linŋol manŋol. Hande
non bo Ɓii nedɗo waɗirta
nyaloomaaje tati e jemmaaje
tati der leydi.
41 Nyalaane darŋal, himɓe
Niniwe ummodoto e himɓe
jaamanuuru nuu ɗo, gaccoo
ɓe. Gam ɓe tuubii no ɓe nani
waaji Yonas. Nani bo, ɓuruɗo
Yonas nun woni ɗo!
42 Nyalaane darŋal,
laamiiɗo debbo mo leydi
hoore fuɗo ummodoto e
himɓe jaamanuuru nuu ɗo,
gaccoo ɓe. Gam o yiwoy diga
kaddin leydi, o wari hetti-
naago haalaaji Suleymaanu
kebbuɗi hakkillo. Nani bo,
ɓuruɗo Suleymaanu nun
woni ɗo!»

Wittoygo ginnool der
wuro mum hiinŋo
(Luka 11.24-26)

43 «Ɗo ginnool wurtike e
nedɗo, ŋol yahan ŋol yiilitoo
nokkuuje joorɗe, eŋol daarta
to ŋol siwtoto, amma ŋol
heɓataa.
44 Den ŋol wi'an: "Mi wittit-
into wuro am ŋo eggunoomi
e mum." Ɗo ŋol yottike,
ŋol tawan goɗɗo walaa der
wuro ŋon, eŋo wuuwaa, eŋo
moyyinaa faa woodi.
45 Den, ŋol wittan, ŋol
waddaa ginnaaji jeeɗiɗi goɗɗi
ɓuruɗi ŋol hallugo. Ɗi naata
e wuro ŋon, ɗi jooɗoo der
maggo. Heennyitirde nedɗo
on ɓuran arandeere mum
hallugo. Hande non ɗum
laatantoo himɓe jaamanu-
uru hallunu nu.»

Miiraaɓe Yeesu e inniiko
(Marku 3.31-35; Luka 8.19-
21)

46 Wakkati Yeesu baddata e
jama'aare, inniiko e miiraaɓe
makko yottii. Ɓe darii yaasi,
ɓee jidi baddugo mo.
47 Den, goɗɗo bati Yeesu,
wi'i: «Inna maa e miiraaɓe
maa e darii yaasi, e yidi bad-
dugo maa.»

48 O toontii mo, o wi'i: «Moy
woni inna am? Ɓey woni mi-
iraaɓe am?»
49 O sappii aahiiɓe makko,
o wi'i: «Inna am e miiraaɓe
am nun ɗo.
50 Miiraaɓe am worɓe e
rewɓe, e inna am woni,
waɗooɓe ko Baaba am
gonuɗo dow kammu yiɗi.»

13

Ballool aawoowo
(Marku 4.1-9; Luka 8.4-8)

1 Nyaanne mum, Yeesu
wurtii wuro, yahi jooɗoy
takkol maayo.
2 Jama'aare ɗuunne e howii
mo, o ummii o naati laana
diyam, o jooɗii. Himɓe fu e
darii takkol maayo.
3 O bati ɓe kujje ɗuuɗɗe e
ballaaji. O wi'i ɓe: «Aawoowo
nun wurtii aawoygo.
4 No o aawata, awdiiri
gonni yani sera laawol, pooli
wari soppi ni.
5 Gonni bo yani e kaaye to
leydi ɗuuɗaa, ni fuɗi ɗon maa
ɗon, gam ni heɓay to leydi
luggi.
6 Amma no naaŋe nyawli,
ŋe wuli ni. Ni yoori, gam ni
walaa ɗaɗi.
7 Gonni bo yani caka gi'e.
Gi'e mawni, ɓiɗɗi ni.
8 Gonni bo yani e leydi
geeri, ni fuɗi, ni rimi ɓikkol:
Gonni rimi gite hewre, gonni
lasoy tati, gonni bo laso e
sappo.
9 Gooduɗo noppi fu nana!»

Ko acci Yeesu e badda himɓe e ballaaji
(Marku 4.10-12; Luka 8.9-10)

10 Aahiiɓe Yeesu ɓattii, yami
mo, wi'i: «Ume waɗi ko aa
baddira himɓe e ballaaji?»
11 O toontii ɓe, o wi'i: «Onon,
on kokkaama faamugo asi-
iri Laamaare Alla, amma
kamɓe, ɓe keɓay ɗum.
12 Gam gooduɗo nun
ɓeydantee faa ɗuuɗa. Anni
mo woodaa, baa seɗɗa ko
woodi, teetete.
13 Gam majjum, baddi-
ranmi ɓe e ballaaji: "Gam ɓee
daara, amma ɓe ji'ataa, Ɓee
kettinoo, amma ɓe nanataa,
ɓe paamataa bo."
14 Hande non ka Alla
batunoo e hunnuko annabi
Esaaya hebbiri dow maɓɓe:
"On nanan faa wooɗa, amma
on paamataa fuy,
on daaran faa wooɗa, amma
on ji'ataa fuy.
15 Gam himɓe lenyol ŋol ɓerɗe
mum laatike joorɗe.
Ɓe cukkii noppi maɓɓe,
ɓe muunnii gite maɓɓe,
gam to ɓe ji'u
to ɓe nanu e noppi maɓɓe,
hakkillo maɓɓe bo to faamu,
hakko ɓe tuuba, mi nyawta
ɓe."
16 Amma onon, barke
laatanike on, gam gite
mooɗon e yi'a, noppi mooɗon
bo e nana!
17 E gooŋa batanmi on,
annabiiɓe ɗuuɓɓe, e foonni-
tiiɓe ɗuuɓɓe yiɗiino yi'a ko
ji'oton, amma ɓe ji'ay. Ɓe
jiɗiino ɓe nana ko nanoton,
amma ɓe nanay.»

Yeesu e faamina ballool aa-woowo
(Marku 4.13-20; Luka 8.11-15)

18 «Onon, kettinee ko ballool
aawoowo ŋol fillitii.
19 To neɓɓo e hettinoo
haala Laamaare Alla, go o
faamataa ka, Kalluɓo nun
suttata ka der ɓerne makko.
Kanko nandi e awdiiri caa-
muni sera laawol.
20 Goɓɓo e nandi e awdiiri
caamuni to kaaye. Kanko to o
nanii haala Alla, ɓon maa ɓon
o jaɓa ka e seyo.
21 Amma ka waɓataa ɓaɓi
der makko, wakkati seɓɓa
tan o wonoto. To ɓillaaje,
ɓum bo tooraaji yottake gam
haala kan, o woppa ka law.
22 Goɓɓo e nandi e awdiiri
caamuni to gi'e woni. To o
nanii haala Alla, ɓillaaje du-
uniyaaru e yidde jawdi ɓiɓɓa
ka, ka rimataa ɓikkol.
23 Amma goɓɓo e nandi
e awdiiri caamuni to leydi
geeri. To o nanii haala Alla,
o faama ka. Kanko o riman
ɓikkon. Gokkon hewre,
gokkon lasoy tati, gokkon bo
laso e sappo.»

Fuɓo kalluko der gesa alkamaari

24 Yeesu waɓani ɓe kade
ballool gonŋol, wi'i: «Laa-
maare Alla e nandi e gorko
aawuɓo awdiiri geeri e gesa
mum.
25 No himɓe fu ɓaani, ɓon
ganyo makko wari, aawi fuɓo
kalluko caka alkamaari nin,
yawti.
26 No alkamaari fuɓi e
sawtina, den fuɓo kalluko bo
suppitii.
27 Gollotooɓe jom gesa
wari, wi'i mo: "Joomiraawo,
awdiiri geeri bane aawuɓaa
der gesa maa na? Diga toy
fuɓo kalluko koo ɓo yiwi?"
28 O toontii ɓe, o wi'i:
"Ganyo nun waɓi ɓum.» Den,
gollotooɓe ɓen yami mo, wi'i:
«Men jaha men ɓoofaa fuɓo
kalluko kon na?"
29 O toontii ɓe, o wi'i:
"Aawo, gam to oon ɓoofa
fuɓo kalluko, on kawran e
alkamaari.
30 Accee ɓum mawnida faa
wakkati dugge yottoo. To
wakkati dugge yottake, mi
wi'an ruggooɓe am ɓoofa
fuɓo kalluko kon taw, haɓɓa
ko, watta der yiite. Amma
alkamaari, ɓe kawrita ɓum
der beemal am."»

Ballool ɓinŋel mutaadihi
(Marku 4.30-32; Luka 13.18-21)

31 Yeesu waɓani ɓe ballool
gonŋol, wi'i: «Laamaare Alla
e nandi e ɓinŋel mutaadihi,
ŋel goɓɓo etti aawi der gesa
mum.
32 Ɓinŋel mutaadihi ɓuri
ɓikkol leɓɓe kara li'o fu
faanɓugo. Amma to ŋel
fuɓi, eŋel ɓura leɓɓe kara li'o
mawnugo, ŋel laatoo leggal
manŋal faa pooli waɓa daɓɓa
mum dow licce maggal.»

Ballool yuufinirɓum
(Luka 13.20-21)

33 O waɓani ɓe ballool
gonŋol, o wi'i: «Laamaare Alla
e nandi e yuufinirɓum, ɓum
debbo etti hawrontiri e conni
etorɓe tati, ko ni yuufini conni
laawaani nin fu.»

Ko acci Yeesu e bata e bal-
laaji
(Marku 4.33-34)

34 E ballaaji nun Yeesu bad-
diri himɓe huune ɓum fu. O
badday ɓe to hinaa e ballaaji.

35 O waɗii ɗum gam hebbingo haala ka annabiijo batunoo, wi'i:
«Mi maƀƀitan hunnuko,
mi bata e ballaaji,
mi batan, mi wurtina kujje cuuɗinooɗe
diga ko duuniyaaru tagaa.»

Yeesu faantinii ballool fuɗo kalluko

36 Ɓaawo majjum, Yeesu acci himƀe, hooti wuro. Aahiiƀe makko ƀattii, yami mo, wi'i: «Faantin men ballool fuɗo kalluko der gesa.»

37 O toontii ƀe, o wi'i: «Aawuɗo aawdi booɗuni woni Ɓii neɗɗo.

38 Gesa ŋan woni duuniyaaru. Awdiiri geeri woni fotuƀe naata der Laamaare Alla, fuɗo kalluko woni, tokkuƀe Kalluɗo.

39 Ganyo aawuɗo fuɗo kalluko woni Ibiliisa, dugge laati nun nyalaane darŋal, ruggooƀe bo laatii malaykaaƀe.

40 Hande no fuɗo kalluko ɗoofirtee wattee e yiite, hande non ɗum laatotoo nyalaane darŋal.

41 Ɓii neɗɗo lilan malaykaaƀe mum, wurtina doyyooƀe himƀe der hakke, e waɗooƀe ko halli der laamaare mum.

42 O faɗɗan ƀe der yiite jahannama, ton ƀe bullata, ƀe yakkontira nyiiye.

43 Amma wakkati mum, foonnitiiƀe jalbitinto hande naaŋe der Laamaare Baaba mum. Gooduɗo noppi fu, nana!»

Ballool jawdi cuuɗiini

44 «Laamaare Alla e nandi e jawdi cuuɗiini der gesa. Goɗɗo hocciri ni, witti suuɗitii ni. Ɓerne makko weli puy, den o yahi o sippoy ko o woodi fu, gam o sooda gesa ŋan.»

45 «Faa hanne Laamaare Alla e nandi e tenkotooɗo daartoowo sokiyaaje dime.

46 No o yi'i sokiyaaje dime, o sippoy ko o woodi fu, o soodi ɗe.»

Ballool taaruwol

47 «Laamaare Alla e nandi kade e taaruwol paɗɗaaŋol der maayo, nanŋoy liyyi feere feereeji.

48 No ŋol hebbi, suuƀotooƀe foodi ŋol, wurtini far fonŋo, ƀe jooɗii ƀe cuƀitii ɗi. Ɓe gatti liyyi booɗɗi der killaaje, ƀe boppi ɗi nafataa goɗɗum.

49 Hande non ɗum laatotoo nyaanne duuniyaaru timmata. Malaykaaƀe waran suttontira halluƀe e wooɗuƀe.

50 Ɓe paɗɗan halluƀe der yiite manŋe, ƀe bulla, ƀe yakkontira nyiiye.»

Ballool kujje kese e kiiɗɗe

51 Yeesu yami ƀe, wi'i: «On paamii huune ɗum fu na?» Ɓe toontii, ƀe bi'i: «Oo, men paamii.»

52 Den, o wi'i ƀe: «Moodibbo tawreeta paamuɗo haala Laamaare Alla, e nandi hande jom wuro, burtinoowo huune kesum e kiiɗɗum diga e jawdi mum.»

Ɓe Nasaratu salike ko goonɗini Yeesu (Marku 6.1-6; Luka 4.16-30)

53 No Yeesu heennyi batugo e ballaaji, o yawti diga ɗon.

54 O witti genni makko to o mawni, oo waajoo der

cuudi maɓɓe baajordi. Ko haaynaare nanŋi himɓe hettinaniiɓe mo, ɓee bi'a: «Toy o heɓi annal iri ŋal ɗo, e baawɗe waɗugo kaayeefiiji ɗii ɗo?
55 E gooŋa, kanko bane woni ɓii ceɓoowo leɗɗe on na? Inniiko bane wi'etee Mariyama na? Miiraaɓe makko bane Yaakuuba, e Yusufu, e Simon, e Yahuuda na?
56 Enen e sakikiraaɓe makko rewɓe bane wondi ɗo na? Den, toy o heɓi ɗum ɗon fu?»
57 Ɗum hadi ɓe goondingo mo. Gam majjum, o wi'i ɓe: «Annabiijo teddintaake der genni mum, e der wuro mum.»
58 O waɗay ɗon haaynaareeji ɗuuɗɗi gam ɓe goondinay mo.

14

Maayde Yuhaana gaɗoowo batisi
(Marku 6.14-29; Luka 3.19-20, 9.7-9)

1 Wakkati majjum, Eroodu hooreejo leydi Galili nani Yeesu e batanee.
2 O wi'i jaggiiɓe makko: «Yuhaana gaɗoowo batisi nun! O fintii. Kanjum acci oo woodi baawɗe waɗugo kaayeefiiji.»
3 Tawi Eroodu hokkiino laawol Yuhaana nanŋee, haɓɓee, wattee der kasu. O wadii ɗum sabbu Erodiya, debbo mawniiko, Filippu.
4 Gam Yuhaana wi'iino Eroodu: «Laawol hokkay maa koowaa mo.»
5 Eroodu e yiɗuno warugo mo, amma oo hula himɓe, gam himɓe fu e goondini no Yuhaana laati nun annabiijo.
6 No nyalaane juulɗe dingol Eroodu yottii, ɓii Erodiya debbo naati e fija yeeso noddinaaɓe. Ɗum weli Eroodu puy.
7 O hunanii suka on, o hokkan ɗum huune ko yami fu.
8 Suka debbo on gollori ka inna mum tintini ɗum, wi'i Eroodu: «Wattanam ɗo hoore Yuhaana gaɗoowo batisi der heeɗo!»
9 Berne Eroodu biisi, amma, gam sabbu o hunike yeeso noddinaaɓe makko, o hokki hunnuko ne hokkee suka debbo on.
10 O lili goɗɗo yaha wudditaa hoore Yuhaana der kasu.
11 Hoore nen waddaa der heeɗo, suka debbo on hokkaa. Kanko bo, o hokkoy inniiko.
12 Aahiiɓe Yuhaana wari etti ɓannu makko, uwoy. Ɓaawo majjum, ɓe jahi ɓe batoy Yeesu ko wadi.

Yeesu nyaannii himɓe ujune joyo
(Marku 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhaana 6.1-14)

13 No Yeesu nani habaru on, o solti kanko tan, o naati laana, o yahi nokkuure deyyune. Himɓe nani ka, wurtoy diga ci'e mum, tokki mo e koyɗe.
14 No o wurti e laana, o yi'i jama'aare ɗuunne, yurmeene maɓɓe wadi mo, den o nyawti nyawɓe tawaaɓe ɗon.

15 No kiikiiɗe waɗi, aahiiɓe
makko ɓattii mo, wi'i: «Ki-
ikiiɗe waɗii, kade bo, e ladde
nun gonuɗen ɗo. Accu himɓe
ɓen yawta, yaha der ci'e,
soodaa ko nyaamata.»
16 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Doole bane ɓe jawta. Onon e
ko'e mooɗon, kokkee ɓe ko ɓe
nyaamata!»
17 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i:
«Peen joyo, e liyyi ɗiɗi tan
gooduɗen ɗo.»
18 O wi'i ɓe: «Gaddanee am
ɗum ɗo.»
19 O hokki hunnuko himɓe
jooɗinee dow fuɗo. Den o etti
peen joyo kon, e liyyi ɗiɗi ɗin,
o tiggitii, o yetti Alla. O ŋappiti
peen kon, o hokki aahiiɓe
makko seennana jama'aare.
20 Ɓe fu ɓe nyaami ɓe kaari.
Aahiiɓe hawriti ko horii, ɗum
hebbi killaaje sappo e ɗiɗi.
21 Nyaamuɓe ɗum waɗii
worɓe ujune joyo, rewɓe e
sukaaɓe limaaka.

Yeesu yahii dow diyam
(Marku 6.45-52)

22 Ɓon maa ɗon, Yeesu dooli
aahiiɓe mum naata laana,
ardoo, jola fonŋo maayo.
Wakkati mum, oo waynoo
jama'aare.
23 Ɓaawo no o waynodii ɓe,
o yawtiri dow waanne gam
o waɗaa du'aare kanko tan.
Foti kiikiiɗe waɗii, kanko tan
bo woni ton.
24 Tawi laana ŋan woɗɗake
diga e fonŋo, ko galmaaji
diyam e fiya ŋa, gam ŋa
jaɓɓitinto nun hennu.
25 No faanii weetugo, Yeesu
yottii to maɓɓe, e yaha dow
maayo e koyɗe.
26 No aahiiɓe makko yi'i mo
oo yaha dow diyam e koyɗe,
kulol mannŋol nannŋi ɓe, ɓe bi'i:
«Beelu nun!» Ɓe darii ɓee
kalɓa sabbu kulol.
27 Ɓon maa ɗon Yeesu wi'i
ɓe: «Deyyitee! Min nun, to on
kulee!»
28 Piyer toontii mo, wi'i:
«Joomiraawo, to an nun e
gooŋa, accu mi yaha dow
diyam, mi wara to maa.»
29 O toontii mo, o wi'i:
«War!» Piyer wurtii laana, e
yaha dow diyam, e foonnii to
Yeesu.
30 Amma no o yi'i hennu e
satti, o huli, o fuɗɗi mutugo,
den o halɓi, o wi'i: «Joomi-
raawo, faabam!»
31 Ɓon maa ɗon, Yeesu
foorti junŋo mum, jogii
mo, wi'i: «An mo goonɗinki
paanɗuki, gam ume ko
gaɗuɗaa seko?»
32 Ɓe fu ɗiɗo, ɓe naati laana,
den, hennu darii.
33 Tawaaɓe der laana ŋan
fu, sujidani Yeesu, wi'i: «E
gooŋa, a laati nun Ɓiɗɗo
Alla!»

Yeesu nyawtii nyawɓe der
leydi Genesaret
(Marku 6.53-56)

34 Ɓaawo no ɓe joli maayo,
ɓe jottii leydi Genesaret.
35 Himɓe tawaaɓe nokku-
ure nen anniti mo. Ɓe lildi
habaru der leydi nin fu, no o
wari, ɓe gaddani mo nyawɓe
fu.
36 Ɓee eela mo o acca
nyawɓe ɓen meema baa
kommulol toggoore makko
tan. Hande non bo, meemuɓe
ŋol fu e yoofoo.

15

Tawaaŋal kaakiraaɓe
(Marku 7.1-13)

1 Farisaaɓe e moodiɓɓe
tawreeta yiwoy Urusaliima,
wari to Yeesu, yami mo, wi'i:
2 «Ume wadi ko aahiiɓe
maa e waylita tawaaŋal
kaakiraaɓe meeɗen? Gam ɓe
lootataa juuɗe maɓɓe go ɓe
nyaama.»
3 O toontii ɓe, o wi'i: «Onon
bo na, ume wadi go oon
baylita sariyaaji Alla no
fottiranta tawaaŋal moodon?
4 Gam Alla wi'i: "Teddin
baaba maa e inna maa." O
wi'i kade: "Jennudo baaba
mum, dum bo inna mum, joo-
mum e haani waree."
5 Amma onon, oon bi'a,
to neddo wi'ii baaba mum,
dum bo inna mum: "Ko haani
mi wallitiree laatike gedu
Alla, den doole bane ballitaa
baaba maa e inna maa."
6 Nun nun baylitirdon
haala Alla gam tawaaŋal
moodon.
7 Onon munaafitiiɓe!
Esaaya wadii annabaaku
dow moodon, wi'i:
8 "Lenyol ŋol do, e hunnuko
tan nun teddinir-
tammi,
amma ɓerde maɓɓe e
woddodii am.
9 Ɓee cujidanammi, amma
dum nafataa
gam ko ɓe janŋinta laati nun
miilooji himɓe."»

Ko soɓinta neddo
(Marku 7.14-23)

10 Den, Yeesu noddi
jama'aare, wi'i ɓe: «Kettinee,
paamee faa woodа:
11 Ko naatata der hunnuko
neddo bane soɓinta mo.
Amma ko wurtoto diga e
hunnuko makko, kanjum
soɓinta mo.»
12 Go aahiiɓe makko ɓattii,
wi'i mo: «Aa anni haala
maada kan mettinii ɓerde
Farisaaɓe na?»
13 O toontii ɓe, o wi'i: «Aawre
fu ne Baaba am gonudo dow
kammu aaway, ne doofete.
14 Accee ɓe, wumuɓe
ardiiɓe wumuɓe nun! To
bumdo e ardii bumdo ban-
num, ɓe fu didо, ɓe jantan der
gayka.»
15 Piyer toontii mo wi'i:
«Faamin men haala kan.»
16 Yeesu wi'i mo: «Onon bo,
faa jooni on galaa faamu na?
17 On paamay huune ko
naati e hunnuko fu, der
reedu dum pa'i, den dum
wurtoo na?
18 Amma ko wurtoto e
hunnuko fu, der ɓerne dum
yiwata, kanjum nun soɓinta
neddo.
19 Gam diga der ɓerne
neddo nun miilooji kalludi
yiwata. Den di gatta mo barol
himɓe, jeenu, kaaruwaaku,
guyka, seedaago fewre, e
batugo kalluka.
20 Ɓum don nun woni
ko soɓinta neddo. Amma
nyaamugo lootay juude mum
hande no tawaaŋal holliri
soɓintaa neddo.»

Debbo Kananinkeejo
goondinii Yeesu
Marku 7.24-30

21 Ɓaawo majjum, Yeesu
yawti diga don yahi der jeyde
Tirus e Sidon.
22 Debbo Kananinkeejo,
jeyaado der leydi nin wari to
makko, bati e daane towne,
wi'i: «Joomiraawo, Ɓii Dawda,

yurmam! Ginnool nun
toorata ɓiyam debbo sanne!»
23 Amma o toontaaki mo
gokka. Ko aahiiɓe makko wi'i
mo: «Riiwu mo, gam o accay
halɓugo, oo tokkiri en.»
24 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mi
lilaaka maa to baali Isira'iila
majjuɗi tan.»
25 Amma debbo on wari
jiccii yeeso makko, wi'i:
«Joomiraawo, war wallam!»
26 Yeesu toontii mo, wi'i:
«Ɗum wooɗaa nyaamdu
sukaaɓe ettee, faɗɗanee
dawaaɗi.»
27 Debbo on wi'i: «Gooŋa
nun Joomiraawo, amma
dawaaɗi bo e suɓinoo
nyaamdu caamoowol to
joomiraaɓe mum nyaamata.»
28 Den, Yeesu toontii mo,
wi'i: «Hey debbo, goondinki
maa e mawni! Ɗum laata-
nee hande no jiɗirɗaa.» E
wakkati on, ɓiyiiko yoofii.

Yeesu nyawtii nyawɓe ɗuuɓɓe
(Marku 7.31-37)

29 Yeesu yawti diga ɗon,
witti takkol maayo Galili,
eenci dow waanne, jooɗii
ton.
30 Himɓe ɗuuɓɓe wari
to makko, ɓe gaddani mo
layooɓe, e wumuɓe, e
moofiɗinɓe, e muumiɗinɓe,
e nyawɓe nyawuuji feere
feere. Ɓe desi ɓe ley koyɗe
Yeesu.
31 Haynaare nannji himɓe,
no ɓe ji'i muumiɗinɓe e bata,
moofiɗinɓe e yoofoo, layooɓe
e yaha deydey, wumuɓe bo
e yi'a. Ɓe teddini Alla mo
Isira'iila.

Yeesu nyaannii kade worɓe ujune nayo
(Marku 8.1-10; Matiye 14.13-21)

32 Yeesu noddi aahiiɓe
mum, wi'i: «Himɓe ɓee e
yurminoo am. Gam waɗii
balɗe tati ɓee gondi e am, ɓe
goodaa ko ɓe nyaamata. Mi
yiɗaa bo riiwugo ɓe ɓe jawta
e rafo, gam to rafo doyyu ɓe e
laawol.»
33 Aahiiɓe makko wi'i mo:
«Toy keɓeten nyaamdu ko
nyaannata jama'aare nee ɗo
e ladde haro ɗo?»
34 O yami ɓe, o wi'i: «Peen
noyo gooduɗon?» Ɓe toontii
mo, ɓe bi'i: «Peen jeeɗiɗo e
likkol pettol seɗɗa.»
35 Ɓaawo majjum, o hokki
hunnuko jama'aare jooɗoo e
leydi.
36 O etti peen jeeɗiɗo, e
likkon seɗɗa kon. O yetti
Alla, o ŋappiti, o hokki
aahiiɓe makko, ɓe ceennani
jama'aare.
37 Ɓe fu ɓe nyaami faa ɓe
kaari. Ɓe kawriti ko horii,
hebbi killaaje jeeɗiɗi.
38 Nyaamuɓe ɗum waɗii
worɓe ujune nayo, rewɓe e
sukaaɓe limaaka.
39 Ɓaawo mum Yeesu
waynii ɓe. Den, o naati laana,
o yahi leydi Magadan.

16

Farisaaɓe yamii Yeesu waɗana ɗum kayniiɗum
(Marku 8.11-13; Luka 12.54-56)

1 Farisaaɓe e Sadukiiɓe
wari jarbaago Yeesu. Ɓe yami
mo o waɗana ɓe kayniiɗum
yiwuɗum diga kammu.

2 O toontii ɓe, o wi'i: «[To
on ji'ii dow kammu e wojji
kiikiiɗe, oon bi'a: "Nokkuuje
wooɗan."
3 Subaka bo, to on ji'ii
kammu e wojji e niɓɓi, oon
bi'a: "Diyam toɓan." Oon
anni suttontirgo ko waɗotoo
dow kammu, amma on
baaway suttontirgo maane
wakkatiire nee ɗo!]
4 Himɓe jaamanuuru hal-
lunu, coɓuɓe, e daarta kaay-
eefi. Ɓe ji'ataa kaayeefi gom,
to hinaa kaayeefi Yonas.»
Ɓaawo majjum, o acci ɓe, o
yawti.

Hakkilango munaafitaare Farisaaɓe e Sadukiiɓe (Marku 8.14-21)

5 No aahiiɓe jolata fonŋo
maayo far to, ɓe jeggiti ko etti
peen.
6 Yeesu wi'i ɓe: «Kakkilee,
deenee ko'e mon e yuufinirɗum
Farisaaɓe e ɗum Sadukiiɓe.»
7 Aahiiɓe darii e wi'ontira
hakkune mum: «Gam en ettay
peen acci oo bata ka.»
8 Yeesu anniti ka ɓe batata,
wi'i ɓe: «Ko waɗi oon badda
hakkune mon, oon batana
dullere mooɗon jogaago
peen? Onon ɓe goonɗinki
paanɗuki!
9 E gooŋa faa jooni on
paamay na? On ciwtoray
peen joyo ko ceennanmi
worɓe ujune joyo, e killaaje
ɗe kebbinɗon ko horii na?
10 On ciwtoray bo peen
jeeɗiɗo ko ceennanmi worɓe
ujune nayo, e killaaje ɗe
kebbinɗon ko horii na?
11 Noy waɗi go on paa-
may no haala peen bane
batananmi, wakkati bi'umi
on, kakkilanee yuufinirɗum
Farisaaɓe e ɗum Sadukiiɓe?»
12 Den, ɓe paami no
yuufinirɗum conni peen bane
o batanta, amma, ekkitinol
Farisaaɓe e ŋol Sadukiiɓe.

Piyer batii Yeesu nun woni Almasiihu (Marku 8.27-30; Luka 9.18-21)

13 Yeesu yahii leydi
Kaysariya Filippu. O yami
aahiiɓe makko, o wi'i: «Moy
himɓe wi'ata Ɓii neɗɗo e
laatii?»
14 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i:
«Woɓɓe e wi'a, a laati nun
Yuhaana gaɗoowo batisi.
Woɓɓe e wi'a, an woni annabi
Eliya. Woɓɓe kade e wi'a,
an woni annabi Yeremiya, to
ɗum bo gooto der annabiiɓe.»
15 Yeesu yami ɓe, onon bo
na: «Moy bi'oton mii laatii?»
16 Simon Piyer toontii mo,
wi'i: «An woni Almasiihu,
Ɓiɗɗo Alla yonkinteejo.»
17 Den Yeesu ettitii haala
wi'i mo: «Barke laatanii maa,
an Simon ɓii Yonas. Gam
neɗɗo bane hollitin maa ɗum,
amma Baaba am gonuɗo dow
kammu hollitin maa ɗum.
18 Min bo, mii wi'ee, an
woni Piyer, waato hayre.
Dow hayre nen mahanmi
Eklesiya am, baa joonne
maayɓe waawataa ko jaalii
ka.
19 Mi hokkete maɓɓitirgel
Laamaare Alla. Ko caliɗaa
e leydi ɗo, salaama dow
kammu. Ko jaɓuɗaa e leydi
ɗo bo, jaɓaama dow kammu.»
20 Den, Yeesu waggini
aahiiɓe mum, e semme, wi'i
to ɓe batu goɗɗo, no kanko
nun woni Almasiihu.

Yeesu batanii maayde e pintol mum
(Marku 8.31-9.1; Luka 9.22-27)

21 Diga wakkati mum, Yeesu fuɗɗi faamingo aahiiɓe mum wi'i e haani o yaha Urusaliima. Ton dottiiɓe e limaamiiɓe, e moodiɓɓe tawreeta tooroyta mo puy, ɓe bara mo. Amma nyalaane tatawre, o fintan.

22 Den, Piyer yaari mo sera, wooltani mo wi'i: «Joomiraawo, Alla haɗu ɗum! Iri majjum tawataa maa!»

23 Yeesu yeeyitii, wi'i Piyer: «An Seyɗan, wittu ɓaawo am! A laati nun ko doyyatammi. Miilooji maa yiway to Alla, to himɓe ɗi yiwi!»

Tokkugo Yeesu

24 Den Yeesu wi'i aahiiɓe mum: «Jiɗuɗo tokkugo am fu, acca miijaanaago hoore mum, etta leggal mum palaaŋal, tokkammi.

25 Gam jiɗɗo hisingo yonki mum, dullan ki. Amma, majjinɗo yonki mum gam am, hisinan ki.

26 To neɗɗo heɓii huune fu der duuniyaaru ɗo, ko yonki mum halki, ume ɗum nafi mo? Naa ume neɗɗo waawata ko hokki gam sooditaago yonki mum?

27 Gam Ɓii neɗɗo waran e tedduŋal Baaba mum, e malaykaaɓe mum. Den o yoɓan moy fu ko waɗi der golle mum.

28 E gooŋa batanmi on, tawaaɓe ɗo, woɓɓe mum maayataa, ko ɓe ji'a Ɓii neɗɗo e warida e laamaare mum.»

17

Tagudi Yeesu waylitake
(Marku 9.2-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18)

1 Ɓaawo balɗe jeego'o, Yeesu yahidi e Piyer e Yaakuuba e minyum Yuhaana. O yaari ɓe sera, faa dow waanne towune.

2 Tagudi makko waylitii yeeso maɓɓe. Yeeso makko e jalba hande naaŋe, gineeji makko rawni tar hande jayŋol.

3 Muusa e Eliya suppitanii ɓe, e badda e makko.

4 Piyer etti haala wi'i Yeesu: «Joomiraawo, wonaago men ɗo e woodi. To aa yiɗi, mi darnan ɗo bukaaji tati: an wooru, Muusa wooru, Eliya wooru.»

5 O heennyay batugo, ko duulel jalboowel gom wari ommi ɓe. Ɗon daane gom yiwi der duulel ŋel, wi'i: «Oo ɗo laatii Ɓiɗɗo am jiɗaaɗo, mo cuɓumi. Kettinanee mo!»

6 No aahiiɓe nani daane nen, ɓe jani, ɓe kippii e leydi, ɓe kuli sanne.

7 Yeesu ɓattii, meemi ɓe, wi'i: «Ummee, to on kulee.»

8 Den, ɓe ɓanti gite, ɓe ji'ay goɗɗo, sey Yeesu tan.

9 No ɓe jippotoo diga dow waanne nen, Yeesu waggini ɓe, wi'i: «To on batee goɗɗo ko ji'uɗon, faa to Ɓii neɗɗo fintii diga e maayɓe.»

10 Den, aahiiɓe makko yami mo, wi'i: «Gam ume ko moodiɓɓe tawreeta e wi'a: "Eliya nun artata wara"?»

11 O toontii ɓe, o wi'i: «Gooŋa nun, Eliya nun artata wara, moyyina huune fu.

12 Amma mii wi'a on, Eliya
wari ko. Amma ɓe annitay
mo, ɓe gaɗanii mo ko ɓe jiɗi
fu. Hande non ɓe toorirta Ɓii
neɗɗo bo.»
13 Aahiiɓe faami no haala
Yuhaana gaɗoowo batisi nun
o batanta ɓe.

*Yeesu nyawtii suka mo gin-
nawol toorata*
*(Marku 9.14-29; Luka 9.37-
43)*

14 No ɓe bittoy to jama'aare
woni, gorko gom wari jiccii
yeeso Yeesu.
15 O wi'i: «Joomiraawo,
yurma ɓiyam gorko! Ginnool
nun woni e makko, eŋol toora
mo puy. To ŋol ummanake
mo, eŋol doyya mo der yiite,
nokkun bo der diyam.
16 Mi yaarii mo to aahiiɓe
maa, amma ɓe baaway ko
nyawti mo.»
17 Yeesu toontii, wi'i: «Hey,
onon himɓe jaamanuuru
hallunu, ɓe walaa goondinki!
Faa dey gondanmi e mooɗon?
Faa dey tokkanmi munyango
on? Gaddanee am mo ɗo!»
18 Yeesu falmi ginnool
tawaaŋol der suka on, ŋol
wurtii, o yoofii ɗon maa ɗon.
19 Ɓaawo majjum, aahiiɓe
makko yami mo kamɓe tan,
wi'i: «Ume acci men baaway
ko riiwi ginnool ŋol?»
20 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Gam goondinki mooɗon e
faandi. E gooŋa batanmi on:
To goondinki mooɗon e foti
baa hande ɓinŋel mutaadihi,
on baawan ko wi'i waanne
nee ɗo: "Eggu ɗo, jahaa
to," ne eggan bo. Walaa ko
tampoton waɗugo.
21 [Amma, ginnool hande
ŋol ɗo wurtataako to hinaa e
du'aare, e suumaye.]»

*Yeesu batanii maayde e
pintol mum de ɗiɗawre*
*(Marku 9.30-32; Luka 9.43-
45)*

22 No ɓe boositintoo der
leydi Galili, den Yeesu wi'i ɓe:
«Ɓii neɗɗo wattete der juuɗe
himɓe.
23 Ɓe baran mo, amma
nyalaane tatawre o fintan.»
Ɓerɗe aahiiɓe makko biisii
puy, no ɓe nani ka.

Yeesu yoɓii ceede faada

24 No Yeesu e aahiiɓe mum
yottii Kafarnahum, jaɓooɓe
ceede faada suudu Alla ɓattii
Piyer, wi'i mo: «Moodibbo
mooɗon yoɓataa woni ceede
faada suudu Alla?»
25 Piyer toontii, wi'i: «Oo
yoɓa.» No Piyer naati der
wuro, Yeesu arti etti haala,
wi'i: «Simon, ume miiluɗaa?
Ɓey nun haani yoɓa ceede
faada? Ɓiɓɓe genni nun naa
hoɓɓe?»
26 Piyer toontii, wi'i: «Hoɓɓe
nun haani yoɓa.» Yeesu wi'i
mo: «Den, ɓiɓɓe genni haanay
yoɓa.
27 Amma, gam to en laatana
himɓe fergere, yahu maayo.
Tuunnu malimali maa,
pitoɗaa linŋol ŋol artuɗaa
nanŋuɗaa. Den ŋaaɓaa
hunnuko maggol, a tawan
ceede cardi der ɗon. Ikkinaa
ɗe, joɓanaa en, min e maa.»

18

*Ɓurɗo manŋu der Laa-
maare Alla*
*(Marku 9.33-37; Luka 9.46-
48)*

1 Wakkati majjum, aahiiɓe
Yeesu ɓattii, yami mo, wi'i:
«Moy ɓuri mannɲu der Laa-
maare Alla?»
2 Yeesu noddi sukayel,
darni ɲel yeeso maɓɓe,
3 wi'i: «E gooɲa batanmi
on: to on baylitaaki laatiɗon
hande sukahon petton, on
naatoytaa der Laamaare
Alla.
4 Gam majjum, leesinɗo
hoore mum, hande sukayel
ɲel ɗo, kanko nun ɓurata
mannɲu der Laamaare Alla.
5 Jaɓɓiiɗo sukayel pettel
hande ɲel ɗo, e inne am, min
nun joomum jaɓɓii.»

Mannɲu hakke
(Marku 9.42-48; Luka 17.1-2)

6 «Amma to goɗɗo doyyii
sukahon petton, goondinkon
am, gooten mum der hakke,
ɗum ɓuranno hoyango mo, o
haɓɓanee namarde e daane,
o faɗɗee caka maayo.
7 Bone laatanii duuniyaaru
nuu, gam woodi ko doyyata
himɓe der hakke. Waɗataako
ko doyyata himɓe waray,
amma bone laatanto laatiiɗo
daliila majjum!
8 To junnɲo maa, ɗum bo
koynɲal maa nun waɗinte
hakke, wudditin ɗe boppaa
to woɗɗi. Ɗum ɓurante
wooɗugo, naataa aljanna e
koynɲal gootal, ɗum bo e junnɲo
wooto, e no paɗɗirteɗaa e
koyɗe maa ɗiɗi, ɗum bo
e juuɗe maa ɗiɗi der yiite
tabitiiɲe.
9 To bo itere maa nun
waɗintee hakke, ɗoofu ne
boppaa to woɗɗi. Ɗum
ɓurante hoyugo naataa al-
janna e itere woore, e no
paɗɗirteɗaa e gite maa ɗiɗi
der yiite jahannama.»

Ballool dow baalel majjuɲel
(Luka 15.3-7)

10 «Kakkilee, to on jawee
baa gooten der sukahon
petton kon. Gam mii wi'a on,
malaykaaɓe makkon, e darii
wakkati fu, dow kammu
e daara yeeso Baaba am
gonuɗo dow kammu. [
11 Gam Ɓii neɗɗo warii
hisingo majjuɓe.]
12 Kaye miiluɗon? To neɗɗo
e woodi baali hewre, go baala
goota majji, o accataa lasooji
naay e sappo e jeenay koriiɗi
dow waanne, o daartaa ma-
jjuɲa ɲan na?
13 E gooɲa batanmi on: to
o yiitii ɲa, o seyorto ɲa ɓura
lasooji naay e sappo e jeenay
koriiɗi, ɗi majjay.
14 Hande non Baaba
mooɗon gonuɗo dow kammu
yiɗaa baa gooto, der sukahon
kon, majja.»

Yaafanaago banniraawo

15 «To banniraawo maa
woofanii maa, yahu to
makko an tan, kollaa mo
onon ɗiɗo. To o nootike, a
heɓitake mo.
16 Amma to o hettinaaki
ka kollataa mo, den wittu,
jahidaa e neɗɗo gooto, ɗum
bo ɗiɗo, gam haala kan
moyyinee yeeso seedeeɓe
ɗiɗo, ɗum bo tato.
17 To o salike hettinanaago
ɓe, den batu ka Eklesiya. To o
salike hettinanaago Eklesiya
bo, den fu daaree mo hande

keefeero, ɗum bo jaƀoowo ceede faada.
18 E gooŋa batanmi on: Huune fu ko caliɗon e leydi ɗo, salaama dow kammu. Ko jaƀuɗon e leydi ɗo, jaƀete bo dow kammu.»
19 Mii bata on kade e gooŋa: «To himƀe ɗiɗo e duuniyaaru ɗo nannantirii dow huune ko ƀe eelata, Baaba am gonuɗo dow kammu hokkan ƀe ɗum.
20 Gam to himƀe ɗiɗo ɗum bo tato e hawritii e inne am, mi na'on caka maƀƀe.»

Ballool gollotoodo caliido yaafaago

21 Den Piyer ƀattii Yeesu, yami mo, wi'i: «Joomiraawo, de noy nun haani mi yaafano banniraawo am to o woofanii am? De jeeɗiɗi na?»
22 Yeesu toontii mo, wi'i: «De jeeɗiɗi tan bane bi'umaa mi, amma de lasoy tati e sappo faa de jeeɗiɗi.
23 Hande non Laamaare Alla e nandi e laamiiɗo gom jiɗuɗo gollotooƀe mum liisanoo ɗum jawdi muuɗum.
24 No o fuɗɗi liisaaɗe, ƀe gaddani mo joganiiɗo mo ceede cardi miliyooji ɗuuɗɗi.
25 Gorko on woodaa ko yoƀirta mo. Den, laamiiɗo on hokki laawol o sippee, kanko e deekiiko, e sukaaƀe makko, e ko o woodi fu, gam o yoƀa nyamaane nen.
26 Gollotoodo on jiccii yeeso makko, eeli mo, wi'i: "Joomiraawo Munyanam, mi yoƀete fu!"
27 Joomiraawo on yurmii mo, yaafanii mo nyamaane nen, acci mo, o yawti.
28 No o wurtii, o fotti e banniraawo makko joganiiɗo mo ceede cardi hewre. O gattii mo, o ɗeɗɗi daane makko, o wi'i: "Yoƀam ceede am!"
29 Banniiko jiccii, eeli mo, wi'i: "Munyanam, mi yoƀete!"
30 Amma o jaƀay. O yaari mo o maƀƀoy der kasu, faa de o yoƀidi nyamaane nen fu.
31 No banniraaƀe makko gollotooƀe horiiƀe yi'i ko wadi, mone maƀƀe ummii puy, ƀe jahi ƀe batoy joomiraawo maƀƀe ko wadi.
32 Den, joomiraawo on nodditii gollotoodo on, wi'i mo: "An gollotoodo kalluɗo! Mi yaafanakeno maa nyamaane joganinoɗaa am fu, gam a sawrinii am.
33 An bo, haanayno jurmoɗaa banniraawo maa hande no jurmoriimaa mi na?"
34 Mone waɗi joomiiko, watti mo e juuɗe hiitotooƀe. O maƀƀaa der kasu, faa de o yoƀidi nyamaane nen fu. Den Yeesu ƀeydi wi'i:
35 "Hande non Baaba am gonuɗo dow kammu waɗanta on to moy mooɗon fu yaafanaaki banniraawo mum e ƀerne woore."»

19

Ekkitinol dow ceergal

(Marku 10.1-12; Tokkitaaki. Tawreeta 24.1-4; Matiye 5.31-32; Luka 16.18)

1 No Yeesu heennyi fillaaji ɗin, o yawti diga Galili, o yahi Yahudiya, far fonŋo maayo Urdun.
2 Jama'aare ɗuunne e tokki mo, den o nyawti ton nyawƀe.

3 Woɓɓe der Farisaaɓe wari
to makko, yami mo gam
jarboo mo, wi'i: «Gorko e
woodi laawol seera debbo
mum, baa to gam daliila kaye
nun na?»
4 O toontii ɓe, o wi'i: «On
janŋay ko winnaa e dewtere
na? Diga fuɗɗoode Alla tagii
gorko e debbo.»
5 O wi'i: "Gam majjum
gorko accan baaba mum
e inna mum, takkontira e
debbo mum, ɓe fu ɗiɗo, ɓe
laatoo ɓannu gootol."»
6 Hande non ɓe laatataako
kade ɗiɗo, amma ɓannu
gootol. Den kan, to neɗɗo
seennu ko Alla hawti.
7 Farisaaɓe ɓen yami mo,
wi'i: «Gam ume ko Muusa wi'i
gorko hokka debbo ɗerewol
ceergal to oo seera mo?»
8 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Gam sabbu yoorugo ɓerɗe
mooɗon nun acci ko Muusa
hokki on laawol ceeron
rewɓe mooɗon. Amma diga
fuɗɗoode, ɗum laataakino
non.
9 E gooŋa bi'anmi on,
ceeruɗo debbo mum to hinaa
gam daliila jeenu, to o hoowi
goɗɗo, o waɗii jeenu.»
10 Aahiiɓe makko wi'i mo:
«To non non nun haala gorko
e debbo laatii, gomma to
neɗɗo ɓaŋu.»
11 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Himɓe fu bane waawata ko
jaɓi haala kan, sey ɓe Alla
hokki ɗum tan.
12 E woodi rimaaɓe e laatii
waatoraaɓe. Woɓɓe bo himɓe
nun watti ɓe ɗum. Woɓɓe
kan ɓaŋataa gam daliila Laa-
maare Alla. Baawuɗo ko jaɓi
haala kan fu, jaɓa!»

Yeesu du'anake sukahon petton

(Marku 10.13-16; Luka 18.15-17)

13 Ɓaawo majjum, himɓe
waddani Yeesu sukahon pet-
ton, gam o yowa juuɗe makko
dow makkon o du'anoo
kon, amma aahiiɓe makko
nyaasitii ɓe.
14 Den Yeesu wi'i ɓe: «Ac-
cee sukahon petton wara to
am, to on kaɗee kon, gam
Laamaare Alla laatani nun
wa'uɓe hande makkon.»
15 O yowi juuɗe makko dow
makkon, den o yawti diga
ɗon.

Yeesu e gojankeejo jom jawdiijo

(Marku 10.17-31; Luka 18.18-30)

16 Gojankeejo gom ɓattii
Yeesu, yami mo, wi'i: «Mood-
ibbo, booɗɗum ume haani
mi waɗa, go mi heɓa yonki
tabitiiki?»
17 Yeesu wi'i mo: «Ko waɗi
aa yamammi dow ko woodi?
Alla tan woni booɗɗo! To
aa yiɗi heɓugo yonki tabitiiki,
sey tokkaa sariyaaji.»
18 Gorko on yami Yeesu,
wi'i: «Ɗiye nun sariyaaji ɗin?»
Yeesu toontii mo, wi'i: «Taa
waru neɗɗo, taa jeenu, taa
wujju, taa seeda fewre.
19 Teddin baaba maa e inna
maa, den jiɗaa banniraawo
maa hande no jiɗirɗaa hoore
maa.»
20 Gojankeejo on wi'i mo:
«Mii jogii sariyaaji ɗii ɗon fu.
Ume nun horii kade?»
21 Yeesu wi'i mo: «To aa
yiɗi laatoɗaa kebbuɗo, yahu
cippaa ko gooduɗaa, kokkaa
talakaaɓe ceede majjum. Den

a heɓan jawdi dow kammu. Ɓaawo majjum, garaa tokkaa am.»

22 No gojankeejo on nani haala kan, yawti e ɓerne bi-isiine, gam o laati nun jom jawdiijo.

23 Den, Yeesu wi'i aahiiɓe mum: «E gooŋa batanmi on, eɗum saɗi jom jawdiijo naata der Laamaare Alla!

24 Mii batitoo on ka kade, eɗum ɓuri hoyugo, jelooba wurtoroo e hinere baatal, e no jom jawdiijo naatirta der Laamaare Alla.»

25 No aahiiɓe makko nani ka, haaynaare nanŋi ɗum, wi'i: «Den, moy waawata ko hisi?»

26 Yeesu daari ɓe, wi'i: «E himɓe, ɗum ɗon waɗataako, amma to Alla, huune fu waɗoto.»

27 Den, Piyer etti haala wi'i mo: «Minon, men accii huune fu men tokki maa. Ume nun laatantoo men?»

28 Yeesu wi'i ɓe: «E gooŋa batanmi on, to huune fu laatinaama kesum, Ɓii neɗɗo jooɗoto e kittaal laamaare tedduŋal makko. Den, onon sappo e ɗiɗo tokkuɓe am, on jooɗoto dow kittaaje sappo e ɗiɗi, kiitoɗon lenyi Isira'iilaaɓe sappo e ɗiɗi.

29 Neɗɗo fu accuɗo wuro mum, e sakikiraaɓe mum worɓe e rewɓe, e baaba mum, ɗum bo inna mum, e sukaaɓe mum, e gese mum, gam am, o heɓan ko ɓuri ɗum, kade bo, o heɓan yonki tabitiiki.

30 Amma ɗuuɓɓe ardiiɓe jooni, laatoto sakitiiɓe, ɗuuɓɓe der sakitiiɓe jooni bo, laatoto ardiiɓe.»

20

Ballool gollotooɓe der gesa innabooje

1 «Laamaare Alla e nandi e jom gesa innabooje. O wurtii subaka kecco, gam o daarta gollotooɓe, o yaara to gesa innabooje makko.

2 O nannantiri e gollotooɓe, o yoɓa ɓe nyalaane fu ceede cardi goote. Den o yaari ɓe gesa makko.

3 O wurtii jaka yanɗe jeenay, o tawi woɓɓe e jooɗii der luumo, woodaa gaɗeteeŋal.

4 O wi'i ɓe: "Jahee gollooɗon, onon bo der gesa innabooje am, mi yoɓan on ko haani,"

5 kamɓe bo ɓe jahi. Jom gesa on witti kade caka nyalooma e yanne tati, o waɗi hande non.

6 Ɓaawo majjum, wakkati yanne joy, o wurtii kade. O tawi woɓɓe e darii, woodaa gaɗeteeŋal. O wi'i ɓe: "Ume waɗi ko oon nyalli daraago ɗo, on goodaa gaɗeteeŋal?"

7 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: "Men keɓay ettuɗo men golle." O wi'i ɓe: "Jahee onon bo gollooɗon der gesa innabooje am."

8 No kiikiiɗe waɗi, jom gesa on wi'i deenuɗo jawdi mum: "Noddu gollotooɓe ɓen, joɓaa moy fu ceede mum. Puɗɗiraa sakitiiɓe, keennyitiraa ardiiɓe."

9 Ettanooɓe golle deydey alaasara wari, moy maɓɓe fu hokkaa ceede cardi goote.

10 Ardinooɓe etteego golle bo wari. Ɓee miiluno joddi maɓɓe ɓuran ni ɓee to. Amma

moy maɓɓe fu yoɓaa ceede cardi goote.

11 No ɓe joɓaa, ɓee dumbitoo dow jom gesa on,

12 ɓee bi'a: "Sakitiiɓe wari, yanne woore tan gollii, ko potinɗaa ɓe e minon golliiɓe nyalaane ne fu, der naaŋe e guli!"

13 Jom gesa on toontii gooto maɓɓe, wi'i: "Banniraawo am, mi farkanay maa. En nannantir bane dow ceede cardi goote nyalaane fu na?

14 Ettu joddi maa, dillu. Mii yiɗi yoɓugo cakitiiɗo hande no maa.

15 Laawol hokkay am mi waɗira ceede am no jiɗirmi na? A daaririi am e gite kalluɗe gam mi waɗii ko woodi na?"»

16 Yeesu wi'i: «Hande non sakitiiɓe laatortoo ardiiɓe, ardiiɓe bo laatoo sakitiiɓe.»

Yeesu batanii maayde e pintol mum de tatawre

(Marku 10.32-34; Luka 18.31-34)

17 No Yeesu yahata Urusaliima e aahiiɓe mum, o noddi sappo e ɗiɗo ɓen, feere mum, o wi'i ɓe:

18 «Nani een jaha Urusaliima. Ton Ɓii neɗɗo wattoyte der juuɗe hooreeɓe limaamiiɓe, e moodiɓɓe tawreeta. Ɓe kiitoto mo kiita maayde.

19 Ɓe gattan mo der juuɗe heeferɓe, gam ɓe jaanca mo, ɓe piya mo looci, ɓe ɓila mo dow leggal palaaŋal. Amma nyalaane tatawre, o fintan.»

Elgal inna Yaakuuba e Yuhaana

(Marku 10.35-45; Luka 22.24-27)

20 Den, inna ɓiɓɓe Jebede e sukaaɓe mum ɓattii Yeesu. O jiccii yeeso Yeesu gam o eela ɗum ballal.

21 Yeesu wi'i mo: «Ume jiɗuɗaa?» O toontii mo, o wi'i: «Mii yiɗi, to a laamike, nootoɗaa ɓiɓɓe am ɗiɗo ɓee ɗo, gooto jooɗoo nyaamo maaɗa, gooto bo nano maaɗa.»

22 Yeesu toontii, wi'i: «On annaa ko eeloton am. On baawan ko yariri jarirgel ŋel jarirammi na?» Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: «Men baawan.»

23 O wi'i ɓe: «Gooŋa nun, on baawan. Amma jooɗaago nyaamo am e nano am, min bane hokkata ɗum. Ɓee ɗo Baaba am siryanii joonɗe ɗen nun heɓata ɗe.»

24 No aahiiɓe sappo horiiɓe nani ka, mone maɓɓe ummii dow banniraaɓe maɓɓe ɗiɗo ɓen.

25 Den, Yeesu noddi ɓe, ɓe fu, wi'i ɓe: «Oon anni hooreeɓe duuniyaaru, no boni nun jogorii himɓe mum. Mawɓe bo e holla himɓe mum baawɗe.

26 Amma, ɗum waɗataako hande non hakkune mooɗon. Jiɗuɗo laataago mawɗo caka mooɗon fu, joomum laatoo jaggotooɗo mon.

27 Kade bo, jiɗuɗo ardaago e mooɗon fu, joomum laatoo maccuɗo mooɗon.

28 Hande non, Ɓii neɗɗo waray gam jagganeego, amma, jagganaago himɓe waddi mo, o hokkitira yonki

makko gam sooditaago ɗuuɓɓe.»

No Yeesu wuntiniri wumuɓe ɗiɗo
(Marku 10.46-52; Luka 18.35-43)

29 Yeesu e aahiiɓe mum e wurtoo Yeriko, go jama'aare ɗuunne e tokki mo.
30 Wumuɓe ɗiɗo gom e jooɗinoo sera laawol. Ɓe nani e wi'ee, Yeesu nun yawtata ɗon, den ɓe janti ɓee kuuɓa, ɓee bi'a: «Joomiraawo Ɓii Dawda, yurma men!»
31 Jama'aare e falma ɓe gam ɓe jeeɗoo, amma ɓe ɓeydi huuɓugo e semme, ɓee bi'a: «Joomiraawo Ɓii Dawda, yurma men!»
32 Yeesu darii, noddi ɓe, wi'i: «Ume jiɗuɗon mi waɗana on?»
33 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: «Joomiraawo, wuntin men.»
34 Yeesu yurmii ɓe, meemi gite maɓɓe. Ɓon maa ɗon ɓe bumti, ɓe tokki mo.

21

Yeesu naatii Urusaliima
(Marku 11.1-10; Luka 19.28-40; Yuhaana 12.12-19)

1 No Yeesu e aahiiɓe mum faanii Urusaliima, ɓe jottii Baytifaaji, takkol waanne wi'eteene waanne Jaytuuje. Yeesu lili aahiiɓe ɗiɗo.
2 O wi'i ɓe: «Jahee siire wonune yeeso mooɗon, to oon naata ne, on tawan babba e ɓinŋel mum e haɓɓii. Pittee ɗi gaddanon am.
3 To goɗɗo yamii on gokka fu, toontee mo: "Joomiraawo nun bukaa ɗi." Ɓon maa ɗon, o accan on gaddon ɗi.»
4 Ɓum waɗii, gam hebbingo haala ka annabiijo batuno, wi'i:
5 «Batee ɓiɓɓe Siyoona, bi'on:
"Daaree, laamiiɗo mon e wara e mon,
oo ɗiggi, oo waɗɗii babba,
e ɓinŋel mum."»
6 Aahiiɓe ɓen yahi, waɗi ko Yeesu bati ɓe.
7 Ɓe gaddi babba e ɓinŋel mum, ɓe daɗɗi toggooje maɓɓe dow majji, den Yeesu waɗɗii.
8 Ɓuuɓɓe der jama'aare nen weyyiti gineeji mum dow laawol. Woɓɓe bo salti licce leɗɗe, e weyyita dow laawol.
9 Ardiiɓe Yeesu, e tokkinɓe mo ɓaawo fu, e hulgina e wi'a: «Hosana, Ɓii Dawda! Barke laatanoo garoowo e inne Joomiraawo! Hosana Joomiraawo mo dow kammu!»
10 No Yeesu naati Urusaliima, genni fu laawontirii. Himɓe e yamontira, e wi'a: «Moy nun gorko oo ɗo?»
11 Jama'aare toontii, wi'i: «Yeesu annabiijo, mo Nasaratu, der leydi Galili nun.»

Yeesu riiwii sippooɓe e soodooɓe der suudu Alla
(Marku 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhaana 2.13-22)

12 Yeesu naatii der suudu Alla. O riiwi sippooɓe, e soodooɓe, o hippi taaburuuji cengotooɓe ceede, e kittaaje sippooɓe tantabaraaji.
13 Den, o wi'i ɓe: «Alla batii der Dewtere, wi'i: "Suudu am noddete suudu to du'aare waɗetee." Amma onon, on gartirii ŋol suuɗorde wuyɓe!»

14 Wumuɓe e layooɓe wari
to makko der suudu Alla, go o
nyawti ɓe.
15 Hooreeɓe limaamiiɓe,
e moodiɓɓe tawreeta, mone
mum ummi no yi'i kujje
kayniiɗe ɗe Yeesu waɗata, e
no sukaaɓe hulginirta der
suudu Alla, e wi'a: «Hosana
Ɓii Dawda!»
16 Den ɓe bi'i: «Aa nana
ko sukaaɓe ɓen batata na?»
Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mii
nana. On meeɗay ko janŋi
haala kaa ɗo na? "A heɓii
maanteego diga e kunnuɗe
sukaaɓe, e musinooɓe."»
17 Den, o acci ɓe, o wurtii
siire nen, o yahi Baytaniya, o
waaloy ton.

Yeesu yaa'ike ibbi
(Marku 11.12-14, 20-26)

18 Fini mum subaka, Yeesu
dawi e witta der siire, go rafo
waɗi mo.
19 O hollirii ibbi sera laa-
wol. O yaali to makki, amma
o taway goɗɗum, sey baafe
tan. Den o bati ibbi kin, o
wi'i: «A rimataa ɓiɓɓe kade
faa abada!» Ɗon maa ɗon,
ibbi kin yoori.
20 No aahiiɓe makko yi'i
ɗum, haaynaare nanŋi ɗum,
den ɓe yami mo, ɓe bi'i: «Noy
ibbi kin yooriri ɗon maa
ɗon?»
21 O toontii ɓe, o wi'i: «E
gooŋa batanmi on: To oon
goonɗini, on gaɗay seko, on
gaɗan ko ɓuri ko ibbi kin
waɗanaa. On baawan ko wi'i,
waanne nee ɗo: "Ɗoofa diga
ɗo, yantoy der maayo," ɗum
laatoto bo.
22 To oon goonɗini, ko
eeluɗon e du'aare fu, on
keɓan ɗum.»

Yahuduuɓe e yama diga toy
baawɗe Yeesu yiwi
(Marku 11.27-33; Luka
20.1-8)

23 Yeesu naati der su-
udu Alla. No o waajotoo,
hooreeɓe limaamiiɓe, e
dottiiɓe Yahuduuɓe ɓattii,
yami mo, wi'i: «E baawɗe
ɗey gaɗirtaa kujje ɗee?
Moy hokku maa baawɗe
majjum?»
24 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Min bo, mi yaman on yanɗe
goote. To on toontike am, mi
batan on e baawɗe ɗey nun
gaɗiranmi huune ɗum.
25 Moy lili Yuhaana waɗa
himɓe batisi? Alla nun, naa
himɓe?» Ɓe baddi hakkune
maɓɓe, ɓe bi'i: «To en bi'i
"Alla nun", o wi'an: "Den,
ume waɗi go en goonɗinay
Yuhaana?"
26 Amma to en toontike
bi'uɗen "himɓe nun", een
kula himɓe bo, gam himɓe
fu e ɗaari Yuhaana hande
annabiijo.»
27 Ɓe toontii Yeesu, ɓe bi'i:
«Men annaa.» Kanko bo, o
wi'i ɓe: «To non min bo, mi
batataa on to e baawɗe ɗey
nun gaɗiranmi kujje ɗee.»

Ballool rindaaɓe ɗiɗo

28 Yeesu ɓeydi wi'i: «Kaye
miiluɗon e ballool ŋol ɗo:
Gorko gom nun woodunoo
sukaaɓe worɓe ɗiɗo. O bati
arano, o wi'i ɗum: "Suka
am, yahu golloɗaa to gesa
innabooje."
29 Suka on toontii, wi'i: "Mi
yahataa." Amma ɓaawo nii, o
miijitii, o yahi.
30 Baaba on noddi suka
ɗiɗaɓo, wi'i mo ka o wi'unoo
arano on. Oo ɗon toontii, wi'i:

"Woodi Baaba, mi yahan"
Amma o yahay.
31 Der kamɓe ɗiɗo ɓen, moy
nun e maɓɓe wadi ko baaba
mum yiɗi?» Ɓe toontii, ɓe bi'i:
«Arano on nun.» Den, Yeesu
wi'i ɓe: «E gooŋa batanmi
on, jaɓooɓe ceede faada, e
kaaruwaaɓe artan on naa-
toygo Laamaare Alla.
32 Gam Yuhaana warii caka
mooɗon, hollii on laawol
foonnitaare, on jaɓay haala
makko. Amma jaɓooɓe
ceede faada e kaaruwaaɓe
goondinii mo, go onon yi'uɓe
ɗum, on tuubay goondinɗon
mo.»

Ballool gesa innabooje
(Marku 12.1-12; Luka 20.9-19)

33 «Kettinee ballool gonnol
kade. Neddo gom nun tiggi
gesa innabooje mum. O wadi
kowaagol kara, o fiiltini ka.
O wasi gayka to ɓiɓɓe inna-
booje ɓiddetee, o mahi suudu
towukol deenirkol der gesa
ka. Ɓaawo mum, o accani
ka gollotooɓe makko ɓe gadi
haya, den o wadi jahaaŋal.
34 No wakkati ɓorugo inna-
booje yottii, o lili gollotooɓe
makko to reeninaaɓe gesa,
ɓe gaddanaa mo gedu makko
der ɓiɓɓe innabooje ɗen.
35 Amma reeninaaɓe gesa
ŋan nanŋi lilaaɓe ɓen, fiyi
gooto, gooto bo, ɓe bari ɗum,
tataɓo ɓe paddi ɗum kaaye, ɓe
bari.
36 Jom gesa on lilitii
gollotooɓe mum, ɓuruɓe
arandeeɓe ɗuuɗugo. Reen-
inaaɓe gesaa, waɗani ɓe no
waɗannoo arandeeɓe.
37 Faa sakitiine, o lili ɓiyiiko
gorko to maɓɓe, o wi'i: "No
wadi fu, ɓe teddinan ɓiyam."
38 Amma no reeninaaɓe
gesa yi'i mo, ɓe bi'ontiri
hakkune maɓɓe: "Kanko
woni donoowo gesa ŋan.
Garee baren mo, donen ŋa!"»
39 Den, ɓe nanŋi mo, ɓe
paddi mo ɓaawo gesa, ɓe bari
mo.
40 Jooni noo, to jom gesa
innabooje on wari, noy o
waɗata ɓe?»
41 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: «O
halkan reenuɓe halluɓe ɓen
halkere naawune. Den o
hokkan woɓɓe gesa ŋan, waɗa
haya, baawooɓe ko hokki mo
gedu makko, to wakkati ɓorol
ɓiɓɓe fotii.»
42 Ɓaawo majjum, Yeesu wi'i
ɓe: «On meeɗay jannugo ko
winnaa der dewtere na?
"Hayre ne mahooɓe woppi,
kayre laatii hayre jogiine
maadi."
Kanjum woni golle Joomi-
raawo,
eɗum haaynii e gite meeɗen!»
43 Gam majjum, mii wi'a
on: «Laamaare Alla sottinte
caka mooɗon, ne hokkee
himɓe lenyi janani, waɗooɓe
ko Alla yiɗi.
44 [Neddo janudo dow
hayre nen, heltoto. Mo
ne yanti dow mum fu bo,
muunyitinto.]»
45 No hooreeɓe limaamiiɓe
e Farisaaɓe nani ka, ɓe paami
kamɓe nun Yeesu waɗani bal-
laaji ɗii.
46 Ɓee daarta laabi no ɓe
nannirta mo, amma ɓee kula
himɓe, gam himɓe fu e daari
mo annabiijo.

22

Ballool dow ɓangal
(Luka 14.15-24)

1 Yeesu baddi ɓe kade e ballaaji, wi'i:
2 «Laamaare Alla e nandi
hande laamiiɗo gom gaɗuɗo
julɗe ɓangal ɓiyum.
3 O lili gollotooɓe makko
noddanaa mo noddinaaɓe
julɗe ɓangal. Amma noddi-
naaɓe ɓen yiɗay warugo.
4 O lili kade gollotooɓe
makko woɓɓe, o wi'i ɓe: "Bi'ee
noddinaaɓe ɓen, huune fu
siriyaama, ga'i e baali payuɗi
hiisaama, huune fu gasii, ɓe
gara nyaamɗe."
5 Amma noddinaaɓe yeebii
noddoore nen, hiinnii haaju-
uji mum. Oo ɗo yawtiri gesa
mum, oo to bo yawtiri daarti-
iru mum.
6 Horiiɓe nanŋi gollotooɓe,
toori ɓe, wari ɓe.
7 Mone laamiiɗo ummii
puy. O lili soogeeji makko
yaha halkaa himɓe ɓen,
wuuɗa ci'e maɓɓe.
8 Ɓaawo majjum, o wi'i gol-
lotooɓe makko: "Nafa ɓangal
ɓenni, amma noddinanooɓe
fotay nyaamugo ka.
9 Gam majjum, jahee to
fottirɗe laabi, noddon ɓe
tawuɗon ɗon fu wara."
10 Gollotooɓe ɓen yahi to
fottirde laabi, noddi ɓe tawi
ɗon fu, halluɓe e wooɗuɓe fu,
faa suudu hebbi himɓe.
11 Laamiiɗo naati gam
daara noddinaaɓe mum.
O hollirii goɗɗo gom, mo
ɓornaaki gineeji ɓangal.
12 O ɓattii mo, o wi'i: "Ban-
niraawo am, noy naatirɗaa
ɗo go a ɓornaaki gineeji
ɓangal?" Amma, oo jeeɗii.
13 Den, laamiiɗo wi'i gol-
lotooɓe mum: "Kaɓɓee mo,
koyɗe e juuɗe, boppon yaasi,
der niwre. O wulla ton, o
yakkontira nyiiye."»
14 Yeesu tokki wi'ugo: «Nod-
daaɓe e ɗuuɗi, amma suɓaaɓe
ɗuuɗaa.»

Yoɓugo laamiiɗo Roma
ceede faada
(Marku 12.13-17; Luka
20.20-26)

15 Farisaaɓe yahi baddoy
dow no ɓe nanŋirta Yeesu der
haala mum.
16 Ɓe lili aahiiɓe maɓɓe
woɓɓe, e ɓe Eroodu, ɓe bi'i
mo: «Moodibbo, emen anni a
laati nun gooŋaajo. E gooŋa
nun janŋinirtaa laawol Alla,
a hulataa bo himɓe, gam a
ɓurontirtaa himɓe.
17 Den, batu men ko mi-
iluɗaa dow haala kaa ɗo:
E haani men joɓa laamiiɗo
Roma ceede faada naa
haanay?»
18 Amma Yeesu e anni mi-
ilooji ɓerɗe maɓɓe kalluɗi. O
toontii ɓe, o wi'i: «Onon mu-
naafitiiɓe! Ume waɗi ko oon
daarta jammaago am?
19 Kollee am ceede
joɓirteeɗe ɗen.»
Ɓe gaddani mo ceede cardi
goote.
20 O yami ɓe, o wi'i: «Foto
moy e inne moy woni ɗo?»
21 Ɓe toontii, ɓe bi'i:
«Laamiiɗo Roma nun.» Den
o wi'i ɓe: «To non, kokkee
laamiiɗo Roma ko laatanii
ɗum, kokkon Alla bo ko
laatanii ɗum.»

22 No ɓe nani ka o toontii,
haaynaare nanŋi ɓe. Den ɓe
acci mo, ɓe jawti.

Pintol maayɓe
(Marku 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 Der nyalaane woore nen,
woɓɓe yiwoy diga e waalde
Sadukiiɓe. Kamɓe nun yed-
data, e wi'a maayɓe fintataa.
Ɓe gari to Yeesu, ɓe yami mo,
24 ɓe bi'i: «Moodibbo, Muusa
wi'i: "To goɗɗo maayii rimay
ɓiɓɓe, minnyiiko naatta
debbo on, gam o darina
lenyol mawniiko maayuɗo."
25 Ɗum waɗiino caka amen
dow woɓɓe rindaaɓe jeeɗiɗo.
Arano ɓaŋi debbo, maayi, rin-
day e makko. Minnyiiko
naatti debbo on.
26 Kanko bo o maayi, o rin-
day mo ɓiɗɗo. Tataɓo bo non
non, faa ɓe fu jeeɗiɗo ɓen.
27 Ɓaawo maɓɓe ɓe fu,
debbo on bo maayi.
28 Den, nyalaane darŋal,
to maayɓe fintoy, moy nun
e maɓɓe, o laatoytoo debbo
mum, dow kamɓe jeeɗiɗo
ɓen? Gam ɓe fu ɓe koowiino
mo.»
29 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«On majjii, gam on paamay
Dewte, on annaa baawɗe Alla
bo.
30 To maayɓe fintii, worɓe
ɓaŋataa, rewɓe bo ɓaŋataake,
ɓe laatoto nun hande
malaykaaɓe tawaaɓe dow
kammu.
31 Dow haala pintol
maayɓe, on janŋay ko Alla
wi'i on na? O wi'i:
32 "Min woni Alla Iburahi-
ima, Alla Isiyaaku, e Alla
Yaakuubu." Alla laataaki
Alla maayuɓe, amma Alla
wuuruɓe.»
33 Jama'aare hettinaniine
mo, haaynaare nanŋi ɗum e
ekkitinol makko.

Sariya ɓuruka mawnugo
(Marku 12.28-34; Luka 10.25-28)

34 No Farisaaɓe nani Yeesu
muɓɓii kunnuɗe Sadukiiɓe e
haala, ɓe gaɗi hawriine.
35 Gooto maɓɓe, laatiiɗo
janŋinoowo Sariya, yiɗi jar-
baago Yeesu, yami mo, wi'i:
36 «Moodibbo, sariya kaye
ɓuri mawnugo der dewtere
tawreeta?»
37 Yeesu toontii mo, wi'i:
«"Yiɗu Alla Joomiraawo maa
e ɓerne maa fu, e yonki maa
fu, e hakkillo maa fu."
38 Kanka woni sariya
arana, ɓuruka manŋu.
39 Sariya ɗiɗaɓa nanduka
e makka nani: "Yiɗu ban-
niraawo maa, hande no
jiɗirɗaa hoore maa."
40 Ko tawreeta Muusa e
dewte annabiiɓe bati fu, e
darii dow sariyaaji ɗiɗi ɗii.»

Almasiihu e Dawda
(Marku 12.35-37; Luka 20.41-44)

41 No Farisaaɓe hawritii,
Yeesu yami ɓe, wi'i:
42 «Ume miiloton dow Al-
masiihu? Ɓii moy nun?» Ɓe
toontii mo, ɓe bi'i: «Ɓii Dawda
nun.»
43 Den Yeesu wi'i ɓe: «Noy
Dawda noddiri mo "Joomi-
raawo?" Ruuhu Alla holli mo
ɗum, gam majjum o wi'i:
44 "Joomiraawo wi'i
Joomam:
Jooɗa nyaamo am,
faa mi waɗa jaaɓaa wayɓe
maa."

45 To Dawda noddii mo
"Joomiraawo", den, noy o
laatortoo ɓiyiiko?»
46 Ɓe fu ɓe baaway ko toon-
tii mo gokka. Diga nyaanne
mum, goɗɗo suusay ko yami
mo yanɗe goɗɗe.

23

Yeesu felii moodiɓɓe tawreeta e Farisaaɓe
(Marku 12.38-40; Luka 11.37-54; 20.45-47)

1 Den, Yeesu baddi
jama'aare e aahiiɓe mum,
wi'i:
2 «Moodiɓɓe tawreeta
e Farisaaɓe, yowanaama
janŋingo tawreeta Muusa.
3 Gam majjum, nananee ɓe,
gaɗee huune fu ko ɓe bi'i
on. Amma to on gaɗee ko ɓe
gaɗata, gam ɓee bata, amma
ɓe gaɗataa ko ɓe bati.
4 Ɓee kaɓɓa doolle tedduɗe,
ɓee doonina himɓe dow
balbe mum. Amma kamɓe,
ɓe jiɗaa meemugo ɗe baa e
kollel.
5 Ko ɓe gaɗata fu, ɓee
gaɗa ɗum gam himɓe yi'ana
ɓe. Kanjum acci ɓee binna
aayaaje dow laayaaji, ɓe
kaɓɓa e tiiɗe, e dow came
maɓɓe. Ɓee juutina sariiji
toggooje maɓɓe.
6 Ɓee jiɗi joonɗe arandeeje
to ɓe noddinaama nyaamɗe.
Ɓee jiɗi joonɗe ɓurɗe teddugo,
der cuuɗi baajordi.
7 Ɓee jiɗi sanneego caka
jaayri to jama'aare hawritii, e
noddeego "Moodibbo".
8 Amma onon, to on nootee
noddeɗon "Moodibbo",
gam moodibbo gooto tan
gooduɗon, onon kan, on fu
oon banniraaɓe.
9 To on noddee goɗɗo
"Baaba" e duuniyaaru
ɗo, gam Baaba gooto tan
gooduɗon, kanko woni
gonuɗo dow kammu.
10 To on jaɓee noddeego
"Hooreejo", gam hooreejo
gooto tan gooduɗon, kanko
woni Almasiihu.
11 Ɓuruɗo mawnugo caka
mooɗon laatoo gollantooɗo
horiiɓe.
12 Mawninɗo hoore mum
fu, leesinte. Leesinɗo hoore
mum bo, mawninte.»

Yeesu e gacco munaafi-taare
(Marku 12.40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

13 «Bone laatanto on,
onon moodiɓɓe tawreeta
e Farisaaɓe, munaafitiiɓe!
gam oon maɓɓana himɓe
dammugal Laamaare Alla.
Onon e ko'e mon on naatataa,
on accay yiɗuɓe naatugo bo,
naata. [
14 Bone laatanto on
onon moodiɓɓe e Farisaaɓe
munaafitiiɓe! Oon teeta
cuuɗi gowniiɓe, oon juutina
du'aaje gam himɓe mana on.
Gam majjum, on kiitete kiita
ɓuruka naawugo.]
15 Bone laatanto on,
onon moodiɓɓe tawreeta
e Farisaaɓe, munaafitiiɓe!
Gam oon boositoo leyɗe, e
maayo fu, gam keɓon baa
gooto tokka on. To on keɓii
mo, laatinon mo ɓii yiiteejo,
de ɗiɗi, ɓura no mooɗon.
16 Bone laatanto on, onon
wumuɓe ardiiɓe! Oon
bi'a: "To neɗɗo hunorake
suudu Alla, ɗum laataaki

goɗɗum. Amma to o hunorake kanŋeeri suudu Alla, doole o hebbina hunayeere makko.”
17 Onon majjuɓe, e wumuɓe! Ume ɓuri mawnugo, kanŋeeri na, naa suudu Alla laaɓinooŋol kanŋeeri?
18 Oon bi'a kade: “To neɗɗo hunorake hiisirde ɗum laataaki goɗɗum. Amma to o hunorake sadaka cakkaaka dow hiisirde, doole o hebbina hunayeere makko.”
19 Onon wumuɓe! Ume nun ɓuri mawnugo: sadaka kiisaaka na, naa hiisirde laaɓinoore sadaka kan?
20 To non kunoriiɗo hiisirde, hunorake hiisirde e ko woni dow maggol fu.
21 Kunoriiɗo suudu Alla, hunorake ŋol e Alla tawaaɗo der mayru.
22 Kunoriiɗo kammu bo, hunorake gurol Laamaare Alla, e Alla jooɗiiɗo dow maggol.
23 Bone laatanto on, onon moodiɓɓe tawreeta e Farisaaɓe, munaafitiiɓe! Gam oon cutta jakka haakooji bi'eteeɗi maantu, e anisa, e kume, amma oon jeeboo ko ɓuri teddugo der tawreeta, kan woni foonnitaare, e enɗam, e goondinki. Amma to on jeebee ko horii.
24 Onon wumuɓe ardiiɓe! To buubol yanii der jaram mooɗon, oon cekoo, ikkinon ŋol, amma oon moɗa jeelooba!
25 Bone laatanto on, onon moodiɓɓe tawreeta e Farisaaɓe, munaafitiiɓe! Gam oon layɓa ɓaawo jarirkon, e ɓaawo keeɗe. Amma der majje e heewi huune ko wujjaa, e ko teetaa.
26 An Farisaajo bumɗo! Layɓu taw der jarirkon e der keeɗe, den ɓaawo majje bo laaɓan.
27 Bone laatanto on, onon moodiɓɓe tawreeta e Farisaaɓe, munaafitiiɓe! Gam oon nandi hande caabeeje dawninaaɗe. Yaasi majje e wooɗi, amma der e hebbi yiye maayuɓe, e huune ko soɓi fu.
28 Onon bo, hande non laatiɗon. Dow gite himɓe, oon nandi hande foonnitiiɓe, amma der mooɗon e hebbi munaafitaare, e luudaare.
29 Bone laatanto on, onon moodiɓɓe tawreeta e Farisaaɓe, munaafitiiɓe! Gam oon maha jenaale annabiiɓe, oon booɗina caabeeje foonnitiiɓe.
30 Den oon bi'a: “To men na'onno wakkati kaakiraaɓe amen, men kawtataano e maɓɓe dow barki annabiiɓe ɓen.”
31 Hande non, nootoriɗon onon nun laatii ɓiɓɓe warunooɓe annabiiɓe.
32 To non, kebbinee golle ɗe kaakiraaɓe mooɗon fuɗɗuno!
33 Onon ɓiɓɓe bolle pure! Noy baawirton ko daɗi yiite jahannama?
34 Gam majjum, mii lildana on annabiiɓe, e hakkilɓe, e moodiɓɓe tawreeta. On baran woɓɓe, tiggon woɓɓe, woɓɓe, piyon ɗum looci, der cuuɗi mooɗon baajordi, tooron ɓe, der ci'e e ci'e.
35 Alla hiitoto on sabbu yiiyam himɓe foonnitiiɓe, baraaɓe. Ɗum fuɗɗan diga

yiiyam Habiila, poonnitiiɗo, faa yiiyam Jekariya, ɓii Barakiya, mo baruɗon hakkune suudu Alla e hiisirde.
36 E gooŋa batanmi on: Huune ɗum fu, tawan himɓe jaamanuuru nuu ɗo!

Yeesu yurmike himɓe Urusaliima
(Luka 13.34-35)

37 «Urusaliima, Urusaliima! an baroowo annabiiɓe, e paddoowo ɓe Alla lildanoy maa kaaye! De ɗuuddum jiɗumi hawritingo ɓiɓɓe maaɗa hande no gertogal hawritirta coppi mum ley biyeeɗe mum. Amma on jaɓay.
38 Gam majjum, on accante genni mooɗon laatoo bille.
39 E gooŋa batanmi on, on ji'ataa am kade faa nyalaane bi'oyton: "Barke woodani garoowo e inne Joomiraawo!"»

24

Pusol suudu Alla e keennyol duuniyaaru
(Marku 13.1-37; Luka 21.5-24; 17.22-37)

1 Yeesu wurtii suudu Alla, e yawta, ko aahiiɓe makko ɓattii, e holla mo no suudu Alla ŋol mahiraa.
2 Den, o wi'i ɓe: «On ji'i huune ɗum fu na?» E gooŋa batanmi on: «Baa hayre yowataako dow wonne, ɗum fu, ɗum pusete.»
3 Yeesu yahi jooɗoy dow waanne wi'eteene waanne Jaytuuje, den aahiiɓe makko wari kamɓe tan, yami mo, wi'i: «Batu men dey nun ɗum waɗata. Maane ney nun hollitinta garki maa e keennyol duuniyaaru?»
4 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Kakkilee, to on accee goddo majjina on.
5 Gam ɗuuɓɓe waran e inne am, ɓe bi'a, kamɓe nun woni Almasiihu. Ɓe majjinan himɓe ɗuuɓɓe.
6 On nanan habaruuji konuuji e rimmo konuuji e batanee, amma to on kulee! Doole nun ɗum waɗa, amma timmoode bane ɗon taw.
7 Lenyol ummanto lenyol hawre. Laamaare ummanto laamaare bannun hawre. Rafo e dimmaaɗe leydi waɗan der nokkuuje goddɗe.
8 Ɗum ɗon fu laati nun hande fuddoode ŋatawre.
9 Den himɓe wattan on e juuɗe woɓɓe gam tooreɗon, bareɗon. Lenyi fu wanyan on gam inne am.
10 Wakkati mum, himɓe ɗuuɓɓe accan goondinki, ɓe jammontiran, ɓe banyontira hakkune maɓɓe.
11 Annabiiɓe fewooɓe ɗuuɓɓe waran, ɓe majjinan himɓe ɗuuɓɓe.
12 Hallande yahan e ɗuuɗa faa yidde himɓe ɗuuɓɓe feewta.
13 Amma munyuɗo faa timmoode, hisan.
14 Linjiila dow Laamaare Alla waajete der duuniyaaru fu, gam ɗum laatanoo lenyi fu seedaaku. Den, timmoode duuniyaaru waran.»

Tooraaji mawɗi e wara
(Marku 13.14-23; Luka 21.20-24)

15 «Gam majjum, to on ji'ii "karmuɗum, nyidduɗum",

ɗum annabi Daniyel batannoo e darii dow nokkuure ceniine, den sey janŋooɓe ka waɗa hakkillo.
16 Den, tawaaɓe Yahudiya fu dogga eenca baalle.
17 Tawaaɗo dow suudu bo, to wi'a jippoto etta ko woni der suudu.
18 Tawaaɗo gese bo, to wittu wuro ettoygo toggoore mum.
19 Bone laatanto rewɓe gaamɓe, e musinteeɓe der nyalaaɗe ɗen!
20 Du'ee, gam to doggudu mooɗon laatoo wakkati dabbune, ɗum bo nyalaane siwteteene.
21 Gam, toora mawka laatoto, hande makka meeɗay ko waɗii diga duuniyaaru fuɗɗi faa jooni, hande makka bo waɗataa kade faa abada.
22 To nyalaaɗe ɗen ɓuytaakano juutugo, goɗɗo hisataano. Amma Alla ɓuytii ɗe sabbu suɓaaɓe mum.

23 Wakkati mum, to goɗɗo wi'ii on: "Almasiihu nani ɗo,» naa bo "o nani to," to on goonɗinee.
24 Gam almasiihuuɓe e annabiiɓe fewrekuuɓe waraan. Ɓe gaɗan kaayeefiiji mawɗi, e haaynaareeji ɗuuɗɗi, gam ɓe majjina baa e suɓaaɓe, to waɗoto.
25 Paamee wooɗa, mi seedinii on ɗum diga ɗum waray.

26 To goɗɗo wi'ii on: "O na'on der haro," to on jahee ton. Naa bo to ɓe bi'ii on: "O na'on der cuuɗi," to on goonɗinee.
27 Hande no maayyere maayyirta dow kammu diga lettugal faa gorgal, hande non Ɓii neɗɗo bo warirta.
28 To baatuɗum woni fu, ton nun digaareeje hawritintoo.»

Wittoygo Almasiihu
(Marku 13.24-31; Luka 21.25-33)

29 «Ɗon maa ɗon, ɓaawo nyalaaɗe ɓillaaje ɗen, naaŋe niɓɓan, lewru accan yaynugo, koode yanan diga dow kammu, baawɗe gonuɗe dow kammu fu dimmoto.
30 Den, maane Ɓii neɗɗo hollitinto dow kammu. Lenyi himɓe duuniyaaru fu simoto. Ɓe ji'an Ɓii neɗɗo e wara diga kammu, der duule, e baawɗe mawɗe, e tedduŋal.
31 Walaldu mawnu fuurete. O lilan malaykaaɓe makko der gooraaje leydi naay, lettugal e gorgal, soɓɓiire e hoore fuɗo, gam hawritingo suɓaaɓe makko wonuɓe der duuniyaaru fu.

Ballool ibbi
(Marku 13.28-31; Luka 21.29-33

32 Paamee ko ibbi ekkitinta. To licce makki e wilita, e waɗa haako, oon anni dunŋu faanike.
33 Hande non, onon bo, to on ji'ii huune ko batanmi ɗo fuɗɗi waɗugo, annitee wakkati Ɓii neɗɗo faanike, oo darii dammugal wuro.
34 E gooŋa batanmi on: Himɓe jaamanuuru nu ɗo maayidintaa go huune ɗum fu laatoo.
35 Kammu e leydi heennyan, amma haala am heennyataa faa abada.»

Alla tan anni nyalaane darŋal
(Marku 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

36 «Amma nyalaane e wakkati majjum, walaa annuɗo ɗum. Baa malaykaaɓe wonuɓe dow kammu annaa, baa Ɓiɗɗo bo. Walaa annuɗo ɗum sey Baaba tan.

37 Hande no ɗum laatino der jaamanu Nuuhu, hande non garki Ɓii neɗɗo bo laatoto.

38 Go ilam tufaana wara, himɓe e nyaamanno, e yaranno, e ɓaŋanno, e ɓaŋana ɓiɓɓe mum, faa nyalaane Nuuhu naati laana diyam.

39 Ɓe miijanaaki ɗum, faa ilam tufaana wari halki ɓe ɓe fu. Hande non garki Ɓii neɗɗo bo laatorto.

40 Wakkati mum, worɓe ɗiɗo wonoto der gesa, gooto ettee, gooto accee.

41 Rewɓe ɗiɗo namidan dow namarde woore, gooto ettee, gooto accee.

42 To non, deenee, gam on annaa wakkati de Joomiraawo mooɗon warata.

43 Paamee kaa ɗo: To jom wuro e anni wakkatiire ne gujjo warata jemma, o ɗaanataako. O accataa gujjo yula suudu makko.

44 Gam majjum, kakkilee onon bo, gam Ɓii neɗɗo waran der wakkatiire ne on miilay.»

Gollotooɗo geeto e gollotooɗo kalluɗo
(Luka 12.41-48)

45 «Moy woni gollotooɗo kooliniiɗo, kakkilɗo? Kanko woni mo joomiraawo mum yowani ɗum himɓe wuro mum gam o hokka ɓe nyaamdu der wakkati kaanuki.

46 Barke laatanto gollotooɗo mo joomiraawo mum warti tawi e hiinnii golle mum.

47 E gooŋa batanmi on: Joomiiko yowanan mo jawdi mum fu.

48 Amma to gollotooɗo on e laatii kalluɗo, o wi'an der ɓerne makko: Joomiraawo am ɓooyan, wartay,

49 den o yanta oo fiya banniraaɓe makko gollotooɓe, oo nyaamida, oo yarida e yarooɓe.

50 Kanko, joomiiko wartan nyalaane ne o miilanay, e wakkatiire ne o annaa.

51 Joomiiko hiitoto mo kiita naawuka, o heɓa riiba e munaafitiiɓe. Den o wullan, o yakkontira nyiiye.»

25

Ballool dow gati sappo ɗi annaa worɓe

1 «Nyalaane mum, Laamaare Alla nandan e gati sappo ɗi annaa worɓe ettuɗi fitillaaji mum, wurtii gam fottoygo e jommanjo gorko.

2 Joyo maɓɓe e laatii ŋaaɓiiɓe, joyo bo yoyuɓe.

3 Ŋaaɓiiɓe ɓen etti fitillaaji mum, amma ɓe ettay nebbam goɗɗam.

4 Yoyuɓe kan etti fitillaaji mum, hawri e paali nebbam goɗɗam.

5 No jommanjo jenŋi waray, ɓe fu ɓe ŋoŋi, ɓe ɗaani.

6 Faa caka jemma,
huuɓaaŋo nanaa, wi'i: "Jom-
manjo gorko nani, burtee,
pottee e makko!"
7 Den ɓe fu ɓe pini, ɓee
moyyina fitillaaji maɓɓe.
8 Gati joy ŋaaɓiiɗi wi'i
banniraaɓe mum yoyuɓe:
"Kokkoree men nebbam
mooɗon seɗɗa, gam fitillaaji
amen na'on nyifa."
9 Yoyuɓe toontii ɓe, wi'i:
"Aawo nebbam ɗam men
goodi heyataa en, en fu. Jahee
to sippooɓe, coodee ɗam
mooɗon!"
10 No ɓe jawti soodoygo
nebbam, jommanjo gorko
yottii. Waɗunooɓe siri
mum naatidi e makko der
wuro to ɓangal waɗata, den
dammugal maɓɓaa.
11 No ɓooyi seɗɗa, joyo
horiiɓe wittoy, e huuɓa, e
wi'a: "Joomiraawo, Joomi-
raawo, maɓɓitan men!"
12 Amma o toontii ɓe, o wi'i:
"E gooŋa batanmi on, mi an-
naa on."
13 Gam majjum Yeesu
wi'i: «Deenee, gam on annaa
nyalaane, ɗum bo wakkatiire
de Ɓii neɗɗo warata.»

Ballool gollotooɓe tato
(Luka 19.12-27)

14 «Ɗum nandan hande
gorko gom ciriyiiɗo waɗa
jahaaŋal. Den o noddi
gollotooɓe makko, o yowani
ɓe jawdi makko.
15 O hokki arano maɓɓe
ceede cardi keme joy, ɗiɗaɓo,
ceede cardi keme ɗiɗi, tataɓo
bo, ceede cardi hewre, moy
fu jaka baawɗe mum. Den o
yawti genni makko.
16 Ɗon maa ɗon, gollotooɗo
kokkaaɗo ceede cardi keme
joy, yahi tenkorii ɗe, ɗe diibi
ceede cardi keme joy goɗɗe.
17 Kokkaaɗo ceede cardi
keme ɗiɗi bo, waɗi hande
non, kanko bo o riibii ceede
cardi keme ɗiɗi goɗɗe.
18 Amma kokkaaɗo ceede
cardi hewre, yahi wasi gayka,
uwi ɗon ceede joomiraawo
mum hokki ɗum.
19 No ɓooyi, joomiraawo
maɓɓe warti, noddi ɓe, ɓe li-
iso, ɓe kolla no moy maɓɓe fu
waɗiri golle mum.
20 Kokkaaɗo ceede cardi
keme joy wari, waddi ceede
cardi keme joy goɗɗe, wi'i:
"Joomiraawo, ceede cardi
keme joy ɗe kokkuɗaa am
riibake keme joy goɗɗe."
21 Joomiiko wi'i mo: "Golle
maa wooɗii sanne, an gollo-
tooɗo geeto, koolaaɗo. No a
laatike koolaaɗo e huune ko
faanɗi, mi hokkete ko ɓuri
ɗum mawnugo. War naatu
ceyodoɗaa e am!"
22 Gollotooɗo kokkanooɗo
ceede cardi keme ɗiɗi wari
kanun bo, wi'i: "Joomiraawo,
ceede cardi keme ɗiɗi ɗe
kokkuɗaa am riibake ceede
cardi keme ɗiɗi goɗɗe."
23 Joomiiko wi'i mo: "Golle
maa wooɗii sanne, an gollo-
tooɗo geeto, koolaaɗo. No a
laatike koolaaɗo e huune ko
faanɗi, mi hokkete ko ɓuri
ɗum mawnugo. War naatu
ceyodoɗaa e am!"
24 Kokkaaɗo ceede cardi
hewre wari kanun bo, wi'i:
"Joomiraawo, mii anni a laati
nun neɗɗo caɗuɗo: Aa rugga
ko a aaway, aa ɓotta ko a
hawritay.

25 Gam majjum kulumi,
jahum cuuɗoymi ceede maa
der leydi. Jaɓu ceede maa!”
26 Joomiiko toontii mo, wi'i:
“An gollotooɗo kalluɗo, cii-
waakuujo! Aa annunoo mii
rugga ko mi aaway, mii ɓotta
ko mi hawritay,
27 den, ume waɗi ko a wat-
tay ceede am der banki, to
mi wartiino mi jaɓanno ɗe e
riiba majje.
28 Teetee ceede makko ɗen,
kokkon gooduɗo ceede cardi
keme joy.
29 Gam gooduɗo nun
ɓeydantee faa ɗuuɗa. Amma
mo woodaa, baa seɗɗa ko
woodi teetete.
30 Gollotooɗo mo nafataa
on, paɗɗee mo yaasi der ni-
wre, o wulla ton, o yakkontira
nyiiye.”

Ɓii neɗɗo hiitoto himɓe nyaanne darŋal

31 «To Ɓii neɗɗo warii e
tedduŋal mum e malaykaaɓe
fu, o jooɗoto dow kittaal laa-
maare makko ŋal tedduŋal.
32 Himɓe lenyi duuniyaaru
fu, hawritinto yeeso makko.
O seenniran himɓe hande no
duroowo seennirta baali e
be'i.
33 O resan baali, junŋo
makko nyaamo, o resa be'i
bo, junŋo makko nano.
34 Den, laamiiɗo wi'an
wonuɓe junŋo mum nyaamo:
“Garee, onon ɓe Baaba
am barkiɗini, jaɓee donŋu
laamaare ne ciriyanaɗon
diga fuɗɗoode duuniyaaru.
35 Gam rafo waɗii am, on
nyaannii am, mi ɗonɗaama,
on jarnii am, mi laatino koɗo,
on bernii am.
36 Mi wonake funtu, on
koltinii am, mi nyawii, on
nyawtii am, mi maɓɓaamaa
der kasu, on daaroyii am.”
37 Den, foonnitiiɓe toontoto
mo, wi'a: “Joomiraawo, dey
men ji'u maa aa rafi, men
nyaannu maa, naa dey men
ji'u maa aa ɗonɗii, ko men
jarnu maa?
38 Dey men ji'u maa aa
laatii koɗo, men beernu maa,
naa dey men ji'u maa aa woni
funtu go men koltin maa?
39 Dey men ji'u maa aa
nyawi naa bo aa maɓɓaa der
kasu, men daaroy ma?”
40 Laamiiɗo on toontoto
ɓe, wi'a: “E gooŋa batanmi
on: ko gaɗanɗon gooto
der ɓuruɗo faanɗugo caka
sakikiraaɓe am ɓee, min nun
gaɗanɗon ɗum.”
41 Ɓaawo majjum, o wi'an
wonuɓe junŋo makko nano:
“Dillee woɗɗi am, onon
ya'aaɓe! Naatee der yiite
tabitiiŋe, desanaaŋe Ibiliisa
e malaykaaɓe mum!
42 Gam rafo waɗii am, on
nyaannay am, ɗonka waɗii
am, on jarnay am,
43 mii laatino koɗo, on
beerinay am, mi wonino
funtu, on koltinay am, mi
nyawii, maɓɓaami der kasu,
on daaray am.”
44 Den, ɓe toontoto mo
kamɓe bo, ɓe bi'a: “Joomi-
raawo, dey men ji'i rafo
e waɗee, ɗum bo ɗonka e
waɗee, maa bo aa laatii koɗo,
naa bo aa woni funtu, maa bo
aa nyawi, naa aa maɓɓaa der
kasu, ko men ballay maa?”
45 O toontoto ɓe o wi'a: “E

gooŋa batanmi on: ko on gaɗanay gooto der ɓuruɓe faanɗugo, min woni on gaɗanay ɗum.”
46 Den kamɓe, ɓe jahan der ɓillaare tabitiine, amma foonnitiiɓe heɓan yonki tabitiiki.»

26

Mawɓe Yahuduuɓe e dawra no nanŋirta Yeesu
(Marku 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhaana 11.45-53)

1 No Yeesu heennyi waɗugo fillaaji ɗin fu, o wi'i aahiiɓe makko:
2 «Oon anni balɗe ɗiɗi nun horii go juulɗe Paska waɗa, Ɓii neɗɗo bo wattete e juuɗe himɓe, ɓe tigga mo dow leggal palaaŋal.»
3 Wakkati mum, hooreeɓe limaamiiɓe e dottiiɓe waɗi hawriine der wuro hooreejo limaamiiɓe, bi'eteeɗo Kayafas.
4 Ɓe nannantiri ɓe nanŋa Yeesu e yoyre, ɓe bara mo.
5 Amma ɓe bi'i: «To en gaɗee ɗum wakkati juulɗe, gam to himɓe ummin fitina caka jama'aare.»

Debbo gom moomii wardi dow hoore Yeesu
(Marku 14.3-9; Yuhaana 12.1-8; Luka 7.36-50)

6 Yeesu e wonuno Baytaniya der wuro Simon ceccefo.
7 No ɓe nyaamata, ɗon debbo gom ɓattii Yeesu, e jogii faanu gaɗiraaŋol hayre albaatiri kebbuŋol wardi, ɗam ceede ɗuuɗɗe. O waanji ɗam dow hoore Yeesu.
8 No aahiiɓe makko yi'i ɗum, ɓerɗe maɓɓe welay, ɓe bi'i: «Gam ume wardi ɗam biisaa baanji?
9 Ɓam waaweteno sippeego ceede ɗuuɗɗe, ɗe ceennanee talakaaɓe.»
10 Yeesu faanti ko ɓe batannoo, wi'i ɓe: «Gam ume ko oon toora debbo on? O waɗanii am golle booɗɗe.
11 Gam talakaaɓe e wondi e mooɗon wakkati fu. Amma min, mi wondataa e mooɗon wakkati fu.
12 O moomii ɓannu am wardi, gam siryaago uwol am.
13 E gooŋa batanmi on: To linjiila waajetee e duuniyaaru ɗo fu, ko debbo on waɗi batante, siwtorte bo.»

Yahuuda jammake Yeesu
(Marku 14.10-11; Luka 22.3-6)

14 Den Yahuuda Iskariyot, gooto der aahiiɓe sappo e ɗiɗo, yahi to hooreeɓe limaamiiɓe.
15 O wi'i ɓe: «Ume kokkoton am to mi wattanii on Yeesu der juuɗe mon?» Ɓe limi ceede cardi laso e sappo, ɓe kokki mo.
16 Diga wakkati majjum, oo daarta laabi no o jammortoo Yeesu.

Yeesu nyaamii hiraane Paska e aahiiɓe mum
(Marku 14.12-31; Luka 22.7-34; Yuhaana 13.1-38)

17 Nyalaane arandeere, der juulɗe peen ko yuufinaaka, aahiiɓe Yeesu wari, yami mo, wi'i: «Toy jiɗuɗaa men ciriyanee hiraane Paska?»
18 O toontii ɓe, o wi'i: «Jahee siire, naaton wuro

waane, bi'on mo: “Moodibbo wi'i, wakkati mum faanike, der wuro maaɗa nun o nyaamata juulɗe Paska e aahiiɓe makko.”»
19 Aahiiɓe waɗi ko Yeesu bati ɗum, ɓe ciryii hiraane Paska.
20 No kiikiiɗe waɗi, o jooɗodii e aahiiɓe makko sappo e ɗiɗo, ɓee nyaama.
21 Wakkati ɓe nyaamata, Yeesu wi'i ɓe: «E gooŋa batanmi on: gooto mooɗon jammoto am.»
22 Ɓerɗe maɓɓe biisii puy, go ɓee yama mo gooto gooto, moy fu e wi'a: «Joomiraawo, min bane hinaa?»
23 O toontii ɓe, o wi'i: «Tummidinɗo junŋo mum e am der heeɗo, joomum nun jammotoo am.
24 E gooŋa Ɓii neɗɗo dillan hande no Dewte bati dow makko. Amma bone woodani jammiiɗo mo! To o rimaakano, ɗum ɓurananno mo wooɗugo.»
25 Yahuuda, jammotooɗo mo, yami mo, wi'i: «Moodibbo, min nun naa?» O toontii mo, o wi'i: «A batii ka.»

Kirtaari ceniini
(Marku14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Korintu 11.23-25)

26 No ɓe nyaamata, Yeesu etti peen, yetti Alla, ŋappiti, hokki aahiiɓe mum, wi'i: «Jaɓee, nyaamee, kanjum woni ɓannu am.»
27 Ɓaawo majjum, o etti jarirgel innabojam, o yetti Alla, o hokki ɓe, o wi'i: «Jaree on fu.
28 Kanjam laatii yiiyam am, yiiyam alkawal, deyyitiiɗam gam yaafuye hakkeeji himɓe ɗuuɓɓe.
29 Mii wi'a on: Mi yarataa innabojam ɗam kade faa abada, sey nyalaane jaridanmi kesam e mooɗon, der Laamaare Baaba am.»
30 Ɓaawo ɓe jimi jimol, ɓe burtii, ɓe jahi waanne Jaytuuje.

Yeesu wi'ii Piyer yeddan ɗum
(Marku 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhaana 13.36-38)

31 Den Yeesu wi'i aahiiɓe mum: «Jemmaare nee ɗo, on fu, on accan am, gam e winnaa der dewtere: "Mi fiyan duroowo, den hoggo baali sankito.”»
Yeesu ɓeydi, wi'i:
32 «Amma ɓaawo to mi fintii, mi artan on Galili.»
33 Den Piyer, wi'i mo: «Baa to ɓe fu ɓe accii maa, min kan mi accataa maa pay.»
34 Yeesu toontii mo, wi'i: «E gooŋa batan maa mi: Jemmaare nee ɗo, ko jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.»
35 Piyer wi'i mo: «Baa to doole mi maayida e maa, mi wi'ataa pay mi annaa maa.» Aahiiɓe fu wi'i, hande non.

Yeesu e du'oo der Gesemane
(Marku 14.32-42; Luka 22.39-46)

36 Ɓaawo majjum, Yeesu e aahiiɓe mum yottii nokkuure wi'eteene Gesemane. O wi'i ɓe: «Jooɗee ɗo, faa mi waɗaa du'aare.»
37 O yaadi e Piyer, e ɓiɓɓe Jebede ɗiɗo, ko ɓerne makko fuɗɗi biisaago, oo maata toora ɓerne puy.

38 Den o wi'i ɓe: «Biisere
ɓerne sattanii am faa e yiɗi
warugo am. Gonee ɗo,
deenidee e am.»
39 O woɗɗii seɗɗa, o yani
o hippii e leydi, oo du'oo,
oo wi'a: «Baaba, to waɗoto,
woɗɗinanam jarirgel toora
kaa. Amma ko jiɗuɗaa laatoo,
hinaa ko jiɗumi.»
40 O wittoy, o tawi ɓee
ɗaani. O wi'i Piyer: «On
baaway ko reenidi e am baa
yanne woore na?
41 To on ɗaane, du'ee, gam
to on janee der jarbeeji. Gam
ɓerne e yiɗi, amma ɓannu
tampii.»
42 O witti du'aago kade de
ɗiɗawre, o woɗɗii seɗɗa, o
wi'i: «Baaba, to waɗataako
jarirgel toora ŋel yawta, mi
yariray ŋel, den, accu yidde
maa laatoo!»
43 Yeesu wittoy kade, o tawi
ɓe ɓee ɗaani, gam ɗoyŋol e
jogii ɓe puy.
44 O acci ɓe kade, o witti
du'aago de tatawre e boliiɗe
goote ɗen.
45 Ɓaawo majjum, o wittoy
to aahiiɓe makko, o wi'i ɓe:
«Faa jooni on na'on ɗaani, oon
ciwtii na? Wakkati waɗii! Ɓii
neɗɗo wattete der juuɗe hak-
keeɓe.
46 Ummee jawten! Jammo-
toodo am nani wara!»

Nanŋoore Yeesu
(Marku 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhaana 18.3-11)

47 Yeesu heennyay batugo,
go Yahuuda, gooto der
aahiiɓe makko sappo e ɗiɗo
yottii, e himɓe ɗuuɓɓe, jogiiɓe
kaafaaje, e cabbi. Hooreeɓe
limaamiiɓe, e dottiiɓe nun
liloy ɓe.
48 Jammotoodo mo on
tintiniinoo ɓe maane, wi'i:
«Neɗɗo mo cannumi e mam-
milaaɗe fu, kanko nun ɗon.
Nanŋee mo.»
49 Ɗon maa ɗon, Yahuuda
ɓattii Yeesu, wi'i mo: «Jam
kirɗen Moodibbo!» Den o
mammilii mo.
50 Yeesu toontii mo, wi'i:
«Igo am, waɗu ko waddu
maa.» Himɓe ɓen ɓattii, watti
Yeesu junŋo, nanŋi mo.
51 Den gooto der won-
dunooɓe e Yeesu solti
kaafahi mum, jabbi maccuɗo
hooreejo limaamiiɓe, setti
nowru,
52 go Yeesu wi'i mo: «Wittin
kaafahi maa der kuunŋal
mum, gam kaɓiroowo e
kaafahi, e kaafahi nun
joomum halkirta.
53 Aa miili mi waawataa ko
noddi Baaba am lildanaanmi
ko ɓuri malaykaaɓe konun-
keeɓe ukke sappo e ɗiɗi ɗon
maa ɗon na?
54 Amma to ɗum laataaki
non, noy ko winnaa der
Dewtere hebbirta? Gam
dewtere wi'i, non ɗum laa-
totoo.»
55 Den, Yeesu wi'i
jama'aare: «Daa on garii
nanŋugo am e kaafaaje,
e cabbi hande pasotoodo
ni. Der suudu Alla bane
gonunoomi de weeti fu, emi
janŋina, go on nanŋay am?
56 Amma huune ɗum fu
waɗii gam ko winnaa der
dewte annabiiɓe hebba.»
Den, aahiiɓe makko fu doggi,
acci mo.

Hooreeɓe diina Yahuduuɓe

hiitake Yeesu
(Marku 14.53-65; Luka 22.54, 63-65; Yuhaana 18.12-13, 19-24)

57 Nanŋuɓe Yeesu ɓen yaari mo to Kayafas hooreejo limaamiiɓe, go moodiɓɓe tawreeta, e dottiiɓe genni, hawritii.
58 Piyer e tokki mo ɓawɓawre, diga woɗɗi, faa der fageere wuro hooreejo limaamiiɓe. O naati, o jooɗodii e reenuɓe gam o yi'a no ɗum heennyitirta.
59 Hooreeɓe limaamiiɓe, e dawrooɓe fu, e daarta fewre ne ɓe gaccorto Yeesu gam o waree.
60 Himɓe ɗuuɓɓe wari seedii fewre dow makko, amma ɓe keɓay gacce potuɗe warugo mo. Den, worɓe ɗiɗo gom wari, seedii
61 wi'i: «Kanko nun wi'unoo pusan suudu Alla, mahitoo ŋol der balɗe tati.»
62 Hooreejo limaamiiɓe ummii, wi'i Yeesu: «A toontataako gokka na? A nanay ka ɓe batata dow maa na?»
63 Amma Yeesu toontaaki gokka. Hooreejo limaamiiɓe on wi'i mo: «Mii eele e inne Alla yonkinteejo, batu men to an nun woni Almasiihu, Ɓiɗɗo Alla.»
64 Yeesu toontii mo, wi'i: «A batii ka. Ka batanmi woni: Diga jooni, on ji'an Ɓii neɗɗo e jooɗii nyaamo Jom Baawɗe, o waran diga dow kammu.»
65 Den, mone waɗi hooreejo limaamiiɓe faa serkiti toggoore mum, wi'i: «O batii kalluka dow Alla! En kaajaaka seedeeɓe gom kade! On nanii e noppi mooɗon kalluka ka o bati.
66 Ume ji'uɗon?» Ɓe toontii, ɓe bi'i: «Emo haani wareego.»
67 Den, ɓe tuuti mo joode e yeeso, ɓee piya mo guyye. Woɓɓe maɓɓe e fiya mo meeye,
68 e wi'a: «Almasiihu! Tinta, moy nun fiyu maa.»

Piyer yeddii wi'i annaa Yeesu
(Marku 14.66-72; Luka 22.55-62; Yuhaana 18.15-18, 25)

69 Piyer e jooɗii yaasi fageere wuro. Horɓe tawaaɓe ɗon, gooto mum, ɓattii mo, wi'i: «An bo, aa wondunoo e Yeesu Galilinkeejo.»
70 Amma Piyer yeddi ka yeeso himɓe fu, wi'i: «Mi faamay ko jiɗuɗaa wi'ugo.»
71 Ɓaawo majjum, o ummii oo foonnii far dammugal wuro. Korɗo goɗɗo yi'i mo, wi'i wonɓe ɗon: «Gorko oo ɗo e wondunoo e Yeesu Nasaratuujo.»
72 Piyer yeddi kade, wi'i: «Mi hunike, mi annaa gorko on.»
73 No waɗi tifere, wonuɓe ɗon ɓattii Piyer, wi'i mo: «Seko walaa, a laati nun gooto der aahiiɓe makko, gam batu maa e hollita to yiwuɗaa.»
74 Den, Piyer hunii wi'i: «Alla hiitoo am to mi fewii, e gooŋa mi annaa gorko on!» Wakkati mum, jakaraari joggi.
75 Den Piyer siwtorii ka Yeesu batunoo ɗum, wi'i: «Go jakaraari jogga, a wi'an de tati a annaa am.» O wurtii yaasi, o wulli bojji kaaɗuɗi.

27

Yeesu yaaraama to Pilaatu
(Marku 15.1; Luka 22.66-71, 23.1)

1 Subaka kecco, hooreeɓe
limaamiiɓe, e dottiiɓe fu,
hawritii e dawra dow no ɓe
barirta Yeesu.
2 Ɓe kaɓɓi mo, ɓe jaari to
Pilaatu, hooreejo jeyde leydi
Yahudiya.

Maayde Yahuuda Iskariyot
(Golle Lilaaɓe 1.18-19)

3 No Yahuuda jammiiɗo
Yeesu yi'i o hiitaama o
waree, o miijitii, o wittini
ceede cardi laso e sappo
ɗe o jaɓunoo to hooreeɓe
limaamiiɓe, e dottiiɓe,
4 o wi'i ɓe: «Mi waɗii
hakke, mi jammike mo walaa
gacce!» Ɓe toontii mo, ɓe bi'i:
«Ko faalii men? Haala maa
nun!»
5 Yahuuda woppi ceede
ɗen der suudu Alla, yahi
haɓɓitoyii ɓoggol, maayi.
6 Hooreeɓe limaamiiɓe
etti ceede ɗen, wi'i: «Sariya
meeɗen hokkay laawol ceede
hande ɗee ɗo hawritee e
ceede cakkanaaɗe Alla der
suudu Alla, gam ceede yiiyam
nun.»
7 Ɓaawo dawriine maɓɓe, ɓe
nannantiri, ɓe etti ceede ɗen,
ɓe coodiri gesa mahoowo
payanɗe gom, gam hoɓɓe e
uwee ton.
8 Kanjum acci faa hanne,
gesa ŋan e noddee «Gesa
Yiiyam.»
9 Hande non annabaaku
Yeremiya hebbiri, ŋu o
waɗunoo, o wi'i: «Ɓe ettii
ceede cardi laso e sappo,
kanje nun himɓe Isira'iila
tawi o foti yoɓaneego.
10 Ɓe coodirii ɗe gesa ma-
hoowo payanɗe, hande no
Joomiraawo batunoo am.»

Yeesu yeeso Pilaatu
(Marku 15.2-20; Luka 23.1-4, 13-25; Yuhaana 18.28-19.16)

11 Ɓe jaari Yeesu yeeso Pi-
laatu hooreejo leydi, o yami
mo, o wi'i: «An woni laamiiɗo
Yahuduuɓe na?» Yeesu toon-
tii mo wi'i: «A batii ka.»
12 Den hooreeɓe li-
maamiiɓe, e dottiiɓe gaccii
mo, amma o toontaaki gokka.
13 Ko Pilaatu wi'i mo: «A
nanataa gacce ɗe ɓe batata
dow maaɗa fu na?»
14 Amma Yeesu toontaaki
gokka mum. Ɓum haaynii
hooreejo leydi on sanne.

Yeesu hiitaama waree
(Marku 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhaana 18.39-19.16)

15 Der Juulɗe Paska fu,
hooreejo leydi e woowi
yoofango ɓe maɓɓaaɗo gooto,
mo himɓe yiɗi.
16 Wakkati mum, e
woodunoo maɓɓaaɗo an-
nanaaɗo, bi'eteeɗo Yeesu
Barabbas.
17 No jama'aare hawritii,
Pilaatu yami ɓe, wi'i: «Moy
jiɗuɗon mi yoofana on: Yeesu
Barabbas na, naa Yeesu
bi'eteeɗo Almasiihu?»
18 Pilaatu e anni sabbu
nawniraagu nun waɗi ko ɓe
nanŋi Yeesu ɓe gaddi to mum.
19 Wakkati Pilaatu jooɗii
e hiitoo, deekiiko lili goɗɗo,
wi'a mo: «Taa naannu hoore
maa der haala gorko mo
walaa gacce oo, gam hanki
mi toorake der koyɗool dow
haala makko.»

20 Hooreeɓe limaamiiɓe,
e dottiiɓe yeeyi jama'aare,
ɓe yama Pilaatu yoofana ɓe
Barabbas, acca Yeesu waree.
21 Hooreejo leydi on yamitii
ɓe, wi'i: «Mi yoofanan on
maɓɓaaɗo gooto, moy nun
der ɗiɗo ɓen jiɗuɗon mi
yoofana on?» Ɓe toontii, ɓe
bi'i: «Barabbas!»
22 Pilaatu yami ɓe, wi'i:
«Den, noy gaɗanmi Yeesu
bi'eteeɗo Almasiihu?» Ɓe fu
ɓe toontii, ɓe bi'i: «Tiggu mo
dow leggal palaaŋal!»
23 O yami ɓe, o wi'i: «Ko boni
ume o waɗi?» Ɓe ɓeydi woolo
e semme, ɓee bi'a: «Tiggu mo
dow leggal palaaŋal!»
24 Pilaatu tawi waawataa
ko deyyitini ɓe, woolo bo e
ɓeydoo. Den o etti diyam,
o looti juuɗe makko yeeso
jama'aare, o wi'i ɓe: «Mi
walaa gacce dow reyyitingo
yiiyam gorko oo. Haala
mooɗon nun.»
25 Ɓe fu ɓe toontii, ɓe
bi'i: «Men jaɓii gacce yiiyam
makko yowoo dow ko'e
amen, e dow ɓiɓɓe amen!»
26 Den, Pilaatu yoofitani
ɓe Barabbas, o hokki laawol
Yeesu fiyee looci, ɓaawo
mum, o tiggee dow leggal
palaaŋal.

Soogeeji jaancii Yeesu
(Marku 15.16-20; Yuhaana 19.2-3)

27 Soogeeji hooreejo leydi
yaari Yeesu der fageere
laamorde mum, ukkere
soogeeji ɗin fu hawritii e
tummi mo.
28 Ɓe ɓorti gineeji makko,
ɓe ɓorni mo gulunfaare
woɗeere.
29 Ɓaawo majjum, ɓe canyi
huuneere gi'e, ɓe kuunini mo.
Ɓe kokki mo helliiru e junŋo
makko nyaamo, ɓee jiccoo
yeeso makko, ɓee jaanca
mo, ɓee bi'a: «Foo foo maa,
laamiiɗo Yahuduuɓe!»
30 Ɓe tuuti mo joode, ɓe
teeti helliiru ŋol, ɓee piya mo
dow hoore.
31 No ɓe keennyi jaancugo
mo, ɓe ɓorti gulunfaare, ɓe
ɓorni mo gineeji makko. Den,
ɓe jaari mo ɓe tiggaa dow leg-
gal palaaŋal.

Yeesu tiggaama dow leg-
gal palaaŋal
(Marku 15.21-41; Luka 23.26-49; Yuhaana 19.16-30)

32 No ɓe burtoto siire, ɓe
potti e gorko bi'eteeɗo Simon
mo Sirene. Soogeeji dooli
mo o roono leggal Yeesu
palaaŋal.
33 Ɓe jottii nokkuure
wi'eteene Golgota. Maana
Golgota woni (nokkuure le'al
hoore).
34 Ɓe kokki Yeesu innabo-
jam jillontiraaɗam e
kaaɗuɗum, o yara. No o metti
ɗam, o salii yarugo.
35 No ɓe keennyi tiggugo
mo, ɓe piɗani gineeji makko
tete, ɓe ceenniri.
36 Ɓaawo majjum, ɓe jooɗii
ɗon, ɓee deeni mo.
37 Ɓe binni dow alluwal
daliila ko acci o tiggaa, ɓe
takki dow hoore makko. Ko
ɓe binni woni: «Oo ɗo woni
Yeesu, laamiiɗo Yahuduuɓe.»
38 Fasotooɓe ɗiɗo gom bo e
tiggaa takkol makko, gooto
nyaamo makko, gooto bo
nano makko.

39 Himɓe falotooɓe ɗon e
yenna mo, e dimma ko'e
mum,
40 e wi'a: «An pusoowo su-
udu Alla, mahitoo ŋol der
balɗe tati, faaba hoore maa.
To a laati nun Ɓiɗɗo Alla,
jippa diga e leggal palaaŋal
ŋal!»
41 Hande non, hooreeɓe
limaamiiɓe, e moodiɓɓe
tawreeta, e dottiiɓe fu jaan-
ciri mo, e wi'a:
42 «O faabike woɓɓe, amma
o waaway ko faabii hoore
makko, kanko laamiiɗo
Isira'iila. Jooni, o jippoo
diga leggal palaaŋal ŋal, gam
goonɗinen mo.
43 O yowii hoolaare makko
fu dow Alla. To non Alla faa-
boo mo jooni, to e yiɗi mo.
Gam o wi'i, o laati nun Ɓiɗɗo
Alla.»
44 Fasotooɓe, tiggaaɓe
takkol makko bo e yenna mo
hande non.

Yeesu maayii
(Marku 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhaana 19.28-30)

45 Diga caka nyalooma, ni-
wre waɗi e leydi nin fu, faa
yottii yanne tati kiikiiɗe.
46 Jaka yanne tati kiikiiɗe,
Yeesu halɓi e semme, wi'i:
«Eloyi, Eloyi, lama sabak-
tani?» Kan woni «Alla am,
Alla am! Gam ume accuɗaa
am?»
47 Woɓɓe der darinooɓe
ɗon no nani ɗum, wi'i: «Emo
nodda Eliya!»
48 Ɗon maa ɗon, gooto
maɓɓe doggi waddoy soosu-
uji, suuwi ɗi der jaran
lammuɗam, haɓɓi e sawru,
ɓattini to hunnuko Yeesu gam
o ɓiccinoo.
49 Den horiiɓe wi'i: «Mun-
yen, daaren naa Eliya waran
faaboo mo.»
50 Ɓaawo majjum, Yeesu
halɓi e semme, o maayi.
51 Wakkati mum, wudere
wirniraane der suudu Alla
serkitii caka caka, diga dow
faa ley. Leydi dimmii,
tepaaje feccii,
52 jenaale maɓɓitii, seniiɓe
ɗuuɓɓe maayunooɓe finti.
53 Ɓe burtii e jenaale. Ɓaawo
mum, Yeesu finti, ɓe naatidi
e genni seniini, himɓe ɗuuɓɓe
yi'i ɓe.
54 Hooreejo soogeeji
deenuɗo Yeesu, e soogeeji
mum, yi'i dimmaaɗe leydi
e ko waɗi fu. Ɓe kuli puy,
ɓe bi'i: «E gooŋa, o laati nun
Ɓiɗɗo Alla!»
55 Rewɓe ɗuuɓɓe e tawaa
ɗon e daara diga woɗɗi,
kamɓe nun tokkoynoo mo
diga Galili, ɓee jagganoo mo.
56 Der maɓɓe: E woodi
Mariyama mo Magadala, e
Mariyama inna Yaakuuba e
Yusufu, e inna ɓiɓɓe Jebede.

Yeesu uwaama
(Marku 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhaana 19.38-42)

57 No kiikiiɗe waɗi, gorko
jom jawdiijo gom, mo siire
Arimatiya, wari. Emo wi'ee
Yusufu, kanko bo o laati nun
aahiijo Yeesu.
58 O yahi to Pilaatu, o eeli
ɗum ɓannu Yeesu. Den, Pi-
laatu wi'i o hokkee ŋol.
59 Yusufu etti ɓannu ŋol,
suddi ŋol wudere heyre,
60 o watti ɓannu ŋol der
saabeere heyre ne o wasani
hoore makko der hayre.

Ɓaawo mum, o talli hayre tedune, o maƀƀiri dammugal saabeere nen, o yawti.
61 Mariyama Magadalaajo, e Mariyama oo to, e tawaa ɗon, e jooɗi e daari far to saabeere nen.

Soogeeji e reeni saabeere

62 Fini mum laatii nyalaane ardiine nyalaane siwteteene. Den hooreeƀe Limaamiiƀe e Farisaaƀe hawritii yahi to Pilaatu.
63 Ɓe bi'i mo: «Joomiraawo, men ciwtorii pewoowo on batiino diga e wuuri, wi'i, fintan nyalaane tatawre.
64 Gam majjum, batu soogeeji reena saabeere nen faa balɗe tati ɗen yawta. Gam to aahiiƀe makko wujju ƀannu makko, wi'a, o fintii diga maayƀe. Den fewre sakitiineere nen ƀuran arandeere hallugo.»
65 Pilaatu wi'i ƀe: «Soogeeji nani, jahee, deenee saabeere nen no baawirɗon!»
66 Ɓe jahi, ƀe deenoy saabeere nen. Ɓe talli hayre, ƀe maƀƀi faa wooɗi, ƀe darini soogeeji gam reena ne.

28

Yeesu fintii
(Marku 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhaana 20.1-10)

1 No nyalaane siwteteene yawti, alal subaka, Mariyama Magadalaajo e Mariyama oo to dawi, yahi daaroygo saabeere nen.
2 Ɓon de woore, leydi dimmii e semme. Malaykaajo Joomiraawo jippii diga dow kammu, talli hayre nen, jooɗii dow mayre.
3 Oo jalbitoo hande maayyere, gineeji makko e rawni hande malamalluuje.
4 Reenuƀe ƀen huli faa e diwna, ƀe laatii hande maayƀe.
5 Malaykaajo wi'i rewƀe ƀen: «To on kulee onon! Mii anni Yeesu tigganooɗo nun daartoton.
6 O walaa ɗo, o fintii hande no o wi'unoo on. Garee, daaree to o fukkinoo.
7 Tinnee, batee aahiiƀe makko o fintii diga e maayde. O na'on heɗii on far Galili, on ji'an mo ton. Ka goodumi mi bata on nun ɗon.»
8 Rewƀe ƀen yawti law diga to saabeere nen, go kulol e seyo waɗi ƀe puy. Ɓe doggi ƀe batoy aahiiƀe makko habaru on.
9 Ɓon maa ɗon, Yeesu fotti e maƀƀe, wi'i ƀe: «Mii sanna on!» Ɓe ƀattii mo, ƀe nanŋi koyɗe makko, ƀe cujidani mo.
10 Den Yeesu wi'i ƀe: «To on kulee! Jahee, batee banniraaƀe am, ƀe jaha Galili. Ton nun ƀe ji'atammi.»

Ka reenuƀe saabeere seedii

11 Wakkati rewƀe ƀen yanti laawol, den woƀƀe der soogeeji deenuɗi saabeere nen naati e genni, e bata hooreeƀe limaamiiƀe ko waɗi fu.
12 Hooreeƀe limaamiiƀe, e dottiiƀe waɗi hawriine, ƀe baddi, ƀe kokki soogeeji ɗin ceede ɗuuɗɗe,
13 ƀe bi'i ƀe: «Bi'ee aahiiƀe makko nun wari jemma, tawi oon ɗaani, wujji ƀannu makko.

14 To hooreejo leydi nanii
ka, minon nun anni ka batata
mo, men burtina on e toora
fu.»
15 Soogeeji jaɓi ceede mum,
waɗi no wi'aa. Hande
non haala kan sankitorii
caka Yahuduuɓe faa warugo
hanne.

Yeesu hollitanake aahiiɓe mum
(Marku 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhaana 20.19-23)

16 Aahiiɓe sappo e go'o yahi
Galili, dow waanne ne Yeesu
tintinnoo ɓe ɓe jaha.
17 No ɓe ji'i mo, ɓe cuji-
dani mo, amma woɓɓe maɓɓe
waɗii seko.
18 O ɓattii, o wi'i ɓe: «Mi
hokkaama baawɗe dow
kammu e leydi fu.
19 Gam majjum jahee,
gaɗee himɓe lenyi fu aahiiɓe
am, gaɗee ɓe batisi e inne
Baaba e Ɓiɗɗo e Ruuhu
Ceniiɗo.
20 Janŋinee ɓe ɓe tokkoo ko
batumi on fu. Annee, mii
wondi e mooɗon nyalaane fu,
faa timmoode duuniyaaru.»

Linjiila Yeesu hande no Yuhaana winniri

Haala puɗɗirka

Yuhaana e yiɗi der ɗerewol mum ŋol, himɓe annita no Yeesu laati nun Ɓiɗɗo Alla, den goonɗinɗo mo fu tawee e woodi yonki tabitiiki.

Wecco arano e holla kaayeefiiji feere feere, kollitooji no Yeesu nun paabotooɗo, mo ɗum batani der dewte. Yuhaana ettii haalaaji goɗɗi nanditinirɗi, hande jon: diyam, nyaamdu buurinoowol, innabohi gooŋahi, o hollitira ko Yeesu laatii.

Yuhaana tan batani ɓangal der siire Kana, e haala Nikodemu, e debbo samariyaajo, e moofo mo Baytisayda, e gorko dindaaɗo e bundan.

O batanii kaayeefiiji jeego'o ɗi Yeesu waɗi ko Matiye, e Marku, e Luka winnay. Amma Yuhaana winnay haala golle Yeesu goɗɗe. O batanay dingol Yeesu e golle mum der Galili, e jarbeeki mum, e haala kirtaari cakitiineeri gam himɓe wakkati makko e annunoo ɗum.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-18
2. Yuhaana gaɗoowo batisi, 1.19-51
3. Golle Yeesu e waaji mum, 2.1-12.50
4. Balɗe Yeesu sakitiineeje faa Urusaliima, 13.1-19.42
5. Pintol Yeesu Joomiraawo e kollitaaki mum, 20.1-31
6. Heennyitirde 21.1-25.

Haala laatike jaŋol e yonki

1 Diga fuɗɗoode, bi'eteeɗo Haala e wonunoo. Oo wondi e Alla, o laati nun Alla.

2 Diga fuɗɗoode, oo wondi e Alla.

3 E makko Alla tagiri huune fu. Baa goɗɗum ko woni tagaaka to hinaa e makko.

4 Yonki yiwii e makko, yonki kin laatanii himɓe jaŋol.

5 Jaaŋol e yayna der niwre, niwre bo waaway ko nyifi ŋol.

6 Wakkati gom, Alla lili goɗɗo bi'eteeɗo Yuhaana.

7 O warii gam o laato seedeejo, o waɗana jaŋol seedaaku, gam himɓe fu goonɗina sabbu haala makko.

8 Kanko bane woni jaŋol, amma o waru nun gam o seedanoo jaŋol.

9 Kanŋol woni jaŋol gooŋawol, garuŋol e duuniyaaru gam yaynana himɓe fu.

10 Bi'eteeɗo Haala na'onno der duuniyaaru, e makko duuniyaaru tagiraa, amma himɓe duuniyaaru annitay mo.

11 O warii to himɓe makko, himɓe makko bo jaɓɓaaki mo.

12 Amma jaɓɓiiɓe mo fu, ko goonɗinii inne makko, o hokkii ɗum laawol laataago ɓiɓɓe Alla.

13 Ɓe laataaki ɓiɓɓe Alla
diga e dingol, e yidde tagaaɗo
bo bane, amma gam Alla
hokkii ɓe yonki kesi.
14 Haala laatike neɗɗo.
Neɗɗo on jooɗodii e meeɗen,
oo hebbi moyyere e gooŋa.
Men ji'ii tedduŋal makko,
tedduŋal ŋal Ɓiɗɗo bajjo
heɓata e baaba mum.
15 Yuhaana seedanii mo,
bati e daane towne, wi'i: «Oo
ɗo woni mo batannoomi on,
bi'umi: Ɓaawo am, ɓurɗo am
waran, gam o na'on diga mi
walaano.»
16 E gonnan makko, en
fu en keɓii moyyere dow
moyyere.
17 Diga e Muusa nun
tawreeta hokkiraa, amma
moyyere, e gooŋa warii diga e
Yeesu Almasiihu.
18 Goɗɗo yi'ay Alla abada,
amma Ɓiɗɗo bajjo, laatiiɗo
Alla, gonduɗo e Baaba nun
annini en Alla.

Seedaaku Yuhaana gaɗoowo batisi

(Matiye 3.1-12, Marku 1.18, Luka 3.15-18, Yuhaana 5.33-36)

19 Yahuduuɓe Urusaliima
lilii moodiɓɓe yiwuɓe e lenyol
Lewinkeeɓe e Limaamiiɓe ɓe
yama mo, kanko woni moy.
20 O toontii ɓe ko laaɓi.
Nani ko o seedii: «Min, mi
Cuɓaaɗo bane.»
21 Ɓe yamitii mo, ɓe bi'i:
«Den kan, moy nun laatiɗaa
an? An nun Eliya na?» O wi'i:
«Min, mi Eliya bane.» Ɓe bi'i:
«An nun Annabiijo batanaaɗo
na?» O toontii: «Aawo, kanko
bane laatiimi!»
22 Ɓe bi'i mo: «Den fu moy
nun laatiɗaa? Batu men ko
men batoyta liloyɓe men. Ko
bi'uɗaa hoore maa?»
23 O toontii, o wi'i:
«Min woni batoowo der haro
e wi'a:
“Moyyinee laawol Joomi-
raawo,”
non annabi Esaaya wi'i.»
24 Lilaaɓe ɓen laati nun
Farisaaɓe.
25 Ɓe yami mo: «Ko woni
sabbu ko aa waɗa batisi nani
bo a Cuɓaaɗo bane, a Eliya
bane, a Annabiijo batanaaɗo
bane?»
26 Yuhaana toontii ɓe, wi'i:
«Min, mii waɗira batisi e
diyam, amma e woodi goɗɗo
hakkune mooɗon mo on
annaa,
27 kanko woni garoowo
ɓaawo am, mi fotay baa
fittugo ɓoggi paɗe makko.»
28 Ɗum ɗon fu waɗu nun
Baytaniya, takkol maayo Ur-
dun, to Yuhaana waɗannoo
batisi.

Yeesu nun woni Jawgiyel Alla

29 Fini mum, Yuhaana
yi'i Yeesu e wara to mum,
wi'i: «Nani Jawgiyel Alla
ikkinoowel hakkeeji duu-
niyaaru.
30 Kanko nun batannoomi,
bi'umi: "Goɗɗo waran ɓaawo
am, oo ɓurimmi, gam o na'on
diga mi walaano.”
31 Min, mi annaano mo.
Amma mi warii, mii waɗa
batisi e diyam gam mi holla
mo himɓe Isira'iila.»
32 Yuhaana seedii, wi'i: «Mi
yi'ii Ruuhu hande foonu e
jippoo diga dow, hoɗi dow
makko.
33 Min, mi annaano mo.
Amma lilɗo am mi waɗa
batisi der diyam, kanko nun

wi'immi: “Mo ji'oytaa Ruuhu e jippoo dow mum, kanko woni gaɗiroowo batisi e Ruuhu Ceniiɗo.”
34 Yuhaana wi'i: «Min, mi yi'ii, mi seedike, kanko woni Ɓiɗɗo Alla.»

Aahiiɓe Yeesu arandeeɓe (Matiye 4.18-22)

35 Fini mum, Yuhaana e darodii kade e aahiiɓe mum ɗiɗo.
36 O yi'i Yeesu e faloo, o wi'i: «Nani Jawgiyel Alla!»
37 Aahiiɓe ɗiɗo ɓen nani ka o bati, tokki Yeesu.
38 Yeesu yeeyitii, yi'i ɓee tokki ɗum, wi'i ɓe: «Ume daartoton?» Ɓe toontii, ɓe bi'i: «Rabbi (ɗum wi'ay maa Moodibbo), toy tawaɗaa?»
39 O wi'i ɓe: «Garee, daaree!» den ɓe gari, ɓe ji'i to o tawaa. Ɓe jooɗodii e makko nyalaane nen. Wakkati on, kiikiiɗe nun.
40 Andere, miiraawo Simon Piyer, woni gooto der ɗiɗo nanuɓe haala Yuhaana, ko tokkini Yeesu.
41 Mawniraawo makko, Simon, o arti o fotti, o wi'i ɗum: «Men ji'ii Almasiihu.» (Ɗum wi'ay maa Cuɓaaɗo.)
42 O yaari mo to Yeesu. Yeesu daari Simon Piyer, wi'i mo: «An, a Simon ɓii Yuhaana, a innitirte Kefas.» (Ɗum wi'ay maa Hayre.)

Yeesu noddii Filippu e Natanayel

43 Fini mum Yeesu yiɗi yahugo Galili. O fotti e Filippu, o wi'i ɗum: «Tokkam!»
44 Filippu, mo Baytisayda nun, genni Andere e Piyer.
45 O fotti e Natanayel, o wi'i ɗum: «Men ji'ii mo haala mum batano der tawreeta Muusa e der dewte annabiiɓe. Yeesu ɓii Yusufu mo Nasaratu.»
46 Natanayel wi'i mo: «Ko wooɗi waawan ko yiwi Nasaratu na?» Filippu toontii mo: «War, daaru!»
47 Yeesu yi'i Natanayel e fonnoy ɗum, wi'i: «Oo ɗo laati nun Isira'iilaajo lalley, jamma fu walaa e makko.»
48 Natanayel wi'i mo: «Toy annuɗaa am?» Yeesu toontii mo, wi'i: «Mi yi'ii maa ley ibbi diga Filippu nodday maa.»
49 Natanayel toontii, wi'i: «Moodibbo, a laati nun Ɓiɗɗo Alla, a Laamiiɗo Isira'iila nun.»
50 Yeesu toontii mo, wi'i: «Gam mi wi'ii mi yi'ii maa ley ibbi, kan acci ko goonɗinɗaa na? A yi'an ko ɓuri ɗum ɗon manŋu.»
51 Den o wi'i Natanayel: «E gooŋa batan mi on: On ji'an duule e maɓɓitii, malaykaaɓe Alla e eenca e jippoo dow Ɓii neɗɗo.»

2

Ɓangal der siire Kana

1 Balɗe ɗiɗi ɓaawo mum, ɓangal waɗii e siire Kana, der leydi Galili. Inna Yeesu e tawanoo ton.
2 Yeesu e aahiiɓe mum bo noddinaama e jamaanu nu.
3 No innabojam maɓɓe jacci, inna Yeesu wi'i mo: «Ɓe galaa innabojam.»
4 Yeesu toontii mo, wi'i: «Inna day, taa accu ka ɓillee. Wakkati am yottaaki taw.»

5 Den inniiko wi'i gollooɓe:
«Ko o wi'i on fu, gaɗee.»
6 Looɗe jeego'o gaɗiraaɗe
kaaye e tawaa ɗon. Diyam
majje Yahuduuɓe waɗiranno
naŋarɗam gam laaɓingo ko'e
mum, hande no diina maɓɓe
bati. Looɗe ɗen, baaney
mum fu e jaɓa yoogirɗe diyam
sappo.
7 Yeesu wi'i ɓe: «Kebbinee
payanɗe ɗen diyam.» Ɓe keb-
bini ɗe faa gaɓɓuɗe.
8 O wi'i ɓe: «Jooni kan,
nyeɗee, jaaranee mawɗo
ɓangal.» Ɓe nyeɗi.
9 No mawɗo ɓangal metti
diyam baylitaaɗam innabo-
jam ɗam, o annaa toy
ɗam yiwi. Amma gollooɓe
nokkoyɓe ɗam, e anni. O
noddi jommanjo gorko,
10 o wi'i ɗum: «Himɓe fu
innabojam belɗam woowi
artirgo. To himɓe buusii,
ko ɗam hewtay welugo
sakitoree. Amma an, a resii
belɗam ɗam faa jooni.»
11 Non Yeesu waɗiri kaay-
eefi mum arandehi der siire
Kana, der leydi Galili. Non
o hollitiri baawɗe makko, go
aahiiɓe makko goondini mo.
12 Ɓaawo majjum o yahi Ka-
farnahum, kanko e inniiko,
e miiraaɓe makko, e aahiiɓe
makko. Ɓe jooɗii ton balɗe
seɗɗa.

Yeesu riiwii tenkuuɓe der suudu Alla
(Matiye 12.38-40, Marku 11.15-18, Luka 19.45-46)

13 No juulɗe Yahuduuɓe
bi'eteeɗe Paska ɓadii, Yeesu
yahi Urusaliima.
14 Der suudu Alla, o tawi
sippooɓe ga'i, e baali, e
tantabaraaji, e cengotooɓe
ceede, e jooɗii.
15 O etti ɓoggi o waɗi ɓoccol,
o riiwi ɓe ɓe burtoo suudu
Alla, kamɓe e baali, e ga'i. O
sankiti ceede cengotooɓe, o
hippi taaburuuji maɓɓe.
16 O wi'i sippooɓe
tantabaraaji: «Burtinee ɗum,
to on gaɗee suudu baaba am
suudu tenkuru.»
17 Aahiiɓe makko siwtori
ko winnaa e Dewte: «Yidde
suudu maa e jaɓina ɓerne
am.»
18 Den hooreeɓe Yahuduuɓe
wi'i mo: «Kaayeefi kiye
gaɗataa ko kollaa men aa
woodi laawol waɗugo nun
nun.»
19 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Pusee suudu Alla ŋol ɗo, mi
mahitinto ŋol der balɗe tati.»
20 Ɓe toontii mo: «Suudu ŋol
mahiraama duuɓi lasooji ɗiɗi
e jeego'o, go an, bi'aa a mahit-
into ŋol der balɗe tati na?»
21 Amma ɓannu makko
nun o nandiniri suudu Alla.
22 No Yeesu finti, aahiiɓe
mum siwtorii o batiino ɗum
ka, go ɓe goondini Dewte e
haala ka o batunoo.

Yeesu e anni ko woni e neɗɗo fu

23 No Yeesu wonunoo
Urusaliima gam juulɗe
Paska, ɗuuɓɓe goondini inne
makko gam ɓe ji'ii kaayeefi ɗi
o waɗi.
24 Amma Yeesu hoolaaki
ɓe, gam oo anni ɓe ɓe fu.
25 O bukaaka goɗɗo
seedanoo mo ko woni e
himɓe, gam oo anni ko woni
der ɓerne neɗɗo.

3

Yeesu e badda e Nikodemu

1 E woodunoo goɗɗo,
Farisaajo, bi'eteeɗo Nikodemu,
o laati nun gooto der
hooreeɓe Yahuduuɓe.
2 Jemmaare gom o yahi to
Yeesu, o wi'i ɗum: «Moodibbo,
emen anni a laati nun
baajotooɗo yiwuɗo to Alla,
gam goɗɗo waawataa ko waɗi
kaayeefiiji ɗi gaɗataa, to Alla
wondaa e makko.»
3 Yeesu toontii mo, wi'i:
«Mii batee e gooŋa: Goɗɗo
waawataa ko yi'i Laamaare
Alla to rimitaaka.»
4 Nikodemu wi'i mo: «Noy
neɗɗo waawirta ko rimitoraa
to naywii? O waawan ko
witti e reedu inniiko, o rimi-
tee na?»
5 Yeesu toontii mo wi'i: «Mii
batee e gooŋa: To neɗɗo rim-
itoraaka e diyam, e Ruuhu,
o waawataa ko naati laamu
Alla.
6 Ko neɗɗo rimata, laati
nun neɗɗo. Ko Ruuhu bo ri-
mata, laati nun ruuhu.
7 To ɗum haaynee gam
mi wi'ii maa: "E haani
dimiteɗaa."
8 Hennu e wifa to yiɗi fu. Aa
nana sonnyo maggol, amma
a annaa to ŋol yiwi, a annaa to
ŋol yahata. Hande nun dimi-
raaɗo Ruuhu laati.»
9 Nikodemu wi'i mo: «Noy
ɗum waɗortoo?»
10 Yeesu toontii mo: «An,
moodibbo Isira'iila mawɗo, a
annaa ɗum?
11 Mii batee e gooŋa,
menen, ko men anni, men
batata, ko men ji'i, men
ceedotoo. Amma on jaɓataa
seedaaku amen.
12 On goonɗinay no
batanmi on kujje ɗe leydi.
Noy goonɗinirton to mi
batanii on kujje ɗe dow
kammu?
13 Goɗɗo meeɗay eencugo
dow kammu, to hinaa jip-
piiɗo diga kammu, kanko
woni Ɓii neɗɗo.
14 Hande no Muusa ɓiliri
boddi janni dow leggal der
ladde haro, hande non Ɓii
neɗɗo bo ɓilirtee,
15 gam goonɗinɗo mo fu
heɓa yonki tabitiiki.
16 Gam Alla yiɗii duu-
niyaaru sanne faa hokki
Ɓiɗɗo mum bajjo, gam
goonɗinɗo mo fu to halku,
amma heɓa yonki tabitiiki.
17 Alla lilay Ɓiɗɗo mum e
duuniyaaru gam o hiitoo nu,
amma gam nu hisira diga e
makko.
18 Goonɗinɗo mo hi-
itataake, amma mo goonɗinay,
hiitaamaa ko, gam o
goonɗinay inne Ɓiɗɗo Alla
bajjo.
19 Kiita maɓɓe nani:
Jaayŋol warii e duuniyaaru,
amma himɓe, niwre nun ɓuri
yiɗugo dow jayŋol, gam gaɗu
maɓɓe wooɗaa.
20 Mo golle mum wooɗaa e
wanyi jayŋol, waratae e mag-
gol, gam e hula golle mum
wurtoo.
21 Amma tokkuɗo gooŋa,
waran to jayŋol gam gaɗu ŋu
waɗi gam Alla, wurtoo.»

Ko Yuhaana seedii dow Yeesu
(Yuhaana 1.19-24)

22 Ɓaawo mum Yeesu
yaadi e aahiiɓe mum leydi

Yahudiya. O joodɓodii e maɓɓe
ton, oo waɗa batisi.
23 Yuhaana bo e waɗa batisi
e siire Aynon, takkol Salim,
gam ton diyam e ɗuudi. Himɓe e yaha ton e waɗanee
batisi.
24 (Tawi Yuhaana maɓɓaakanɗ
taw.)
25 Nyaanne gom aahiiɓe
Yuhaana yeddontirii e
Yahuduujo gom dow haala
laaɓal.
26 Ɓe jahi to Yuhaana,
ɓe bi'i ɗum: «Moodibbo,
gorko gondunoodo e maa
takkol maayo Urdun, mo
ceedaniɗaa men, kanko bo oo
waɗa batisi. Himɓe fu e yaha
to makko.»
27 Yuhaana toontii ɓe, wi'i:
«Neɗɗo waawataa ko heɓi
goɗɗum to hinaa ko Alla
hokki ɗum.
28 Onon e hoore mooɗon,
on seedeeɓe am, mi wi'ii: "Mi
Almasiihu bane, amma mi
lilaama mi ardoo mo".»
29 Yuhaana wi'i kade: «Gad-
danaaɗo jommanjo debbo,
kanko woni jommanjo gorko.
Ɗottoowo gorko e darii, e
hettinii. To o nanii daane
jommanjo gorko, ɓerne
makko welan sanne. Nii
beldum ɓerne am hebbiri.
30 Haani tedduŋal makko e
ɓeydoo, ŋal am e ɓuytoo.»

Yiwuɗo dow kammu

31 «Ɓiwuɗo dow kammu
nun ɓuri fu. Ɓiwuɗo e
leydi, laati nun leydinkeejo.
Haala mum bo laati nun ka
leydinkeeɓe. Ɓiwuɗo dow
kammu, kan nun jinti moy
fu.
32 Ko o yi'i e ko o nani, o see-
dotoo, amma goɗɗo jaɓataa
seedaaku makko.
33 Jaɓuɗo seedaaku makko,
tabbitinii Alla laati nun
gooŋaajo.
34 Mo Alla lili, ko Alla bati
nun o batata, gam Alla heb-
binii mo Ruuhu mum.
35 Baaba e yiɗi Ɓiɗɗo,
ɗaa watti huune fu e junŋo
makko.
36 Goondindo Ɓiɗɗo,
heɓii yonki tabitiiki. Mo
goondinay Ɓiɗɗo, heɓataa ki,
amma mone Alla e wonani
ɗum.»

4

Yeesu e samariyaajo debbo (Yuhaana 7.37-39)

1 Farisaaɓe nanii Yeesu e
waɗa batisi, e heɓa aahiiɓe
ɗuuɓɓe faa ɓuri Yuhaana.
2 To gooŋa nun, Yeesu e
hoore mum waɗay batisi,
amma aahiiɓe makko nun
waɗannoo ɗum.
3 No Yeesu nani ka
Farisaaɓe bati, ummii leydi
Yahudiya, witti leydi Galili.
4 E haani bo o falta leydi
Samariya.
5 O wari e siire Samariya
bi'eteene Sikar, takkol gesa
ŋa Yaakuubu hokki ɓiyum
Yusufu.
6 Ɓon ɓunnu Yaakuubu
woni. No Yeesu somi yaadu,
joodii gaɓɓuɗe ɓunnu ŋol.
Caka nyaalooma nun.
7 Samariyaajo debbo wari
yoogugo. Yeesu wi'i mo:
«Hokkoram diyam, mi yara!»
8 (Tawi aahiiɓe makko
yahii siire soodoygo ko
nyaametee.)
9 Debbo on wi'i Yeesu:
«Ee, noy an Yahuduujo,
eelirtaa am diyam jaraa,
min samariyaajo debbo?»

Nani bo potal walaa hakkune
Yahuduuɓe e Samariyaaɓe.
10 Yeesu toontii mo, wi'i:
«To aa annunoo no dokkal
Alla foti, e moy wi'i maa:
“Hokkoram diyam, mi yara!”
an nun eelatano mo, o hok-
kee diyam yonki.»
11 Debbo on wi'i mo: «Mood-
ibbo, a walaa cawgal. Ɓunnu
nun bo e luggi. Toy keɓataa
diyam yonki ɗam?
12 A ɓuru nun maama
amen Yaakuubu, kokkuɗo
men ɓunnu ŋol mannu na?
Kanko e ɓiɓɓe makko, e
bisaaji makko fu, ɓe jarii e
maggol.»
13 Yeesu toontii mo, wi'i:
«Neɗɗo fu jarɗo diyam ɗam,
ɗonɗete kade,
14 amma jarɗo diyam ɗam
kokkanmi ɗum, ɗonɗataake
faa abada. Gam diyam
kokkanmi ɗum, laatanto ɗum
ɓuldude diyam kokkoojam
yonki tabitiiki.»
15 Debbo on wi'i: «Moodibbo,
hokkoram diyam ɗam, to mi
ɗonɗee kade, to mi wittaa bo
yoogugo.»
16 Yeesu wi'i mo: «Yahu nod-
doy gorko maa, garidon!»
17 Debbo on toontii mo: «Mi
walaa gorko.» Yeesu wi'i mo:
«Aa woodi gooŋa no bi'uɗaa a
walaa gorko.
18 A ettayno maa worɓe
joyo. Gorko gonduɗaa jooni
on bo, gorko maa bane. A
batii gooŋa.»
19 Debbo on wi'i mo: «Mood-
ibbo, laaɓanii am, a laati nun
Annabiijo.
20 Maamiraaɓe amen
saafiino Alla dow waanne
nee, amma onon, oon bi'a:
"Urusaliima nun Alla haani
saafeego”.»
21 Yeesu wi'i mo: «Banni-
raawo debbo, hoola ko batan
maa mi. Wakkati e wara,
dow waanne nee ɗo bane,
Urusaliima bo bane caafoton
Baaba.
22 Onon Samariyaaɓe, oon
caafa ko on annaa, menen
Yahuduuɓe, ko men anni
men caafata, gam kisidam to
Yahuduuɓe nun yiwata.
23 Amma wakkati e wara,
ki yottike du, de saafooɓe
gooŋakuuɓe saafirta Baaba e
ruuhu e gooŋa. Iri saafooɓe
ɓee ɗon nun Baaba daartata.
24 Alla laati nun Ruuhu.
Gam majjum, e haani
saafooɓe, saafira mo e ruuhu
e gooŋa.»
25 Debbo on wi'i: «Mii
anni Almasiihu, bi'eteeɗo
Cuɓaaɗo, waran. To o warii,
o humpitanan men kujje fu.»
26 Yeesu wi'i mo: «Min, bad-
doowo e maa, woni kanko.»
27 Dow kaa ɗon, aahiiɓe
makko yottii to maɓɓe. No
Yeesu baddata e debbo on,
ɗum haaynii ɓe, amma baa
gooto maɓɓe wi'ay: «Ko daar-
tataa?» Naa: «Gam ume bad-
dataa e makko?»
28 Den debbo on resi
yoogirgal mum, witti siire,
bati himɓe, wi'i:
29 «Garee, daaree gorko
batuɗo am ko gaɗunoomi fu.
Kanko bane woni Almasiihu
on?»
30 Ɓe burti siire nen, ɓe jahi
to makko.
31 Wakkati den aahiiɓe e
sawrina mo, e wi'a: «Mood-
ibbo, nyaamu!»

32 O toontii ɓe: «Mii woodi
ko nyaamaanmi, ko on an-
naa.»
33 Aahiiɓe ɓen e ɗamontira:
«Moy waddani mo ko
nyaametee?»
34 Yeesu wi'i ɓe: «Nyaamdu
am laati nun waɗugo sago
lilɗo am, e heennyitingo golle
ɗe o hokkimmi.
35 Onon, oon bi'a: "Faa
hanne lebbi naay horii go
dugge yottoo?" Amma min,
mii wi'a on: ɓantee gite mon,
daaree, gese ɓennii, ɗe potii
ruggeego.
36 Dugguɗo heɓan joddi,
hawritan ɓiɓɓe gam yonki
tabitiiki, gam aawuɗo e
dugguɗo seyodoo.
37 Ɗum ɗon e tabbitina bal-
lool ŋol ɗo: "Gooto e aawa,
gooto e rugga."
38 Mi lilii on duggoon to on
gollay. Woɓɓe gollii, onon, on
nafitoroo golle maɓɓe.»
39 Der siire nen, Samariyaaɓe
ɗuuɓɓe goondinii Yeesu gam
haala debbo ceediiɗo, wi'i: «O
batii am ko gaɗunoomi fu.»
40 Gam majjum no
Samariyaaɓe yottii to Yeesu,
ɓe eeli mo o jooɗoo to maɓɓe.
O waɗi ɗon balɗe ɗiɗi.
41 Himɓe ɗuuɓɓe, faa ɓuri
no arande, goondini mo, no
nani haala makko.
42 Ɓe bi'i debbo on: «Jooni,
hinaa gam ka batuɗaa men
tan acci men goondini.
Amma menen e ko'e amen,
men nanii haala makko,
emen anni kanko woni Kisi-
noowo duuniyaaru lalley.»

*Yeesu nyawtii ɓii sem-
menteejo gom*
(Luka 7.1-10)

43 No Yeesu waɗi ton balɗe
ɗiɗi, o witti Galili.
44 Kanko e hoore makko o
seedike, o wi'i: «Annabiijo ted-
dintaake der leydi mum.»
45 No o yottii Galili, Galilin-
keeɓe jaɓɓorii mo juuɗe ɗiɗi,
gam kamɓe bo ɓe jahiino
juulɗe Urusaliima, ɓe ji'iino
ko o waɗi ton fu.
46 Den Yeesu warti Kana,
der leydi Galili to o wayl-
itinnoo diyam laatii jaram.
Tawi ɓii gorko semmenteejo
gom, yanɗaa, e fukkii Kafar-
nahum.
47 Semmenteejo on nani
Yeesu ɗiwii Yahudiya, warii
Galili. O yahi to makko, o eeli
mo o yaha o nyawtaa ɓiyiiko
ɓadiiɗo maayugo.
48 Yeesu wi'i mo: «Abada on
goondintaa, to on ji'ay kaay-
eefiiji e haaynaareeji.»
49 Semmenteejo on wi'i
mo: «Moodibbo, en jahu diga
ɓiyam maayay.»
50 Yeesu wi'i mo: «Hootu,
ɓiya e wuuri.»

Gorko on goondini ko
Yeesu bati ɗum, witti.
51 E laawol, gollooɓe makko
fotti e makko, wi'i mo ɓiyiiko
yoofike.
52 O ɗami ɓe: «Wakkati dey o
yoofii?» Ɓe toontii mo, ɓe bi'i:
«Keenya juura jonte ɗen yoofi
mo.»
53 Baabiiko anniti wakkati
oo ɗon nun lalley Yeesu wi'i
mo: «Ɓiya yoofike!» Kanko
e getti makko fu, ɓe goondini
Yeesu.
54 Ɗum ɗon woni kaayeefi
ɗiɗaɓi ki Yeesu waɗi Galili, no
ɗiwunoo Yahudiya.

5

Yeesu nyawtii moofo
(Marku 2.28, Yuhaana 7.19-26 e 9.1-17)

1 Ɓaawo majjum, juulɗe
Yahuduuɓe e waɗa. Yeesu
yahi Urusaliima.
2 Urusaliima ton, takkol
Dammugal baali, weldere
diyam e woni ɗon, nee wi'ee
e Iburaninkeere Baytisayda.
Dammuɗe joy mawɗe e filtitii
ne.
3 Nyawɓe ɗuuɓɓe e fukkii
ley dammuɗe ɗen: wumuɓe,
layooɓe, e [moofiɗinɓe. Ɓee
keɗii diyam irtee,
4 gam malaykaajo Joomi-
raawo e jippoo e weldere nen
tife e tife, e irta diyam ɗam.
Nyawɗo artuɗo naati e diyam
ɗam de ɗam irtaa, e yoofoo no
nyaw mum wa'i fu.]
5 Gorko nyawɗo diga duuɓi
laso e sappo e jeetati e wo-
nunoo ɗon.
6 Yeesu yi'i oo fukkii, anniti
o ɓooyidii e nyaw, yami mo,
wi'i «Aa yiɗi yoofaago?»
7 Nyawɗo on toontii mo,
wi'i: «Moodibbo, mi walaa
goɗɗo ballanɗo am naatugo e
weldere nen to diyam irtike,
go mi yottoo fu, den goɗɗo
artii am naatugo.»
8 Yeesu wi'i mo: «Umma,
ettu daago maa, yahu!»
9 Ɗon maa ɗon gorko on
yoofii, etti daago mum e
yaha. Ɗum fakkii e nyalaane
siwteteene,
10 gam majjum hooreeɓe
Yahuduuɓe wi'i nyawtaaɗo
on: «Hanne nyalaane siwte-
teene nun, laawol hokkay
maa doonoɗaa daago maa.»
11 O toontii ɓe, o wi'i:
«Nyawtuɗo am, kan nun
wi'immi: Ettu daago maa,
yahu!»
12 Ɓe yami mo: «Moy nun
bi'uɗo maa: Ettu daago maa,
yahu?»
13 Amma nyawtaaɗo on an-
naano mo, gam Yeesu mu-
tii caka himɓe sabbu no ɓe
ɗuuɗiri e nokkuure nen.
14 Ɓaawo mum Yeesu fottitii
e makko der suudu Alla,
wi'i mo: «Daaru, jooni kan,
a yoofike. Taa waɗu hakke
kade, wara ko ɓuri ɗum
bonugo heɓee.»
15 Gorko on yahi batoy
hooreeɓe Yahuduuɓe wi'i
Yeesu nun nyawti ɗum.
16 Go Yahuduuɓe fuɗɗi gac-
caago Yeesu gam o waɗii ɗum
e nyalaane siwteteene.
17 Yeesu wi'i ɓe: «Baaba am,
e golloo faa hanne, min bo,
mii golla.»
18 Gam majjum hooreeɓe
Yahuduuɓe hocci niiya
warugo mo, hinaa gam o
biisii nyalaane siwteteene
tan, amma gam o wi'i bo,
Alla woni Baabiiko. O fotinii
hoore makko e Alla.

Baawɗe Ɓiɗɗo Alla

19 Yeesu wi'i ɓe: «Mii bata
on e gooŋa: Ɓiɗɗo waawataa
ko waɗi goɗɗum kan tan, sey
ko yi'i Baaba e waɗa. Gam
ko Baaba waɗata fu, kanjum
Ɓiɗɗo bo waɗata.
20 Gam Baaba e yiɗi Ɓiɗɗo,
kan waɗi e holla mo huune
fu ko o waɗata. O hollan mo
golle ɓurɗe ɗee ɗo fu mannju,
faa haaynaare waɗa on.
21 Gam hande no Baaba fin-
tinirta maayɓe wuurina ɓe,

nun Ɓiddo bo wuurinirta mo yidi.
22 Baaba kan, hiitataako goddo, amma o hokkii Ɓiddo
baawde hiitaago kiita fu,
23 gam himɓe fu teddina
Ɓiddo hande no teddiniri
Baaba. Neddo fu mo teddinay
Ɓiddo, teddinay Baaba liloydo
mo.
24 Mii bata on e gooŋa.
Nanudo haala am ko
goondini liludo am, heɓii
yonki tabitiiki, o hiitataake.
O yiwii e maayde, o warii to
yonki.
25 Mii bata on e gooŋa:
Wakkati e wara, ki yottike du,
wakkati de maayɓe nanata
daane Ɓiddo Alla. Nanuɓe ne
bo wuuran.
26 Hande no Baaba laatorii
ɓulirde yonki, hande nun
o hokkii Ɓiddo bo laatoo
ɓulirde yonki.
27 O hokkii mo baawde hi-
itaago, gam o laati nun Ɓii
neddo.
28 To dum haaynoo on.
Wakkati waran, de maayɓe
wonuɓe der caabeeje nanata
daane makko,
29 ɓe burtoo. Waduɓe ko
woodi, finta, heɓa yonki,
waduɓe ko halli finta, hiitee.»

Haala Yeesu laati nun gooŋa

30 «Min e hoore am, walaa
fu ko baawumi waɗugo. Ko
nanumi, kiitortoomi. Kiita
am e foonnitii, gam mi
tokkataa sago am, sago lildo
am nun tokkumi.
31 To mi seedanike
hoore am, seedaaku am
nootataake.
32 E woodi goddo ceedan-
toodo am. Mii anni seedaaku
makko, ko o seedantoo am
laati nun gooŋa.
33 Onon, on lilii himɓe to
Yuhaana, o seedike gooŋa.
34 Min, mi bukaaka
seedaaku neddo, amma mi
batii ka gam kison.
35 Yuhaana laatike fitilla
kuɓɓoowa, jaaynoowa. On
jaɓii welweltugo wakkati
seddа e jayŋol makko.
36 Min, mii woodi seedaaku
ɓurŋu ŋu Yuhaana manŋu.
Golle de Baaba yowanimmi
mi wada, golle de gadanmi
den nun seedantoo am no
Baaba nun lilimmi.
37 Baaba liludo am, kanko
e hoore makko seedanii
am. Abada on nanay daane
makko, abada on ji'ay mo.
38 Batu makko wonday e
moodon, gam on goondinay
mo o lili.
39 Oon biditoo Dewte gam
oon miiji de kokkan on yonki
tabitiiki. Kanje seedantoo
am.
40 Amma, on jaɓay warugo
to am gam keɓon yonki.

41 Diga e himɓe bane
keɓammi tedduŋal am,
42 amma mii anni on, mii
anni yidde Alla walaa e
moodon.
43 Min, mi warii e inne
Baaba am, on jaɓɓaaki am.
Amma to goddo wardii inne
mum, on jaɓɓoto dum.
44 Noy baawirton ko
goondini, onon teddinon-
trooɓe hakkune moodon, go
accudon daartugo tedduŋal
Alla?
45 To on miilee min gacco-
too on yeeso Baaba. Muusa,
mo jowudon hoolaare

moodon dow mum, kanko
nun gaccoytoo on.
46 To on goondiniino Muusa
e gooŋa, on goondinanno am
min bo, gam min o batani der
dewte makko.
47 Amma no on goondinay
ko o winni, noy goondinirton
haala am?»

6

Yeesu nyaannii himɓe ujune joyo
(Matiye 14.13-21; Marku 6.30-44; Luka 9.10-17)

1 Ɓaawo majjum Yeesu
joli maayo Galili, bi'eteeŋo
Tiberiya.
2 Jama'aare duunne e tokki
mo gam ɓe ji'ii haaynaareeji
di o wadi dow nyawɓe.
3 Yeesu eenci dow waanne,
joododii ton e aahiiɓe mum.
4 Tawi juulde Yahuduuɓe
bi'eteede Paska ɓadike.
5 Yeesu ɓanti hoore, hollirii
jama'aare duunne e fonnoy
dum. O yami Filippu: «Toy
keɓeten cooden nyaamdu ko
nyaannata ɓee do fu?»
6 O batu nun makko gam
o nana ko Filippu toonto-
too, gam oo anni ko o miili
wadugo.
7 Filippu toontii mo, wi'i:
«Baa gollotoodo golle juude
balde keme didi, joddi mum
heyataa sooda peen, tawee
moy fu heɓa ŋappel.»
8 Gooto e aahiiɓe makko,
bi'eteedo Andere, miiraawo
Simon Piyer, wi'i mo:
9 «E woodi do suka gorko
gom gooduɓo peen joy e liyyi
didi, amma ume dum don
wadanta ɓee do fu?»
10 Yeesu wi'i: «Bi'ee ɓe, ɓe
joodoo.» Nokkuure nen e
hebbi fudo, ɓe joodii. Ɓe
gadan himɓe ujune joyo.
11 Yeesu etti peen kon, yetti
Alla, yedi wonuɓe don. O
wadi liyyi dii bo hande nun. O
hokki ɓe faa ɓe kaari.
12 No ɓe kaari, Yeesu wi'i
aahiiɓe mum: «Kawritee ko
horii, baa goddum to halku.»
13 Ɓe kawriti ŋappe peen
joyo ko himɓe ɓen horii, ko
kebbi killaaje sappo e didi.
14 No himɓe yi'i kaayeefi
dum Yeesu wadi, ɓe bi'i:
«Lalley, kanko woni Annabiijo
bi'aado e wara der duu-
niyaaru.»
15 Amma no Yeesu e anni ɓe
garan nanŋugo dum e semme,
ɓe laamina, o dilli diga don,
o eenci dow waanne, kanko
tan.

Yeesu e yaha dow diyam maayo.
(Matiye 14.22-34; Marku 6.45-53)

16 Kiikiide mum, aahiiɓe
Yeesu yahii fonŋo maayo.
17 Ɓe naati laana diyam
gam ɓe jola, ɓe jaha Ka-
farnahum. Niwre fuddii
wadugo, tawi Yeesu hewtaaki
ɓe taw.
18 Hennu mawkol e wifa,
galmaji diyam e ummoo.
19 Ɓe jawdini laana kan faa
ɓe keɓi hande kilo joy naa
jeego'o. Den ɓe kolliri Yeesu e
yaha e koyde dow maayo, faa
ɓattii ɓe. Ɓe kuli.
20 Yeesu wi'i ɓe: «Min nun,
to on kulee!»
21 Ɓe eeli mo o naata e
laana kan. Ɓon maa don ɓe
jottii fonŋo to ɓe poonnii.

Himɓe e daarta Yeesu

22 Fini mum, jama'aare
wonunoone fonŋo maayo,
yi'i laana goota tan woni
ton. Yeesu naatiday e aahiiɓe
mum laana kan. Kamɓe tan
yawti e makka.
23 Laanaaje yiwuɗe
Tiberiya warii takkol to ɓe
nyaami peen ɗon, ɓaawo no
Joomiraawo yetti Alla.
24 No jama'aare yi'i Yeesu
e aahiiɓe mum walaa ɗon, ɓe
naati laanaaje, ɓe batti Kafar-
nahum daartoygo mo.

Yeesu woni nyaamdu kokkoowol yonki

25 No ɓe tawi Yeesu fonŋo
maayo, ɓe bi'i ɗum: «Mood-
ibbo, dey garuɗaa ɗo?»
26 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «To
gooŋa nun, hinaa gam on
ji'ii kaayeefi acci oon daar-
tammi. Ko daartirton am
woni gam on nyaamii faa on
kaarii.
27 To on gollee gam
nyaamdu keennyoowol,
amma gollee gam nyaamdu
tabitintooŋol, kokkoowol
yonki tabitiiki. Nyaamdu ŋol
ɗon nun, Ɓii neɗɗo hokkata
on, gam kanko Alla Baaba,
waɗani maane baawɗe
mum.»
28 Den ɓe yami mo, ɓe bi'i:
«Ume men gaɗata ko men
gaɗa golle ɗe Alla yiɗi?»
29 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Golle ɗe Alla yiɗi woni
goondinon mo o lili.»
30 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i:
«Kaayeefi kiye gaɗataa men
ji'a, faa men goondinee? Ume
gaɗataa?
31 Maamiraaɓe amen
nyaamii nyaamdu maannu
der haro, hande no dewte
wi'i: "O hokkii ɓe nyaamdu
yiwunu dow kammu".»
32 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Mii bata on e gooŋa: hi-
naa annabi Muusa hokki
on nyaamdu yiwuŋol dow
kammu. Baaba am hokki on
nyaamdu geetol, yiwuŋol dow
kammu.
33 Nyaamdu ŋol Alla
hokkata woni, yiwuŋol dow
kammu, kokkoowol duu-
niyaaru yonki.»
34 Ɓe bi'i mo: «Moodibbo,
hokku men nyaamdu ŋol
baadey.»
35 Yeesu wi'i ɓe: «Min woni
nyaamdu kokkoowol yonki,
garuɗo to am, rafataake
abada, goondindo am bo
ɗondataake abada.
36 Amma mi batii on: on ji'ii
am, ko on goondinay.
37 Ɓe Baaba hokkimmi fu,
waran to am. Garuɗo to am
fu, mi salataako ɗum.
38 Gam waɗugo ko jiɗumi
bane acci yiwmi dow kammu,
amma gam mi waɗa ko liluɗo
am yiɗi.
39 Nani ko lilɗo am yiɗi: to
baa gooto der himɓe o hokki
am majju, amma gam mi um-
mitina ɓe nyalaane darŋal.
40 Nani ko Baaba am yiɗi:
ji'uɗo Ɓiɗɗo fu, to goondinii
mo, heɓii yonki tabitiiki.
Mi ummitinan mo nyalaane
darŋal.»
41 Yahuduuɓe e dumbitoo
hakkune mum dow haala
Yeesu, gam o wi'i: «Min
woni nyaamdu yiwuŋol dow
kammu»
42 Ɓe bi'i: «Oo ɗo, hi-
naa Yeesu ɓii Yusufu, mo
annuɗen inna mum e baaba

mum on na? Noy o wi'irta: "Dow kammu yiwmi"?»

43 Yeesu wi'i ɓe: «To on dumbitee hakkune moodon!
44 Godɗo waawataa ko wari to am, to Baaba lildo am fooday mo. Min, mi ummitinan mo nyalaane darŋal.
45 E winnii der dewte annabiiɓe: "Be fu Alla janŋinan ɓe." Nedɗo fu nanudo ko Baaba bati, go jaɓi janŋinol makko, waran to am.
46 Baa gooto yi'ay Baaba, to hinaa yiwudo to Alla, kanko tan yi'i Baaba.
47 Mii bata on e gooŋa: Goondindo am, heɓii yonki tabitiiki.
48 Min woni nyaamdu kokkoowol yonki.
49 Maamiraaɓe moodon nyaamii maannu der haro, ɓe maayii bo.
50 Ŋol do nun nyaamdu yiwuŋol dow kammu, nyaamudo ŋol fu maayataa.
51 Min woni nyaamdu yonkintewol, yiwuŋol dow kammu. To nedɗo nyaami nyaamdu ŋol, wuuran faa abada. Nyaamdu ŋol kokkanmi gam duuniyaaru wuura, laati nun ɓannu am.»

52 Dow kaa don Yahuduuɓe e yeddontira no waawi fu, e wi'a: «Noy nedɗo oo waawirta ko hokki en ɓannu mum nyaamen?»
53 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mii bata on e gooŋa: To on nyaamaay ɓannu Ɓii nedɗo, on jaray yiiyam makko, yonki walaa der moodon.
54 Nedɗo fu nyaamudo ɓannu am, to yari yiiyam am, heɓii yonki tabitiiki. Mi fintinan mo nyalaane darŋal.
55 Gam ɓannu am laati nun nyaamdu lalley, yiiyam am bo laati nun jaram lalley.
56 Nedɗo fu nyaamudo ɓannu am, to yari yiiyam am, oo wondi e am, min bo mii wondi e makko.
57 Baaba liloydo am laati nun buurudo. Gam makko buurumi. Hande nun nyaamudo am fu, wuurirta gam am.
58 Ŋol do nun woni nyaamdu yiwuŋol dow kammu. Ŋol nandaa e ŋol kaakiraaɓe moodon nyaamuno, ɓe maayii bo. Nyaamudo nyaamdu ŋol do wuuran faa abada.»
59 Haalaaji dii do nun Yeesu janŋini der suudu waajorde Kafarnahum.

Yonki tabitiiki

60 No ɓe nani haalaaji din, duuggal e aahiiɓe makko wi'i: «Haala ka e tiidi. Moy waawata ko jaɓi ka?»
61 Yeesu faami der ɓerne mum, aahiiɓe mum e dumbitoo dow majjum, go o wi'i ɓe: «Haala kan jiɓi on nun?
62 Jon kan to on ji'ii Ɓii nedɗo eenci to wonunoo, den mum noy gadoton?
63 Ruuhu woni buurinoowo, ɓannu nafataa godɗum. Haalaaji haalanmi on dii, laati nun Ruuhu e yonki.
64 Nani e woodi hakkune moodon ɓe goondinay.» Gam Yeesu e anni diga fudɗoode, ɓe goondinay dum, e jammotoodo dum.

65 O ɓeydi o wi'i: «Gam
majjum bi'umi on: "Walaa
baawoowo ko wari to am,
to Baaba hokkay ɗum no
warirta".»
66 Diga den, ɗuuggal e
aahiiɓe makko dilli, acci
tokkugo mo.
67 Den Yeesu yami aahiiɓe
sappo e ɗiɗo ɓen: «Onon bo,
oon jiɗi dillugo na?»
68 Simon Piyer toontii mo,
wi'i: «Joomiraawo, to moy
men jahata? An woodi haala
kokkoowa yonki tabitiiki.
69 Men goondinii, emen
anni an woni Ceniiɗo yiwuɗo
e Alla.»
70 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Hi-
naa min suɓi on, onon sappo
e ɗiɗo? Gooto mooɗon laati
nun seyɗaanuujo.»
71 Haala Yahuuda, ɓii
Simon Iskariyot nun o batata,
gooto der sappo e ɗiɗo ɓen.
Oo ɗon woni jammotooɗo
mo.

7

Miiraaɓe Yeesu goondinay ɗum

1 Baawo majjum Yeesu e
woosoo der Galili. O yiɗaa
woosaago der Yahudiya
gam hooreeɓe Yahuduuɓe e
daarta no warirta mo.
2 Tawi juulɗe Yahuduuɓe
bi'eteeɗe juulɗe bukaaji
ɓadike.
3 Miiraaɓe Yeesu wi'i ɗum:
«Eggu, jahaa Yahudiya gam
aahiiɓe maa yi'a golle ɗe
gaɗataa.
4 Goɗɗo suuɗataa ko
waɗata, to e yiɗi anneego.
No aa waɗa golle ɗee, hollitin
hoore maa himɓe.»
5 Baa miiraaɓe makko
goondinay mo.
6 Yeesu wi'i ɓe: «Wakkati
am waray taw, amma onon,
wakkati fu laati nun wakkati
mooɗon.
7 Himɓe duuniyaaru
waawataa ko wanyi on,
amma min, ɓee banyimmi
gam mii seedoo golle maɓɓe
wooɗaa.
8 Onon, jahee juulɗe
ɗen. Min, mi yahataa, gam
wakkati am waray taw.»
9 No o bati ɓe kaa ɗon, o
jooɗii leydi Galili.

Yeesu yahi juulɗe bukaaji

10 No miiraaɓe Yeesu yahi
juulɗe ɗen, Yeesu bo yahi
ton, amma o hollitay hoore
makko, o suuɗii.
11 Hooreeɓe Yahuduuɓe e
daarta mo der juulɗe, e wi'a:
«Toy o woni?»
12 Himɓe ɗuuɓɓe e dumb-
itoo dow haala makko.
Woɓɓe e wi'a: «Neɗɗo geeto
nun!» Woɓɓe bo e wi'a: «Nun
nun bane, majjinoowo himɓe
nun.»
13 Goɗɗo suusay batango
mo e daane towne, gam ɓee
kula hooreeɓe Yahuduuɓe.
14 Tawi juulɗe ɗen fecciri,
go Yeesu fuɗɗi janŋingo der
suudu Alla.
15 Haaynaare waɗi
Yahuduuɓe sanne, ɓe bi'i:
«Noy o waawiri dewte, kanko
mo janŋay?»
16 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Jande janŋinammi on, yiway e
am. Diga to liloyɗo am, ɗum
yiwi.
17 To neɗɗo e yiɗi waɗugo
sago Alla, o annitan janŋinol
am to Alla yiwi, naa bo to

haalaaji am, e baawɗe am
nun yiwi.
18 Batanoowo hoore mum,
hoore mum nun daartanta
tedduŋal. Amma daartoowo
tedduŋal liloyɗo ɗum, oo
ɗon gooŋa nun batata, fewre
walaa e makko.
19 Hinaa Muusa hokki
on tawreeta na? Amma
baa gooto mooɗon golliray
tawreeta. Ko woni sabbu go
oon daarta warugo am?»
20 Himɓe ɓen toontii mo,
wi'i: «An, aa woodi ginnool.
Moy daartata warugo maa?»
21 Yeesu toontii ɓe: «Golle
goote tan gaɗumi, on fu,
haaynaare waɗi on.
22 Muusa hokkii laawol
gaɗon julnol. Diga to Muusa
du bane ŋol yiwi, diga to
kaakiraaɓe mon nun, go
oon julna suka nyalaane
siwteteene.
23 To suka e julnee
nyalaane siwteteene, gam
to tawreeta Muusa yartee,
gam ume monnotoɗon gam
mi nyawtii tagaaɗo bumbum
nyalaane siwteteene?
24 Accee hiitoraago no
ji'irton, amma gaɗee kiita
poonnitiika.»

Yeesu woni Almasiihu na?

25 Go himɓe Urusaliima
woɓɓe wi'i: «Hinaa oo ɗo ɓe
daartata warugo na?
26 Oo woni caka maɓɓe, oo
bata, ɓe bi'ay mo gokka. Den
mawɓe amen annitin nun
kanko woni Cuɓaaɗo na?
27 Oo ɗo kan, een anni
to yiwi, amma to Cuɓaaɗo
e wara, goɗɗo annataa to o
yiwata.»
28 Tawi Yeesu e janŋina der
suudu Alla, o bati e daane
towne, o wi'i: «Oon annimmi,
oon anni to yiwumi! Min bane
waddi hoore am. Liloyɗo am
laati nun gooŋaajo. Kanko
woni mo on annaa.
29 Min, mii anni mo gam
to makko yiwmi. Kanko
liloymmi.»
30 Den ɓe daarti no ɓe
nannjirta mo, amma goɗɗo
junŋo mum meemaay mo,
gam wakkati makko waray
taw.
31 Ɗuuggal der jama'aare
goondinii mo, wi'i: «To
Cuɓaaɗo warii, o waɗan
kaayeefi ɓuruɗi ɗi gorko oo
waɗi na?»

Reenuɓe suudu Alla lilaama nanŋa Yeesu

32 Farisaaɓe nani ko himɓe
ɓen dumbitintoo dow haala
Yeesu. Hooreeɓe Limaamiiɓe
e Farisaaɓe lili reenooɓe,
nanŋa mo.
33 Yeesu wi'i: «Min, mii
wondi e mooɗon seɗɗa taw.
Ɓaawo mum, mi wittan to
liloyɗo am.
34 On daartan am, amma
on jiitataa am, gam on
baawataa ko yahi to gon-
umi.»
35 Yahuduuɓe yamontiri,
wi'i: «Toy o yahata ko en
baawataa ko yiiti mo? O
yahan to himɓe meeɗen
feroyɓe to Yunaninkeeɓe, o
janŋina Yunaninkeeɓe na?
36 O wi'ii en daartan mo, en
jiitataa mo, gam en baawataa
ko yahi to o tawetee. Kaye
nun kaa ɗon bo?»

Diyam yonki

37 Nyalaane sakitiineere
der juulɗe ɗen ɓuri teddugo.
Nyaanne mum, Yeesu darii,

bati e daane towne, wi'i: «Nedɗo fu ɗondaaɗo wara to am, yara.
38 Goondindo am fu, "ilaadi diyam yonki mawɗi ilan e ɓerne mum" hande no Dewte bati.»
39 O batu nun kaa ɗon dow Ruuhu mo goondindo fu heɓata. Den Ruuhu hokkaaka taw, gam Yeesu teddinaaka taw.

Himɓe luudontirii sabbu Yeesu

40 No woɓɓe der jama'aare nen nani haala ka, wi'i: «Lalley kanko woni Annabiijo.»
41 Woɓɓe wi'i: «Kanko woni Cuɓaaɗo.» Woɓɓe bo wi'i: «Cuɓaaɗo yiwan diga Galili na?»
42 Dewte wi'ay ba, e lenyol annabi Dawda nun Cuɓaaɗo yiwata, der siire Baytilaama, to Dawda yiwi?
43 Jama'aare nen luudontiri gam makko.
44 E woodi yiɗuɓe nanŋugo mo der maɓɓe, amma goɗɗo junŋo mum meemaay mo.

Mawɓe Yahuduuɓe goondinay Yeesu

45 Reenooɓe warti to hooreeɓe Limaamiiɓe e Farisaaɓe, ɓe yami ɓe, ɓe bi'i: «Ko woni sabbu ko on gadday mo?»
46 Reenooɓe ɓen toontii, wi'i: «Abada goɗɗo batiray no gorko on batiri.»
47 Farisaaɓe yami ɓe: «Onon bo on majjinaama hinaa?
48 E woodi baa gooto der hooreeɓe, maa bo der Farisaaɓe goondindo mo na?
49 Amma jama'aare ne annaa tawreeta, ne yaa'aane»
50 Gooto der maɓɓe, bi'eteeɗo Nikodemu, jahunoodo to Yeesu wi'i ɓe:
51 «Tawreeta meeɗen e hiitoo neɗɗo tawee nanaaka ko o bati, annaaka ko o waɗi na?»
52 Ɓe bi'i mo: «An bo a Galilinkeejo na? Wiɗita Dewte, a yi'an walaa annabiijo yiwuɗo Galili.» [
53 Ɓaawo mum, moy fu hooti wuro mum.

8

Debbo jeenoowo

1 Yeesu yawti far waanne Jaytuuje.
2 Subaka kecco o witti der suudu Alla. Jama'aare fu wari. O jooɗii, oo jannina ɓe.
3 Moodiɓɓe tawreeta, e Farisaaɓe waddi debbo nannjaaɗo e waɗa jeenu. Ɓe darni mo caka jama'aare.
4 Ɓe bi'i Yeesu: «Moodibbo, debbo oo ɗo nanŋa nun e waɗa jeenu.
5 Muusa batii der tawreeta men, iri debbo oo ɗon kaaye nun warirtee. An bo, kaye bi'uɗaa?»
6 Ɓe baddu nun ɓe yoyra mo, gam ɓe keɓa no ɓe gaccorii mo. Amma Yeesu jimminii, e winna e honnu mum dow leydi.
7 No ɓe tokki ɓee yamitoo mo, Yeesu ɓanti hoore, wi'i ɓe: «Goɗɗo moodon mo waɗay hakke daɗey arta faɗɗa mo hayre.»
8 O jimminii kade, oo winna e leydi.
9 No ɓe nani ka, ɓe dilli gooto gooto. Nayeeɓe arti dilli. Yeesu e debbo on tan horii.

10 Yeesu ɓanti hoore, wi'i
mo: «Debbo, toy ɓe goni? Baa
gooto hiitaaki maa?»
11 O toontii, o wi'i: «Mood-
ibbo, baa gooto.» Yeesu wi'i
mo: «Min bo, mi hiitataako
ma. Yahu, taa mayta kade
waɗugo hakke.»]

*Yeesu woni jayŋol duu-
niyaaru*

12 Yeesu baddi e maɓɓe
kade, wi'i: «Min woni jayŋol
duuniyaaru. Tokkuɗo am,
yahataa e niwre abada,
amma o heɓan jayŋol yonki.»
13 Dow kaa ɗon, Farisaaɓe
wi'i mo: «To aa seedanoo
hoore maa, seedaaku maa
jaɓataake.»
14 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Baa to mi seedanike hoore
am, seedaaku am e laatii
gooŋa, gam mii anni to
yiwmi, mii anni to jahammi
bo. Amma onon, on annaa
to yiwmi, on annaa bo to
jahammi.
15 Oon gaɗa kiitaa hande no
himɓe hiitortoo, amma min,
mi hiitataako goɗɗo.
16 To mii waɗa kiita, ki-
ita am e laatii gooŋa, gam
mi hiitataako min tan, amma
Baaba liloyɗo am, e wondi e
am.
17 E winnii e tawreeta
mooɗon: "Seedaaku himɓe
ɗiɗo e laatii gooŋa".
18 Mii seedanoo hoore
am. Baaba liloyɗo am bo, e
seedanoo am.»
19 Ɓe bi'i mo: «Toy Baaba
maa woni?» Yeesu toontii,
wi'i ɓe: «On annaa am min,
hakko Baaba am. To oon an-
nunoo am, maa on anniino
Baaba am bo.»
20 Yeesu batii haalaaji ɗii no
o janŋinta der suudu Alla, to
nokkuure ceede Alla watte-
tee. Goɗɗo nanŋay mo, gam
wakkati makko yottaaki taw.

*On baawataa yahugo to ja-
hanmi*

21 Yeesu wi'i ɓe kade: «Mi
nani yaha, on daartan am, on
maaydan e hakkeeji mooɗon.
On baawataa ko yahi to ja-
hanmi.»
22 Yahuduuɓe wi'i: «O war-
itinto nun naa? Gam o wi'i
en baawataa ko yahi to o ya-
hata.»
23 Yeesu wi'i ɓe: «E ley
jeyaɗon, amma min, dow
jeyaami. E duuniyaaru nuu
jeyaɗon, amma min, mi
jeyaaka e maayru.
24 Gam majjum bi'umi
on: on maaydan e hak-
keeji mooɗon. Gam to
on goonɗinay min woni
mo gonmi, on maaydan e
hakkeeji mooɗon.»
25 Ɓe yami mo: «An moy nun
laatiɗaa?» Yeesu toontii: «Mo
bi'unoo mi on diga arande,
laatiimi.
26 Mii woodi huune
ɗuuɗɗum ko batanmi, e ko
kiitotoomi dow mon. Amma
liloyɗo am laati nun gooŋaajo.
Ko nanumi e makko, batanmi
duuniyaaru.»
27 Ɓe paamay naa Baaba
nun o batanta ɓe.
28 Den Yeesu wi'i ɓe: «To
Ɓii neɗɗo ɓilaama fu, den
paamoton "min woni mo
gonmi," mi waɗataa bo
goɗɗum e hoore am, amma
mi batan nun ko Baaba
ekkitinimmi tan.
29 Liloyɗo am e wondi e am,
o accay am min tan, gam ko

welata mo gaɗanmi wakkati fu.»
30 No o bati hande nun, ɗuuɓɓe goondinii mo.

Rimɓe e maccuɓe

31 Yeesu wi'i Yahuduuɓe, goondinɓe ɗum: «To oon jogii haala am, on laati nun aahiiɓe am lalley.
32 On annan gooŋa. Gooŋa bo rindinan on.»
33 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: «Menen, men yiwi e lenyol Iburahiima, abada men laataaki maccuɓe goɗɗo. Noy bi'irtaa men dimɗan?»
34 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mii bata on e gooŋa: gaɗoowo hakke fu laati nun maccuɗo hakke.
35 Maccuɗo wonataako der saare baadey, amma ɓiɗɗo nun wonotoo der saare e baadey
36 To Ɓiɗɗo rindinii on, on laatoto rimɓe e gooŋa.
37 Mii anni on yiwi e lenyol Iburahiima, amma oon daarta warugo am gam haala am naatay der moodon.
38 Ko ji'umi e Baaba kan nun batanmi, onon bo oon gaɗa ko Baaba moodon wi'i on.»
39 Ɓe toontii mo, ɓe bi'i: «Baaba amen woni Iburahiima.» Yeesu wi'i ɓe: «To on laatino ɓiɓɓe Iburahiima e gooŋa, maa on gaɗiino golle Iburahiima.
40 Amma jooni oon daarta warugo am, min batuɗo on gooŋa ka nanumi to Alla. Ɗum ɗon Iburahiima waɗay ɗum.
41 Onon, golle Baaba moodon gaɗoton.» Ɓe bi'i mo: «Menen, men jaaluuɓe bane, Baaba gooto men goodi, kanko woni Alla.»
42 Yeesu wi'i ɓe: «To Alla nun laatinoo Baaba moodon, maa on jiɗiino am, gam to Alla yiwmi, ko garumi. Mi wadday hoore am, amma kanko lilimmi.
43 Gam ume ko on nanataa haala am? Gam on baawataa ko hettinii haala am.
44 Seydan woni baaba moodon. Jiɗaaɗi baaba moodon gaɗoton. Baroowo nun o laatii diga fuɗɗoode. O walaa der gooŋa, gam gooŋa walaa der makko. To oo bata fewre, jikku makko nun, gam oo pewoowo, oo baaba fewre.
45 Amma min, gam mii bata gooŋa, waɗi ko on goondinay am.
46 Moy moodon waawata seedaago mi waɗii hakke? To mi batii gooŋa, gam ume ko on goondintaa am?
47 Neɗɗo Alla nun hettintoo haala Alla. Onon, on kettintaako gam on laataaki himɓe Alla.»

Yeesu e ɓuri Iburahiima

48 Yahuduuɓe wi'i mo: «Men batay gooŋa no men bi'i a laati nun samariyaajo, aa woodi bo ginnool na?»
49 Yeesu toontii ɓe, wi'i: «Mi woodaa ginnool, amma mii teddina Baaba am. Onon, oon jawoo am.
50 Tedduŋal hoore am bane daartanmi. E woodi daartanoowo am tedduŋal, kiitotoodo.
51 Gooŋa batanmi on: Jaɓuɗo haala am fu, maayataa abada.»
52 Yahuduuɓe wi'i mo: «Jooni men tabbitini aa

woodi ginnool. Iburahiima
e annabiiɓe fu maayi, amma
an, a wi'ii: "Jaɓuɗo haala am
fu, maayataa abada".
53 Aa ɓuri Iburahiima
baaba amen mannu na? O
maayii, annabiiɓe bo maayii.
Ume miiluɗaa aa laatii?»
54 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«To hoore am teddinanmi,
tedduɲal am laati nun baanji.
Baaba am, mo bi'oton Alla
mooɗon on nun teddin-
tammi.
55 On annaa mo. Amma
min, mii anni mo. To mi
wi'ii mi annaa mo, mi laatoto
pewoowo hande mooɗon.
Amma mii anni mo, mi tokkii
haala makko.
56 Baaba mooɗon Ibu-
rahiima e seyorino yi'ugo
nyalaane wittoygo am. O yi'ii
ne, go ɓerne makko weli.»
57 Yahuduuɓe wi'i mo: «A
waɗay taw baa duuɓi lasoy
ɗiɗi e sappo, go aa wi'a a yi'ii
Iburahiima?»
58 Yeesu toontii ɓe, wi'i:
«Mii bata on e gooŋa: Diga
Iburahiima tagaaka, min, mi
na'on.»
59 Dow kaa ɗon ɓe etti
kaaye ɓe paɗɗa mo. Amma
Yeesu soltii, wurtii e suudu
Alla.

9

Yeesu wuntinii dimdaaɗo e bundan

1 No Yeesu yawtata, o yi'i
gorko dimdaaɗo e bundan.
2 Aahiiɓe makko yami mo,
wi'i: «Moodibbo, moy waɗi
hakke, kanko na, naa baaba e
inna makko nun, ko o rindaa
e bundan?»
3 Yeesu toontii ɓe wi'i:
«Kanko bane waɗi hakke,
baaba e inna makko bo bane.
Amma gam baawɗe Alla yi'ee
e makko nun.
4 No jayŋol na'on taw,
haani gaɗen golle liloyɗo am.
Gam jemma waran de goɗɗo
waawataa ko gollii.
5 No mii tawaa e duu-
niyaaru, min woni jayŋol
mayru.»
6 Den, no o bati kaa ɗon,
o tuuti joode e leydi, o laawi
loope e joode ɗen, o moomi e
gite bumɗo on.
7 O wi'i mo: «Yahu sul-
maa weeldere Silowe.» (Ɗum
wi'ay maa Lilaaɗo). O yahi, o
sulmii. O warti oo yi'a.
8 Wondunooɓe e makko, e
yi'annooɓe mo oo fiya bara,
wi'i: «Hinaa oo ɗo jooɗotono e
fiya bara na?»
9 Woɓɓe wi'i: «Kanko nun!»
Woɓɓe bo wi'i: «Kanko bane!
Nandi makko nun!» Gorko
on e hoore mum wi'i: «Min
nun lalley!»
10 Ɓe yami mo: «Noy
bumtirɗaa?»
11 O toontii: «Gorko
bi'eteeɗo Yeesu laawi loope,
moomi e gite am, wi'immi:
"Yahu weldere Silowe,
culmoɗaa". Jahumi, culmi-
imi, ko bumtumi.»
12 Ɓe yami mo: «Toy gorko
on woni?» O toonti: «Mi an-
naa!»

*Farisaaɓe e yantinoo bumti-
naaɗo*

13 Den ɓe jaari bumtinaaɗo
on to Farisaaɓe.
14 Nyalaane Yeesu laawi
loope wumtini mo, laati nun
nyalaane siwteteene.
15 Farisaaɓe bo yami mo,
wi'i: «Noy bumtirɗaa?» O
toontii ɓe: «O moomu nun

loope e gite am, ko culmiimi,
ko bumtumi.»
16 Woɓɓe der Farisaaɓe
wi'i: «Gorko on waawataa
ko yiwi to Alla, gam o jo-
gaaki nyalaane siwteteene.»
Woɓɓe bo wi'i: «Noy gaɗoowo
hakke waawirta ko waɗi iri
kaayeefiiji ɗii ɗo?» Go ɓe
ceenniri hakkune maɓɓe.
17 Farisaaɓe yami bumti-
naaɗo on kade, wi'i: «An kaye
batataa dow bumtinɗo maa
on?» O toontii ɓe, o wi'i:
«Annabiijo nun.»
18 Hooreeɓe Yahuduuɓe
jaɓay naa oo laatino bumɗo,
sey no ɓe noddi baaba e inna
makko.
19 Ɓe yami ɓe: «Oo ɗo ɓiɗɗo
mooɗon mo bi'uɗon rindaa e
bumdan on nun ɗon na? Jon
kan noy o wuntiri?»
20 Baabiiko e inniiko toon-
tii: «Emen anni ɓiɗɗo amen
nun, e bumdan nun bo o
rindaa.
21 Amma no o wuntiri
jooni, men annaa. Men
annaa bo moy wuntini mo.
Kanko bo o mawɗo nun. O
waawan ko toontanii hoore
makko. Yamee mo!»
22 Baabiiko e inniiko toon-
torike nun nun gam ɓee kula
hooreeɓe Yahuduuɓe. Gam
ɓe desu nun: Neɗɗo fu jaɓi
Yeesu laati nun Cuɓaaɗo, ɓe
diiwa ɗum, ɓe burtina waa-
jorde.
23 Gam majjum saareeji
makko wi'i: «O mawnii,
yamee mo!»
24 Farisaaɓe nodditii
bumtinaaɗo on, ɓe bi'i mo:
«Teddin Alla, emen anni,
menen kan, gorko on hak-
keejo nun.»
25 O wi'i ɓe: «To o hak-
keejo nun, min kan, mi an-
naa. Goota tan annumi: Mi
bumunooɗo, jooni mii yi'a.»
26 Ɓe yami mo: «Ume o waɗi
e maa? Noy o wuntiniri
maa?»
27 O toontii ɓe, o wi'i: «Mi
batiino on ɗum, amma on
kettinaaki. Gam ume go oon
jiɗi nanitaago ka kade? Naa
onon bo, on jiɗu nun laataago
aahiiɓe makko?»
28 Ɓe jenni mo, ɓe bi'i: «An
woni aahiijo makko! Menen,
men aahiiɓe Muusa nun.
29 Menen, emen anni
Alla baddii e Muusa, amma
kanko, men annaa to o yiwi.»
30 Gorko on toontii ɓe, wi'i:
«E ɗum haaynii no on annaa
to o yiwi, ko o wuntinimmi!
31 Een anni Alla hettinan-
taako waɗooɓe hakke, amma
oo hettinanoo teddinɗo mo,
gaɗoowo sago makko.
32 Daɗey nanaaka bumtinɗo
dimdaaɗo e bumdan.
33 To hinaa to Alla gorko on
yiwi, o waawataano ko waɗi
goɗɗum.»
34 Ɓe toontii mo: «An, bum-
bum, der hakkeeji dimaɗaa,
an jannjinta men!» Ɓe nyeebi
mo yaasi.

Bundan der ɓerne

35 Yeesu nani ɓe nyee-
bii bumtinaaɗo on, yi'itii
mo, yami mo: «An kan, aa
goonɗini Ɓii neɗɗo na?»
36 O toontii: «Moodibbo, moy
woni kanko faa mi goonɗina
mo?»
37 Yeesu wi'i mo: «A yi'ii
mo, baddoowo e maa woni
kanko.»
38 O toontii: «Moodibbo, mii
goonɗini.» O sujidani Yeesu.

39 Den Yeesu wi'i mo: «Mi
waru nun der duuniyaaru mi
waɗa kiita, gam wumuɓe yi'a,
yi'ooɓe wuma.»
40 Farisaaɓe tawanooɓe
ɗon, nani ka, yami mo, wi'i:
«Menen bo, men wumuɓe
na?»
41 Yeesu toontii ɓe: «To
oon bumuno, on goodataano
boofi. No bi'oton jooni
oon ji'a, gam majjum boofi
mooɗon tabitii.»

10

Ballool duroowo e baali

1 Yeesu wi'i: «Mii bata on
e gooŋa, neɗɗo fu naatoowo
der hoggo baali go naatiray
dammugal, go yartorii to
feere, kanko woni gujjo,
kanko woni pasotooɗo.
2 Amma duroowo baali,
dammugal nun naatirta.
3 Cakkiiɗo dammugal
maɓɓitanan mo, baali ɗin
bo nanan daane makko. O
noddiran ɗi, ŋaye fu e inne
mum, o yaara ɗi yaasi.
4 To o wurtinii ɗi ɗi fu, o
ardoo ɗi, ɗi tokka mo gam ɗii
anni daane makko.
5 Abada ɗi tokkataa koɗo,
amma ɗi doggan mo nun faa
woɗɗi gam ɗi annaa daane
hoɓɓe.»
6 Yeesu waɗani ɓe ballool
ŋol, amma ɓe paamay ko ŋol
fillitii.

Yeesu laatii duroowo geeto

7 Yeesu wi'i ɓe kade: «Mii
bata on e gooŋa, min woni
dammugal baali.
8 Artuɓe am warugo fu,
laati nun wuyɓe e pasotooɓe,
amma baali ɗii nananay ɓe.
9 Min woni dammugal.
Neɗɗo fu naatirɗo e am,
hisan, heɓan durdugol,
ooran, jaannyan.
10 Gujjo warataa maa gam
wujja, o wara, o biisa, amma
min, mi waru nun gam himɓe
heɓa yonki, heɓa ki kii heewi.
11 Min woni duroowo
geeto. Duroowo geeto woni
kokkitiroowo yonki mum
gam baali mum.
12 Amma biiro, mo laataaki
duroowo geeto, mo jeyaa
baali, to yi'ii buuru, sey
dogga, acca baali. Buuru
nanŋa baali ɗin, sankita
koriiɗi.
13 Biiro on doggan gam
faalaaka e majji.
14 Min woni duroowo
geeto. Mii anni baali am,
baali am bo e annimmi.
15 Hande no Baaba annir-
immi, non annirmi Baaba.
Mii hokka yonki am gam
baali am.
16 Mii woodi kade baali
goɗɗi ɗi galaa der hoggo ŋo.
Ɗii ɗon bo haani mi dura
ɗum. Ɗi nanan daane am, ɗi
laatoo darne woore, ɗi gooda
duroowo gooto.
17 Baaba e yiɗimmi gam mii
hokkitira yonki am gam mi
heɓitoo ki kade.
18 Goɗɗo ittantaa am ki,
min hokkata ki e hoore am.
Mii woodi baawɗe hokkitirgo
ki, mii woodi bo baawɗe
heɓitaago ki. Ooda kaa ɗon
keɓumi e Baaba am.»
19 Batuuji ɗii seenni kade
Yahuduuɓe.
20 Ɗuuɓɓe maɓɓe e wi'a: «Oo
ginnaajiijo nun, o haaŋa nun.
Gam ume go oon kettinanoo
mo?»
21 Amma woɓɓe wi'i: «Batu
kaa, haala ginnaajiijo bane.

Ginnool waawan ko wuntini bundo na?»

Yahuduuɓe salike Yeesu

22 Juulde senuki suudu Alla e wadenoo Urusaliima. Ɗum fottii e dabbune.

23 Ley suudu Alla don, Yeesu e yaha e warta ley danki Suleymaanu.

24 Yahuduuɓe fiiltitii mo, wi'i mo: «Faa dey accataa men der seko? To an woni Cuɓaado laaɓinan men.»

25 Yeesu toontii ɓe: «Mi batii on, on goondinay. Golleeji di gadirmi inne Baaba am, e seedanoo am.

26 Amma on goondinay gam on laataaki baali am.

27 Baali am e nana daane am. Mii anni di, dii tokkimmi.

28 Mii hokka di yonki tabitiiki, di baatataa abada. Goddo teetataa di e junŋo am.

29 Baaba am kokkudo am di, ɓuri huune fu. Goddo waawataa ko teeti di e junŋo Baaba.

30 Min e Baaba fu, men gooto.»

31 Den Yahuduuɓe etti kade kaaye gam ɓe padda mo.

32 Yeesu wi'i ɓe: «Mi wadii yeeso moodon golleeji boodii duuddi e baawde Baaba. Der golleeji din, diye e majji jidandon warirgo am kaaye?»

33 Yahuduuɓe toontii mo: «Gam golle boodde bane men jidi warirgo maa kaaye, ko men jidi warirgo maa nun, gam a yennii Alla. An a tagaado nun, a wadii hoore maa Alla.»

34 Yeesu toontii ɓe: «Ɗum winnaaka der tawreeta moodon: "Alla wi'ii on, on allaaɓe na"?»

35 To tawreeta noddii allaaɓe, ɓe o baddi, een anni ko dewtere bati ikkintaake.

36 Onon mo Alla seni, ko lili mo e duuniyaaru, oo don nun bi'oton: "A yennii Alla!" Gam o wi'ii oo laatii Ɓiddo Alla.

37 To mi waday golle Baaba am, to on goondinee am.

38 Amma to mii wada de, baa to on goondintaa am, min e hoore am, goondinee golle am, gam annon, paamon Baaba na'on e am, min bo mi na'on e Baaba.»

39 Ɓe daarti nanŋugo mo kade. O sottii ɓe.

40 Yeesu wittii fonŋo maayo Urdun, nokkuure to Yuhaana wadannoo batisi arande, o joodii ton.

41 Himɓe duuɓɓe wari e makko, wi'i: «Yuhaana waday alaama kaayniika baa goota. Amma, ko o bati e gorko on fu laati nun gooŋa.»

42 Ton duuɓɓe goondini Yeesu.

11

Maayde Lasar

(Luka 10.38, 40, 7.11-16; Marku 5.35-43)

1 Gorko gom, bi'eteedo Lasar e tawano Baytaniya, o nyawi. Oo woodi sakikiraaɓe didо, Mariyama e Marta.

2 Mariyama on nun woni moomunoodo wardi e Joomiraawo, go o moytiri gaasa makko koyde Yeesu. Sakiike makko, Lasar nyawunoo.

3 Sakikiraaɓe makko lili e Yeesu wi'a mo: «Moodibbo, beldiijo maa yandaa.»

4 No Yeesu nanunoo ka, wi'i: «Nyaw dum don nyaw maayde bane. Ɗum waru nun

gam tedduŋal Alla, gam Ɓiɓɓo
Alla teddiniree e majjum.»
5 Yeesu e yiɓi Marta, e mi-
iraawo mum, e Lasar.
6 Baa no o nani Lasar
yanɓaa, haɓay mo jooɓaago
balɓe ɓiɓi to o wonunoo.
7 Ɓaawo majjum o wi'i
aahiiɓe makko: «En bittee
leydi Yahudiya!»
8 Aahiiɓe wi'i: «Moodibbo,
baa ɓooyay Yahuduuɓe
e daartano warirgo maa
kaaye, go ton nun bittataa?»
9 Yeesu toontii: «Hinaa
wakkatiiji sappo e ɓiɓi woni
der nyaalooma? Jahoowo
nyaalooma fergataako gam
oo yi'a jayŋol duuniyaaru nu.
10 Amma jahoowo jemma
fergoto gam jayŋol walaa e
makko.»
11 Ɓaawo o bati haalaaji
ɓii, o wi'i: «Giɓo meeɓen
Lasar ɓaanike, mi yahan, mi
finnina mo.»
12 Aahiiɓe wi'i: «Moodibbo,
to o ɓaani nun, o yoofoto.»
13 Maayde Lasar nun o
batannoo. Kamɓe ɓe miili
haala ɓoyŋol nun o batani.
14 Yeesu laaɓinani ɓe: «Lasar
maayii!
15 Ɓerne am welii gam
mooɓon ko mi tawaaka
ton. Ɓum laatanto on daliila
goonɓinon. To non en jahu,
to makko.»
16 Den Toma bi'eteeɓo Ci-
wto wi'i aahiiɓe horiiɓe: «En
jahu enen bo gam maayden e
makko.»

Yeesu nun woni ummital e gurnam

17 No Yeesu yottinoo, tawi
waɓii balɓe naay Lasar e
tawaa der saabeere.
18 Hakkune Baytaniya e
Urusaliima ɓuraa kilooji tati,
19 Yahuduuɓe ɓuuɓɓe wari
to Marta e Mariyama gam
eytugo ɓe e maayde sakiike
maɓɓe.
20 No Marta nani Yeesu
warii, yahi taɓɓitoyii mo,
tawi Mariyama e jooɓii der
suudu.
21 Marta wi'i Yeesu: «Mood-
ibbo, to aa wonunoo ɓo, saki-
ike am maayataano.
22 Amma baa jooni mii anni
huune fu ko yamuɓaa Alla, o
waɓante.»
23 Yeesu wi'i mo: «Sakiike
maa fintan.»
24 Marta wi'i: «Mii anni o
fintan nyalaane ummital.»
25 Yeesu wi'i mo: «Min
woni pintinoowo, min woni
kokkoowo yonki. Neɓɓo fu
goonɓinɓo am, baa to maayii,
o wuuran.
26 Buurɓo fu, goonɓinɓo
am, maayataa abada. Aa
goonɓini ɓum na?»
27 O toontii: «Ee, mood-
ibbo! Mii goonɓini an woni
Cuɓaaɓo, Ɓiɓɓo Alla, garoowo
e duuniyaaru.»

Yeesu wullii

28 E dow ɓum Marta yahi
noddoygo miiraawo mum
Mariyama, o sownii ɓum:
«Moodibbo warii, oo noddee.»
29 No Mariyama nanuno
kaa ɓon, ummii ɓon maa ɓon,
yahi to makko.
30 Yeesu naatayno siire nen
taw. Oo tawaa to Marta fot-
tunoo e makko.
31 Yahuduuɓe e wondunoo
e Mariyama der suudu. Ɓee
eyta mo. Ɓe ji'i o faɓɓitii, o

wurtii. Ɓe tokki mo, ɓe mi-
ili o yahan nun e saabeere o
wulla.
32 No Mariyama yotti to
Yeesu, no o yi'i mo, o diccii
yeeso makko, o wi'i: «Mood-
ibbo, to aa wonunoo ɗo, saki-
ike am maayataano.»
33 No Yeesu yi'i Mariyama
e Yahuduuɓe wondunooɓe
e mum e wulla, hakkillo
makko ummii, o wemmaa.
34 O yami: «Toy gattuɗon
mo?» ɓe toontii: «Moodibbo,
war, daaru!»
35 Yeesu wulli.
36 Yahuduuɓe wi'i: «Daaree
no o yiɗiri mo.»
37 Wooɓɓe e maɓɓe
wi'i: «Bumtinɗo bunɗo
waawataano ko haɗi gorko
on maayugo na?»

Lasar fintinaama

38 Hakkillo Yeesu ummii
kade, o yahi to saabeere
woni. Saabeere nen laati nun
gayka maaɓɓiraaka hayre.
39 Yeesu wi'i: «Ikkinee
hayre nen!» Marta, sakiike
maayɗo, wi'i mo: «Moodibbo,
o luuɓii ko, gam hanne waɗi
balɗe naay oo woni der
saabeere.»
40 Yeesu wi'i mo: «Mi wi'ay
maa baa, to a goonɗinii, a
yi'an baawɗe Alla?»
41 Ɓe ikkini hayre nen.
Yeesu tiggitii, wi'i: «Baaba, mii
yettee gam aa nananammi.
42 Min kan, mii anni
baadey fu aa nananammi.
Amma mi baddu maa nun
gam himɓe dariiɓe ɓee ɗo,
gam ɓe goonɗina an nun
lilimmi.»
43 Ɓaawo haalaaji ɗii, o bati
e semme: «Lasar wurta!»
44 Maayunooɗo on wurtii,
juuɗe mum e koyɗe mum
e fiilaa leppi, yeeso mum e
soomii. Yeesu wi'i ɓe: «Piilitee
mo, accon mo o yaha.»
45 Ɗuuggal e Yahuduuɓe
warunooɓe to Mariyama,
yi'uɓe ko Yeesu waɗi,
goonɗini mo.
46 Amma wooɓɓe maɓɓe
yahi to Farisaaɓe, bati ɓe ko
Yeesu waɗi.
47 Farisaaɓe ɓen e hooreeɓe
Limaamiiɓe waɗi dawriine,
wi'i: «Gorko oo e waɗa kaay-
eefiiji ɗuuɗɗi. Noy gaɗeten?
48 To en accirii mo nunnun,
ɓe fu, ɓe goonɗinan mo.
Romankeeɓe waran, halka
en enen e nokkuure meeɗen
ceniine e leydi meeɗen.»
49 Gooto maɓɓe, bi'eteeɗo
Kayafas, laatinooɗo hooreejo
Limaamiiɓe duuɓol mum,
wi'i ɓe: «Onon, on annaa
goɗɗum.
50 On annaa gomma neɗɗo
gooto maayana leydi men e
ɓuri leydi nin fu halka.»
51 Nani e hoore makko
bane o bati haalaaji
ɗii, amma gam o laati-
noo hooreejo Limaamiiɓe
duuɓol mum, o waɗay maa
annabaaku e haani Yeesu
maayana leydi nin.
52 Leydi nin tan bane haani
o maayana, amma gam o
hawrita ɓiɓɓe Alla sankitiiɓe
fu laatoo jama'aare woore.
53 Diga nyaanne den,
hooreeɓe Yahuduuɓe dawri
warugo mo.
54 Jon kan Yeesu acci
yahugo e warta hakkune
Yahuduuɓe. O yawti diga
ɗon, o yahi siire wi'eteene

Efrayim gonune ley haro. O
joododii ton e aahiiɓe makko.
55 Juulde Yahuduuɓe
bi'eteede Paska ɓadike.
Duuggal e himɓe leydi nii
yahi Urusaliima gam laaɓina
ko'e mum diga juulde den
yottaaki.
56 Bee gonii e fageere su-
udu Alla, ɓee daarta Yeesu,
ɓee yamontira: «O waratata
e juulde den? Naa no mi-
iludon?»
57 Tawi hooreeɓe Li-
maamiiɓe e Farisaaɓe batiino
annudo to o woni fu, bata,
heɓa o nannee.

12

Mariyama waanjii wardi e koyde Yeesu

1 Balde jeego'o horii go
juulde Paska yottoo, Yeesu
yahi Baytaniya to Lasar mo
o fintinnoo.
2 Be jonnani mo hiraane.
Marta e yeda ɓe, Lasar e
wondunoo e nyaamdooɓe e
Yeesu.
3 Mariyama etti feccere li-
itiri nardi, caadiidum, waanji
e koyde Yeesu, moytiri de
gaasa mum. Suudu nol fu lu-
utti.
4 Yahuuda Iskariyot, gooto
der aahiiɓe makko, garoowo
jammoo mo, yami:
5 «Gam ume wardi dum sip-
paaka hande jaka ceede joddi
golliido duuɓol, ceede mum
hokkee talakaaɓe?»
6 Ko acci o wi'i nun, hinaa
gam yurmeene talakaaɓe,
amma oo gujjo nun. Kanko
woni jogiido ceede, oo wujja
de.
7 Yeesu wi'i: «Accu debbo on
seese. O wadu dum nun gam
nyalaane uweteemi.
8 Talakaaɓe e tawdaa
e moodon nyalaane fu.
Min kan, mi tawdataake e
moodon nyalaane fu.»

Hooreeɓe Limaamiiɓe dawrii warugo Lasar

9 Jama'aare Yahuduuɓe
duunne nanani Yeesu Bay-
taniya. Gam Yeesu tan bane
ɓe gari, amma gam ɓe ji'a
Lasar pintinaado bo.
10 Hooreeɓe Limaamiiɓe
dawri warugo Lasar bo.
11 Gam Lasar nun,
Yahuduuɓe duuɓɓe wurtii e
maɓɓe, goondini Yeesu.

Yeesu naati Urusaliima e teddunal

(Matiye 21.1-11; Marku 11.1-11; Luka 19.28-40)

12 Fini mum jama'aare
duunne, warune juulde, nani
Yeesu e wara Urusaliima.
13 Be calti bali, ɓe taɓɓitoyii
mo. Bee kulgina, ɓee bi'a:
«Hosana! Alla barkidin
garduɗo e inne Joomiraawo,
Laamiido Isira'iila!»
14 Yeesu heɓi ɓinnel babba,
joodii dow maggel hande no
winniraa e Dewte:
15 «Siire Siyoona, taa hulu!
Daaru, Laamiido maa e wara,
e waddii ɓinnel babba.»
16 Arande aahiiɓe makko
faamayno dum. Baawo ko
Yeesu teddinaa, ɓe ciwtorii
dum winnaanoma. Kanjum
bo wadi e makko.
17 Jama'aare tawdanoone e
makko no o noddunoo Lasar
wurtoo e saabeere, o fintini
dum, seedanike mo.

18 Himɓe nani o waɗiino
alaama kaayniika. Kanjum
acci ɓe taɓɓitoyii mo.
19 Farisaaɓe baddontiri,
wi'i: «On ji'ii, walaa fu ko
baawanɗon mo, duuniyaaru
fu nani e tokkii ɓaawo
makko.»

Yunaninkeeɓe e daarta Yeesu

20 Der himɓe warɓe
Urusaliima juulɗe gam suji-
dana Alla, Yunaninkeeɓe e
woni der maɓɓe.
21 Ɓe ɓattii Filippu mo
Baytisayda, mo leydi Galili.
Ɓe bi'i ɗum: «Moodibbo, emen
jiɗi yi'ugo Yeesu.»
22 Filippu batoy Andere. Ɓe
batoy Yeesu.
23 Yeesu toontii ɓe: «Wakkati
teddinol Ɓii neɗɗo warii.
24 Mii bata on e gooŋa:
ɓinŋel gawri aawaaŋel, to ŋel
nyolay, ŋel wonan nun ɓinŋel
gootel. Amma to ŋel nyoli, ŋel
rimaan faa ɗuuɗa.
25 Neɗɗo fu jiɗuɗo yonki
mum, dullan yonki tabitiiki,
banyuɗo ki e duuniyaaru nu,
heɓan yonki tabitiiki.
26 To goɗɗo e yiɗi jag-
ganaago am, sey tokkammi.
To gonmi fu, ɗon jagganiiɗo
am bo wonata. Baaba
teddinan neɗɗo jaggantooɗo
am.»

Yeesu batanii maayde mum

27 «Jooni kan, mi wem-
maama. Kaye bi'anmi? Mi
waawataa ko wi'i: "Baaba
hisinam e wakkati oo",
amma gam wakkati on nun
garumi.
28 Baaba, teddin inne
maa.» Den daane nanaa e
yiwoy dow kammu, wi'i: «Mi
teddinii ne, mi teddinan ne
kade.»
29 Himɓe dariiɓe ton, nani
daane nen, wi'i: «Ɗum laati
nun riggaaŋo duule.» Woɓɓe
wi'i: «Malaykaajo nun baddi e
makko!»
30 Yeesu wi'i ɓe: «Gam am
bane daane nee nanaa, ne
nana nun gam mooɗon.
31 Jooni woni kiita du-
uniyaaru. Jooni laamiiɗo
duuniyaaru nuu, tippetee
yaasi.
32 Min, to mi ɓantaama dow
fu, mi fooɗan himɓe fu e am.»
33 Batuuji o batata ɗii, hol-
lan nun maayde ne o maay-
ata.
34 Himɓe ɓen toontii mo:
«tawreeta batii: "Cuɓaaɗo
maayataa abada. Noy
baawirtaa ko wi'i Ɓii neɗɗo
ettete?" Moy woni Ɓii neɗɗo
on?»
35 Yeesu toontii ɓe: «Jaayŋol
na'on caka mon, amma ɗum
ɓooyataa. Jahee diga oon
goodi jayŋol, gam to niwre
juhu on. Gam jahoowo der
niwre annaa to yahata.
36 Goonɗinee jayŋol diga
oon goodi ŋol gam laatoɗon
ɓiɓɓe jayŋol.» Ɓaawo Yeesu
bati kaa ɗon, yawti suuɗoyii
ɓe to woɗɗi.»

Yahuduuɓe goonɗinay Yeesu

37 Baa no o waɗi kaayeefi-
iji ɗuuɗɗi yeeso maɓɓe, ɓe
goonɗinay mo,
38 nunnun haala annabi
Esaaya goonɗiri:

«Joomiraawo, moy goonɗini
lilal meeɗen?
Moy Joomiraawo holli
baawɗe mum?»

39 Esaaya wi'ii kade bo gam
ume himɓe ɓen waawataa ko
goondini:
40 «Alla wuminii ɓe, yoorinii
ɓerne maɓɓe,
gam to gite maɓɓe yi'u, to
ɓerɗe maɓɓe faamu,
to ɓe tuubu, to mi nyawtu ɓe
bo.»
41 Esaaya wi'u ɗum nun gam o
yi'ii tedduŋal Yeesu, go o bati
haala makko.
42 Amma baa hooreeɓe
Yahuduuɓe ɗuuɓɓe goondinii
Yeesu. Amma gam Farisaaɓe,
ɓe kulii wurtingo ɗum, gam
to ɓe burtinee e waajorde.
43 Gam ɓee jiɗi manoore
himɓe ɓuri manoore Alla.

Haala Yeesu nun hiitoto

44 Yeesu towni daane, wi'i:
«Goondindo am fu, min bane o
goondini, amma lilɗo am nun
o goondini.
45 Ji'uɗo am bo yi'ii liloyɗo
am.
46 Mi warii e duuniyaaru,
mii jayŋol, gam goondindo
am fu to jooɗoo der niwre.
47 Nanuɗo haalaaji am go
tokkay, min bane hiitotoo
ɗum. Gam mi waray hiitaago
duuniyaaru, gam mi hisina
nu nun garumi.
48 Caliiɗo am, to jaɓay
haalaaji am, e woodi ko
hiitantoo ɗum. Ko janŋimmi,
kan hiitotoo ɗum nyalaane
darŋal.
49 Gam mi batanay hoore
am, amma Baaba lilɗo am
hokkimmi ko bi'anmi e ko
janŋinammi.
50 Mii anni ooda makko
hokkata yonki tabitiiki. Ko
batanmi, mi batan ɗum nun
no Baaba batirimmi.»

13

Yeesu e loota koyɗe aahiiɓe mum

1 Nyaanne finata juulɗe
Paska, Yeesu e anni wakkati o
accata duuniyaaru o hoota to
Baaba yottike. O yiɗii himɓe
makko e duuniyaaru, oo yiɗi
ɓe faa keerol yidde.
2 Wakkati hiraane, Seyɗan
watti e ɓerne Yahuuda
Iskariyot ɓii Simon o jammoo
Yeesu.
3 Yeesu e anni e hoore
mum, to Alla nun yiwi, to Alla
nun hootata. Baaba wattii
huune fu der junŋo makko.
4 O ummii o acci hiraane
nen, o ɓoorti toggoore
makko, o etti lefol, o taadi.
5 O wayli diyam e lootorgal,
o yanti lootugo koyɗe aahiiɓe
makko, oo moytira ɗe lefol
ŋol taadinoo.
6 No o yotti to Simon Piyer,
Piyer wi'i mo: «Moodibbo, an
lootata koyɗe am?»
7 Yeesu toontii mo: «A faa-
may jooni ko gaɗanmi, amma
ɓaawo nii a faamaan.»
8 Piyer wi'i mo: «A lootataa
koyɗe am abada!» Yeesu
toontii mo: «To mi lootay
maa, a walaa geɗu e am.»
9 Simon Piyer wi'i mo:
«Moodibbo! To nunnun, taa
haaɗu e koyɗe tan, lootu
juuɗe e hoore am bo.»
10 Yeesu wi'i mo: «Lootiiɗo
walaa haaju looteego, sey
loota koyɗe, gam o fu oo laaɓi.
Onon on laaɓuɓe, amma on
fu bane.»
11 Oo anni jammotooɗo mo.
Kan waɗi o wi'i: «On fu bane
woni laaɓuɓe.»
12 No Yeesu lootunoo
koyɗe maɓɓe, ettitii toggoore

muuɗum, jooɗitii, ɣami: «On paamii ko gaɗanmi on?
13 Oon noddammi mood-
ibbo e maalan. On peway,
kan nun laatiimi,
14 jon kan mi maalan nun,
mi moodibbo bo, to mi lootii
koyɗe mooɗon, onon bo oon
kaani lootoontiron koyɗe.
15 Ko kollumi on laati nun
tintinol. Onon bo gaɗee ko
gaɗumi.
16 Mii bata on e gooŋa,
maccuɗo ɓurataa joomum,
lilaaɗo ɓurataa lilɗo ɗum.
17 To oon anni ɗum, to on
gollirii, barke laatanto on.
18 On fu bane batanmi.
Mii anni ɓe cuɓumi, amma
haani ko winnaa e dewte
gooɗa: "Nyaamdoowo e am
ummanike am."
19 Diga jooni mii bata on
ɗum hakko ɗum yottoto, gam
to ɗum yottike on gooɗina
min woni "mo gonmi!"
20 Mii bata on e gooŋa:
Neɗɗo fu jaɓɓiiɗo lilaaɗo am,
min nun o jaɓɓii. Neɗɗo fu
jaɓɓiiɗo am, jaɓɓike lilɗo am.»

Yeesu hollii Yahuuda nun jammotoo ɗum

(Matiye 26.20-25; Marku 14.17-21; Luka 22.21-23)

21 Ɓaawo no o bati nunnun,
o jiɓii sanne, o wi'i: «Mii bata
on e gooŋa: Gooto mooɗon
jammoto am.»
22 Aahiiɓe ɓen e daarontira.
Ɓee ɣamontira moy o batanta.
23 Gooto e aahiiɓe makko,
mo Yeesu ɓuri yiɗugo, e jooɗii
takkol makko.
24 Simon Piyer ɓaayi mo o
ɣama Yeesu moy o wondanaa.
25 Aahiijo on wuurorii
far to gabaare Yeesu, wi'i:
«Joomam moy nun?»
26 Yeesu toontii mo: «Mi
suyyan lonŋere, mo kokkan
mi ne, kanko nun.» Yeesu
etti lonŋere, suyyi ne, hokki
Yahuuda, ɓii Simon Iskariyot.
27 Ɓaawo o jaɓi lonŋere nen,
Seyɗan naati e makko. Yeesu
wi'i mo: «Waɗu ko gaɗataa,
law!»
28 (Baa gooto e jooɗiiɓe ɗon
faamay ko o batani kaa ɗon.
29 Gam Yahuuda nun jo-
gotono ceede maɓɓe, woɓɓe
e miijii Yeesu wi'u nun o
soodaa goɗɗum gam juulɗe,
maa o heɓa ko o hokki ta-
lakaaɓe.)
30 Yahuuda no jaɓi lonŋere
nen fu, ɗon maa ɗon o wurti.
Tawii jemma waɗi.

Ooda kesa

31 No Yahuuda wurtinoo,
Yeesu wi'i: «Ɓii neɗɗo teddi-
naama, Alla bo teddinaama
sabbu makko.
32 [To Alla teddinaama
sabbu makko,] Alla e hoore
mum bo teddinan mo, baa
ɓooyataa.
33 Sukaaɓe am, mii wondi e
mooɗon seɗɗa taw. On daar-
tan am. Mi wi'an on jooni
ko bi'unoo mi Yahuduuɓe
woɓɓe: "On baawataa ko yahi
to jahammi."
34 Mii hokka on ooda kesa:
Jiɗontiree! Hande no jiɗirmi
on, onon bo jiɗontiree!
35 To yidde e woni hakkune
mooɗon, hande nun, himɓe
fu annirta on aahiiɓe am.»

Yeesu batii Piyer wi'aan annaa ɗum

36 Simon Piyer wi'i mo: «Joomam, toy jahataa?» Yeesu
toontii mo: «To jahanmi, a
waawataa ko tokki am jooni.
Amma ɓaawo ɗo a tokkan
am!»
37 Piyer wi'i mo: «Joomam,
gam ume mi waawataa ko
tokki maa jooni? Mi hokkiti-
ran yonki am gam maa.»
38 Yeesu toontii: «Gooŋa a
hokkitiran yonki maa gam
am? E gooŋa batan maa mi:
Hakko jakaraari joggata, a
wi'an de tati a annaa am.»

14

*Yeesu woni laawol jaa-
roowol to Baaba*

1 Yeesu wi'i aahiiɓe mum:
«Pukkinee ɓerɗe mooɗon,
goonɗinee Alla, goonɗinon
am min bo.
2 Cuuɗi ɗuuɗɗi na'on
der wuro Baaba am. To
ɗum laataakino gooŋa, mi
batataano on mi yahan, mi
moyyinanaa on joonne.
3 To mi moyyinanii on to
gonoyton, mi wittaan mi
hocca on to am gam gonon
to gonmi.
4 Oon anni laawol ja-
hoowol to jahanmi.»
5 Toma wi'i mo: «Moodibbo,
men annaa to jahataa, noy
men annirta laawol mum?»
6 Yeesu toontii mo: «Min
woni laawol, min woni
gooŋa, min woni yonki.
Goɗɗo yahataa to Baaba to
yiwiray to am.
7 To oon annunoo am, on
annanno Baaba am bo. Diga
jooni oon anni mo, on ji'ii
mo.»
8 Filippu wi'i mo: «Mood-
ibbo, hollu men Baaba, ɗum
ɗon heyan men.»
9 Yeesu wi'i mo: «No
ɓooydirmi e mooɗon nii fu,
Filippu a annaa am? A annaa
ji'uɗo am fu, yi'ii Baaba? Noy
bi'irtaa: "Hollu men Baaba"?
10 A goonɗinay mii hawti e
Baaba, Baaba bo e hawti e
am na? Batuuji ɗi batumi on
ɗii fu, ɗi yiway e hoore am.
Baaba mo kawtumi e mum
waɗata golle mum.
11 Goonɗinee ko batumi on:
"Mii hawti e Baaba, Baaba
bo e hawti e am." Baa to
on goonɗinay am, goonɗinee
gam golle am.
12 Mii bata on e gooŋa,
neɗɗo fu goonɗinɗo am,
waɗan kanun bo golle
gaɗanmi. O waɗan du ko ɓuri
ɗe, gam mii dilla to Baaba.
13 Mi waɗanan on huune fu
ko yamirton e inne am. Mi
waɗan ɗum gam Baaba teddi-
nee diga e Biɗɗo.
14 Ko eelirɗon e inne am, mi
waɗan ɗum.»

*Yeesu wi'i lildaan Ruuhu
Ceniiɗo*

15 «To oon jiɗi am, on
tokkan ooda am.
16 Mi eelan Baaba hokka on
balloowo goɗɗo. O wondan e
mooɗon faa abada.
17 Oo ɗon woni Ruuhu
gooŋa. Duuniyaaru nuu
waawataa ko jaɓi mo, gam
nu yi'ataa mo, nu annaa mo.
Amma onon, oon anni mo
gam oo wondi e mooɗon, oo
tawaa bo der mooɗon.
18 Mi accataa on hande
gonɗaaɓe, mi wittaan to
mooɗon.

19 To ɓooyii seɗɗa, duu-
niyaaru nuu yi'ataa am kade.
Amma onon, on ji'an am,
gam mi buurɗo, onon bo on
buuran.
20 Nyaanne muuɗum on
paamaan mii hawti e Baaba,
oon kawti e am, mii woni e
mooɗon.
21 Jogiiɗo oodaaji am ko
tokki ɗi, kanko nun woni
jiɗɗo am. Jiɗuɗo am, Baaba
am yiɗan ɗum. Min bo, mi
yiɗan mo, mi wirnitanto ɗum
min e hoore am.»
22 Yahuuda, banda Yahu-
uda Iskariyot, wi'i Yeesu:
«Joomam, noy ɗum laatortoo
birnitanoɗaa men, tawee a
wirtanaaki duuniyaaru?»
23 Yeesu toontii mo: «To
goɗɗo e yiɗi am, o golliran
haala am, Baaba am yiɗan
mo. Min e Baaba men garda
to makko, men jooɗodo e
makko.
24 Neɗɗo fu mo yiɗaa am,
gollirtaa haala am. Haala
ka nanoton ka, ka am bane,
haala Baaba lilɗo am nun.
25 Mi batii on ɗum diga mii
wondi e mooɗon.
26 Ruuhu Ceniiɗo, balloowo
on, mo Baaba liloyta e inne
am, kanko anninta on ku-
jje fu. O suwtoran on ko
batunoomi on fu.
27 Mii accana on jam, mii
hokka on jam am. No duu-
niyaaru hokkirta bane kokki-
ranmi on. To ɓerɗe mooɗon
biisoo, to on kulee.
28 On nanii ko bi'umi
on: "Mi yahan, mi wartan
to mon." To oon jiɗunoo
am, ɓerɗe mon welanno
ko jahanmi to Baaba, gam
kanko ɓurimmi mannu.
29 Mii bata on jooni, diga
ɗum waray taw, gam to ɗum
warii, goonɗinon.
30 Mi baddataa kade e
mooɗon ko ɗuuɗi, gam
laamiiɗo duuniyaaru nuu
e wara. Baa goɗɗum o
waawataa e am,
31 amma sey duuniyaaru
anna mii yiɗi Baaba, nu
annan mi waɗan bo ko Baaba
wannunoo am. Ummee,
jawten diga ɗo.»

15

*Yeesu nun woni innabohi
goonjahi*

1 «Min woni innabohi
goonjahi, Baaba am woni jom
gesa innabooje.
2 Liccal takkiinjal e am fu,
to rimataa, o saltoto ɗum, lic-
cal dimoowal fu, o saaɓanoo
ɗum gam ŋal ɓeyda rimugo.
3 Onon, jooni on laaɓuɓe
gam waaju mo baajiimi on.
4 Tabbitee e am, min bo mi
tabbitoo e mooɗon! No liccal
caltaanjal waawataa ko rimi e
hoore mum, haani e ŋal tiggii
e innabohi, hande nun onon
bo on baawataa ko rimi to on
tiggaaki e am.
5 Min woni innabohi, onon
woni licce. Tiggiiɗo e am ko
mii tiggii e mum, o rimaan
faa ɗuuɗa. Gam on baawataa
ko waɗi goɗɗum to ɗum yiway
e am.
6 To goɗɗo tiggaaki e am,
o woppete nun yaasi hande
liccal caltaanjal, o yoora. Licce
joorɗe ɗen hawritinte, faɗɗee
der yiite, ɗe jaɓa.
7 To on piɓontirii e am,
waaju am bo e fiɓontirii e
mon, ko yamoton fu, on keɓan.

8 To on dimii faa ɗuuɗi, den
kan on laatike aahiiɓe am.
Nunnun teddunŋal Baaba am
wurtortoo.
9 Hande no Baaba
yiɗirimmi, nun jiɗirmi on.
Tabbitee der yidde am.
10 To on tokkii ooda am,
on tabbitinto der yidde am,
hande no tokkirmi oodaaji
Baaba am go mii tabbii der
yidde makko.»
11 «Mi batu on nun kaa ɗon
gam belɗum ɓerne am wona
der mooɗon. Den belɗum
ɓerne mooɗon bo hebba.
12 Ooda am nani: jiɗontiree
hande no jiɗirmi on.
13 Yidde ɓuroore yidde
nee ɗo mannu walaa, kokki-
tiroore yonki mum gam
weldiiɓe mum.
14 To on gaɗii ko resanmi on
on laati nun weldiiɓe am.
15 Mi noddataa on kade
maccuɓe gam maccuɗo an-
naa ko joomum gollata. Mi
noddan on weldiiɓe gam ko
nanumi diga Baaba am fu, mi
anninii on ɗum.
16 Onon bane suɓimmi, min
suɓi on go desumi on jahon,
dimoon ɓiɓɓe, ɓiɓɓe mooɗon
taboo, den Baaba hokkan on
huune fu ko eelirton e inne
am.
17 Ko resanmi on woni,
jiɗontiree.»

Duuniyaaru wanyii Yeesu e himɓe mum

18 «To duuniyaaru nuu
wanyii on, annee, min nu arti
nu wanyi.
19 To oon laatinoo ɓe
duuniyaaru, duuniyaaru
yiɗanno ko mum. Amma
onon ɓe duuniyaaru bane.
Min seenni on e duuniyaaru,
no cuɓumi on. Gam majjum
nu wanyi on.
20 Ciwtoree ko bi'unoo mi
on: "Maccuɗo ɓurataa joo-
mum." To ɓe toorii am, ɓe
tooran on onon bo. To ɓe
gollirii haala am, ɓe golliran
haala mooɗon.
21 Amma ɓe gaɗanan on
ɗum ɗum fu gam am, gam ɓe
annaa liluɗo am.
22 To mi warayno, to mi
baddayno e maɓɓe, ɓe goo-
dataano hakke, amma jooni,
ɓe galaa accitaneego hakkeeji
maɓɓe.
23 Banyuɗo am fu, wanyii
Baaba am bo.
24 To mi waɗayno golleeji
ɗii hakkune maɓɓe, ɗi goɗɗo
meeɗay waɗugo, ɓe goo-
dataano hakke. Amma jooni
ɓe ji'ii ɗi, ɓe banyii am, e min,
e Baaba.
25 Ɗum waɗu nun gam
ɗum goonɗina ko winnaa
der Dewtere tawreeta maɓɓe:
"Ɓe banyirii am baanji".

26 To balloowo mo lildan
mi on warii, kanko woni
Ruuhu gooŋa yiwoowo to
Baaba, kanko e hoore makko
seedantoo am.
27 Onon bo, on ceedanto am
gam oon goondi e am diga
fuɗɗoode.»

16

1 «Mi batii on ɗum gam to
on majjee.
2 Ɓe burtinan on diga baa-
jorɗe. Wakkati waran, barɗo
on fu miijan Alla saafata.
3 Ɓe gaɗan ɗum nun gam ɓe
annaa Baaba, ɓe annaa am,
min bo.

4 Mi batii on ɗum, gam to
wakkati on waroy, ciwtoron,
mi batiino on ɗum.

Gollal Ruuhu Ceniiɗo

Mi batay on ɗum diga
arande gam mii wondunoo
e mooɗon.
5 Jooni mi na'on hoota to
lilɗo am, amma baa gooto
mooɗon yamay am: "Toy ja-
hataa?"
6 Ɓerɗe mooɗon biisike gam
mi batii on ka.
7 Mii bata on e gooŋa, yaadu
am ɓuran nafugo on. To mi
yahay, balloowo on waratata
to mooɗon. Amma, to mi
yahii, mi lildan on mo.
8 To o warii, o anninan him-
ɓe duuniyaaru boofi
mum dow hakke, dow foon-
nitaare, e dow kiita.
9 Dow hakke, ɓee boofa
gam ɓe goonɗinay am.
10 Dow foonnitaare, ɓee
boofa gam mii hoota to Baaba
am, on ji'ataa am kade.
11 Dow kiita, ɓee boofa
gam laamiiɗo duuniyaaru
hiitaama ko.
12 Mii woodi kade kujje
ɗuuɗɗe ɗe batanmi on, amma
on baawataa ko faami ɗe
jooni.
13 To Ruuhu gooŋa warii, o
anninan on gooŋa lalley, gam
o batantaa hoore makko,
amma o batan on ko o nani, o
batan on bo ko warata.
14 O teddinan am gam o ja-
ɓan ko woni e am, o yottina
on ɗum.
15 Ko Baaba am jey fu, min
jey, gam majjum bi'umi o yot-
tinanan on ko o heɓi e am.»

Biisere ɓerne laatoyto seyo

16 «To ɓooyii seɗɗa, on
ji'ataa am, to ɓooyii seɗɗa
kade, ji'on am.»
17 Woɓɓe e aahiiɓe makko
yamontiri, wi'i: «Ume woni
maana haala makko ka o wi'i:
"To ɓooyi seɗɗa, on ji'ataa
am e to ɓooyi seɗɗa, ji'on
am kade", gam mii yaha to
Baaba?»
18 Ɓe bi'i: «To ɓooyii seɗɗa,
ume ɗum hollata? Men paa-
may ko o wi'i.»

19 No Yeesu annunoo ɓe jiɗi
yamugo ɗum, wi'i ɓe: «Oon
yamontira maana haala am
ka: "To ɓooyii seɗɗa on ji'ataa
am, to ɓooyii seɗɗa kade, ji'on
am."
20 Mii bata on e gooŋa:
on bullan bullitoɗon, amma
duuniyaaru nuu welweltan.
Ɓerɗe mon biisoto, amma
biisere ɓerne mon waylitinto
welwelo.
21 To debbo ɓadike rimugo,
o tooroto gam ŋatawre ɓillan
mo. Amma to o rimii, o yeg-
gitan naawella, ɓerne makko
e weli gam o rimii neɗɗo e
duuniyaaru.
22 Onon bo hande nun
ɓerɗe mon e biisii jooni,
amma en jiidaan kade. Ɓerɗe
mon welan, goɗɗo waawataa
ko ikkini belɗum ɓerɗe
mooɗon.

23 Nyalaane nee ɗon, on
yamataa am gokka dow
goɗɗum. Mii bata on e gooŋa,
huune fu ko eeluɗon Baaba, e
inne am o hokkan on ɗum.
24 Faa jooni, walaa fu ko
eeluɗon e inne am. Eelee,
on keɓan gam belɗum ɓerne
mon hebba.»

Yeesu woni jaaliiɗo duuniyaaru

25 «Ko batumi on jooni laati
nun ballaaji. Wakkati waran
de mi batirtaa on e ballaaji,
amma mi batan on haala
batanoowa Baaba faa laaɓa.
26 Nyalaane nee ɗon on ee-
lan Baaba e inne am. Mi
wi'ay mi eelanan on Baaba,
27 gam Baaba e hoore
muuɗum e yiɗi on. Oo yiɗi
on gam oon jiɗimmi, on
goonɗinii bo to Alla yiwmi.
28 Mi yiwii to Baaba, mi
warii e duuniyaaru, jooni mi
accan duuniyaaru, mi hoota
to Baaba.»
29 Aahiiɓe makko wi'i mo:
«Jooni kan, a batii faa laaɓi, a
accii haalango men e ballaaji.
30 Jooni kan, emen anni
aa anni huune fu, a walaa
bo haaju goɗɗo yamee gokka,
gam majjum men goonɗini a
yiwuɗo to Alla.»
31 Yeesu toontii ɓe: «Jooni
kan, on goonɗinii na?
32 Wakkati e wara, wakkati
on yottike du, on fu on cankit-
into, moy fu yaha feere mum,
accon am mi tan. Amma min
tan bane, gam Baaba e wondi
e am.
33 Mi batii on ɗum, gam
keɓon jam der kawtal
mooɗon e am. Oon gonii
e ɓillaare der duuniyaaru.
Amma tinnee, gam mi jaalike
duuniyaaru.»

17

Yeesu e du'ano aahiiɓe muuɗum

1 Ɓaawo haalaaji ɗin, Yeesu
tiggitii dow, wi'i: «Baaba,
wakkati warii, teddin Ɓiya,
gam Ɓiya bo teddinee.
2 A hokkii mo baawɗe dow
himɓe fu, gam o hokka ɓe
kalfinɗaa mo fu yonki tabiti-
iki.
3 Annugo an woni Alla
gooto, gooŋaajo, e lilaaɗo
makko Yeesu Almasiihu, kan
woni yonki tabitiiki.
4 Mi teddinii maa e duu-
niyaaru, mi hebbinii golle ɗe
kokkuɗaa am mi golla.
5 Jooni kan, Baaba, teddi-
nam tedduŋal ŋal goodunoo
mi to maa diga duuniyaaru
tagaaka.
6 Mi anninii inne maa
himɓe duuniyaaru ɓe
kalfinɗaa am. An ɓe gonan-
noo, a halfinii am ɓe. Ɓe jaɓi
haala maa.
7 Jooni kan, ɓee annii ko
kokkuɗaa am fu, to maaɗa
ɗum yiwi.
8 Gam mi yottinii ɓe haala
ka kaalanɗaa am. Ɓe jaɓii
ka. Ɓee anni lalley to maaɗa
yiwmi, ɓe goonɗinii an lil-
immi.
9 Gam sabbu maɓɓe nun
du'otoomi. Mi du'ataako
gam duuniyaaru. Amma mii
du'oo gam ɓe kalfinɗaa am,
gam an jey ɓe.
10 Huune fu ko jeyumi, an
jey, huune fu ko jeyɗaa, min
jey. Mi teddinaama e maɓɓe.
11 Mi wonataa der duu-
niyaaru kade, mii wara to
maaɗa. Amma kamɓe ɓe
na'on der duuniyaaru. An
Baaba Ceniiɗo, reenir ɓe inne
maaɗa ne kokkuɗaa am, gam
ɓe laato gootum hande no
laatoriɗen gootum.

12 No gondunoo mi e maɓɓe
der duuniyaaru, mi reenirii
ɓe inne maa ne kokkuɗaa am.
Mi hakkilanii ɓe, baa gooto
e maɓɓe majjay to hanaa ɓii
halkere, gam ko batanaa e
Dewte goonɗinee.
13 Jooni kan mii foonni to
maa. Mi batii haalaaji ɗii diga
mi na'on e duuniyaaru gam
belɗum ɓerne am hebba ɓe.
14 Mi jannjinii ɓe haala maa,
go duuniyaaru wanyi ɓe, gam
ɓe duuniyaaru bane, hande
no mi laatoraaki mo duu-
niyaaru.
15 Mi eelay burtinaa ɓe e
duuniyaaru, amma deenaa
ɓe e Kalluɗo.
16 Ɓe duuniyaaru bane,
hande no mi laatoraaki mo
duuniyaaru.
17 Senu ɓe e gooŋa maa.
Haala maa woni gooŋa.
18 Hande no lilirɗaa am
e duuniyaaru, nunnun,
liliranmi ɓe min bo e duu-
niyaaru.
19 Mii sena hoore am gam
maɓɓe gam kamɓe bo ɓe laa-
too senaaɓe der gooŋa.
20 Hinaa gam maɓɓe tan
du'otoomi. Amma mii du'oo
bo gam goonɗinanɓe am e
haala maɓɓe.
21 Mii eela gam ɓe laatoo
gootum. Baaba, ɓe kawta e
meeɗen hande no kawtirɗaa
e am, no min bo kawtirmi e
maa. Ɓe fu ɓe laatoo gootum,
heɓa duuniyaaru hooloo an
nun lilimmi.
22 Min, mi hokkii ɓe ted-
duŋal ŋal kokkuɗaa am, gam
ɓe laatoo gootum, hande no
laatoriɗen gootum.
23 Mi na'on hawti e maɓɓe,
a na'on hawti e am, nunnun
ɓe laatortoo gootum mam
mam, heɓa duuniyaaru anna
an lilimmi. Aa yiɗi ɓe bo
hande no jiɗirɗaa am.
24 Baaba, mii yiɗi ɓe
kalfinɗaa am ɓee, tawdee e
am nokkuure to tawaami,
gam ɓe ji'a tedduŋal ŋal
kokkuɗaa am, gam a yiɗii am
diga duuniyaaru diidaaka.
25 Baaba poonnitiiɗo, duu-
niyaaru nuu annay maa, min
kan mii annu maa, ɓee ɗo bo
annii an nun lilimmi.
26 Mi anninii ɓe inne maa.
Mi anninan ɓe ne kade gam
yidde ne jiɗuɗaa am tawee e
maɓɓe, min bo mi hawta e
maɓɓe.»

18

Nanŋoore Yeesu

1 Ɓaawo haalaaji ɗi, Yeesu
yawtidi e aahiiɓe mum fonŋo
maayel bi'eteeŋel Kedoron.
Leɗɗe e ɗuuɗunoo ton, o
naatidi ton e aahiiɓe makko.
2 Yahuuda jammotooɗo
mo e anni nokkuure nen,
gam Yeesu e aahiiɓe mum
e hawritannoo ton de
ɗuuɗɗum.
3 Yahuuda ardii ililingal
soogeeji, e reenooɓe ɓe
Limaamiiɓe e Farisaaɓe lili.
Ɓe jottii ɗon, ɓee jogii jolli, e
fitillaaji e konirɗum.
4 Tawii Yeesu e anni ko fon-
noy heɓugo ɗum, taɓɓitii ɓe,
wi'i: «Moy daartoton?»
5 Ɓe toontii mo: «Yeesu mo
Nasaratu.» O wi'i ɓe: «Mi
nani!»
Yahuuda jammotooɗo mo e
darodii e maɓɓe.
6 No Yeesu wi'unoo
«Mi nani!» Ɓe tartartiri
ɓawɓawre ɓe jani.

7 Yeesu yami ɓe kade: «Moy
daartoton?» Ɓe toontii:
«Yeesu mo Nasaratu!»
8 Yeesu toontii ɓe: «Mi wi'ii
on, min nun. To min nun
daartoton, joofee aahiiɓe am
ɓen ɓe dilla.»
9 O batu nun kaa ɗon gam
ka o batuno goonɗa: «Mi
majjinay baa gooto e ɓe
kalfinɗaa am.»
10 Den Simon Piyer e
woodunoo tabugaahi, saaɓii
ki, feyyii maccuɗo hooreejo
Limaamiiɓe, setti nowru
mum nyaamooru. Maccuɗo
on e wi'ee Malkus.
11 Yeesu wi'i Piyer: «Wattita
tabugaahi maa kii e kuunŋal
mum. Aa miiji mi yarir-
taa jardugel bone ŋel Baaba
hokkimmi na?»

Yeesu yaaraama yeeso Annas

12 Ililingal soogeeji e
mawɗo maɓɓe, e maccuɓe
hooreeɓe Yahuduuɓe nanŋi
Yeesu, haɓɓi mo.
13 Ɓe artii yaarugo mo
to Annas. Annas esiraawo
Kayafas nun. Der duuɓol
ŋol ɗon, kanko nun woni
hooreejo Limaamiiɓe.
14 Kayafas batunoo
hooreeɓe Yahuduuɓe ko ɓuri
wooɗugo, kan woni neɗɗo
gooto maayana leydi fu.

Piyer yeddi, wi'i laataaki aahiijo Yeesu

(Matiye 26.69-70; Marku 14.66-68; Luka 22.55-57)

15 Simon Piyer e aahiijo
goɗɗo tokki Yeesu. Aahiijo
oo ɗon e annirnoo e hooreejo
yottinooɓe sadaka, o naatidi
e Yeesu fageere hooreejo Li-
maamiiɓe on.
16 Go Piyer e darii yaasi
ley dammugal. Aahiijo
annirɗo e hooreejo Li-
maamiiɓe on, wurti baddi e
debbo deenoowo dammugal,
naanni Piyer.
17 Debbo deenoowo
dammugal on wi'i mo: «An
bo a laataaki gooto e aahiiɓe
gorko oo na?» Piyer toontii
mo: «Aawo, mi laataaki
aahiijo makko.»
18 Maccuɓe e reenooɓe
huɓɓiino yiite e aytinoo, gam
jaaŋol na'on. Piyer bo e
darodii e maɓɓe e aytinii.

Hooreejo Limaamiiɓe e yama Yeesu yanɗe

(Matiye 26.59-66; Marku 14.55-64; Luka 22:66-71)

19 Hooreejo Limaamiiɓe
on yami Yeesu haala aahiiɓe
mum, yami ko o janŋinta.
20 Yeesu toontii mo: «Mi
laaɓinanii duuniyaaru haala
am. Nyalaane fu mi janŋinii
der baajorɗe, der suudu Alla
to Yahuduuɓe hawritinta
nyalaane fu. Walaa fu ko
batumi e cuucukka.
21 Gam ume yamantaa am?
Ko batumi, yamu hettinaniiɓe
am. Ɓee anni no ko wooɗi
batumi.»
22 Der haala ka, gooto e
reenooɓe fiyi Yeesu meenyo,
wi'i: «Nun nun toontortoɗaa
hooreejo Limaamiiɓe na?»
23 Yeesu toontii mo: «To ko
boni nun batumi, haala kay
nun boni e makka. To tawii
ko wooɗi nun batumi, gam
ume piyanɗaa am?»
24 Annas lildi mo to Kayafas
hooreejo Limaamiiɓe, oo
haɓɓaa.

Piyer yedditake wi'i laataaki aahiijo Yeesu
(Matiye 26.71-75; Marku 14.69-72; Luka 22.58-62)

25 Simon Piyer e aytininoo ɗon. Ɓe bi'i mo: «An bo, a laataaki gooto e aahiiɓe makko na?» Piyer yeddi, wi'i: «Mi laataaki!»
26 Gooto e maccuɓe hooreejo Limaamiiɓe, gettol mo Piyer settunoo nowru muuɗum, wi'i mo: «Mi yi'idayno maa e makko der gesa to na?»
27 Piyer yeddi kade, wakkati den nun, jakaraari joggi.

Yeesu yeeso Pilaatu

28 Ɓe burtini Yeesu diga to Kayafas, diga subaka kecco, ɓe jaari mo laamorde Roma. Yaaruɓe mo ɓee naatay ɓaade, gam to ɓe coɓu, faa ɓe keɓa nyaamugo nyaamdu juulɗe Paska.
29 Pilaatu yahi tawoy ɓe yaasi ton, wi'i: «Ume beeforiɗon gorko oo?»
30 Ɓe toonti mo: «To o waɗataano ko boni, men gaddataano mo to maa.»
31 Den Pilaatu wi'i ɓe: «Ettee mo, kiitoɗon mo e ooda mooɗon.» Yahuduuɓe wi'i mo: «Men goodaa laawol warugo goɗɗo.»
32 Nunnun haala ka laatorii gam goondingo ka Yeesu batuno dow no o maayirta.
33 Pilaatu naati der laamorde mum, noddi Yeesu, wi'i ɗum: «A laamiiɗo Yahuduuɓe nun na?»
34 Yeesu toontii mo: «An wi'i ɗum e hoore maa, naa to woɓɓe nanuɗaa ka?»
35 Pilaatu toontii mo: «Mi Yahuduujo, min? Himɓe lenyol maa e hooreeɓe Limaamiiɓe waddu maa to am. Ko gaɗuɗaa?»
36 Yeesu toontii: «Laamaare am, laamaare duuniyaaru bane. To ne laamaare duuniyaaru nun, maccuɓe am haɓanno gam to mi naatu juuɗe Yahuduuɓe. Amma jooni Laamaare am ne ɗo bane.»
37 Den Pilaatu wi'i mo: «To nunnun a laamiiɗo nun?» Yeesu wi'i mo: «Hande no bi'uɗaa, mi laamiiɗo nun. Mi rimaama, mi warii bo e duuniyaaru gam mi seedanoo gooŋa. Jiɗɗo gooŋa fu, nanan haala am.»
38 Pilaatu yami mo: «Gooŋa, ume nun ɗon?»

Yeesu hiitaamaa waree
(Matiye 27.15-31; Marku 15.15.6-20; Luka 23.13-25)

Ɓaawo o bati ka, o wurti kade, o tawoy Yahuduuɓe yaasi, o wi'i ɓe: «Mi heɓay gacce baa goote ɗe nanŋiranmi gorko oo.
39 Oon boowi juulɗe Paska fu mi yoofana on neɗɗo gooto. Oon jiɗi mi yoofitana on laamiiɗo Yahuduuɓe na?»
40 Ɓe toonti dow dow: «Kanko bane, sey Barabbas.» Nani Barabbas laati nun pasotooɗo.

19

1 Den Pilaatu wi'i ɓe nanŋa Yeesu ɓe piya mo looci.
2 Soogeeji ɗin sanyi gi'e, ɓe kuunini mo, go ɓe ɓornini mo toggowa boɗeya.

3 Ɓe ɓattii mo, ɓee bi'a: «Foofo, laamiiɗo Yahuduuɓe!»
Ɓee piya mo meeye.
4 Pilaatu wurtii kade, wi'i
Yahuduuɓe: «Mi wurtinanan
on mo, heɓa annon mi heɓay
fu gacce nanŋiran moo mi.»
5 Yeesu wurti e huunii hu-
uneere gi'e, e ɓornii toggowa
boɗeya. Pilaatu wi'i ɓe: «Nani
neɗɗo on.»
6 No hooreeɓe Limaamiiɓe
e reenooɓe yi'i mo, ɓe bati
dow ɓe bi'i: «Tiggu mo! Tiggu
mo!» Pilaatu wi'i ɓe: «Nanŋee
mo onon bo, tiggon mo, gam
min kan, mi heɓay gacce e
makko.»
7 Yahuduuɓe toontii mo:
«Emen goodi ooda, ooda kan
nun hokki laawol o waree
gam o waɗii hoore makko o
Ɓii Alla.»
8 No Pilaatu nanunoo haala
kan, kulol makko ɓeydii.
9 O naati der laamorde, o
wi'i Yeesu: «An, toy yiwuɗaa?»
Amma Yeesu toontaaki baa
goota.
10 Den Pilaatu wi'i mo: «A
toontataako na? A annaa mii
woodi baawɗe yoofugo maa,
mii woodi bo baawɗe tiggugo
maa na?»
11 Yeesu toontii mo: «Walaa
fu ko baawɗaa e am, to hi-
naa Alla hokku maa baawɗe
mum. Gam majjum gattuɗo
am e junŋo maa, e ɓuru maa
hakke.»
12 Diga wakkati on Pilaatu e
daarta yoofitingo mo. Amma
Yahuduuɓe e bata dow, e
wi'a: «To ni a yoofitii mo,
a laataaki beldiijo laamiiɗo
Roma. Gam neɗɗo gaɗuɗo
hoore mum laamiiɗo, laati
nun ganyo laamiiɗo Roma
mawɗo.»
13 No Pilaatu nani haalaaji
ɗii, o wurtini Yeesu o
joonni mo dow kittaal kiita,
nokkuure bi'eteene to kaaye
yowyowtiri e ne wi'ee e
Iburaninkeere: «Gabbata.»
14 Nyalaane ciryaaɗe Paska
nun, caka nyaalooma. Pi-
laatu wi'i Yahuduuɓe: «Nani
laamiiɗo mooɗon!»
15 Ɓee boola: «Waru mo!
Waru mo! Tiggu mo!»
Pilaatu toontii: «Mi tigga
laamiiɗo mooɗon na?»
Hooreeɓe Limaamiiɓe wi'i:
«Min galaa laamiiɗo to hinaa
laamiiɗo Roma.»
16 Den o hokki ɓe Yeesu, ɓe
tiggaa.

Yeesu tiggaama e palaaŋal

Ɓe kocci Yeesu.
17 O wurtii oo roonii
palaaŋal makko faa o yottii
nokkuure noddeteene «Le'al
hoore» e ne wi'e e Iburanin-
keere: «Golgota.»
18 Ɓon ɓe tiggidi mo e
woɓɓe ɗiɗo: oo ɗo nano, oo
ɗo nyaamo, Yeesu e tummii
caka.
19 Pilaatu waɗi alluwal
winnaa hande ni: «YEESU
MO NASARATU, LAAMIIƊO
YAHUDUUƁE,» wi'i ŋal takkee
e palaaŋal ŋal.
20 Ɓuuggal e Yahuduuɓe
janŋii binni nin gam to Yeesu
tiggaa woɗɗidaa e siire. Al-
luwal ŋal winniraama e Ibu-
raninkeere e Romankoore e
Yunaninkeere.
21 Hooreeɓe Limaamiiɓe
bati Pilaatu: «Taa winnu
"Laamiiɗo Yahuduuɓe",
amma winnu: "Kanko wi'i o
laamiiɗo Yahuduuɓe".»
22 Pilaatu toontii: «Ko binn-
umi, winnike.»

23 No soogeeji ɗin tiggidinno Yeesu, ɓe kocci
gineeji makko ɓe ceenni ukke
naay. Moy fu etti to mum.
Horii gulunfaare ne lefol
gootol, cannyaane diga dow
faa ley, ne walaa nyoogol.
24 Soogeeji ɗin baddi: «Ɓo
en cerkitee ne, en piɗanee
ne tete, daaren keɓanɗo
ne,» gam ko bataa e dewte
goonɗa: «Ɓe ceennii gineeji
am hakkune maɓɓe, ɓe piɗani
gulunfaare am tete.» Nun bo
soogeeji ɗin waɗi.

25 Inna Yeesu, e miiraawo
mum, e Mariyama debbo
Kolopas, e Mariyama mo
Magadala e darii takkol
leggal ŋal Yeesu tiggaa e
mum.
26 Yeesu yi'i inna muuɗum
e aahiijo mum mo ɓuri
yiɗugo e darodii, wi'i inna
muuɗum: «Inna, ɓiya nani!»
27 Ɓaawo mum, o wi'i aahi-
ijo on: «Inna maa nani.» Diga
nyalaane nee ɗon, aahiijo
on hoori Mariyama wuro
muuɗum.

Maayde Yeesu

28 Ɓaawo Yeesu anni walaa
fu ko horii, gam ko winnaa e
Dewte goonɗa, o wi'i: «Ɗonka
e woodimmi.»
29 Yoogirgal kebbuŋal
innabojam lammuɗam e
wonunoo ɗon. Ɓe cuuwi
soosuuji e innabojam ɗam,
ɓe kaɓɓi e loocol, ɓe ɓattini e
hunnuko makko.
30 No Yeesu ɓiccininoo
innabojam ɗam, o wi'i: «Ɗum
fu ɗum hebbii!» O jimminii,
o maayi.

Soogeeru yuwii wuttudu Yeesu

31 Nyalaane ciryaaki juulɗe
nun. Hooreeɓe Yahuduuɓe
yami Pilaatu gam koyɗe
tiggaaɓe heltee, ɓe ɓiltee. Ɓe
jiɗaa ɓalli tiggaaɓe tawee e
leɗɗe nyalaane siwteteene,
gam nyalaane siwteteene
nen laati nun nyalaane
mawne.
32 Soogeeji ɗin wari, helti
koyɗe arandeejo e ɗiɗaɓo, tig-
gidaaɓe e Yeesu ɓen.
33 Amma no ɓe jottino
to Yeesu, ɓe tawi o maayii.
Gam majjum, ɓe keltay koyɗe
makko.
34 Amma gooto e soogeeji
ɗin yuwi wuttudu Yeesu e
labbo. Ɗon yiiyam e diyam
facci.
35 Ji'uɗo e seedoo, seedaaku
makko bo gooŋa nun. Oo
anni o batii gooŋa gam onon
bo, goonɗinon.
36 Ɗum fu ɗum waɗii gam
ko bataa e Dewte goonɗa:
«Baa yiyal makko gootal
heltataake.»
37 Aayaare wonne der
Dewtere bo wi'ii: «Ɓe daaran
mo ɓe juwi.»

Yeesu uwaama

38 Ɓaawo mum, Yusufu mo
Arimatiya, eeli Pilaatu hokka
ɗum ɓannu Yeesu. Yusufu
on e laatino aahiijo Yeesu e
cuuccukka gam oo hulannoo
Yahuduuɓe. Pilaatu nootii,
Yusufu wari etti ɓannu kol.
39 Nikodemu, jahunooɗo to
Yeesu der jemmaare gom, ka-
nun bo warii, waddi urdiiji
bi'eteeɗi, miir e alo'es jillonti-
raaɗi, ko waɗata kilooji laso e
sappo.

40 Ɓe etti ɓannu Yeesu kol,
ɓe piili ŋol leppi baanjaaɗi
wardi hande no Yahuduuɓe
woowi waɗugo to ɓee uwa
maayɗo.
41 To Yeesu tiggano, gesa e
wonunoo ɗon. Der gesa ŋan
e woodunoo saabeere heyre
ne baa goɗɗo uwaakano e
muuɗum.
42 Ɗon ɓe gatti Yeesu
gam sabbu ciryaaki juulɗe
Yahuduuɓe, saabeere nen bo
e ɓadii ɗon.

20

Saabeere baanji tawaa

1 Nyaanne alal, Mariyama
mo Magadala hujji, yahi e
saabeere Yeesu. O tawi hayre
maɓɓiranoone saabeere nen
tallitaama.
2 O doggi, o yahi to Simon
Piyer e aahiijo mo Yeesu
ɓuruno yiɗugo. O wi'i
ɓe: «Moodibbo ikkinaama
e saabeere, mi annaa to o
wattaa.»
3 Piyer e aahiijo oo ton wur-
tii, ɓe jahi e saabeere ton.
4 Ɓe fu ɗiɗo ɓee dogga.
Aahiijo oo ton daɗi Piyer, arti
mo yottaago saabeere.
5 O yuurnii, o yi'i leppi e
joowi, amma o naatay.
6 Simon Piyer yottii, naati,
tawi leppi e joowi.
7 Lefol piilanooŋol e hoore
makko ŋol hawritayno e
leppi ɗii ton, ŋol tawa nun e
ŋol resii feere maggol.
8 Den aahiijo artuɗo yot-
taago on, kanun bo naati, yi'i
ɗum, goonɗini.
9 Ɓe paamayno taw Dewte
batiino Yeesu fintan.
10 Ɓaawo mum aahiiɓe ɓen
hooti.

Yeesu wirnitanike Mariyama mo Magadala
(Matiye 28.9-10; Marku 16.9-11)

11 Mariyama darii yaasi
ley to saabeere, e wulla: O
jimminii, oo yuurnoo der
saabeere nen.
12 O yi'i malaykaaɓe ɗiɗo
ɓorniiɓe gineeji daneeji e
joodi to Yeesu fukkinanoo:
Gooto e joodii to hoore
wonnoo, gooto far to koyɗe.
13 Malaykaaɓe ɓen yami
mo: «Debbo, ume bullantaa?»
O toontii ɓe: «Moodibbo am
ikkinaama, mi annaa to o
wattaa.»
14 No o batunoo haala ka,
o yeeyitii, o yi'i Yeesu e darii,
amma o annitay ɗum.
15 Yeesu wi'i mo: «Debbo,
ume bullantaa? Moy daar-
tataa?» Amma kanko, oo mi-
iji jom gesa nun baddata e
makko, o wi'i ɗum: «To an etti
mo, batan to gattuɗaa mo, faa
mi ettitoo mo.»
16 Yeesu wi'i mo: «Mariyama.»
Mariyama wonyitii, wi'i mo
e Iburaninkeere: «Rabbuni,»
waato moodibbo.
17 Yeesu wi'i mo: «Taa
meemam, gam mi eencay to
Baaba am taw, amma yahu
to banniraaɓe am, bi'aa ɓe:
"Mi wonu nun mii eenca to
Baaba am, laatiiɗo bo Baaba
mooɗon, to Alla am, laatiiɗo
bo Alla mooɗon".»
18 Mariyama mo Magadala
batoy aahiiɓe: «Mi yi'ii Joomi-
raawo.» O holli ɓe ko Yeesu
bati mo.

Yeesu wirnitanike aahiiɓe muuɗum

19 Alal kiikiiɓe, aahiiɓe
Yeesu fu hawriti der suudu,
kullii dammugal gam kulol
hooreeɓe Yahuduuɓe, Yeesu
suppiti hakkune maɓɓe. O
wi'i ɓe: «Jam wonana on!»

20 Ɓaawo haala ka, o holli ɓe
newe juuɗe makko e wuttudu
makko. Ɓerɗe aahiiɓe ɓen
weli no ɓe ji'i Joomiraawo.

21 Den Yeesu wi'i ɓe kade:
«Jam wonana on. Hande no
Baaba lilirimmi nunnun, lili-
ranmi on.»

22 No o batunoo haalaaji ɗii,
o fuufi dow maɓɓe, o wi'i:
«Jaɓee Ruuhu Ceniiɗo.

23 Mo jaafaniɗon hakkeeji
mum, yaafaama, mo on
jaafanaaki, yaafataake.»

Yeesu wirnitanike Toma

24 Toma bi'eteeɗo Ciwto,
gooto e aahiiɓe sappo e
ɗiɗo, walaano ɗon no Yeesu
warunoo.

25 Aahiiɓe ɓen wi'i mo:
«Men ji'ii Joomiraawo!» O
toontii ɓe: «To mi yi'ay
ɓattarɗe newe makko, to
mi wattay honnu am e
julanɗe majje, mi watta
junŋo am e wuttudu makko,
mi goondintaa.»

26 No balɗe jeetati waɗi,
aahiiɓe hawritii der suudu
kade, Toma e wondi e maɓɓe.
Dammuɗe fu e kullii, Yeesu
suppiti hakkune maɓɓe, wi'i
ɓe: «Jam wonana on!»

27 O wi'i Toma: «Waddu
honnu maa, daaru newe am;
waddu junŋo maa bo, wattu
e wuttudu am. Taa laata mo
hoolaaki, goondin tan.»

28 Toma toontii mo:
«Joomam, Alla am.»

29 Yeesu wi'i mo: «Gam a
yi'ii am, a goondinii: Barke
wonana ɓe ji'ay go goondini.»

Daliila Dewtere nee ɗo

30 Yeesu waɗii kaayeefiiji
kaayniiɗi ɗuuɗɗi goɗɗi yeeso
aahiiɓe mum ɗi winnaaka e
dewtere nee.

31 Ɗii ɗo winnaama gam
goondinon Yeesu laati nun
Cuɓaaɗo, Ɓii Alla, gam to on
goondinii mo, keɓon yonki
sabbu makko.

21

1 Ɓaawo majjum, Yeesu
wirnitanike aahiiɓe mum
kade fonŋo maayo Tiberiya.
Nani no o wirnitorii e maɓɓe:

2 Simon Piyer, e Toma
bi'eteeɗo Ciwto, e Natanayel
mo Kana, leydi Galili, e
ɓiɓɓe Jebede worɓe, e aahiiɓe
makko ɗiɗo woɓɓe, ɓee
tawdaa ɗon.

3 Simon Piyer wi'i ɓe: «Mi
yahan cuuɓaaki liyyi.» Ɓe
bi'i: «Menen bo, men jahidan
e maa.»
Ɓe jahi, ɓe naatoy laana,
der jemmaare nee ɗon, ɓe
keɓay baa goɗɗum.

4 No beeggol ummoy, Yeesu
wari e fonŋo ŋon, amma
aahiiɓe annitay naa kanko
nun.

5 Yeesu wi'i ɓe: «Sukaaɓe, on
keɓii liyyi na?» Ɓe toontii mo:
«Men keɓay!»

6 O wi'i ɓe: «Paɗɗee taaru-
wol ŋol wecco laana nyaamo,
on keɓan.» Ɓe paɗɗi ŋol. Ɓe
keɓi liyyi faa ɓe tampi wat-
tugo ŋol der laana sabbu no
liyyi ɗuuɗiri.

7 Aahiijo Yeesu mo o ɓuri
yiɗugo wi'i Simon Piyer:
«Joomiraawo nun!»

No Simon Piyer nanunoo: «Joomiraawo nun», o etti ginewol makko, o ɓornii gam funtu o wonunoo, o yanti e diyam.
8 Aahiiɓe woɓɓe wardi e laana kan, e daasa taaruwol kebbuŋol liyyi. Ɓe boɗɗoraaki fonŋo ko ɓurata kuule keme ɗiɗi.
9 No ɓe ŋabbunoo, ɓe ji'i yulɓe yiite, liyyi e peen e yowii dow mum.
10 Yeesu wi'i ɓe: «Gaddee liyyi ɗi nanŋuɗon ɗin.»
11 Simon Piyer naati laana, foodi taaruwol kebbuŋol liyyi mawɗi, hewre e lasoy ɗiɗi e sappo e tati. Baa no ɗi ɗuuɗiri nunnun fu taaruwol ŋol serkitaaki.
12 Yeesu wi'i ɓe: «Garee nyaamee!» Baa gooto e aahiiɓe ɓen suusay yamugo «An moy nun?
Gam ɓee anni Joomiraawo nun.»
13 Den Yeesu wari, etti peen e liyyi, hokki ɓe.
14 Tatawre nun ɗon ko Yeesu wirnitanii aahiiɓe mum ɓaawo no o finti.

Yeesu e yama Piyer haala

15 No ɓe nyaamdi, Yeesu yami Simon Piyer: «Simon ɓii Yuhaana, aa ɓuri ɓee ɗo yiɗugo am?» O toontii: «Ee! Joomam, aa anni mii yiɗu maa.» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»
16 Yeesu wi'i mo kade: «Simon, ɓii Yuhaana, aa yiɗimmi?» O toontii: «Ee! Joomam aa anni mii yiɗu maa!» Den Yeesu wi'i mo: «Duru baali am!»
17 O wi'i mo kade: «Simon, ɓii Yuhaana, aa yiɗimmi na?» Piyer ɓerne mum biisii, gam o wi'i ɗum de tatawre: «Aa yiɗimmi na?» Piyer wi'i mo: «Joomiraawo aa anni huune fu, aa anni bo mii yiɗu maa.» Yeesu wi'i mo: «Duru baali am ɗii.
18 Mii batee e gooŋa, e sukaanaaku maa, aa haɓɓonoo ɓelɓelol, jahaano to jiɗuɗaa, to a naywii, a ɓantan juuɗe maa, kaɓɓaneɗaa ɓelɓelol, jareɗaa to a yiɗaa.»
19 Batuuji ɗin hollan nun no Piyer maayirta, e no o teddinirta Alla. Ɓaawo majjum, o wi'i mo: «Tokkam».

Yeesu e aahiijo mum mo o ɓuri yiɗugo

20 Piyer yeeyitii, yi'i aahiijo Yeesu mo o ɓuri yiɗugo e tokki ɓe. Kanko woni bahinooɗo ley gabaare makko, wakkati ɓe kirtotoo, bi'unooɗo: «Moodibbo, moy woni jammotooɗo maa?»
21 No Piyer yi'unoo mo, yami Yeesu: «Joomam, noy oo ɗo heennyitirta?»
22 Yeesu toontii mo: «To mii yiɗii o wuura faa mi warta, ko faali maa? An ni tokkam.»
23 Haala kan sankitii caka goonɗinɓe Yeesu ike aahiijo on maayataa. Amma Yeesu wi'ay: «O maayataa». O wi'u nun: «To mii yiɗi o wuura faa mi warta, ko faali maa?»
24 Aahiijo oo ɗon nun seedii kujje ɗen, winni ɗe, emen anni bo seedaaku makko laati nun gooŋa.

Heennyitoode

25 Yeesu waɗii kujje goɗɗe ɗuuɗɗe kade: To ɗe binnaanoma gootel, gootel, mii miila duuniyaaru

nuu waawataano jaɓidingo dewte binnoytenooɗe.

Ɗerewol ŋol Pol winnani ɓe Roma

Fuddoode haala

Ɗerewol Pol ŋol ɗo e jogii ekkitinooje feere feere. Gam majjum eŋol woodi jayri mawni der waajaago linjiila e der habaru eklesiya. Jooni Pol heennyii hawritingo ceede ɗe ɓe lenyi janani hawriti gam wallugo goondiɓe Urusaliima. Pol winnii ɗerewol ŋol der jahaaŋal mum tataɓal. O wadii lebbi tati der Korintu, diga ton bo o winni ɗerewol ŋol, hakkune duuɓi 57-58.

Debbo bi'eteeɗo Fiibi, gollotooɗo der eklesiya Kenkereya nun yaari ɗerewol ŋol Roma. Kenkereya bo woddidaa e Roma.

Pol meeɗay go yahi Roma, de o yidi yahugo fu laawol maɓɓitantaako mo. Amma e non fu, oo anni goondiɓe ɗuuɓɓe der Roma ɓe o fottunoo nokkun, kamɓe o sanni der hoore 16, go o yaha Roma, o winnani ɓe ɗerewol. Der maggol o janŋinii ɓe haala kisidam e tokkontirki. O wadii ɗum gam eklesiya kan daroo der goondiinki semmidinki, gam to ekkitinooje Yahuduuɓe ɓe goondinay dimma ka, heɓa ka mawna der potal hunnuko. Ɓaawo mum no Pol heennyi faamingo ko wi'etee linjiila der hoore 1, waato baawɗe Alla kisinooje goondindo fu, o laaɓinii ɗum der haalaaji makko ɗi yeeso.

O fuddii faamingo no hakke woodiri baawɗe dow himɓe fu. Himɓe ɓe lenyi janani woodaa accitaneego yeeso Alla. Non, Yahuduuɓe bo woodaa accitaneego hakku yeeso Alla. Himɓe fu wadii hakke, ɓe fu bo, ɓe baawan daareego foonnitiiɓe gam sabbu goondinki.

Hande non ɗum laatii e Iburahiima. Ɓe kiita doyyi gam hakke Aadamu, der Almasiihu tan ɓe keɓata laatineego foonnitiiɓe.

Der hoore 6 e 7, Pol e toontoo yandɗe wanyuɓe linjiila. Amma Ruuhu e laatina en ɓiɓɓe Alla, oo walla en bo.

Hoore 9 faa 11 e batana Isira'iila e laawol no Alla suɓirta himɓe. Diga hoore 12 faa 15, Pol e bata haalaaji feere feere dow gondal hakkune goondiɓe der eklesiya e ɓe walaa der eklesiya. Hoore 16 Pol heennyitiri e cannooje.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puddinirka, 1.1-17
2. Himɓe fu e haajaa hisineego, 1.18-3.20
3. No Alla hisinirta himɓe, 3.21-4.25
4. Goonki kesi e Yeesu Almasiihu, 5.1-8.39
5. Ko Alla miilani Isira'iilaaɓe, 9.1-11.36
6. No haani goondindo yahira, 12.1-15.13
7. Haala kennyitirka e cannooje, 15.14-16-27.

Sannoore

1 Ɓerewol ŋol yiwii e am min
Pol maccuɗo Yeesu Almasi-
ihu. Mi noddaama gam mi
laatoo lilaaɗo, mi suɓaama
gam mi waajoo linjiila Alla.
2 Linjiila kan, Alla haɓɓiino
alkawal mum diga ɗum ɓooyi
diga e annabiiɓe mum, der
Dewte ceniiɗe.
3 Eka batana Ɓiɗɗo makko,
Joomiraawo meeɗen, yiwuɗo
e lenyol Dawda diga e ɓannu.
4 O hollitaama e baawɗe,
diga e Ruuhu Ceniiɗo, o laati
nun Ɓiɗɗo Alla de o fintini
mo e maayɓe. Kanko woni
Almasiihu, Joomiraawo men.
5 Diga e makko keɓumi
moyyere laataago lilaaɗo,
gam mi waɗa himɓe caka
lenyi fu goondina mo,
ɗowtanoo mo, ɓe teddina
inne makko.
6 Onon bo, on na'on caka
maɓɓe, onon ɓe Yeesu Al-
masiihu noddi.
7 Mii sanna on on fu, onon
wonɓe Roma, yiɗaaɓe Alla,
seniiɓe ɓe o noddi. Alla Baaba
meeɗen, e Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu,
hokka on moyyere e jam.

Pol e yiɗi yi'a ɓe Roma

8 Taw, mii yetta Alla am
diga e Yeesu Almasiihu
gam mooɗon on fu. Gam
goondinki mooɗon e batanee
der duuniyaaru fu.
9 Alla mo jaggantoomi e
ɓerne woore, emi waajoroo
linjiila Ɓiɗɗo mum, e anni
gooŋa nun batanmi. De
du'otoomi fu, mii siwtora
moy mooɗon fu.
10 Mii eela Alla hokkammi
laawol mi wara to mooɗon to
oo yiɗi.
11 Mii yiɗi yi'ugo on sanne,
heɓa mi seennira e mooɗon
dokkal Ruuhu gam ɗum
semmiɗina on.
12 Naa bo mi wi'a,
to mi warii to mooɗon,
deyyitinontiren en fu sabbu
goondinki kawtuki en, min e
mon.
13 Banniraaɓe, mii yiɗi an-
non, no de ɗuuɗɗum mi daar-
tii mi wara to mooɗon, amma
faa jooni mi heɓoray taw. Mii
yiɗi golle am rima ɓikkol caka
mon, hande no ɗum laatorii
to ɓe lenyi janani.
14 Doole nun mi yaha to
himɓe fu, fettuɓe gite e ɓe fet-
tay, janŋuɓe e ɓe janŋay.
15 Kanjum acci mii suunaa
waajaago on linjiila, onon
wonuɓe Roma.

Baawɗe linjiila

16 Mi sentirtaa linjiila,
gam der makka baawɗe Alla
kisinooje goondinɗo fu woni,
aran Yahuduuɓe, ɓaawo
mum ɓe lenyi janani.
17 Gam der linjiila nun
foonnitaare Alla hollitii.
Foonnitaare nen, e goondinki
tan ne heɓortoo, diga
fuɗɗoode faa heennyitirde. E
winnii der dewtere: «Poonni-
tiiɗo wuuran e goondinki.»

*Himɓe fu laati nun hak-
keeɓe*

18 Alla e hollita mone mum
diga kammu dow himɓe
ɓe hulataa mo fu, e dow
waɗooɓe ko halli e suuɗira
gooŋa der hallande mum.
19 Ko haani neɗɗo anna
dow Alla e laaɓani ɓe, gam
Alla e hoore mum hollitii ɓe
ɗum.

20 Diga Alla tagi duu-
niyaaru, ko yi'ataake e
makko, hande jon baawɗe
makko tabitiiɗe, e Allaaku
makko, e faamee diga ko o
tagi. Gam majjum, yedduɓe
woodaa laawol daɗirde.
21 Ɓee anni Alla, amma ɓe
teddinay mo hande no haani
Alla teddiniree, ɓe jettay mo
bo. Miilooji maɓɓe majjinii
ɓe. Ɓerɗe maɓɓe ɗe galaa
faamu niɓɓii.
22 Ɓee gaɗa hande wooduɓe
faamu, amma ɓe laatake
haaŋaaɓe.
23 Ɓe battontiri tedduŋal
Alla mo maayataa e tooru-
uje nandinaaɗe e himɓe
maayooɓe, e pooli, e bisaaji ɗi
koyɗe naayi, e daasotooɗum.
24 Gam majjum, Alla yoofi
ɓe ɓe gaɗa coɓuɗum, hande
no suuno ɓerɗe maɓɓe yiɗi.
Nonnon ɓe coɓinirta ɓalli
maɓɓe, kamɓe e ko'e maɓɓe.
25 Ɓe battontirii gooŋa Alla
e fewre. Ɓe teddinii ko
tagaa, ɓe caafi ɗum, ɓe acci
Taguɗo, mo yettoore wonani
faa abada. Aami!
26 Gam majjum, Alla yoofi
ɓe ɓe tokkoo suunooji maɓɓe
centiniiɗi. Rewɓe maɓɓe
wattontiri baaldal hande
no tawiraa, ɓee gaɗa ko
luudontirii e ko tawaa.
27 Hande non worɓe bo acci
waaldugo e rewɓe, witti e
waalontira hakkune mum.
Ɓee gaɗontira ko sentinii
hakkune maɓɓe. Hande
non, ɓe keɓan riiba majjere
maɓɓe.
28 No ɓe calii annitingo Alla,
kan waɗi ko o yoofi ɓe der
majjere maɓɓe, ɓe gaɗi ko
haanay waɗeego.
29 Ɓe kebbi hallande iri ney
fu, e deeɗi bonɗi, e suunooji,
e ganyaani. Ɓee kebbi kaa-
jal e warugo himɓe e kaɓe
e nyaamugo himɓe amaana.
Ɓee yoyi dow dabareeji bonɗi
e munaafitaaje. Ɓee nyo'a
himɓe.
30 Ɓee jaanca himɓe, ɓee
banyi Alla, ɓee jara hennu.
Ɓee goodi mannŋu hoore,
ɓee juro, ɓee goodi yoyre
dow dabareeji bonɗi. Ɓe
ɗowtantaako saareeji maɓɓe.
31 Ɓe galaa hakkillo, ɓe keb-
bintaa ka ɓe bati. Ɓe galaa
enɗam, ɓe galaa yurmeene.
32 Ɓee anni, sariya ka Alla
resi dow waɗooɓe iri majjum,
maayde nun, ɓe daroraaki
waɗugo ɗum tan, amma ɓee
teddina waɗanɓe ɗum bo.

2

Kiita Alla poortiika

1 To non, an kiitotooɗo
woɓɓe, baa to moy laatiɗaa,
a woodaa laawol accitaneego
hakku. To aa hiitoo woɓɓe,
hoore maa nun kiitotoɗaa,
gam ko kiitantoɗaa ɓe, kan-
jum gaɗataa.
2 Een anni Alla hiitoto
waɗooɓe huune ɗum e
gooŋaaku.
3 An kiitotooɗo woɓɓe ko aa
waɗa hande ko ɓe gaɗata, aa
miili a daɗan kiita Alla na?
4 Naa a wonu nun aa ya-
woo mannŋu neɗɗaaku Alla
e sawraare mum e munyal
mum? A annitay no Alla hol-
lii maa neɗɗaaku mum gam
tuubaa na?
5 A yoorinii ɓerne maa,
a yiɗaa tuubugo. Gam
majjum, a fooɗanan hoore

maa mone Alla mawne,
nyaanne o hollitinta mone
makko. Nyaanne mum, o
hiitoto e tawreeta makko
poonnitiika.
6 O yoɓan moy fu jaka gaɗu
muuɗum.
7 Tinniiɓe e waɗa ko woodi
e daartira tedduŋal e manŋu
e ko tabotoo, Alla hokkan ɓe
yonki tabitiiki.
8 Amma yiɗuɓe jeddi, e
saliiɓe gooŋa, e tokki ko halli,
mone e tikkere Alla yanan
dow maɓɓe.
9 Ɓillaare e jiɓayeere
ɗuuɗanan gaɗoowo ko halli
fu, aran, Yahuduuɓe, den ɓe
lenyi janani.
10 Manŋu e tedduŋal e jam
laatanto waɗooɓe ko woodi
fu, aran, Yahuduuɓe, den ɓe
lenyi janani.
11 Gam Alla suttontirtaa
himɓe.
12 Waɗuɓe hakke dow
dullere annal tawreeta fu,
halkan hinaa e tawreeta.
Amma waɗuɓe hakke e
anniri tawreeta, hiitorte e
tawreeta.
13 Hettintooɓe tawreeta
bane laatii foonnitiiɓe yeeso
Alla. Gollirooɓe ko tawreeta
bati tan, laatintee foonni-
tiiɓe.
14 Ɓe lenyi janani, woodaa
tawreeta, amma ɓee gaɗa ko
tawreeta wi'i e sago maɓɓe.
Ɓe goodaa tawreeta, amma
ɓee laatanii ko'e maɓɓe
tawreeta.
15 Ɓe kollitii golle ɗe
tawreeta yami e winnii e
ɓerɗe maɓɓe. Cuudiiɗum
ɓerɗe maɓɓe e seedanoo ɓe
ɗum. Tife miilooji ɓerɗe
maɓɓe e gaccoo ɓe, tife bo, ɗii
caloroo ɓe.
16 Ɗum hollitinto nyaanne
Alla hiitoto miilooji himɓe
cuuɗiiɗi. O waɗan ɗum diga
e Yeesu Almasiihu, hande no
linjiila ka baajotoomi bati.

Yahuduuɓe e tawreeta

17 Aa nodda hoore maa
Yahuduujo, aa darii dow
tawreeta, aa juroro Alla.
18 Aa anni ko Alla yiɗi, aa
anni suttontirgo ko woodi
gam a janŋinaama tawreeta.
19 Aa miili a fotii ardanaago
wumuɓe, kollaa wonuɓe der
niwre jayŋol.
20 Aa ekkitina ɓe galaa an-
nal, aa janŋina sukaaɓe. Aa
woodi annal e gooŋa diga e
tawreeta.
21 An janŋinoowo woɓɓe, a
janŋintaa hoore maa na? Aa
waajoo woɓɓe to ɓe bujju, go
an aa wujja!
22 Aa wi'a: «to on jeenee»,
go an aa jeena? Aa wanyi
tooruuje, go aa wujja ko woni
der cuudi majje!
23 Aa mawnitoroo
tawreeta, go aa yawna Alla
e yaartaago ka.
24 Dewtere wi'ii: «Gam
daliila mooɗon acci ɓe lenyi
janani e yenna inne Alla.»
25 E gooŋa juulnol e nafa
to a ɗowtanike tawreeta,
amma to a yaartake tawreeta,
a laatake hande a juulnaaki.
26 To mo juulnaaki waɗii ko
sariya yamata, mo juulnaaki
on fotay daareego hande ju-
ulniiɗo na?
27 Mo juulnaaki, go e
ɗowtanii ko tawreeta bati, o
hiitete an gooduɗo tawreeta
e juulnol, go a ɗowtanaaki ka.

28 Hinaa ko yi'etee yaasi
ɓannu laatinta neɗɗo
Yahuduujo, hinaa bo ko
waɗetee dow ɓannu laatii
juulnol.
29 Yahuduujo e gooŋa, woni
laatiiɗo ɗum diga der. Juul-
nol gooŋakuwol bo woni ŋol
Ruuhu waɗata der ɓerne, hi-
naa ŋol tawreeta waɗata. Iri
Yahuduujo on, Alla nun man-
ata ɗum, himɓe bane.

3

1 Den to non, ume nun
Yahuduujo ɓurdiri ɓe lenyi
janani? Ume woni nafuwe
juulnol?
2 Nafuwe majjum e
mawni dow laabi fu. Aran,
Yahuduuɓe nun Alla arti
yowani haala mum.
3 To non, to woɓɓe maɓɓe
laataaki hoolaaɓe, ɗum
haɗan Alla laataago koolaaɗo
na?
4 Waɗataako! Ɗum an-
nitinte no Alla laati nun
gooŋaajo, himɓe fu bo e laatii
fewooɓe. Gam e winnii:
«A annitinte aa laatii poonni-
tiiɗo diga e haala maa,
to a hiitaama, a jaaloto.»
5 Amma to dullere
gooŋaaku meeɗen e hol-
lita foonnitaare Alla, den
ume bi'eten? Alla laataaki
poonnitiiɗo to mone makko
ummake dow meeɗen na?
Mii bata ɗo hande no himɓe
batirta.
6 Aawo nun nun bane, Gam
to non non nun, noy Alla hi-
itortoo duuniyaaru?
7 Gam to fewre am e ɓeyda
hollugo gooŋa Alla, e teddina
mo, ume kiitanteemi hande
mi laati nun hakkeejo?
8 Woɓɓe e hallina men e
wi'a, menen nun wi'ata: «En
gaɗee ko halli gam ko wooɗi
wurtoo diga e majjum.»
Kamɓe, ɓe kiitete no haaniri.

Poonnitiiɗo walaa

9 To non, enen Yahuduuɓe
een ɓuri horiiɓe na? Aawo,
baa seɗɗa! Gam mi hollii
no Yahuduujo e mo laataaki
Yahuduujo fu na'on e baawɗe
hakke.
10 Dewtere wi'ii:
«Poonnitiiɗo walaa, baa gooto,
11 mo faamu baa gooto walaa,
daartoowo Alla walaa, baa
gooto.
12 Himɓe fu majjii, ɓe fu ɓe
biisake,
gaɗoowo ko wooɗi walaa,
baa gooto.
13 Konoli maɓɓe e nandi e
caabeeje maɓɓitiiɗe,
ɓee jammoo himɓe e ɗelle
maɓɓe.
Tondi kunnuɗe maɓɓe e
hebbi tooke, hande
bolle pure.
14 Kunnuɗe maɓɓe e hebbi
jaa'ooje e boliiɗe
naawuɗe.
15 Koyɗe maɓɓe e yawɗanoo
reyyitingo yiiyam
himɓe.
16 Halkere e bone e woni to ɓe
jahi fu.
17 Ɓe annaa laawol jam.
18 Kulol Alla walaa e ɓerɗe
maɓɓe baa seɗɗa.»
19 Een anni ko tawreeta
wi'i fu, ka wi'anay ɗum
maa wonɓe e makka. Den
kunnuɗe fu muɓɓoto, gacce
himɓe fu annitee yeeso Alla.
20 Gam majjum, walaa laat-
inteeɗo poonnitiiɗo yeeso
Alla e tokkugo tawreeta.
Gam tawreeta hollan nun
himɓe hakkeeji mum.

No Alla laatinirta himɓe foonnitiiɓe

21 Jooni, Alla hollitii laawol no o laatinirta himɓe foonnitiiɓe, hinaa e tokkugo tawreeta. Nun dewte tawreeta, e annabiiɓe seedinoo der binni.
22 Alla laatinan himɓe foonnitiiɓe gam ɓe goondinii Yeesu Almasiihu. Ɗum laatanto goondinɗo fu, gam Alla ɓurontirtaa himɓe.
23 Himɓe fu waɗii hakke, ɓe tampi yottaago tedduŋal ŋal Alla hokkata.
24 Amma Alla waɗanii ɓe moyyere, laatini ɓe foonnitiiɓe gam Yeesu Almasiihu, cooditiiɗo ɓe.
25 Kanko nun Alla laatini sadaka moytoojum hakkeeji goondinɓe yiiyam makko. Hande non Alla hollitiri foonnitaare mum e munyal mum dow hakkeeji gaɗanoodi hiitaaka.
26 O waɗii ɗum gam o hollita foonnitaare makko der wakkati ki gondɗen jooni. Ɗum hokkii mo laawol laataago poonnitiiɗo e laatingo goondinɗo Yeesu fu poonnitiiɗo.

27 Ume nun horii ko jurortee kade? Goddum walaa! E sariya kaye? E ɗowtanaago tawreeta na? Gam Alla daarataa ɗowtanaago tawreeta, goondinki tan o daarata.
28 Gam emen miili e goondinki nun neddo laatinirtee poonnitiiɗo, hinaa gam tokkugo tawreeta.
29 Naa Alla laati nun Alla mo Yahuduuɓe tan na? O laataaki Alla ɓe lenyi janani na? Seko walaa, o laati nun Alla ɓe lenyi janani bo.
30 Alla gooto nun woni. Kanko laatinta juulniiɓe foonnitiiɓe sabbu goondinki maɓɓe. Kanko bo laatinta ɓe juulnaaki foonnitiiɓe sabbu goondinki maɓɓe.
31 Den fu, en moytan nun tawreeta gam en goondinii na? Abada! En moytataa ka, amma een tabbitina ka!

4

Goondinki Iburahiima

1 Ume bi'eten dow Iburahiima maama lenyol meeɗen? Ume o heɓi?
2 To Iburahiima laatinaama poonnitiiɗo gam gaɗu mum, den o waawan ko mawnitii, amma yeeso Alla bane.
3 Gam Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii Alla, go Alla daari mo poonnitiiɗo sabbu goondinki makko.»
4 To goddo gollake, sey joomum yoɓee joddi mum, moyyere bane o waɗanaa, ko haanani mo nun.
5 Hande jon bi'en goddo waɗay golle, amma o goondinii Alla laatinoowo hakkeeɓe foonnitiiɓe. Alla daaran mo poonnitiiɗo gam goondinki makko.
6 Hande nun Dawda batirani barke ɗe neddo heɓata to Alla, baa to o waɗay gaɗu geetu. O wi'i:
7 «Barke laatanii ɓe boofi mum yaafaa, e ɓe hakke mum moytaa.
8 Barke laatanii neddo mo Joomiraawo limay hakkeeji mum.»

9 Barke ɗen juulniiɓe tan
nun resanaa ɗe na? ɗe
laatanaaki ɓe juulnaaki na?
Gam en bi'ii: «Alla daarii
Iburahiima poonnitiiɗo gam
goonɗinki mum.»
10 Wakkati dey nun ɗum
laatanii Iburahiima? De
o juulnii na? Naa, de o
juulnaaki? De o juulnii bane,
amma diga o juulnaakino
nun.
11 Alla hokkii mo juulnol,
ŋol laatii alaama foonnitaare
ne o heɓi. E goonɗinki o
heɓi ɗum diga o juulnaakino.
Hande non, o laatorii maama
goonɗinɓe fu, ɓe juulnaaki,
gam kamɓe bo ɓe daaree
foonnitiiɓe.
12 O laatake bo baaba juul-
niiɓe. Ɓe daroraaki juulnol
tan nun batananmi, amma
tokkuɓe laawol goonɗinki
maama meeɗen Iburahiima,
diga o juulnaaki.

Alkawal Alla

13 Iburahiima e lenyol
mum haɓɓanaama alkawal
rona duuniyaaru nu. Hinaa
gam oo tokkii tawreeta. O
haɓɓanaama alkawal ŋal
gam foonnitaare makko ne
o heɓiri goonɗinki.
14 Gam majjum, to tokkugo
tawreeta nun hokkata
donnu, den mum goonɗinki
laatake baanji, alkawal bo
moytaama.
15 Tawreeta waddan nun
mone Alla. To tawreeta
walaa, yaartaago ka bo walaa.
16 Gam majjum, alkawal
Alla dow goonɗinki nun
darii, gam ŋal laatoo e
moyyere dow lenyol Ibu-
rahiima fu. Hinaa tokkuɓe
tawreeta tan ŋal laatanii,
amma goonɗinɓe hande no
Iburahiima laatiiɗo maama
meeɗen en fu goonɗiniri.
17 Dewtere wi'ii: «Mi waɗii
maa baaba himɓe lenyi
ɗuuɗɗi.» (Iburahiima woni
maama meeɗen en fu,) yeeso
Alla mo o goonɗini. Alla
pintinoowo maayɓe, laati-
noowo ko walaano laatoo.
18 Iburahiima hoolake,
wakkati daliila hoolaago
walaa. O hoolake, o goonɗini,
nun nun o laatorii baaba
himɓe lenyi ɗuuɗɗi, hande no
Alla wi'unoo mo: «Nii lenyol
maaɗa laatoyto.»
19 Goonɗinki Iburahiima
tampay, baa no duuɓi makko
waɗan hewre. Oo anni ɓannu
makko faanake maayugo,
Saratu debbo makko bo
rimataa kade.
20 O waɗay seko dow alka-
wal Alla, o saloo goonɗingo.
Amma goonɗinki makko
semmiɗinii mo, o teddini
Alla.
21 O tabbitini no Alla e
woodi baawɗe hebbingo
alkawal mum.
22 Gam majjum, Alla daari
mo poonnitiiɗo.
23 Amma hinaa gam
makko tan ɗum winnaa: «O
daaraama poonnitiiɗo.»
24 Gam meeɗen nun,
enen bo, Alla daaran
goonɗinki men. En goonɗinii
Alla pintinɗo Joomiraawo
meeɗen Yeesu diga maayɓe.
25 Yeesu on maayi gam
boofi meeɗen, o fintinaama
gam laatineɗen foonnitiiɓe.

5

Almasiihu waddii jam hakkune men e Alla

1 En laatinaama foonnitiiɓe
gam en goondinii. Jooni
jam wadii hakkune meeɗen
e Alla, sabbu Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu.
2 Kanko yottini en moyyere
Alla ne gonuɗen e muuɗum
jooni. Ɗum laatake gam
goondinki meeɗen. Een
juroro hoolaare heɓugo geɗu
der teddunɲal Alla.
3 Hinaa kanjum tan, een ju-
roro bo tooraaji meeɗen, gam
een anni tooraaji riman mun-
yal.
4 Munyal e rima hoolaare
semmidinne. Hoolaare
semmidinne e wadda
heɗaago ko warata yeeso.
5 Hoolaago ko warata
yeeso majjintaa en, gam
Alla wattii yidde mum der
ɓerɗe meeɗen, diga e Ruuhu
Ceniiɗo mo o hokki en.

6 Gam wakkati de en
galaano semme, den nun
Almasiihu maayani en, enen
hakkeeɓe no wakkati ki o suɓi
yottii.
7 E sadi neɗɗo nootoo
maaya gam poonnitiiɗo.
Waɗoto neɗɗo nooto maaya
gam neɗɗo geeto.
8 Amma Alla hollitii en
yidde mum. Gam Almasi-
ihu maayanii en wakkati
laatinoɗen hakkeeɓe.
9 To en laatinaama foonni-
tiiɓe gam yiiyam Almasiihu,
den kan, een anni en daɗan
mone Alla sabbu makko.
10 Wakkati laatinoɗen
wayɓe Alla, o weldinii en e
hoore makko diga e maayde
Ɓiyiiko. Jooni en beldii e
makko, to non non en keɓan
hisineego gam yonki Ɓiyiiko.

11 Kanjum tan bane, een ju-
roro Alla sabbu Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu,
beldinɗo en e makko jooni.

Aadamu e Almasiihu

12 Diga e neɗɗo gooto nun
hakke naatiri duuniyaaru.
Diga hakke bo maayde wari,
go ne sankitii dow himɓe fu,
gam ɓe fu ɓe gadii hakke.
13 Diga tawreeta waray,
hakke na'onno der du-
uniyaaru, amma ɗe li-
maakano, gam tawreeta
walaano.
14 E non fu maayde nun
laamii diga Aadamu faa yottii
Muusa. Ne laamake baa dow
ɓee ɗo waɗay hakke hande ɗe
Aadamu waɗuno.
Aadamu on woni misaalu
garoowo.
15 Dokkal Alla foonnataake
e hakke Aadamu. E gooŋa,
himɓe ɗuuɓɓe maayii gam
hakke neɗɗo gooto. Amma
enɗam Alla, e moyyere ne o
waɗani ɗuuɓɓe diga e neɗɗo
gooto, waato Yeesu Almasi-
ihu, e ɓuri nun mawnugo.
16 Kade bo dokkal Alla, e
hakke neɗɗo gooto, gootum
bane. Gam kiita warii diga
e hakke neɗɗo gooto. Ɓaawo
boofol gooto, Alla doyyii
himɓe fu kiita. Amma ɓaawo
boofi ɗuuɗɗi, dokkal moyyere
Alla wari, laatini ɗuuɓɓe
foonnitiiɓe.
17 Diga e hakke neɗɗo
gooto, maayde laamii dow
himɓe fu gam neɗɗo gooto on.
Amma ko neɗɗo gooto wadi, e
ɓuri mawnugo. O hokkorii ɓe
moyyereeji makko, o laatini
ɓe foonnitiiɓe. Ɓe keɓan
yonki, ɓe laamodoo e makko.

18 Boofol neɗɗo gooto accii himɓe fu doyyaa kiita. Hande
non bo gaɗu geetu ŋu neɗɗo
gooto waɗi acci himɓe fu heɓi
foonnitaare, hokkaa yonki.
19 Dullere ɗowtaare neɗɗo
gooto accii himɓe ɗuuɓɓe
laatii hakkeeɓe. Hande non
bo ɗowtaare neɗɗo gooto
accirta himɓe ɗuuɓɓe laatoo
foonnitiiɓe.
20 Tawreeta Muusa warii
gam hakke ɓeydoo. Amma
to hakke ɓeydii, ɗon nun
moyyere Alla ɓuri ɓeydaago.
21 Hakke acci maayde
laamii. Hande non bo
foonnitaare acciri moyyere
Alla laamii gam keɓen yonki
tabitiiki ki Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu
hokkata.

6

Maayidingo e fintidingo e Almasiihu

1 Den mum, ume bi'eten?
En tabitinto nun waɗugo
hakke gam moyyere Alla
ɓeydoo na?
2 Waɗataako! Gam dow
wecco hakke, en maayii. Noy
kade buurirten der majje?
3 E gooŋa on annaa enen
waɗanaaɓe batisi e inne
Yeesu Almasiihu, en kawtii
e maayde makko na?
4 Diga e batisi, en maayii,
uwidaɗen e makko. Almasi-
ihu fintii e maayɓe sabbu
baawɗe Baaba teddude,
hande non enen bo, bu-
urirten gonki kesi.
5 To en kawtii e makko
dow maayde nandune e ne
makko, en pintan bo hande
no o fintiri.
6 Een anni jikku meeɗen
kiinŋu tiggidaama e makko
dow leggal palaaŋal. Ɗum
waɗaama, heɓa ɓannu
meeɗen hakkewol halka,
gam to en laatoo kade
maccuɓe hakke.
7 Gam to goɗɗo maayii,
hakke woodaa baawɗe dow
makko.
8 To en maaydii e Almasi-
ihu, een koolii no en buuri-
dan e makko bo.
9 Een anni Almasiihu
pintuɗo diga maayɓe, maay-
ataa kade. Maayde woodaa
baawɗe dow makko.
10 Almasiihu maayii, de
woore gam hakke, ɗum heyii
faa abada. Jooni oo wuuri,
gam Alla bo o wuuri.
11 Hande non, onon bo,
daaree ko'e mon hande
maayuɓe dow wecco hakke,
den buuranon Alla sabbu
Yeesu Almasiihu.
12 Gam majjum, to on
accee hakke laamanoo ɓalli
mooɗon maayooji, to on
ɗowtanee suunooji majji.
13 To on kokkee hakke
jokkule ɓalli mooɗon ɗe
gaɗira ko foonnitaaki. Amma
kokkee Alla ko'e mooɗon. On
maayiino, jooni oon buuri.
To non kokkee mo jokkule
mooɗon, ɗe laatoo gaɗirɗum
ko foonnitii.
14 To on accee hakke laa-
manoo on, gam der tawreeta
bane gonuɗon, amma der
moyyere Alla.

Gollantooɓe foonnitaare

15 Ume kade? En tokkoto
nun waɗugo hakke gam
der moyyere nun gonuɗen
hinaa der tawreeta na? Ɗum
waɗataako!

16 On annaa na? Mo
gaɓuɓon ko'e mon maccuɓe
mum, gam ɓowtanoɓon ɓum,
kanko ɓowtantoɓon. Waɓoto
hakke nun, jaarooje der
maayde, ɓum bo ɓowtaare
jaaroore der foonnitaare.
17 Yettoore laatanoo Alla!
On laatikeno maccuɓe hakke,
amma jooni on ɓowtanake e
ɓerɓe mooɓon fu janŋinol ŋol
janŋinaɓon.
18 On dinɗinaama diga e
hakke, on laatake gollan-
tooɓe foonnitaare.
19 Mii bata ɓo hande no
himɓe woowi batirgo, gam
tampere mooɓon. On kokki-
ino ɓalli mooɓon, gaɓuɓon
ko tuuni e ko wuurii, oon
gaɓa ko halli. Hande non
jooni bo, kokkee ɓalli mooɓon
laatoɓon gollantooɓe ko foon-
nitii gam laatoɓon seniiɓe.
20 Wakkati laatinoɓon
maccuɓe hakke, foonnitaare
woodaano baawɓe dow
mooɓon.
21 Ume keɓunoɓon no
gaɓunoɓon ko centirton
jooni? Heennyitirde majjum
laati nun maayde.
22 Amma jooni, on
dinɗinaama e hakke. On
laatike maccuɓe Alla, riiba
majjum laatii laaɓineego.
Heennyitirde majjum laati
yonki tabitiiki.
23 Riiba hakke, maayde
nun. Amma kokkal Alla laati
nun yonki tabitiiki der kaw-
tal men e Yeesu Almasiihu
Joomiraawo meeɓen.

7

Goondindo firtake e tawreeta

1 Banniraaɓe, mii badda
on hande annuɓe tawreeta.
Oon anni tawreeta dawran-
taa maa neɗɗo to emo wuuri.
2 Hande non debbo
ɓaŋaaɓo, tawreeta haɓɓii ɓum
e gorum wakkati guurnam
goriiko. Amma to goriiko
maayii, o firtake e tawreeta
kaɓɓunooka mo e goriiko.
3 Amma to o laatike debbo
goɗɗo diga goriiko e wuuri,
o noddete jeenoowo. Amma
to goriiko maayii, o firtake
e tawreeta, o noddataake bo
jeenoowo baa to gorko goɗɗo
hoowii mo.
4 Hande non ɓum laatii e
mooɓon onon bo, banniraaɓe
am. Sabbu maayde Almasi-
ihu on pirtaama e tawreeta.
On laatake jeyde Almasiihu
mo Alla fintini diga maayɓe
gam gaɓen ko fottanta Alla.
5 Wakkati gaɓetenno ko
suunooji ɓalli men yiɗi,
en tokkiino giɗaaɗi hakke
yiwuɓe e tawreeta. Tawreeta
kan gollotono der men e
yaara en e maayde.
6 Amma jooni, en pirtaama
e tawreeta, en maayii dow
wecco makka. Gam majjum
en caafirtaa Alla e laawol ki-
inŋol ŋol tawreeta binnaaka.
Amma een caafa mo e laawol
kesol ŋol Ruuhu makko.

Tawreeta moytataa hakke

7 Den, ume bi'eten kade?
Tawreeta laati nun hakke
na? Abada! Amma, diga
e tawreeta nun annirmi
ko woni hakke. Gam mi
annataano ko woni suuno
to tawreeta wi'ayno: «Taa
suuna.»
8 Hakke heɓii laawol diga
e umuroore, ɓe gattimmi

suunooji iri ɗiye fu. Gam to
tawreeta walaa, hakke bo
waatii.
9 Naane, ko mi annaano
tawreeta, emi wuurunoo.
Amma no umuroore wari,
hakke heɓii baawɗe,
10 den min, maayumi.
Umroore kaanunoone
hokkammi yonki, waddanii
am maayde.
11 Gam hakke heɓii laawol
diga e umuroore, yoyrimmi,
yaarimmi der maayde.
12 Hande non, tawreeta e
laatii ceniika. Umroore bo
e laatii seniine, foonnitiine,
wooɗune.
13 Jooni, ko wooɗi laatanike
am maayde na? Abada!
Amma gam hakke hollitoo
no ɗe laati nun hakke e
gooŋa, ɗe gollirii ko wooɗi,
go ɗe barimmi. Hande non,
diga e umuroore, hakke heɓi
hollitiri hallande mum fu.

Haɓidingo e hakke

14 Een anni tawreeta yiwii
diga Ruuhu. Amma min,
mii laatii neɗɗo tampuɗo, mii
laatii maccuɗo hakke.
15 E gooŋa, mi faamataa
ko gaɗanmi. Ko jiɗumi,
mi waɗataa ɗum, amma ko
banyumi, gaɗanmi.
16 To mii waɗa ko mi yiɗaa,
eɗum hollita no mi nootake
tawreeta e wooɗi.
17 Jooni, min bane waɗata
ko gaɗanmi, hakke gonuɗe
der am waɗata ɗum.
18 Gam mii anni, ko
wooɗi walaa der am, waato
der ɓannu am. Mii yiɗi
waɗugo ko wooɗi, amma mi
waawataa ko waɗi ɗum.
19 Mii yiɗi waɗugo ko
wooɗi, amma mi waɗataa
ɗum. Kalluɗum ko mi yiɗaa
gaɗanmi.
20 To mii waɗa ko mi yiɗaa,
min bane waɗata ɗum, amma
hakke gonuɗe der am waɗata
ɗum.
21 Daa ko ji'umi e waɗoo
der am: mii yiɗi waɗugo ko
wooɗi, amma go kalluɗum e
takkii am.
22 Der luggudum ɓerne am,
mii seyorii tawreeta Alla.
23 Amma mii yi'a tawreeta
gokka der am, kaɓidoowa
e tawreeta ka hakkillo am
jaɓi. Ka laatinimmi maccuɗo
tawreeta hakke gonuɗe der
am.
24 Kayto! Mii laatii
neɗɗo jurminiiɗo! Moy
rindintammi e ɓannu maay-
oowol ŋol?
25 Yettoore laatanoo Alla,
diga e Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu!
Min, der hakkillo am, mi
laati nun maccuɗo tawreeta
Alla, amma der am, mii
maccuɗo tawreeta hakke.

8

*Goonki mo Ruuhu Alla du-
rata*
*(Galaatiya 3.13-14, 5.16-
25)*

1 Gam majjum, jooni,
hawtuɓe e Yeesu Almasiihu
doyyataake kiita.
2 Gam tawreeta Ruuhu e
hokka yonki to goɗɗo hawtii
e Yeesu Almasiihu. Kanka
rindinimmi diga tawreeta
hakke, e maayde.
3 Tawreeta Muusa wa-
awayno ko waɗi ɗum gam
tampere ɓannu. Amma Alla
waɗii ɗum. O liloy Ɓiyiiko tii
etti ɓannu nanduŋol e ɓannu

hakkeeɓe gam o firta ɓe diga hakke. Hande non o hiitorii hakke gollotooɗe der ɓalli meeɗen.
4 O waɗii ɗum gam foonnitaare ne tawreeta yami, hebba dow meeɗen. Hande non, en jahataa kade no ɓannu yiɗiri, amma no Ruuhu yiɗiri.
5 Tokkiiɓe jiɗaaɗi ɓannu, ko ɓannu yiɗi ɓe miijantoo. Amma tokkiiɓe Ruuhu, ɗum Ruuhu ɓe miijantoo.
6 Tokkugo jiɗaaɗi ɓannu, maayde nun. Amma tokkugo ko Ruuhu yiɗi, yonki e jam nun.
7 Tokkuɗo jiɗaaɗi ɓannu laati nun ganyo Alla. O ɗowtantaako tawreeta Alla, o waawataa du ko ɗowtanii ka.
8 Waɗooɓe ko ɓalli mum yiɗi waawataa ko fottani Alla.

9 Onon kan, on tokkaaki jiɗaaɗi mooɗon, amma Ruuhu Alla, to Ruuhu on e woni e mooɗon kan. Mo walaa Ruuhu Almasiihu, laataaki mo makko.
10 To Almasiihu na'on der mooɗon, e non fu ɓalli mooɗon maayan gam hakke, amma ruuhu mooɗon wuuran gam on laatinaama foonnitiiɓe.
11 Alla fintinii Yeesu diga maayɓe. To Ruuhu makko na'on der mooɗon, den kan pintinɗo Yeesu Almasiihu diga maayɓe, hokkan ɓalli mooɗon maayooji yonki, diga e Ruuhu makko gonuɗo der mooɗon.

12 To non non, banniraaɓe, een jogii nyamaane. Amma hinaa nyamaane suunooji ɓalli jogiɗen gam gonoɗen no ɗi jiɗiri.
13 To oon tokki jiɗaaɗi ɓannu, on maayan. Amma to on barii ɗi diga e Ruuhu Alla, on buuran.
14 Gam ɓe Ruuhu Alla ɗowata fu, kamɓe nun laatii ɓiɓɓe Alla.
15 Ruuhu mo Alla hokki on laatinay on maccuɓe, hakko gonoɗon kade der kulol. Amma o laatinii on ɓiɓɓe Alla. Ruuhu acci een nodda Alla «Abba» waato Baaba.
16 Ruuhu Ceniiɗo e hoore mum, e seedanoo ruuhu meeɗen, en laati nun ɓiɓɓe Alla.
17 To een laatii ɓiɓɓe Alla, en donan ko Alla resani himɓe mum. En donidan ɗum e Almasiihu. To en toorodike e makko, en donidan bo tedduŋal e makko.

Tedduŋal garoowal

18 Mii anni tooraaji meeɗen ɗi jooni, foonnataako e tedduŋal garoowal, ŋal Alla suppitinanoyta en.
19 Ko tagaa fu e haaɓi yi'a wakkatiire ne o hollitinta tedduŋal ɓiɓɓe makko.
20 Gam ko tagaa fu naatinaama der jeyaanaaku, ɗum laatinaa baanji, hinaa e yidde majjum, amma sabbu naatinɗo ɗum e maggu. Amma e non, hoolaare na'on.
21 Ko Alla tagi fu firtete e jeyaanaaku halkere. Den ɗum heɓa rinɗineego e tedduŋal ŋal ɓiɓɓe Alla heɓata.
22 Gam een anni, faa jooni, tagaaɗum fu e uuma e tooroo hande debbo dimoowo.

23 Tagaaɗum tan bane
tooroto. Baa enen ɓe Alla
hokki Ruuhu mum hande
kokkal artuŋal, een uuma.
Enen bo, een kaaɓi Alla
rindīna ɓalli meeɗen, laatina
en ɓiɓɓe mum.
24 En kisinaama, amma een
keɗii taw. To een ji'a huune
ko tammihiɗen heɓugo, ɗum
laataaki kade tammuwe.
Moy nun tammihintoo ko
yi'i?
25 Amma to een tammihii
ko en ji'ataa yottoto, en ket-
tinto ɗum e munyal.
26 Hande non bo Ruuhu
e wara wallugo en der
tampe meeɗen. En annaa
du'aago hande no haani.
Amma Ruuhu e hoore mum
e du'anoo en e uumaali ɗī
neɗɗo waawataa ko bati.
27 Alla annuɗo ko woni der
ɓerɗe himɓe e anni ko Ru-
uhu yiɗi. No Alla yiɗiri bo,
nun nun Ruuhu du'orantoo
himɓe makko.
28 Een anni bo, ko Alla
waɗata fu, oo waɗa ɗum gam
booɗɗum yiɗuɓe mo, kamɓe
ɓe o suɓi hande no o resiri.
29 Himɓe ɓe Alla anni diga
aran, o suɓii ɓe diga fuɗɗoode
ɓe nanda e Ɓiyiiko. Den Ɓiyiiko
laatoo afo caka banniraaɓe
ɗuuɓɓe.
30 Ɓe o suɓi diga fuɗɗan, o
noddii ɗum. Ɓe o noddi bo, o
laatinii ɗum foonnitiiɓe. Ɓe o
laatini foonnitiiɓe, o teddinii
ɗum.

Walaa ko seennata en e yidde Alla

31 Ume bi'eten kade dow
haala kan? To Alla e wondi
e meeɗen, moy waawata ko
haɓidi en?
32 Kanko, mo saloraaki
Ɓiyiiko, amma o hokkitirii mo
gam meeɗen en fu. Noy woni
o hokkirtaa en ko o woodi fu
e moyyere, diga e Ɓiyiiko?
33 Moy nun gaccoto ɓe Alla
suɓi? Walaa! Gam Alla nun
laatinta ɓe foonnitiiɓe!
34 Moy waawata ko doyyi
ɓe kiita? Walaa! Yeesu
Almasiihu maayii gam
maɓɓe. Ko ɓuri fu, o fintii, o
na'on jooɗii nyaamo Alla, oo
du'anoo en.
35 To non non, moy nun
waawata ko seenni en e
yidde Almasiihu? Ɓillaare na,
jiɓayeere na, tooreego na,
rafo na, talakaaku na, kaliire
na, naa kaafahi?
36 Hande no Dewtere wi'i:
«Gam maaɗa acci emen gonii
nyalaane fu der kaliije
maayde,
emen daaraa hande baali ki-
iseteeɗī✡.»
37 Amma der huune ɗum
fu, en keɓii jaalorgal sabbu
jiɗuɗo en.
38 Gam mii anni, walaa
ko seennata en e yidde
makko. Baa maayde, baa
guurnam, baa malaykaaɓe,
baa baawɗeeji, baa ko warata
jooni, ɗum bo ko waroyta
yeeso, ɗum bo semme gom,
39 baa baawɗeeji gonuɗī dow,
ɗum bo baawɗeeji gonuɗī ley,
to ɗum bo tagaaɗum gom,
walaa e majjum ko seennata
en e yidde Alla nee ɗo hawti
en e Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu.

9

Pol e wullana himɓe lenyol

✡ **8:36** Jabuura 44.23.

mum
(Galaatiya 4.22-31)

1 Ka batanmi ɗo gooŋa nun. E inne Almasiihu, mi fewataa. Cuudiiɗum ɓerne am bo e seedanoo am diga e Ruuhu Ceniiɗo no gooŋa nun batanmi.

2 Ɓerne am e biisii puy, mii woodi toora ka heennyataa, der ɓerne am.

3 Mi wanyay laataago jaa'aaɗo, mi seenniree e Almasiihu to ɗum nafanno banniraaɓe e baabiraaɓe am, ɓe lenyol am.

4 Kamɓe woni Isira'iilaaɓe, ɓe Alla laatini ɓiɓɓe mum, holli ɓe tedduŋal mum. Ɓe keɓii alkawalji e tawreeta. O hollii ɓe no ɓe caafirta mo, o batii ɓe o waɗanan ɓe huune ɗuuɗɗum.

5 Kamɓe laatii yiwuɓe diga e kaakiraaɓe amen. Almasiihu bo yiwii e lenyol ŋol. Kanko woni Alla jintuɗo huune fu, yettoore laatanoo mo faa abada. Aami!

6 To non non haala Alla tampu nun na? Gam yiwuɓe e lenyol Isira'iila fu bane woni Isira'iilaaɓe.

7 Yiwuɓe e lenyol Iburahiima fu bane woni ɓiɓɓe makko. Gam Alla wi'i Iburahiima: «Diga e Isiyaaku keɓataa lenyol innitirteeŋol inne maa».

8 Ko ɗum yiɗi wi'ugo woni: rimaaɓe e ɓannu bane laatii ɓiɓɓe Alla, sey rimaaɓe dow alkawal Alla. Kamɓe nun limetee der lenyol makko.

9 Gam Alla haɓɓanii mo alkawal wi'i: «Mi wittaan mawuuri hande nii, mi tawan Saratu rimii ɓiɗɗo gorko.»

10 Ɗon tan bane. Rebeka bo heɓii reedu siwtuɓe. Baaba maɓɓe nun Isiyaaku, maama meeɗen.

11 Sukaaɓe ɓen rimaakano taw, ɓe gaɗay ko woodi, ɗum bo ko halli. E nun fu, ko Alla resi nun waɗata. Cuɓol makko daraaki dow gaɗu, amma dow no o resiri, kanko cuɓoowo.

12 Alla wi'i Rebeka: «Mawniraawo jagganto miiraawo.»

13 Hande ko winnaa: «Yaakuubu jiɗumi, Isuwa banyumi✡.»

14 Den, ume bi'eten? Ko Alla waɗata foortaaki na? Abada!

15 Nani ko o wi'i Muusa: «Mi enɗoto mo enɗotoomi, mi yurmoto mo jurmotoomi.»

16 Hande non, cuɓol Alla daraaki dow sago neɗɗo, ɗum bo dow anniya mum, amma diga e Alla enɗotoodo ɗum yiwi.

17 Gam Dewtere batii dow Fiirawna, wi'i: «Mi suɓii maa e sago am gam mi hollita baawɗe am dow maa, kade bo gam inne am sankitoo e duuniyaaru fu✡».

18 Den, Alla enɗoto mo yiɗi, yoorinan ɓerne mo yiɗi.

19 A yaman am bi'aa: «Ume acci ko Alla e gaccoo himɓe? Moy waawata ko salii sago makko?»

20 Amma an, moy laatiɗaa faa jeddontiraa e Alla? Fayande waawan ko yami mahuɗo ɗum: «Gam ume ko mahirɗaa am ninni na?»

21 Mahoowo payanɗe woodaa hoore mum waɗa ko

✡ **9:13** Malakiya 1.2-3 ✡ **9:17** Wurtaago 9.16

yiɗi e loope goote ɗen na? E
loope goote ɗen, o waawan
ko mahi payanɗe goɗɗe ɗe
tedduŋal, o maha goɗɗe bo ɗe
walaa tedduŋal.
22 Alla yiɗii hollitingo
mone mum e baawɗe mum.
Amma o munyanii himɓe
puy, kamɓe haanannooɓe
mone makko, resanooɓe gam
halkere.
23 O waɗii ɗum gam
hollitingo tedduŋal makko
manŋal dow ɓe o enɗii. O
siriyake ɗum gam ɓe o yiɗi
teddingo.
24 Himɓe ɓen woni enen
ɓe o noddi, hinaa caka
Yahuduuɓe tan, amma e caka
ɓe laataaki Yahuduuɓe bo.
25 Kanka nun Alla bati e
dewtere annabi Hose'a o wi'i:
«Lenyol ŋol laataakino lenyol
am,
mi noddan ŋol lenyol am,
lenyol ŋol yiɗaakano,
mi noddan ŋol lenyol am
jiɗaaŋol.
26 Kade bo, to ɓe bi'etenoo, ɓe
laataaki himɓe am,
ton ɓe noddetee ɓiɓɓe Alla mo
yonki✡.»
27 Annabi Esaaya bo batii
haala Isira'iilaaɓe, wi'i: «Baa
to ɓiɓɓe Isira'iila ɗuudii
hande jaaneeri maayo,
woɓɓe maɓɓe tan hisintee.
28 Gam Joomiraawo heb-
binan law haala ka o bati fu,
deydey, dow leydi ɗo.»
29 Kade bo non Esaaya
wi'unoo diga ɓooyɗum:
«To Joomiraawo hooreejo ko-
nunkeeɓe accanayno
en lenyol baa seɗɗa,
en laatotono hande Sodoma,
en nandanno e Gomora.»

Isira'iilaaɓe ɗowtanaaki Alla

30 Den, ume bi'eten? Himɓe
ɓe lenyi janani dartayno
laatoo foonnitiiɓe yeeso Alla,
amma ɓe keɓii ɗum diga e
goonɗinki.
31 Amma Isira'iilaaɓe
dartuɓe foonnitaare diga e
tokkugo tawreeta, waaway
ko heɓi ɗum.
32 Gam ume nun? Gam ɓe
dartiray ɗum e goonɗinki. E
anniya maɓɓe nun ɓe dartiri
ɗum, go ɓe pergi dow hayre
doyyoore ɓe.
33 Dewtere wi'ii:
«Mi yowii dow Siyoona hayre
fergeteene,
tepaare doyyoore himɓe.
Amma goonɗinɗo ne fu
sentintaake abada!»

10

1 Banniraaɓe, mii yiɗi e
ɓerne am fu, Isira'iilaaɓe
hisa. Kanjum eelanmi Alla.
2 Mii seedanoo ɓe no ɓee
goodi tinnaare gam Alla,
amma ɓe galaa annal.
3 Ɓe annaa laawol ŋol Alla
laatinirta himɓe foonnitiiɓe.
Den ɓe dartani ko'e maɓɓe
no ɓe laatortoo foonnitiiɓe.
Ɓe jiɗay ɗowtanaago Alla e
laawol ŋol o laatinirta himɓe
foonnitiiɓe.
4 Almasiihu yottinii
tawreeta, gam goonɗinɗo mo
fu laatinee poonnitiiɗo.

Goonɗinɗo Almasiihu fu hisan

5 Muusa winnii dow
haala foonnitaare yiwune e
tawreeta, wi'i: «Neɗɗo fu
tokkuɗo tawreeta, wuuran
diga e makka.»

✡ **9:26** Esaaya 1.9; Laatanooji 19.24-25

6 Amma foonnitaare
yiwune e goondinki wi'i:
Taa wi'u der ɓerne maa
«Moy eencata dow kammu?»
Jippingo Almasiihu nun ɗon.
7 Taa wi'u der ɓerne maa
bo: «Moy mutata der leydi?»
Wurtingo Almasiihu diga
hakkune maayɓe nun ɗon.
8 Den, ume haala kan bati?
«Haala Alla e ɓadii maa, ka
na'on der hunnuko maa, e
der ɓerne maa.» Haala kan
woni habaru goondinki ki
men baajotoo.
9 To a batii e hunnuko maa
Yeesu nun laatii Joomiraawo,
go goondinɗaa der ɓerne maa
Alla fintinii mo diga maayɓe,
den a hisan.
10 Gam goondinɗo e ɓerne
mum fu, Alla laatinan ɗum
poonnitiiɗo. Batuɗo e hun-
nuko mum bo, Alla hisinan
ɗum.
11 Dewtere wi'ii: «Goondinɗo
fu sentintaake.»
12 Walaa ko suttontiri
Yahuduujo e mo laataaki
Yahuduujo. Ɓe fu Joomi-
raawo gooto ɓe goodi. Kanko
nun hokkata noddanɓe mo fu
jawdi makko.
13 Gam «nodduɗo inne
Joomiraawo fu, hisan.»

14 Amma noy ɓe noddirta
inne mo ɓe goondinay? Noy
ɓe goondinirta mo ɓe nanay
habaru muuɗum? Noy ɓe
nanirta habaru makko to
baajotooɗo walaa?
15 Noy himɓe waajortoo to
ɓe lilaaka? Dewtere wi'ii:
«Ume woodi hande koyde fi-
inooɓe habaruuji beldi.»
16 Amma himɓe fu bane
ɗowtanii linjiila kan. Hande
no Esaaya wi'i: «Joomiraawo,
moy nun goondini waaji
amen?»
17 Hande non, goondinki e
yiwa diga e nanugo, ko nane-
tee bo e yiwa diga e haala Al-
masiihu.
18 Amma mii yama kaa
ɗo: Isira'iilaaɓe nanay woni
na? E gooŋa ɓe nanii! Gam
dewtere wi'ii:
«Daaɗe maɓɓe nanaama der
duuniyaaru fu,
Haala maɓɓe yottike kaddi
leydi.»
19 Mii yama kade: Isira'iilaaɓe
faamay woni na? Muusa artii
wi'i:
«Mi waɗan nawniraagu
mooɗon ummoo dow
lenyol ŋol on gattiray,
Mi accan mone mooɗon
ummoo dow lenyol ŋol
walaa annal.»
20 Ɓaawo mum Esaaya hulay
wi'ugo:
«Himɓe ɓe dartayno am yiitii
am,
mi hollitanike himɓe ɓe
yamanay am.»
21 Amma dow Isira'iilaaɓe, o
wi'i: «Nyalaane fu mii weedi
juuɗe am gam jaɓugo himɓe
nanaruuɓe e yeddooɓe.»

11

Alla woppay Isira'iilaaɓe

1 Mii wi'a: Alla woppu nun
himɓe muuɗum na? O wop-
pay ɓe! Gam min bo mi laati
nun Isira'iilaajo, taaniraawo
Iburahiima, mi yiwii e lenyol
Benyamin.
2 Alla woppay himɓe
muuɗum ɓe o suɓi diga
fuddoode. Oon anni ko
Dewtere bati wakkati annabi
Eliya wullani Alla gam
Isira'iilaaɓe, e wi'a:

3 «Joomiraawo, ɓe barii
annabiiɓe maa, ɓe pusii
kiisirɗe maa. Min tan horii,
go ɓee darta min bo ɓe
barammi.»
4 Ume Alla toontii mo? O
wi'i: «Mii horanii hoore am
worɓe ujune jeeɗiɗo ɓe jic-
canaaki tooruure wi'eteene
Ba'al.»
5 Hande non bo ɗum laatii
jooni. E woodi himɓe horiiɓe
ɓe Alla suɓi e moyyere mum.
6 To e moyyere nun o suɓiri
ɓe, den fu gam gaɗu maɓɓe
bane. To hinaa non, moyyere
laatataako moyyere*.
7 Ume nun kade? Ko
Isira'iilaaɓe dartannoo, ɓe
keɓay ɗum. Ɓe Alla suɓi caka
maɓɓe heɓi ɗum. Horiiɓe,
ɓerɗe muuɗum yoorinaama,
8 hande no winnaa:
«Alla maɓɓii hakkilooji
maɓɓe,
Ɓee goodi gite, amma ɓe
ji'ataa, ɓee goodi noppi
amma ɓe nanataa.
Non ɗum laatii faa hanne.»
9 Dawda bo wi'i:
«Nyaamduuji juulɗe maɓɓe
laatanoo ɓe pittol e to
ɓe pergotoo,
ɗum laatanoo ɓe doyyere, e
riiba golle maɓɓe.
10 Gite maɓɓe wuminee, dulla
yi'ugo,
ɓe laatinee jeyaaɓe e
baadey✡!»
11 Den, mii yama: Yahuduuɓe
fergi nun gam ɓe jana e
baadey na? Aawo! Amma
sabbu fergaago maɓɓe, ɓe
lenyi janani heɓii kisidam
gam nawniraagu Yahuduuɓe
umminiree.
12 Fergaago Yahuduuɓe
laatanike himɓe duuniyaaru
jawdi, seekaago maɓɓe bo
waddanii ɓe lenyi janani
jawdi. Den noy ɗum laa-
totono to Yahuduuɓe fu
tuubiino?

Kisdam lenyi janani

13 Jooni, onon ɓe lenyi
janani nun baddanmi. Mii
laatii lilaaɗo caka ɓe lenyi
janani, mii teddina golle am.
14 Mii yiɗi to waɗoto, mi
ummina nawniraagu himɓe
lenyol am, mi hisina woɓɓe
maɓɓe.
15 Takkeego maɓɓe sera
weldini himɓe duuniyaaru e
Alla. Noy ɗum laatotono to
ɓe bittinaama? Ɗum nandan
hande yiwugo diga maayde
naata e yonki.
16 To peen artuŋa
sakkaama Alla, den koriiko
fu e laatanii mo. To ɗaɗi
leggal e laatanii Alla, licce
maggal bo e laatanii mo.
17 Hande non ɗum laatii
e himɓe Isira'iila, ɓee laatii
hande leggal jaytuhi. Licce
jaytuhi wuro goɗɗe wudditaama, go an jaytuhi laddehi
takkaɗaa dow jayri jaytuhi
wuro, go aa heɓa nyaamdu
maa diga e makki.
18 Gam majjum, taa yawa
licce budditaaɗe. A woodaa
laawol mawnitaago. Amma
to aa mawnito, annitin no an
bane roonii ɗaɗi, ɗaɗi nun
roonii maa.

---

* **11:6** Dewte goɗɗe ɓeydii kaa ɗo: To e gaɗu maɓɓe nun ɓe cuɓiraa, den fu moyyere bane, to hinaa nun gaɗu laataaki gaɗu. ✡ **11:10** Jabuura 69.23-24

19 Waɗoto bi'aa: «Licce wuddita nun gam mi takkee to ɗe gonunoo.»
20 Gooŋa nun! Ɗe budditaama gam dullere goondinki majje, go an takkaɗaa gam goondinki maa. To non non, taa mawnita, amma hulu Alla.
21 Gam to Alla accay licce wuro, o accataa maa an bo.
22 En daaree geetaaku Alla e saɗella makko. Saɗella makko dow yanuɓe, den geetaaku makko bo dow maa, to aa tabitii der geetaaku makko. To hinaa non, an bo a wudditinte.
23 To Isira'iilaaɓe bo tabitaaki der dullere goondinki mum, Alla takkanɓe kade. Gam Alla e woodi baawɗe takkugo ɓe kade.
24 An jaytuhi laddehi, a wudditaama takkaɗaa to jaytuhi ki wuro. Ɗum ɗon haandanayno maa. To non, eɗum saɗi takkugo licce jaytuhi ki wuro to ɗe gonunoo na?

Alla e woodi yurmeene himɓe fu

25 Banniraaɓe, mii yiɗi faamingo on asiiri ɗum ɗo, gam to on daaree ko'e mooɗon hande wooduɓe hakkillo. Woɓɓe der Isira'iilaaɓe, ɓerɗe mum yoorinaama. Amma ɗum daroto to limgal ɓe lenyi janani hisinteeɓe hebbii.
26 Hande non, Isira'iilaaɓe fu hisan. Non Dewtere wi'i:
«Kisinoowo waran diga Siyoona,
o mooytan dullere kulol Alla caka himɓe lenyol Yaakuubu.
27 Kanjum woni alkawal am e maɓɓe
to mi moytii hakkeeji maɓɓe.»
28 Dow wecco linjiila Yahuduuɓe laatake ɓe Alla wanyi, gam mooɗon. Amma dow wecco cuɓol Alla, ɓe laati nun yiɗaaɓe gam kaakiraaɓe maɓɓe.
29 To Alla hokkii neɗɗo o hokku nun, to o noddi neɗɗo bo o noddu nun.
30 Naane, on ɗowtanaakino Alla. Amma joonii on keɓii enɗam Alla gam dullere ɗowtaare Yahuduuɓe.
31 Non bo jooni, ɓe ɗowtanaaki Alla gam keɓon enɗam makko. Jooni, kamɓe bo ɓe keɓan enɗam makko, hande no onon bo keɓirɗon.
32 Gam Alla maɓɓii himɓe fu der dullere ɗowtaare, gam o enɗoo ɓe, ɓe fu.
33 Hey! E gooŋa Alla e mawni! Hakkillo makko e annal makko e luggi! Walaa baawoowo ko faami no o hiitortoo, laabi makko faamataako!
34 Gam e winnaa:
«Moy anni miilooji Joomiraawo?
Moy woni kokkoowo mo saawari?
35 Moy arti hokki mo, hakko o yoɓa ɗum?»
36 Gam huune fu e makko yiwi, gam makko ɗum woni, kanko bo woodi ɗum. Tedduŋal laatanoo mo faa abada! Aami!

12

No haani goondinɓe Yeesu wuurira

1 Banniraaɓe, mii eela on sabbu enɗam Alla. Kokkee mo ko'e mooɗon hande

sadaka yonkinteha, ceniika, pottananka Alla. Kanjum woni sujida gooŋaha, kaanuka caafiron Alla.

2 To on nandee e himɓe duuniyaaru nu. Amma accee Alla waylita on. Hakkillooji moodon laatoo kesi. Den on baawan suttontirgo ko Alla yidi, e ko woodi, e ko weli, e ko hebbi.

3 Alla wadanii am moyyere mum. Gam majjum mii wi'a moy moodon fu to daaru hoore muudum ɓura ko laati. Amma moy fu daara hoore mum jaka no foti, e jaka goondinki ki Alla hokki dum.

4 Moy meeden fu e woodi jokkule duuddde der ɓannu gootol. Jokkule den fu golle goote bane wadata.

5 Hande non, enen bo, no duudirden fu, en laati nun ɓannu gootol, gam kawtal meeden e Almasiihu. En fu, een jeyontiri.

6 Alla hokkii en dokke feere feereeje e moyyere mum. Kokkaado gadol annabaaku, wada dum no fottiri e goondinki.

7 To wallugo woɓɓe nun, o wada dum e hakkillo makko fu. Janŋinoowo bo, hiinnoo janŋinol mum.

8 Kokkaado dokkal semmidingo himɓe, o semmidina ɓe. Kokkaado dokkal wallugo woɓɓe, walla e ɓerne woore. Ardiido, ardoo e tinnaare. Endotoodo himɓe, wada dum e seyo.

9 Yidde mon laatoo ne walaa munaafitaare. Banyee ko halli, takkee ko woodi e semme.

10 Jidontiree e yidde banniraagu. Moy moodon fu teddina banniraawo mum, ɓurina hoore mum.

11 Laatee tinniiɓe, to on laatee ciiwankeeɓe. Accee hakkillo mon e fini. Gollanee Joomiraawo e ɓerde mon fu.

12 Ceyoree ko kooliдon on keɓan, munyanee tooraaji, tinnee e wadugo du'aaje.

13 Ballitee himɓe Alla e haajeeji mum, laatee weernooɓe hoɓɓe.

14 Barkidinee tooranɓe on, barkidinee, to on jaa'ee.

15 Ceyodee e seyotooɓe, bullidee e wullooɓe.

16 Goodee miilooji gooti hakkune mon. To on dartee ko mawni, amma nootee bo wadugo ko leesi. To on daaree ko'e moodon hande wooduɓe hakkillo.

17 To goddo wadanii on ko halli, to on battee mo. Dartee wadugo ko woodi yeeso himɓe fu.

18 To wadoto, gadee no baawudon fu, gonidon e himɓe fu e jam.

19 Banniraaɓe am yidaaɓe, to on battanee ko'e moodon, amma accee mone Alla wada dum. Gam Joomiraawo wi'i der Dewtere: «Min nun wattaago wonani, mi yoɓan moy fu ko wadi.»

20 E winnaa kade: «To ganyo maa e rafaa, hokku mo o nyaama, to emo dondaa, hokku mo o yara. To a wadii dum, yulɓe yiite nun jowandaa mo don dow hoore makko.»

21 Taa accu hallande jaalee, amma jaalora ne ko woodi.

13

Ɗowtanaago mawɓe genni
(1 Piyer 2.13-17)

1 Sey moy fu ɗowtanoo laamiiɓe. Laamiiɗo walaa to hinaa mo Alla suɓi, gam laamiiɓe fu, Alla nun laamintа ɗum.
2 Gam majjum, caliiɗo ko ɗowtanii laamiiɗo, salike ka Alla bati. Caliiɗo ka Alla bati fu, fooɗanan hoore mum kiita.
3 Gaɗoowo ko wooɗi hulaataa mawɓe genni, sey gaɗoowo ko halli. A yiɗaa aa huli laamiiɓe na? waɗu ko wooɗi, den ɓe manete.
4 Golle Alla nun laamiiɓe waɗata gam nafuwe maa. Amma to a waɗii ko halli, sey kulaa, gam baanji bane acci ɓee bakkii kaafahi. Ɓe laati nun gollantooɓe Alla gam ɓe battoo, ɓe kollita mone makko dow waɗooɓe ko halli.
5 To non non, eɗum haani ɗowtanoɗon laamiiɓe, hinaa gam oon kula hiiteego tan, amma gam miilooji ɓerɗe mooɗon cuuɗiiɗi e holla on ɗum.
6 Gam majjum acci oon joɓa ceede faada. Alla ɓe gollantoo, der golle ɗen.
7 Kokkee moy fu ko haanani ɗum. Joɓee ceede faada to haanuɓe joɓon ɗe. Joɓee ko tannyanaɗon to haanuɓe joɓon. Kulee kaanuɗo huleego. Teddinee kaanuɗo teddineego.

Yiɗugo banniraawo

8 To on joganee goɗɗo nyamaane, to hinaa nyamaane yiɗontirgo hakkune mon. Gam jiɗuɗo banniraawo mum, hebbinii ko tawreeta yami.
9 Gam tawreeta wi'i: «Taa jeenu, taa waru neɗɗo, taa wujju, taa suuna.» Tawreeta ka, e tawreetaaji koriiɗi fu, hawtii dow haala goota kaa ɗo: «Yiɗu banniraawo maa hande no jiɗirɗaa hoore maa.»
10 Yidde waɗantaa banniraawo ko halli. To non yidde laati nun hebbingo tawreeta.

Heɗaago wittoyki Yeesu

11 Gaɗee ɗum, gam oon anni der iri wakkati kiye nun gonuɗen. Wakkati kaanuki pinen diga e ɗoyŋol nun. Gam jooni kisidam men e ɓadii ɓuri de goonɗinnoɗen.
12 Jemma jenŋii, nokkuuje faanake weetugo. Gam majjum, en accee waɗugo golle niwre, en ɓornee kaɓirɗum ɗum jayŋol.
13 En gonee hande no haani wonuɓe der nyalooma wonira. En accee deereraaku e jarɗe, accen bo jeenu e suunooji baanji baanji, accen kaɓe e nawniraagu.
14 Ɓornee jikku Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu hande no ɓornortoɗon kolte. To on kiinnitanee ɓannu gam deyyitingo suunooji maggol.

14

Gondal semmiɗinɓe e ɓe goonɗinki mum semmiɗaa

1 Jaɓee mo goonɗinki mum semmiɗaa, to on jeddontiree dow miilooji makko.
2 Hande jon, goɗɗo, goonɗinki mum hokkan ɗum semme nyaamugo huune fu. Mo goonɗinki tampuki

bo nyaamataa goɗɗum, sey baafe tan.
3 Nyaamoowo huune fu, to yawoo mo nyaamataa. Mo nyaamataa huune fu bo, to hiitoo nyaamoowo ko yiɗi fu, gam Alla jaɓii mo.
4 An, moy laatiɗaa faa kiitoɗaa gollantooɗo goɗɗo? To oo darii, ɗum bo to o yanii, ka joomiraawo makko nun. O daroto bo, gam Joomiraawo e woodi baawɗe darnugo mo.
5 Goɗɗo e daari hande nyalaane nee ɗo e ɓuri nee to teddugo, oo to bo e daari no nyalaaɗe fu fotan nun. Sey moy fu anna to darii der hakkillo mum.
6 Ɓurontiroowo nyalaaɗe e waɗa ɗum gam Joomiraawo. Nyaamoowo ko yiɗi fu, e waɗa ɗum gam Joomiraawo, oo yetta Alla. Mo nyaamataa huune fu bo e waɗa ɗum gam Joomiraawo, oo yetta Alla kanko bo.
7 Gam walaa e meeɗen buuruɗo gam hoore mum, nun nun bo walaa maayoowo gam hoore mum.
8 To een buuri, Joomiraawo nun buuranɗen, to en maayii bo, Joomiraawo on nun maayanɗen. To een buuri ɗum bo to en maayii, Joomiraawo laataniɗen.
9 Gam Almasiihu maayii, o fintii bo gam o laatoo Joomiraawo wuuruɓe e maayuɓe fu.
10 Amma an, gam ume kiitotoɗaa banniraawo maa goondinɗo? An bo, ume jawantoɗaa banniraawo maa goondinɗo? En fu, en daroyto yeeso hiitorde Alla,
11 gam e winnii:
Joomiraawo wi'i:
«Min, mii wuuri
moy fu jiccoto yeeso am,
ɗelle fu teddinan am.»
12 Den moy meeɗen fu toontanto hoore mum yeeso Alla.

Taa fergin banniraawo maa

13 Gam majjum, en accee gaccontirgo. Ko haani gaɗen woni accen resango banniraaɓe ko ferginta ɓe, ɓe jana.
14 Mii anni, mii tabbitini bo der kawtal men e Joomiraawo Yeesu, no nyaamdu walaa karmuŋol e hoore mum. Amma to goɗɗo e miili e woodi huune ko harmi, dow makko ɗum harmi.
15 To gam sabbu nyaamdu, a accii ɓerne banniraawo maa biisake, a tokkay laawol yidde. Taa accu gam nyaamdu maa, neɗɗo mo Almasiihu maayi gam mum halka.
16 Gam majjum, to on accee himɓe bata kalluka dow ko laatanii on booɗuɗum.
17 Gam Laamaare Alla laataaki gam nyaamɗe e jarɗe, amma ne laati nun foonnitaare, e jam, e seyo ɗum Ruuhu Ceniiɗo hokkata.
18 Golliranoowo Almasiihu hande non, fottanan Alla, himɓe bo yettan mo.
19 Gam majjum, en dartee ko waddata jam hakkune meeɗen, e ko mawninta goondinki moy meeɗen fu.
20 Gam sabbu nyaamdu, taa biisu golle Alla. E gooŋa, nyaamdu fu e laaɓi. Amma nyaamaa nyaamdu, den ɗum doyya goɗɗo, ɗum wooɗaa.

21 E ɗum woodi, to neɗɗo
yakku tew, to o yaru bo
innabojam, o acca waɗugo
huune ko ferginta banni-
raawo makko.
22 Ko kooliɗaa dow haala ka
fu, joga ɗum gam maa yeeso
Alla. Barke laatanto mo gac-
cataako hoore mum dow ko o
suɓi o waɗa!
23 Amma gaɗuɗo seko dow
ko nyaamata, hiitaama, gam
joomum nyaamiray ɗum e
goondinki. Nani bo, huune fu
ko waɗaaka e goondinki, laati
nun hakke.

15

1 Enen ɓe goondinki mum
semmidi, e haani balliten ɓe
goondinki mum semmiɗaa.
Haanay daarten ko fottanta
en tan.
2 Sey moy meeɗen fu darta
ko fottanta banniraawo
mum gam nafuwe makko e
gam mawningo goondinki
makko.
3 Gam Almasiihu dartay ko
welata ɗum. Amma hande no
winnaa: «Jennooje yennanɓe
maa yanii dow am.»
4 Ko artaa winnaa e dewte
fu, winnaama gam janŋingo
en. Kanjum hokkata en mun-
yal, e ɓerɗe deyyuɗe, een
keɗorii ko warata.
5 Munyal e deyyitinki ɓerne,
diga Alla nun yiwata. Alla
on hokka on laatoɗon miilo
wooto hakkune mon. Ɗum
laatoo deydey no Yeesu Al-
masiihu ekkitiniri on.
6 Den on teddinan Alla,
Baaba Yeesu Almasiihu,
Joomiraawo meeɗen e ɓerɗe
goote, e daane woore.

Lenyi janani nanii linjiila

7 Jaɓɓontiree hakkune mon
hande no Almasiihu jaɓɓorii
on, gam tedduŋal Alla.
8 Mii bata on no Almasi-
ihu laatike jaggiiɗo caka
Yahuduuɓe. O waɗii ɗum
gam o hebbina alkawal ŋal
Alla waɗanno maamiraaɓe
men gam o tabbitina Alla
laati nun gooŋaajo.
9 Den ɓe lenyi janani bo ted-
dina Alla gam enɗam makko,
hande no Dewtere wi'i:
«Mi maantete caka ɓe lenyi
janani,
mi yiman, mi teddina inne
maa.»
10 Dewtere wi'i kade:
«Lenyi janani, belbeltee e
himɓe Joomiraawo.»
11 Kade:
«Onon ɓe lenyi janani fu,
Jettee Joomiraawo,
Himɓe fu yetta mo.»
12 Annabi Esaaya bo wi'i:
«Ɗiwuɗo e lenyol Yesa
waraan,
O ummoto gam o laamanoo
himɓe lenyi janani,
Ɓe jowan hoolaare maɓɓe
dow makko.»
13 Alla mo tammuwe
hebbina ɓerɗe mooɗon seyo
e jam gam goondinki mon.
Tammuwe mooɗon ɓeydoo
der ɓerɗe mooɗon diga e
baawɗe Ruuhu Ceniiɗo!

Pol e batana golle mum

14 Banniraaɓe am, min
e hoore am, mii hoolii,
oon goodi ko woodi, oon
keewi annal, on baawan ko
hokkontiri saawari hakkune
mooɗon.
15 Amma der nokkuuje
goɗɗe der ɗerewol am ŋol,
mi winnanii on e cuusal gam
siwtorgo on ko annuɗon. Mi

wadii ɗum sabbu moyyere ne
Alla waɗanimmi.
16 O wadii am gollantooɗo
Yeesu Almasiihu caka ɓe
lenyi janani. Mii golloo
hande Limaamiijo. Mii
waajoo ɓe lenyi janani linjiila
gam ɓe laatoo sadaka be-
lanka Alla, ka Ruuhu Ceniiɗo
laaɓini.
17 Gam majjum, sabbu
kawtal am e Yeesu Almasi-
ihu, mi waawan ko jurorii
golle am yeeso Alla.
18 Gam mi suusataa
batango goɗɗum, to hinaa ko
Almasiihu wadi diga e am,
gam waddugo ɓe lenyi janani
ɗowtanoo Alla. O wadii ɗum
diga haala am, e gaɗu am,
19 non bo diga e baawɗe
kaayeefiiji e haaynaareeji, e
baawɗe Ruuhu Alla. Hande
non baajoriimi linjiila Al-
masiihu diga Urusaliima e
nokkuuje piiltitiiɗe ɗum, faa
yottii leydi Illiriya.
20 Mi tinnake gam to mi
waajoo linjiila to inne Al-
masiihu meedi noddeego. Mi
wadii ɗum, gam mi yiɗaa
mahugo dow daɗɗa goɗɗo.
21 Hande no Dewtere wi'i:
«Ɓe bataakano haala makko,
yi'aan,
ɓe nanayno oo batanee, faa-
maan.»

Miilooji Pol

22 Golle am ɗen nun
haɗimmi de ɗuuɗɗum
warugo to mooɗon.
23 Amma jooni mi woodaa
to gollotoomi, golle am heen-
nyii der leyɗe ɗee, kade bo
diga duuɓi ɗuuɗɗi nun jiɗumi
warugo to mooɗon.
24 Mii yidi yaalugo on to mii
yaha Espaniya. Mi jooɗodoto
e mooɗon seɗɗa, ballon am
der jahaaŋal am ɓaawo de
ji'umi on go hakkillo am
fukkii.
25 Amma jooni mi yahan
Urusaliima walloygo himɓe
Alla wonɓe ton.
26 Goondinɓe Maseduwaan
e ɓe Akaya hawritii ceede,
gam ɓe balla goondinɓe ta-
lakaaɓe wonɓe Urusaliima.
27 Ɓe gadii ɗum e sago
maɓɓe, e haani bo ɓe gaɗana
ɓe ɗum. Gam to ɓe lenyi
janani heɓii kujje ruuhun-
keeje diga e Yahuduuɓe, den
e haani bo ɓe balla ɓe e jawdi
maɓɓe.
28 To mi yottinii golle ɗen,
kokkumi ko hawritaa to
haanuɓe ɗum yottoo, den mi
yahan Espaniya, mi yaalan
bo to mooɗon.
29 Mii anni to mii wara to
mooɗon, mi waridan e barke
Almasiihu fu.
30 Banniraaɓe, mii eela
on gam sabbu Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu,
e gam yidde ne Ruuhu
hokkata: Ballee am hawre,
oon eelanammi Alla.
31 Du'ee gam mi daɗa e
juuɗe himɓe Yahudiya ɓe
goondinay. Du'ee bo gam
himɓe Alla wonɓe Urusali-
ima jaɓa ballal ŋal jaaranmi.
32 Hande non, to Alla e yidi,
mi yottoto to mooɗon e wel-
welo, den mi siwtoo seɗɗa
hakkune mooɗon.
33 Alla kokkoowo jam
wonda e mooɗon, on fu.
Aami!

16

Cannooje

1 Mii yowana on sakiike
meeɗen Fiibi junŋo, o laati
nun gollotooɗo der Eklesiya
Kenkereya.
2 Jaɓee mo e inne Joomi-
raawo hande no haani himɓe
Alla waɗa. Ballee mo dow
huune ko o haajaa e mon
fu, gam kanko bo, o wallii
ɗuuɓɓe, min e hoore am bo o
wallii am.
3 Mi sannii Pirisilla e Ak-
ilas, gollidooɓe e am golle
Yeesu Almasiihu.
4 Ɓe kokkii ko'e maɓɓe gam
ɓe kisina yonki am. Min tan
bane seedantooɓe ɗum, ek-
lesiyaaji ɓe lenyi janani fu e
seedanoo ɓe ɗum.
5 Cannanee am goonɗinɓe
hawritintooɓe wuro maɓɓe.
Mii sanna Epaynetus, giɗo
am. Kanko arti goonɗini Al-
masiihu der leydi Asiya.
6 Mii sanna Mariyama,
kokkuɗo hoore muuɗum
sanne gam mooɗon.
7 Mii sanna Andoronikus
e Yuniyas, himɓe lenyol
am. Min e maɓɓe nun
maɓɓidanoo der kasu. Ɓee
laatii lilaaɓe teddinaaɓe,
ɓe arti am bo goonɗingo
Almasiihu.
8 Mii sanna bo Ampiliya-
tus jiɗaaɗo am sabbu kawtal
amen e Joomiraawo.
9 Mi sannii Urbanus, gol-
lidoowo e meeɗen der golle
Almasiihu, kanko e Estakis,
giɗo am.
10 Mii sanna Apelles
goonɗinɗo Almasiihu e
gooŋaaku. Mi sannii bo himɓe
wuro Aristobil.
11 Mii sanna Herodiyon,
mo lenyol am. Mii sanna bo
himɓe wuro Narsisi hawtuɓe
e Joomiraawo.
12 Mii sanna Tirifen e Tiri-
fos, rewɓe gollantooɓe Joomi-
raawo puy. Mii sanna bo Per-
sis, debbo jiɗaaɗo, kokkuɗo
hoore mum sanne gam golle
Joomiraawo.
13 Mi sannii Rufus mo
Joomiraawo suɓi, e inna
mum, laatiiɗo inna am min
bo.
14 Mii sanna Asinkiri-
iti e Felegon e Hermes
e Patorobas e Hermas e
goonɗinɓe Yeesu wonduɓe e
maɓɓe fu.
15 Mii sanna Filologus
e Yuliya. Mii sanna bo
Nere e sakiike mum, mii
sanna Olimpas e himɓe Alla
wonduɓe e maɓɓe fu.
16 Moy mooɗon fu sanna
banniraawo mum e mam-
milontirgo, e yidde. Kaw-
tal Eklesiyaaji Almasiihu fu e
sanna on.

Haalaaji keennyitirɗi

17 Banniraaɓe, nani ɗo ko
eelanmi on: kakkilanee wad-
dooɓe ceennirgu caka mon.
Kamɓe ɓee darta selingo on
diga ekkitinol ŋol keɓuɗon.
Boɗɗodee ɓe!
18 Gam himɓe ɓen, Al-
masiihu Joomiraawo meeɗen
bane ɓe gollantoo, amma
deeɗi maɓɓe. E haalaaji beldi,
eytooji ɓe jarbortoo himɓe ɓe
walaa hakkillo.
19 Amma onon, himɓe fu
e anni habaru ɗowtaare
mooɗon. Gam majjum
mii seyorii on. Amma mii
yiɗi laatoɗon hakkilɓe dow
waɗugo ko wooɗi, laatoɗon
bo laaɓuɓe dow waɗugo ko
halli.

20 Alla kokkoowo jam
muunyitan Seyɗan yeeso
seɗɗa ley koyɗe mooɗon.
Moyyere Joomiraawo
meeɗen Yeesu wonda e
mooɗon!
21 Timote gollidoowo am
sannii on. Lusiyus e Yason e
Sosipater himɓe lenyol am bo
e sanna on.
22 Min Tertiyus binnuɗo
ɗerewol ŋol mi sannii on
der kawtal meeɗen e Joomi-
raawo.
23 Gayus, beero am, e beero
goonɗinɓe sannii on. Erastus
cuuɗoowo ceede siire san-
nii on, e Kartus banniraawo
meeɗen.
[
24 Moyyere Joomiraawo
men Yeesu Almasiihu wonoo
e mon on fu. Aami!]

Yettoore

25 Yettoore laatanoo
Alla! Oo woodi baawɗe
semmiɗingo on der goonɗinki,
hande no linjiila ka baajo-
toomi batiri. Linjiila kan
laati nun habaru Yeesu
Almasiihu, eka hollita laabi
Alla cuuɗiiɗi diga ɗum ɓooyi.
26 Amma jooni ɗum hol-
litake. Dewte annabiiɓe e
seedoo ka. Alla tabitiiɗo
batii ka anninee himɓe lenyi
janani fu, gam ɓe goonɗina,
ɓe ɗowtoo.
27 Alla tan woodi faamu.
Tedduŋal laatanoo mo diga e
Yeesu Almasiihu, faa abada.
Aami!

Ɗerewol aranol ŋol Pol winnani ɓe Korintu

Haala Puɗɗirka

Pol lilaaɗo nun winnani ɓe Korintu ɗerewol mum aranol ŋol ɗo hakkune duuɓi 54 e 55, ɓaawo de o waɗi duuɓi tati der wannŋarde Efesu, Golle Lilaaɓe. 20.31. Wakkati mum Korintu laati nun wannŋarde mawne der leydi Akaya. Ɗerewol Golle lilaaɓe 18.1-18 e batana en no Pol yahiri Korintu e no o tiggiri eklesiya der siire nen.

Ɓe Korintu winnaniino Pol, yami yanɗe dow teegal, e dow yakkugo tew caafiranaaɗum tooruuje. Pol winnanii ɓe ɗerewol ŋol ɗo gam o toontoo yanɗe maɓɓe. Ɓerne makko biisakeno e habaruuji ɗi o nani dow ceenniigu naatuŋu caka ɓe Korintu, e jeddi tawaaɗi hakkune maɓɓe, e kade tooraaji goɗɗi gonuɗi caka maɓɓe. O nanii bo haala jeenu kalluŋu tawaaŋu caka maɓɓe, go ɓee jeeɗi, ɓe baaway ko moyyini ka.

Ko jogii Pol dow ɓe Korintu woni moyyingo goonki maɓɓe dow ko yaadataa e ko Alla yiɗi. Haalaaji ɗi o batani der ɗerewol makko e ɗuuɗi, amma ɗi fu huune gootum nun ɗi cappii. Kan woni, haala joonne goonɗinɗo fottune.

Tokkontirki haalaaji

1. Toonti Pol dow ka o nani 1-6
   Haala puɗɗirka 1.1-9
   Ceenniigu der eklesiya 1.10-4.21
   Toora dow joonne goonɗinɓe 5.1-6.20
2. Toonti dow tooraaji feere feere 7-16
   Ɓaŋugo e jooɗaago ɓaŋay 7
   Woodugo hoore mum e kirtaari ceniini 8.1-11.1
   Jikku kaanuŋu goonɗinɗo e woodi der eklesiya 11.2-34
   Dokke Ruuhu, e no ɗe gollirte 12-14
   Haala pintol 15
   Haalaaji cakitiiɗi e cannooje 16

Sannoore

1 Min Pol e banniraawo men Sosteni winnani on ɗerewol ŋol. Min Pol noddaaɗo gam laatoo lilaaɗo Yeesu Almasiihu e muunyo Alla.

2 Emen canna eklesiya Alla gonuka Korintu. Alla laaɓinii on gam on kawtii e Yeesu Almasiihu, onon noddaaɓe gam laatoɗon seniiɓe, noddooɓe inne Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu to gonuɗon fu. Yeesu on laatii Joomiraawo maɓɓe, e Joomiraawo meeɗen.

3 Alla Baaba e Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu waɗana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam ɓe Korintu

4 Wakkati fu mii yetta Alla gam mooɗon sabbu moyyere makko ne o holliti on. O hollitii on ne gam on kawtii e Yeesu Almasiihu.

5 Der kawtal e makko, on keɓii huune fu, ko ɓuri du,
der haala, e der annal fu,
6 eɗum hollita no on
jaɓii seedaago amen haala
Almasiihu no wooɗi.
7 Kanjum acci on dullay
dokkal Alla baa gootal, oon
keɗorii Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu wittaa.
8 Kanko semmiɗinta on faa
heennyitirde, gam laatoɗon
ɓe walaa gacce der nyalaane
wittoygo makko.
9 Gam Alla laati nun
koolaaɗo, kanko nodduɗo
on kawton e Ɓiyiiko Yeesu
Almasiihu, Joomiraawo
meeɗen.

Hawre caka goonɗinɓe

10 Banniraaɓe, mii eela on
e inne Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu, batee haala
goota, to on ceenniree, gaɗee
hakkillo wooto e miilo wooto.
11 Banniraaɓe am, mi nanii
diga e getti wuro Kolowe,
kaɓe tawaaɗe caka mooɗon.
12 Ko jiɗum wi'ugo woni
mi nanii moy mooɗon e wi'a
min, mo Pol nun, goɗɗo bo e
wi'a: «Min, mo Apollos nun,»
goɗɗo feere kade e wi'a: «Min,
mo Piyer nun,» faa hanne
goɗɗo e wi'a: «Min, mo Al-
masiihu nun.»
13 Almasiihu seennu nun
na? Pol nun maayi gam
mon dow leggal palaaŋal na,
naa e inne Pol nun gaɗiraɗon
batisi?
14 Mi yettii Alla gam mi
waɗay baa gooto mooɗon
batisi, to hinaa Kirispus e
Gayus.
15 Non non, goɗɗo mooɗon
waawataa ko wi'i waɗaama
batisi e inne am.
16 Ee, gooŋa, mi waɗii getti
wuro Estefanas batisi. Baka
ɗon, mi annaa naa mi waɗii
goɗɗo kade batisi.
17 Almasiihu du lilay am
gam mi waɗa batisi. Ko o
lilanimmi woni, mi waajoo
linjiila. To emi waajoo ka bo,
mi waɗirtaa ɗum e baawal
haala, gam to maayde Al-
masiihu dow leggal palaaŋal
laatoo baanji.

Baawɗe Alla e annal mum

18 Haala maayde Yeesu
dow leggal palaaŋal laati nun
haaŋaare dow gite halkooɓe,
amma dow meeɗen enen
hisinaaɓe, ka laati nun
baawɗe Alla.
19 Eɗum winnaa der
dewtere:
«Mi halkan faamu faamuɓe,
mi jirgitan annal annuɓe»
20 Den, toy wooduɓe faamu
woni? Toy moodiɓɓe
tawreeta woni? Toy
waawuɓe jeddi der jamaanu-
uru nuu ɗo woni? Alla
bane wayliti annal himɓe
duuniyaaru nuu waɗi ŋal
haaŋaare na?
21 Himɓe duuniyaaru nuu e
faamu mum fu, annitay Alla
no o holliti faamu makko.
Ɗum laatake nun nun gam
Alla e yiɗi hisingo goonɗinɓe
ɗum fu diga e waaji amen ɗi
woɓɓe daari haaŋaare.
22 Gooŋa nun, Yahuduuɓe e
yama haaynaareeji, Yunanin-
keeɓe bo e darta annal.
23 Amma enen, habaru
tiggol Almasiihu dow leg-
gal palaaŋal baajotoɗen.
Yahuduuɓe e daari ɗum ko
ferginta ɓe, Yunaninkeeɓe bo
e daari ɗum haaŋaare.

24 Amma ɓe Alla noddi, baa
ɓee Yahuduuɓe, ɗum bo ɓee
Yunaninkeeɓe, ɓee anni no
Almasiihu laati nun baawɗe
e annal Alla.
25 Gam haaŋaare Alla e
ɓuri annal neɗɗo, kade bo,
tampere Alla e ɓuri semme
neɗɗo.
26 Onon banniraaɓe, daa-
ree no Alla noddiri on
onon e ko'e mooɗon, caka
mooɗon, wooduɓe annal
dow gite himɓe, ɗum bo
semmenteeɓe, maa bo ɓe
lenyi laamiiɓe, ɗuuɗaa.
27 Amma Alla suɓii kaaŋal
duuniyaaru gam o sentina
wooduɓe annal, o suɓii
tampuɓe gam o sentina
wooduɓe semme.
28 O suɓii ko walaa tedduŋal
e jawniiɗum, e ko wattiraaka
der duuniyaaru nuu, gam o
yawna ko teddi,
29 gam to goɗɗo heɓu ju-
raago yeeso Alla.
30 Kanko hawti en e
Yeesu Almasiihu, go Yeesu
laatanii en annal Alla, der
makko keɓuɗen gooŋaaku e
laaɓineego e rinɗineego diga
hakke.
31 To non «jurotoodo fu, juro
gam kawtal mum e Joomi-
raawo», hande no winniraa.

2

No Pol waajorii ɓe Korintu

1 Banniraaɓe, no garunoomi
waajaago on haala Alla
cuuɗiika, mi waajoraaki on e
annal, ɗum bo e baawal batu.
2 Mi yiɗayno waajaago on
goɗɗum feere to hinaa Yeesu
Almasiihu e no o tiggiraa dow
leggal palaaŋal.
3 Mi wonakeno to mooɗon
e tampere, e kulol, mii diwna
puy.
4 Haala am e waaji am
daraaki dow baawal haala
e annal himɓe. Eɗum darii
dow ko Ruuhu Ceniiɗo hollit-
inta e baawɗe,
5 gam to goonɗinki mooɗon
daroo dow annal himɓe,
amma dow baawɗe Alla.
6 E nun fu, emen baajoo
annal lugguŋal yeeso ɓe
goonɗinki mum semmiɗi.
Amma annal himɓe duu-
niyaaru nuu ɗo bane men
baajotoo, ɗum bo annal
himɓe halkooɓe wooduɓe
baawɗe.
7 Annal Alla kaayniiŋal,
cuuɗaniiŋal himɓe men
baajotoo, ŋal o siriyanii en
diga duuniyaaru tagaaka,
gam tedduŋal men.
8 Baa gooto der sem-
menteeɓe duuniyaaru nuu
annaano ŋal, gam to ɓee
annunoo ŋal, ɓe tiggataano
Joomiraawo mo tedduŋal
dow palaaŋal.
9 Amma hande no winnaa:
«Ko itere meeɗay ko yi'i,
noppi bo meeɗay ko
nani,
ko hakkillo goɗɗo yahay dow
mum abada,
kanjum Alla siriyanii yiɗuɓe
ɗum.»
10 Amma enen, Alla hollitii
en ɗum diga e Ruuhu mum.
Ruuhu on e wiɗitoo huune fu,
faa e lugguɗum Alla.
11 Moy waawata ko anni
neɗɗo to hinaa yonki gonuki
der joomum? Hande nun
Alla bo, walaa annuɗo mo
to hinaa Ruuhu gonɗo der
makko.

12 Enen kan, ruuhu duuniyaaru bane keɓuɗen, Ruuhu Alla nun, gam annen ko Alla waɗani en e moyyere nun.
13 Men batirtaa ɗum bo e boliiɗe ɗe himɓe duuniyaaru janŋinta, amma e boliiɗe ɗe Ruuhu janŋinta. Hande non men paaminirta heɓuɓe Ruuhu, kujje ruuhunkeeje.
14 Mo heɓay Ruuhu Alla waawataa ko jaɓi kujje Ruuhu, gam ɗe laatani mo nun haaŋaare. O waawataa ko anni ɗe, gam e ballal Ruuhu tan ɗe annitirtee.
15 Gooduɗo Ruuhu Alla e suttontira huune fu, amma kanko e hoore makko, walaa cuttontiroowo haala makko.
16 Eɗum winnaa der Dewtere:
«Moy anni miilooji Joomiraawo?
Moy tintinta mo gokka?»
Amma enen, Ruuhu Almasiihu na'on der meeɗen.

3

Gollantooɓe Alla

1 Banniraaɓe, mi waaway ko baddi on hande heɓuɓe Ruuhu Ceniiɗo, doole mi badda on hande himɓe duuniyaaru, e hande sukahon petton der goondinki Almasiihu.
2 Gam majjum baajiimi on hande yarooɓe kosam, hinaa nyaamdu tekkuŋol kokkumi on, gam on potanay ŋol taw. Faa jooni bo, on potanay ŋol,
3 gam jikku duuniyaaru nun jogii on taw. To nawniraagu e kaɓe e woni hakkune moodon, ɗum hollitintaa no jikku duuniyaaru nun jogii on na? Ɗum hollitintaa no ɓalli moodon nun jaalii on na?
4 To oon ceenniri hakkune moodon faa moy moodon fu e wi'a: «Min mo Pol nun,» oya bo e wi'a: «Min mo Apollos nun,» ɗum hollataa no onon e ɓe duuniyaaru fu on gootum nun na?
5 Moy nun Apollos laatii? Moy nun Pol laatii? Men laati nun gollantooɓe Alla, ɓe diga e muuɗum goondinɗon, jaka no Joomiraawo hokkiri moy maɓɓe fu.
6 Min, mi aawi, go Apollos misi diyam, amma Alla mawnini.
7 Hande non, aawuɗo e misuɗo diyam fu laataaki goɗɗum, Alla mawninɗo tan laatii goɗɗum.
8 Aawuɗo e misuɗo diyam fu laati nun gootum, moy maɓɓe fu heɓan riiba jaka golle mum.
9 Gam minon men gollidooɓe e Alla, onon laatii deme makko, e suudu makko maheteeŋol.
10 Dow moyyere ne Alla waɗanimmi, daɗɗumi daɗɗa suudu, hande mahoowo annanaaɗo. Jooni goɗɗo feere e maha dow makka. Amma sey moy fu waɗa hakkillo dow no mahirta.
11 Gam goɗɗo waawataa ko daɗɗi daɗɗa gokka to hinaa arana, kanka woni Yeesu Almasiihu.
12 Woɓɓe e maha dow daɗɗa kan e kanŋeeri, woɓɓe e cardi, woɓɓe bo e kaaye dime, woɓɓe bo e mahira leɗɗe e fuɗo e yomme.

13 Nyalaane darŋal, Almasiihu sumpitan golle moy fu, gam moy fu yiite foonnan golle mum, gam yiite hollan no golle moy fu wa'i.

14 Mo golle mum jaɓay yiite dow daɗɗa, joomum heɓan riiba golle mum.

15 Amma mo golle mum yiite nyaami, dullan riiba mum, kanko o hisan, amma o nandan hande cuttaaɗo e yiite.

16 Faa jooni on annitay onon nun laatii suudu Alla na? On annaa Ruuhu Alla na'on der mooɗon na?

17 To goɗɗo halkii suudu Alla, Alla halkan joomum. Gam suudu Alla laati nun seniinu, onon nun bo laatii suudu makko.

18 To goɗɗo jammoo hoore mum. Miiluɗo e mooɗon e woodi faamu der jaamanuuru nuu ɗo, sey o laatoo taw kaaŋaaɗo, gam o heɓa faamu gooŋawu.

19 Gam annal duuniyaaru nuu laati nun haaŋaare yeeso Alla. E winnii der dewtere: «Alla nanŋiran annuɓe e dabareeji maɓɓe.»

20 E winnii kade: «Joomiraawo e anni miilooji annuɓe, ɗi laati nun baanji.»

21 Gam majjum, to goɗɗo juroro himɓe, gam huune fu onon woodi.

22 Pol e Apollos e Piyer, ko woni der duuniyaaru, yonki e maayde, hanne e jaaŋo fu, onon woodi.

23 Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu bo, Alla woodi ɗum.

4

Lilaaɓe Almasiihu

1 Min Pol e Appolos, daaree men hande gollantooɓe Almasiihu, yowanaaɓe haala Alla cuuɗiika.

2 Ko yiɗaa yi'ee dow yowaanaaɓe golle woni ɓe gaɗa golle ɗe ɓe jowanaa e hoolaare.

3 Mi faalaaka baa to on kiitake am, ɗum bo to woɓɓe hiitake am. Min e hoore am bo, mi hiitataako hoore am.

4 Baa to ɓerne am gaccaaki am, ɗum yiɗay wi'ugo mii poonnitiiɗo. Joomiraawo woni kiitotooɗo am.

5 Gam majjum, to on kiitee goɗɗo ko wakkati yottoo, keɗee faa Joomiraawo wara. Kanko wurtinta ko suuɗii der niwre, o hollita ko woni der ɓerɗe himɓe. Nyalaane majjum, moy fu heɓan yettoore kaananne mo to Alla.

6 Banniraaɓe, haalaaji ɗi batumi dow am e Apollos fu, gam mooɗon batumi ɗi. Men jiɗu nun tokkitoɗon koyɗe amen, golliron haala bi'uka to neɗɗo yartoo ko winnaa. To on mawnitoree janŋinoowo oo ɗo, jawoɗon oo to.

7 Den moy ɓurnu maa dow woɓɓe? Ume gooduɗaa ko a hokka ɗum bane? To laatake a hokka ɗum nun, ume waɗi go aa mawnitoroo ɗum hande a hokka ɗum bane?

8 On kaarii ko, on keɓii ko jawdi, on puɗɗii laamaago, men laamodaaki e mon! Kay, emen jiɗi laamoɗon, gam men laamodoo e mooɗon minon bo!

9 Gam eɗum nandi hande
minon lilaaɓe, Alla laatinii
men sakitiiɓe. O nandinii
men hande hiitaaɓe waree,
ko duuniyaaru e malaykaaɓe
e himɓe e daara men.
10 Minon men kaaŋaama
gam Almasiihu, amma onon
oon goodi annal gam kawtal
mon e Almasiihu. Minon
men galaa semme, amma
onon oon cemmiɗi. On
teddinaaɓe, amma minon
men jawaaɓe.
11 Faa e jooni, minon men
dafaaɓe e ɗonɗaaɓe, funtu
men goni, emen piyee, emen
jiiloo toy fu.
12 Emen golloo e ko'e amen
hande maayooɓe gam nyaan-
nugo ko'e amen. To men jen-
naama, men barkiɗina, emen
tooree emen munyi,
13 to men batanaama
kalluka, men toonto geeta.
Men laatake buuri duu-
niyaaru, e tuuni ni himɓe fu
woppata.
14 Mi winnanay on gam mi
sentina on, amma gam mi
waggina on, hande sukaaɓe
am yiɗaaɓe.
15 E nun fu, baa to oon
goodi ekkitinooɓe ujune
sappo der goondinki mon
Almasiihu, on goodaa baabi-
raaɓe ɗuuɓɓe kan. Gam der
kawtal mooɗon e Almasiihu,
min on laatii baaba mooɗon
diga e waaji linjiila.
16 Gam majjum mii eela on,
yemminee am.
17 Kan waɗi lilumi Timote
ɓiyam jiɗaaɗo to mooɗon,
koolaaɗo der kawtal mum
e Joomiraawo. O siwtoran
on no tokkirmi Almasiihu, e
ko baajotoomi nokku fu der
eklesiyaaji.
18 E woodi mawnitiiɓe caka
mooɗon, ɓee miiji mi waratata
kade to mooɗon.
19 Amma ɓooyataa ko mi
wara to mooɗon, to Joomi-
raawo e yiɗi. To mi warii, mi
yiɗaa nanugo haala mawni-
tiiɓe ɓen tan, amma baawɗe
maɓɓe.
20 Gam Laamaare Alla, hol-
litintaako e haala tan, amma
e baawɗe.
21 Ume ɓuruɗon yiɗugo? Mi
warida to mooɗon e sawru
na? Naa e yidde e ɗiggere?

5

Ko sentinii caka goondinɓe Korintu

1 Men nanii huune cen-
tiniiɗum waɗii caka mooɗon.
Iri majjum meeɗay ko waɗii
baa caka heeferɓe. Men nanii
gooto mooɗon e yiɗi debbo
baaba mum!
2 Go oon juroro ɗum!
Ko haanuno ɓerɗe mooɗon
biisoo, burtinon gaɗuɗo iri
baadi bonni nii caka mooɗon.
3 Min, mii woɗɗodii on e
ɓannu, amma miilooji am e
wondi e mon. Mi hiitake
gaɗuɗo baadi ni hande mi
na'on to mooɗon.
4 De kawritiɗon fu, hakkillo
am e wondi e mooɗon,
gaɗee ɗum ɗo e baawɗe
Joomiraawo meeɗen Yeesu:
5 gattee neɗɗo on der juuɗe
Seyɗan, gam suunooji ɓannu
makko halka, amma yonki
makko hisa der nyalaane
garki Joomiraawo.
6 E gooŋa, on goodaa laawol
juraago! On annaa no
yuufinirɗum seɗɗa yuufinan
conni peen laawaani fu na?

7 Laaɓinee ko'e mooɗon,
ikkinee ƴuufinirɗum kiiɗɗum
hakkune mooɗon, heɓa
laatoɗon conni laawaani
keyri, on galaa ƴuufinirɗum.
Oon laaɓi ko, gam Almasi-
ihu jawgiiri Paska meeɗen
hiisaama.
8 Gam majjum, en nyaamee
juulɗe Paska hinaa e
ƴuufinirɗum kiiɗɗum ɗum
hallande e ganyaani. Amma
nyaamen ɗe e conni peen ni
walaa ƴuufinirɗum, laatiini
alaama laaɓal e gooŋa.
9 Mi winnaniino on der
ɗerewol am bi'umi, to on
kawtee e waɗooɓe jeenu.
10 Himɓe duuniyaaru
jeenooɓe bane batananmi,
to ɗum bo suunaaɓe, maa bo
wuyɓe, to ɗum bo saafooɓe
tooruuje, gam to kamɓe
nun batananmi, doole sey
burtoɗon duuniyaaru.
11 Ko binnumi woni, to on
kawtee e goɗɗo noddeteeɗo
goondindo, go emo laatii
jeenoowo, to ɗum cuunaaɗo,
maa bo caafoowo tooruuje,
maa bo nyo'oowo himɓe,
ɗum bo jaroowo bagi, to ɗum
bo gujjo, baa nyaamɗe to on
kawtee e iri makko.
12 Ume faalii am e hiitaago
himɓe ɓe goondinay? Onon
yowanaa hiitaago wonɓe
caka mooɗon.
13 Himɓe ɓe goondinay,
Alla nun hiitotoo ɗum. Gam
e winnaa: «Burtinee neddo
kalluɗo caka mooɗon.»

6

Gaccontirgo hakkune goondinɓe

1 To goɗɗo mon e woodi
haala gom e banniraawo
mum, o suusan o yaara ka to
hiitotooɓe ɓe duuniyaaru, ɓe
goondinay, o acca himɓe Alla
na?
2 E gooŋa on annaa no
seniiɓe nun hiitoytoo himɓe
duuniyaaru na? Den, to
onon nun hiitoyto himɓe
duuniyaaru, noy tampirɗon
ko hiiti haalaaji petti?
3 On annaa enen nun
hiitoyto malaykaaɓe na?
Gam ume tampeten ko hiiti
haalaaji goonki ki jooni?
4 Den, to haala gom waɗii
caka mooɗon, himɓe ɓe eкle-
siya daaray goɗɗum cuɓoton
ɓe kiitoo ka!
5 Mii bata ka gam centon! E
gooŋa on goodaa mo hakkillo
baa gooto caka mooɗon, baa-
woowo ko hiiti haala caka
banniraaɓe na?
6 Goondindo e yaara
goondindo bannu kiita to ɓe
goondinay!

7 Maa to oon gaccon-
tira, eɗum hollita no on
tampii. Ume waɗi on jaɓataa
gaɗaneɗon ko wooɗaa?
Ume waɗi on munyantaa
nyaameego amaana?
8 Amma onon, oon parkana
woɓɓe, oon nyaama ɓe
amaana, banniraaɓe mooɗon
bo gaɗanton ɗum.

9 On annaa ɓe fonnitaaki
naatataa der Laamaare
Alla na? To on jammee
ko'e mooɗon: Soɓuɓe, e
saafooɓe tooruuje e jeenooɓe
e luudiiɓe,
10 e wuyɓe e suunaaɓe e
yarooɓe bagi, e nyo'ooɓe, e

pasotooɓe, ɓe fu ɓe naatataa
Laamaare Alla.
11 Woɓɓe moodon laatakeno
hande non, amma jooni
on lootaama, cenaɗon, on
laatinaama foonnitiiɓe e
baawɗe inne Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu, e
Ruuhu Alla meeɗen.

Teddiniree Alla ɓalli moodon

12 Oon bi'a, oon goodi laa-
wol waɗugo huune fu. Gooŋa
nun, amma huune fu bane
nafata on. Mii woodi laawol
waɗugo huune fu, amma mi
nootataako mi laatoo jeyaado
majjum.
13 Oon bi'a, nyaamdu
waɗaaka maa gam reedu,
reedu bo gam nyaamdu.
Gooŋa nun, amma Alla
halkan ɗum ɗum fu ɗiɗum.
Ɓannu ɓii aadama tagaaka
gam waɗugo jeenu, ŋol
laatani nun Joomiraawo,
Joomiraawo bo gam maggol.
14 Hande nun, Alla pintinɗo
Joomiraawo meeɗen e
maayde, fintinan en enen bo
e baawɗe mum.
15 E gooŋa, on annaa ɓalli
moodon laati nun jokkulal
gootal der ɓannu Almasi-
ihu na? Den, e haani mi
etta jokkulal Almasiihu mi
laatina jokkulal jeenoowo
na? Waɗataako!
16 E gooŋa on annaa
kawtuɗo e debbo jeenoowo
fu, laatake ɓannu gootol e
makko na? E winnaa: «Ɓe
fu ɗiɗo, ɓe laatoto ɓannu
gootol.»
17 Amma kawtuɗo e Joomi-
raawo laatoto ruuhu gootu e
makko.
18 Boɗɗodee haala jeenu
fu. Hakke ɗe neɗɗo waɗata
fu, meemataa ɓannu mum,
amma gaɗuɗo jeenu, waɗii
hakke der ɓannu mum.
19 On annaa ɓalli moodon
laati nun suudu Ruuhu
Ceniiɗo gondo der moodon,
mo Alla hokki on na? On
jeyaa ko'e moodon,
20 gam Alla soodirii on e hu-
une teddudum. Gam majjum,
teddinee mo e ɓalli moodon.

7

Toonti yanɗe dow teegal

1 Jooni kan mii yiɗi toon-
taago on yanɗe ɗe binnanɗon
am. E gooŋa, e ɗum woodi to
gorko meemay debbo.
2 Amma, gam to on gonee
der jeenu, e haani gorko fu
e woodi debbo mum, debbo
moy fu bo, e woodi gorko
mum.
3 Gorko huntana debbo
haaje mum, debbo bo hande
nun.
4 Debbo jeyaa ɓannu mum,
gorum jey ŋol. Gorko bo
hande non, jeyaa ɓannu
mum, debbo mum jey ŋol.
5 To on calontiree dow kaw-
tal ɓalli moodon, sey to on
nannantiri dow majjum der
wakkati seɗɗa gam du'aago.
Ɓaawo majjum, kawtee kade
gam to Seyɗan jarboo on dow
tampere jogaago ko'e mon.
6 Ka batumi on ɗo, doole
bane, saawari nun.
7 Mii yiɗi himɓe fu laatoo
hande am, amma moy fu
bane Alla hokki ɗum. Moy fu
e dokkal muuɗum non, oo ɗo
hande nii, oya bo hande nun.

8 Mii yiɗi wi'ugo ɓe ɓaŋay e
ɓe ɓaŋaaka, e gowniiɓe, eɗum
wooɗi ɓe jooɗoo hande am.
9 Amma to ɓe baawataa ko
jogii ko'e maɓɓe, ɓe ɓaŋontira.
Ɓaŋontirgo e ɓuri wonaago
der suunooji.

10 Ɓaŋontirɓe, mii hokka ɓe
dooka, to am bane ka yiwi,
amma to Joomiraawo: debbo
haanay saloo gorum.
11 To o salake bo, sey o
jooɗoo nun nun, maa bo o
naara e goriiko. Nunnun
gorko bo, haanay seera
debbo mum.

12 Amma dow horiiɓe, min
nun batata kaa ɗo, Joomi-
raawo bane. To goondinɗo e
woodi debbo mo goondinay,
go debbo on nootii wondugo
e makko, to o seeru mo.
13 Non non nun bo, to
debbo goondinɗo e woodi
gorko mo goondinay, to
gorko on nootake wondugo
e makko, to o saloo mo.
14 Gam gorko mo
goondinay senaama gam
debbo mum, nun bo debbo
mo goondinay senaama
gam gorko mum. To hinaa
nun, ɓiɓɓe maɓɓe laatataako
seniiɓe, nani bo ɓee ceniiɓe.
15 Amma mo goondinay,
to e yiɗi seerugo goondinɗo,
o seera. Den fu goondinɗo,
debbo, to ɗum bo gorko,
doolaaka jooɗoo der teegal
mum, Alla noddu en nun gam
gonoɗen der jam.
16 Debbo, aa anni naa a
hisinan gorko maa na, nun
bo gorko, aa anni naa a hisi-
nan debbo maa na?

Moy fu wonoo hande no Joomiraawo noddiri ɗum

17 To non, moy fu wonoo
hande no Joomiraawo
hokkiri ɗum, moy fu wonoo
der goonki ki wonuno go
Alla nodda ɗum. Kanjum
umuranmi der eklesiyaaji fu.
18 Juulniiɗo go Alla noddi
ɗum, wonoroo nun nun, mo
juulnaakino bo go Alla noddi
ɗum, wonoroo nun nun.
19 Juulnaago e dullere ju-
ulnaago fu, laataaki goɗɗum,
sey tokkugo umurooje Alla.
20 Moy fu wonoro hande no
laatinoo go Alla nodda ɗum.
21 To jeyaaɗo nun
laatinoɗaa go Alla noddu
maa, taa accu ɗum ɓillee.
Amma to a heɓii laawol no
dimɗirtaa, taa yeeba ɗum.
22 Gam jeyaaɗo mo Joomi-
raawo noddi, laatake dimo
gam Joomiraawo. Dimo
mo Alla noddi bo, laatake
jeyaaɗo Almasiihu.
23 On coodiraama e huune
ko teddi. Gam majjum, to
on laatinee ko'e mon jeyaaɓe
himɓe.
24 Banniraaɓe, moy fu
wonoro yeeso Alla, hande no
laatinoo go o noddee.

Ɓaŋugo ɗum bo jooɗaago nun nun

25 Dow himɓe ɓe meeɗay
ɓaŋugo, ɗum bo ɓaŋeego,
mi woodaa umuroore gom
yiwne to Joomiraawo, amma
mi batan ko miilumi, min
mo Joomiraawo yurmii,
waɗimmi koolaaɗo.
26 Mii miila to neɗɗo
wonake non, ɗum ɓuran
wooɗugo, sabbu tooraaji ɗi
jooni.

27 Ɓaŋuɗo, to seeru, mo ɓaŋay bo to daartu ɓaŋugo.
28 Amma ɓaŋuɗo waɗay gacce, gatol bo to ɓaŋaama, waɗay gacce. Amma annee no ɓaŋuɓe e woodi ɓillaaje der goonki mum. Kanji bo woni mi yiɗanaa on.
29 Banniraaɓe, ko jiɗum batugo on nani: Wakkati juutaa, gam majjum, ɓaŋuɓe laatoo hande ɓe ɓaŋay,
30 wulloo ɓe laatoo hande ɓe bullataa, seyotooɓe waɗa hande ɓe ceyataako, soodooɓe bo waɗa hande ɓe goodaa goɗɗum,
31 seyortooɓe jawdi duuniyaaru, wonoo hande ɓe ceyataako, gam duuniyaaru nuu ɗo faanake heennyugo.
32 Ko jiɗumi woni, burtoɗon e sugullaaji. Mo ɓaŋay e hiinnitano golle Joomiraawo, ko fottanta Joomiraawo tan o dartata.
33 Amma ɓaŋuɗo, hakkillo mum, to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata debbo makko o dartata,
34 hakkillo joomum seennake. Hande non bo, mo ɓaŋaaka, hakkillo mum to kujje Joomiraawo wonoto, gam ɓannu e yonki makko fu laatoo ko senaa. Amma ɓaŋuɗo, hakkillo mum to kujje duuniyaaru wonoto, ko welata goriiko o dartata.
35 Mi batay ka, gam mi fergina on, amma gam wallugo on batanmi ka. Mii yiɗi gonoɗon der goonki kaanuki, tokkoɗon bo Joomiraawo e ɓerɗe goote.
36 To goɗɗo e woodi ɗaɓɓere mum, go o yiɗaa sentingo mo diga o ɓaŋay mo, o waɗa ko o yiɗi. O ɓaŋa mo, o farkay to o ɓaŋii mo.
37 Amma to gorko waɗi niiya der ɓerne mum, hinaa e doole, laatoo bo o waawan ko jogii hoore makko, o ɓaŋay, o waɗii ko woodi.
38 Ɓaŋuɗo ɗaɓɓere mum waɗii ko woodi, amma mo ɓaŋay mo, waɗii ko ɓuri wooɗugo.
39 Debbo ɓaŋaaɗo laati nun kaɓɓaaɗo to goriiko e wuuri. Amma to goriiko wuuraa, o rinɗii, o waawan ko etti mo o yiɗi fu, amma tawee der laawol Joomiraawo nun.
40 Dow miilo am, to debbo jooɗake ɓaŋaaka, o ɓuran heɓugo seyo. Miilooji am nun batanmi ɗon, mii miila bo mii woodi Ruuhu Alla.

8

Toonti yanɗe dow tew caafiranaaɗum tooruuje

1 Jooni faa mi toontoo yanɗe mooɗon dow tew caafiranaaɗum tooruuje. Gooŋa nun, en fu, een goodi annal. Annal e wadda manŋu hoore, amma yidde woni ko yaarata eklesiya yeeso.
2 Neɗɗo miijuɗo e anni, joomum annaa taw no haani anniree.
3 Amma neɗɗo fu jiɗuɗo Alla, Alla e anni ɗum.
4 Dow yakkugo tew caafiranaaɗum tooruuje, een anni tooruure laataaki goɗɗum der duuniyaaru, Alla gooto tan woni.

5 Himɓe e saafa tooruuje
ɗe dow e ɗe ley. E gooŋa,
saafeteeɓe ɗuuɓɓe e wi'eteeɓe
joomiraaɓe ɗuuɓɓe na'on.
6 Amma e nun fu, enen kan,
Alla gooto tan woni, Baaba
taguɗo huune fu, mo gam
mum buuruɗen. Kade bo
Joomiraawo gooto tan woni,
Yeesu Almasiihu mo huune
fu laatorii e mum, e mo gam
mum keɓuɗen yonki.

7 Amma himɓe fu bane
anni gooŋa kaa ɗon. Woɓɓe
woowunooɓe tooruuje, e
yakka tew caafiranaaɗum
tooruuje, go miilooji ɓerɗe
maɓɓe tampuɗi e hiitoo ɓe.
8 Nyaamdu ɓeydantaa
en goɗɗum to Alla. To en
nyaamii, ɗum nafataa en
goɗɗum, to en nyaamay bo,
ɗum ɓuytataa en goɗɗum.

9 Amma kakkilee to di-
maaku mooɗon doyya ɓe
goonɗinki mum semmiɗaa.
10 An gooduɗo annal, to
goɗɗo yi'ii maa aa nyaama
to tooruure saafetee, hakkillo
makko tampuŋo hokkan mo
o nyaama kanko bo. Den fu,
der cuuɗiiɗum ɓerne makko,
nafa caafiranaaka tooruure
bane o nyaami na?
11 Den banniraawo
tampuɗo halkan gam annal
maa, kanko mo Almasiihu
maayi gam muuɗum halka
gam annal maa.
12 To oon gaɗa hakke
dow banniraaɓe mooɗon ɓe
goonɗinki mum semmiɗay
hande nun, oon nawna
miilooji ɓerɗe maɓɓe, hakke
nun gaɗoton ɗon dow Al-
masiihu.

13 Gam majjum to
nyaamdu nun doyyata banni-
raawo am, mi yakkataa kade
tew abada, gam to mi doyyu
mo.

9

Ko haanani lilaaɗo

1 Mi jeyaa hoore am na?
Mi laataaki lilaaɗo na? Mi
yi'ay Joomiraawo meeɗen
Yeesu na? Diga golle ɗe
gollaniimi Joomiraawo bane
goonɗinirɗon na?
2 Baa to woɓɓe daaray am
hande lilaaɗo, to mooɗon
kan, mi lilaaɗo nun, gam
onon laati ko hollitinta no
Joomiraawo nun lilimmi.
3 Daa ko bi'anmi yiɗuɓe
gaccaago am:
4 Men kaanaa nyaamugo e
yarugo der golle amen na?
5 Men kaanaa woositaago
e rewɓe goonɗinɓe hande
no lilaaɓe woɓɓe, e miiraaɓe
Joomiraawo, e Kefas waɗata
na?
6 Min e Barnabbas tan nun
haani golloo gam nyaannugo
ko'e amen na?
7 Soogeeru nuye haɓata
konu e nyaanna hoore mum
bo? Demoowo moy woni
mo nyaamataa ɓiɓɓe gesa
mum? Moy woni duroowo
mo yarataa kosam darne
mum?
8 Ka batanmi ɗo, dow mi-
iloojі himɓe bane ɗum yiwi,
tawreeta bo batii ɗum.
9 E winnaa der tawreeta:
«Taa haɓɓu hunnuko gaari
gollotooni der nafa.» Ga'i de-
mooji nun Alla batani ka na?
10 E gooŋa enen bane
batanaa ka na? Enen nun
batanaa haala ka, gam

demoowo e duggoowo fu waɗa golle muuɗum e miiliri heƀugo geɗu mum.
11 Men aawii der mooɗon kujje ruuhunkeeje. To men duggii jawdi ni gooduɗon, ko mawni nun na?
12 To woƀƀe e woodi laawol dow mooɗon, minon, men ƀuraa ƀe woodugo ŋol na?

Amma minon, men nafitoraaki baawɗe amen. Men munyanii huune fu gam to men paddoo linjiila Almasiihu yahugo yeeso.
13 E gooŋa, on annaa gollotooƀe der suudu Alla e heƀa nyaamdu mum der ko sakketee na? On annaa bo no gollotooƀe der wuuɗirde sadakaaji, der ɗon nun heƀata geɗu mum na?
14 Hande non bo, Joomiraawo batii waajotooƀe linjiila, heƀa nyaamdu mum diga waaji linjiila.

15 Amma min, mi nafitoraaki kujje ɗee fu, to mi winnii ka bo, gam mi heƀa ɗe bane. Gomma mi maaya, mi nootataako goɗɗo haɗanmi juraago dow majjum.
16 Gam waajaago linjiila laatanaaki am juro, doole nun mi waajoo ka. Bone woodanimmi to mi waajaaki ka!
17 To e anniya ƀerne am nun gaɗiranmi golle ɗen, mi heƀan riiba am. Amma min bane suƀi, mi yowana ɗe nun.
18 Den fu, ume woni riiba am? Riiba am woni waajaago linjiila hinaa gam joddi. Mi dartay nafitoraago ko haani mi heƀa gam gollal ŋal.
19 Mii dimo dow himƀe fu, amma mi laatinii hoore am jaggantooɗo himƀe fu, gam mi heƀana Almasiihu ɗuuƀƀe maƀƀe.
20 To mi na'on caka Yahuduuƀe, mi waɗa hoore am hande Yahuduujo, gam mi heƀa ƀe. To mi yahii to tokkuƀe tawreeta, mii waɗa hoore am hande tokkuɗo tawreeta, gam mi heƀa ƀe, baa to mi tokkay tawreeta.
21 Hande nun bo to mi yahii to ƀe annaa tawreeta, mii waɗa hoore am hande mo annaa tawreeta, gam mi heƀa ƀe, ɗum yiɗay wi'ugo mi tokkay tawreeta Alla, gam der umuroore Almasiihu gonumi.
22 To mi yahii to goonɗinƀe tampuƀe, mii waɗa hoore am hande tampuɗo, gam mi heƀa ƀe. Walaa fu no mi laatinay hoore am dow himƀe fu gam mi hisinira woƀƀe maƀƀe, baa no waɗi fu.
23 Ɗum fu, mi waɗii ɗum gam linjiila, gam mi heƀa geɗu am der barke makka.

24 E gooŋa, on annaa himƀe fu nun doggata der jayri, to waɗooƀe daɗontiro doggata na? Amma e non fu, gooto maƀƀe tan nun heƀata ko resaa on. Gam majjum, doggee gam keƀal.
25 Jiɗɗo daɗugo der doggudu fu, sey elta ƀannu mum der huune fu. Kamƀe, ƀee gaɗa ɗum gam heƀugo keƀal meetalol ɗayloowol, amma enen, een tammi heƀugo meetalol ŋol ɗaylataa.
26 Gam majjum to emi dogga, gam baanji bane

dogganmi, to emi lukka bo,
dow hennu bane lukkanmi.
27 Amma mii gollina ɓannu
am e naawɗum faa mi jaaloo
ŋol, gam mii hula mi dulla
heɓugo yetteego ɓaawo baaji-
imi woɓɓe linjiila.

10

To on caafee tooruuje

1 Banniraaɓe, mii yiɗi
paamon ɗum ɗo: ɓaawo no
kaakiraaɓe meeɗen wurtii
Misira, der wakkati Muusa,
ɓe fu ɓe gonake ley duulere
ardanii ne ɓe, ɓe fu bo, ɓe jolii
maayo.
2 Ɓe fu ɓe gaɗanaama
batisi der duulere e der
maayo sabbu kawtal maɓɓe
e Muusa.
3 Kade bo, ɓe fu ɓe nyaamii
nyaamdu ruuhunkewol
gootol,
4 ɓe fu ɓe jarii jaram
ruuhunkejam gootam, bur-
tiiɗam e tepaare ruuhun-
keere, jaadannoore e maɓɓe.
Tepaare nen woni Almasiihu.
5 Amma e non fu, ɗuuɓɓe
maɓɓe, Alla yerdaaki ɗum.
Ɓe baraama der ladde.
6 Huune ɗum fu, laatanake
en misaalu gam to en tokkee
jiɗaaɗi yonki meeɗen, hande
no maɓɓe.
7 To on laatee saafooɓe
tooruuje hande no woɓɓe
maɓɓe waɗi, hande no win-
naa: «Himɓe jooɗii nyaami
yari, den ɓe ummii gam ɓe
pija fijo jaayŋo.»
8 To on naatee jeenu hande
no woɓɓe maɓɓe waɗi. Faa
himɓe ujune laso e tato maayi
nyalaane woore.
9 To on jarbee Joomiraawo
hande no woɓɓe maɓɓe waɗi,
ko bolle halki ɓe.
10 To on dumbitee hande
no woɓɓe maɓɓe waɗi, go
malaykaajo maayde halki ɓe.
11 Huune ɗum fu, tawii ɓe
gam keɓen misaalu. Ɗum
winnaama bo gam keɓen
hakkillo, enen wonuɓe der
wakkatiiji cakitiiɗi.
12 Gam majjum, miiluɗo e
darii fu, waɗa hakkillo to
yanu.
13 Jarbeeji walaa ɗi
keɓuɗon, ɗi woɓɓe heɓayno.
Alla e laatii koolaaɗo, o ac-
cataa jarbeɗon ɓura semme
mon. To ɗi garii bo, o hokkan
on laawol no munyirton, e no
burtortoɗon e majji.
14 Gam majjum, banni-
raaɓe am yiɗaaɓe, boɗɗodee
caafol tooruuje.
15 Mii badda on hande
wooduɓe hakkillo, onon
e ko'e mooɗon biɗitee ko
batumi.
16 Jarirgel hiraane seniine
ŋel jetteten Alla gam mum,
ŋel hollitintaa en kawtii e
yiiyam Almasiihu na? Peen
ceenneten een nyaama, ŋa
hollitintaa en kawtii e ɓannu
Almasiihu na?
17 Peen ŋan laati nun
goota, nun nun enen bo, no
ɗuuɗirɗen fu, en laati nun
ɓannu gooton, gam en fu,
een keɓa geɗu meeɗen e peen
goota ŋan.
18 Daaree Isira'iilaaɓe:
himɓe maɓɓe nyaamooɓe
sadakaaji cakkanaaɗi Alla,
ɓe goodaa kawtal e Alla
cakkanteeɗo sadakaaji ɗin
na?

19 Ko jiɗum wi'ugo woni: Tooruure e tew ko ne saafiranaa e laatii goɗɗum? Aawo!
20 Amma, ko heeferɓe saafirta, ginnaaji ɓe caafanta ɗum, Alla bane. Nani bo mi yiɗaa oon goodi kawtal e ginnaaji.
21 On baawataa ko yariri jarirgel Joomiraawo, jariron bo ŋel ginnaaji, on baawataa ko nyaamidi e Joomiraawo, nyaamidon e ginnaaji bo.
22 Naa en jiɗu nun ummingo nawniraagu Joomiraawo? Een ɓuri mo semme na?

Teddinee Alla der huune fu

23 Gooŋa nun: «Huune fu e dagii». Amma huune fu bane nafata. «Huune fu e dagii,» amma huune fu bane yaarata eklesiya yeeso.
24 To goɗɗo mooɗon daartu ko nafata ɗum kan tan, amma ko nafata woɓɓe bo.
25 Ko sippetee der luumo fu, on baawan ko nyaami ɗum, to on daartee annugo to ɗum yiwi, gam ɓerɗe mon e gaccoo on.
26 Gam: «Leydi e ko woni e mayri fu, Joomiraawo jey.»
27 To mo goonɗinay noddinii on nyaamɗe, go nootiɗon noddoore makko, nyaamee ko o resani on fu e jam, to on biɗitee ɗum gam ɓerɗe mooɗon e gaccoo on.
28 Amma to goɗɗo wi'ii on: «Tew ɗum ɗo caafiranaaɗum tooruure nun,» den kan, to on nyaamee gam sabbu ceedinɗo on, e gam sabbu cuuɗiiɗum ɓerne.
29 Mi batantaa ɗo miilooji ɓerɗe mon, amma ɗi oya. E gooŋa, gam ume miilooji ɓerne goɗɗo hiitotoo dimaaku am?
30 To mi yettii Alla dow nyaamdu am, gam ume gacceteemi dow nyaamdu nu jettumi Alla gam mum?
31 Gam majjum, on nyaaman nun, on jaran nun, ko gaɗoton fu de, gaɗee ɗum gam teddinon Alla.
32 To on laatanee Yahuduuɓe e Yunaninkeeɓe e eklesiya Alla fergere.
33 Laatee hande am, gam dow huune fu, mii darta fottango himɓe fu, mi dartataa ko nafatammi min tan, ko nafata himɓe fu dartanmi, gam ɓe kisa.

11

1 Yemminee am hande no min e hoore am yemminiranmi Almasiihu.

Ekkkitinol dow fiilaago

2 Mii yetta on gam oon ciwtorammi wakkati fu, e kade bo gam oon joggii ekkitinooje hande no ekkitinirmi on.
3 Mii yiɗi bo paamon no Almasiihu nun woni hooreejo dow gorko fu, gorko bo woni hooreejo dow debbo, Alla bo woni hooreejo Almasiihu.
4 To gorko e du'oo, ɗum bo e waɗa annabaaku, go e suddii hoore mum, o teddinay hooreejo makko.
5 Amma to debbo kan e du'oo, ɗum bo e waɗa annabaaku, go fiilaaki, o teddinay hooreejo makko, oo nandi e pemmiiɗo laaɓune.

6 Gam to debbo fiilaaki, sey
o hesa gaasa makko. Amma
to hesugo gaasa, ɗum bo fem-
mugo ka e sentinoo mo, den
fu, o fiiloo.
7 Gorko haanay sudda
hoore mum gam o laati
nun nandi Alla e teddunɲal
mum. Amma debbo, laati
nun teddunɲal gorko.
8 Gam gorko bane ƴiwi e
debbo, debbo nun ƴiwi e
gorko,
9 gorko bane tagaa gam
debbo, debbo nun tagaa gam
gorko.
10 Gam daliila malaykaaɓe,
debbo fiiloo gam hollita
baawɗe mum.
11 Hande no Joomiraawo
resiri, debbo wonataako
to gorko walaa, gorko bo
wonataako to debbo walaa.
12 Gam hande no debbo
ƴiwiri e gorko, non non nun
gorko bo rimiraa e debbo.
Amma ɗum fu, to Alla ɗum
ƴiwi.
13 Miilee onon e ko'e
mooɗon: E woodi debbo e
du'oo, o fiilaaki na?
14 Tawaaɲal hollataa to
gorko yoofitii gaasa mum,
femmay ka, eɗum sentinii
na?
15 Amma to debbo, ted-
duɲal muuɗum nun, gam
o hokkaama gaasa juutuka
hande fiilaanu.
16 Jiɗɗo yeddugo ka fu, baa
minon, baa eklesiya Alla, en
goodaa tawaaɲal ɲal ɗon.

*Hiraane Joomiraawo seni-
ine*

17 Woodi ko jiɗum batugo
on kade dow haala no
kawritirton. Dow majjum mi
waawataa ko mani on, gam
no kawritirton laataaki gam
yaarugo on yeeso, amma
gam wittingo on ɓaawo.
18 Taw, mi nanii to on
kawtii, hunnuko wooto
walaa hakkune mon, mi
hoolake bo haala kan gokka
mum, gooɲa nun.
19 Haani du ceenniigu laa-
too caka mooɗon, gam heɓa
gooɲaaɓe wurtoo e mooɗon.
20 To on kawritii, hiraane
Joomiraawo bane nyaamo-
ton.
21 Gam to on kawritii oon
nyaama, moy mooɗon fu, e
yawɗanoo nyaamugo nafa
mum, den tawaa woɓɓe e
rafaa, woɓɓe bo bagi e doyyi
ɗum.
22 E gooɲa on goodaa cuuɗi
to haani nyaamon, jaron na?
Naa on jawu nun eklesiya
Alla? On jiɗu nun sentingo ta-
lakaaɓe na? Ume bi'anmi on?
Mi yetta on na? Mi waawataa
ko yetti on dow majjum.
23 Min, diga Joomiraawo
nun keɓumi ko jottimmi on:
Jemmaare ne der muuɗum
Joomiraawo meeɗen Yeesu
jammaa, o etti peen,
24 o yetti Alla, o ŋappiti
ŋa, o wi'i: Ɗum ɗo woni
ɓannu am kokkaaŋol gam
mooɗon. Gaɗee ɗum, oon
ciwtorirammi.
25 No ɓe keennyi, o etti
jarirgel innabojam, o wi'i:
Jarirgel ŋel woni alkawal ke-
sal tabbitiniraaŋal e ƴiiƴam
am. De jaroton ɗam fu, jaree
ɗam, oon ciwtorirammi.
26 De nyaamoton peen oon
jara der jarirgel ŋel fu, oon
baajoo wa ɗon haala maayde

Joomiraawo faa de o wittoy.

27 Gam majjum, neɓɓo fu
yakkuɓo peen, yariri jarirgel
Joomiraawo hande no haani-
ray, waɗii hakke dow ɓannu
Joomiraawo e yiiyam mum.

28 Gam majjum, moy fu
wiɓitoo hoore mum go yakka
peen, yara bo der jarirgel ŋel.

29 Gam neɓɓo yakkuɓo
peen, yari der jarirgel ŋel, go
suttontiray ko woni ɓannu
Joomiraawo, o fooɓanan
hoore makko kiita diga
nyaamɓe e jarɓe makko.

30 Gam majjum waɗi
ko ɓuuɓɓe mooɓon laatii
nyawɓe e moofiɓinɓe, ɓuuɓɓe
bo maayi.

31 To en biɓitake ko'e
meeɓen, en kiitataake.

32 Amma Joomiraawo e hi-
itoo en gam o elta en, wara
doyyideɓen kiita e himɓe du-
uniyaaru.

33 To non, banniraaɓe am,
to on kawritii gam nyaa-
mon hiraane Joomiraawo,
keɓontiree.

34 To woodi e mooɓon
mo rafo waɓata, joomum
nyaama diga wuro mum,
gam to kawtal mooɓon
waddana on kiita. Dow ko
horii fu, to mi warii, mi
laaɓinanan on ɓum.

12

Dokke Ruuhu Ceniiɓo

1 Banniraaɓe, dow haala
dokke Ruuhu Ceniiɓo
hokkata, mi yiɓaa dullon
annal dow mum.

2 Ciwtoree, den ko on
goonɓinayno, on pooɓeno far
to tooruuje muume.

3 Gam majjum waɗi ko
mii yiɓi paamon ɓum ɓo.
Walaa bi'oowo Yeesu laati
nun naalaaɓo to Ruuhu
Alla o batirta ka, kade bo
walaa bi'oowo Yeesu laati
nun Joomiraawo to joomum
woodaa Ruuhu Ceniiɓo.

4 Dokke Ruuhu Ceniiɓo
feere feereeje nun woni,
amma Ruuhu on gooto nun.

5 Golle feere feereeje nun
woni, amma Joomiraawo
majje laati nun gooto.

6 Baawal golle feere
feereeje nun woni, amma
Alla gooto on waɓata huune
fu der moy fu.

7 Moy fu heɓii kokkal
kollitoowal baawɓe Ruuhu,
nafoowal himɓe fu.

8 Ruuhu hokkata oo ɓo
dokkal batugo e hakkillo, o
hokka oo to dokkal batugo
e annal. Ruuhu gooto on
waɓata ɓum.

9 Kanko on hokkata oo ɓo
goonɓinki, oo to nyawtugo
nyawɓe,

10 o hokka oo ɓo baawɓe
waɓugo haaynaareeji, oo to
baawɓe waɓugo annabaaku,
oo ɓo baawɓe annitingo ko
warata diga Ruuhu, oo to
baawɓe batugo e ɓelle Ru-
uhu, goɓɓo bo o hokka ɓum
baawɓe nantingo ɓelle ɓen.

11 Ruuhu gooto on tan
waɓata ɓum ɓon fu, o seen-
nirana moy fu dokkal hande
no o yiɓiri.

Jokkule ɓuuɓɓe der ɓannu gootol

12 Hande no ɓannu laatorii
gootol baa no jokkule ɓuuɓɓe
ŋol woodi, nun bo, jokkule

ɗuuɗɗe laatorii ɓannu gootol.
Non Almasiihu bo wa'i.
13 Gam en fu, en keɓii
batisi diga e Ruuhu gooto
gam laatoɗen ɓannu gootol,
Yahuduuɓe e Yunaninkeeɓe,
maccuɓe e rimɓe, en fu en
jarinaama Ruuhu gooto on.

14 Ɓannu neɗɗo laataaki
jokkulal gootal, amma
jokkule ɗuuɗɗe.
15 To koyŋal wi'i: «No mi
junŋo bane, mi jeyaaka e
ɓannu,» e nun fu ŋal jeyaaka
e ɓannu na?
16 Naa to nowru wi'i: «Ṇo
mi laataaki itere, mi jeyaaka
e ɓannu,» ɗum haɗan ne jey-
eego e ɓannu na?
17 To jokkule ɓannu fu
laatake gite, noy neɗɗo
nanirta? Naa to ɗe fu ɗe
laatake nowru, noy neɗɗo
luuttirta?
18 Amma, Alla resii jokkulal
baaŋale fu der ɓannu, hande
no o yiɗiri.
19 To jokkule fu laatakeno
gootal, noy ɓannu laa-
totonoo?
20 E gooŋa, jokkule e ɗuuɗi,
amma ɗe fu, ɗe laati nun
ɓannu gootol.

21 Itere waawataa ko wi'i
junŋo: «Mi woodaa haaje
maa». Hoore bo waawataa
ko wi'i koyɗe: «Mi woodaa
haaje mooɗon».
22 Amma, jokkule ɓannu
daaraaɗe e ɓuri tampugo,
kanje bo ɗee nafa.
23 Jokkule ɗe daareten
walaa tedduŋal, kanje
ɓuruɗen teddingo. Jokkule ɗe
centirten bo kanje ɓuruɗen
hakkilango.
24 Jokkule meeɗen goɗɗe
en kaajaaka hakkilango ɗum.
Alla hawtii jokkule fu, hokki
ɓuruɗe faanɗugo, tedduŋal,
25 gam to ceennirgu waɗu
der ɓannu, o acci jokkule fu e
wallontira hakkune mum.
26 To jokkulal gootal e
naawee, ɗe fu ɗe nana
naawɗum e maggal. To
jokkulal gootal teddinaama,
ɗe fu ɗe maata welwelo e
maggal.
27 Onon, on laati nun ɓannu
Almasiihu, moy mooɗon fu
laati nun jokkulal ɓannu
makko.
28 Hande nun Alla re-
siri himɓe der eklesiya
mum. Aran, lilaaɓe,
ɗiɗawre annabiiɓe, tatawre
janŋinooɓe, ɓaawo majjum
waɗooɓe haaynaareeji,
e nyawtooɓe nyawɓe, e
faabotooɓe, e ardiiɓe, e
batooɓe ɗelle Ruuhu.
29 Himɓe ɓen fu laati nun
lilaaɓe na? Naa ɓe fu ɓee
annabiiɓe nun? Naa ɓe fu
ɓee janŋinooɓe nun? Himɓe
fu nun waɗata haaynaareeji
na?
30 Himɓe fu bane hokkaa
baawɗe nyawtugo nyawɓe,
ɓe fu bane hokkaa baawɗe
batugo e ɗelle Ruuhu, ɓe
fu bane bo hokkaa baawɗe
nantingo ɗelle ɗen.
31 To non, tinnee daartee
dokke ɓuruɗe nafugo. Jooni
mi hollan on laawol ɓurŋol
wooɗugo.

13

Yidde

1 Baa to mii waawi
batugo ɗelle himɓe e ɗelle
malaykaaɓe fu, to mi walaa

yidde, mi laati nun hande lennɲuru piyeteenu, ɗum bo hande rimmo baggu.

2 To Alla hokkii am dokkal waɗugo annabaaku, to mi heɓii annal dow siiriiji e dow huune fu, ɗum bo to mii woodi goondiinki faa mi sottina baalle, amma mi woodaa yidde, mi laataaki goɗɗum.

3 Baa to mi hokkii jawdi am fu talakaaɓe, mi sakka ɓannu am bo wuuɗee yiite, to mi woodaa yidde, ɗum nafataa am.

4 Gooduɗo yidde e woodi munyal, nee hebbi neɗɗaaku. Yidde walaa nawniraagu, ne jurataako, ne woodaa manɲu hoore.

5 Gooduɗo yidde waɗataa ko sentinii, o dartataa ko nafata mo tan, o monnortaako goɗɗo, o jogataako hallande.

6 Gooduɗo yidde seyortaako ko halli, amma e seyoroo gooɲa.

7 Oo yaafoo huune fu, oo hoolo huune fu, oo heɗoo Alla der ko waroyta, oo munyana huune fu.

8 Yidde heennyataa faa abada. Annabaaku heennyan, batugo e ɗelle feere feereeje heennyan, annal bo heennyan.

9 Annal meeɗen laaɓidaa, annabaaku meeɗen bo laaɓidaa.

10 Amma to huune fu laaɓinaama, ko laaɓaa fu majjitan.

11 No laatinoomi suka, mi batii hande suka, mi miijono hande suka, jiiɗe am bo hande jiiɗe suka. Amma no mawnumi, mi accii golle sukaaku.

12 Jooni en ji'ataa taw huune fu e laaɓal, ɗum nandi hande daanorgal niɓɓuŋal nun daanortoɗen. Amma wakkati waraan, en ji'an e gite meeɗen deydey. Jooni taw annal am laaɓay, amma wakkati waraan de annanmi faa laaɓa, hande no Alla annirimmi.

13 Den, huune tati woni ko tabitii, goondingo, e heɗaago moyyere Alla, e yidde. Amma yidde ɓuri ɗum ɗum fu mawnugo.

14

Gollirgo dokke Ruuhu Ceniiɗo

1 To non, daartee yidde. Daartee bo dokke Ruuhu Ceniiɗo, hakko du dokkal annabaaku.

2 Batoowo e ɗelle Ruuhu, Alla nun joomum baddata, himɓe bane. Gam goɗɗo faamataa ka o batata, Ruuhu nun hokkata mo haalaaji Alla cuuɗiiɗi.

3 Amma gaɗoowo annabaaku wallan nun woɓɓe mawnugo der goondinki, e tiiɗina ɓe, e hokka ɓe semme.

4 Batoowo e ɗelle Ruuhu, semmiɗinan nun goondinki mum, gaɗoowo annabaaku bo e walla eklesiya yahugo yeeso.

5 Mii yiɗi on fu baton e ɗelle Ruuhu, amma ko ɓurumi yiɗugo woni, gaɗon annabaaku. Gaɗoowo annabaaku e ɓuri batoowo e ɗelle Ruuhu, gam batoowo e ɗelle Ruuhu mawnintaa eklesiya to jottinoowo ɗe walaa.

6 Banniraaɓe, hande jon
bi'en, mi wara to mooɗon, mi
yanta baddirgo on e ɗelle Ru-
uhu tan, laatoo mi janŋinay
on ko Alla hollitimmi, mi
waddanay on bo annal kesal,
mi ekkitinay on bo, ume
nafanmi on?
7 Daaree ji'en, baa huune
jimirɗum, hande jon fuu-
raanu ɗum bo moolooru.
To puuroowo fuuraanu,
ɗum bo piyoowo moolooru
fiyay hande no haaniri, moy
tintotoo ko fuuretee ɗum bo
ko fiyetee?
8 Naa moy siriyanto konu
to puuroowo walaldu konu
fuuray hande no haani?
9 Hande non onon bo, to
haala mooɗon laaɓay, moy
faamata ko jiɗɗon wi'ugo? On
boppii haala mooɗon!
10 Ɗelle ɗuuɗɗe nun woni
der duuniyaaru nu, ɗe fu, ɗee
goodi ko ɗe bi'ata.
11 Amma to goɗɗo baddii
am e ɗenŋal ŋal mi nanataa,
mi laatake janano makko,
kanko bo o laatake janano
am.
12 Hande non, onon bo,
no oon tinnii daartugo dokke
Ruuhu, daartee aran dokke
puy, jaarooje eklesiya yeeso.
13 Gam majjum, batoowo
e ɗelle Ruuhu fu, eela Alla
walla ɗum nantingo ɗe.
14 Gam to mii du'oo e
ɗenŋal Ruuhu, ruuhu am e
du'oo, amma hakkillo am
gollataako.
15 Den, noy gaɗanmi? Mi
du'oto e ruuhu am, mi du'oto
bo e hakkillo am. Mi yiman
e ruuhu am, mi yiman bo e
hakkillo am.
16 To hinaa nun, to aa yetta
Alla e ruuhu, noy tawaaɗo
caka hettiniiɓe, mo annaa
ɗum, waawirta ko wi'i «aami»
to a yettidii? Gam joomum
nanataa ko batataa.
17 Baa to yettoore maa
e wooɗi hande noy, ɗum
mawnintaa goonɗinki joo-
mum.
18 Mii yetta Alla gam mii
ɓuri on, on fu batugo e ɗelle
Ruuhu.
19 Amma der eklesiya,
mii ɓuri yiɗugo mi bata
haalaaji joy paameteeɗi gam
ekkitingo woɓɓe, ɓuri batugo
haalaaji ujune sappo e ɗelle
Ruuhu ɗe faamataake.
20 Banniraaɓe, to on laatee
hande sukaaɓe der hakkillo
mooɗon. Amma dow hal-
lande laatee hande sukaaɓe,
dow suttontirgo huune, laa-
tee ɓe hakkillooji mum ɓenni
hande mawɓe.
21 E winnaa der tawreeta:
Joomiraawo wi'i:
«Himɓe ɓee, e ɗelle Ruuhu, e
kunnuɗe hoɓɓe nun
baajortoomi ɓe.
Amma e nun fu, ɓe kettinan-
taako am.»
22 Hande non, batugo e ɗelle
Ruuhu laati nun maane kiita
dow ɓe goonɗinay. Waɗugo
annabaaku laati nun gam
goonɗinɓe, hinaa gam ɓe
goonɗinay.
23 Hande jon, to himɓe
eklesiya fu hawritii, den
moy maɓɓe fu e bata ɗelle
Ruuhu feere feere, to himɓe
ɓe janŋinaaka, ɗum bo ɓe
goonɗinay warii yi'ii ɗum, ɓe
bi'ataa ko'e mon sottake na?

24 Naa bo, hande jon, mo
goondinay, ɗum bo mo an-
naa ɗum, naati der juulirde
moodon, go o tawi himɓe
fu e waɗa annabaaku, ka o
nanata hiitoto mo, o faama
no oo woodi hakke.
25 Miilooji ɓerne makko
cuuɗiidi wurtinte, den o
jiccoo, o sujidana Alla, o
wi'a: «E gooŋa, Alla e wondi
e moodon.»

No haani huune fu waɗoroo der Eklesiya

26 Banniraaɓe, noy haani
gaɗen? To on kawritii, go
oo ɗo e woodi jimol, oo to e
woodi janŋinol, goddo bo e
woodi kollitol gom, goddo bo
e bata e ɗelle Ruuhu, goddo
bo e nantina ɗe, sey huune
fu waɗee gam goondinɓe
mawna.
27 To ɗelle Ruuhu nun
batete, sey himɓe ɗiɗo bata,
to ɗum ɓuru tato, moy fu
e wakkati mum. Goddo
moodon nantina ɗe.
28 Amma to nantinoowo
walaa, gooduɗo dokkal
batugo e ɗelle Ruuhu jeeɗoo
der eklesiya, bata der ɓerne
mum, badda e Alla.
29 Dow waɗooɓe annabaaku,
ɗiɗo ɗum bo tato etta haala,
horiiɓe wiɗitoo haala maɓɓe.
30 To goddo der joodiiɓe
e woodi ka Alla holli ɗum
bata, sey aranneejo batoowo
jeeɗoo.
31 Hande nun, on baawan
ko waɗi annabaaku gooto
gooto, gam moy moodon
fu ekkitoo, semmiɗina
goondinki mum.
32 Waɗooɓe annabaaku sey
waawa ko jogii ko'e mum,
33 gam Alla laataaki Alla
mo jiɓayeere, amma Alla mo
jam.

Hande no ɗum laatii toy fu
der eklesiyaaji Alla,
34 sey rewɓe jeeɗoo der ek-
lesiya, ɓe kokkaaka laawol ɓe
bata. Sey ɓe baawa jogaago
ko'e maɓɓe ɓee ɗowtii hande
no winniraa der tawreeta.
35 To woodi ko ɓe jidi faam-
ineego, ɓe acca faa to ɓe kooti
wuro, ɓe yama worɓe maɓɓe.
Gam to debbo batii haala der
eklesiya, ɗum centiniiɗum.
36 Naa oon miili to moodon
nun haala Alla yiwi? Onon
tan heɓi ka na?
37 To goddo e miili e laati
annabiijo, ɗum bo e miili
heɓii Ruuhu Ceniiɗo, e haani
joomum annita ko binnanmi
on laati nun umuroore
Joomiraawo.
38 To goddo salake ko jaɓi
haala ka, eɗum hollita no
kanko e hoore makko Alla
jaɓay mo.
39 Gam majjum, banni-
raaɓe, tinnee daartee dokke
annabaaku. To on calee bo
himɓe bata e ɗelle Ruuhu,
40 amma kakkilee, huune
fu waɗoo e hakkillo, e no
haaniri.

15

Pintol Almasiihu

1 Banniraaɓe, mii yiɗi siw-
torgo on linjiila ka baajiimi
on, jaɓuɗon ko oon darii dow
makka e semme.
2 Diga e makka kisinteɗon
to oon jogii ka hande no
baajoriimi on. To hinaa non,
goondinki moodon laatoto
baanji.

3 Aran, mi yottinii on ko keɓumi min e hoore am, kanjum woni. Almasiihu maayii gam hakkeeji meeɗen, hande no Dewtere wi'i.
4 O uwaama, o fintii nyalaane tatawre, hande no Dewtere batiri.
5 O hollitanake Piyer, ɓaawo majjum o hollitanii aahiiɓe sappo e ɗiɗo.
6 Ɓaawo majjum o hollitanii banniraaɓe ko ɓuri keme joyo de woore. Ɓuuɓɓe maɓɓe e wuuri faa jooni, amma woɓɓe mum maayi.
7 Ɓaawo majjum, o hollitanake Yaakuuba, den go o hollitanii lilaaɓe fu.
8 Faa sakitiineere, o hollitanii am, min nanduɗo hande sukeel dimaaŋel lebbi mum hebbay.
9 Gam min ɓuri lilaaɓe fu faanɗugo, mi fotay du noddeego lilaaɗo, gam mi toorino eklesiya Alla.
10 Gam moyyere Alla laatoriimi ko laatiimi. Moyyere ne o waɗanimmi bo laataaki baanji, gam mi gollake ko ɓuri lilaaɓe fu. Min bane waɗata ɗum, amma moyyere Alla wonne der am waɗata ɗum.
11 To non, min nun, kamɓe nun, haala goota kan men piinata, kanka nun bo goondinɗon.

Pintol maayɓe

12 To emen baajoo no Almasiihu fintii e maayde, den noy woɓɓe mooɗon wi'irta maayɓe fintataa?
13 To pintol maayɓe walaa, Almasiihu e hoore mum bo fintay,
14 to Almasiihu fintay bo, waaji amen laatake baanji, goondinki mooɗon bo laatake baanji.
15 Ko ɓuri fu, to e gooŋa maayɓe fintataa, minon bo men laatake seedaniiɓe Alla fewre, gam emen ceedoo o fintinii Almasiihu, nani bo gooŋa bane, to maayɓe fintataa.
16 Gam to maayɓe fintataa, Almasiihu e hoore mum fintay.
17 To Almasiihu fintay, goondinki mooɗon laatake baanji, der hakkeeji mooɗon bo gonuɗon faa jooni,
18 maayunooɓe e goondinki Yeesu bo halkii.
19 To der duuniyaaru ɗo tan miiluɗen heɓugo riiba gonuka der kawtal men e Almasiihu, enen ɓurannoo himɓe fu yurminaago.
20 Amma e gooŋa, Almasiihu fintii, o laatake arano der maayɓe fintooɓe.
21 Hande no maayde naatiri der duuniyaaru diga neɗɗo, hande non bo pintol wariri diga e neɗɗo.
22 Hande no himɓe fu maayirta gam kawtal mum e Aadamu, hande non himɓe heɓirta yonki gam kawtal mum e Almasiihu.
23 Moy fu fintan e wakkati mum. Almasiihu laatii arano, ɓaawo mum, goondinɓe mo tokkina der nyalaane garki makko.
24 Ɓaawo majjum, timmoode duuniyaaru waran. Almasiihu halkan hooreeɓe e wooduɓe baawɗe e semmeeji kalluɗi fu, den o hokka Alla

Baaba meeɗen laamaare.
25 Gam doole Almasiihu
laamoo faa to Alla wattii
wayɓe makko ley teppe
makko.
26 Ganyo cakitorteeɗo hal-
keego woni maayde.
27 E winnaa: «Alla wattii
huune fu ley koyɗe makko».
Amma to wi'aama, «huune
fu» Alla gattuɗo huune fu ley
koyɗe makko bane wondaa.
28 To Almasiihu laatake
hooreejo dow huune fu,
kanko Ɓiɗɗo bo, o hokkan
Alla hoore makko, den Alla
laamoo dow huune fu, e dow
moy fu.
29 To non, riiba kaye
waɗeteeɓe batisi faa maayira
woodi to maayɓe fintataa?
Ume waɗi ko himɓe e waɗee
batisi faa maayira?
30 Enen e ko'e meeɗen bo,
gam ume potteten wakkati fu
kaliije maayde?
31 Banniraaɓe, nyalaane fu
der hunnuko maayde nun
gonumi. Amma e nun fu mii
juroro on gam daliila kaw-
tal mooɗon e Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu.
32 To e miilooji heɓugo
goɗɗum der duuniyaaru
ɗo nun gaɗirmi duuro der
wanŋarde Efesu, kaɓumi e
bisaaji ladde kalluɗi, ume
ɗum nafatammi to maayɓe
fintataa? Ɗum laatotono
hande no ballool ŋol ɗo wi'i:
«Nyaamen jaren, gam jaaŋo en
maayan.»
33 To on jammee ko'e
mooɗon: «Yaadugo e kalluɗo
biisan jikku booɗuŋu.»
34 Pukkinee hakkillooji
mooɗon hande no haani, to
on gaɗee hakke. Mi batii
ka gam centon, gam woɓɓe
mooɗon annaa Alla.
35 Amma, waɗoto goɗɗo
yama: «Noy maayɓe fintirta?
Ɓannu iri ŋole ɓe bittiroyta?»
36 Onon ɓe galaa hakkillo!
To a aawi awdi, doole ni
waata go ni fuɗa.
37 Awdi ni aawuɗaa fu,
to gawri nun, ɗum bo awdi
feereeri gom nun, gitel tan
aawataa, puɗol e haako mum
bane.
38 Ɓaawo mum, Alla nun
hokkata awdi fu iri puɗol
mum no o yiɗiri, awdi fu bo e
puɗol muuɗum nun.
39 Kujje yonkinteeje fu
bane woodi ɓannu gootol.
Himɓe e woodi ɓannu mum,
bisaaji e ɓannu mum, pooli e
ɓannu mum, liyyi bo e ɓannu
mum.
40 E woodi ɓannu ŋol dow
kammu, e ɓannu ŋol leydi.
Ɓannu ŋol dow e ŋari mum, ŋol
leydi bo e ŋari mum.
41 Naaŋe e jayŋol mum,
lewru e jayŋol mum, koode
bo e jayŋol mum, baa koode
ɗen jayŋol mum e suttontiri.
42 Hande non, pintol
maayɓe bo laatii. To ɓannu
uwaama, ŋol nyola, to ŋol
fintinaama, ŋol nyolataa.
43 To ŋol uwaama ŋol
woodaa tedduŋal, ŋol finti-
nee, eŋol woodi tedduŋal. To
ŋol uwaama, ŋol tampuŋol,
ŋol fintinee eŋol woodi
semme.
44 To ŋol uwaama ɓannu
leydinkewol, ŋol fintinee eŋol
laatii ɓannu ruuhunkewol.
To ɓannu leydinkewol na'on,
ɓannu ruuhunkewol bo
na'on.

45 E winnaa: «Aadamu
neɓɓo aranneejo laatake
yonkinteejo». Aadamu
cakitiiɓo laatake Ruuhu
kokkoowo yonki.
46 Ruuhunkejum bane
ardii, ɓum ɓannu nun ardii.
Ɓaawo mum ko ɓum Ruuhu
tokkii.
47 Aadamu neɓɓo aran-
deejo e sollaare leydi nun
tagiraa, e leydi o yiwi, neɓɓo
ɓiɓaɓo bo, dow kammu yiwi.
48 No tagiraaɓo e sol-
laare leydi wa'i, hande non
wooduɓe ɓannu leydinkewol
bo wa'i. No yiwuɓo dow
kammu wa'i, hande non ɓe
dow kammu bo waɓoyta.
49 Hande no nandirɓen
e neɓɓo tagiraaɓo sol-
laare leydi, hande non bo
nandiroyten e neɓɓo yiwuɓo
dow kammu.
50 Banniraaɓe, ko jiɓum
wi'ugo on nani: Ɓannu e
yiiyam waawataa ko roni
Laamaare Alla, kade bo,
nyoloojum waawataa ko roni
ko nyolataa.
51 Nani mi hollan on asiiri
gom: en fu bane maayata,
amma en fu en baylitinte,
52 der wakkati gooti,
der mayyande itere, to
rimmo walaldu sakitiinewol
nanaama. To ŋol fuuraama,
maayɓe artan finta e ɓannu
ŋol nyolataa, enen horiiɓe en
baylitinte.
53 Den fu, ɓannu nyoloowol
ɓornoto ko nyolataa, ɓannu
maayoowol bo ɓornoo ko
maayataa.
54 To ɓannu nyoloowol
ɓorninaama ko nyolataa,
maayoowol bo ɓoorninaama
ko maayataa, den haala
annabaaku binnaaka ka
hebban:
«Maayde jaalaama, moɓaa.
55 Maayde, toy jaalorgal maa
woni?
Maayde, toy tooke maa
woni?»
56 Hakke woni tooke maayde,
baawɓe hakke bo woni
tawreeta.
57 Yettoore laatanoo Alla
kokkoowo en jaalaago diga
e Joomiraawo meeɓen Yeesu
Almasiihu.
58 Gam majjum banniraaɓe
am yiɓaaɓe, laatee tabitiiɓe,
ɓe dimmataako. Wakkati fu
kiinnee golle Joomiraawo,
gam oon anni ko gaɓuɓon
sabbu kawtal mooɓon e
Joomiraawo yanataa baanji.

16

Wallugo goonɓinɓe Urusaliima

1 Jooni, wallirgo goonɓinɓe
wonɓe Urusaliima e ceede
nun batananmi. Onon bo
gaɓee hande no batumi ekle-
siyaaji leydi Galaatiya.
2 Alal fu, moy mooɓon fu
resa wecco dow ko o heɓi.
To on keɓee mi wara go
kawriton ɓe.
3 To mi warii, mi lilan
ɓe cuɓoton ɓe jaara ballal
mooɓon faa Urusaliima, e
ɓereeji paaminooji haala
ballal mooɓon.
4 To fotii mi yaha min e
hoore am, ɓe jaadan e am.

Pol e miili witta to ɓe Kor-intu

5 Mi waran to mooɓon,
amma mi yiwiran e leydi
Maseduwaan, gam ton tokki-
ranmi.

6 Waɗoto to mi warii mi jooɗoo to mooɗon balɗe seɗɗa, ɗum bo mi dabba ton. Den ballon am der jahaaŋal am mi yahira to jahanmi fu.
7 Gam e laawol ŋol ɗo, mi yiɗaa yaalugo on to mii yawta, to Joomiraawo e yiɗi mi jooɗoto to mooɗon balɗe seɗɗa.
8 Amma mi jooɗoto taw Efesu faa juulɗe Pantekosta yottoo,
9 gam laawol manŋol maɓɓitanake am mi waɗa golle am, baa no wayɓe bo e ɗuuɗi.
10 To Timote warii to mooɗon, jaɓɓee mo, jogoɗon mo faa wooɗa, gam golle Joomiraawo nun o waɗata hande am.
11 Gam majjum, to goɗɗo yawoo mo. Ballitee mo dow jahaaŋal makko. O yaha e jam, o warta to amen. Min e banniraaɓe emen keɗii mo.
12 Banniraawo meeɗen Apollos, mi tiiɗinii ɗum de ɗuuɗɗum o yaada e banniraaɓe to mooɗon, amma faa hanne o nootaaki. Amma o waran to o heɓori.

Baynaaɗe

13 Kakkilee, daree e semme der goonɗinki, kollitee cuusal mon, goodee semme.
14 Ko gaɗoton fu, gaɗiree ɗum e yidde.
15 Banniraaɓe, ko eelanmi on woni, oon anni Estefanas e himɓe wuro mum, kamɓe nun arti goonɗini der leydi Akaya fu. Ɓe tinnake gollanaago himɓe Alla.
16 Ɗowtanee himɓe iri maɓɓe, tinniiɓe e gollodoo e maɓɓe.
17 Ɓerne am weli e garki Estefanas e Fortunatus kan e Akaykus. Ɓe gaɗanii am ko on baaway ko waɗanimmi gam oon boɗɗi.
18 Ɓe pukkinii ɓerne am e ɓerɗe mooɗon. Gam majjum teddinee himɓe hande maɓɓe.
19 Himɓe eklesiyaaji leydi Asiya fu sannii on. Akilas e Pirisikiila, e goonɗinɓe Yeesu hawritintooɓe der wuro maɓɓe fu e sanna on sanne e inne Joomiraawo.
20 Banniraaɓe fu e sanna on.
Moy mooɗon fu sanna banniraawo mum e yidde mawne.
21 Min Pol mi sannii on e binni junŋo am.
22 Neɗɗo fu mo yiɗaa Joomiraawo, o naalaaɗo! Maranata, yaa Joomiraawo Yeesu, war!
23 Moyyere Joomiraawo meeɗen Yeesu wonda e mooɗon!
24 Mii yiɗi on on fu, gam kawtal meeɗen e Yeesu Almasiihu.

Ɗerewol ŋol Pol winnani ɓe Galaatiya

Haala Puɗɗirka

Ɗerewol Galaatiya laati nun ŋol Pol winnani eklesiyaaji ɗi o titi wakkati o waɗi jahaale makko ɗe Golle Lilaaɓe batani. Woɓɓe e miili, eklesiyaaji ɗin tawa nun weccoore Asiya pettel, waato to wi'etee Turkiya jooni. No Pol yawti, Yahuduuɓe waajotooɓe woɓɓe yahii ton e bata kalluka dow golle waaji ɗe o waɗata. Ɓee bi'a: haanu nun himɓe ɗowtanoo tawreeta Muusa e juulɗeeji Yahuduuɓe, e juulnol. Ɓaawo mum, woɓɓe der goondinɓe wi'i e woodi hoore mum, go ɓe etti dimaaku maɓɓe ɓee gaɗira ko haanay. Pol fuɗɗi toontaago dow ka ɓe gaccortoo ɗum dow golle waaji ɗe o waɗata. Ɓee bata ka gam ɓe gatta seko der tedduŋal linjiila ka o waajoto. Yeesu Almasiihu pintuɗo e hoore mum nun hollitanii Pol, kanko nun bo hokki Pol linjiila ka waajoto. Lilaaɓe Yeesu woɓɓe bo e darii ɓaawo Pol. Pol wooltanii Piyer der siire Antakiya gam munaafitaare makko. O haɓidii bo yiɗuɓe e jogii tawaaŋal Yahuduuɓe. Pol hollii ɓe no goondinɗo fu laatinaama poonnitiiɗo diga e goondinki mum, hande no Iburahiima haɓɓiranaa alkawal mum. Ɓaawo mum, Pol hollii ko laatii golle tawreeta. Goondingo Yeesu Almasiihu e waylita gonki men, laatina en rimɓe, hinaa maccuɓe. Wittitaago der ɗowtanaago golle tawreeta, kanjum laatinta neɗɗo maccuɗo. Ɓaawo mum, Pol heennyitiri e hollugo goonki mo Ruuhu Alla ardanii.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-10
2. Alla e hoore mum nun laatini Pol lilaaɗo, 1.11-2.21
3. Haala moyyere Alla, 3.1-4-31
4. Dimaaku goondinɓe e ko ɓe jowanaa, 5.1-6.10
5. Haalaaji cakitiiɗi e cannooje, 6.11-18.

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol ɗo yiwii e am, min Pol, lilaaɗo. Himɓe bane lilimmi. Lilal am yiway diga e neɗɗo. Amma Yeesu Almasiihu e Alla Baaba pintinɗo mo diga maayde nun lilimmi.

2 Min e banniraaɓe wonduɓe e am fu, emen binnana on ɗerewol ŋol, onon himɓe eklesiyaaji leydi Galaatiya.

3 Baaba meeɗen Alla, e Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu, waɗana on moyyere, hokka on jam.

4 Almasiihu hokkii hoore mum gam hakkeeji meeɗen. O wurtinii en diga e jamaanuuru hallunu nu. Hande non Alla Baaba meeɗen yiɗiri.

5 Tedduŋal laatanoo mo faa abada. Aami.

Linjiila feereha gom walaa

6 Ɗum haaynake am no baylitoriɗon law, tokkuɗon linjiila gokka, accuɗon Alla,

noddudo on e moyyere Almasiihu.
7 Linjiila gokka walaa. Amma himɓe nun laawata on e yiɗi waylitingo linjiila Almasiihu.
8 To goɗɗo waajike on linjiila feereha ka yaaday e ka men baajii on, baa to menen nun, ɗum bo malaykaajo yiwuɗo dow kammu nun, naaloore Alla wonoo dow joomum.
9 Men batiino on ka, jooni bo mii batitoo on ka: To goɗɗo waajike on linjiila feereha, cuttontirka e ka men baajii on, naaloore Alla wonoo dow joomum.
10 Den kan, fottango himɓe nun daartanmi, naa fottango Alla? Mi daartan nun mi fottana himɓe na? To mii daartanno fottango himɓe, mi laatataakono maccuɗo Almasiihu.

No Pol laatorii lilaaɗo

11 Banniraaɓe, mii yiɗi paamon no linjiila ka baajotoomi yiway e neɗɗo.
12 Neɗɗo bane hokkimmi ka, neɗɗo bane jannjinimmi ka bo, amma Yeesu Almasiihu hollitanii am, hokkimmi ka.
13 On nanii no laatinoomi arande, der diina Yahuduuɓe. Mi toorii eklesiya Alla e cattal, mi tinnakeno halkugo ka.
14 Mii ɓurunoo igooɓe am ɗuuɓɓe der laawol diina Yahuduuɓe. Mii wooduno tinnaare mawne dow saloraago tawaaŋal kaakiraaɓe am.
15 Amma Alla suɓii am diga mii woni der reedu inna am, noddimmi sabbu moyyere mum.
16 O hollitii am Ɓiyiiko gam mi waajoo heeferɓe habaru makko. Wakkati mum, mi seedinay goɗɗo.
17 Mi yahay Urusaliima to artuɓe am laataago lilaaɓe, amma mi yahii leydi Arabiya, bittoymi Damas.
18 Duuɓi tati ɓaawo mum jahumi Urusaliima, gam mi annita Piyer, gondumi e makko balɗe sappo e joy.
19 Mi yi'ay lilaaɗo baa gooto, to hinaa Yaakuuba, miiraawo Joomiraawo.
20 Ko binnananmi on ɗo, Alla woni seedeejo am, mi fewataa.
21 Ɓaawo majjum, jahumi leydi Siriya, e leydi Silisiya.
22 Wakkati majjum, goondinɓe ɓe eklesiyaaji leydi Yahudiya meeɗay yi'ugo am e gite mum.
23 Ɓe nananno nun tan e wi'ee, neɗɗo toorannoodo en, jooni na'on waajoo haala goondinki ki yiɗuno halkugo.
24 Den ɓe teddinii Alla sabbu am.

2

No lilaaɓe jaɓiri Pol.

1 Duuɓi sappo e naay ɓaawo mum, bittumi Urusaliima min e Barnabbas. Titus bo e wondi e am.
2 Mi yahii ton gam ko Alla hollitimmi. Mi hawtii min tan e ardiiɓe, kollumi ɓe linjiila ka baajotoomi caka ɓe lenyi janani. Gam mi yiɗaa golle am ɗe gaɗumi, e ɗe gaɗanmi laatoo baanji.
3 Titus gonduɗo e am, laati nun Yunaninkeejo, o doolaaka bo julnaago.

4 E non fu, banniraaɓe
fewrekuuɓe naatuɓe caka
men e yoyre, e yiɗunoo ɗum.
Ɓe daartii liinyugo dimaaku
keɓuɗen der kawtal meeɗen
e Yeesu Almasiihu, gam ɓe
bittina en der maccunnaaku.
5 Amma men kokkay ɓe laa-
wol baa seɗɗa, heɓa gooŋa
linjiila tabitoo caka mooɗon.

6 Daaraaɓe mawɓe ɓen,
baa to ume ɓe laatiino,
walaa ko faalii am, gam Alla
ɓurontirtaa himɓe. Mawɓe
ɓen yowanay am goɗɗum.
7 Amma ɓe paamii Alla nun
yowanimmi linjiila mi waa-
joo ɓe lenyi janani, hande
no o yowirani Piyer waajoo
Yahuduuɓe.
8 Alla laatinɗo Piyer lilaaɗo
caka Yahuduuɓe, kanko laa-
tinimmi min bo lilaaɗo caka
ɓe lenyi janani.
9 Yaakuuba e Piyer e
Yuhaana, laatiiɓe darŋanal
goondinɓe annitii moyyere
ne Alla waɗanimmi. Ɓe
kokkii men juuɗe min e
Barnabbas gam hollitingo
naaral amen. Hande non
menen, men jaha men baajoo
ɓe lenyi janani, kamɓe bo ɓe
baajoo Yahuduuɓe.
10 Ko ɓe eeli men tan woni,
men ciwtora talakaaɓe. Mi
tinnike bo waɗugo ɗum.

*Pol wooltanii Piyer der si-
ire Antiyokiya*

11 Amma no Piyer wari
Antiyokiya, mi wooltanii mo
yeeso himɓe gam o woofii.
12 Gam ko lilaaɓe Yaakuuba
wara, Piyer e nyaamdannoo
e ɓe lenyi janani. Amma no
ɓe jottii, o takkitii ɓe, o acci
nyaamdugo e maɓɓe, gam oo
hula Yahuduuɓe.
13 Yahuduuɓe goondinɓe
Yeesu woɓɓe hawtii e makko,
faa ɓe naanni Barnabbas bo
der munaafitaare maɓɓe.
14 No ji'umi ɓe jahataa der
gooŋa linjiila, bi'umi Piyer
yeeso himɓe fu: «An Yahudu-
ujo, aa waɗa hande no ɓe
lenyi janani waɗata, hinaa
hande no Yahuduuɓe, noy
doolirta ɓe lenyi janani ɓe
gaɗa hande Yahuduuɓe?»

*Goondingo Yeesu Almasi-
ihu tan hisinta*

15 Menen, men dimaaka
maa der lenyol Yahuduuɓe,
men laataaki hakkeeɓe ɓe
lenyi janani.
16 Emen anni neɗɗo laatin-
taake poonnitiiɗo e tokkugo
tawreeta. E goondinki Yeesu
Almasiihu tan neɗɗo laatinir-
tee poonnitiiɗo. Menen bo
men goondinii Yeesu Almasi-
ihu, gam men laatinee foon-
nitiiɓe diga e goondinki, hi-
naa gam tokkugo tawreeta.
Gam walaa baa gooto laatin-
teeɗo poonnitiiɗo e tokkugo
tawreeta.
17 Emen daarta laatineego
foonnitiiɓe der kawtal amen
e Almasiihu. Der majjum, to
tawaama men hakkeeɓe nun,
den Almasiihu laati nun gol-
lantooɗo hakke na? Abada!
18 Gam to mii mahitoo ko
pusumi, min e hoore am mii
tabbitina no mi boofuɗo.
19 Amma min, mi maayi
dow wecco tawreeta,
tawreeta kan warimmi, heɓa
mi wuura gam Alla. Mi
tiggidaama e Almasiihu dow
leggal palaaŋal.

20 Min bane wuurata, Almasiihu nun wuuri der am. Guurnam ɓannu buuranmi jooni, e goondinki Ɓiddo Alla nun buuranmi, kanko jiddo am faa hokkitiri hoore mum gam am.

21 Mi woppataa moyyere Alla. Gam to e tokkugo tawreeta nun neddo laatinirtee poonnitiido, den fu Almasiihu maayii gam baanji.

3

Tokkugo tawreeta dum bo goondingo Yeesu

(Roma. 4; 8.14-17)

1 Onon ɓe Galaatiya, on galaa hakkillo! Moy jammii on? On laaɓinanaamaa haala Yeesu Almasiihu, tiggaado dow leggal palaaŋal.

2 Toontee am yande dee do: Gam tokkudon tawreeta acci keɓudon Ruuhu Ceniido na, naa gam on nanii linjiila go goondindon Yeesu Almasiihu?

3 Non hakkillo moodon faandiri? On puddirii e Ruuhu Alla, ko oon jidi heennyitirgo e semme moodon?

4 Huune ko heɓi on dum fu laatike baanji na? Wadataako dum laatoo baanji.

5 Kokkudo on Ruuhu mum, go e wada haaynaareeji hakkune mon, gam tokkudon tawreeta o wadata nun na, naa gam on nanii linjiila ko goondindon?

6 Dewtere wi'i: «Iburahiima goondinii, go Alla daari mo poonnitiido.»

7 Gam majjum, paamee kaa do: Goondinɓe Alla nun laatii ɓiɓɓe Iburahiima.

8 Dewtere batiino, no Alla wadan ɓe lenyi janani foonnitiiɓe gam goondinki maɓɓe. Kan acci ne batunoo Iburahiima linjiila diga law, ne wi'i: «Lenyi fu barkidinte diga e maa.»

9 Iburahiima goondinii go o barkidinaa. Hande non goondinɓe heɓan barkidineego e makko.

10 Amma hooliiɓe tawreeta fu naaloore na'on dow maɓɓe. Gam e winnii der Dewtere: «Naaloore laatanoo mo tokkay baadey e gollira ko winnaa der tawreeta.»

11 Ɗum laaɓii no baa gooto laatintaake poonnitiido yeeso Alla e tokkugo tawreeta. Gam dewtere wi'i: «Poonnitiido wuuran sabbu goondinki mum.»

12 Nani tawreeta yiway e goondinki, gam e winnii: «Golliroowo ko tawreeta bati fu wuuran e majjum.»

13 Almasiihu sooditake en diga naaloore tawreeta. O laatake naalaado gam men, gam e winnii: «Ɓilaado dow leggal fu laati nun naalaado.»

14 Yeesu wadii dum gam barke Iburahiima laatanoo ɓe lenyi janani. Goondindo Yeesu Almasiihu heɓan Ruuhu mo Alla haɓɓani dum alkawal.

Tawreeta e alkawal

15 Banniraaɓe, mii bata do hande no himɓe batirta. To neddo haɓɓii alkawal tabbitini ŋal, walaa piirtando ŋal, walaa ɓeydoowo ŋal bo.

16 Alla haɓɓanii Iburahiima e taaniraawo mum alkawal.

Dewtere wi'ay: «Taaniraaɓe», hande ɓe ɗuuɓɓe nun, amma gooto ne batani, ne wi'i: «taaniraawo maa», kanko woni Almasiihu.
17 Ko jiɗumi wi'ugo woni: Alla haɓɓi alkawal faa woodi. Den tawreeta garuka ɓaawo duuɓi keme naay e laso e sappo, waawataa ko fiirti ŋal, laatina ŋal baanji.
18 To donnu heɓirte nun e tawreeta, den fu e alkawal bane ŋu heɓirtee. Nani bo e alkawal nun Alla hokkiri Iburahiima moyyere.
19 Den ume sariya wari waɗugo? Ka hokkaamaa gam hollitingo boofi, faa ko taaniraawo Iburahiima wara, kanko nun Alla haɓɓani alkawal. Diga e malaykaaɓe bo tawreeta hokkaa, der junŋo hakkunneejo.
20 Amma to neɗɗo gooto nun, haaje hakkunneejo walaa. Nani bo Alla kan laati nun gooto.
21 Den, tawreeta luudontiran nun e alkawal Alla na? Aawo! To tawreeta waawanno ko hokki yonki, den fu e gooŋa neɗɗo laatinteno poonnitiiɗo diga e tawreeta.
22 Dewtere wi'i, hakke jaalake himɓe fu. To non goondinɓe Yeesu Almasiihu heɓan ko ɓe kaɓɓanaa alkawal gam goondinki maɓɓe.
23 Diga goondinki waray, tawreeta e haɓɓunoo en hande der kasu. Ekaa haɓɓi en hakko goondinki suppitintoo.
24 Hande non tawreeta laatorii deenoowo en faa wakkati Almasiihu wari gam laatineɗen foonnitiiɓe diga e goondinki.
25 Jooni no goondinki wari, en burtake e junŋo deenoowo on.
26 On fu, on laatake ɓiɓɓe Alla gam on goondini Yeesu Almasiihu.
27 On fu, on kawtii e Almasiihu, gaɗanaɗon batisi e inne makko, nanduɗon mo.
28 Cuttontirol walaa hakkune Yahuduujo e Yunaninkeejo, dimo naa bo maccuɗo, gorko naa bo debbo, gam on fu on laatike gootum der kawtal mooɗon e Yeesu Almasiihu.
29 To on laatike himɓe Almasiihu, den on laatike ɓe lenyol Iburahiima, on donan ko Alla haɓɓannoo mo alkawal.

4

1 Ko jiɗum wi'ugo woni, to donoowo e laatii sukeel, walaa ko suttontirta mo e maccuɗo, baa no kanko nun woodi huune fu.
2 O ɗowtanto reenooɓe mo e dawranooɓe jawdi makko faa wakkati ki baabiiko resi yottoo.
3 Enen bo, no laatinoɗen sukaaɓe, en laatikeno maccuɓe baawɗeeji duuniyaaru.
4 Amma no wakkati ki Alla resi hebbi, o lilii Ɓiɗɗo makko. Ɓiɗɗo on rimaama e debbo, o umminaama ley baawɗe tawreeta,
5 gam o rindina wonɓe der makka, o laatina en ɓiɓɓe Alla.
6 Gam een laatii ɓiɓɓe Alla, o lilii Ruuhu Ɓiyiiko der ɓerɗe

meeɗen. Kanjum acci Ruuhu on e wi'a: «Abba», waato Baaba.
7 To non, a laataaki kade maccuɗo, ɓiɗɗo nun laatiɗaa. No aa laatii ɓiɗɗo, a ronan ko Alla resani ɓiɓɓe mum.

Ko jogii Pol dow ɓe Galaatiya

8 Den ko on annaano Alla, on jagganakeno safeteeɓe ɓe laataaki Alla e gooŋa.
9 Amma jooni no annitinɗon Alla, ɗum bo mi wi'a no Alla anniti on, noy ɗum waɗi ko oon bitta to ruuhuuji ɗi walaa baawɗe e tedduŋal? Ko jey sabbu ko oon jiɗi laataago maccuɓe majji kade?
10 Oon kakkilana nyalaaɗe goɗɗe, e lebbi goɗɗi, e wakkatiiji goɗɗi, e duuɓi goɗɗi.
11 Mii hula to golle gaɗumi gam mooɗon laato baanji.
12 Banniraaɓe, mii eela on, laatee hande am, gam min bo mii laatii hande mooɗon. On gaɗay am fu gacce gom.
13 Oon anni gam sabbu nyaw nun acci ko baajiimi on linjiila aran.
14 Nyaw am toorii on, amma on jawaaki am, on elay am bo. On jaɓii am hande malaykaajo Alla, e hande Yeesu Almasiihu.
15 To non, toy seyo mooɗon goodunoɗon woni? Gam mii seedanoo on ɗum, to on baawiino, on ɗoofanno gite mooɗon kokkon am.
16 Mi laatike ganyo mooɗon gam mii bata on gooŋa na?
17 Tinnaare himɓe ɓen woodi dow mooɗon wooɗaa, gam ɓe jiɗu nun seennugo on e am, gam tokkoɗon ɓe e tinnaare.
18 Waɗugo ko nafata e tinnaare baadey e woodi, amma hinaa to mii woni e mooɗon tan.
19 Sukaaɓe am, mii tooro kade gam mooɗon hande no debbo nanirta ŋatawre. Ɗum laato faa jikku Almasiihu wonoo der mooɗon.
20 Mii yiɗunoo wonaago to mooɗon jooni, gam mi heɓa no baddirmi e mooɗon. Jooni mi annaa noy gaɗanmi e haala mooɗon.

Alkawalji ɗiɗi: Jeyaanaaku e dimaaku

21 Batee am onon yiɗuɓe ɗowtanaago tawreeta. On nanay ko tawreeta kan wi'i na?
22 E winnii no Iburahiima e woodi ɓiɓɓe worɓe ɗiɗo, gooto ɓii kordo, gooto bo ɓii dimo.
23 Ɓii kordo rimaama hande no himɓe fu rimirtee, ɓii dimo bo rimiraa e alkawal Alla.
24 E woodi ko soomii der haala ka. Rewɓe ɗiɗo ɓen laati nun alkawalji Alla ɗiɗi. Gootal, waato Hajara, yiwii dow waanne Sinayi, kanŋal rimi maccuɓe.
25 Hajara laati nun hande waanne Sinayi, tawaane leydi Arabiya. Oo nandi e Urusaliima ni jooni. Gam Urusaliima e sukaaɓe mum, e jeyaanaaku woni.
26 Amma Urusaliima ni dow kammu laati nun dimuri, kayri laatii inna meeɗen.
27 Gam e winnii:
«Welweltu, an dimaro!

Huuɓu kuuɓaali seyo! an
mo meeɗay ko nani
ŋatawre.
Gam sukaaɓe debbo accaaɗo
ɗuuɗan
ɓura ɓe debbo ɓaŋaaɗo.»
28 Onon banniraaɓe, on
laati nun ɓiɓɓe alkawal Alla
hande Isiyaaku.
29 Amma, hande no di-
maaɗo e ɓannu tooriri di-
maaɗo e Ruuhu Alla, hande
nun bo ɗum laatii faa hanne.
30 Amma ume nun Dewtere
wi'i? Ne wi'i: «Riiwu korɗo e
ɓiyum, gam ɓii korɗo ronidin-
taa e ɓii dimo».
31 Hande non banniraaɓe,
en laataaki ɓiɓɓe korɗo,
amma een ɓiɓɓe dimo.

5

Goonɗinɓe rinɗinaama

1 Almasiihu firtii en gam
laatoɗen rimɓe e gooŋa. Gam
majjum, daree e semme,
to on accee bittineɗon der
baawɗe jeyaanaaku.
2 Min Pol, mii wi'a on: To on
nootike juulnaɗon, Almasi-
ihu nafataa on goɗɗum.
3 Mii batitoo ka kade, neɗɗo
fu nootiiɗo juulnaago, sey
joomum ɗowtanoo tawreeta
fu.
4 Onon dartooɓe laataago
foonnitiiɓe diga e tawreeta,
on ceedi e Almasiihu, on
boɗɗodike e moyyere Alla.
5 Menen, e men keɗi Alla
laatina men foonnitiiɓe
diga e goonɗinki. Kanjum
men keɗi e baawɗe Ruuhu
Ceniiɗo.
6 To goɗɗo hawtii e Yeesu
Almasiihu, juulnol e dullere
juulnol fu laataaki goɗɗum.
Ko nafata woni, goonɗinki
gollotooki e yidde.
7 On puɗɗii doggudu
mooɗon no wooɗiri.
Moy haggi on, haɗi on
ɗowtanaago gooŋa?
8 Ko wayliti miilooji
mooɗon yiway to Alla,
nodduɗo on.
9 E wi'ee: Yuufinirɗum seɗɗa
yuufinan conni laawaani fu.
10 Min kan, mii hoolii on
gam Joomiraawo, mii anni
miilo mooɗon wittay nokkun
feere. Amma laawoowo on
on, baa to moy nun, o doyyete
kiita.
11 Banniraaɓe, to haala
juulnol nun baajotoomi,
gam ume tooreteemi? To
kanka baajotoomi, den fu
maayde Almasiihu dow leg-
gal palaaŋal laatantaakono
goɗɗo fergere.
12 Laawooɓe on ɓee, yaha
wuddita ɗum fu.
13 Banniraaɓe, on nod-
daama gam laatoɗon rimɓe.
To on ettee dimaaku mooɗon
gaɗiron jiɗaaɗi yonki. Amma,
moy fu jagganoo bannun e
yidde.
14 Gam tawreeta fu hawtii
der haala goota kaa ɗo: «Yiɗu
banniraawo maa hande no
jiɗirɗaa hoore maa».
15 Amma to oon yakkontira,
oon nyaamontira hande
dawaaɗi, kakkilee to on
kalkontiree.

Ruuhu Ceniiɗo e jiɗaaɗi yonki

16 Gam majjum, mii bata
on: Accee Ruuhu Ceniiɗo
dura gonki mon, den on
tokkataa jiɗaaɗi yonki
mooɗon.
17 Gam jiɗaaɗe yonki e lu-
udontiri e Ruuhu, ko Ruuhu

yidi bo e luudontiri e jidaadi yonki. Edum luudontiri hakkune majjum, kan acci on baawataa wadugo ko jidudon.
18 Amma to Ruuhu durata on, tawreeta woodaa baawde dow mon.
19 Ko jidaadi yonki waddata e laaɓi. Kanjum woni, jeenu, ko soɓi, kaaruwaaku,
20 caafol tooruuje, dobodobooje, gayŋu, hawre, nawniraagu, mone, jeddi cattudi, luudontirgo, ceennirgu,
21 suuno, jarde bagi, deereraaku e ko nandi e majjum. Mii seedina on hande no ceedinirnoomi on bi'umi, wadooɓe iri baadi nin fu naatataa der Laamaare Alla.
22 Amma ko Ruuhu Ceniido rimata woni: yidde, seyo, jam, munyal, nedddaaku, yurmeene, goondinki,
23 diggere e jogaago hoore mum. Tawreeta walaa gaccotooka iri kujje dee.
24 Laatiiɓe ɓe Yeesu Almasiihu tiggii ɓalli mum e jidaadi yonki, e suuno mum fu dow leggal palaaŋal.
25 To e Ruuhu nun buurirden, accee jahiren no Ruuhu yidiri.
26 To en mawnitee, to en corkontiree, to en gadontiree nawniraagu.

6

Ballontiree hakkune moodon

1 Banniraaɓe, to on nanŋii goddo e wada boofol, onon wooduɓe Ruuhu, bittinee joomum e diggere. Amma, onon bo kakkilee gam to on naatee der jarbeeji.
2 Ballontiree roonaago doolle moodon, hande non kebbinirton ko Almasiihu resani on.
3 To goddo e miili e laatii goddum, nani bo o laataaki goddum, o jammike hoore makko.
4 Moy fu daara golle muudum. To de potii ko o juroro, o juro gam hoore makko, amma to o jura dow golle goddo.
5 Gam moy fu roonoto e hoore mum doongal mum.
6 Janŋinteedo haala Alla, e haani seennira ko woodi e janŋinoowo dum.
7 To on majjinee ko'e moodon, Alla nootataako goddo yawoo dum. Ko moy fu aawi, kanjum ruggata.
8 Aawudo ko suuno mum yidi, ruggan ko suuno rimata, waato maayde. Aawudo ko Ruuhu Ceniido yidi, ruggan ko Ruuhu rimata, waato yonki tabitiiki.
9 To en comee wadugo geetum. Gam to en tampay, en duggan to wakkati mum warii.
10 To non, de gooduden wakkati, en gadanee himɓe fu geetum, accu dun banniraaɓe meeden goondinɓe.

Haalaaji cakitiidi e baynaade

11 Daaree binniiji mawdi di binnanmi on e junŋo am.
12 Dartooɓe hollitingo hoore mum yeeso himɓe, kamɓe doolata on juulnaago. Ɓee gada dum gam ɓe jidaa

tooreego sabbu leggal Al-
masiihu palaaŋal.
13 Baa kamɓe juulnaaɓe, ɓe
tokkaaki tawreeta. Ɓe jiɓu
nun juulnoɓon gam ɓe keɓa
juroraago on.
14 Min kan, mi jurortaako
goɓɓum to hinaa leggal
Joomiraawo meeɓen Yeesu
Almasiihu palaaŋal. Diga e
maggal duuniyaaru tiggaa
gam am, min bo tiggaami
gam mayru.
15 Gam juulnaago e
dullere juulnaago fu laataaki
goɓɓum, sey laataago neɓɓo
keso, tagitaaɓo.
16 Tokkuɓe laawol ŋol fu,
Alla hokku ɓum jam e enɓam,
kamɓe e Isira'iilaaɓe ɓe Alla.
17 Diga jooni, to goɓɓo
tooranmi kade, gam ɓannu
am e woodi maane ɓattarɓe
Yeesu.
18 Banniraaɓe, moyyere
Joomiraawo meeɓen Yeesu
Almasiihu wonda e mooɓon!
Aami.

Ɗerewol ŋol Pol winnani ɓe Efesu

Haala Puɗɗirka

Ɗerewol Pol ŋol ɗo, eklesiya Efesu tan bane o winnani ŋol, amma eklesiyaaji ɓaadeere leydi Asiya fu o winnani ŋol, ɗon nun wi'etee jooni Turkiya. Der binniiji arandeeji, inne Efesu walaano der ɗerewol ŋol. Pol e anni eklesiya Efesu, gam o waɗiino ton hande duuɓi tati. Golle Lilaaɓe 19 e 20. Ɗum nandi hande ɗerewol Efesu ŋol nun Koloosi 4.16 batani.

Roma nun Pol woni o winniri ɗerewol ŋol hakkune duuɓol 62, ko Tikikus yaari ŋol. Diga fuɗɗoode maggol, Pol hollii laawol ŋol Alla tokki o hisinira himɓe diga e Yeesu Almasiihu. Alla e hoore mum resiino ko yiɗuno waɗugo diga duuniyaaru tagaaka. Kanjum Pol noddi asiiri. O hollitii asiiri ko o resunoo waɗugo diga e Yeesu Almasiihu, den o suɓi Pol laatoo gollantooɗo asiiri on.

Ɓaawo haalaaji ɗi, Pol batanii goonki goonɗinɓe hebbuɓe Ruuhu Ceniiɗo. O luudontirii ki e goonki ɓe goonɗinay, ɓe annaa Alla.

Hande non, ɓe Pol winnanta heɓirta semme jaalaago ekkitinooɓe fewrekuuɓe, dartooɓe seekina eklesiyaaji gonuɗi ɓaadeere Koloosi.

Haala mawka der ɗerewol ŋol woni no himɓe fu laatorii gootum diga e Almasiihu baa no ɓee laatii lenyi e himɓe feere feere.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-2
2. Almasiihu e eklesiya mum, 1.3-1-23
3. Yahuduuɓe e ɓe lenyi janani laatake gootum baa no ɓee laatii lenyi feere feere (2.1-3.20)
4. Eklesiya e laatii goota, amma moy fu e dokkal mum der eklesiya ka wuro (4.1-16).
5. Himɓe fu e laatii gootum baa no joonne maɓɓe e suttontirii (5.21-6.9)
6. Kaɓirɗum goonɗinɗo e cannooje, 6.10-24.

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol ɗo yiwii e am
min Pol, lilaaɗo Yeesu Al-
masiihu e yidde Alla. Mii
winnana himɓe Alla wonɓe
Efesu, goonɗinɓe Yeesu Al-
masiihu.
2 Alla Baaba meeɗen, e
Yeesu Almasiihu Joomi-
raawo, waɗana on moyyere,
hokka on jam.

Barke Alla waɗanta himɓe diga Almasiihu

3 Yettoore laatano Alla,
laatiiɗo Baaba Yeesu Almasi-
ihu Joomiraawo meeɗen.
Gam kawtal meeɗen e Al-
masiihu, o barkiɗinii en e
hokkugo en barke ruuhun-
keeje feere feereeje, yiwuɗe
dow kammu.
4 Diga duuniyaaru tagaaka,
Alla suɓii en sabbu Almasi-
ihu, gam laatoɗen seniiɓe, ɓe
walaa gacce yeeso makko.
5 O suɓii en diga aran, gam
laatoɗen ɓiɓɓe makko diga e
Yeesu Almasiihu. Non non

o yiɗiri ɗum sabbu geetaaku makko. Non ɗum fottirani mo bo.

6 Gam majjum, en maantee, teddinen Alla gam moyyere makko ne o waɗani en, diga hokkugo en Ɓiyiiko jiɗaaɗo.

7 Moyyere Alla e mawni: Diga e kawtal men e Almasiihu, en pirtaama, jaafaɗen, sabbu yiiyam makko deyyitiiɗam.

8 O ɗuuɗinanii en moyyere makko, o hokki en hakkillo e faamu kebbuŋu.

9 Geetaaku makko acci o annini en asiiri sago makko, ko o resuno waɗugo diga fuɗɗoode diga e Almasiihu.

10 To wakkati warii, Alla hebbinan ko resuno waɗugo, o hawritan ko woni dow kammu e dow leydi fu, o waɗa Almasiihu laatoo hooreejo majjum.

11 Der kawtal men e Almasiihu, Alla hokkii en geɗu ŋu o haɓɓannoo en alkawal mum, e suɓugo en diga law, hande no o resirno. O waɗii ɗum, gam non o suɓirno e sago makko,

12 gam maanten Alla, teddinen mo, enen artaaɓe suɓaa, watti hoolaare mum dow Almasiihu.

13 Onon bo, no kawtuɗon e Almasiihu, on nanii haala gooŋa, kanka woni linjiila kaa ɗo hisinta on. No goonɗinɗon, Alla maanake on. Maane nen woni Ruuhu Ceniiɗo mo o haɓɓuno alkawal mum o hokkan.

14 Ruuhu Ceniiɗo on nun laatii hande torma barke ɗe desanaɗen. En keɓan ɗe to nyalaane kisidam men hebbidii. To non en maantee Alla, teddinen mo.

Pol e du'anoo goonɗinɓe Efesu

15 Gam majjum, min bo, no nanumi habaru no goonɗinirɗon Yeesu Joomiraawo, e no jiɗirɗon banniraaɓe goonɗinɓe,

16 mi accay yettugo Alla gam mooɗon. De du'otoomi fu, emi siwtora on.

17 Mii eela Alla Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu, Baaba mo tedduŋal, hokka on Ruuhu mum kokkoowo hakkillo. Ruuhu on hollita on Alla hande no o laati.

18 Mii eela Alla yaynina ɓerɗe mooɗon, heɓa paamon ko heɗii on der noddoore ne o noddi on, paamon bo no barke ɗe desanaɗon onon e himɓe makko teddiri.

19 On paaman bo baawɗe mawɗe, semmenteeje, ɗe o holliti dow meeɗen, enen goonɗinɓe. E baawɗe ɗen, e semme makko,

20 o fintiniri Almasiihu diga e maayde. O jooɗini mo wecco junŋo makko nyaamo, dow kammu.

21 Hande non Almasiihu laatorii ɓuruɗo laamuuji e baawɗeeji e semmeeji e mawɓe fu. Kanko nun laatii hooreejo dow ko woodi inne fu, hinaa der duuniyaaru nuu ɗo tan, amma e der duuniyaaru nu yeeso bo.

22 Alla wattii huune fu ley koyɗe Almasiihu. O waɗii mo Joomiraawo dow huune fu, o laatini mo hooreejo Eklesiya.

23 Eklesiya kan woni ɓannu
Almasiihu. E makka Almasi-
ihu hebbi, kanko mo Alla
hebbi der mum.

2

*Almasiihu woni Kisi-
noowo*

1 Onon, on maayiino gam
boofi mooɗon e hakkeeji
mooɗon.
2 Kanji tokkunoɗon, hande
no duuniyaaru yahirta,
ɗowtaniɗon hooreejo ruuhu-
uji kalluɗi, tawaaɗi hakkune
dow e ley. Ruuhuuji ɗin nun
gollotoo faa e hanne caka
himɓe yedduɓe Alla.
3 En fu, hande no maɓɓe
laatinoɗen. Suunooji meeɗen
tokkunoɗen. Ko miilooji
meeɗen kalluɗi, e jikku
meeɗen yiɗi gaɗetenno. Gam
sabbu jikku meeɗen ŋu,
mone Alla nun haandannoo
en hande no maɓɓe.
4 Amma enɗam Alla walaa
kaddi, o yiɗii en e yidde
mawne.
5 Gam majjum, enen
maayunooɓe sabbu boofi
men, o fintidinii en e Almasi-
ihu. E gooŋa, gam moyyere
Alla kisuɗon.
6 No een kawti e Yeesu Al-
masiihu, Alla fintidinii en e
makko, jooɗidini en e makko
dow kammu.
7 O waɗii ɗum gam o
hollita en geetaaku makko.
Jaamanuuji garooji fu yi'an
manŋu moyyere makko ne
foonnirtaake goɗɗum. O
waɗanii en ne gam een kawti
e Yeesu Almasiihu.
8 Gam sabbu moyyere Alla
kisuɗon, e gam on goonɗinii
Almasiihu. Kisidam mooɗon
laati nun dokkal Alla, golle
mooɗon bane.
9 Kisidam mon yiway diga e
mon, gam to goɗɗo heɓu ju-
raago.
10 Alla nun waɗi en, kanko
tagi en diga e kawtal men e
Yeesu Almasiihu, gam golle
booɗɗe. Golle booɗɗe ɗen,
Alla siriyake ɗe diga aran
gam gaɗen ɗe.

*Almasiihu laatinii en goo-
tum*

11 Yahuduuɓe e woodunoo
maane juulnol e ɓalli mum,
ɓee jiɗi bo noddeego «ju-
ulniiɓe.» Onon ɓe laataaki
Yahuduuɓe, on goodaa hande
maane nen e ɓalli mon, go ɓee
nodda on «heeferɓe.» To non
ciwtoree ko laatinoɗon.
12 Wakkati mum, on
goodaano Almasiihu, on
kawtaano e Isira'iilaaɓe, on
galaano der alkawalji ɗi Alla
haɓɓuno. On keɗaakino
goɗɗum yeeso, on goodaano
bo Alla der duuniyaaru.
13 Amma jooni, no
kawtuɗon e Yeesu Almasi-
ihu, onon woɗɗinooɓe, on
ɓattinaama diga e yiiyam
makko deyyitiiɗam.
14 Gam Almasiihu nun
laatii jam meeɗen. O waɗii
laatiiɓe Yahuduuɓe e ɓe lenyi
janani laatii gootum, diga e
hokkugo yonki makko dow
leggal palaaŋal. Hande non o
pusiri bombooru gayŋu ŋuu
ɗo seennunoo ɓe.
15 Almasiihu moytii Sariya
e umurooje mum, e kakki-
lanol mum fu. Non non o
waɗiri Yahuduuɓe e ɓe lenyi
janani fu laatii lenyol kesol,
gam ɓee kawti e makko.

Hande non o joonniri jam hakkune maɓɓe.
16 Diga e maayde makko dow leggal palaaŋal o weldiniri ɓe e Alla. O hawtii ɓe ɓe laatii ɓannu gootol diga e maayde makko. Diga e palaaŋal ŋal, o sottiniri gayŋu tawanooŋu hakkune maɓɓe.
17 Almasiihu warii fiinii habaru jam caka moodon, onon ɓe lenyi janani woddinooɓe, e onon Yahuduuɓe ɓadinooɓe.
18 Gam sabbu Almasiihu, en fu, en keɓii laawol yottaago to Baaba, e ballal Ruuhu gooto.
19 Hande non, on laataaki kade hoɓɓe, dum bo jananɓe. On laatodake ɓe genni goori e himɓe Alla, oon himɓe wuro Alla.
20 On mahaama dow suudu ŋol daddа mum laatii lilaaɓe e annabiiɓe. Yeesu Almasiihu e hoore mum woni hayre jogiine maadi.
21 Kanko nun jogii maadi nin fu, eni mawnira, faa ni towa, ni laatoo suudu Alla Joomiraawo ceniiŋol.
22 No kawtudon e makko, on laatake mahirdum to Alla wonoto diga e Ruuhu mum.

3

Pol, lilaado caka ɓe lenyi janani

1 Min Pol, mii maɓɓaado der kasu gam golle Yeesu Almasiihu caka moodon, onon ɓe lenyi janani.
2 Seko walaa, on nanii habaru golle de Alla yowanimmi e moyyere mum, mi wada gam mon.
3 O hollitanake am, o faaminimmi asiiri ko o resi o wada. Kanjum nun binnanmi on e haala seddа.
4 To on jannjii derewol am, on annan no paamirmi asiiri dow Almasiihu.
5 Asiiri on, himɓe hollaakano dum der jaamanuuji jawtudi. Amma jooni, diga e Ruuhu Ceniido, Alla hollitii dum lilaaɓe e annabiiɓe ɓe o suɓi ɓe gollanoo mo.
6 Nani do no asiiri on laatori: Diga e linjiila, ɓe lenyi janani heɓi gedu mum der moyyereeji desaadi, hande no Yahuduuɓe heɓiri. Ɓe laatake jokkule ɓannu gootol, ɓee goodi alkawal gootal gam ɓe kawtii e Yeesu Almasiihu.
7 Linjiila kan nun laatiimi gollotoodo mum, sabbu moyyere ne Alla wadanimmi e golle baawde mum.
8 Min ɓuri goondinɓe fu faandugo. E non, mi heɓii moyyere waajaago ɓe lenyi janani habaru jawdi gonuni der Almasiihu, ni faamataako.
9 Mi heɓii bo dokkal faamingo no Alla taguɗo huune fu hebbinirta ko o resuno o wada, cuudinoodum diga den.
10 Hande non Eklesiya anninirta wooduɓe baawde e semme dow kammu, no faamu Alla duudiri.
11 Non o resunoo o wada diga ɓooydum, ko o hebbini dum diga e Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu.
12 En kawtii e Almasiihu, en goondinii mo, to non, en baawan ko ɓattii Alla e hoolaare.

13 Kanjum waɗi mii eela
on, to on accee ɓerɗe mooɗon
biisoo sabbu tooraaji ɗi
keɓammi gam mooɗon.
Tooraaji ɗin laati nun ted-
duŋal mooɗon.

Yidde Almasiihu yiɗi en

14 Gam sabbu ɗum ɗon fu,
mii jiccanoo Baaba.
15 Diga e makko lenyi
gonuɗi dow kammu e leydi
fu heɓi inne mum.
16 Mii eela Alla mo tedduŋal
manŋal semmiɗina ɓerɗe
mon e baawɗe Ruuhu mum
Ceniiɗo.
17 Mii eela Almasiihu
wonoo der ɓerɗe mooɗon,
diga e goonɗingo mo. Mii
eela mo kade, cemmiɗee der
yidde, gaɗee ɗaɗi der mayre.
18 Hande non paamirton,
onon e himɓe Alla fu, no
yidde Almasiihu foti yaajugo
e juutugo e luggugo e towugo.
19 Mii eela Alla annina
on yidde Almasiihu ɓurune
faamu fu, gam laatoɗon
hebbuɓe, Alla bo hebba der
mooɗon.
20 Alla gollotooɗo der
meeɗen e baawɗe mum,
waɗana en ɓura ko eeleten,
e ko miileten fu.
21 Tedduŋal laatanoo mo
der Eklesiya, diga e Yeesu Al-
masiihu, der jaamanuuji fu,
faa abada abadin! Aami.

4

Laataago gootum der goonɗinki

1 Mii eela on, min
maɓɓaaɗo der kasu gam
Joomiraawo, goniree no
fottiri hande no Alla noddiri
on.
2 Ɓuytee ko'e mon, laatee
ɗiggubɓe e munyuɓe. Munya-
nee himɓe e yidde.
3 Tinnee oon laatii gootum
hakkune mon, diga e jam mo
Ruuhu Ceniiɗo hokkata on.
4 Ɓannu gootol nun woni, e
Ruuhu gooto, non bo gootum
woni ko tammihiɗon yeeso,
ɗum Alla noddani on.
5 Joomiraawo gooto nun
woni, e goonɗinki gooti, e
batisi gooti.
6 Alla gooto nun woni,
laatiiɗo Baaba himɓe fu, laa-
maniiɗo himɓe fu, gollotooɗo
diga e himɓe fu, gonuɗo der
himɓe fu.
7 Moy meeɗen fu heɓii
dokkal moyyere, jaka no
Almasiihu yiɗirani ɗum.
8 Dewtere wi'ii:
«O eencii dow, o yaarii
nanŋaaɓe,
o hokkii himɓe dokke✡.»
9 Ume nun «o eencii dow»
yiɗi fillitaago? Ko ɗum filli-
tii woni, o artii o jippii der
nokkuure to ɓuri luggugo der
leydi.
10 Jippiiɗo on woni, «eencuɗo»
faa dow kammu, gam o
hebba duuniyaaru fu.
11 Kanko nun hokki woɓɓe
ɓe laatoo lilaaɓe, woɓɓe
annabiiɓe, woɓɓe waajo-
tooɓe, woɓɓe bo durugo
himɓe, e janŋingo ɓe.
12 O waɗii ɗum gam o siriyoo
himɓe Alla gam golle, ɓe
mawninira ɓannu Almasi-
ihu.
13 Hande non tinnortoɗen
keɓen goonɗinki gooti, e
annal Ɓiɗɗo Alla gootal,

✡ **4:8** Jabuura 68.19

laatoɗen mawɓe, jottoɗen
to Almasiihu woni laatoɗen
hande no o wa'i.
14 Den, en laatataako kade
sukaaɓe wifitinteeɓe nokku
fu, hande laanayel diyam ŋel
galmaaji diyam yaarata to
yiɗi. Den bo, janŋinooɓe pewe
majjintaa en e yoyre mum.
15 Amma to een bata gooŋa e
yidde, en mawnan der huune
fu, een poonnorii Almasiihu
laatiiɗo hooreejo.
16 Diga e makko nun jokkule
ɓannu fu jogontirii. To jokku-
lal fu e waɗa golle mum, den
ɓannu mawnan, yaha yeeso
der yidde.

Almasiihu laatinii en heyɓe

17 Mii bata on, mii bati-
too e inne Joomiraawo, to on
nyaamee goonki mon hande
heeferɓe, ɓe miilooji mum
majjinta ɗum.
18 Hakkillo maɓɓe niɓɓii,
ɓee boɗɗodii yonki ki Alla
hokkata. Ɓe galaa annal, ko
ɓerɗe maɓɓe e yoori.
19 Ɓe annaa suttontirgo ko
woodi e ko halli, ɓee nyaama
goonki maɓɓe no ɓe pakkiri
fu, ɓee gaɗa ko ɓerɗe maɓɓe
yiɗi.
20 Amma onon, kanjum
bane janŋinaɗon e Almasiihu.
21 On nanii habaru makko,
on janŋinaama gooŋa gonuka
e makko.
22 To non, ɓortee jikku
mooɗon ŋu gonunoɗon e
muuɗum. Kanjum woni
suunooji ɓannu kalkooji
yonkiiji mooɗon.
23 Accee Ruuhu Alla laatina
yonki mooɗon e hakkillo
mooɗon kesum.
24 Ɓornee jikku kesu ŋu Alla
tagi dow nandi mum heɓa
gonoɗon no foonnitorii e
no laaɓiri, yiwuɗum diga e
gooŋa.
25 Ton non, accee batugo
fewre, moy mon fu bata ban-
nun gooŋa, gam en fu, en laati
nun jokkule ɓannu gootol.
26 To mone waɗii on, to
on gaɗee hakke. To on ac-
cee mone waɗa on faa naaŋe
yana.
27 To on kokkee Seyɗan laa-
wol der mooɗon baa seɗɗa.
28 Bujjannooɗo acca guyka
mum, waɗa golle geete e
semme ɓannu mum, gam
heɓa ko wallirta wooduɓe
haaje.
29 Haanay haalaaji bonɗi
e wurtoo diga e kunnuɗe
mooɗon. Ko haani gaɗon
woni, baton haalaaji nafooji,
cemmiɗinooji goonɗinki
woɓɓe, gam kettinaniiɓe on
nana ko nafata ɗum.
30 To on mettinee ɓerne
Ruuhu Ceniiɗo mo Alla
maanorii on, gam o rinɗina
on nyalaane darŋal.
31 Ikkinee ko haaɗi e gayŋu,
e mone, e palmooje, e jen-
nooje e huune ko halli fu caka
mooɗon.
32 Gaɗontiree ko woodi
hakkune mon. Jurmontiree,
moy fu yaafanoo bannun,
hande no Alla yaaforanii on,
sabbu kawtal mon e Yeesu
Almasiihu.

5

Wonaago der jayŋol

1 Jooni on laatike ɓiɓɓe Alla
yiɗaaɓe, gam majjum, yemm-
inee mo.

2 Yidde ardanoo goonki
mon, hande no ɗum laatii e
Almasiihu. O yiɗii en, faa
o hokki yonki makko gam
meeɗen. O laatake sadaka e
kiisaaɗum pottanɗum Alla.

3 On laatike himɓe Alla.
Gam majjum haanay jeenu,
e coɓuɗum fu, e suuno, bata-
nee caka mon.

4 Hande non bo, haanay
haalaaji centiniiɗi, ɗi walaa
hoore, e haalaaji baanji
baanji, nanee caka mooɗon.
Ko haani wurtoo e kunnuɗe
mooɗon woni, jetton Alla.

5 E haani paamon faa
wooɗa: Jeenooɓe e soɓuɓe
e suunaaɓe, gam suuno
laati nun saafugo tooruure,
ɓee ɗon fu walaa geɗu der
Laamaare Almasiihu e Alla.

6 To on accee goɗɗo majjina
on e haalaaji baanji baanji,
gam iri majjum nun wad-
data mone Alla dow saliiɓe
ɗowtanaago mo.

7 Sabbu majjum, to on kaw-
tee e himɓe iri maɓɓe.

8 Aran, der niwre go-
nunoɗon, amma jooni, gam
kawtal mooɗon e Joomi-
raawo, on naati e jayŋol.
To non, buuree hande ɓiɓɓe
jayŋol.

9 Gam ko jayŋol rimata
woni: geetaaku e foonni-
taare e gooŋa fu.

10 Liinyee ko fottanta
Joomiraawo.

11 To on gattee juuɗe mon e
golle gaɗeteeɗe der niwre, ɗe
walaa nafuwe, amma cumpi-
tee ɗe.

12 Ko himɓe ɓen waɗata e
suuɗe, baa batugo ɗum e sen-
tinii.

13 Amma to huune sumpi-
taama, jayŋol hollitan no
ɗum laatii.

14 Huune ko wurtii fu, laa-
toto jayŋol. Gam majjum acci
e wi'ee:

«Finu e ɗoyŋol maa, an
ɗaaniiɗo!
Umma hakkune maayɓe,
Almasiihu yaynante jayŋol
mum.»

15 Gam majjum, kakkilanee
yaadu mon dow no gonir-
ton, to on laatee hande ɓe
galaa hakkillo, amma laatee
hakkilɓe.

16 To on majjinee wakkati,
gam nyalaaɗe ɗe gonuɗen e
mum jooni e halli.

17 Gam majjum, to on laa-
tee ɓe walaa hakkillo, amma
paamee ko Joomiraawo yiɗi.

18 To on accee bagi doyya
on, gam eɗam watta himɓe
der hallumaru, amma,
kebbee Ruuhu Ceniiɗo.

19 Cemmiɗinontiree e jimi
jabuuraaji e jettooje, e jimi
ruuhunkeeji. Jimanee Joomi-
raawo, maantee mo e ɓerɗe
mon fu.

20 Jettee Alla Baaba
wakkati fu e gam huune fu,
e inne Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu.

21 Moy mooɗon fu ɗowtano
banniraawo mum gam ted-
dingo Almasiihu.

Joonne ɓaŋontirɓe

22 Onon rewɓe, ɗowtanee
worɓe mooɗon hande no
ɗowtorantoɗon Joomiraawo.

23 Gam gorko nun laatii
hooreejo dow debbo
muuɗum, hande no Al-
masiihu laatorii hooreejo
dow Eklesiya. Kanko woni

kisinoowo Eklesiya, laatiika
ɓannu makko.
24 Hande no Eklesiya
ɗowtorantoo Almasiihu,
hande non debbo fu, haani
ɗowtorano gorko mum, dow
huune fu.

25 Onon worɓe bo, jiɗee
rewɓe mooɗon hande no Al-
masiihu yiɗiri eklesiya. O
yiɗii ka, faa o hokki yonki
makko gam makka,
26 gam o loota ka e diyam, o
laaɓina ka e haala makko.
27 O waɗii ɗum, heɓa o da-
rina ka yeeso makko e ted-
duŋal, ka laatoo ceniika, ka
walaa aybe, ɗum bo tuuni,
maa bo boofol gom, e huune
ko nandi e mum fu.
28 Hande non, haani worɓe
yiɗira rewɓe mum, hande no
ɓe jiɗiri ɓalli maɓɓe. Jiɗuɗo
debbo mum, yiɗii hoore
mum.
29 Daɗey, goɗɗo meeɗay ko
wanyi ɓannu mum. Amma
oo nyaanna ŋol, oo hiinnoo
ŋol, hande no Almasiihu
waɗanta Eklesiya,
30 gam enen nun laatii
jokkule ɓannu makko.
31 Kan waɗi dewtere wi'i:
«Gorko accan baaba mum
e inna mum, takkontira e
debbo mum, ɓe fu ɗiɗo, ɓe
laatoo ɓannu gootol✡.»
32 Asiiri mawɗo nun ɗon.
Amma, Almasiihu e Eklesiya
mum nun batananmi.
33 Amma onon ko yaali on
woni, gorko fu yiɗa debbo
mum, hande no yiɗiri hoore
mum. Debbo bo teddina go-
rum.

6

Sukaaɓe e saareeji mum

1 Onon sukaaɓe, ɗowtanee
saareeji mooɗon, gam sabbu
Joomiraawo, kanjum laatii
ko fotti.
2 «Teddin baaba maa
e inna maa.» Kanka
woni umuroore arandeere,
goodune alkawal.
3 Den: «a heɓan barke,
balɗe maa juuta der duu-
niyaaru,» kan woni alkawal
ŋal✡.
4 Onon saareeji, to on met-
tinee ɓerɗe sukaaɓe mooɗon,
amma, eltee ɓe, oon ekkitina
ɓe laawol Joomiraawo hande
no haani.

Maccuɓe e joomiraaɓe mum

5 Onon maccuɓe, ɗowtanee
joomiraaɓe mooɗon ɓe
duuniyaaru ɗo, e kulol e
diwnugo, e ɓerɗe laaɓuɗe,
hande no ɗowtorantoɗon
Almasiihu.
6 Ɗowtanee ɓe, hinaa yeeso
maɓɓe tan, gam fottango
ɓe. Amma ɗowtanee ɓe
gam on maccuɓe Almasiihu,
waɗooɓe ko Alla yiɗi e ɓerɗe
goote.
7 Jagganee ɓe e seyo,
hande Joomiraawo nun
jaggantoɗon, himɓe bane.
8 Gam oon anni neɗɗo fu
gaɗuɗo ko woodi, heɓan riiba
majjum to Joomiraawo, baa
to oo dimo, ɗum bo maccuɗo.
9 Onon joomiraaɓe bo, jo-
goree non maccuɓe mooɗon.
Accee nyaasitaago ɓe. An-
nitee, onon e maɓɓe fu,
Joomiraawo gooto gooduɗon

✡ **5:31** Laatanooji 2.24 ✡ **6:3** Tokkitaaki tawreeta 5.16

dow kammu, o ɓurontirtaa
bo himɓe.

Kaɓirɗum goondinɗo

10 Ko horii wi'ugo on woni:
Accee baawɗe Joomiraawo
mawɗe semmidina on.
11 Ettee kaɓirɗum ɗum Alla
hokki on fu, gam baawon
daraago yeeso dabareeji
Seyɗan.
12 Gam e himɓe bane
kaɓidinten, amma e ruuhuuji
kalluɗi, tawaaɗi dow kammu,
goodudi baawɗe e semme,
e laamanii duuniyaaru nu
niwre.
13 Gam majjum, ettee
kaɓirɗum ɗum Alla fu, gam
baawon ko darii to nyalaaɗe
kalluɗe warii, keɓon semme
ɓaawo to hawre heennyii.
14 To non, ummee daree.
Kaɓɓee gooŋa hande ɓelɓelol
e punŋuli moodon. Ɓornee
foonnitaare hande toggoore
janni ne konu.
15 Tinnaare waajaago
linjiila ka jam laatoo paɗe
moodon.
16 Wakkati fu, jogee
goondinki hande taɓɓorɗum
kure. E makki nyifirton kure
Ibiliisa ɗe yiite.
17 Kuunee kisidam hande
huuneere janni, jogee haala
Alla hande kaafahi ki Ruuhu
Ceniido hokkata.
18 Wakkati fu gaɗee du'aaje
feere feere. Eelee ballal Alla
hande no Ruuhu Ceniido hol-
litirta on. Deenee e tinnaare!
To on accee du'anaago himɓe
Alla.
19 Du'anee am min bo,
gam Alla hokkammi boliiɗe
pottuɗe, mi anninira e cu-
usal, gooŋa cuuɗiika der
linjiila.
20 Kanka nun laatiimi
lilaado mum, mii haɓɓiraa
callalluuji. Du'anee am, gam
mi waawa ko waajii ka e
cuusal, hande no haaniri.

Baynaaɗe

21 Mii yiɗi onon bo, annon
no gonirmi e ko gaɗanmi.
Gam majjum, Tikikus ban-
niraawo meeɗen jiɗaado,
gollantoodo Joomiraawo
e hoolaare, humpitan on
habaru am fu.
22 Mii lila mo e moodon,
gam annon no men goniri, o
fukkina hakkillo moodon.
23 Banniraaɓe, Alla Baaba,
e Yeesu Almasiihu Joomi-
raawo, hokka on jam e yidde,
o hokka on goondinki bo.
24 Yiɗuɓe Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu
fu, e yidde ne heennyataa,
moyyere Alla laatanoo ɗum.

Ɗerewol ŋol Pol winnani ɓe Filippi

Haala Puɗɗirka

Filippi tawaaka maa der leydi Eropa, weccoore Maseduwaan to Romankeeɓe laamanii. Der jahaaŋal ɗiɗaɓal ŋal Pol waɗi kanko e Silaasi gam waajaago linjiila, der maggal nun o waaji himɓe Filippi, go eklesiya fuɗɗi, Golle Lilaaɓe 16.12-40. Eklesiya arandeya nun ɗon ŋa Pol tiggi der leydi Eropa. Sabbu tooraaji ummiiɗi nun Pol nanŋaa maɓɓaa der kasu. Diga kasu ɗon nun o winnani himɓe Filippi ɗerewol ŋol ɗo.

Woɓɓe e miila Efesu nun Pol woni der kasu go o winniri ɗerewol ŋol. Woɓɓe bo e miila Kaysariya nun, amma to nandi gooŋa ɓuri woni Roma. Amma e nun fu Pol e miili yoofitinte, o yaha to himɓe Filippi gam o walla ɓe, goonɗinki maɓɓe ɓeydoo, ɓerɗe maɓɓe wela.

Pol yettii himɓe filippi gam ballal ŋal ɓe balliti mo dow dokkal ŋal ɓe lildani mo diga e junŋo Epaforoditus. Ɓaawo mum, o batii ɓe no o wonorii, e ko waɗata to o woni. O semmiɗinii ɓe ɓe daroo der gooŋa linjiila no haaniri, o tiiɗinii ɓe ɓe gonoo der joonne seese hakkune maɓɓe, ko ɗum laatoo bo, sey moy maɓɓe fu ɓuyta hoore mum.

Woɓɓe innii ɗerewol ŋol, «ɗerewol seyo» gam boliiɗe ceyee, belbeltee kebbuɗe der maggol.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka e cannooje 1.1-12
2. Habaruuji dow Pol 1.13-26
3. Wonaago der nannantiral e ɓuytugo hoore mum 1.27-2.18
4. Habaruuji dow Timote e Epaforoditus 2.19-30
5. Hakkilango waajotooɓe fewooɓe, e kujje kalluɗe 3.1-4.9
6. Jettooje e cannooje 4.10-23

Sannoore

1 Min Pol e Timote, maccuɓe Yeesu Almasiihu,
winnani seniiɓe hawtuɓe
e Yeesu Almasiihu wonɓe
Filippi ɗerewol ŋol, e onon
ardiiɓe e gollotooɓe der
eklesiya.

2 Alla Baaba e Joomiraawo
meeɗen Yeesu Almasiihu
hokka on moyyere e jam!

Pol e du'anoo ɓe Filippi

3 Mii yetta Alla am de ciw-
tormi on fu.
4 Wakkati du'antoomi
on on fu, e ɓerne welne
du'ortoomi,
5 diga nyalaane arandeere
faa jooni, on darorake am, on
ballii am waajaago linjiila.
6 Mii tabbitini, Alla
puɗɗuɗo golle muuɗum
booɗuɗe der mooɗon heb-
binan ɗe, der nyalaane Yeesu
Almasiihu.
7 E fotti, mii woodi mi-
iloojii ɗii dow mon on fu, gam
mii watti on der ɓerne am.

Gam baa no kaɓɓaami callal-
luuji gam mi seedanake lin-
jiila tabbitinmi ka, on daro-
rake am, on kawtii e am der
moyyere ne.
8 Alla woni seedeejo am,
mii yiɗi on on fu e yidde
Yeesu Almasiihu.
9 Ko eelananmi on Alla
woni, ɓeydoɗon yeeso yeeso,
dow yidde, e dow annal, e
suttontirgo gooŋa e fewre,
10 gam baawon annitingo
ko ɓuri nafugo, laatoɗon
laaɓuɓe, ɓe galaa gacce
der nyalaane Almasiihu
wittoyta.
11 On kebbinaama ɓiɓɓe
foonnitaare yiwuɗe diga e
Yeesu Almasiihu, gam inne
Alla teddinee, yettee.

Almasiihu woni yonki

12 Banniraaɓe, mii yiɗi, an-
non ɗum ɗo: ko heɓimmi
walli linjiila yahugo yeeso.
13 Himɓe hiitorde wuro
laamiiɗo, e woɓɓe, e nokku
fu e anni no gam Almasiihu
nun maɓɓaami der kasu.
14 Maɓɓol am accii banni-
raaɓe ɗuuɓɓe ɓeydii hoolaago
Joomiraawo, ɓe accii hulugo,
ɓe ɓeydi cuusal dow waa-
jaago haala Alla.
15 E gooŋa, woodi waajo-
tooɓe habaru Almasiihu gam
nawniraagu e jeddi, amma e
woodi waajortooɓe e miilooji
booɗuɗi.
16 Ɓee ɗo e waɗa ɗum gam
ɓee jiɗi Almasiihu, ɓee anni
mi yowanaama haɓango lin-
jiila.
17 Amma ɓee to, e waajo
habaru Almasiihu gam
nawniraagu, miilooji maɓɓe
bo laaɓaa, kade bo, ɓee
daarta ɓeydugo toora callal-
luuji am der kasu.
18 No ɓe baajori fu, ɗum
ɓillataa am! to yiɗi anniyaaji
maɓɓe laatoo bonɗi maa bo
booɗuɗi, anni inne Almasiihu
waajee tan, mii seyii, mi sey-
oto bo kade.
19 Gam mii anni heen-
nyitirde toora kan laatoto
kisidam am, gam sabbu
du'aaje mooɗon, e ballal
Ruuhu Yeesu Almasiihu.
20 Mii heɗii sanne, mii
woodi bo tammuwe, mi
heɓataa senteene goɗɗum.
Amma hande no baadey,
nun jooni bo, mii anni
mi teddinan Almasiihu e
tinnaare, der gurnam am,
baa to mii wuuri, baa to mi
maayi.
21 Min kan, Almasiihu woni
gurnam am, maayde laatani
am nun riiba,
22 amma, to wonaago am
e duuniyaaru waddanan am
waɗugo golle nafooje, den mi
annaa du ume nun cuɓanmi.
23 Mii waɗa ɓerɗe ɗiɗi: ko
jiɗumi woni, mi yaha mi
wonda e Almasiihu, kanjum
ɓuranimmi wooɗugo.
24 Amma gonki am e duu-
niyaaru ɓuran nafugo on.
25 Mii hoolii, mii anni mi
wonoto e duuniyaaru taw,
mi wonda e mooɗon on fu,
gam ɓeydoɗon yeeso, ɓerɗe
mooɗon wela gam goonɗinki,
26 hande nun, to mi wittoy
to mooɗon, daliila juroraago
kawtal mon e Yeesu Almasi-
ihu ɓeydoto.
27 Amma, sey no gonirɗon
fotta e linjiila Almasiihu, gam
to mi warii daarugo on, naa

bo to mi waray, mi nana oon
tabitii der hakkillo wooto, oon kaɓa gam goondinki
linjiila e ɓerde goote,
28 to on accee wayɓe hu-
unna on baa sedda, kanjum
hollitinta seedaaku halkere
maɓɓe, amma onon, kisidam
moodon, dum fu diga to Alla
dum yiwi.
29 On kokkaama moyyere
goondingo Almasiihu, kan-
jum tan bane, on kokkaama
bo moyyere tooranaago mo,
30 e daranaago hawre
woore ne ji'udon mii haɓa, e
ne nanoton kade mii haɓa faa
jooni.

2

No Almasiihu leesiniri hoore mum, e no Alla mawniniri mo

1 Almasiihu deyyitinii
ɓerde moodon, semmidini
on der yidde, oon kawti e
Ruuhu, oon goodi yurmeene
e endam, naa noy?
2 To non kan, kebbinee
seyo am e laataago gootum
hakkune moodon: yidde
moodon, e ɓerde moodon, e
miilo moodon laatoo gootum.
3 To on gadee goddum
e miilooji ɓurontiro, naa
bo e mannu hoore; amma
leesinee ko'e mon, moy mon
fu daara woɓɓe hande ɓuruɓe
dum.
4 To goddo moodon daarta
ko nafata dum tan, amma
daarta ko nafata woɓɓe bo.
5 Goodee hakkune mon,
miilo ŋo Yeesu Almasiihu
woodunoo.
6 Kanko potidindo e Alla diga
fuddoode, e non fu, o
daaray fotugo makko e Alla
hande huune ko o jog-
itinto,
7 amma o ɓuyti hoore makko,
o etti jayri maccudo, o nandi
e himɓe,
o tawaama oo laatii nedddo
deydey.
8 O leesinii hoore makko,
o dowtanii Alla faa o maayi,
o maayi dow leggal
palaaŋal.
9 Gam majjum, Alla etti mo
faa dow,
hokki mo inne ɓurne inde fu
mannu,
10 gam to inne Yeesu nod-
daama, doole himɓe fu
jiccoo
dow kammu e dow leydi, e
der leydi fu,
11 kade bo himɓe fu batan
wi'a, Yeesu Almasiihu woni
Joomiraawo,
gam inne Alla Baaba teddi-
nee.

Jaynee der duuniyaaru

12 Gam majjum, banni-
raaɓe am yidaaɓe, hande
no dowtoridon wakkati fu,
hande nun, gadee kolliton
kisidam moodon e kulol e
diwnugo, hinaa to mii wondi
e moodon tan, amma baa no
mii boddodii on bo.
13 Gam Alla e hoore mum
nun gollata der moodon, faa
jidon ko weli mo, gadon dum
bo.
14 Ko gadoton fu, to on
dumbitee, to on kaɓee bo,
15 gam laatodon ɓe walaa
gacce, laaɓuɓe, ɓiɓɓe Alla ɓe
walaa ko elee, wonɓe der jaa-
manuuru biisiinu, oonyiinu,
laatodon yaynooɓe der duu-
niyaaru hande fitillaaji.

16 Oon baajoo ɓe haala
ka yonki gam mi juro der
nyalaane wittoygo Almasi-
ihu, mi anna doggudu am e
comuri am waɗay baanji.
17 Golle moodon laatake
hande dokkal goondinki
mon. Baa to yiiyam
am reyyitake dow dokkal
moodon, mii seyorii ɗum, mii
seyorii on bo on fu.
18 Hande non onon bo,
ceyee, ceyodee e am.

Timote e Epaforoditus

19 To Joomiraawo Yeesu
jaɓii, ɓooytaa mi lilan Timote
to moodon, gam min bo,
mi heɓa habaruuji moodon
ɗi o waddanoytammi, ɗi
cemmiɗinammi,
20 gam mi walaa goddo
jiɗuɗo on hande am, paaliiɗo
on e gooŋa, to hinaa kanko,
21 horiiɓe fu haaje mum tan
miijantoo, hinaa ɗum Yeesu
Almasiihu.
22 Oon anni Timote hollitii oo laatii koolaaɗo, o gollodake e am gam waaji linjiila
hande no ɓiddo gollorantoo
baaba mum.
23 Kanko miilumi lilugo to
moodon law, to mi annii no
haala am laatortoo.
24 Mii hooli Joomiraawo, ɗo
e yeeso sedda, min e hoore
am mi waran to moodon.
25 Amma mi tawi e haani
mi lila banniraawo am
Epaforoditus, gollodiiɗo
am, e wallitammi hawre,
kanko lilunodon to am gam
o wallammi huuntugo haaje
am.
26 Emo humpaa on boodum
on fu, kade bo o toorakeno
sanne no nanudon emo
nyawi.
27 E gooŋa, o nyawiino
sanne faa o ɓadii maayugo,
amma Alla yurmake mo,
kanko tan bane Alla yurmii,
baa min Alla yurmake am,
gam to mi heɓu biisere ɓerne
dow biisere ɓerne.
28 Kan wadi, jiɗum lilugo
mo law to moodon, gam ɓerde
moodon wela e yi'ugo mo,
min bo, biisere ɓerne am
ɓuytoo.
29 Cilminee mo e inne
Joomiraawo e seyo mannɔ.
Teddinee himɓe hande
makko,
30 gam der golle Almasiihu
o ɓadino maayugo, o hokkii
yonki makko der kaliire gam
o hebbita ko on baaway wallugo am waɗugo.

3

Gooŋaaku, sey der Almasiihu

1 Banniraaɓe am, ko horii
wi'ugo on woni: Ceyoree
Joomiraawo. Mi somataa
maytitaago goota kan der
binni am, gam kanjum
tabbitinta faamu moodon.
2 Kakkilanee himɓe
nanduɓe e dawaadi, e gollotooɓe halluɓe, jeeyanɓe on
juulnaago!
3 Gam enen woni julniiɓe
e gooŋa, enen saafirooɓe Alla
e Ruuhu, jurortooɓe Yeesu
Almasiihu, ɓe koolaaki ko'e
mum.
4 Min e hoore am, mi
waawanno yowugo hoolaare
am dow gaɗu ɓannu. Woɓɓe
e miili waawan hoolaago
hoore mum, hakko min.

5 Mii julnaaɓo nyaanne
jeetatawre, mii Isira'iilaajo
ɣiwuɓo e lenyol Benyamin,
mii Iburaninkeejo ɓii Ibu-
raninkeejo. Dow wecco
tawreeta, mii Farisaajo,
6 ko yaalani tinnaare, mi
tooriino eklesiya, dow wecco
foonnitaare ko tawaa der
sariya, mi walaa gacce.
7 Ɗum ɓon fu daarunoomi
hande riiba, amma jooni mi
daarii ɓum baanji gam Al-
masiihu.
8 E gooŋa, mi daarii hu-
une fu baanji, gam mi heɓii
ko ɓuri ɓum teddugo, kan
woni annugo Yeesu Almasi-
ihu Joomiraawo am. Gam
makko, mi majjinii huune fu,
daarumi ɓum hande buuri,
gam mi heɓa mo,
9 mi tawee e makko, hinaa
e foonnitaare ɣiwune diga
ɓowtanaago tawreeta, amma
e foonnitaare ɣiwune diga
goonɗingo Almasiihu, ne Alla
hokkata goonɗinɓe.
10 Min kan, sago am woni
annugo Almasiihu e baawɗe
pintol mum, mi heɓa geɗu
am der toora makko faa
mi nanda mo der maayde
makko,
11 gam no ɓum waɗi fu,
min bo, mi heɓa yottaago
nyalaane pintol maayɓe.

Doggango far to riiba

12 Mi wi'ay mi heɓii ko keɓal
am, naa bo mii kebbuɓo,
amma emi jokki doggudu am
gam mi happa ŋal law. Min
e hoore am Yeesu Almasiihu
happii am.
13 Banniraaɓe am, min e
hoore am, mi wi'ay mi hap-
pii ŋal ko, amma ko gaɗanmi
nun: Emi yeggita ko yawti,
mii foonnani ko woni yeeso,
14 mii doggana heenny-
itirde gam mi heɓa riiba,
noddoore ne Alla noddi en
diga dow kammu gam kawtal
men e Yeesu Almasiihu.
15 To non en fu, enen
ɓennuɓe der goonɗinki, sey
gooden iri miilo ŋoo, amma
dow gokka, to on goodi miilo
wonŋo no paamirton, Alla
hollan on ko haani.
16 Amma to jottiɗen ɓo, sey
tokken laawol ŋol jaheten e
mum jooni.
17 Banniraaɓe, on fu, yem-
minee am, daaree wa'uɓe
hande no ji'uɓon emen laatii.
18 Gam ɓuuɓɓe e yaha
hande wayɓe leggal Almasi-
ihu palaaŋal, mi batiino on
ka de ɓuuɓɓum, jooni bo, mii
batitoo on ka e bojji,
19 heennyitirde maɓɓe
laatoto halkere, deeɗi maɓɓe
laatii tooruuje maɓɓe, ɓee
juroro ko waddanta ɓe
senteene, huune duuniyaaru
tan ɓe miijanto.
20 Amma enen, dow
kammu jeyaɗen, diga ton
keɗiɗen Kisinoowo men,
Joomiraawo Yeesu Almasi-
ihu wara.
21 Kanko o waylitan ɓalli
meeɗen centiniiɗi, o nandina
ɗi e ɓannu makko tedduŋol,
o waɗan ɓum diga e baawɗe
kokkuɗe mo laamanaago hu-
une fu.

4

Ceyoree kawtal mon e

Joomiraawo

1 Gam majjum, banniraaɓe
am yiɗaaɓe, mii woodi
kumpa yi'ugo on sanne, onon
laatii seyo am, e tuutawal
am, tabitee hande nun der
kawtal mon e Joomiraawo,
onon yiɗaaɓe am.

2 Mii wi'a Ewodi e Sintis
ɓe gonda der hakkillo wooto
gam Joomiraawo.

3 An gollidoowo e am
koolaaɗo, mii eelee ballaa
rewɓe ɓen, ɓe gollidii e am
gam waaju linjiila, kamɓe
e Kelema e gollodiiɓe e am
woɓɓe, inɗe maɓɓe win-
naama der dewtere yonki.

4 Wakkati fu, ceyee der
kawtal mooɗon e Joomi-
raawo, mii batitoo ka kade,
ceyee!

5 Accee himɓe fu annita
neɗɗaaku mooɗon. Joomi-
raawo ɓadake warugo.

6 To on accee ɓerɗe mooɗon
biisoo gam goɗɗum, amma
huune fu kollee ɗum Alla.
Du'ee, eelee, eelitee, jettee
Alla.

7 Jam Alla ɓuruɗum faamu
fu, reena ɓerɗe mooɗon e
miilooji mooɗon der kawtal
mon e Yeesu Almasiihu.

8 Banniraaɓe am, ko horii
wi'ugo on woni, miilanee
ko laatii gooŋa, ko foti
teddineego, e poonnitiiɗum,
e laaɓuɗum, e kaanuɗum
yiɗeego, e ko manetee, e
kaanuɗum yetteego, e ko
haani maanteego.

9 Ko janŋinmi on jaɓuɗon,
nanuɗon, ji'uɗon e am,
golloree ɗum, Alla mo jam
wonda e mooɗon.

Pol e yetta gam ballal

10 Mii seyorii Joomiraawo
sanne, gam on puɗɗitake mi-
ilango am. E gooŋa oon
goodunoo miilooji ɗii dow
am, amma on keɓayno laa-
wol hollitingo ɗum.

11 Hinaa gam dullere acci
ko mii bata ka, gam mi ekki-
take seyoraago no gonirmi
fu.

12 Mii waawi wonaago
der dullere, mi waawan
bo ko woni der keɓal. Der
wakkatiiji fu e no ɗum laatii
fu, mi ekkitake wonaago
der haarande e rafo, der
goonnan e dullere.

13 Mi waawan ko waɗi
huune fu, gam sabbu
cemmiɗinoowo am.

14 Amma e nun, on gaɗii ko
wooɗi, no balluɗon am der
toora am.

15 Onon ɓe Filippi, oon anni
no yiwumi Maseduwaan, der
wakkati puɗɗumi waajaago
linjiila, eklesiya gom hawtay
e am dow hokkugo e jaɓugo,
to hinaa onon,

16 onon tan wallimmi, gam
no jahumi Tesalonika, on
lildii am ballal de ɗiɗi mi
huntira haaje am.

17 Ɗum wi'ay no ballal nun
daartanmi, ko daartanmi
woni, ɓikkon goonɗinki
mooɗon ɓeydoo faa ɗuuɗa.

18 Mi heɓi ballal mooɗon
ŋal lilduɗon am fu e junŋo
Epaforoditus, ŋal heyii am
faa ɓuri haaje am. Ŋal laatake
hande wardi belɗo, hande
sadaka, ɗum Alla jaɓi.

19 Alla am huunta haajeeji
mooɗon fu, jaka goonnan
mum tedduŋal, ɗum waɗoo
der kawtal mooɗon e Yeesu

Almasiihu.
20 Tedduŋal wonanoo Alla
Baaba meeɗen faa abada,
Aami!

Cannooje

21 Cannee seniiɓe hawtuɓe
e Yeesu Almasiihu. Banni-
raaɓe wonduɓe e am sannii
on.
22 Goonɗinɓe wonɓe ɗo fu
sannii on, wonɓe der wuro
Kaysara ɓo sannii on puy.
23 Moyyere Joomiraawo
men Yeesu Almasiihu wonda
e mooɗon!

Ɗerewol ŋol Pol winnani ɓe Koloosi

Haala Puɗɗirka

Der wakkati gooti nun Pol winni ɗerewol Koloosi, e ŋol Efesu. Wannŋarde Koloosi tawaaka maa der Turkiya ni jooni. Pol bane titi eklesiya kan, amma gollodintooɓe mo gooto mum nun. Epafaras nun waajii ɓe linjiila. Waɗoto Epafaras nun maatini Pol tooraaji ɗi goonɗinɓe Koloosi woodi, gam woɓɓe yahii ton e jannŋina haalaaji ɗi yaaday e linjiila. Kanjum laatii ko woɓɓe daari annal lugguŋal. Ekkitinooje ɗen yiwii diga e Yunaninkeeɓe, go ɗum hawrontiri e tawaaŋal Yahuduuɓe, e gaɗu maɓɓe, hande jon saafugo malaykaaɓe, e haala juulnol. Boofi jannŋinteeɗi ɗin e wittina himɓe der ɗowtanaago tawreeta Muusa. Ɓaawo no Pol sanni ɓe hande no o woowi waɗugo. O batanii Almasiihu e golle mum. Ɓaawo mum o batanii ɓe hawre ne o waɗata gam linjiila yaha yeeso der siire Koloosi e Lawdikiya. Den o wittoy oo batana golle Almasiihu.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka e cannooje, 1.1-11
2. Mannŋu Almasiihu e golle mum, 1.12-2.19
3. Goonki goonɗinɗo laati nun goonki to neɗɗo jey hoore mum 2.20-3.5
4. No goonki kin hollitorto, 3.6-4.6
5. Cannooje, 4.7-23.

Sannoore

1 Min Pol, mii laatii lilaaɗo Yeesu Almasiihu e sago Alla. Min e banniraawo meeɗen Timote,

2 men cannii on onon himɓe Alla wonuɓe Koloosi, banniraaɓe men hoolaaɓe der kawtal mum e Almasiihu. Alla Baaba meeɗen waɗana on moyyere, hokka on jam!

Pol e yetta Alla gam ɓe Koloosi

3 Wakkati fu, emen du'anoo on, emen jetta Alla, Baaba Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu.

4 Men nanii habaru goonɗinki mooɗon dow Yeesu Almasiihu e batane, e yidde ne gooduɗon dow himɓe Alla fu.

5 Oon goodi ɗum gam oon keɗii ko Alla resani on dow kammu. Oon keɗii ko Alla resani on gam on nanii haala gooŋakuwa, yiwuka e linjiila.

6 Linjiila kan yottake on, e rima ɓikkon, e sankitoo, e laya der duuniyaaru fu. Hande non ɗum laatii to mooɗon onon bo, diga nyaanne nanuɗon, ko paamuɗon moyyere Alla e gooŋa.

7 Epafaras banniraawo amen jiɗaaɗo, gollodintooɗo e amen, waajike on haala moyyere nen. Oo laatii koolaaɗo, gollantooɗo Almasiihu caka mooɗon.

8 O batii men bo yidde ne Ruuhu Ceniiɗo watti der ɓerɗe mooɗon.

9 Gam majjum, menen bo,
diga men nani ka, men ac-
cay du'anaago on. Emen eela
Alla hokka on hakkillo fu e
faamu yiwuŋu diga e Ruuhu
mum. Den on kebban annal
sago makko faa wooɗa.
10 Hande non, on buuran
der goonki pottananki Joomi-
raawo der huune fu. On
tabitinto waɗugo ko wooɗi
feere feere, on ɓeydoto an-
nugo Alla.
11 Emen eela Alla hokka
on semme, e baawɗe mum
tedduɗe, gam baawon tin-
naago, e munyango huune
fu.
12 Jettee Alla Baaba e seyo,
gam o waɗii on fotuɓe heɓugo
geɗu der moyyereeji ɗi o re-
sani himɓe makko, gonuɗi
der jayŋol.
13 Kanko teeti en e baawɗe
niwre, naanni en der Laa-
maare Ɓiyiiko jiɗaaɗo.
14 O sooditake en, o yaafii
hakkeeji meeɗen.

Tedduŋal Almasiihu

15 Ɓiɗɗo on nun laatii nandi
Alla mo yi'ataake. Kanko
woni afo, ɓuruɗo huune ko
tagaa fu.
16 E makko Alla tagiri hu-
une fu, ko woni dow kammu,
e ko woni e leydi, ko yi'etee,
e ko yi'ataake fu, laamuuji,
e baawɗeeji, e semmeeji, e
hoorejum fu, diga e makko
ɗum fu ɗum tagaa, e gam
makko bo.
17 Almasiihu na'on diga hu-
une fu tagaaka, huune ko
woni fu, diga e makko ɗum
woni.
18 Kanko woni hooreejo Ek-
lesiya laatiika ɓannu makko.
Kanko woni fuɗɗoode, oo
laatii arano dow fintooɓe
diga maayde, gam o laatoo
arano dow huune fu.
19 Gam ɗum fottanii Alla ko
woni der mum fu wonoo der
Almasiihu.
20 E Almasiihu nun o
weldiniri huune fu e makko,
ko woni dow kammu, e
ko woni der leydi fu. O
waddii jam, sabbu yiiyam
Almasiihu deyyitiiɗam dow
leggal palaaŋal.
21 Naane, oon boɗɗodinoo
e Alla, oon laatinoo wayɓe
makko, gam miilooji mooɗon
kalluɗi, e golle mooɗon
bonɗe.
22 Amma jooni, Alla wel-
dinii on e muuɗum diga
e maayde Ɓiyiiko laatiiɗo
neɗɗo, gam daroɗon yeeso
makko oon laatii seniiɓe,
laaɓuɓe, ɓe walaa gacce.
23 Amma, sey tiiɗon,
daroɗon e semme der
goonɗinki, laatoɗon ɓe dim-
mataako. To on boɗɗodee
e linjiila, laatiika tammuwe
meeɗen. Linjiila ka nanuɗon,
waajaama der duuniyaaru
ɗo. Min Pol, kanka nun
laatiimi gollotooɗo mum.

Golle Pol caka goonɗinɓe Yeesu

24 Jooni, ɓerne am e weli
gam tooraaji ɗi keɓammi
gam mooɗon. Hande non,
kebbiniranmi ko horii der
tooraaji Almasiihu gam
ɓannu mum, laatiiŋol ekle-
siya makko.
25 Eklesiya kan nun laati-
imi gollotooɗo mum. Alla
yowanii am golle waajaago
on haala mum deydey no ka
wa'i.

26 Kanjum woni asiiri
cuuɗaninooɗo himɓe diga
den, der jaamanuuji ɗuuɗɗi,
amma jooni, Alla hollitii ɗum
himɓe mum.
27 Gam Alla e yiɗi anningo
himɓe ɓe lenyi janani manŋu
asiiri mum tedduɗo. Asiiri
on woni, Almasiihu na'on der
mooɗon. Kanko hokki on
tammuwe heɓugo geɗu der
tedduŋal Alla.
28 Almasiihu on nun men
piinata haala mum. Emen
baajoo himɓe fu, emen
janŋina ɓe e hakkillo fu, gam
men jottina moy fu yeeso Alla
e hebbi der kawtal mum e
Almasiihu.
29 Kanjum acci mii golloo,
mii haɓa diga e baawɗe Al-
masiihu gollotooɗe e semme
der am.

2

1 Mii yiɗi anningo on hawre
mawne ne kaɓammi gam
mooɗon, e gam banniraaɓe
meeɗen wonuɓe Lawdikiya,
e woɓɓe ɓe meeɗay yi'ugo am
e gite muuɗum fu.
2 Mii waɗa ɗum, gam ɓe
keɓa cuusal, ɓe kawta der
yidde, ɓe keewa hakkillo heb-
buŋo, ɓe paama asiiri Alla
cuuɗiiɗo, kan woni Almasi-
ihu.
3 Der makko nun jawdi ni
faamu e annal fu suuɗii.
4 Mi batii ka, gam to goɗɗo
majjin on e haalaaji beldi.
5 Ɓannu am e woɗɗodii on,
amma hakkillo am e wondi e
mooɗon. Ɓerne am e weli gam
foonnitaare tawaane caka
mooɗon, kade bo oon darii
dow goondingo Almasiihu e
semme.

*Wonaago goonki kesi e Al-
masiihu*

6 Jooni, no on jaɓii Yeesu Al-
masiihu laatoo Joomiraawo
mooɗon, tokkee mo.
7 Gaɗee ɗaɗi der makko,
mahee goonki mon bo
dow makko. Cemmiɗee
der goondinki hande no
janŋiniraɗon, jettee Alla puy.
8 Kakkilee gam to goɗɗo
yoyra on e annal lugguŋal.
Kakkilanee bo haalaaji ma-
jjinooji, yiwuɗi e tawaaŋal
himɓe, naa bo e semmeeji
duuniyaaru. E Almasiihu
bane ɗum yiwi.
9 Gam ko woni der Alla fu e
yi'oo der ɓannu Almasiihu.
10 Onon bo, on keɓii hu-
une fu der kawtal mooɗon e
makko, kanko laatii hooreejo
laamuuji, e baawɗeeji fu.
11 Der kawtal mooɗon e Al-
masiihu, on keɓii juulneego.
Amma juulnol ŋol himɓe
waɗata bane. Juulnol yiwuŋol
e Almasiihu nun. Ŋol laati
nun hande moytugo baawɗe
hakke jaaliiɗe ɓalli mooɗon.
12 Diga e batisi, on
uwidaama e Almasiihu, on
pintidinaama bo e makko,
gam on goondinii baawɗe
Alla pintinɗe mo e maayde.
13 Onon, on maayiino gam
boofi mooɗon, e gam on ju-
ulnaaki. Amma Alla wuuri-
dinii on e Almasiihu, yaafi
boofi meeɗen fu.
14 O moytii ɗerewol nya-
maane men, gaccotonoo ŋol
en. O ikkinii ŋol, o tiggi dow
leggal palaaŋal.
15 O ɓortii laamuuji, e
baawɗeeji fu, o sentinii
ɗi yeeso himɓe fu. Non

Alla jaalorii ɗi e maayde Almasiihu.
16 Gam majjum, to on nootee goɗɗo gaccoo on dow ko nyaamoton e ko jaroton, ɗum bo dow hakkilango nyalaaɗe juulɗe, e lebbi, maa bo dow nyalaaɗe ciwteteeɗe.
17 Ɗum fu, kollitoojum ko waroyta nun, gooŋa majjum fu der Almasiihu nun woni.
18 To on accee waɗooɓe hande e ɓuyti ko'e mum, ko ɓee caafa malaykaaɓe majjina on. Koyɗaali maɓɓe ɓe tokkii, ɓee mawnito dow baanji, gam miilooji maɓɓe ɓe tokkii.
19 Ɓe kawtay e Almasiihu laatiiɗo hoore. Kanko ɲun hokkata ɓannu fu ko haajaa, kanko acci jokkule e ɗadi fu e hawti. Kanko bo acci ɓannu e mawna no Alla yiɗiri.

Maayidingo e wuuridingo e Almasiihu

20 On maayidii e Almasiihu, burtiɗon e baawɗeeji duuniyaaru. Den, ume waɗi ko oon nyaama goonki mon hande woniiɓe der baawɗeeji duuniyaaru? Ume waɗi ko oon nooto ɗowtanaago boɗaaji himɓe resanta on:
21 «Taa ettu ɗum ɗo, taa mettu ɗum to, taa meemu ɗum ɗo?»
22 Boɗaaji ɗii fu laati nun nyolooji, janŋinol himɓe tan nun. Alla tagii kujje fu gam nafitoroɗen ɗe.
23 Gooŋa nun, sujidango baawɗeeji, e ɓuytugo hoore mum, e toorugo ɓannu mum puy, e nandi ko woodi. Amma, ɗum ɗon fu nafataa goɗɗum, suuno ɓannu tan ɗum deyyitinta.

3

1 Onon, on pintidinaama e Almasiihu. Gam majjum, daartee kujje gonuɗe dow kammu to Almasiihu jooɗii nyaamo Alla.
2 Miilanee kujje gonuɗe dow kammu, to on kakkilanee kujje ɗe leydi.
3 Gam on maayi, yonki mooɗon na'on suuɗi e Almasiihu to Alla.
4 To Almasiihu laatiiɗo yonki mooɗon suppitoyke, on cuppitinto e makko onon bo e tedduŋal.

Goonki kesi e kiikki

5 Gam majjum, baree suunooji duuniyaaru gonuɗi der mooɗon, hande jon, baadi jayni, e coɓuɗum, e yidde baanjaare, e suunooji kalluɗi, e suuno woodugo huune fu. Ɗum ɗon fu, laati nun caafol tooruuje.
6 Kanjum waddata mone Alla dow saliiɓe ko ɗowtanii mo.
7 Onon bo, hande non nyaamirnoɗon goonki mon naane, de gonunoɗon der hakkeeji mon.
8 Amma jooni, boppee kujje ɗee ɗo: mone, e ɓernugo, e haaɗugo reedu, e jennooje, e batugo kalluka.
9 To on pewontiree hakkune mooɗon, gam on boppii jikku mon kiinŋu, e golle mum fu.
10 On laatike himɓe heyɓe. Alla taguɗo huune kesum der mooɗon, accataa waylitingo ɗum, faa ɗum nanda e

makko, gam keɓon annal kebbuŋal.
11 To non, walaa ko suttontiri Yahuduujo e mo laataaki Yahuduujo, juulniiɗo e mo juulnaaki, janŋuɗo e mo janŋay, maccuɗo e dimo, gam Almasiihu nun laatii huune fu, e der moy fu.
12 Alla suɓii on laatini on himɓe mum yiɗaaɓe. Gam majjum, goodee yurmeene mawne, e neɗɗaaku, e ɓuytugo hoore, e ɗiggere, e munyal.
13 Munyontiree hakkune mon. To goɗɗo woofanii bannun, jaafontiree hande no Joomiraawo yaaforanii on.
14 Ko ɓuri ɗum fu, accee ɓerɗe mooɗon hebba yidde, gam yidde e hawta himɓe no wooɗi.
15 Accee jam Almasiihu laamanoo miilooji mooɗon, kanjum Alla noddani on, gam laatoɗon ɓannu gootol. To non, jettee mo.
16 Accee haala Almasiihu hebba e mooɗon faa wooɗa. Janŋinontiree, tiiɗinontiron e hakkillo. Jimanee Alla e ɓerɗe mooɗon fu, jettee mo e jimi jabuuraaji, e maantooje, e jimi ɗi Ruuhu Ceniiɗo hokkata on.
17 Ko batoton e ko gaɗoton fu, gaɗee ɗum e inne Yeesu Joomiraawo. Jettee Alla Baaba meeɗen diga e makko.

No haani goondinɓe Almasiihu wonoro

18 Onon rewɓe, ɗowtanee worɓe mooɗon, hande no haani rewɓe tokkuɓe Joomiraawo wonira.
19 Onon worɓe, jiɗee rewɓe mooɗon, to on monnanee ɓe.
20 Onon sukaaɓe, ɗowtanee saareeji mooɗon dow huune fu, gam kanjum fottanta Joomiraawo.
21 Onon saareeji bo, to on monninee sukaaɓe mooɗon, gam to ɓerɗe maɓɓe biisoo.
22 Onon maccuɓe, ɗowtanee joomiraaɓe mooɗon ɓe duuniyaaru ɗo, dow huune fu, hinaa yeeso maɓɓe tan, gam himɓe yetta on. Ko haani nun, jagganoɗon ɓe e ɓerɗe laaɓuɗe, der kulol Joomiraawo.
23 Ko gaɗoton fu, gaɗee ɗum e ɓerɗe goote, gam Joomiraawo nun jaggantoɗon, himɓe bane.
24 Annitee Joomiraawo hokkan on riiba ka o resani himɓe makko. Gam Joomiraawo mo jaggantoɗon woni Almasiihu.
25 Gaɗoowo ko halli fu, heɓan riiba golle mum kalluɗe, gam Alla ɓurontirtaa himɓe.

4

1 Onon joomiraaɓe, gaɗanee maccuɓe mooɗon ko wooɗi, ko foonnitii. Annee onon bo oon goodii joomiraawo dow kammu.

Haalaaji cakitiiɗi

2 Tinnee der du'aare, deenee, oon jetta Alla.
3 Du'anee men menen bo, gam Alla maɓɓitana men laawol fiinugo haala mum, gam mi waawa ko waajii asiiri Almasiihu. Sabbu majjum nun acci jooni, mii maɓɓaa der kasu.

4 Eelee Alla gam mi waajoo
asiiri on hande no haaniri.
5 Kakkilanee gondal mon
e himɓe ɓe goondinay. De
keɓudon wakkati fu, nafi-
toree ki.
6 Sey wakkati fu haala
moodon e laatii belka,
nafoowa. Annee bo no
toontortodon moy fu.

Baynaade

7 Tikikus, banniraawo
meeden jiɗaado, humpitan
on no gonirmi fu. O laati nun
koolaado, gollodintoodo men
der golle Joomiraawo.
8 Mi lilii mo to mon gam
majjum, heɓa annon no
men goniri, hakkillo moodon
fukkoo.
9 Mi lilidii mo e banni-
raawo meeden Onesimu
jiɗaado, koolaado, neddo
leydi moodon. Ɓe batan on
ko waɗotoo ɗo fu.
10 Aristarkus mo maɓɓidaami
e sanna on, e Marku
dendiraawo Barnabbas mo
bi'umi to warii to moodon,
jaɓɓodon ɗum no woodi.
11 Yeesu noddeteeɗo Yustus
bo e sanna on. Kamɓe tan
laatii Yahuduuɓe gollodiiɓe e
am der Laamaare Alla. Ɓe
cemmidinii am sanne.
12 Epafaras, neddo leydi
moodon, gollantoodo Yeesu
Almasiihu, e sanna on.
Wakkati fu, o accay haɓugo
gam moodon der du'aaje
makko. O eela heɓa
cemmidon der goondinki,
kebbinon sago Alla.
13 Mii seedanoo mo ɗum, oo
hiinnanii on sanne, onon e ɓe
Lawdikiya, e ɓe Hiyerapolis
fu.
14 Luka lokotoroojo men
jiɗaado, e Demas sannii on.
15 Emen canna banniraaɓe
meeden wonuɓe Lawdikiya.
Emen canna bo Nimfa, e
goondinɓe hawritintooɓe
wuro makko fu.
16 To on janŋii ɗerewol
ŋol, gaɗee no gaɗoton fu, faa
himɓe eklesiya Lawdikiya bo
janŋa ŋol. Onon bo, janŋee
ɗerewol ŋol ɓe lildanoyta on
diga Lawdikiya.
17 Batee Arkippus tinnoo
waɗa golle ɗe Joomiraawo
yowani ɗum no woodi.
18 Min Pol, mi winnanii on
sannoore ne e junŋo am. To
on jeggitee e callalluuji nun
gonumi.
Moyyere Alla wonoo e
moodon!

Ɗerewol ɗiɗaɓol ŋol Pol winnani ɓe Tesalonika

Haala Puɗɗirka

Pol, e Silaasi, e Timote nun hawti winnani ɓe Tesalonika ɗerewol ŋol. Siire Korintu ɓe goni, diga ton nun ɓe binni ŋol. Pol yettii goondinɓe Tesalonika puy, sabbu goondinki maɓɓe e no ɓe tinnorii baa der tooraaji maɓɓe. O moyyinii boofol dow no ɓe keɗorii wittoygo Joomiraawo.

Sabbu tooraaji ɗi ɓe tooretee, ɓe Tesalonika e miili nyalaane darŋal nun yottii. Pol batii ɓe no nyalaane nen waratata to neɗɗo kalluɗo artay wari. To o warii, o haɓidan ko wi'etee Alla fu, e ko teddintee dow laawol diina fu.

Der hoore 3, ɓaawo no Pol eeli ɓe du'anoo ɗum, o eelii ɓe ɓe boɗɗodoo e himɓe ɓe yiɗaa gollaago, gam ɓee miila no der wakkati cakitiiki nun ɓe gonii. O batii ɓe o wi'i: «Mo gollaaki haanay nyaama».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-2
2. Pol manii himɓe Tesalonika, du' anii ɓe, 1.3-12
3. Ekkitinol dow wittoyki Almasiihu, 2.1-17
4. No haani goondinɓe yahira, 3.1-15
5. Haalaaji cakitiiɗi e cannooje, 3.16-18.

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol yiwii diga e Pol, e Silaasi, e Timote. Emen canna eklesiya Tesalonika, kawtuka e Alla Baaba meeɗen, e Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu.

2 Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam!

Goondinki ɓe Tesalonika

3 Banniraaɓe, e haani men jetta Alla wakkati fu gam mooɗon. Eɗum fotti, gam goondinki mooɗon e ɓeydoo yeeso yeeso, kade bo yidde ne goodontirɗon hakkune mooɗon e ɓeydoo der moy mooɗon.

4 Kanjum acci emen juroro on der eklesiyaaji Alla. Emen juroro munyal mooɗon, e goondinki mooɗon, der tooraaji ɗi tooreteɗon, e ɓillaaje ɗe munyanton.

5 Tooraaji ɗin laati nun ko hollitinta kiita Alla poonnitiika, gam laatoɗon fotuɓe naatugo der Laamaare Alla, ne gam mum tooreteɗon.

6 Gam eɗum foonnitii yeeso Alla, o yoɓa tooranɓe on, toora.

7 Onon toorootooɓe, o hokkan on siwtaare e amen. Ɗum laatoto to Joomiraawo meeɗen Yeesu gonuɗo dow kammu suppitoyke e malaykaaɓe mum ɓe baawɗe.

8 Nyalaane majjum, o suppitinto der ɗenŋal yiite, gam o fooɗa noppi ɓe annaa Alla, e ɓe ɗowtanaaki linjiila Joomiraawo men Yeesu.

9 Pooɗol maɓɓe noppi e foonnitii, halkere tabitiine nun, ɓe boɗɗodinto e Joomiraawo e tedduŋal baawɗe mum.

10 Ɗum laatoto der
nyalaane ne o wittoyta. Den
himɓe makko teddinan mo,
goondiɗinɓe mo fu haaynee
gam makko. Onon bo, on
gonoto caka maɓɓe, gam on
goondiɗinii waaji men baajii
on.
11 Gam majjum emen
du'anoo on wakkati fu. Emen
eela Alla meeɗen laatina on
fotuɓe noddoore ne o noddi
on. Baawɗe makko hokka
on semme hebbingo golle
booɗuɗe ɗe jiɗuɗon waɗugo
fu, gam on goondiɗinii mo.
12 Hande nun inne Joomi-
raawo meeɗen Yeesu ted-
dinirtee der mooɗon, onon
bo, teddineɗon gam makko.
Ɗum fu, gam moyyere Alla
meeɗen, e Yeesu Almasiihu
Joomiraawo.

2

Nyalaane Joomiraawo

1 Banniraaɓe, dow
garki Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu, e no
kawritirteɗen e makko, nani
ɗo ko men eelata on:
2 To on accee hakkillo
mooɗon jiɓoo law. To on
accee bo goɗɗo huunna on
der annabaaku mum, ɗum
bo der haala mum, ɗum bo
goɗɗo wi'a, men binnii ka der
ɗerewol amen no nyalaane
Joomiraawo warii ko.
3 To on accee goɗɗo yoyra
on baa dow laawol ŋole. Gam
nyalaane nen warataa to
hinaa himɓe ɗuuɓɓe yeddi
Alla, neɗɗo kalluɗo, laatiiɗo
ɓii halkere suppitoo.
4 Ganyo on mawnitinto
dow huune fu ko saafetee e
noddee Alla, o yahan faa o
jooɗoo der suudu Alla, o wi'a
hoore makko, kanko woni
Alla.
5 Mi batiino on ka wakkati
gonnoomi to mooɗon, on ciw-
toray na?
6 Jooni kan oon anni ko
faddii mo warugo. Amma o
hollitinto to wakkati makko
waɗii.
7 Gam baawɗe hakke
cuuɗiiɗe e golloo ko diga
jooni. Amma paddiiɗo ɗe
na'on taw. To o yawtii, den
8 neɗɗo kalluɗo on suppit-
into. Amma Yeesu Joomi-
raawo waran mo e foofaaŋo
hunnuko mum, halka mo e
jayŋol garki mum.
9 Neɗɗo kalluɗo on waridan
e baawɗe Seyɗan, o waɗan
kaayeefiiji, e maaneeji, e
kaayeefiiji fewrekuuji.
10 O eytan halkooɓe e hak-
keeji ɗiye fu. Ɓe majjan, gam
ɓe jiɗay gooŋa kaa ɗo hisinta
ɓe.
11 Gam majjum Alla lil-
danoyta ɓe baawɗe majji-
nooje, heɓa ɓe goondiɗina
fewre.
12 O waɗan ɗum gam o hi-
itoo ɓe goondiɗinay gooŋa, go
ɓee ceyoroo ko foonnitaaki.

Semmiɗingo der goondiɗinki

13 Banniraaɓe, yiɗaaɓe
Joomiraawo, menen, doole
men jetta Alla wakkati
fu gam mooɗon. Alla
suɓii on diga fuɗɗoode,
gam kison diga e Ruuhu
Ceniiɗo laaɓinɗo on, gam on
goondiɗinii gooŋa.
14 Kanjum Alla noddani on
diga e linjiila ka men baajii
on, gam keɓon tedduŋal

Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu.
15 Gam majjum banniraaɓe, tabitee wakkati fu, jogee ko men ekkitini on e haala, ɗum bo e ɗereeji amen.
16 Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu e hoore mum, e Alla Baaba meeɗen, jiɗuɗo en, hokkii en moyyere mum e jam tabitiiɗo, e tammuwe wooɗune.
17 Ɓe deyyitina ɓerɗe mooɗon, ɓe tiiɗina on waɗugo, e batugo ko wooɗi.

3

Du'anee men

1 Banniraaɓe, ko horii woni, du'anoɗon men gam haala Joomiraawo sankitoo law, ka teddinee bo hande to mooɗon.
2 Du'ee gam men daɗa himɓe ɓe walaa ko'e, bonɓe. Gam himɓe fu bane goonɗini.
3 Amma Joomiraawo e laatii koolaaɗo, o semmiɗinan on, o reena on e ganyo.
4 Gam daliila Joomiraawo, emen koolii on, oon tokki umurooje ɗe men umuri on, on tokkoto ɗe bo yaago.
5 Joomiraawo acca ɓerɗe mooɗon yiɗa Alla, munyon hande no Almasiihu munyiri!

Moy fu golloo

6 Banniraaɓe, emen eela on e inne Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu, boɗɗodee banniraaɓe ɓe walaa gaɗaaŋal, ɓe tokkay ko men ekkitini on.
7 Onon e ko'e mooɗon, oon anni no haani yemminiron men, gam men gonday e mooɗon der dullere gaɗaaŋal.
8 Walaa mo men nyaami nafa mum baanji. Jemma e nyalooma fu, men gollike e comuri, gam to men laatano goɗɗo mon doongal.
9 Men baawanno ko eeli on nyaamdu, amma men gaɗay ɗum. Men gollike e ko'e amen gam men laatanoo on misaalu, gam yemmenen men.
10 Gam wakkati men gonunoo to mooɗon, men batiino on, men bi'i: «Mo yiɗaa gollaago fu, to nyaamu bo.»
11 Gam men nani woɓɓe caka mon yiɗaa gaɗaaŋal, sey naatugo haalaaji ɗi yaalay ɗum.
12 Emen eela iri himɓe ɓen, emen bata ɓe e inne Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu, ɓe golloo e jam, gam ɓe nyaanna ko'e maɓɓe.
13 Amma onon banniraaɓe, to on comee waɗugo ko wooɗi.
14 To goɗɗo salike ko ɗowtanii ko men binni der ɗerewol ŋol, maanee joomum, boɗɗoɗon mo, gam o senta.
15 Amma, to on daaree mo hande ganyo, bagginee mo hande banniraawo.

Cannooje

16 Joomiraawo mo jam e hoore mum hokka on jam wakkati fu, e der noy fu. Joomiraawo wonda e mooɗon, on fu.
17 Min Pol winni e junŋo am sannoore ne, hande non boowirmi wattirgo ɗereeji am fu junŋo.

18 Moyyere Joomiraawo
meeɓen Yeesu Almasiihu
wonda e mooɓon, on fu!

Ɗerewol aranol ŋol Pol winnani Timote

Haala Puɗɗirka

Pol nannŋaanoma, maɓɓaa der Roma, Golle Lilaaɓe 28. Der ɗereeji makko goɗɗi, o batii ko nandi hande o yoofitinteno, Filippi 1.25; 2.24; Filemon 22. No o yoofitaa bo, o fuɗɗii golle boosaaɗe makko. Diga Maseduwaan o winnani Timote jiɗaaɗo makko, mo o gollodintoo. O batii mo o jooɗoo Efesu gam o semmiɗina goonɗinɓe, o jannŋina ɓe bo. Haani o jannŋina puy, gam waajotooɓe fewrekuuɓe na'on e waajoo haalaaji ɗi walaa hoore e luudontirɗi e goonɗinki. E wooɗi o jannŋina, gam ekkitinol gooŋawol nun accata eklesiya daroo to laaɓi.

Ɗerewol Timote aranol ŋol e holla ko haani accen e ko haani gaɗen der joonne men. Eŋol holla bo no haani laawol foonnitaare tokkiree der eklesiya. Eŋol jannŋina en bo ko wooɗi.

Ɗerewol ŋol e batana bo du'aare e no haani worɓe e rewɓe wonira der eklesiya. Pol e holla no haani ardiiɓe eklesiya e wallooɓe ɗum e laatii. Ɓaawo mum, oo bata Timote takkoo Alla e gollal jannŋinol.

Der wecco ɗiɗaɓo, Pol e hokka himɓe geɓe feere feere wonɓe der eklesiya saawari, hande jon: gowniiɓe, e ardiiɓe, e joomiraaɓe, e maccuɓe, e jom jawdiiɓe.

Ɗerewol ŋol e walla en annugo no eklesiya resirnoo laabi dow ardaŋal. Ardiiɓe ɗuuɓɓe nun woni der eklesiya. No haani ɓe cuɓiree batanaamaa, golle maɓɓe bo batanaamaa. Gowniiɓe woɓɓe, go ɓe daaree gowniiɓe e gooŋa, sey ɓe jottoo jaka duuɓi gom. Haala jannŋinol semmiɗinaama, gam haani gooŋa jannŋinee faa laaɓa, gam haɓidingo boofi ɓeydotooɗi ɗuuɗugo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka 1.1-2
2. Ekkitinol dow eklesiya e durooɓe makka, 1.3-3-16
3. No haani Timote gollira, 3.17-6.19
4. Haalaaji cakitiiɗi e cannooje, 6.20-21.

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol yiwii e am min
Pol lilaaɗo Yeesu Almasiihu.
Alla Kisinoowo en e Yeesu
Almasiihu laatiiɗo tammuwe
men, yowanimmi ɗum junŋo.
2 Emi sannee Timote,
ɓiyam gooŋaajo, mo dimumi
dow laawol goonɗinki. Alla
Baaba meeɗen, e Joomi-
raawo meeɗen Yeesu Almasi-
ihu enɗee, hokkee moyyere e
jam.

Ekkitinol fewrekuwol

3 Wakkati jahannoomi
Maseduwaan, mi batiino
maa jooɗoɗaa Efesu. Himɓe
woɓɓe na'on ɗon e jannŋina
ekkitinol feerewol. Haɗu ɓe
ɗum.

4 Batu ɓe ɓe acca hakkilango taalaaji e inɗe kaakiraaɓe ɗe walaa kaddi. Jeddi tan ɗum waddata, ɗum nafataa laawol ŋol Alla hisinirta himɓe e goondinki.

5 Ka batanmi ɗo laati nun gam mawningo yidde yiwune diga ɓerne laaɓune, e miilooji laaɓudi, e goondinki ki walaa munaafitaare.

6 Woɓɓe seekake e majjum, ɓe majjii der haalaaji baanji baanji.

7 Ɓee jiɗi laataago moodiɓɓe tawreeta, amma ɓe paamataa ka ɓe batata, e ka ɓe tabbitinta.

8 Een anni tawreeta e woodi, to kaa golliree hande no haani.

9 Een anni no tawreeta waɗaaka gam foonnitiiɓe. Amma ka waɗaama gam halluɓe, e nanaruuɓe, e ɓe hulataa Alla, e hakkeeɓe, e ɓe teddintaa ko senii, e yawiiɓe Alla, e waroɓe baabiraaɓe e inniraaɓe mum, e reyyitooɓe yiiyam himɓe.

10 Ka waɗaama bo gam jeenooɓe, e waɗooɓe jeenu gorko e gorko, non bo debbo e debbo, e sippooɓe maccuɓe, e fewooɓe, e hunortooɓe fewre, e huune ɗuuɗɗum, luudontirɗum e ekkitinol gooŋawol.

11 Ekkitinol ŋol e yaada e linjiila ka jowanaami. Eka hollita tedduŋal Alla maanteteeɗo.

Yettoore gam enɗam Joomiraawo

12 Mii yetta Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu, kokkuɗo am semme. Mii yetta mo gam o daarii am koolaaɗo, o yowanimmi golle makko.

13 Mii laatino batoowo kalluka dow makko. Mii toorannoo himɓe makko, mi holliino mo gite boɗeeje. Amma Joomiraawo meeɗen enɗike am. Mi annaano ko gaɗannoomi, gam mi goondinayno.

14 Moyyere Joomiraawo ɗuuɗanii am puy. O hokkii am goondinki e yidde yiwune diga e Yeesu Almasiihu.

15 Haala kooliniika nani, kaanuka himɓe fu jaɓa: Yeesu Almasiihu warii e duuniyaaru gam hisingo hakkeeɓe. Mii laatii arano caka maɓɓe.

16 Amma Alla enɗake am gam Yeesu Almasiihu hollita munyal mum dow am, min laatiiɗo arano caka hakkeeɓe. Yeesu on wadii ɗum gam mi laatanoo goondinooɓe mo, heɓooɓe yonki tabitiiki fu misaalu.

17 Alla gooto woni, laamiiɗo tabitiiɗo, mo maayataa, mo yi'ataake bo. Daraja e tedduŋal woodani mo faa abada abadin. Aami!

18 Ɓiyam Timote, saawari kokku maa mi nun ɗon, jaadooki e annabaakuuji gaɗanoodi dow maa. Accu ɗi laatanee gineeji gaɗiraa konu geetu.

19 Joga goondinki e cuuɗiiɗum ɓerne geetum. Woɓɓe hakkilanay ɗum, go goondinki maɓɓe halki.

20 Himeneyus e Aleksandire na'on caka maɓɓe. Mi wattii ɓe e junŋo Seyɗan gam ɓe annita no haanay ɓe

bata kalluka dow Alla.

2

Du'anaago himɓe fu

1 Ka batanmi on aran nani:
Eelee, eelitee. Du'ee, jettee
Alla gam himɓe fu.
2 Du'anee laamiiɓe, e
mawɓe leydi fu. Du'ee gam
gonoɗen e jam, e deyyere
der kulol Alla, heɓa himɓe
ɗowtanoo neɗɗaaku men.
3 Kanjum woodi, eɗum fot-
tani Alla kisinoowo en.
4 Oo yiɗi himɓe fu hisa,
heɓa ɓe jottoo annal gooŋa.
5 Alla gooto nun woni.
Tawaaɗo hakkune makko
e himɓe bo gooto nun,
kanko woni Yeesu Almasiihu,
laatiiɗo neɗɗo.
6 O hokkitirii hoore makko
gam sooditaago himɓe fu.
Non Alla hollitiri laawol ŋol
o suɓi no wakkati mum waɗi.
7 Gam mi batana ɗum,
Alla waɗimmi baajotooɗo e
lilaaɗo. O yowanii am mi
janŋina himɓe ɓe lenyi janani
haala goonɗinki e gooŋa.
Gooŋa batammi, mi fewataa.
8 Gam majjum, mii yiɗi
worɓe du'oo nokku fu, ɓe
ɓanta juuɗe maɓɓe. Ɓe gaɗa
ɗum e ɓerɗe laaɓuɗe, hinaa e
tikkere, hinaa e jeddi.
9 Rewɓe kan ɓornoo gineeji
pottuɗi. Ɓe gooda neɗɗaaku
e senteene. To ɓe mooroo
moorɗi ɗi gidi e kanŋeeri, e
bannaaje ɗe cardi. To ɓe
ɓorna gineeji ɗi ceede puy.
10 Amma ŋari maɓɓe laatoo
waɗugo gaɗu geetu. Hande
nun haanirani rewɓe ba-
tooɓe no e teddini Alla.
11 To e janŋinee, sey rewɓe
jeeɗoo, e hettinii e ɗowtaare.
12 Mi hokkay laawol, debbo
janŋina, ɗum bo laatoo
hooreejo dow gorko. Ko
haani nun o jeeɗoo.
13 Gam Aadamu nun artaa
tagaa, ko Hawwa tokki.
14 Ƙade bo Aadamu bane
Seyɗan jarbii, debbo nun jar-
baa, go o yaartii sariya Alla.
15 Amma debbo hisinte
diga e ɓeyŋu mum, to emo
tabbitii e goonɗinki e yidde, e
laaɓal, e jogaago hoore mum.

3

Hooreeɓe Eklesiya

1 Haala kooliniika nani:
Jiɗɗo laataago hooreejo ek-
lesiya fu, yiɗii golle booɗuɗe.
2 Den, sey ardiiɗo eklesiya fu laatoo mo walaa gacce. O laatoo gooduɗo debbo gooto, nantiiɗo, mo hakkillo, gooduɗo neɗɗaaku, cilminoowo hoɓɓe, baawuɗo ekkitingo.
3 Taa o laatoo jaroowo bagi, ɗum bo kaɓaaɗo. Amma o laatoo munyuɗo, daartoowo jam, mo suunaaka ceede.
4 O laatoo ardaniiɗo saare makko no wooɗiri. O elta ɓiɓɓe makko faa ɓe ɗowtanoo mo, ɓe teddina mo.
5 Gam to goɗɗo waaway ko ardanii saare mum, noy o waawirta ko hiinnii eklesiya Alla?
6 Haanay hooreejo eklesiya e laatii goonɗinɗo keso. To oo laatii keso, o mawnitinto, o doyyee kiita hande no Ibiliisa doyyiraa kiita.
7 E haani joomum e bata-
nee geeta yeeso himɓe ɓe
goonɗinay. Den ɓe jawataako

mo, o yantataa bo der pitti Ibiliisa.

Wallooɓe der golle Eklesiya

8 Wallooɓe der golle eklesiya bo, e haani laatoo fotuɓe teddineego. Ɓe galaa munaafitaare, ɓe jarataa bagi jiloojam. To ɓe laatoo daartooɓe ceede e laabi kalluɗi.
9 Sey ɓe jogoo gooŋa goondinki ka Alla holliti. Ɓe jogoo ka e cuuɗiiɗum ɓerne laaɓuɗum.
10 Sey ɓe poonnee taw. To ɓe galaa gacce, ɓe puɗɗa golle maɓɓe.
11 Hande non rewɓe bo, sey ɓe laatoo fotuɓe teddineego. Haanay ɓe laatoo nyo'ooɓe himɓe, amma ɓe laatoo nantiiɓe, hooliniiɓe der huune fu.
12 Laatiiɗo balloowo eklesiya fu, sey joomum e woodi debbo gooto. O waawa bo dawrango ɓiɓɓe makko, e wuro makko hande no haani.
13 To wallooɓe der eklesiya waɗii golle mum no wooɗiri, ɓe keɓan joonne teddune. Ɓe keɓan bo semme der goondinki maɓɓe Yeesu Almasiihu.

Asiiri kollitaaki

14 Mi winnanii maa ɗerewol ŋol ɗo, amma mii miila warugo to maaɗa, yeeso seɗɗa.
15 Amma to ɓooyii mi waray, ɗerewol ŋol ɗo anninte no haani goniraa der saare Alla, laatiine eklesiya Alla yonkinteejo. Eklesiya kan laatii darŋanal, e to gooŋa darii.
16 Seko fu walaa, asiiri diina meeɗen e mawni:
Alla hollitake e ɓannu neɗɗo,
Ruuhu seedanike gooŋaaku makko,
malaykaaɓe yi'ii mo,
lenyi fu waajaama haala makko,
o goondinaama der lenyi janani,
o heɓii tedduŋal dow kammu.

4

Ekkitinooɓe pewe

1 Ruuhu Ceniiɗo batii e laaɓuɗum wi'i: Der jaamanuuji cakitiiɗi, woɓɓe woppan goondinki. Ɓe ɗowtanto ruuhuuji majjinooji, e ekkitinooje ginnaaji.
2 Ɓe accan ekkitinooɓe munaafitiiɓe e fewooɓe majjina ɓe. Cuuɗiiɗum ɓerɗe ekkitinooɓe pewe ɗen maanaama e fewre, nandi hande cumaaɗum e janni boɗeeri.
3 Ɓee kaɗa himɓe ɓaŋontirgo, e nyaamugo nyaamduuji goɗɗi. Amma Alla tagi nyaamduuji ɗin. Goondinɓe, annuɓe gooŋa fu, waawan ko yetti Alla, nyaama ɗi.
4 Ko Alla tagi fu e wooɗi. Walaa ko woppetee e majjum, to en jaɓii ɗum e yettoore.
5 Gam haala Alla, e du'aare, e laaɓina huune fu.

Gollantooɗo Yeesu geeto

6 Ekkitin banniraaɓe huune ɗum. Den a laatoto gollantooɗo Yeesu Almasiihu geeto. A nyaannan hoore maa e haala goondinki, e ekkitinol poonnitiiŋol ŋol tokkuɗaa e tinnaare.
7 Haalaaji ɗi walaa hoore, e taalaaji ɗi himɓe tafi, ɗi

jaadataa e goondinki, sala di. Amma an, eltu hoore maa aa takkii Alla.

8 Eltugo ɓannu e nafa sedda dow kujje godde. Amma takkaago Alla e nafa dow huune fu. Edum woodi alkawal der goonki duuniyaaru do, e der goonki garoowi yeeso.

9 Kanka woni haala kooliniika, kaanuka himɓe fu jaɓa!

10 Gam sabbu dum don fu, emen golloo emen duura, gam men jowii hoolaare amen fu dow Alla yonkinteejo. Kanko laatii Kisinoowo himɓe fu, accu du goondinɓe mo.

11 Kanjum haani bataa himɓe, ekkitinaa ɓe dum.

12 Taa accu godddo yawee gam aa laatii gojankeejo. Amma laatana goondinɓe misaalu diga e haala maa, e gadu maa, e yidde maa e goondinki maa, e laaɓal maa.

13 Go mi wara, tinna aa janŋana goondinɓe dewte ceniide, aa tiidina ɓe, aa ekkitina ɓe.

14 Taa yeeba dokkal moyyere ŋal keɓudaa. A heɓii ŋal diga e annabaaku, wakkati dottiiɓe eklesiya yowi juude mum dow maa.

15 Tinna e golle den, kokkaa hoore maa e majje, gam himɓe fu yi'a no ɓeydortodaa yeeso yeeso.

16 Hakkilan hoore maa. Reenu bo janŋinol maa, tinna dow majjum. To a wadii dum, den aa hoolii a hisan, an e hettinaniiɓe maa fu.

5

Pol e hokka Timote saawari

1 Taa falmu dottiijo e semme, amma tiidin mo hande baaba maa. Gojankeeɓe bo, baddu ɓe hande mawniraaɓe maa, e miiraaɓe maa.

2 Rewɓe manŋusuuɓe, baddu dum hande inniraaɓe maa, saaŋooɓe bo, hande sakikiraaɓe maa. Wadu dum e miilooji laaɓudi.

3 Teddin rewɓe gowniiɓe, ɓe woodaa wallanɓe dum.

4 Amma to debbo gowniijo e woodi sukaaɓe, dum bo taaniraaɓe, e haani ɓe ekkitoo taw golloraago kulol Alla der saareeji maɓɓe. Ɓe joɓa saareeji maɓɓe barjaari booduni. Kanjum fottani Alla.

5 Debbo gowniijo, mo walaa kiinnotoodo dum, go e woni kan tan, yowii hoolaare mum dow Alla. Jemma e nyalooma, oo tinnii, oo eela ballal Alla.

6 Amma gowniijo daartoowo welwelo, laati nun maaydo baa to emo foofa.

7 Kanjum haani bataa ɓe, gam ɓe laatoo ɓe walaa gacce.

8 Mo hiinnaaki getti wuro mum, accu du himɓe saare mum, joomum yeddii goondinki, oo ɓuri mo goondinay jaasugo.

9 Ko inne gowniijo winnee e derewol, sey oo woodi jaka duuɓi lasoy tati, tawee o laatanakeno goriiko koolaado.

10 O laatoo anniraado wadugo ko woodi, hande jon: ummingo sukaaɓe mum hande no haani, oo laatii

bernuɗo hoƀƀe, e lootuɗo
koyɗe goondinƀe, e balluɗo
toorotooƀe. Laatoo bo o waɗii
gaɗuuji geeti ɗuuɗɗi.

11 Amma taa winnu inɗe
rewƀe saaŋooƀe, laatiiƀe
gowniiƀe. Gam to suunooji
maƀƀe ummake, ƀe jiɗan
hooweego kade, ƀe acca
gollanaago Almasiihu.

12 Ɓe keƀan gacce, gam ƀe
accii alkawal gollanaago Alla
ŋal ƀe kaƀƀuno.

13 Ko ƀuri ɗum, no ƀe galaa
gaɗaaŋal, ƀe ettan wakkati
maƀƀe, ƀee boositoo wuro e
wuro. Dullere gaɗaaŋal tan
bane, amma ƀee nyo'a himƀe.
Ɓee naata haalaaji ɗi yaalay
ƀe, ƀee una batu.

14 Sabbu majjum, mii yiɗi
saaŋooƀe, laatiiƀe gowniiƀe,
hoowitee. Ɓe dima sukaaƀe,
ƀe kiinno wuro maƀƀe. Den
ƀe kokkataa wayƀe men laa-
wol no biisiri inɗe meeɗen.

15 Woƀƀe maƀƀe selii ko laa-
wol, tokkii Seyɗan.

16 Debbo goonɗinɗo, mo
rewƀe gowniiƀe woni e wuro
mum, o walla ƀe, gam to
ƀe laatana eklesiya doongal.
Eklesiya kan, hiinno rewƀe
gowniiƀe, ƀe goodaa goɗɗo
kiinnotooɗo ɗum.

17 Dottiiƀe ardaniiƀe Eklesiya deydey, e haani heƀa joddi golle mum de ɗiɗi. Accu du tinniiƀe e waaji e janŋinol.

18 Gam Dewtere wi'i: «Taa haƀƀu hunnuko gaari corƀoori gawri.» Ne wi'i kade bo: «Gollotooɗo fu e haani joddi mum.»

19 To goɗɗo waddanii maa gacce dow dottiijo eklesiya, taa jaƀu, to hinaa ƀe gaɗii seedeeƀe ɗiɗo, ɗum bo tato.

20 Waɗooƀe hakke, felu ɗum yeeso himƀe fu, gam heƀa horiiƀe hula.

21 Mi eelii maa yeeso Alla, e Yeesu Almasiihu, e malaykaaƀe suƀaaƀe, ɗowtana haalaaji ɗii, tawee a suttontiray himƀe, a ƀurontiray ƀe bo.

22 Taa yawɗa jowaa juuɗe maa dow hoore goɗɗo. Taa naannu hoore maaɗa der hakkeeji woƀƀe. Reenu hoore maa aa laaƀi.

23 Taa yaru diyam ƀalam tan. Yaru innabojam seɗɗa gam reedu maa, e gam aa nyawi de ɗuuɗɗum.

24 Hakkeeji woƀƀe wurtit-into diga ƀe kiitaaka, ɗi woƀƀe bo wurtitoo ƀaawo ni.

25 Hande nun bo golle booɗɗe hollitortoo, ɗe hollitaaki bo, tabitintaako e suuɗi.

6

1 Maccuƀe laatiiƀe goonɗinƀe, daara joomiraaƀe mum hande fotuƀe teddineego. Den mum, goɗɗo heƀataa laawol bata kalluka dow inne Alla, e ekkitinol men.

2 Maccuƀe wooduƀe joomiraaƀe goonɗinƀe, to wi'u gam ƀee laatii banniraaƀe, ƀe teddintaa ƀe. Amma, ƀe jagganoo ƀe ƀura, gam goonɗinƀe yiɗaaƀe nun ƀe jaggantoo.

Waajotooƀe fewooƀe e suuno jawdi

5:22 Gam hokkugo mo golle der Eklesiya, naa bo gam wittinoygo boofunooɗo der eklesiya.

Kanjum haani janŋinaa, baajoɗaa.

3 Woɓɓe e ekkitina ekkitinol feerewol. Ɓe tokkay haala Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu laaɓuka, e ekkitinol jaadoowol e kulol Alla.

4 Himɓe ɓen laati nun mawnitiiɓe, ɓe annaa goɗɗum. Ɓee nyawi jeddi e biɗitiri haalaaji. Diga e majjum nawniraagu, e kaɓe, e jennooje, e biisugo bannun yiwata.

5 Eɗum wadda jeddi ɗi walaa kaddi, hakkune himɓe ɓe hakkillo mum wuurii. Ɓe joofii gooŋa, ɓee miili goondinki laati nun laawol keɓal.

6 E gooŋa, goondinki laati nun laawol keɓal manŋal, to neɗɗo e seyorii ko woodi.

7 En gadday goɗɗum der duuniyaaru. En baawataa bo ko hoori goɗɗum.

8 Gam majjum to een goodi nyaamdu e kolte, ɗum heyii en.

9 Amma suunaaɓe jawdi, jarbeeji waranan ɓe. Ɓe jantan pitti Seyɗan e suunooji ɗi nafataa, jaarooji der majjere e halkere.

10 Gam suuno ceede woni ɗaɗol kalluɗum. Woɓɓe suunake ɗe, go ɓe ceeki diga goondinki, den ɓe gaddani ko'e maɓɓe tooraaji ɗuuɗɗi.

Joga ko bataɗaa

11 Amma, an neɗɗo Alla, woɗɗoda kujje ɗen. Daartu foonnitaare e takkaago Alla, e goondinki, e yidde, e tinnaare, e ɗiggere.

12 Haɓu hawre goondinki wooɗune, jaɓaa yonki tabitiiki. Gam sabbu yonki kin Alla noddu maa, gaɗuɗaa seedaaku maaɗa booɗuŋu yeeso seedeeɓe ɗuuɓɓe.

13 Mii batee kaa ɗo yeeso Alla buurinoowo huune fu. Mii batee ka bo yeeso Yeesu Almasiihu gaɗuɗo seedaaku booɗuŋu yeeso Ponsu Pilaatu.

14 Joga ko bataɗaa faa wooɗa. Laata mo walaa tuuni ɗum bo gacce faa nyalaane Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu suppitoyto.

15 Garki makko laatoto wakkatiire ne Alla resi, Alla maanteteeɗo. Kanko tan woodi baawɗe, Laamiiɗo laamiiɓe, Joomiraawo joomiraaɓe.

16 Kanko tan woni mo maayataa, jooɗiiɗo der jayŋol ŋol goɗɗo waawataa ko ɓattii. Walaa mo meeɗi yi'ugo mo, walaa baawoowo ko yi'i mo bo. Tedduŋal e baawɗe tabitiiɗe woodani mo faa abada abadin. Aami.

Haalaaji cakitiiɗi

17 Batu wooduɓe jawdi der duuniyaaru ɗo, to ɓe mawnito. To ɓe kooloo jawdi ni tabitintaako, amma ɓe kooloo Alla. Kanko nun hokkata en huune fu, faa heya, gam ceyoroɗen ɗum.

18 Batu ɓe ɓe gaɗa ko wooɗi. Waɗugo geetum laatoo jawdi maɓɓe. Ɓe laatoo hokkitirooɓe, siriyiiɓe wallugo woɓɓe e jawdi maɓɓe.

19 Hande nun ɓe cuuɗiranta ko'e maɓɓe jawdi booɗuni, tabitintooni, gam nyalaaɗe

garooje, ɓe keɓa bo yonki
gooŋahi.
20 Timote, hakkilan ko
kalfinaɗaa, woɗɗoda haalaaji
baanji baanji ɗi yaadataa e
goonɗinki. Hakkilan bo jeddi
dow ko woɓɓe wi'ata annal
lugguŋal.
21 Woɓɓe mawnitorake an-
nal ŋal, go ɓe acci goonɗinki.
Moyyere Alla wonda e
mooɗon.

Ɗerewol ɗiɗaɓol ŋol Pol winnani Timote

Haala Puɗɗirka

Pol wittoy kade Roma, oo laatii nanŋaaɗo. Amma oo woodi toora jooni ɓuri de o nanŋanoo der siire nen. Himɓe woɓɓe accii mo, Luka tan nun wondi e makko. E nandi hande Pol winnii ɗerewol ŋol hakkune duuɓi 66 e 68.

Pol yamii Timote wara law go dabbune waɗa. To oo wara bo, o wadda gulunfaare Pol e ɗereeji guri mum. O hoolaaki naa ɓe jiidan, gam oo anni no wakkati dillugo makko yottake. Gam majjum ɗerewol ŋol ɗo laatii binnaaŋol ɗalaa, hakko o maayata. Der ɗerewol ŋol, Pol yeeyitake ɓaawo dow ko waɗunoo, oo batana bo ko waɗotoo jooni de o winnata ŋol, waato kiita makko e ko waɗoytoo yeeso seɗɗa, waato maayde makko ne woɗɗaa kade.

Der ɗerewol ŋol, Pol hollii Timote ko haani waɗa o laatoroo koolaaɗo der ekkitinooje ɗe o heɓi. Wakkati mum goonɗinɓe e tooreno, faa ɗum waɗi Pol maɓɓaa der kasu, ekkitinooje leliiɗe bo e toora eklesiyaaji. Gam majjum o semmiɗinta Timote, o munyana tooraaji, o daroo ɓaawo gooŋa. O acca jeddi ɗi nafataa, o woɗɗodoo janŋinooɓe ko lelii, o takkoo ko o ekkitinaa, o waajoo haala Alla, «gam Binni Ceniini fu yiwii diga e kollitinki Alla, nii nafa gam janŋingo gooŋa, e foortugo neɗɗo, e hollugo boofi, e moyyingo ɗi, e ekkitingo wonaago no Alla yiɗiri».

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-2
2. Yettoore e tiiɗinki, 1.3-2.13
3. Pol e ɓata Timote hakkilana hoore mum, 2.14-4.5
4. Heennyitoode goonki Pol, 4.6-18
5. Cannooje, 4.19-22.

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol yiwii diga e am, min Pol, lilaaɗo Yeesu Almasiihu e sago Alla. Mi lilaama gam mi fiina haala dow yonki ki Alla haɓɓani en alkawal, sabbu kawtal men e Yeesu Almasiihu.

2 Mi sannii maa, an Timote ɓiyam jiɗaaɗo. Alla Baaba meeɗen, e Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu enɗee, hokkee moyyere e jam!

Pol e semmiɗina Timote

3 Mii yetta Alla mo cujidananmi e cuuɗiiɗum ɓerne laaɓuɗum, hande no kaakiraaɓe am waɗunoo. Emi siwtoree jemma e nyalooma fu der du'aaje am.

4 Mii siwtora gondi maa. Mii woodi kumpa yi'itaago maa puy, gam mi seyoo puy.

5 Mii siwtora goonɗinki maa ki walaa munaafitaare. Maama maa Loyis e inna maa Enis e artu maa woodugo ki. Mii hoolii an bo aa woodi ki.

6 Gam majjum mii hattinee,
accu dokkal ŋal Alla hokku
maa no jowumi juuɗe am
dow maa ɓeydoo.
7 Gam Ruuhu ŋu Alla hokki
en, laatintaa en hulooɓe.
Amma Ruuhu kokkoowo en
semme, e yidde, e nantaare o
hokki en.
8 Gam majjum taa sentu
seedanaago Joomiraawo
meeɗen. Taa sentu bo
seedanaago am, min
maɓɓaaɗo der kasu gam
makko. Hawtu e am der
tooraaji gam linjiila, jaka
baawɗe ɗe Alla hokku maa.
9 Kanko hisini en, noddi en
gam laatanoɗen mo. Hinaa
gam gaɗu meeɗen o hisiniri
en, amma gam nun nun o
yiɗiri ɗum e moyyere makko.
Moyyere nen o waɗani en
diga e Yeesu Almasiihu, diga
hanne bane.
10 Jooni, moyyere nen
hollitake e garki kisinoowo
meeɗen Yeesu Almasiihu.
Kanko halki baawɗe maayde.
Diga e linjiila o holliti yonki
tabitintooki.
11 Gam sabbu linjiila kan,
Alla waɗimmi baajotooɗo,
lilaaɗo e janŋinoowo.
12 Sabbu majjum tooreteemi tooraaji ɗii ɗo, amma
mi sentiray ɗum. Gam mii
anni mo goonɗinmi. Mii
hoolii bo o waawan ko reeni
ko o halfinimmi faa nyalaane
darŋal yottoo.
13 Joga haala gooŋaha ka
nanuɗaa diga e am. Gollir ka e goonɗinki, e yidde
ne keɓuɗen gam een kawti e
Yeesu Almasiihu, ka laatanee
misaalu.
14 Joga geetum ɗum kalfinaɗaa e ballal Ruuhu
Ceniiɗo gonuɗo der meeɗen.
15 Aa anni, himɓe leydi
Asiya fu accii am, Figelus
e Hermogenes na'on der
maɓɓe.
16 Joomiraawo enɗoo
himɓe saare Onesifor, gam
o deyyitinii am. O sentiray bo
nanŋoode am der kasu,
17 accu du no o wari Roma,
o dartii am e tinnaare mawne
faa o yiitimmi.
18 Alla Joomiraawo hokka
mo enɗam nyaanne darŋal.
An e hoore maa aa anni no
woodi, golle ɗe o waɗanimmi
der siire Efesu.

2

Gollantooɗo Yeesu koolinii ɗo

1 Gam majjum ɓiyam, accu
moyyere ne keɓuɗen sabbu
kawtal men e Yeesu Almasiihu semmiɗinee.
2 Ko nanuɗaa diga e am
yeeso seedeeɓe ɗuuɓɓe,
halfin ɗum himɓe hooliniiɓe,
waawooɓe ko janŋini woɓɓe.
3 Jaɓu geɗu toora maa
hande soogeeru Yeesu Almasiihu yeeru.
4 To soogeeru jahooru
konu e yiɗi fottango mawɗo
mum, hakkilantaa haajuuji
duuniyaaru.
5 Nun nun bo, to
gaɗoowo doggudu yawtontire ɗowtanaaki sariyaaji
doggudu, heɓataa meetalol.
6 Demoowo golliiɗo puy,
kan nun haani arta nyaama
ɓiɓɓe deme mum.

7 Miija ka batu maa mi
faa wooɗa, Joomiraawo
faaminte huune fu.
8 Siwtor Yeesu Almasiihu
mo lenyol Dawda. O fintii e
maayde, hande no linjiila ka
baajootomi bati.
9 Linjiila kan nun acci
mii tooree faa kaɓɓaami e
callalluuji, hande gaɗuɗo
kalluɗum. Amma haala Alla
haɓɓaaka.
10 Gam majjum munyanmi
huune fu, sabbu suɓaaɓe Alla
heɓa kamɓe bo, Yeesu Al-
masiihu hisina ɓe, ɓe keɓa
tedduŋal makko tabitiiŋal.
11 Daa ɗo haala kooliniika:
To en maaydii e makko, en
buuridan e makko bo.
12 To en munyanii tooraaji,
en laamodoto e makko
bo,
to en calike mo, kanko bo o
saloto en.
13 To en laataaki hooliniiɓe,
kanko o tabitinto oo
kooliniiɗo,
gam o waawataa ko yeddi
hoore makko.

Gollotoodo mo Alla yerdii

14 Kanjum haani ciwtoraa
goondinɓe, eelaa ɓe yeeso
Alla ɓe acca jeddi dow
haalahon. Jeddi iri ɗii
ɗon nafataa goɗɗum, sey
majjingo hettiniiɓe.
15 Tinna daroɗaa yeeso
Alla aa koolaaɗo. Laata
gollotoodo mo sentintaake
der golle mum. Laatoɗaa
bo jannjinoowo haala gooŋaha,
hande no fotti.
16 Seedu e haalaaji baanji
baanji, centiniiɗi. Batooɓe ɗi
e ɓeydoo woɗɗodaago Alla.
17 Haala maɓɓe e nandi
hande ɓuure kokkollaare,
layoore. Himeneyus e Filetus
na'on caka maɓɓe.
18 Ɓe celii laawol gooŋa. Ɓe
accii woɓɓe woppi goondinki
mum e wi'ugo pintol maayɓe
waɗii yawtii.
19 Amma Alla daɗɗii daɗɗa
ka dimmataako. Nani ɗo ko
winnaa dow makka: «Joomi-
raawo e anni laataniiɓe ɗum.»
Nunnun bo: «Noddoowo inne
Joomiraawo fu, woɗɗoo
waɗugo ko halli.»
20 Der suudu manŋol,
keeɗe gaɗiraaɗe janɗe geete
e kanŋeeri tan bane woni
ɗon. Keeɗe gaɗiraaɗe leɗɗe
e loope na'on ɗon. Goɗɗe,
gollirte golle ɗe tedduŋal,
goɗɗe bo golliree golle ɗe
walaa tedduŋal.
21 To goɗɗo laaɓinii hoore
mum e kujje ɗee fu, joomum
laatoto hande heeɗo gollir-
teeŋo golle tedduɗe. O laa-
toto, cenaaɗo, nafoowo joo-
mum, ciriyiiɗo waɗugo golle
booɗɗe fu.
22 Doggu suunooji go-
jankaaku. Dartu foonnitaare
e goondinki, e yidde, e jam, an
e noddooɓe inne Joomiraawo
e ɓerɗe laaɓuɗe fu.
23 Amma an, woɗɗoda
haalaaji ɗi walaa hoore, e
jeddi baanji baanji. Aa anni
ɗi umminan nun kaɓe.
24 Gollantoodo Joomiraawo
haaniraa e hawre. Amma o
laatoo ɗiggudo yeeso himɓe
fu, o laatoo bo baawuɗo
jannjingo, e munyuɗo.
25 E haani o foorta yed-
dooɓe mo e jam. Waɗoto Alla
walla ɓe, ɓe tuuba, ɓe paama
gooŋa.
26 Den hakkilooji maɓɓe

wittaan, ɓe daɗa pitti Seyɗan
nannunoodo ɓe, e waɗina ɓe
sago mum.

3

Jaamanuuru sakitiineeru

1 Annu der jaamanuuji
cakitiiɗi, wakkatiiji caɗuɗi
waran.
2 Himɓe laatoto yiɗuɓe
ko'e mum tan, suunaaɓe
ceede, ɓe laatoto jurotooɓe
e mawnitintooɓe, ɓe jennan
haala Alla. Ɓe ɗowtantaako
saareeji maɓɓe, ɓe annaa
gaɗu, ɓe teddintaa ko senii.
3 Ɓe laatoto ɓe ɓerɗe mum
yoori, ɓe cawrantaako goɗɗo,
nyo'ooɓe himɓe, ɓe galaa
nantaare, ɓe yonki bonki, ɓe
banyan ko woodi.
4 Ɓe laatoto jammotooɓe,
dulluɓe hakkillo, ɓe jiɗan
welwelo duuniyaaru ɓura
Alla.
5 Ɓe nandinan ko'e maɓɓe
hande hulooɓe Alla, amma
ɓee jedda baawɗe mum.
Woɗɗoda iri himɓe ɓen.
6 Woɓɓe maɓɓe e naata e
wurooji, ɓee yoyra rewɓe ɓe
galaa hakkillo, ɓe hakkeeji
nyoyyi, go suunooji feere
feere e wifita ɗum.
7 Rewɓe ɓen e ekkitoo
wakkati fu, amma abada
ɓe baawataa ko yottii annal
gooŋa.
8 Hande no Yannes e Yam-
beres haɓidiri Muusa, nun-
nun himɓe ɓen haɓidirta e
gooŋa. Hakkillo maɓɓe wuu-
rake, goondinki maɓɓe walaa
nafuwe.
9 Amma ɓe keɓataa
saa'a, gam haaŋaare maɓɓe
laaɓanan himɓe fu, hande
no ɗum laatii e Yannes e
Yamberes.

Haalaaji cakitiiɗi

10 Amma an Timote, a yi'i
no janninirmi. A yi'ii jikku am,
e anniya am, e goondinki am,
e munyal am, e yidde am, e
tinnaare am.
11 Aa anni tooraaji am,
e boneeji am. A yi'ii
ko heɓimmi Antiyokiya e
Ikoniya, e Listira fu. A yi'i bo
no munyirmi dow tooraaji ɗi
keɓumi. Amma Joomiraawo
wurtinii am e majji ɗi fu.
12 Hawtuɓe e Yeesu Almasi-
ihu, go e yiɗi hulugo Alla, ɓe
toorete.
13 Amma halluɓe e hiilooɓe,
ɓeydoto e halla. Ɓe majji-
nan woɓɓe, gam kamɓe bo
ɓee majji.
14 Amma an, joga ko
ekkitiɗaa, e ko kooliiɗaa e
semme. Aa anni moy ekkitin
maa ɗum.
15 Diga sukaaku maa, aa
anni Dewte ceniiɗe. Kanje
ɗe baawan ko hokku maa
faamu, jiitiraa kisidam
keɓeteeɗam diga e goondingo
Yeesu Almasiihu.
16 Binni ceniini fu yiwii diga
e kollitinki Alla. Nafuwe ma-
jje woni, janningo gooŋa, e
hollugo boofi, e moyyingo ɗi,
e ekkitingo wonaago no fot-
tiri.
17 Nunnun neɗɗo Alla fu
laatortoo kebbuɗo, ciriyiiɗo
waɗugo golle geete.

4

Tinna aa waajoo

1 Mii eelee yeeso Alla e
yeeso Yeesu Almasiihu, ki-
itotooɗo wuuruɓe e maayɓe.
Mii eelee bo sabbu wittoygo
makko e Laamaare makko:

2 Waaja haala Alla, waajita
ka wakkati fu, baa ɗum fot-
tanii ɓe, baa ɗum fottanay ɓe.
Felu ɓe, semmiɗin ɓe e mun-
yal, aa janŋina ɓe.
3 Gam wakkati waran de
himɓe salotoo nanugo ekkiti-
nol poortiiŋol. Ɓe tokkoto
suunooji maɓɓe. Ɓe dar-
tanan ko'e maɓɓe janŋinooɓe
ɗuuɓɓe, janŋinanɓe ɓe ko ɓe
jiɗi nanugo.
4 Ɓe cukkan noppi maɓɓe
gam to ɓe nanu gooŋa, ɓe
baylitinto far to taalaaji.
5 Amma an, nantu hoore
maa der huune fu. Munyan
tooraaji, waɗu golle baa-
jotooɗo linjiila, heennyitin
golle maa faa wooɗa.
6 Amma min, mi ɓadike
laataago sadaka, hande
kiriseteeɗi, wakkati yawtugo
am ɓadake.
7 Mi haɓii hawre wooɗune,
mi yottinii doggudu am, mii
joggii goonɗinki.
8 Diga jooni, Joomiraawo
kiitotooɗo e gooŋaaku, e
resanimmi riiba kokketeeka
poonnitiiɗo nyaanne darŋal.
Min tan bane hokketee ka.
Amma, min e hettiniiɓe,
yiɗuɓe wittoygo makko fu, o
hokkata ka.

*Ka Pol bati dow ɓe o gol-
lodii*

9 Tinna garaa to am law.
10 Gam Demas accii am,
sabbu yidde duuniyaaru, o
yahii Tesalonika. Kereskes
yahii Galaatiya, Titus bo
yahii Dalmatiya.
11 Luka tan nun wondi e
am. Waddu Marku to aa
wara, o nafan am sanne der
golle am.
12 Tikikus, mi lilii ɗum
Efesu.
13 To aa wara, gaddanaa
am gulunfaare am ne accumi
Torowas, wuro Karpus. Gad-
danaa am bo dewte am, ko
jogii am ɓuri woni, dewte am
ɗe guri.
14 Aleksandire bahillo
waɗanii am ko halli puy.
Joomiraawo yoɓan mo ko o
waɗi.
15 An bo, hakkilan mo,
gam o salake waaji amen e
semme.
16 Nyalaane arandeere ne
darinaami yeeso kiitoowo
gam mi toontano hoore am,
baa gooto wallay am, ɓe fu
ɓe accii am. To Alla liman ɓe
ɗum gacce!
17 Amma Joomiraawo
wallii am, semmiɗinimmi.
Kan acci keennyitimmi golle
waaji am. Himɓe lenyi janani
fu nanii waaji ɗin. Nunnun
daɗirmi diga e hunnuko
jaggere.
18 Joomiraawo daɗinan am
ko halli fu, o yottinammi
jam to Laamaare makko ne
kammu. Tedduŋal laatanoo
mo faa abada. Aami!

Heennyitirde e cannooje

19 Mi sannii Pirisilla e Aki-
las, mi sannii getti wuro One-
sifor.
20 Erastus darake Korintu,
Torofimus bo, mi accii ɗum
Miletus oo nyawi.
21 Tinna garaa go dabbune
waɗa. Ebulus e Pudes e Li-
nus e Kalawdiya e sakiki-
raaɓe wonɓe ɗo fu, sannii
maa.
22 Joomiraawo wonda e
maa! Moyyere Alla wonda e
mooɗon.

Ɗerewol ŋol Pol winnani Titus

Haala Puɗɗirka

Wakkati Pol yoofitaa de o maɓɓanoo der Roma, den nun o waajii haala linjiila der Kereta, siire ɓurune mannɲu der dunɗe girekiiɓe. Wakkati o yaareteno Roma to laamiiɗo mawɗo, laana diyam maɓɓe yaaliniino ɓe Kereta.

Wakkati o yawtata diga ɗon, o accii ɗon mo o gollodintoo, tokkiiɗo mo, mo laataaki Yahuduujo, Galaatiya. 2.3. De ɗuuɗɗum Pol yowannoo mo o waɗa golle caɗuɗe, der Korintu du. O yowanii mo gollal moyyingo joonne eklesiya ka kanko Pol o titunoo.

Pol batii Titus ɓe potta Nikopolis. E nandi hande diga Maseduwaan nun o winnoy ɗerewol ŋol ɗo, e ŋol Timote aranol. Haala majji e nandi.

Ɓaawo Pol holli no haani ardiiɓe e wa'i, o batanii bo boofi Yahuduuɓe salotooɓe ekkitinol gooŋawol. O hollii bo ko haani geɓe himɓe feere feere wonɓe der eklesiya waɗa. No o heennyitiri ɗerewol makko nani, o batanii moyyere Alla accoore neɗɗo jooɗoo joonne teddinoore linjiila.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-4
2. Dottiiɓe eklesiya, 1.5-16
3. Golleeji geɓe himɓe feere feere der eklesiya, 2.1-15
4. Joonne goonɗinɓe der duuniyaaru, 3.1-11
5. Haalaaji cakitiiɗi e cannooje, 3.12-15.

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol ɗo yiwii e am, min Pol, maccuɗo Alla e lilaaɗo Yeesu Almasiihu. Alla yowanii am mi waɗa suɓaaɓe makko goonɗina mo. O yowanii am anningo ɓe gooŋa jaadooha e goonɗinki men.

2 Hande non ɓe goodirta hoolaare heɓugo yonki tabitiiki. Alla mo fewataa haɓɓaniino en alkawal yonki kin diga huune fu tagaaka.

3 No wakkati waɗi, o anninii haala makko diga e waaji ɗi o yowanimmi hande no Alla Kisinoowo en umuri ɗum.

4 Titus, mi sannii maa, an, laatiiɗo ɓiyam e gooŋa diga e goonɗinki men gooti. Alla Baaba, e Yeesu Almasiihu Kisinoowo en waɗanee moyyere, hokkee bo jam!

Golle Titus der Kereta

5 Mi accii maa Kereta gam moyyinaa ko horii moyyineego. Cuɓanaa genni fu dottiiɓe Eklesiya hande no bi'uno maa mi.

6 Sey dottiijo cuɓaaɗo fu laatoo mo walaa gacce. O laatoo gorko mo debbo gooto, mo ɓiɓɓe mum laatii goonɗinɓe. Ɓiɓɓe ɓen laatoo ɓe nyo'irtaake baadi baanjaari, ɗum bo dullere ɗowtaare.

7 Doole ardiiɗo Eklesiya fu laatoo mo walaa gacce, gam o laati nun gollantooɗo Alla. Haanay o laatoo mawnitiiɗo,

ɗum bo mo mone, maa bo jaroowo bagi, ɗum bo kaɓaaɗo, maa bo cuunaaɗo riiba kalluka.

8 Amma sey joomum e laatii bernoowo hoɓɓe, jiɗuɗo ko woodi, mo hakkillo, poonnitiiɗo, laaɓuɗo, nantiiɗo.

9 Sey joomum e jogii haala kooliniika hande no ka janŋiniraa. Den o waawan ko semmiɗini woɓɓe e ekkitinol laaɓuŋol, o waawan bo ko jaalii yeddooɓe.

10 E gooŋa, ɗuuɓɓe e laatii nanaruuɓe, accu du caka Yahuduuɓe goondinɓe. Ɓee laatii batooɓe haalaaji ɗi walaa hoore, ɓee yoyra himɓe.

11 Sukku kunnuɗe maɓɓe, gam ɓee biisa saareeji ɗuuɗɗi. Ɓee ekkitina ko haanay, gam ɓe keɓa riiba kalluka.

12 Neɗɗo maɓɓe, mo himɓe daari hande annabiijo, batii du, wi'i: «Keretaaɓe laati nun fewooɓe wakkati fu, ɓee laatii bisaaji bondi, ciiwankeeɓe, e deereruuɓe.»

13 O batii gooŋa. Gam majjum, felu ɓe e semme, gam ɓe keɓa goondinki geeti.

14 Ɓe acca tokkugo taalaaji Yahuduuɓe, e oodaaji himɓe yoofuɓe gooŋa.

15 Huune fu e laaɓi to laaɓuɓe. Amma walaa ko laaɓi, to soɓuɓe e ɓe goondinay, gam hakkillo maɓɓe e cuuɗiiɗum ɓerne maɓɓe fu soɓii.

16 Ɓee bi'a ɓee anni Alla, amma golle maɓɓe e yedda no ɓee anni mo. Ɓee laatii nyidduɓe, e nanaruuɓe. Ɓe baawataa ko waɗi geetum baa gootum.

2

Ekkitinol gooŋawol

1 Amma an, accu batu maaɗa yaada e ekkitinol gooŋawol.

2 Worɓe nayeeɓe, batu ɓe no haani ɓe laatoo nantiiɓe, fotuɓe teddineego, hakkilɓe. Ɓe laatoo ɓe goondinki mum yandi, ɓe gooda yidde e munyal.

3 Batu rewɓe nayeeɓe bo, wonoo hande no haani rewɓe goondinɓe wonoroo. To ɓe laatoo nyo'ooɓe himɓe, ɗum bo horɓe bagi. Amma ɓe laatoo ekkitinooɓe ko woodi.

4 Ɓe ekkitina rewɓe saaŋooɓe yiɗugo worɓe mum, e sukaaɓe mum.

5 Ɓe laatoo hakkilɓe, laaɓuɓe. Ɓe kiinnoo golle wuro maɓɓe, ɓe laatoo yeeɗɗuɓe. Moy fu ɗowtanoo gorko muuɗum, gam to haala Alla yennee.

6 Waaja gojankeeɓe, ɓe laatoo hakkilɓe der huune fu.

7 An e hoore maa, laatana ɓe misaalu der golle booɗɗe fu. Ekkitin ɓe ekkitinol gooŋawol, e pottuŋol.

8 Haala maa laatoo gooŋaha, ka yeddataako, gam wayɓe meeɗen jiɓoo, ɓe dulla kalluka ka ɓe batani en.

9 Maccuɓe bo, waaja ɓe, ɓe nanana joomiraaɓe maɓɓe der huune fu. Ɓe gaɗa ko welata ɓe, to ɓe jeddontir e maɓɓe.

10 To ɓe bujju ɓe, amma wakkati fu, ɓe kollita ɓee laatii hoolaaɓe, hebbuɓe. Ɓe gaɗa ɗum gam ekkitinol haala Alla kisinoowo en, teddinee der huune fu.

11 E gooŋa, moyyere Alla
hollitake gam himɓe fu hisa.
12 Moyyere nen e ekkitina
en accen wonaago der
dullere kulol Alla, e suunooji
duuniyaaru. Nee ekkitina
en bo laatoɗen hakkilɓe, e
foonnitiiɓe, e hulooɓe Alla
der duuniyaaru nuu ɗo.
13 Hande non keɗortoɗen
nyalaane barkiɗinaane, ne
tammihiɗen. Nyalaane
nen, Yeesu Almasiihu, Alla
meeɗen mawɗo, Kisinoowo
en, hollitinto e tedduŋal.
14 O hokkii hoore makko
gam men, o sooditii en diga
ko halli fu. O laatinii en
himɓe makko ɓe o woodi,
laaɓinaaɓe, tinniiɓe waɗugo
golle geete.
15 Kanjum haani bataa
himɓe, nun bo haani
baajoɗaa ɓe, pelaa ɓe e
baawɗe maa fu. Taa accu
goɗɗo yawee.

3

No haani goondinɓe Yeesu e laatii

1 Siwtor goondinɓe ɓe
nanana mawɓe leydi, e
wooduɓe baawɗe. Ɓe
ɗowtanoo ɓe, ɓee ciriyii
waɗugo golle booɗɗe fu.
2 To ɓe batu kalluka dow
goɗɗo, ɓe laatoo deyyuɓe, e
sawriiɓe, e weluɓe deeɗi dow
himɓe fu.
3 Gam enen bo, een
laatinoo ɓe walaa hakkillo,
nanaruuɓe, e majjuɓe. Een
laatinoo maccuɓe jiɗaali,
e suunooji ɗiye fu. Een
goodunoo ganyaani e nawni-
raagu, een banyontiri, en
banyaa, een banyontiri.
4 Amma Alla Kisinoowo en
hollitii himɓe geetaaku mum
e yidde mum.
5 O hisinii en, amma hinaa
gam en gaɗii golle poonni-
tiiɗe, e enɗam makko o rimi-
torii en, laatiɗen heyɓe diga e
Ruuhu Ceniiɗo laaɓinɗo en.
6 Alla hokkii en Ruuhu
mum ceniiɗo puy, diga e
Yeesu Almasiihu Kisinoowo
en.
7 O waɗii ɗum diga moyyere
makko gam laatoɗen foonni-
tiiɓe, heɓa donen yonki tabiti-
iki, ki tammiɗen heɓugo.
8 Kanka woni haala
kooliniika.
Mii yiɗi tasinaa ka, gam
goondinɓe Alla tinnoo
waɗugo golle booɗɗe. Kan-
jum woni ko woodi, ko nafata
himɓe.
9 Amma woɗɗoda haalaaji
ɗi walaa hoore, e jeddi dow
habaruuji lenyi, e kaɓe, e
jeddi dow tawreeta. Haalaaji
ɗii ɗon fu nafataa goɗɗum,
baanji ɗi laatii.
10 Gaddoowo ceennol caka
himɓe, felu mo de woore, de
ɗiɗi, to o salake, takku mo
sera.
11 Annu gaɗoowo hande
non laati nun majjuɗo e
hakkeejo, o doyyii hoore
makko kiita.

Cannooje e baynaaɗe

12 To mi lilii Artemas naa
bo Tikikus to maa, yawɗa
garaa law, tawaa am Nikopo-
lis, gam ton jiɗumi dabbugo.
13 Tinna ballaa Jenas,
moodibbo tawreeta, e Apol-
los, gam to goɗɗum jaccu ɓe
der jahaaŋal maɓɓe.
14 E haani himɓe meeɗen
bo ekkitoo waɗugo golle

boodde. Ɓe balla haajaaɓe walleego gam to kamɓe wallooɓe ɓen ɓe gonoo baanji.

15 Wonduɓe e am fu sannii maa. Emen canna goondinɓe yiduɓe men fu.

Moyyere Alla wonda e moodon, on fu.

Ɗerewol ŋol Pol winnani Filemon

Haala Puɗɗirka

Ɗerewol ŋol Pol winnani Filemon ɗo, haala joonne hakkune himɓe ɗiɗo nun ŋol batanta. Pol winnii ɗerewol ŋol gam o sawrinana Onesimu, maccuɗo doggunooɗo joomiraawo mum Filemon. Filemon laati nun goondinɗo tawaaɗo der wannŋarde Koloosi. Onesimu tuubii, goondini Yeesu diga e waaji Pol. Kan waɗi Pol e eela Filemon jaɓa Onesimu hande banniraawo mum, o sawranoo mo bo.

Der duuɓol 62 nun Pol winni ɗerewol ŋol der nannŋoore mum arandeere der Roma. Ɗum nandi hande Tikikus nun yaari ɗerewol ŋol e ŋol Koloosi, Kol. 4.7-9.

Ko hollitii der ɗerewol ŋol woni, tinnaare ne Pol woodi dow moyyingo haala hakkune himɓe ɗiɗo, hande no o woowi waɗugo hakkune himɓe ɗuuɓɓe. Ko Almasiihu waɗani en hakkune men e Baaba mum, kanjum nun Pol waɗani Onesimu hakkune mum e Filemon.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1-3
2. Yettoore Alla gam goondinki Filemon, 4-7
3. Pol e eelana Onesimu sawraare, 8-22
4. Cannooje, 23-25.

Sannoore

1 Min Pol, e banniraawo meeɗen Timote nun winni ɗerewol ŋol. Min Pol, mii laatii maɓɓaaɗo gam daliila Yeesu Almasiihu. Emen canna Filemon, jiɗaaɗo amen, gollodintooɗo e amen.

2 Emen canna bo Afiya, sakiike men debbo, e Arkippus kaɓidoowo e meeɗen gam linjiila, e goondinɓe hawritintooɓe der wuro maa.

3 Alla Baaba meeɗen, e Yeesu Almasiihu Joomiraawo, hokka on moyyere e jam.

Yidde e goondinki Filemon

4 Filemon, mii yetta Alla wakkati fu, mi accay siwtorgo maa der du'aaje am.

5 E gooŋa, mi nanii yidde e goondinki maaɗa dow Joomiraawo Yeesu e batanee, e no jiɗirɗaa himɓe Alla fu.

6 Emii eela Alla, gam goondinki kii ɗo hawti en yi'oo der gaɗu. Den paaminaa geetum fu ɗum baaweten waɗugo gam Almasiihu.

7 Banniraawo, ɓerne am seyake puy, hakkillo am fukkake bo, gam yidde maa deyyitinii himɓe Alla.

Pol e sawrinana Onesimu

8 Mii woodi laawol der kawtal men e Almasiihu mi eelee ko haani gaɗaa.

9 Amma, mii ɓuri yiɗugo, mi eelee gam yidde, min Pol dottiijo, jooni bo mii maɓɓaaɗo sabbu Yeesu Almasiihu.

10 Mii eelee gam Onesimu ɓiyam mo keɓumi goondini der kasu.

11 Naane, o nafayno maa, amma jooni, o nafan en, min e maa.

12 Mii wittina mo to maaɓa,
jaɓu mo hande min e hoore
am.
13 Mii yiɓuno haggugo mo
to am, gam o wallammi
hande no haani balliraano
am jooni no tawaami der
kasu gam linjiila.
14 Amma mi yiɓay waɓugo
goɓɓum to hinaa en baddii,
gam mi yiɓaa waɓingo maa
booɓɓum e doole, amma ɓum
laatoo e sago maa.
15 Waɓoto Onesimu seen-
niriino e maa wakkati seɓɓa,
gam o wonda e maa, e
baadey.
16 O laataaki kade maccuɓo
tan, oo ɓuri maccuɓo, o
laatike banniraawo men
jiɓaaɓo. Min, mii yiɓi mo
sanne. Mii anni aa yiɓi mo
ɓuri, hinaa hande neɓɓo
tan, amma hande goonɓinɓo
Joomiraawo.
17 To a daarii am hande igo
maa, den kan, jaɓu mo hande
no jaɓirtaa am min e hoore
am.
18 To o woofaniino maa,
ɓum bo to o joganiino maa
nyamaane, yowanam ɓum.
19 Min Pol, mii winna ka
e junŋo am, mi yoɓete ɓum.
Amma mii siwtoree, an bo aa
joganii am nyamaane, nya-
maane nen bo, an e hoore
maa nun.
20 An banniraawo am,
waɓanam ɓum sabbu Joomi-
raawo, deyyitin ɓerne am
gam kawtal men e Almasiihu.
21 Mii winnanee gam mii
hoolii a nananan am, gam
mii anni a waɓan ɓuri ko eelu
maa mi.
22 Sikan, ciriyanoɓaa am
suudu to beeranmi, gam mii
miila, Alla jaɓan du'aaje mon,
o wittinanmi to mooɓon.

Cannooje

23 Epafaras mo maɓɓidaami
gam Yeesu Almasiihu sanni
maa.
24 Marku bo, e Aristarkus,
e Demas, e Luka gollidooɓe e
am sannii maa.
25 Moyyere Yeesu Almasi-
ihu Joomiraawo meeɓen
wonda e mooɓon.

Ɗerewol Iburaninkeeɓe

Haala Puɗɗirka

Ɗerewol Iburaninkeeɓe e woodi nafuwe mawɗo der Alkawal Kesal. Binnuɗo ɗerewol ŋol batay inne mum, ko baaweten ko bati tan woni, o laati nun Yahuduujo goondinɗo Yeesu, woliine maamiraaɓe men nun hollata ɗum. Oo anni Alkawal Kiinŋal puy, accu du dow golle Leewinkeeɓe. Diga seedeeɓe linjiila arandeeɓe nun o nani linjiila.

Yahuduuɓe goondinɓe Yeesu hande makko nun o winnani, kamɓe o baddata. Ɓee laatii himɓe tawaaɓe der eklesiya ka o anni, go oo yiɗi beraago ɓe, ɗum ɓooyataa. Liinyooɓe dewte e miili eklesiya Roma, der leydi Italiya nun o winnani ɗerewol ŋol. Gam Roma nun himɓe arti nani haala ɗerewol ŋol, diga e ɗerewol ŋol Kelema mo Roma winni der duuɓol 95 yahugo 96 ɓaawo Almasiihu rimaa.

Toora batanaaka der ɗon e laatii toora ka Kolodu laamiiɗo toori Yahuduuɓe goondinɓe Yeesu der duuɓol 49 ɓaawo Almasiihu rimaa. O riiwi Yahuduuɓe goondinɓe jaka duuɓi seɗɗa diga Roma.

Ɗum nandi hande ɗerewol ŋol winnaama hakkune duuɓol 60 yahugo 64 ɓaawo Almasiihu rimaa.

Binnuɗo ɗerewol ŋol, winnii ŋol gam semmiɗingo ɓe o winnani. Ɗum nandi bo hande ɓe o winnani e tawaa der toora mawka. O winnanii ɓe, gam to ɓe boppu goondinki.

Der ɗerewol makko, o hollii ɓe no Yeesu e ɓuri malaykaaɓe, e Muusa, e Yosuwa, e Limaamiiɓe ɓe Alkawal Kiinŋal. Ɗum ɗon fu, e hollita no ɓe o winnani e yiɗuno wittugo der tawaaŋal Yahuduuɓe dow sujidango Alla. O hollii ɓe, no sadaka Almasiihu waɗi de woore, e yiiyam mum heyii faa e baadey.

O semmiɗinii ɓe e hollugo ɓe goondinki himɓe arandeeɓe. O batii ɓe, ɓe tigga Almasiihu gite, gam kanko nun laatii misaalu munyal.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1.1-3
2. Almasiihu e ɓuri malaykaaɓe mawnugo, 1.4-2.18
3. Almasiihu e ɓuri Muusa e Yoosuwa mawnugo, 3.1-4.13
4. Limaamaaku Almasiihu e ɓuri limaamaaku fu, 4.14-7.28
5. Alkawal Almasiihu e ɓuri alkawalji fu, 8.1-9.28
6. Yiiyam Almasiihu e ɓuri kiiseteeɗi fu nafuwe, 10.1-31
7. No goondinki ɓuriri huune fu, 11.1-12.25
8. Haalaaji cakitiiɗi, 13.1-25.

Alla baddii himɓe diga e Ɓiɗɗo mum

1 Diga ko ɓooyi, Alla baddiino kaakiraaɓe meeɗen de ɗuuɗɗum, e laabi feere feere. O baddii ɓe diga e annabiiɓe.

2 Amma der nyalaaɗe cakittiiɗe ɗee ɗo, o baddii en

diga e Ɓiyiiko. E makko Alla
tagiri duuniyaaru e kammu.
Kanko nun bo Alla suɓi laatoo
donoowo huune fu.
3 Kanko nun laatii jayŋol
jalboowol, kollitoowol ted-
duŋal Alla, e no Alla laatii
e gooŋa. Oo jogii huune fu
diga e haala makko gooduka
baawɗe. Ɓaawo o laaɓini
hakkeeji himɓe, o jooɗake
dow kammu, to nyaamo Alla
mawɗo, mo tedduŋal.

Ɓiɓɓo e ɓuri malaykaaɓe

4 Ɓiɓɓo e ɓurii malaykaaɓe
manŋu, kan waɗi Alla hokki
mo inne ɓurune inɗe maɓɓe.
5 Malaykaajo moy nun Alla
meeɗi ko wi'i:
«An laatii Ɓiɓɓo am,
hanne min nun laatii Baaba
maa✡?»
Moy o wi'i kade:
«Mi laatanto mo Baaba,
kanko bo, o laatanoo am
Ɓiɓɓo✡?»
6 Kade bo, no o liloyta Afo
makko e duuniyaaru, o wi'i:
«Malaykaaɓe Alla fu sujidana
mo✡.»
7 Dow malaykaaɓe bo Alla
wi'ii:
«Oo gollira malaykaaɓe
makko hande keni,
o waɗii ɓe jagganoo mo
hande ɗelle yiite✡.»
8 Amma dow Ɓiɓɓo, o wi'i:
«Laamu maa, an Alla, wonoo
faa abada!
A laamoranto himɓe maa e
sawru foonnitaare.
9 Aa yiɗi foonnitaare, aa
wanyi ko halli,
gam majjum, Alla maaɗa suɓi
ma, wuju maa nebbam
seyo
ɓuruŋo ŋo wonduɓe e
maaɗa✡.»
10 O wi'i kade:
«Joomiraawo, diga fuɓɓoode,
an tagi leydi,
juuɗe maa tagi kammu.
11 Ɗum fu, ɗum halkan, amma
an, a tabbitinto,
ɗum fu, ɗum hiiɓɓan hande
kolte,
12 a taggan ɗum hande tog-
goore,
ɗum waylitinte, hande kolte.
Amma an, a waylitintaako.
Duuɓi maa bo heennyataa✡.»
13 Alla meeɗay ko wi'i
malaykaajo gom:
«Jooɗa nyaamo am
gam mi waɗa wanyuɓe
maa laatoo jaaɓirɗum
koyɗe maa✡.»
14 Malaykaaɓe fu laati nun
ruuhuuji jaggantooɗi Alla,
oo lila ɗi gam ɗi gollanoo
ronooɓe kisidam.

2

To en jeebee kisidam

1 Gam majjum, e haani
kakkilanen puy ko nanuɗen,
gam to en boɓɓodee laawol.
2 Haala ka Alla hokki
diga e malaykaaɓe goondii.
Woofuɓe e saliiɓe ɗowtanaago
ka fu, heɓan kiita kaa ɗo
haanani ɓe.
3 To non noy daɗirten, to
en jeebake kisidam mawɗam
hande ɗam ɗo? Joomiraawo
nun arti batango kisidam

✡ **1:5** Jabuura 2.7 ✡ **1:5** 2 Samuyiila 7.14 ✡ **1:6** Tokkitaaki Tawreeta 32.43
✡ **1:7** Jabuura 104.4 ✡ **1:9** Jabuura 45.7-8 ✡ **1:12** Jabuura 102.26-28 ✡ **1:13** Jabuura 110.1

ɗam, den nanuɓe tabbitinanii en ɗam.
4 Alla semmiɗinii seedaaku maɓɓe e waɗugo maaneeji, e kaayɗiniiɗum, e kaayeefiiji feere feere. Alla hollitii ɗum bo e seennango ɓe Ruuhu Ceniiɗo hande no o yiɗiri.

Yeesu laatake neɗɗo gam hisina himɓe

5 Alla hokkay malaykaaɓe ɓe laamano duuniyaaru garoowu nu batanten.
6 Goɗɗo batii nokkun der Dewtere, wi'i:
«Ume neɗɗo laatii faa ciwtoraa ɗum?
naa ɓii-aadama ko paaleɗaa ɗum?
7 A leesinii mo wakkati seɗɗa ley malaykaaɓe,
a meelii mo tedduŋal e manŋu.
8 A yowii huune fu ley koyɗe makko✡.»
No Alla yowani mo huune fu, eɗum holla no goɗɗum horaaki ko o yowanay mo junŋo. Jooni en ji'ataa taw no o yowanii mo kujje fu junŋo.
9 Amma een ji'a Yeesu leesinanooɗo wakkati seɗɗa ley malaykaaɓe, jooni o meelinaama tedduŋal e manŋu. Gam ume? Gam o toorake, o maayi. Hande non, sabbu moyyere Alla, o maayiranii himɓe fu.
10 Ɗum fottanii Alla taguɗo huune fu, e mo gam mum huune fu woni, yaara himɓe ɗuuɓɓe ɓe keɓa tedduŋal. Ɗum fottanii mo bo, o yottina Yeesu maɓɓitinɗo laawol kisidam, o laato kebbuɗo diga e tooraaji.
11 Gam laaɓinoowo, e laaɓinteeɓe fu yiwii diga e baaba gooto. Kan waɗi o sentay noddugo ɓe banniraaɓe.
12 O wi'ii:
«Mi batan banniraaɓe am inne maa,
mi maantete caka jama'aare maa✡.»
13 O wi'ii kade:
«Mi yowan hoolaare am fu dow Alla.»
Kade bo, o wi'i:
«Mi nani, min e ɓiɓɓe ɓe Alla hokkimmi✡.»
14 Hande no ɓiɓɓe woodiri ɓannu e yiiyam, hande non Yeesu bo ettiri ɓannu, laatii hande maɓɓe. O waɗii ɗum gam diga e maayde makko, o halka baawɗe laamaniiɗo maayde, waato Seyɗan.
15 Diga e majjum o rinɗini laatiiɓe maccuɓe der gonki mum fu, gam ɓe kuliino maayde.
16 Gam een anni, malaykaaɓe bane Yeesu wari wallugo, amma laatiiɓe lenyol Iburahiima nun.
17 Gam majjum, e haani o nanda e banniraaɓe makko der huune fu. Hande non o laatorii hooreejo Limaamiiɓe mo enɗam, koolaaɗo der golle Alla, gam o moyta hakkeeji jama'aare.
18 Kanko e hoore makko o tooraama, o jarbaa. Gam majjum, o waawan wallugo jarbaaɓe.

3

Yeesu e ɓuri Muusa

1 Banniraaɓe goondinɓe, onon ɓe Alla noddi, gattee hakkillo mon dow Yeesu.

✡ **2:8** Jabuura 8.5-7 ✡ **2:12** Jabuura 22.23 ✡ **2:13** Esaaya 8.17-18

Alla liloyi mo gam o laatoo
hooreejo Limaamiiɓe dow
goondinki meeɗen ki cee-
dotoɗen.
2 O laatake koolaaɗo yeeso
Alla cuɓuɗo mo, hande no
Muusa laatorii koolaaɗo der
suudu Alla fu.
3 E gooŋa, Yeesu e ɓuri
Muusa tedduŋal, hande no
mahoowo ɓuriri suudu ŋol o
mahi tedduŋal.
4 Gam suudu fu e woodi
mahuɗo ɗum, amma mahuɗo
huune fu woni Alla.
5 Muusa laatike koolaaɗo
der suudu Alla fu, hande
jaggiiɗo, oo seedanoo ko
batanoytee.
6 Amma Almasiihu laatike
koolaaɗo der suudu Alla
hande ɓiɗɗo. Enen laatii ɓe
suudu makko to en tinnake
een koolii, een tabbitini ko
jurortoɗen faa heennyitirde.

Naatugo der siwtaare Alla

7 Gam majjum, Ruuhu
Ceniiɗo wi'i:
«Hanne, to on nanii daane
Alla,
8 to on joorinee ɓerɗe mooɗon
hande no kaakiraaɓe
mooɗon waɗunoo,
no ɓe ummanii Alla*,
9 ɓe jarbii mo der ladde haro.
Alla wi'i, ton ɓe jarbii am, ɓe
poonnimmi,
baa no ɓe ji'ii golle ɗe gaɗumi
jaka duuɓi lasoy ɗiɗi.
10 Gam majjum, mone am
ummii dow himɓe jaa-
manuuru nu,
bi'umi: “Wakkati fu, ɓerɗe
maɓɓe e majji,
ɓe annaa laabi am!”
11 Gam majjum, mone am
ummii, kuniimi, bi'umi:
“Ɓe naatataa der siwtaare am
pay✡.”»
12 To non, banniraaɓe,
kakkilee, gam to goɗɗo
mooɗon woodu ɓerne hal-
lune, dulla goondingo,
woɗɗodoo Alla mo yonki.
13 Amma baajontiree
nyalaane fu, faa ɗum wi'ee
«hanne» gam to hakke majjin
goɗɗo mooɗon, yoorina
ɓerne mum.
14 To en jogake hoolaare
men arandeere e semme faa
heennyitirde, den en laatike
hawtuɓe e Almasiihu.
15 Hande no Dewtere wi'i:
«Hanne, to on nanii daane
Alla,
to on joorinee ɓerne mon
hande no kaakiraaɓe
mooɗon waɗunoo,
ɓe ummanii Alla»
16 Ɓey nun nani daane Alla,
go ɓe ummanii mo? Kamɓe
woni wurtiiɓe diga leydi
Misira fu, ɓe Muusa ardanii
fu!
17 Ɓey nun mone Alla ummii
dow muuɗum faa duuɓi lasoy
ɗiɗi? Kamɓe woni waɗuɓe
hakke, go maayi der ladde
haro.
18 Ɓey nun o hunanii ɓe
naatataa der siwtaare
makko? Kamɓe woni saliiɓe
ɗowtanaago mo.
19 En ji'i, ɓe baaway naatugo
der siwtaare nen gam ɓe
goondinay.

4

1 Alla haɓɓanii en alka-
wal naatugo der siwtaare
mum. To non, sey kulen,

* **3:8** Himɓe Isira'iila ummaniiɓe Alla e annabi Muusa wi'i, wittan leydi Misira.
✡ **3:11** Jabuura 95.7-11

gam to goɗɗo mooɗon miilu
sakitake, dullii naatugo der
mayre.
2 Gam enen bo, en baa-
jaama linjiila hande kaaki-
raaɓe men. Amma, ka ɓe nani
nafay ɓe, gam no ɓe nani, ɓe
goonɗinay.
3 Amma enen goonɗinɓe,
en naatan der siwtaare ne
Alla batani, hande no o wi'i:
«Mi hunake e mone bi'umi:
“Ɓe naatataa der siwtaare am
pay✡!”»
Nani bo Alla heennyi waɗugo
golle mum diga o tagi duu-
niyaaru.
4 Bataama kade nokkun
der Dewtere, dow nyalaane
jeeɗiɗawre, wi'aa: «Alla siw-
take waɗugo golle mum fu
der nyalaane jeeɗiɗawre✡.»
5 O wi'i kade der nokkuure
wonne: «Ɓe naatataa der siw-
taare am pay✡.»
6 Artuɓe nani linjiila naatay
der siwtaare nen, gam ɓe
ɗowtaaki. Amma woɓɓe
waawan ko naati kade.
7 Gam majjum, Alla resii
nyalaane wonne kade, o
noddi ne «hanne» o batanii ne
ɓaawo duuɓi ɗuuɗɗi, diga e
hunnuko Dawda, o wi'i:
«Hanne, to on nanii daane
Alla,
to on joorinee ɓerɗe
mooɗon✡.»
8 To Yosuwa hokkiino ɓe si-
wtaare, Alla batantaano kade
siwtaare wonne ɓaawo nii.
9 To non, nyalaane siw-
taare e horanii kade himɓe
Alla.
10 Gam naatuɗo der siw-
taare Alla, siwtoto e golle
mum kanun bo, hande no
Alla siwtorii e ɗe mum.
11 Gam majjum, en tinnee
naaten der siwtaare Alla. To
goɗɗo tokku misaalu dullere
ɗowtaare himɓe Isira'iila,
yana.
12 Haala Alla e woodi yonki,
eka woodi semme. Kaa ɓuri
kaafahi kiye fu, belnaaki
becce ɗiɗi welugo. Kaa naata
faa der, ka seenna yonki e
ruuhu, jokkule e busam. Eka
hiitoo maatirɗum, e miilooji
ɓerne.
13 Walaa fu ko tagaa, ko
suuɗanii Alla, huune fu laaɓi
e gite makko. Kanko jotti-
noyten ko gaɗuɗen fu.

*Yeesu e ɓuri hooreeɓe Li-
maamiiɓe*

14 Een goodi hooreejo
Limaamiiɓe mawɗo jottiiɗo
to Alla dow kammu, kanko
woni Yeesu, Ɓiɗɗo Alla. Gam
majjum, sey jogoɗen e ɓerɗe
goote goonɗinki meeɗen ki
ceedotoɗen.
15 Een goodii hooreejo
Limaamiiɓe baawoowo
enɗaago en der tampe
meeɗen. Gam kanko e hoore
makko o jaribaama der
huune fu hande no meeɗen,
amma o waɗay hakke.
16 Gam majjum, en ɓattee
kittaal Laamaare Alla ŋal
moyyere e hoolaare, gam
keɓen enɗam, e moyyere, de
gooduɗen bukaata ballal fu.

5

*Hooreejo Limaamiiɓe mo
yurmeene*

✡ **4:3** Jabuura 95.11 ✡ **4:4** Laatanooji 2.2 ✡ **4:5** Jabuura 95.11 ✡ **4:7** Jabuura 95.7-8

1 Hooreejo Limaamiiɓe fu,
suɓete nun caka himɓe, o
gollanoo Alla gam maɓɓe,
o yaara dokke e kiiseteeɗi
yeeso Alla gam ikkingo
hakkeeji.
2 O waawan faamugo ɓe
walaa annal e majjuɓe, gam
kanko e hoore makko oo
laatii tampuɗo der becce fu.
3 Gam sabbu tampere nen
nun haani o waɗa kiiseteeɗi
ikkinooji hakke, hinaa gam
jama'aare tan, amma gam
hoore makko bo.
4 Goɗɗo waawataa ko
hokki hoore mum ted-
duŋal laataago hooreejo
Limaamiiɓe. Amma Alla nun
noddata joomum hande no o
noddiri Haruuna.
5 Non bo ɗum laatii e
Almasiihu, kanko bane
hokki hoore makko ted-
duŋal laataago hooreejo
Limaamiiɓe. Alla nun hokki
mo ɗum, de o wi'i:
«An laatii Ɓiɗɗo am,
hanne min nun laatii Baaba
maa✡.»
6 O wi'i nokku kade:
«A laatike Limaamiijo faa e
baade
hande no Malkisadaka✡.»
7 Wakkati Almasiihu wo-
nunoo e duuniyaaru, o eelii
Alla, o eelitii, e bojji mawɗi,
e gonɗi, gam Alla hisina mo
diga maayde. Alla bo toon-
take mo, gam oo woodi kulol
Alla.
8 Baa no oo laatii Ɓiɗɗo Alla,
tooraaji makko ekkitinii mo
ɗowtaago.
9 Alla laatinii mo kebbuɗo,
gam majjum o laatanii
ɗowtaniiɓe mo fu daliila
kisidam tabitiiɗam.
10 Alla suɓi mo, waɗi mo
hooreejo Limaamiiɓe hande
no Malkisadaka.

En kakkilee to en boppee goonɗinki

11 Dow haala kaa ɗo, emen
goodi haalaaji ɗuuɗɗi, e ku-
jje caɗuɗe faamingo, gam on
paamataa law.
12 E haanunoo oon
laatii janŋinooɓe diga ɗum
ɓooyi, amma faa jooni oon
goodi bukaata janŋineego
puɗɗirɗum der haala Alla.
Haanuno oon nyaama
nyaamdu tekkuŋol, amma
faa jooni, kosam nun musin-
ton.
13 Musinoowo fu, waawataa
suttontirgo haala foonni-
taare, gam o laati nun suka.
14 Amma, mawɓe,
woowinɓe hakkillo mum
suttontirgo ko woodi e ko
halli nun nyaamdu tekkuŋol
wonani.

6

1 Gam majjum en accee
ekkitaago ekkitinol leesuŋol
dow Almasiihu. En jahee
yeeso e ko hebbi. To en
daɗɗee daɗɗa kesa, hande
jon: tuubugo golle jaayɗe, e
goonɗingo Alla,
2 e ekkitinooje dow batisi, e
yowugo himɓe juuɗe, e pintol
maayɓe, e kade kiita duumi-
ika.
3 En jahee yeeso, kanjum
en gaɗan ɗum, to Alla jaɓii.
4 Daaree haala himɓe
wittuɓe der gonki mum
kiikki. Ɓe keɓiino jayŋol
Alla. Ɓe mettii dokkal yiwuŋal

✡ **5:5** Jabuura 2.7 ✡ **5:6** Iburaninkeeɓe 7.1-10

dow, go ɓe keɓi geɗu e Ruuhu
Ceniiɗo.
5 Ɓe mettii haala Alla geeta,
e baawɗe jaamanuuru wa-
rooru,
6 e non fu, go ɓe bitti ɓaawo.
Waɗataako ɓe bittinee ɓe tu-
uba kade. Gam ɗum laatii
hande kamɓe e ko'e maɓɓe,
ɓee tigga kade Ɓiɗɗo Alla dow
leggal palaaŋal, ɓee jawna mo
yeeso himɓe fu.
7 To leydi e yara diyam
toɓoojam de ɗuuɗɗum, nii
fuɗinana aawuɗo awdi geeri,
den ni heɓuwa ɗon barke
Alla.
8 Amma to gi'e, e tuppe nun
ni fuɗinta, sey ni woppee,
ɓooyataa ko ni yaa'ee, ko sak-
itoytoo fu, sey ni sunnyee yi-
ite.
9 Onon, banniraaɓe am
yiɗaaɓe, baa to emen bata
hande non, emen anni oon
darii dow laawol booɗuŋol,
ŋol kisidam.
10 Gam Alla laataaki mo
fonnitaaki. O yeggitintaa
gaɗu mon, e yidde ne kol-
litinɗon gam inne makko. On
kollitii yidde nen e golle ɗe
gaɗuɗon, e ɗe gaɗoton faa
hanne gam himɓe Alla.
11 Amma emen jiɗi moy
mooɗon fu hollita iri anniya
kaa ɗon faa heennyitirde,
gam keɓon ko keɗiɗon.
12 To on laatee cii-
waakuuɓe, amma yemminee
goonɗinki e munyal himɓe
heɓooɓe donnju ŋu Alla
haɓɓi alkawal mum diga e
goonɗinki.
13 No Alla haɓɓanta Ibu-
rahiima alkawal, e hoore
makko o hunorii, gam o
waawataa ko hunorii ɓuruɗo
mo mannju.
14 O wi'i: «E gooŋa, mi
barkiɗinte, mi ɗuuɗinan
lenyol maa✡!»
15 Hande non Iburahiima
munyiri, o heɓi ko Alla
haɓɓani mo alkawal.
16 To himɓe e hunoo, ɓee
kunoro inne ɓurɗo ɓe mannju.
Hunayeere nen nun tabbit-
inta haala, ikkina jeddi fu.
17 Non bo, no Alla yiɗi holl-
ugo ronooɓe alkawal mum
e ɓuruɗum laaɓugo, no ka
o resi waylitintaako pay, o
waɗii ɗum e hunayeere.
18 To non, kujje ɗiɗi
woni waylitintaako, ɗe Alla
waawataa ko fewi dow
mum, kanje woni: hunay-
eere e alkawal. Kanjum
semmiɗinta ɓerɗe men,
enen accoyɓe huune fu, go
kooliɗen ko bi'aɗen.
19 Hoolaare nen e laatanii
en hande tiggere laana
diyam, tiggaane ne dim-
mataako gam yonkiiji men.
Ne yahii faa ɓaawo wudere
wirnirde nokkuure ɓurune
fu senaago.
20 Ɗon nun Yeesu arti
naatani en, o laatanii en
hooreejo Limaamiiɓe faa
e baadey, hande no Malk-
isadaka.

7

Limaamiijo bi'eteeɗo Malkisadaka

1 Malkisadaka on laati
nun laamiiɗo siire wi'eteene
Salaam. Oo laatii bo
Limaamiijo Alla towuɗo.
Wakkati Iburahiima wartata

✡ **6:14** Laatanooji 22.16-17

diga konu ŋu o jaalii laamiiɓe,
den Malkisadaka fotti e
makko, barkiɗini mo✡.
2 Kanko nun Iburahiima
hokki jakka huune fu. Ko
inne Malkisadaka fillitii
woni: «Laamiiɗo foonni-
taare», kade bo, oo laatii
laamiiɗo Salaam, waato
«laamiiɗo jam.»
3 O woodaa Baaba, ɗum
bo inna, o woodaa bo kaaki-
raaɓe. O woodaa fuɗɗoode, o
woodaa timmoode. O nandi-
naama e Ɓiɗɗo Alla, oo laatii
Limaamiijo faa e baadey.
4 Daaree no tedduŋal Malk-
isadaka foti mawnugo, faa
Iburahiima maama meeɗen
hokki mo jakka ko heɓi diga
konu.
5 Limaamiiɓe yiwɓe e
lenyol Leewi, kamɓe nun
tawreeta hokki laawol
jaɓugo jakka to Isira'iilaaɓe,
banniraaɓe maɓɓe, baa no
kamɓe bo ɓe yiwii e Iburahi-
ima hande maɓɓe*.
6 Amma Malkisadaka mo
jeyaaka der lenyol Leewi,
jaɓii jakka to Iburahiima, o
barkiɗini keɓuɗo alkawalji
Alla.
7 Nani bo, jeddi walaa,
barkiɗinɗo e ɓuri barkiɗinaaɗo
manŋu.
8 Dow wecco arano, Li-
maamiiɓe jaɓooɓe jakka
laati nun himɓe maayooɓe.
Amma dow wecco ɗiɗaɓo,
Malkisadaka ceedanaaɗo e
wuuri nun jaɓi ka.
9 En baawan ko wi'i Leewi
jaɓoowo jakka, hokkii ka diga
e Iburahiima.
10 Gam Leewi rimaakano
taw, go Malkisadaka fotti e
maamiiko Iburahiima.
11 Der tawreeta ka
Isira'iilaaɓe hokkaa, ɓe lenyol
Leewi nun haani suɓee
laatoo Limaamiiɓe. To golle
limaamaaku Leewinkeeɓe
e hebbuno, Limaamiijo
goɗɗo hande Malkisadaka
bukaakano wara, laato mo
lenyol Haruuna bane.
12 To golle limaamaaku
waylitake, doole sariya bo
waylitoo.
13 Mo haala kan wondanaa
laati nun mo lenyol feerewol,
mo himɓe lenyol mum gol-
laakino daɗey to hirsirde.
14 Himɓe fu e anni no
Joomiraawo meeɗen yiwii
diga e lenyol Yahuuda.
Lenyol ŋol, Muusa batanay
ŋol gokka dow limaamaaku.

Limaamiijo goɗɗo nanduɗo e Malkisadaka

15 Warugo Limaamiijo
goɗɗo, nanduɗo e Malk-
isadaka, ɓeydii laaɓingo
haala kan.
16 O laataaki Limaamiijo
hande no himɓe suɓirtee e
sariyaaji mum. Amma, o
laatike Limaamiijo e baawɗe
yonki ki heennyataa.
17 Gam Dewtere wi'i:
«A laatike Limaamiijo faa e
baadey
hande no Malkisadaka.»
18 To non, sariya artuka wop-
paama, gam ka tampii, ka
nafay.
19 Gam tawreeta Muusa
waɗay goɗɗum kebbuɗum.
Amma jooni, en keɓii tam-
muwe ɓurune wooɗugo, ne
ɓattortoɗen Alla.

✡ **7:1** Laatanooji 14.17-20 * **7:5** Leewi woni maama Muusa e Haruuna.

20 Ɗum ɗon fu, e hunayeere nun laatorii. Amma ɓee to, laataaki Limaamiiɓe e hunayeere.
21 Amma Yeesu kan laatike ɗum dow hunayeere Alla, bi'uɗo:
«Min Joomiraawo mi hunike, mi wittataa ɓaawo:
“A laatike Limaamiijo faa e baadey✡.”»
22 Hande non Yeesu laatorii torma alkawal ɓuruŋal wooɗugo.
23 Gokka nani kade. Limaamiiɓe ɗuuɓɓe nun wonuno, gam maayde e haɗannoo ɓe tabitaago.
24 Amma no Yeesu e laatii duumiiɗo, limaamaaku makko goɗɗo wattirtaa ɗum.
25 Gam majjum, o waawan hisingo no haaniri ɓattiiɓe Alla diga e makko, gam oo wuuri e baadey, oo eelana ɓe Alla.
26 Hooreejo Limaamiiɓe hande oo ɗon nun haanani en. Oo laatii ceniiɗo, mo walaa gacce, ko soɓi fu walaa e makko. Oo seenniri e hakkeeɓe, o ɓantaama faa dow to ɓuri kammu towugo.
27 O nandaa e hooreeɓe Limaamiiɓe. O bukaaka waɗugo kiiseteeɗi nyalaane fu, aran, gam makko, ɓaawo mum gam hakke himɓe. Kanko, o sakkii hoore makko de woore tan, ɗum heyi faa e baadey.
28 Tawreeta Muusa suɓiino hooreeɓe Limaamiiɓe laatiiɓe himɓe tampuɓe. Amma hunayeere Alla warune ɓaawo tawreeta, jooɗinii Ɓiɗɗo laatiiɗo kebbuɗo faa abada.

8

Yeesu laatii hooreejo Limaamiiɓe

1 Hoore haala ka men batanta nani: Een goodi hooreejo Limaamiiɓe mawɗo hande oo ɗo. Oo jooɗii nyaamo leeso Laamaare Alla mawɗo, mo tedduŋal, dow kammu.
2 Kanko nun gollotoo der nokkuure ceniine, der bukaaru gooŋaaru nu Joomiraawo darini, hinaa neɗɗo.
3 Hooreejo Limaamiiɓe fu suɓa nun gam hokka Alla dokke e kiiseteeɗi. E haani bo, oo woodi ko o sakkata.
4 To e duuniyaaru ɗo nun o wonuno, o laatataakono du Limaamiijo, gam Limaamiiɓe waɗooɓe sadaka hande no tawreeta Muusa batiri na'on.
5 Golle limaamaaku ɗe ɓe gaɗata e laatii misaalu, e nandi huune ko woni e gooŋa dow kammu. No Muusa yiɗunoo darnugo bukaaru, Alla bati mo wi'i: «Tinna, gaɗaa huune fu, hande misaalu mo kollaɗaa dow waanne✡.»
6 Jooni, Almasiihu heɓii golle ɓuruɗe wooɗugo, gam o laatike hakkunneejo alkawal ɓuruŋal wooɗugo, dariiŋal dow alkawalji ɓuruɗi wooɗugo.
7 Gam e gooŋa, to alkawal aranal woodaano gacce, bukaata dartugo ɗiɗaɓal walaano.

✡ **7:21** Jabuura 110.4 ✡ **8:5** Wurtaago 25.40

8 Amma Alla felii himɓe
muuɗum wi'i:
«Min Joomiraawo mii wi'a on,
nyalaaɗe waraan,
mi haɓɓan alkawal kesal e
himɓe Isira'iila, e ɓe
Yahuuda.»
9 Ŋal nandataa e alkawal ŋal
kaɓɓunoomi e kaaki-
raaɓe maɓɓe,
nyaanne ettumi ɓe e junŋo,
burtinmi diga leydi
Misira.
No ɓe jogaaki alkawal am
min bo, kokkumi ɓe ɓaawo.
10 O wi'i kade:
Daa no alkawal ŋal kaɓɓanmi
e himɓe Isira'iila laa-
toytoo ɓaawo nii:
Mi wattan sariyaaji am der
hakkillo maɓɓe,
mi winnan ɗi der ɓerɗe
maɓɓe,
mi laatoto Alla maɓɓe,
ɓe laatoo himɓe am.
11 Goɗɗo janŋintaa gondaaɗo
mum,
naa bo banniraawo mum,
wi'a,
Annu Joomiraawo,
gam himɓe fu annan am,
diga pettel faa mawɗo maɓɓe.
12 Gam mi yaafoto boofi
maɓɓe,
mi siwtortaa kade hakke
maɓɓe✡.»
13 No Alla noddii alkawal ŋal
ɗo kesal, den fu, o laatinii
aranal kiinŋal. Ko hiiɗɗi, e ko
nayyi bo, faanike majjitingo.

9

Sadakaaji gaɗeteeɗi wakkati Alkawal Kiinŋal

(Wurtaago 25.26; 40.17-33)

1 Alkawal aranal e
wooduno sariyaaji dow
sujidango Alla e nokkuure
ceniine, nyiɓaane der duu-
niyaaru.
2 Bukaaru tiggaama, enu
woodi gaɗaaji ɗiɗi. Gaɗa
arana e wi'ee gaɗa ceniika,
ɗon nun fitilleel resetee, e
taaburu, e peen cakkanaako
Alla.
3 Ɓawɓawre wudere
ɗiɗawre wiirniraane, ɗon
nun gaɗa ɗiɗaɓa bi'eteeka,
gaɗa ɓuruka senaago fu
woni.
4 Der makka, e woodi
urirde wardi gaɗiraane
kanŋeeri, e keesuwal alka-
wal gaɗiraaŋal kanŋeeri.
Der keesuwal ŋal, looŋel
gaɗiraaŋel kanŋeeri na'on
ɗon. Maannu e woni der
looŋel ŋel, e sawru Haruuna
bilitinŋol, e kaaye alluwaaje
ɗiɗi to dookaaji winnaa.
5 Dowdowre keesuwal ŋal,
e woodi foto malaykaaɓe
wi'eteeɓe kerubaaɓe,
tedduɓe. Biyeeɗe maɓɓe e
suddi ommoode yaaforde
hakkeeji. Jooni en baawataa
ko batani ɗum gootel gootel.
6 Non non nun huune ɗum
fu resiraa. Den, nyalaane
fu, Limaamiiɓe naata gaɗa
bukaaru arana, ɓe gaɗa golle
sujidango Alla.
7 Amma gaɗa ɗiɗaɓa,
hooreejo Limaamiiɓe tan
nun naatata ɗon de woore
der duuɓol. O naatataa bo,
to o jogaaki yiiyam o waɗirta
sadaka gam yaafuye hakke
makko e ɗe himɓe waɗi hinaa
e sago.
8 Diga e majjum Ruuhu
Ceniiɗo e hollita no laawol

✡ **8:12** Yeremiya 31.31-34

gaɗa ɓuruka senaago fu maɓɓitaaki taw, to wecco bukaaru aranu e woni.
9 Huune ɗum e hollita ko woni jooni. Ko ɗum yiɗi wi'ugo woni: dokke e sadakaaji cakketeeɗi waawataa laaɓingo ɓerne gaɗoowo ɗum.
10 Sariyaaji ɗii ɗon laati nun ɗi ɓannu. Ɗii batana haala nyaamdu, e jaram, e lootuki feere feere. Sariyaaji ɗii nafii faa wakkati de Alla wayliti ɗi.

Haala sadaka der Alkawal Kesal

11 Amma, Almasiihu warii, laatii hooreejo Limaamiiɓe dow kujje geete, garooje yeeso. O naatii der bukaaru ɓurunu mawnugo, e ɓurunu hebbugo, nu junŋo neɗɗo waɗay, nu jeyaaka bo e duuniyaaru ɗo.
12 O naatii de woore der nokkuure ɓurne senaago fu, ɗum heyi faa e baadey. O naatiday e yiiyam ginniiji, e ɗam nyalbi, amma e yiiyam hoore makko. Non non o sooditorii en faa e baadey.
13 To yiiyam ginniiji e ga'i, e dooni wiige miccaama dow coɓuɗo, eɗam laaɓina mo dow laawol diina.
14 To non, noy yiiyam Almasiihu ɓurirtaa laaɓingo cuuɗiiɗum ɓerɗe meeɗen diga e golle mum baatuɗe? Gam e baawɗe Ruuhu tabitiiɗo o hokkiri hoore makko Alla, o laatii sadaka kaa ɗo woodaa tuuni, heɓa gollanoɗen Alla mo yonki.
15 Kan acci Almasiihu laatii beldinoowo, kaɓɓuɗo alkawal kesal, gam noddaaɓe heɓa donnu duumiiŋu ŋu Alla haɓɓani ɓe alkawal. Ɗum waɗoto, gam o maayii, heɓa o sooditoo himɓe waɗunooɓe hakke der alkawal aranal.
16 To ɗerewol donnu e batanee, sey laatoo doneteeɗo maayii.
17 Ɗerewol donnu nafataa, to doneteeɗo e wuuri, sey doneteeɗo maaya go ŋol nafa.
18 Kan acci go alkawal aranal haɓɓee, sey no yiiyam reyyitii.
19 Ɓaawo Muusa jannani himɓe sariyaaji gonuɗi der tawreeta fu, o etti yiiyam nyalbi, e ɗam ginniiji, o hawrontiri e diyam. Den o etti leeɓi boɗeeji, e haako isop, o micci dow dewtere, e dow himɓe fu, o wi'i:
20 «Kanjum woni yiiyam tabbitinoojam alkawal ŋal Alla haɓɓi wi'i, ɗowtanoɗon✡.»
21 Hande non bo o micci yiiyam dow bukaaru, e dow ko ɓe cujidiranta Alla fu.
22 Hande no tawreeta resiri, yiiyam nun laaɓinta huune ɗuuɗɗum! To yiiyam reyyitaaka bo, yaafuye hakkeeji walaa.

Sadaka Yeesu Almasiihu moytii hakke

23 E haani kujje kollitooje ko woni dow kammu laaɓiniree hande non. E haani bo ɗe laaɓiniree e sadakaaaji ɓuruɗi wooɗugo.
24 Gam Almasiihu naatay der nokkuure ceniine ne junŋo neɗɗo nyiɓi, nandune e gooŋaare. Amma o naatii dow kammu e hoore makko,

✡ **9:20** Wurtaago 24.8

gam o daroo jooni yeeso Alla gam men.
25 O naatay ton gam o sakka hoore makko de ɗuuɓɓum, hande no hooreejo Limaamiiɓe naatirta duuɓol fu der nokkuure ɓurune senaago e yiiyam mareefu.
26 To hinaa non, Almasiihu toorotono de ɗuuɓɓum diga fuɓɓoode duuniyaaru. Amma jooni, o hollitake de woore tan, der heennyitirde jaamanuuji, gam o ikkina hakkeeji diga e hokkugo yonki makko.
27 Neɓɓo fu maayan de woore hande no ɗum resirani ɗum, ɓaawo mum Alla hiitoo mo.
28 Hande non bo, Almasiihu sakkii hoore mum de woore tan gam o ikkina hakkeeji himɓe ɗuuɓɓe. O suppitoyto de ɗiɗawre, hinaa gam hakke, amma gam o hisina hettiniiɓe mo.

10

1 Tawreeta, hollitan nun tan ɗoogi huune geetum, garoojum, ka hollitintaa huune ɗum e hoore mum. Kan acci ka waawataa ko laatini ɓattotooɓe Alla hebbuɓe e laawol waɗugo sadakaaji gooti ɗin baadey fu, e der duuɓol fu.
2 To tawreeta waawino laaɓingo ɓe, maa ɓe acciino waɗugo sadakaaji, ɓerɗe maɓɓe bo gaccataako ɓe, gam ɓe laaɓinaama de woore, go ɗum heyi faa e baadey.
3 Amma kiiseteeɗi ɗin e siwtora himɓe hakkeeji mum duuɓol fu.
4 Gam waɗataako yiiyam ga'i, e ginniiji ikkina hakkeeji.
5 Gam majjum, no Almasiihu warata der duuniyaaru, o bati Alla o wi'i:
«A yiɗaa sadakaaji kiiseteeɗi e dokke,
amma a siriyanake am ɓannu.
6 A seyortaako
sadakaaji buuɗeteeɗi
e sadakaaji ikkinooji hakke.
7 Den bi'umi:
“Mi nani, mii wara waɗugo ko jiɗuɗaa, an Alla,
non non ɗum winnaa dow am der dewtere taggeteene✡.”»
8 Aran, o wi'i: «A yiɗaa sadakaaji kiiseteeɗi e dokke, e sadakaaji buuɗeteeɗi, e sadakaaji ikkinooji hakke. Nani bo, huune ɗum fu, sakkete nun hande no tawreeta batiri.
9 Ɓaawo mum, o wi'i: «Mi nani, mii wara gam mi waɗa ko jiɗuɗaa.» Non Alla mooytiri sadakaaji arandeeji, go o jooɗini ɗiɗaɓa.
10 En laaɓinaama e hakke, gam Yeesu Almasiihu waɗii ko Alla yiɗi. O sakkii ɓannu makko de woore, ɗum heyii faa e baadey.
11 Limaamiijo fu e yaha gollirde mum nyalaane fu. Oo sakka sadakaaji gooti ɗin de ɗuuɓɓum, amma ɗi baawataa ko mooyti hakkeeji pay.
12 Amma oo ɗo kan, waɗii sadaka goota tan gam mooytugo hakkeeji, ɓaawo mum o jooɗii ley nyaamo Alla faa e baadey.

✡ **10:7** Jabuura 40.7-9

13 Ton o heɗii Alla
waɗa wanyuɓe mo laatoo
jaaɓirɗum koyɗe makko.
14 Gam e sadaka goota
kan o laatiniri ɓe o laaɓini
hebbuɓe, faa e baadey.
15 Kanjum bo Ruuhu
Ceniiɗo seedanii en, wi'i:
16 «Joomiraawo wi'i:
Alkawal ŋal kaɓɓanmi e
maɓɓe nani,
ɓaawo nyalaaɗe ɗee,
mi wattan sariyaaji am der
ɓerɗe maɓɓe,
mi winnan ɗi der hakkillo
maɓɓe.»
17 O wi'i kade: «Mi siwtortaa
hakkeeji maɓɓe kade, e boofi
maɓɓe✡.»
18 Nani bo to hakkeeji
yaafaama, doole bane
sadaka ikkinoojum hakke
waɗee.

En ɓattee Alla

19 Onon banniraaɓe, yiiyam
Yeesu hokkii en laawol
naatugo der nokkuure ɓurne
senaago.
20 O maɓɓitanii en laawol
kesol, ŋol yonki, gaɗa wud-
ere wirnirde, waato ɓannu
makko.
21 Een goodi hooreejo Li-
maamiiɓe ardinaaɗo der su-
udu Alla.
22 Gam majjum, en
ɓattee Alla e ɓerɗe goote, e
goonɗinki kebbuki, laatoo
ɓerɗe meeɗen laaɓinaama
e ko gaccotoo en, ɓalli
men lootiraama e diyam
ceniiɗam.
23 En ceedee ko kooliɗen, to
en tampee, gam kaɓɓanɗo en
alkawal e laatii koolaaɗo.
24 En ballontiree gam
kolliten yidde hakkune men,
gaɗen bo golle booɗuɗe.
25 To en accee hawtugo e
goonɗinɓe hande no woɓɓe
waɗata. Amma baajon-
tiree, hakko du no oon
ji'a nyalaane Joomiraawo e
faanoo.
26 Gam to en gaɗii hakke
e sago men, ɓaawo de an-
nitinɗen gooŋa, sadaka gom
kade walaa ikkinoowa hak-
keeji.
27 Ko horii tan woni,
keɗoɗen e kulol kiita Alla, e
yiite kalkoowe yedduɓe Alla.
28 To neɗɗo tayii tawreeta
Muusa, sey o waree, o yur-
mataake, to himɓe ɗiɗo naa
bo tato seedake ɗum!
29 To goɗɗo yawike Ɓiɗɗo
Alla, go o daarii yiiyam alka-
wal ɗam Alla laaɓiniri mo hu-
une baanji, go o yenni Ru-
uhu kokkoowo en moyyere,
e gooŋa, joomum heɓan kiita
ɓuruka hallugo.
30 Gam een anni Alla
bi'uɗo: «Min nun wattotoo,
min nun yoɓata.» O wi'i kade:
«Joomiraawo hiitoto himɓe
mum✡.»
31 Yanugo e junŋo Alla
yonkinteejo e hunnii puy!
32 Ciwtoree nyalaaɗe aran-
deeje, ɓaawo de Alla yay-
nani on, on jarii bone mawɗe,
amma on darike e semme,
kaɓuɗon.
33 Wakkati mum, on
jennaama yeeso himɓe,
tooraɗon, kawtuɗon e toore-
teeɓe hande mooɗon.
34 On jurmake maɓɓaaɓe
der kasu, nootiɗon e seyo ko

✡ **10:17** Yeremiya 31.33-34 ✡ **10:30** Tokkitaaki Tawreeta 32.35-36

goodudon teetaa, gam oon
anni oon goodi kujje ɓurude
woodugo, tabitintoode.
35 Gam majjum, to on
boppee hoolaare moodon,
gam ne waddanan on riiba
mawka.
36 E gooŋa, oon goodi
bukaata munyal, gam keɓon
ko Alla haɓɓani on alkawal,
to on gadii ko o yidi.
37 E winnii der Dewtere:
«Ɗo e yeeso seddda, seddda tan
horii
kaanudo wara, waran, o
ɓooyataa.
38 Neddo am poonnitiido wu-
uran e goondinki,
amma to o wittii ɓaawo,
ɓerne am seyortaako mo✡.»
39 Enen, en galaa caka
wittooɓe ɓaawo gam halka.
Amma caka goondinɓe, gam
yonkiiji men hisa.

11

Goondinki himɓe arandeeɓe

1 Goondinki laati nun
hoolaago a heɓii huune ko
kedidaa e wara, e tabbitingo
kujje de a yi'ay.
2 Sabbu goondinki nun
himɓe arandeeɓe heɓiri
seedaneego geeta yeeso Alla.
3 Diga e goondinki nun
paamirden no duuniyaaru
e kammu tagiraama e haala
Alla. Ko yi'etee bo tagaama
diga ko yi'ataake.
4 Diga e goondinki nun
Habiila hokki Alla sadaka
ɓuruka ka Kayiinu go Alla
daari mo poonnitiido. Alla
bo jaɓii sadaka makko. Baa
no Habiila maayi, goondinki
makko e waajoo en faa
hanne.
5 Diga e goondinki nun
Anuhu eenciniraa dow
kammu, o maayay. O yi-
itaaka, gam Alla eencinii mo
dow. Ko o eencinee, dewte
seedanike mo wi'i, oo fottani
Alla.
6 Nani bo to hinaa e
goondinki, walaa baawoowo
ko fottani Alla. Ɓattotoodo
Alla fu, sey goondina no Alla
na'on, o warjoto dartanɓe
mo.
7 Diga e goondinki nun
Alla maatiniri Nuuhu dow
huune ko yottaaki taw. O huli
Alla, den o wadi laana diyam,
o dadiniri getti makko. O
doyyii duuniyaaru kiita, o
roni fonnitaare heɓeteene
diga e goondinki.
8 Diga e goondinki nun
Iburahiima dowtoranii nod-
doore Alla, o yahi leydi ni Alla
wi'i o ronan, o yawti, o annaa
toy o yahata.
9 Diga e goondinki o yahiri
der leydi ni Alla haɓɓani
mo alkawal, o joodi der
bukaaji hande janano, nun
nun bo Isiyaaku e Yaakuubu
ronidooɓe alkawal ŋal e
makko wadi.
10 Iburahiima e hedinoo
yi'a wannarde ne daddda
semmenteha, ne Alla diidi,
mahi.
11 Diga e goondinki nun
Saratu heɓiri baawde rimugo
suka, baa no o naywii puy,
gam o faamii, kaɓɓando mo
alkawal e laatii koolaado*.
12 Gam majjum diga neddo
gooto naywudo, himɓe

✡ **10:38** Habakuk 2.3-4 * **11:11** Dewte godde wi'i: Diga e goondinki nun Iburahiima heɓiri baawde rimugo suka...

ɗuuɓɓe rimaa. Ɓe ɗuuɗi hande koode tawaaɗe dow kammu, e jaaneeri gonuni onde maayo, ni limataako.

13 Der goondinki ɓe fu, ɓe maayi. Ɓe keɓay ko Alla haɓɓani ɓe alkawal. Amma ɓe ji'ii ɗum, ɓe ceyorii ɗum diga woɗɗi. Den ɓe bati no kamɓe ɓe laati nun hoɓɓe e jananɓe der duuniyaaru.

14 Batooɓe hande nii e holla e laaɓuɗum, no e darta leydi halal mum.

15 To hakkillo maɓɓe wittiino der leydi ni ɓe burtinoo e mum, ɓe baawanno ko witti ton.

16 Amma leydi ɓuruni wooɗugo ɓe jiɗi, leydi gonuni dow kammu. Gam majjum senteene waɗay Alla o noddee Alla maɓɓe, gam oo siriyanii ɓe wannŋarde.

17 Diga e goondinki nun Iburahiima sakkiri Isiyaaku no Alla foonni mo. Ɓiyiiko bajjo, mo Alla waɗani alkawalji ɗuuɗɗi nun o siriyino sakkugo.

18 Dow makko nun Alla batuno, wi'i: «E Isiyaaku nun lenyol noddirteeŋol inne maa wurtotoo✡.»

19 Iburahiima faamii no Alla e woodi baawɗe fintingo maayɗo. Gam majjum Alla hokkiti mo ɓiyiiko hande pintinaaɗo diga maayde. Eɗum holla misaalu pintol diga maayɓe.

20 Diga e goondinki nun Isiyaaku barkiɗiniri Yaakuubu e Isuwa gam kujje garooje.

21 Diga e goondinki kin nun Yaakuubu barkiɗiniri ɓiɓɓe Yusufu goggooto, no o faanii maayugo. O tuggi sawru makko o jimminii, o teddini Alla.

22 Diga e goondinki nun acci no Yusufu faanii maayugo, o bati ɓiɓɓe Isira'iila haala wurtaago maɓɓe diga leydi Misira. O bati ɓe bo ko ɓe gaɗata e yiye makko.

23 Diga e goondinki nun saareeji Muusa suuɗiri ɗum lebbi tati ɓaawo no o rimaa, gam ɓe ji'ii sukeel ŋel e woodi, ɓe kulay bo ka laamiiɗo bati.

24 Diga e goondinki nun acci no Muusa mawni, o salii noddeego suka ɓii Fiirawna debbo.

25 O suɓii hawtugo e himɓe Alla der tooraaji maɓɓe, e no o seyortoo der hakke wakkati seɗɗa.

26 O faamii yarugo bone gam Almasiihu e laatii jawdi ɓuruni jawdi Misira fu mannŋu, gam oo daarii riiba gonuka yeeso.

27 Diga e goondinki o wurtori leydi Misira, o hulay mone laamiiɗo. O darii e semme, hande oo yi'a Alla mo yi'ataake.

28 Diga e goondinki, o waɗiri juulɗe Paska, o wi'i, yiiyam miccee e dammuɗe gam to malaykaajo maayde meema afuɓe Isira'iila.

29 Diga e goondinki nun, Isira'iilaaɓe joliri maayo Maliya hande dow leydi joorni. Amma ŋo moɗii Misirankeeɓe, no ɓe dartata jolugo.

✡ **11:18** Laatanooji 21.12

30 Diga e goondinki nun
birniwol piiltitiiŋol Yeriko
yani, no Isira'iilaaɓe fiiltitii
ŋol baldе jeedidi.
31 Sabbu goondinki nun,
Rahab, debbo jeenoowo,
dadiri halkidingo e heeferɓe,
gam o jaɓɓake Isira'iilaaɓe
daarooɓe no leydi resorii e
jam.

32 Kaye batanmi kade?
Wakkati heyataa am gam mi
batana habaru Gedeyon, e
Barak, e Samson, e Yefta, e
Dawda, e Samuyila, e kade
annabiiɓe woɓɓe.
33 Himɓe ɓee fu, goondinki
nun acci ɓe jaalii laamiiɓe, ɓe
gadi ko foonnitii, ɓe keɓi alka-
wal Alla. Goondinki kin acci
ɓe muɓɓi kunnude jagge,
34 ɓe nyifi baawde yiite, ɓe
dadi diga e kaafaaje belde.
Ɓe keɓitii semme ɓaawo ɓe
nyawi, ɓe laatii waawuɓe
konu, ɓe jaalii soogeeji
janani.
35 Diga e goondinki nun
rewɓe woɓɓe heɓiri maayɓe
mum fintinaa.

Gam goondinki nun, woɓɓe
tooraa, salii faabeego, gam ɓe
keɓa pintol ɓuruŋol woodugo.
36 Woɓɓe jaancaa, fiyaa
ɓocci, ko ɓuri du, woɓɓe mum
haɓɓaa e callalluuji, wattaa
der kasu.
37 Woɓɓe bo faddaa kaaye
faa maayi, woɓɓe jarbaa,
woɓɓe, ɓalli mum wudditaa
geɓe didi, woɓɓe wariraa e
kaafaaje. Ɓee jiiloo toy fu, ɓee
ɓornii guri baali, e be'i, ko ɓe
goodi fu teetaa, ɓe tooraa, ɓe
ɓillaa puy.

38 Kamɓe, duuniyaaru fo-
tay ɓe gonoo e mum, ɓee jiiloo
der ladde haro, e dow baalle,
e luuro kaaye, e der gayde.
39 Ɓe fu ɓe keɓii seeda-
neego geeta yeeso Alla, gam
goondinki maɓɓe. Amma
ɓe keɓay ko Alla haɓɓani ɓe
alkawal,
40 gam Alla e yidi hokkugo
en ko ɓuri woodugo, heɓa to
ɓe jottoo to kebbudum woni
hinaa e men.

12

Joomiraawo e elta en gam oo yidi en

1 Seedeeɓe duuɓɓe e fiiltitii
en hande duule. Gam
majjum enen bo, en boppee
doongal fu, e hakke taariide
en e koydum. Den doggen
e tinnaare der doggudu
dadontiree ŋol desanaden.
2 En tiggee gite meeden
dow Yeesu, laatiido pududo
goondinki meeden, kanko
nun bo hebbinta ki. O
hakkilanay senteene maayde
dow leggal palaaŋal, gam
seyo ŋo o resanaa. Jooni
oo joodii nyaamo kittaal
Laamaare Alla.
3 Miilanee Yeesu munyudo,
e tooraaji di hakkeeɓe toori
mo, gam to on tampee, ɓerde
moodon biisoo.
4 On kaɓiday taw e hakke
faa yottii maayde.
5 On jeggitii bo waaji di
Alla waajii on hande sukaaɓe
muudum, o wi'i:
«Ɓiyam, taa fijir elto Joomi-
raawo,
Taa accu ɓerne maa biisoo to
o wooltanii maa.

6 Gam Joomiraawo e elta mo
o yidi fu,
oo fiya ɓe o daari sukaaɓe
makko✡.»
7 Munyanee elto, annitee
no Alla e daari on hande
sukaaɓe muuɗum. Suka moy
woni mo Baaba mum eltataa
ɗum?
8 To Alla eltay on hande
no o eltirta sukaaɓe makko
fu, den, on laataaki woni
sukaaɓe makko, amma
jaaluuɓe laatiɗon.
9 Ciwtoren no baabiraaɓe
meeɗen ɓe duuniyaaru ɗo e
elta en, een ɗowtanii ɓe bo.
Ume haɗata en ɗowtanaago
Baaba men mo dow kammu,
gam buuren?
10 Baabiraaɓe meeɗen e elta
en der wakkati seɗɗa, no fot-
tirani ɓe fu. Amma, Alla e elta
en gam ɗum nafa en, gam o
hawta en der senaare makko.
11 Aran, elto fu waddataa
seyo, sey biisere ɓerne.
Amma ɓaawo mum, nee
waddana jaɓuɓe ne fu foon-
nitaare e jam.
12 Gam majjum, portee
juuɗe mooɗon comuɗe,
cemmiɗinee koppi mooɗon
tampuɗi.
13 Tokkee laabi poortiiɗi,
gam to koyŋal layoowal sela
laawol, amma ŋal nyawtoo.
14 Dartee jam hakkune
mooɗon e himɓe fu, dartee
senaare bo, gam to hinaa
e mayre, walaa ji'oowo
Joomiraawo.
15 Kakkilee gam to goɗɗo
ɗawu hoore mum moyyere
Alla, to o laatoo hande ɗaɗol
kaaɗuŋol bilitoowol e raaɓoo
ɗuuɓɓe kaaɗuɗum mum, e
laawa ɓe.
16 Kakkilee gam to goɗɗo
mooɗon laatoo jeenoowo,
ɗum bo jawiiɗo kujje ceniiɗe
hande no Isuwa sippiri
afaaku mum gam nyaama de
woore tan.
17 Oon anni ɓaawo nii, o
yidii baabiiko barkiɗina mo,
amma o salaama. O dartii
e bojji, dabare no baabiiko
waylitira miilo mum, amma
o waaway.
18 Onon, on garay to
waanne meemeteene,
kuɓɓoore yiite. On garay bo
to duule niɓɓuɗe, to niwre
e to hennu semmentewol
woni.
19 On garay bo to walaldu
fuuretee, e to daane towne
falmata. Nanuɓe daane nen
fu, eelii to ne baddu ɗum
kade baa woliine woore.
20 Gam ɓe baaway ko mun-
yani haala bi'uka: «Baa to bisa
nun ɓattii waanne nen, ŋa
faɗɗee kaaye ŋa waree.»
21 Ko himɓe yi'i ɗon e hun-
nii, faa Muusa e hoore mum
wi'i: «Mi hulii sanne faa mii
diwna.»
22 Amma onon, on garii to
waanne Siyoona, e wannarde
Alla yonkinteejo, waato
Urusaliima ni dow kammu,
to malaykaaɓe uju ujuneeje
hawriti e welwelta.
23 On garii to hawriine
afuɓe, ɓe inde mum winnaa
dow kammu. On garii to
Alla kiitotooɗo himɓe fu,
e to yonkiiji foonnitiiɓe
hebbinaaɓe.
24 On garii to Yeesu
beldinɗo himɓe e Alla der
alkawal kesal, e to yiiyam

✡ **12:6** Ballaaji 3.11-12

mum miccaaɗam, ɓuruɗam
ɗam Habiila.
25 Kakkilee, to on calee
hettinanaago baddoowo
on, gam saliiɓe nanango
seedinɓe ɗum der duu-
niyaaru ɗo daɗay kiita. Noy
enen miiluɗen daɗiren to en
kokkii baddanɗo en diga dow
kammu ɓaawo?
26 Wakkati gom Alla dim-
miino leydi. Jooni bo,
o haɓɓanii en alkawal, o
wi'i: «Mi dimman de woore
kade, hinaa leydi tan, amma
kammu bo✡.»
27 No o wi'i «de woore kade»
eɗum holla no tagaaɗum fu
dimmoto faa ko dimmataako
horoo.
28 Gam majjum, no en
keɓan laamu ŋu dim-
mataako, en jettee Alla,
cujidanen mo no fottiri der
kulol e tedduŋal.
29 Gam Alla meeɗen laati
nun yiite kalkoowe.

13

Waaji cakitiiɗi

1 Tinnee jiɗontiree
hakkune mon, gam on laati
nun banniraaɓe.
2 To on jeggitee weernugo
hoɓɓe, gam woɓɓe weernii
malaykaaɓe, ɓe annaa naa
malaykaaɓe nun ɓe beerni.
3 Ciwtoree maɓɓaaɓe der
kasu, hande onon e maɓɓe
nun maɓɓidaa. Ciwtoree bo
tooreteeɓe, hande onon e
maɓɓe nun tooridintee.
4 Moy mooɗon fu teddina
teegal, gorko laatoo koolaaɗo
dow debbo mum, debbo
bo laatoo koolaaɗo dow
gorko mum. Gam Alla
hiitoto waɗooɓe nyidduɗum,
e jeenooɓe.
5 To on accee yidde ceede
arditanoo goonki mooɗon.
Ceyoree ko gooduɗon, gam
Alla e hoore mum wi'i: «Mi
accataa maa, mi woppataa
maa pay✡!»
6 Gam majjum, en baawan
batugo e hoolaare bi'en:

«Joomiraawo woni paabotooɗo
am,
mi hulataa.
Ume neɗɗo waawata ko
waɗanimmi✡?»

7 Ciwtoree ardiiɓe, baajiiɓe
on haala Alla. Daaree no
gonki maɓɓe heennyitiri,
den, yemminon goondinki
maɓɓe.
8 Yeesu Almasiihu gooto on
nun, diga keenya, hanne, e
faa abada.
9 To on accee ekkitinooje
janane iri ɗey fu fooɗa on.
Ko haani woni, moyyere Alla
semmiɗa der ɓerɗe mooɗon,
hinaa sariyaaji dow nyaam-
duuji. Tokkuɓe sariyaaji ɗii
ɗon, ɗi nafay ɗum goɗɗum.
10 Een goodi hiisirde,
amma Limaamiiɓe gollo-
tooɓe der bukaaru ceniinu
woodaa laawol nyaamugo
sadaka jowiika dow mayre.
11 Hooreejo Limaamiiɓe
e wadda yiiyam bisaaji
cakkaaɗi gam moytugo hak-
keeji der nokkuure ceniine,
amma, ɓalli majji e wuuɗee
yaasi.
12 Gam majjum nun
bo, Yeesu maayoy yaasi
wanŋarde, gam o laaɓina
himɓe e yiiyam makko.

✡ **12:26** Haggay 2.6 ✡ **13:5** Tokkitaaki Tawreeta 31.6, 8 ✡ **13:6** Jabuura 118.6

13 To non, en burtee taween
mo yaasi wanŋarde, jaɓen
senteene ne o sentinaa!
14 Gam der duuniyaaru ɗo,
en goodaa wanŋarde tabitin-
toone, amma een darta ga-
roore yeeso.
15 En cakkee wakkati fu
Alla jettooje meeɗen diga e
Yeesu, waato ceedoɗen inne
makko wakkati fu.
16 Amma to on jeggitee
waɗugo ko wooɗi. Ballon-
tiree, gam iri kiiseteeɗi ɗii
ɗon nun Alla yiɗi.
17 Ɗowtanee ardiiɓe on,
leesinee ko'e mon yeeso
maɓɓe. Gam kamɓe nun
reeni yonkiiji mooɗon, ɓe
jottinan bo Alla golle maɓɓe.
Kokkee ɓe laawol ɓe gaɗa
golle maɓɓe e seyo, hinaa
e dumbitaaɗe, gam ɗum
nafataa on.
18 Du'anee men, gam emen
kooli, ɓerɗe amen e laaɓi,
men tokkoto bo waɗugo ko
wooɗi der becce fu.
19 Mii eela on puy,
gaɗon ɗum, heɓa Alla
maɓɓitanammi laawol mi
warta to mooɗon law.

Du'aare e baynaaɗe

20 Alla kokkoowo jam
fintinii Joomiraawo meeɗen
Yeesu diga maayɓe. Yeesu
on laatike duroowo baali
mawɗo, o haɓɓii alkawal
tabitiiŋal diga e yiiyam
makko.
21 Alla on hokka on baawɗe
waɗugo booɗɗum feere feere
fu, heɓa kebbinon ko o yiɗi. O
waɗa der men ko fottani mo,
diga e Yeesu Almasiihu mo
tedduŋal laatanii faa e baade!
Aami!

Heennyitoode e cannooje

22 Banniraaɓe, mii eela on
jaɓee waaji ɗii e munyal, gam
seɗɗa tan nun binnanmi on.
23 Mii maatina on no banni-
raawo meeɗen Timote yoofi-
taama. To o yottake law, mi
waridan e makko yi'ugo on.
24 Cannee hooreeɓe
mooɗon, e himɓe Alla fu.
Banniraaɓe tawaaɓe leydi
Itali sannii on.
25 Moyyere Alla wonoo e
mooɗon, on fu!

Derewol Piyer Aranol

Haala Puɗɗirka

Piyer laati nun gooto der aahiiɓe Yeesu Almasiihu. O batii no o seedake tooraaji Almasiihu. O laati nun ɓii Yuhaana, mo Baytisayda, der leydi Galili. Yeesu noddii mo o laatoo aahiijo mum.

Kanko e Yuhaana e Yaakuuba nun takkii Yeesu ɓuri, kanko nun bo arti anniti no Yeesu laati nun Almasiihu, Ɓiɗɗo Alla. Amma e nun fu, no gite wojji, Piyer yeddii faa de tati wi'i annaa Yeesu. Amma o annitii boofol makko, Yeesu bo yaafanake mo. Piyer waɗii golle mawɗe der nyalaane juulɗe Pantekosta, Golle Lilaaɓe 2. Non bo kade o gollake no hawriine mawne waɗetee Urusaliima, Golle Lilaaɓe 15. Yeesu batii no Piyer maayirta, Yuhaana. 21.18.

Kanko nun winni ɗerewol noddiraaŋol inne makko diga e junŋo Silaasi. Goonɗinɓe Yeesu Almasiihu sankitiiɓe der leydi Asiya, to noddetee hanne Turkiya nun o winnani ɗerewol makko. O winnanii ɓe gam o semmiɗina ɓe, o tiiɗina ɓe der tooraaji ɗi ɓe keɓata gam goonɗinki maɓɓe. O wi'i ɓe kakkilana goonki maɓɓe, ɓe gonoo der laaɓal, der kawtal maɓɓe e Almasiihu.

Boliiɗe Piyer goɗɗe e hollita no himɓe ɓen tooraama, takkanaa haalaaji ɗi ɓe annanaa. Gam majjum o yiɗi wittinoygo hakkillooji himɓe ɓen dow Yeesu Almasiihu, mo hoolaare maɓɓe woni dow mum, ko ɓe tooree. Almasiihu e hoore mum tooraama, amma o yowanii hoore makko Alla kiitotoodo e gooŋaaku.

De Piyer du'oto, e maanta Alla, o siwtorii himɓe ɓen no Alla hisiniri ɗum, e no o hokkiri ɓe tammuwe gooŋaare diga e maayde e pintol Ɓiɗɗo makko Yeesu Almasiihu. Piyer tabbitinanii ɓe no munyal maɓɓe e tinnaare maɓɓe dow Almasiihu waɗataa baanji.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje 1.1-2
2. Tammuwe gooŋaare 1.3-12
3. Jogaago hoore mum der laaɓal 1.13-2.3
4. Hayre yonkinteere e himɓe seniiɓe 2.4-10
5. Goonki gollantooɓe Alla 2.11-25
6. Joonne der teegal 3.1-7
7. Tooraago gam gooŋaaku 3.8-4.19
8. Hiinnaago baali Alla 5.1-11
9. Cannooje 5.12-14

Sannoore

1 Min Piyer lilaaɗo Yeesu Almasiihu winnani on, onon ɓe Alla suɓi laatiiɓe hoɓɓe e sankitii der leyɗe ɗee ɗo: Pontus e Galaatiya e Kapadosiya e Asiya e Bitiniya.

2 Alla Baaba suɓii on hande no o resirnoo, o seni on e Ruuhu makko, gam ɗowtanoɗon Yeesu Almasiihu, mo yiiyam mum laaɓini on. Alla ɗuuɗinana on moyyere e jam!

Tammuwe gooŋaare

3 En jettee Alla, Baaba
Joomiraawo men Yeesu
Almasiihu, dimitoriiɗo en
e enɗam mum mawɗam.
E pintol Yeesu Almasiihu
diga maayɓe, o hokkiri en
tammuwe gooŋaare.
4 Een goodi tammuwe
heɓugo donŋu ŋu nyolataa,
ŋu biisataako, ŋu ɗaylataa bo.
Kanŋu Alla resani on dow
kammu.
5 O reenirii on e baawɗe
makko gam on goonɗinii mo.
O reenii on gam o hokka on
kisidam ciriyiiɗam hollitaago
der wakkati cakitiiki.
6 Oon ceyorii ɗum, baa no
jooni doole tooraaji feere
feere e tampina on der
wakkati seɗɗa.
7 Tooraaji ɗin nun foonnata
goonɗinki mon. Hande
no kanŋeeri ni tabitintaako
lootirtee der yiite, hande
non goonɗinki mon ɓuruki
kanŋeeri saman faa to woɗɗi,
foonnirtee, ki heɓan maan-
teego, e tedduŋal, e mannŋu,
nyaanne Yeesu Almasiihu
suppitoytoo.
8 Yeesu on, baa no on ji'ay
mo, oon jiɗi mo, baa no on
ji'ataa mo jooni, e nun oon
goonɗini mo. Ɗum hebbinii
ɓerɗe mooɗon seyo ŋo ted-
duŋal, ɓuruŋo bataneego.
9 On keɓan riiba goonɗinki
mon, kan woni kisidam
yonkiiji mon.
10 Annabiiɓe waɗii
annabaaku dow moyyere
ne desanaɗon, ɓe dartii, ɓe
biɗitii gam faamugo haala
kisidam ɗam.
11 Ruuhu Almasiihu gonɗo
der maɓɓe, hollii ɓe ɗum
diga wakkati majjum waray,
o sappake ɓe tooraaji Al-
masiihu, e tedduŋal ɗi ŋal
waddata. Annabiiɓe ɓen
dartii faamugo dey ɗum
waɗata, e no ɗum waɗirta.
12 Alla hollii ɓe no habaru-
uji ɗi ɓe baajotoo, ko'e maɓɓe
bane ɓe baajantoo, amma
onon ɓe baajantoo. Jooni,
waajotooɓe linjiila ɓen yot-
tinii on habaru diga e baawɗe
Ruuhu Ceniiɗo, yiwuɗo dow
kammu. Malaykaaɓe e hoore
mum bo dartii faamugo ɗum
no woodi.

Jogaago hoore mum der laaɓal

13 Gam majjum accee
hakkillo mon e fini, jogee
ko'e mon, jowee tammuwe
mooɗon fu dow moyyere ne
Alla hokkata on nyaanne
Yeesu Almasiihu suppitoy-
too.
14 Laatee hande sukaaɓe
ɗowtiiɓe, to on tokkee su-
unooji mon ɗi gonnoɗon
der muuɗum wakkati on
annaano Almasiihu.
15 Amma laatee seniiɓe der
yaadu mon fu, hande no Alla
nodduɗo on oo Ceniiɗo,
16 gam Alla wi'i der
dewtere: «Laatee seniiɓe gam
min mii Ceniiɗo✡.»
17 Der du'aaje mon, oon
nodda Alla «Baaba» mon,
kanko woni kiitotooɗo moy
fu deydey gaɗu muuɗum,
o suttontirtaa himɓe, gam
majjum nyaamee goonki
mooɗon der duuniyaaru ɗo
e kulol Alla.

✡ **1:16** Farillaaji Leewinkeeɓe 19.2.

18 Oon anni on cooditaama
diga e goonki baanjahi ki do-
nunoɗon diga e kaakiraaɓe
mooɗon. On cooditiraaka e
huune ko heennyata, hande
cardi maa bo kanŋeeri.
19 On cooditiraama e
yiiyam Almasiihu tedduɗam,
Almasiihu nanduɗo e jawgi-
iri ni walaa elande, ni walaa
tuuni.
20 Alla suɓii mo diga du-
uniyaaru tagaaka, amma o
hollitii mo der jaamanuuji
cakitiiɗi gam mooɗon.
21 Diga e makko goonɗinɗon
Alla, pintinɗo mo diga e
maayde, hokki mo tedduŋal,
gam goonɗinki mon e tam-
muwe mon fu daroo dow
Alla.
22 Jooni no ɗowtaniɗon
gooŋa, on cenii ko'e mooɗon,
on jiɗii banniraaɓe e yidde
ne walaa munaafitaare. Gam
majjum, jiɗontiree e yidde
gooŋaare, e ɓerɗe mon fu.
23 On dimitaaɓe de
ɗiɗawre, hinaa e awdi
nyoloori, amma e awdi
ni nyolataa, e haala Alla
yonkinteha, tabitiika.
24 E winnaa:
«Ɓii-Aadama e nandi hande
fuɗo,
Tedduŋal maɓɓe nandi hande
pinni fuɗo,
to fuɗo yoori pinni mum saa-
man,
25 amma haala Joomiraawo
tabitinto faa abada✡.»
Kanka woni linjiila ka
baajaɗon

2

1 Gam majjum boppee ko
boni fu, hande jamma, fewre,
munaafitaare, nawniraagu, e
nyoore,
2 hande no sukahon keccon
yiɗiri kosam ɗam jillon-
tiraaka, nun haani onon
bo jiɗiron haala Alla, gam
mawnon der makka, kison.
3 Hande no Binni Ceniini
wi'i: «On mettii no Joomi-
raawo weliri✡».

Hayre yonkinteere e himɓe seniiɓe

4 Ɓattee Joomiraawo,
laatiiɗo hayre yonkinteere,
ne himɓe woppi, goodune
saman, ne Alla suɓi.
5 Onon bo, on laati nun
hande kaaye ɗe yonki,
garee mahireɗon suudu
ruuhunkewol, gam laatoɗon
waalde limaamiiɓe seniiɓe,
yaaranooɓe Alla sadakaaji
ruuhunkeeji ɗi o jaɓata diga e
Yeesu Almasiihu.
6 Gam e winnaa der
dewtere:
«Mi yowan dow Siyoona
hayre gooraare,
suɓaane, ne saman.
Goonɗinɗo ne fu sentin-
taake.»
7 Onon goonɗinɓe, hayre
nee e woodi tedduŋal dow
mooɗon, amma dow ɓee ɗo
goonɗinay, Dewtere wi'i dow
maɓɓe:
«Hayre ne mahooɓe woppi
Kayre laatii ɓurune fottugo
der gooraare suudu,
8 Kayre ferginta himɓe, kayre
bo doyyata ɓe»
Saliiɓe goonɗingo haala kan,
fergoto dow mayre, kanjum
Alla resani ɓe.
9 Amma onon, on laati
nun lenyol cuɓaaŋol, on

✡ **1:25** Esaaya 40.68. ✡ **2:3** Jabuura 34.9.

limaamiiɓe gollantooɓe Laamiiɗo, on himɓe lenyol ceniiŋol, on himɓe ɓe o suɓani hoore makko, gam baajoɗon haala golle makko geete. Kanko woni nodduɗo on, wurtini on der niwre, yaari on der jaygol mum kayniiŋol.

10 Aran, on laataakino himɓe Alla, amma jooni on laatake himɓe makko, on keɓayno enɗam makko, amma jooni on keɓii ɗam.

Goonki gollantooɓe Alla

11 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, on laati nun hoɓɓe e jananɓe. Gam majjum mii eela on, boɗɗodee jiɗaali ɓannu dartooji halka yonkiiji mooɗon.

12 Accee joonne mooɗon e woodi yeeso himɓe ɓe goondinay, gam baa to ɓe gaccake on, e wi'ugo on, on halluɓe, ɓe ji'a golle mooɗon booɗuɗe, ɓe teddina Alla nyaanne o hollitanii ɓe.

13 Gam sabbu Joomiraawo, ɗowtanee mawɓe fu, ɗowtanee laamiiɗo leydi bo, gam kanko ɓuri ɓe.

14 Ɗowtanee mawɓe genni bo, gam kamɓe laatii lilaaɓe makko, gam ɓe pooɗa noppi waɗooɓe ko halli, ɓe jetta waɗooɓe ko woodi.

15 Gam ko Alla yidi woni, gaɗon ko woodi, muɓɓiron kunnuɗe himɓe batooɓe ko ɓe annaa.

16 Laatee rindinaaɓe, to on coomee ko halli der dimaaku mooɗon, gonee hande maccuɓe Alla.

17 Teddinee himɓe fu, jiɗee banniraaɓe goondinɓe, kulee Alla, teddinee laamiiɗo.

Yemmingo Almasiihu

18 Onon jaggiiɓe, ɗowtanee joomiraaɓe mooɗon, hinaa yeeɗɗuɓe e ɗigguɓe tan, amma e saɗuɓe fu.

19 To on munyanii tooraaji ɗi kaandaa heɓugo on, gam daliila Alla, on gaɗii ko woodi.

20 To on munyanii piiɗe ɗe piyeteɗon gam on gaɗii ko wooɗaa, toy tedduŋal mon woni? Amma to on munyanii tooraaji ɗi keɓoton gam sabbu gaɗu mon geetu, eɗum fottani Alla,

21 gam kanjum Alla noddani on, Almasiihu e hoore mum toorake, gam mooɗon bo o toorii. O hollii on laawol gam tokkon koyɗe makko.

22 Daɗey o waɗay hakke, goɗɗo meeɗay ko nani fewre der hunnuko makko.

23 No ɓe jennata mo, o yennitaaki ɓe, de ɓe kollata mo bone, o wattaaki ɓe. Amma o yowanii hoore makko Alla, kiitotooɗo e gooŋaaku

24 Almasiihu roonake hakkeeji meeɗen dow ɓannu mum dow leggal palaaŋal, gam laatoɗen maayuɓe wecco hakke, amma laatoɗen foofooɓe der ko foonniti. On joofake sabbu looci ɗi o fiyaa.

25 Gam on laatino nun hande baali majjuɗi, amma jooni on bittoy to duroowo, deenoowo yonkiiji mooɗon.

3

Joonne der teegal

1 Onon rewɓe bo, moy mooɗon fu ɗowtanoo gorko muuɗum. Gam to woɓɓe maɓɓe goondinay haala Alla,

jikku mon waawa ko wayliti ɓe, baa to on batay woliine.
2 Gam ɓe ji'an ko gaɗoton
no laaɓiri, e no teddinirton
Alla.
3 To on dartee ŋari ki
yaasi, diga e moorɗi, ɗum
bo kanŋeeri, maa bo gineeji
ŋariiɗi.
4 Accee ŋari mooɗon yiwa
diga der ɓerɗe, ŋari ki heen-
nyataa, kan woni hakkillo
ɗigguŋo, e deyyuŋo, kanjum
laatii ko teddi yeeso Alla.
5 Hande nun rewɓe seniiɓe
ɓe diga den, yowuɓe tam-
muwe mum dow Alla,
wooɗiniri ko'e mum. Ɓee
ɗowtanii worɓe maɓɓe.
6 Nun Saratu ɗowtoranii
Iburahiima, faa o noddi mo
joomiraawo. Onon woni
ɓiɓɓe makko, to on gaɗii
ko wooɗi, laatoo on kulay
goɗɗum.
7 Onon worɓe bo, jooɗodee
moy mon fu e debbo mum,
der gondal pottuŋal. Annitee
no rewɓe hewtay worɓe
semme. Teddinee ɓe, gam
kamɓe bo ɓe donidan e
mon, yonki ki Alla hokkata
der moyyere mum, heɓa to
goɗɗum haɗu du'aaje mon.

Tooraago gam gooŋaaku

8 Ɓaawo majjum, on fu laa-
tee wooduɓe miilo wooto, ju-
rmontiree, jiɗontiree hande
mawniraaɓe e miiraaɓe,
enɗontiree, leesinee ko'e
mon.
9 To goɗɗo waɗanii on ko
wooɗaa, to on battee mo,
jennuɗo on bo to on jennitee
ɗum: Amma barkiɗinee joo-
mum, kanjum Alla noddani
on gam donon barke.
10 Hande no Binni Ceniini
wi'i:
«Jiɗɗo wuurugo guurnam
geetam, yi'a nyalaaɗe
geete,
sey waawa ɗenŋal mum
dow ko halli, hunnuko
mum acca batugo
pewe.
11 O acca ko halli, o waɗa ko
wooɗi,
o darta jam e semme makko
fu.
12 Gam Joomiraawo e hakki-
lani foonnitiiɓe,
oo nana du'aaje maɓɓe.
Amma oo hokka waɗooɓe ko
halli ɓaawo.»
13 Moy toorata on to oon
tinnii waɗugo ko wooɗi?
14 Amma baa to on
tooraama gam waɗugo ko
foonnitii, on barkiɗinaaɓe.
To on kulee himɓe, to on
accee hakkillooji mooɗon
jiɓoo!
15 Teddinee Almasiihu
Joomiraawo der ɓerɗe
mooɗon. Wakkati fu ciriyee
toontaago yamuɗo on daliila
tammuwe mooɗon.
16 Amma toontee ɓe e
ɗiggere, e hakkillo fukkiiŋo.
Goodee miilooji ɓerɗe
laaɓuɗi, den gaccotooɓe on,
e yenna on, gam joonne
mooɗon wooɗune der kawtal
mon e Almasiihu senta.
17 Tooreego dow waɗugo ko
wooɗi to nun Alla yiɗiri, e
ɓuri tooreego dow waɗugo ko
halli.
18 Gam Almasiihu e
hoore mum maayi de
woore, sabbu hakkeeji ɓiɓɓe
Aadama. Kanko poonnitiiɗo,
o maayanii en enen woofuɓe
gam o yaara en to Alla.

Himɓe warii mo, amma Ruuhu Ceniiɗo fintinii mo.
19 E Ruuhu on Yeesu yahi waajoroy baa e yonkiiji maɓɓaadi der kasu.
20 Kanji woni ruuhuuji himɓe ɓe ɗowtanaakino Alla der jaamanu Nuuhu, baa no o munyanii ɓe. De Nuuhu seɓunoo laana diyam mum, himɓe seɗɗa tan naati ŋa, kamɓe jeetato daɗi diyam ɗam.
21 Diyam ɗam laati nun misaalu batisi kisinan on ɗum jooni, hinaa batisi moytoojum tuuni ɓannu, amma haɓɓidingo e Alla alkawal e ɓerɗe laaɓuɗe nun, diga e pintol Yeesu Almasiihu.
22 Kanko, o eencii dow kammu, oo jooɗi nyaamo Alla. Malaykaaɓe e mawɓe, e wooduɓe baawɗe fu, e ɗowtanii mo.

4

Goonki kesi

1 Almasiihu yarii bone der ɓannu muuɗum, onon bo goodee iri miilooji ɗin. Jaruɗo bone der ɓannu muuɗum seedi e hakke.
2 Diga jooni faa balɗe mooɗon koriiɗe der duuniyaaru, sey goniron hande no Alla yiɗiri, ceedon e suunooji ɓannu.
3 Goonki mon ki nyaamunoɗon naane, gaɗuɗon hande heeferɓe, ki heyi, on gonakeno der hallumaru, e suunooji e jarɗe bagi, e fijooji kalluɗi, e jaamanuuji jarɗe bagi, caafuɗon tooruuje karmuɗe.
4 No caliɗon hawtugo e maɓɓe der fijooji kalluɗi, kanjum haaynii ɓe jooni, go ɓee biisa inɗe mon.
5 Amma ɓe daroyto yeeso Alla, ciriyiiɗo hiitaago wuuruɓe e maayɓe, ɓe toontoto mo.
6 Kanjum waɗi maayɓe bo waajaa linjiila, ɓe kiitaa dow ko ɓe gaɗi, hande no himɓe fu hiitortee der ɓannu, heɓa ɓe buurda e Alla der ruuhu.
7 Huune fu ɓaɗake heennyugo, gam majjum gaɗee hakkillo, jogee ko'e mon gam gaɗon du'aaje.
8 Ko ɓuri fu, jiɗontiree e yidde hebbune, gam yidde e yaafoo hakkeeji ɗuuɗɗi✡.
9 Beernontiree hakkune mon, hinaa e dumbitaago.
10 Baamoy mon heɓii dokkal Alla. Golliree ŋal gam nafon woɓɓe. Hande nun kollitirton oon gollira dokke moyyere feere feereeje ɗe Alla hokki on.
11 Baajotooɗo fu, sey waajoo haala Alla. Jaggotooɗo bo, jaggoo e semme ne Alla hokki ɗum, gam der huune ko gaɗoton fu, teddinon Alla diga e Yeesu Almasiihu, mo tedduŋal e baawɗe wonani faa abada! Aami

Yarugo bone gam Almasiihu

12 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, to on accee tooraaji buluɗi keɓandi on gam foonnugo on haaynoo on, hande huune koɗum.
13 Amma to oon kawti e Almasiihu der toora mum, ceyee oon belbelta booɗum

✡ **4:8** Ballaaji 10.12

to tedduŋal makko suppitoyke.
14 To on jennaama gam inne Almasiihu, barke laatanto on, gam Ruuhu tedduɗo, laatiiɗo Ruuhu Alla e wondi e mooɗon.
15 To goɗɗo e mooɗon yaru bone gam oo laatii baroowo himɓe, ɗum bo gam emo laatii gujjo, maa bo gaɗoowo ko halli, to ɗum bo dow naatugo haala ka yaalay ɗum.
16 Amma to o tooraama gam oo tokkii Almasiihu, to o sentir ɗum, o yetta Alla gam oo noddee goondinɗo Almasiihu.
17 Gam wakkati kiita faanake, Alla fuɗɗiran hiitaago himɓe muuɗum, to ka fuɗɗirii en enen, noy ɗum laatantoo himɓe ɓe jaɓay linjiila Alla?
18 Binni Ceniini wi'i:
«To poonnitiiɗo hisiri no boni,
ume laatantoo kalluɗo e gaɗoowo hakke?»
19 Gam ɗum ɗon fu, tooreteeɓe no Alla yiɗiri, yowa yonkiiji mum dow Alla tagoowo, koolaaɗo, ɓe tokka waɗugo ko woodi.

5

Hiinnaago baali Alla

1 Jooni emii badda dottiiɓe eklesiya wonɓe caka mon, gam min bo mii dottiijo hande maɓɓe. Mi seedake tooraaji Almasiihu, mi wonoto der tedduŋal ŋal o hollitoyta.
2 Duree himɓe Alla ɓe jowanaɗon. To on gaɗee ɗum e doole, amma e ɓerɗe goote, hande no Alla yiɗiri, to on duree ɓe gam heɓugo joddi kalluni, amma gam oon jiɗi ɗum puy.
3 To on kollee himɓe ɓe Alla yowani on semme, amma laatanee ɓe misaalu.
4 To Duroowo mawɗo yottake, on meelete meetalol tedduŋal ŋol hiiɗɗataa.
5 Onon gojankeeɓe ɗowtanee dottiiɓe. On fu, ɓornee yakkinaare hande toggoore hakkune mon, gam e winnaa der Dewtere Ceniine: «Alla e haɓida mawnitiiɓe, amma ɓuytuɓe ko'e mum oo hokka ɓe moyyere makko.»
6 Gam majjum ɓuytee ko'e mon yeeso Alla mo semme, heɓa o mawnina on to wakkati yottake.
7 Doontiree sugullaaji mooɗon fu dow makko, gam emo hakkilani on.
8 Kakkilee, oon deeni! Gam ganyo mooɗon Ibiliisa e yiilito hande jaggere kalɓoore, dartoore mo ne yakkata.
9 Kaɓidee e makko, tiiɗee der goondinki, gam oon anni banniraaɓe mooɗon sankitiiɓe der duuniyaaru nu, e woodi iri tooraaji ɗii kanun bo.
10 Amma to on jarii bone der wakkati seɗɗa, Alla mo moyyere nodduɗo on gam naaton der tedduŋal mum tabitiiŋal e Almasiihu, kanko o tiiɗinan on, o semmiɗina on, o hebbina on, o darna on.
11 Baawɗe wonana mo faa abada! Aami.

Cannooje

12 Silaasi banniraawo men
koolaaɗo wallii am win-
nango on ɗereyel pettel ŋel,
gam tiiɗingo on e seedanaago
on no habaru moyyere Alla
ne dariɗon dow mum laati
nun gooŋa.
13 Eklesiya gonuka Babiila
ka Alla suɓi sannii on. Marku
ɓiyam bo e sanna on.
14 Cannontiree cannooje
ɗe yidde. Jam wona dow
mooɗon onon hawtuɓe der
Almasiihu.

Ɗerewol Piyer Ɗiɗaɓol

Haala Puɗɗirka

Binnuɗo ɗerewol ŋol ɗo innii hoore mum Simon Piyer, lilaaɗo Yeesu Almasiihu.

O laatake seedeejo ji'uɗo no yeeso Yeesu waylitorii, o nanii bo daane Alla yiwune diga dow. O siwtorii no Yeesu waɗii annabaaku dow maayde makko, kanko Piyer.

Piyer batay ɓe o winnani, o batay bo to o woni o winniri ɗerewol ŋol. Amma goonɗinɓe Yeesu hande makko o winnani. Ɗum nandi bo hande Piyer winnii ɗerewol ŋol der goonki mum sakitiinehi. O batanii ekkitinol makko ŋol o janŋinnoo. O batanii bo janŋinooɓe fewrekuuɓe waroo ɓe gam biisa ko o ekkitini.

Ko ɗerewol ŋol tiitii woni, finningo hakkillo ɓe o winnani faa ɓe ciwtora ko o janŋini ɓe. Der ɗerewol ŋol, Piyer hollii kiita desaniika janŋinooɓe pewe, o batanii bo munyal Alla mo yiɗaa baa gooto halka, amma himɓe fu wittaa to makko, tuuba. O heennyitirii ɗerewol makko e waggingo wuurooɓe ko Dewtere bati.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1.1-2
2. Noddoore goonɗinɓe, 1.3-21
3. Ekkitinooɓe fewrekuuɓe, 2.1-22
4. Wittoyki Yeesu Almasiihu, 3.1-16
5. Haalaaji cakitiiɗi, 3.17-18

Sannoore

1 Ɗerewol ŋol yiwii e am min Simon Piyer. Mii laatii jaggiiɗo e lilaaɗo Yeesu Almasiihu. Mi sannii on, onon heɓuɓe goonɗinki geeti hande ki amen, gam sabbu foonnitaare Alla men, tawaane der Yeesu Almasiihu, kisinoowo.

2 Alla ɗuuɗinana on moyyere e jam gam oon anni mo, kanko e Joomiraawo meeɗen Yeesu.

Hulugo Alla

3 Baawɗe Alla hokkii en huune fu ko haanani en buuriren, e no haani goniren e kulol Alla. Baawɗe ɗen wallii en annugo Alla nodduɗo en kawten der tedduŋal mum, e geetaaku mum.

4 Diga e baawɗe ɗen keɓuɗen moyyereeji mawɗi, tedduɗi, ɗi gaɗanaɗen alkawal mum. O waɗii ɗum gam kawton e makko, nandon mo, gam daɗon suunooji duuniyaaru kalkooji.

5 Gam huune ɗum, tinnee, ɓeydee dow goonɗinki mooɗon geetaaku, dow geetaaku, annal,

6 dow annal, nantaare, dow nantaare, tinnaare, dow tinnaare, kulol Alla,

7 dow kulol Alla, banniraagu, dow banniraagu, yidde.

8 To huune ɗum fu oon jogii ɗum no wooɗi, ko e ɗum ɓeydo der mooɗon, ɗum wallan on ɓeydaago yeeso yeeso

der annugo mooɗon Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu.
9 Neɗɗo mo huune ɗum jacci, laati nun bumɗo, o yi'ataa, gam o yeggitii no Alla laaɓini mo diga e hakkeeji makko jawtuɗi.
10 Gam majjum banniraaɓe am, tinnee no baawirɗon fu, gam tabbitinon noddoore ne Alla noddi on, e cuɓol ŋol o suɓi on. Gam to on gaɗii ɗum on janataa der ko halli abada!
11 Hande non Alla maɓɓitiranta on mammam dammugal Laamaare tabitiine, ne Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu kisinoowo en.
12 Kanjum acci wakkati fu mii siwtora on huune ɗum, baa no oon anni ɗum, heɓa cemmiɗon der gooŋa ka jaɓuɗon.
13 Mii miili, eɗum foonnitii, mi finnina hakkillooji mooɗon faa ciwtoron ɗum to emii wuuri.
14 Gam mii anni mi ɓooyataa e duuniyaaru ɗo kade, hande no Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu anninirinmi ɗum.
15 Amma mi waɗan ko baawumi fu, gam to mi yawti, baawon ko siwtori kujje ɗee wakkati fu.

Tedduŋal Almasiihu

16 E haalaaji ɗi himɓe tafi bane men anniniri on wittoygo Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu e baawɗe, amma men ceedike e gite amen manŋu makko!
17 Alla Baaba hokkii mo tedduŋal wakkati daane ne tedduŋal seedanii mo wi'i: «Oo ɗo nun laatii Ɓiyam jiɗaaɗo, mo belirmi ɓerne.»
18 Menen e ko'e amen men nanii daane nen diga dow kammu, gam emen gondunoo e makko dow waanne seniine.
19 Ɗum ɗon fu ɓeydanii men tabbitingo ko annabiiɓe batunoo. On gaɗii ko wooɗi no gattuɗon hakkillooji mooɗon dow makka, gam haala maɓɓe e nandi hande fitilleel jalboowel der niwre, e hande hoodere fajiri* jalboore der ɓerɗe mooɗon faa de fajiri waɗi,
20 Aran, annitee no walaa baawoowo ko faamini ko winnaa der dewte annabiiɓe e annal hoore mum.
21 Hande non, walaa mo meeɗi ko heɓi haala annabaaku e sago hoore mum, amma Ruuhu Ceniiɗo nun waɗata himɓe e bata haala Alla.

2

Janŋinooɓe fewrekuuɓe

1 Hande no annabiiɓe fewrekuuɓe wonirno caka Isira'iilaaɓe, non bo janŋinooɓe fewrekuuɓe wonortoo caka mooɗon. Ɓe naannan janŋinol fewrekuwol, kalkoowol, caka mon. Ɓe jeddan Joomiraawo cooditiiɗo ɓe. Hande non ɓe pooɗiranta ko'e maɓɓe halkere yaawune.
2 Himɓe ɗuuɓɓe tokkan laabi maɓɓe kalluɗi, sabbu

* **1:19** Hoodere fajiri woni Almasiihu, jaynoowo der ɓerɗe goondinɓe ɗum. Daaru dewtere Kollitinki 22.16

maɓɓe, himɓe batanan laawol gooŋa kalluka.
3 Suunooji maɓɓe waddanan ɓe batugo haalaaji fewrekuuji gam ɓe jammoo on, amma ɓe doyyaamaa kiita diga ɗum ɓooyii, halkere e nyuɗanoo ɓe.
4 Baa malaykaaɓe waɗunooɓe hakke, Alla accay ɗum, o haɓɓii ɓe e callalluuji, o faɗɗi der niwre jahannama, faa nyalaane darŋal.
5 Alla accay duuniyaaru naane, amma o halkii yedduɓe Alla e ilam tufaana, sey Nuuhu baajotooɗo foonnitaare Alla, e himɓe jeeɗiɗo woɓɓe hisi.
6 Alla accay ci'e Sodoma e Gomora, o hiitake, o halki ɗe e yiite faa ɗe laatii dooni, gam ɗum laatanoo yeddooɓe Alla fu misaalu.
7 O daɗinii Luudu, neɗɗo poonnitiiɗo, mo ɓerne mum biisii puy sabbu baadiiji himɓe bonɓe.
8 Neɗɗo poonnitiiɗo jooɗiiɗo caka maɓɓe on, ɓerne mum laaɓune naawi dow ko yi'ata, e ko nanata nyalaane fu, sabbu baadiiji bonɗi ɗi himɓe halluɓe waɗata.
9 Eɗum holla en no Joomiraawo e anni no reenirta ɗowtantooɓe ɗum der tooraaji mum. Oo anni bo no o resirta himɓe halluɓe gam ɓe kiitee nyaanne darŋal,
10 accu du tokkuɓe suunooji ɓalli mum, e waɗa jiɗaaɗi yonki mum, ko e yawii baawɗe Joomiraawo.

Janŋinooɓe fewrekuuɓe ɓen ɓerɗe mum e yoori, ɓee goodi mannŋu hoore, ɓee bata kalluka dow tedduɓe wonɓe dow kammu.
11 Nani bo, baa malaykaaɓe ɓee ɗo ɓuri ɓe semme e baawɗe, batataa kalluka dow maɓɓe yeeso Joomiraawo.
12 Amma himɓe ɓen e laatii hande bisaaji ɗi galaa hakkillo, tagaaɗi gam nannŋee, waree. Ɓee bata kalluka dow ko ɓe annaa, gam majjum ɓe kalkiran hande no bisaaji halkirta.
13 Ɓe duggan riiba golle maɓɓe kalluɗe. Ɓee ceyoroo waɗugo ko wooɗaa caka nyalooma. Ɓee laatii coɓuɓe e nyidduɓe. To ɓe jooɗike gam ɓe nyaamda e mooɗon der juulɗe, ɓee ceyoroo jammaago on.
14 Gite maɓɓe sawtataa daarugo rewɓe e suuno, ɓe comataa waɗugo hakke, ɓee pooɗa ɓe goonɗinki mum walaa semme der pitti maɓɓe. Ɓerɗe maɓɓe e hebbi suuno keɓal, bone laatanto ɓe.
15 Ɓe accii laawol poortiiŋol, ɓe majjii, ɓe tokki laawol Balaama, jiɗuɗo heɓa ceede diga waɗugo kalluɗum.
16 O felaama gam boofol makko. Babba makko muuma bati e daane neɗɗo, haɗi mo waɗugo golle haaŋare makko.
17 Janŋinooɓe fewrekuuɓe ɓen laati nun hande ɓulli ɗi galaa diyam, e duule ɗe hennu semmentewol soggata, niwre ɓurne niɓɓugo nun Alla resani ɓe.
18 Ɓee bata haalaaji mawnitiiɗi, ɗi galaa hoore. Ɓee yoyra himɓe e haalaaji suuno

ɓannu. Himɓe ɓen wurtikeno ɗum ɓooyay diga majjuɓe.

19 Ɓee kaɓɓana ɓe alkawal no ɓe dinɗan, amma kamɓe e ko'e maɓɓe ɓee laatii maccuɓe suunooji kalluɗi. Gam moy fu laati nun maccuɗo ko jaalii ɗum.

20 Wurtiiɓe e huune coɓuɗum ɗum duuniyaaru, go ɓe anniti Joomiraawo e Kisinoowo men Yeesu Almasiihu, den ko ɓe bittitii der majji kade faa ɗi jaalii ɓe, heennyitirde maɓɓe ɓuran fuɗɗoode jaasugo.

21 To ɓe annitayno laawol foonnitaare, ɗum ɓurananno ɓe, e annitingo ŋol, witta totta umuroore ceniine ne ɓe kokkaa ɓaawo.

22 Ko tawi ɓe e tabbitina haala ballool ŋol ɗo: «Rawaanu wittii e nyaamito tuure mum.» E wi'ee bo kade: «Afaaru lootaanu wittii e talloo der loope.»

3

Wittoygo Joomiraawo meeɗen Yeesu

(Matiye 24.37-38; 2 Tesalonika 1.7-10; Yahuuda 17-23)

1 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, ɗerewol ŋol ɗo nun laatii ɗiɗaɓol ŋol binnanmi on. Der ɗereeji ɗiɗi ɗii fu, mii yiɗi finningo hakkillooji mooɗon gam wallugo on miilon no wooɗiri, ciwtoron ko ekkitinoɗon.

2 Ciwtoree haalaaji ɗi annabiiɓe seniiɓe batunoo diga ko ɓooyi, e umuroore Joomiraawo meeɗen kisinoowo, ne lilaaɓe mon annini on.

3 Aran, annitee ɗum ɗo: Der nyalaaɗe cakitiiɗe, himɓe jaancooɓe, tokkuɓe jiɗaaɗi yonki mum waran. Ɓe jaancan on,

4 ɓe bi'a: «O haɓɓii alkawru o wittaan, toy mo? Diga ko kaakiraaɓe meeɗen maayi walaa ko waylitii, no ɗum laatinoo diga fuɗɗoode duuniyaaru, non ɗum laatii faa jooni.»

5 Ɓe jeggitii e yidde maɓɓe no diga ko ɓooyi, Alla tagi kammu e leydi e haala muuɗum. O wi'i leydi wurtoo diga diyam, go o tagiri ni e diyam,

6 e diyam gootam ɗam kade, duuniyaaru halkiraa e ilam tufaana.

7 E haala makko goota kan, o jogorii kammu e leydi, ɗum ji'eten jooni faa nyalaane darŋal yottoo, o halka ɗum der yiite e yedduɓe Alla.

8 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, to on jeggitee no to Joomiraawo, nyalaane woore e wa'i hande duuɓi ujuneere, duuɓi ujuneere bo e wa'i hande nyalaane woore.

9 Joomiraawo ɓooyataa go hebbina alkawru mum, hande no woɓɓe miili, o munyan on nun tan, gam o yiɗaa baa gooto halka. Ko o yiɗi nun, himɓe fu wittaa to makko tuuba.

10 Nyalaane Joomiraawo waran hande gujjo. Nyalaane nen, kammu majjitan e rimmo manŋo. Ko woni dow kammu fu halkete e yiite. Leydi e golle gaɗaaɗe dow mayri fu, hiitete.

11 To huune fu halkete
hande non, sey annon no
nyaamirton goonki mon der
laaɓal, oon kuliri Alla!
12 Onon heɗiiɓe nyalaane
Alla wara, gaɗee no ne
warirta law! Nyaanne mum
kammu halkan, huune ko
woni dow kammu fu taayan
e yiite.
13 Amma enen, een keɗii
hande no Alla haɓɓirani en
alkawru, kammu keso e leydi
keyri, to foonnitaare tawe-
tee.
14 Gam majjum, onon ban-
niraaɓe am yiɗaaɓe, tinnee
laatoɗon ɓe galaa gacce, e tu-
uni yeeso Alla. Goodee jam
der kawtal mon e makko, oon
keɗorii nyalaane nen.
15 Paamee no mun-
yal Joomiraawo meeɗen
maɓɓitanii on laawol
kisidam. Kanka banniraawo
meeɗen Pol, jiɗaaɗo, winnani
on der ɗereeji mum hande
no Alla hokkiri mo hakkillo
majjum.
16 Non o winniri ɗum der
ɗereeji makko fu. Der ma-
jji e woodi nokkuuje goɗɗe
to saɗi faamugo, himɓe ɓe
annaa goɗɗum, e ɓe ɓennay
der goonɗinki e waylita mi-
ilooji makko, hande non ɓe
gaɗata e nokkuuje goɗɗe der
Dewtere Ceniine. Ɓe gad-
danan ko'e maɓɓe halkere.
17 Amma onon banniraaɓe
yiɗaaɓe, on keɓii seedineego,
to non kakkilee to himɓe
yedduɓe Alla majjina on,
sottina on diga darande mon.
18 Mawnee der moyyere e
annugo Joomiraawo meeɗen
Yeesu Almasiihu kisinoowo
en! Tedduŋal laatanoo mo
diga jooni faa abada! Aami!

Ɗerewol Yuhaana Aranol

Haala Puddirka

Yuhaana lilaaɗo Yeesu nun winni ɗereeji tati tokkontirɗi noddiraaɗi inne mum, ɓe bi'i, kanko nun bo winni linjiila Yuhaana e ɗerewol kollitinki. Der ɗerewol makko aranol, annaaka deydey ɓey nun o winnani, amma ɗum laaɓi no goondinɓe ɓe ekkitinooje fewrekuuje toorata nun o tiiti. Ekkitinooɓe fewooɓe, sankitooɓe ekkitinooje fewrekuuje ɗen Yuhaana noddi wayɓe Almasiihu. Ɓee ekkitina no Almasiihu laataaki neddo e gooŋa, hakke ɓillataa goondindo der kawtal mum e Alla, ɓe paalaaka bo e joonne der laaɓal.

Huune ɗidi nun Yuhaana riiwi der ɗerewol mum:

1 Tiidingo janŋooɓe ɗerewol ŋol, ɓe gona der kawtal pottuŋal e Alla, e Ɓiddo mum Yeesu Almasiihu, ɗum yi'ee bo der yidde gooŋaare hakkune maɓɓe.

2 Haɓidingo e ekkitinooje fewrekuuje.

Yuhaana e eela goondinɓe ɓe gona der jayŋol, gam Alla laati nun jayŋol. Der ɗerewol ŋol, Yuhaana e yidi goondinɓe tabbitina no ɓee goodi yonki tabitiiki, ɓee kawti bo e Alla. O hollitii der binni makko no goondindo geeto annitirtee. Kan woni hoolaago no Almasiihu laatake neddo, e ɗowtanaago oodaaji Alla, e yiɗugo banniraaɓe.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala yonkinteha 1.1-4
2. Niwre e jayŋol 1.5-2.29
3. Ɓiɓɓe Alla e ɓiɓɓe Seyɗan 3.1-24
4. Ruuhu gooŋa e ruuhu fewre. 4.1-6
5. Ko yidde waɗata 4.7-21
6. Goondinki jaalotooki 5.1-21

Haala ka yonki

1 Emen binnana on haala neddo gom gonudo*. Men nanii daane makko, men ji'ii mo e gite amen, men daarii mo, men meemi mo e juuɗe amen. Kanko woni haala kokkoowa himɓe yonki.

2 Yonki kin hollitaama, men ji'ii ki, emen ceedanoo ki. Emen baajoo on haala yonki tabitiiki gonunooki to Alla Baaba, kanki men kollitaa.

3 Ko men ji'i, e ko men nani, kan men batata on onon bo, gam laatoɗon gootum e amen hande no laatoriɗen gootum e Baaba e Ɓiddo mum Yeesu Almasiihu.

4 Kanka men binnanta on, gam beldum ɓerne meeɗen hebba.

Alla laati nun jayŋol

5 Habaru ko men nani e Yeesu Almasiihu, kan men batata on haala mum, Alla laati nun jayŋol, niwre walaa e makko.

6 To en bi'ii een laatii gootum e makko, ko een tawaa der niwre, en pewii, gooŋa walaa der gaɗu meeɗen.

---

* **1:1** Yeesu nun wi'aa Gonudo diga fuddoode. Linjiila Yuhaana 1.1-18

7 Amma to een jaha der jayŋol hande no kanko e hoore makko o wonori der jayŋol, den kan een laatii gootum hakkune meeɗen, kade bo yiiyam Ɓiɗɗo makko Yeesu e laaɓina en diga hakkeeji men fu.

8 To en bi'ii en galaa hakke, en pewanii ko'e men, gooŋa walaa e meeɗen.

9 Amma to en tuubanii Alla hakke meeɗen, o yaafoto en, o laaɓina en e tuuni fu. Gam kanko, o kooliniiɗo, o poonnitiiɗo.

10 To en bi'ii en gaɗay hakke, en laatinii Alla pewoowo, haala makko bo walaa der meeɗen.

2

Almasiihu nun laatii balloowo meeɗen

1 Onon sukaaɓe am, mi winnanii on ɗum, gam to on gaɗee hakke. Amma to goɗɗo mooɗon waɗii hakke, een goodi balloowo to Baaba, kanko woni Yeesu Almasiihu, poonnitiiɗo.

2 Kanko, o sakki yonki makko gam hakkeeji meeɗen yaafee, hakkeeji meeɗen tan bane, amma hakkeeji himɓe duuniyaaru fu.

3 Ko hollitinta no een anni Alla woni, ɗowtanaago oodaaji makko.

4 Bi'uɗo «emi anni mo,» go ɗowtanaaki oodaaji makko, joomum laati nun pewoowo, gooŋa walaa der joomum.

5 Amma ɗowtaniiɗo haala Alla e gooŋa, yidde Alla hebbii dow joomum. Nunnun annitirten een kawti e makko.

6 Bi'uɗo e hawti e makko, e haani wonoo hande no Almasiihu wonirnoo.

Ooda kesa

7 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, ko binnanmi on hinaa ooda kesa*, ooda ɓooyuka nun, ka nanuɗon diga fuɗɗoode.

8 E nun fu ooda kesa nun binnanmi on, gooŋa makka hollitake der Almasiihu, ka hollitake der mooɗon bo. Gam niwre e yawta, jayŋol gooŋawol fuɗɗii yaynugo.

9 Miiluɗo na'on der jayŋol, ko e wanyi banniraawo mum, faa hanne der niwre joomum woni taw.

10 Jiɗɗo banniraawo mum der jayŋol woni, goɗɗum walaa ko ferginta mo.

11 Amma banyuɗo banniraawo mum, der niwre woni, oo yaha der niwre, o annaa toy o yahata, gam niwre wuminii mo.

To on jiɗee kujje duuniyaaru

12 Sukaaɓe am, mii winnana on gam hakkeeji mooɗon yaafaama gam inne Yeesu.

13 Baabiraaɓe, mii winnana on gam oon anni gonuɗo diga fuɗɗoode. Gojankeeɓe, mii winnana on gam on jaalake Kalluɗo.

14 Sukaaɓe am, mi winnanii on, gam oon anni Baaba. Baabiraaɓe, mi winnanii on, gam oon anni gonuɗo diga fuɗɗoode. Gojankeeɓe, mi winnanii on

* **2:7** Ooda kan nun laatii yiɗontirgo.

gam oon goodii semme, haala Alla bo e semmiɗi der mooɗon, kade bo on jaalake Kalluɗo.
15 To on jiɗee duuniyaaru e ko woni e mayru fu. Gam jiɗɗo kujje duuniyaaru, yidde Baaba walaa e mum.
16 Gam huune ko woni e duuniyaaru, hande jon ko neɗɗo suunete, e ko gite yi'ata, suunee, e jawdi ni o mawnitorto, kujje ɗe fu yiway e Baaba, e duuniyaaru ɗe yiwi.
17 Duuniyaaru e suuno mum fu heennyan, amma gaɗoowo ko Alla yiɗi, taboto faa abada.

Ganyo Almasiihu

18 Sukaaɓe am, duuniyaaru ɓadake heennyugo. On nanii ganyo Almasiihu waran, jooni du wayɓe Almasiihu ɗuuɓɓe yottake. Kanjum annitirɗen no wakkati ɓadake.
19 Caka men ɓe yiwi, amma e gooŋa ɓe laataaki ɓe meeɗen. Gam to ɓee laatino ɓe men, ɓe gondanno e meeɗen. Amma ɓe accii en gam ɗum hollita no ɓe fu, ɓe laataakino ɓe meeɗen.
20 Amma onon, Almasiihu hokkii on Ruuhu Ceniiɗo, on fu oon anni gooŋa.
21 Mi winnanay on gam on annaa gooŋa. Amma gam oon anni ka. Oon anni bo fewre walaa der gooŋa.
22 Den kan, moy woni pewoowo? Jedduɗo Yeesu laati nun Almasiihu, Paabotooɗo mo Alla liloy, kanko woni pewoowo, kanko woni ganyo Almasiihu, o yeddii Baaba e Ɓiɗɗo mum.
23 Jedduɗo Yeesu laati nun Ɓiɗɗo, walaa Baaba, jaɓuɗo Ɓiɗɗo, e woodi Baaba bo.
24 Onon kan haala ka nanuɗon diga fuɗɗoode, tinnee jogee ka der ɓerɗe mooɗon. To haala ka nanuɗon diga fuɗɗoode tabitake der ɓerɗe mooɗon, den kan, oon goodi kawtal e Ɓiɗɗo e Baaba.
25 Almasiihu haɓɓanii en alkawal, alkawal ŋal woni yonki tabitiiki.
26 Mi winnanii on ɗum gam sabbu himɓe yiɗuɓe majjingo on.
27 Onon kan, no Ruuhu Ceniiɗo mo Almasiihu hokki on e tabitii der mooɗon, on bukaaka janŋineɗon. Gam Ruuhu janŋinan on huune fu, o janŋinan on gooŋa, hinaa fewre. Den kan, kawtee e Almasiihu hande no Ruuhu janŋiniri on.
28 Jooni kan onon sukaaɓe am, tabitee der kawtal mon e Almasiihu, gam keɓen cuusal daraago yeeso makko nyaanne o suppitoy, heɓa daɗen senteene nyalaane garki makko.
29 No oon annii Alla laati nun gooŋaajo, annee bo mo gaɗu mum foonnitii fu, laati nun ɓiyiiko.

3

Ɓiɓɓe Alla

1 Daaree no Alla Baaba yiɗiri en, faa noddaɗen ɓiɓɓe makko. Een ɓiɓɓe makko e gooŋa. Ko acci duuniyaaru annaa en woni gam nu annaa mo.
2 Yiɗaaɓe am, jooni en laatake ɓiɓɓe Alla. Ko

laatoytoɗen laaɓay taw. Amma een anni to Almasiihu wittoy holliti hoore mum, en nandan e makko, gam en ji'an mo hande no o wa'i.

3 Gooduɗo tammuwe nen dow Almasiihu, laaɓinan hoore mum hande no kanko Almasiihu o laatori laaɓuɗo.

4 Gaɗoowo hakke fu, yartake sariya Alla. Gam waɗugo hakke laati nun yartaago sariya Alla.

5 Oon anni Almasiihu wari gam moytugo hakkeeji, kanko mo walaa hakke.

6 Kawtuɗo e makko fu waɗataa hakke. Gaɗoowo hakke fu, yi'ay mo, annaa mo bo.

7 Sukaaɓe am, to on accee goɗɗo majjina on! Gaɗoowo ko goondi fu laati nun gooŋaajo, hande no Almasiihu laatori gooŋaajo.

8 Gaɗoowo hakke fu laati nun neɗɗo Ibiliisa, gam Ibiliisa e waɗa hakke diga fuɗɗoode. Gam majjum Ɓiɗɗo Alla wari gam halka golle Ibiliisa.

9 Laatiiɗo ɓinŋel Alla fu, waɗataa hakke, gam awdi Alla na'on der makko. Joomum waawataa ko tokkii waɗugo hakke, gam Alla laatii baaba makko.

10 Ko seennontirta ɓiɓɓe Alla e ɓiɓɓe Ibiliisa nani: mo waɗay ko goondi fu, neɗɗo Alla bane. Mo yiɗaa banniraaɓe mum bo, laataaki mo Alla.

En jiɗontiree hakkune men

11 Habaru nanuɗon diga fuɗɗoode nani: Jiɗontiren hakkune meeɗen.

12 Haanay gaɗen hande no Kayiinu waɗi kanko laatiiɗo mo Ibiliisa, o warii minnyiiko. Gam ume waɗi o wari minnyiiko? O warii mo gam golle makko wooɗay, go ɗe minnyiiko laatii goonɗuɗe.

13 Banniraaɓe, to on kayɗinee to himɓe duuniyaaru wanyii on.

14 No een jiɗi banniraaɓe meeɗen, een anni en yartake maayde, en naatii der yonki. Mo yiɗaa banniraawo mum, der maayde woni.

15 Banyuɗo banniraawo mum fu, laati nun baroowo himɓe. Oon anni walaa baroowo baa gooto woodi yonki tabitiiki der mum.

16 No annitirɗen ko woni yidde nun, Almasiihu hokkitirii yonki mum gam meeɗen. To nun enen bo, e haani kokkitiren yonkiiji meeɗen gam banniraaɓe men.

17 To jom jawdiijo yi'ii banniraawo mum e talakiɗi, ko yurmaaki mo, noy yidde Alla waawirta ko woni e makko?

18 Sukaaɓe am, haanay yidde meeɗen laatoo e haala belka tan, sey ka laatoo e gaɗu gooŋawu.

Daraago yeeso Alla

19 Kanjum hollata, en na'on der gooŋa, en deyyitinan ɓerɗe meeɗen yeeso Alla.

20 To ɓerɗe meeɗen gaccake en, Alla e ɓuri ɓerɗe meeɗen, emo anni huune fu.

21 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, to ɓerɗe meeɗen gaccaaki en, en daroto yeeso Alla e hoolaare.

22 O hokkan en ko eeluɗen mo fu, gam en tokkii ooda

makko, een gaɗa ko fottani mo.
23 Ooda ka o hokki en woni, goondinen inne Yeesu Almasiihu, Ɓiɗɗo makko, kade bo jiɗontiren hakkune meeɗen hande no o yamiri en.
24 Ɗowtaniiɗo ooda Alla fu e hawti e Alla, Alla bo e hawti e joomum. Ruuhu mo o hokki en, kanŋu anninta en oo hawti e meeɗen.

4

Ruuhu gooŋa e ruuhu fewre

1 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, to on goondinee wi'ooɓe e woodi Ruuhu Alla fu, amma bidîtee ɓe, heɓa anniton naa to Alla ɓe yiwi. Gam annabiiɓe fewooɓe ɗuuɓɓe e sankitii der duuniyaaru.
2 No annitirten gooduɗo Ruuhu Alla woni, to o seedake Yeesu Almasiihu warii, laatii neɗɗo, oo ɗon e woodi Ruuhu Alla.
3 Mo annitay kaa ɗon dow Yeesu fu, woodaa Ruuhu Alla. Ruuhu ŋu o woodi yiwii diga ganyo Almasiihu. On nanii garki ganyo Almasiihu batanaama, o na'on ko der duuniyaaru.
4 Sukaaɓe am, onon on himɓe Alla, on jaalake annabiiɓe fewooɓe, gam Ruuhu gonɗo der mooɗon e ɓuri gonɗo der duuniyaaru semme.
5 Kamɓe himɓe duuniyaaru ɓe laati. Gam majjum, ɓe batata haalaaji duuniyaaru, himɓe duuniyaaru bo e hettinanoo ɓe.
6 Enen, een himɓe Alla, annuɗo Alla fu hettinanto en. Mo laataaki neɗɗo Alla hettinantaako en. Nun ceennontirten Ruuhu gooŋa e ruuhu fewre.

Alla laati nun yidde

7 Banniraaɓe am yiɗaaɓe, jiɗontiree, gam yidde yiwi e Alla. Gooduɗo yidde fu laati nun ɓinŋel Alla, e anni Alla bo.
8 Mo walaa yidde annaa Alla, gam Alla laati nun yidde.
9 No Alla hollitiri en yidde mum nani, o lili Ɓiɗɗo makko bajjo der duuniyaaru, gam keɓen yonki diga e makko.
10 Daaru ko woni yidde, enen bane yidî Alla, kanko yidî en, liloy Ɓiɗɗo mum wari laatii sadaka gam hakkeeji meeɗen yaafee.
11 Banniraaɓe am, to nii Alla yiɗiri en, enen bo, e haani jiɗontiren.
12 Walaa meeɗuɗo yi'ugo Alla abada. Amma to en jiɗontirii hakkune men, Alla e hawti e meeɗen, yidde makko e hebbi der men.
13 Noy annirten een kawti e makko, kanko bo oo hawti e meeɗen? Diga e Ruuhu makko ŋu o hokki en nun.
14 Menen men ji'ii, emen ceedo bo no Alla Baaba liloy Ɓiɗɗo mum gam wara hisina himɓe duuniyaaru.
15 Ceediiɗo Yeesu laati nun Ɓiɗɗo Alla fu, Alla e hawti e joomum, joomum bo e hawti e Alla.
16 Enen kan, een anni yidde Alla yidî en, een koolii ne bo.

Alla e hoore mum laati nun yidde, gooduɗo yidde fu, e

hawti e Alla, Alla bo e hawti
e joomum.
17 Gam to yidde makko
hebbii der meeɗen, en keɓan
cuusal daraago nyalaane
darŋal. Gam no Almasiihu
wa'i, hande nun enen bo
ga'uɗen der duuniyaaru ɗo.
18 Kulol walaa der yidde,
yidde hebbune e riiwa ku-
lol, gam kulol yiwii diga yag-
gingo. Kuloowo fu, yidde Alla
woni hebbay der joomum.
19 Enen een jiɗi Alla gam
kanko arti yiɗi en.
20 Bi'uɗo e yiɗi Alla, go
e wanyi banniraawo mum
laati nun pewoowo. Gam
mo yiɗay banniraawo mum
ji'eteeɗo, waawataa ko yiɗi
Alla mo yi'ataake.
21 Daaru ooda ka Almasi-
ihu accani en: jiɗuɗo Alla fu,
sey yiɗa banniraawo mum
bo.

5

Goondinki jaalotooki

1 Goondinɗo Yeesu woni Al-
masiihu fu laati nun Ɓiɗɗo
Alla. Jiɗuɗo baaba fu, e yiɗi
ɓiɗɗo bo. A yiɗataa baaba,
banyaa ɓiɗɗo.
2 No annirten een jiɗi ɓiɓɓe
Alla woni jiɗen Alla, den
tokken oodaaji makko.
3 Tokkugo oodaaji makko
woni yiɗugo mo. Oodaaji
makko laataaki doongal,
4 gam laatiiɗo mo Alla
fu, jaaloto kujje duniyaaru.
E goondinki meeɗen
jaalortoɗen kujje duniyaaru.
5 Moy waawata ko jaali
duniyaaru? Walaa, to hinaa
goondinɗo Yeesu nun woni
Ɓiɗɗo Alla.

Ko Yeesu Almasiihu seedanaa

6 Kanko, Yeesu Almasiihu,
o wari e diyam e yiiyam*. E
diyam tan bane o wardi, o
wardii e diyam e yiiyam fu.
Ruuhu e hoore mum seedake
ɗum, gam Ruuhu on woni
gooŋa.
7 Seedeeɓe tato woni,
8 Ruuhu e diyam e yiiyam,
seedaaku maɓɓe fu laatii
gootu.
9 Een jaɓa seedaaku himɓe,
amma seedaaku Alla ɓuri
semme, seedaaku ŋun non
Alla seedanii Ɓiɗɗo mum.
10 Goondinɗo Ɓiɗɗo Alla fu,
heɓii seedaaku ŋu der ɓerne
mum. Mo goondinay Alla,
laatinii mo pewoowo, gam o
jaɓay seedaaku Alla seedanii
Ɓiɗɗo mum.
11 Nani ɗo seedaaku ŋu:
Alla hokkii en yonki tabitiiki,
yonki kin der Ɓiɗɗo makko ki
woni.
12 Gooduɗo Ɓiɗɗo e woodi
yonki. Mo walaa Ɓiɗɗo Alla
woodaa yonki.

Heennyitoode ɗerewol ŋol

13 Onon goondinɓe inne
Ɓiɗɗo Alla, mi winnanii on
ɗum gam anniton on keɓii
yonki tabitiiki.
14 Hoolaare ne gooduɗen
nani: To en eelii mo huune e
sago makko, oo nanana en.
15 No een anni oo nanana
en ko eeluɗen mo, een anni
en keɓii ɗum.

* **5:6** Himɓe ɗuuɓɓe e wi'a diyam ɗam woni diyam batisi ɗam Yeesu waɗanaa. Yiiyam bo e hollita maayde Yeesu.

16 To goɗɗo yi'ii banni-
raawo mum e waɗa hakke ɗe
yaarataa ɗum der maayde,
o eelana joomum Alla, Alla
bo hokkan mo yonki. Haala
ka nafan dow waɗooɓe
hakke ɗe yaarataa ɗum der
maayde. Amma e woodi
hakke jaarooje der maayde.
Mi wi'ay eelon Alla gam iri
hakke ɗe.
17 Kujje kalluɗe fu laati nun
hakke, amma hakke fu bane
yaarata der maayde.
18 Een anni laatiiɗo ɓinŋel
Alla tokkataako waɗugo
hakkeeji, amma Ɓiɗɗo Alla
e reeni mo, Ibiliisa kalluɗo
meemataa mo.
19 Een anni en himɓe Alla,
go duuniyaaru fu e woni der
junŋo Ibiliisa.
20 Een anni bo Ɓiɗɗo Alla
wari, hokkii en hakkillo
annitingo Alla gooŋaajo, jooni
kanko woodi en, gam en
kawti e Ɓiɗɗo makko Yeesu
Almasiihu. Yeesu Almasiihu
on woni Alla gooŋaajo, kanko
woni yonki tabitiiki bo.
21 Sukaaɓe am, kakkilanee
ko'e moodon e caafi tooruuje.

Ɗerewol Yuhaana Ɗiɗaɓol

Haala Puɗɗirka

Woɓɓe e miili debbo e sukaaɓe ɓe Yuhaana batanta laati nun eklesiya gom e himɓe mum.

Haalaaji ɗi ɗerewol ŋol batata e nandi e ka artirkol bati. Haala ɓuruka semme der ɗerewol ŋol woni yidde, e hakkilango wayɓe Almasiihu e ekkitinooɓe fewrekuuɓe.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka 1-3
2. Gooŋa e yidde. 4-6
3. Hakkilango ekkitinooɓe fewrekuuɓe 7-11
4. Cannooje12-13

Sannoore

1 Min dottiijo,* winni ɗerewol ŋol, mi winnanii maa an debbo† mo Alla suɓi. Mi sannii maa an e ɓiɓɓe maa fu, onon ɓe jiɗum der gooŋa. Min tan bane yiɗi on, annuɓe gooŋa fu e yiɗi on,

2 gam sabbu gooŋa tabitiika der meeɗen, gonotooka der meeɗen faa abada.

3 Alla Baaba, e Ɓiɗɗo mum Yeesu Almasiihu hokka en moyyere e enɗam e jam, ɓeydana en gooŋa e yidde.

Gooŋa e yidde

4 Ɓerne am welii sanne, no nanumi ɓiɓɓe maa woɓɓe e yaha der gooŋa hande no Baaba yamiri.

5 Jooni, an yeeraajo, ko gonum emi winnanee hinaa ooda kesa, ooda ka keɓuɗen diga fuɗɗoode nun, mi eelii maa, accu jiɗontiren hakkune meeɗen.

6 Ko woni yidde nun, jahen der ooda Alla. Kanka woni ooda ka nanuɗen diga fuɗɗoode, kaanuka jahen dow mun.

Hakkilango ekkitinooɓe fewrekuuɓe

7 Majjinooɓe ɗuuɓɓe sankitake e duuniyaaru. Ɓe jaɓay Yeesu Almasiihu warii laatii neɗɗo. Ga'uɗo nun fu, majjinoowo nun, ganyo Almasiihu nun bo.

8 Kakkilanee ko'e mooɗon, gam to on majjin riiba golle amen heɓa keɓon joddi kebbuni.

9 Mo daraaki dow kollitol Almasiihu ko yaartii ŋol, walanaa Alla. Dariiɗo e maggol fu, e wonani Baaba e Ɓiɗɗo mum.

10 To goɗɗo wari caka mooɗon go waajaaki kollitol ŋol, to on jaɓee mo der wuro mooɗon, to on cannee mo bo.

11 Gam cannuɗo mo, hawti e makko der golle makko kalluɗe.

Cannooje

12 Ko Haani mi bata on e ɗuuɗi, amma mi yiɗaa winnango on ɗum ɗum fu der ɗerewol e dawa. Amma mi miili warugo to mooɗon, gam keɓen badden hunnuko e

* **1:1** Inne nee ɗon nun Yuhaana noddirteno der eklesiyaaji. Der lilaaɓe Yeesu fu, kanko tan horiino e yonki wakkati mum † **1:1** Woɓɓe e miili debbo e sukaaɓe ɓe Yuhaana batanta ɗo, laati nun eklesiya gom e himɓe mum. **1:8** Ninni nun woɓɓe waylitiri aayaare nen: gam to on majjin riiba golle mon.

hunnuko, gam belɗum ɓerɗe
meeɗen hebba.
13 Sukaaɓe miiraawo maa
mo Alla suɓi sannii maa.

Ɗerewol Yuhaana Tataɓol

Haala puɗɗirka

Gorko bi'eteeɗo Gayus nun Yuhaana winnani ɗerewol mum ŋol ɗo
Eŋol batana bo kade himɓe ɗiɗo woɓɓe: Diyoterefes e Demeteriyus. Eŋol tiiɗina wallugo himɓe woositintooɓe e fiina linjiila. Gayus wallitii iri maɓɓe de ɗuuɗɗum, Yuhaana bo yettii mo no woodi gam oo jaɓɓoo hoɓɓe, amma Diyoterefes kan salake wallugo ɓe.
Yuhaana manii Demeteriyus gam geeta ka himɓe batanta mo.

Tokkontirki haalaaji

1. Haala puɗɗirka, 1-3
2. Manoore Gayus, 4-8
3. Gaccaago Diyoterefes, 9-10
4. Demeteriyus yerdaama, 11-12
5. Cannooje, 13-15.

Sannoore

1 Min dottiijo✡, winni ɗerewol ŋol. Mii winnanee an banniraawo am Gayus, jiɗaaɗo der gooŋa.

2 Banniraawo am jiɗaaɗo, mii eela huune fu yahanee yeeso, ɓannu maa yanɗa hande no yonki maa yanɗiri.

3 Ɓerne am weli sanne no banniraaɓe woɓɓe wari seedanii am no tinnoriɗaa der gooŋa, e no jahirtaa der gooŋa bo.

4 Walaa ko ɓuri welingo ɓerne am, to hinaa nanugo no ɓikkol am e yaha der gooŋa.

Manoore Gayus

5 Banniraawo am jiɗaaɗo, golle geete ɗe gaɗataa e wallugo banniraaɓe baa to ɓee hoɓɓe e hollita aa kooliniiɗo*.

6 Ɓe ceedake yidde maa yeeso jama'aare goondinɓe ɗo. Wallu ɓe hande no fottiranta Alla der jahaaŋal maɓɓe, den a wadii ko woodi.

7 Gam inne Almasiihu ɓe gadi jahaaŋal maɓɓe, ɓe keɓay goɗɗum e juuɗe ɓe goondinay.

8 Gam majjum haani, balliten himɓe iri maɓɓe, gam golliden e maɓɓe der fiinugo gooŋa.

Feloore Diyoterefes

9 Mi winnanii jama'aare goondinɓe ɗerewol, amma Diyoterefes, jiɗɗo ardingo hoore mum jaɓay haala amen.

10 Gam majjum, to mi warii, mi hollan ko o waɗata e no o biisirta inne amen. Kanjum tan bane: O jaɓɓataako banniraaɓe hoɓɓe, kade bo, yiɗuɓe jaɓɓaago ɓe, oo haɗa ɗum, oo riiwa ɓe diga e eklesiya.

Manoore Demeteriyus

11 Banniraawo am jiɗaaɗo, taa yemmin ko boni, yemmin ko woodi. Gaɗoowo ko woodi fu, neɗɗo Alla nun. Gaɗoowo ko halli bo, annaa Alla.

12 Demeteriyus kan, himɓe fu e seedanoo ɗum ko woodi, gooŋa e hoore mum bo e

✡ **1:1** 2 Yuhaana. 1.

* **1:5** Banniraaɓe ɓen laatii sankitooɓe linjiila.

seedanoo mo ɗum. Menen bo, emen ceedo ɗum, aa anni bo seedaaku amen e laatii gooŋa.

Cannooje

13 Ko haani mi winnanee e ɗuuɗi, amma mi yiɗaa winnugo ɗum ɗum fu der ɗerewol e dawa.
14 Mii haaɓi yi'ugo maa law, gam badden hunnuko e hunnuko.
15 Igooɓe maa wonɓe ɗo fu sannii maa. Mi sannii banniraaɓe fu, gooto gooto. Jam wona e maa.

Derewol Yahuuda

Haala Puddirka

Binnudo derewol ŋol do innii hoore mum Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Yahuuda e Yaakuuba fu laati nun miiraaɓe Yeesu, amma ɓe kollitay haala lenyaaku maɓɓe e makko. Ko ɓe kolliti nun, ɓee laatii maccuɓe Yeesu. Haala tawaaka, e miilooji tawaadi der Yahuuda e nandi puy e ko tawaa der 2 Piyer 2.

Ko derewol Yahuuda tiitii woni, seedingo goondinɓe Yeesu, ɓe kakkilana leloo ɓe haala moyyere Alla, go ɓee jedda no Yeesu e laatii Almasiihu. O hollii ɓe o winnanta, kiita tawuka himɓe waduɓe iri majjum, hande jon Sodoma, e Gomora, e haala Koora. Misaaluuji dii, goddi mum tawaaka der Dewtere, amma der dewte Yahuduuɓe goddе.

No o batani haala kiita jawtuka e garoowa, den o tiidini ɓe o wi'i: «Yidaaɓe, ciwtoree haalaaji di lilaaɓe Joomiraawo meeden Yeesu Almasiihu batunoo on». Den o heennyitiri derewol makko e du'aare teddinoore Alla.

Tokkontirki haalaaji

1. Cannooje, 1-2
2. Halkere ekkitinooɓe fewrekuuɓe, 3-16
3. Tinnaare der goondinki, 17-23
4. Maantugo Alla, 24-25

Sannoore

1 Derewol ŋol yiwi e am min Yahuuda, maccudo Yeesu Almasiihu, miiraawo Yaakuuba. Mi sannii on, onon ɓe Alla Baaba meeden yidi, go noddi on, onon reenaaɓe gam Yeesu Almasiihu.

2 Alla duudinana on endam e jam, e yidde!

Janŋinooɓe fewooɓe hiitete

3 Banniraaɓe am yidaaɓe, mi yidiino puy winnango on dow haala kisidam kawtudam en en fu. Jooni mi tawii doole nun mi winnana on gam tiidingo on dow hawre goondinki ki Alla hokki himɓe mum de woore, go ki heyi faa baadey.

4 Gam himɓe halluɓe naati caka moodon e yoyre. Bee darta lelugo haala moyyere Alla men, gam ɓe nyaama goonki maɓɓe no ɓe pakkiri fu. Bee jedda Yeesu Almasiihu laatiido hooreejo meeden gooto, e Joomiraawo meeden. Dewte ceniide bataniino halkere maɓɓe.

5 Jooni, mii yidi siwtorgo on ko annudon, ko woodi. Wakkati Joomiraawo wurtini himɓe Isira'iila diga Misira, ɓaawo mum o halkii duuɓɓe maɓɓe gam ɓe goondinay.

6 Ciwtoree bo malaykaaɓe, saliiɓe ko darii to Alla resani dum, ɓe acci darande maɓɓe. Gam majjum Alla maɓɓi ɓe der kasu tabitiiŋu, e der niwre, faa nyalaane darŋal, ko ɓe kiitee.

7 Kade bo, ciwtoree himɓe Sodoma e Gomora, e himɓe genniije takkiide ton fu. Kamɓe bo, ɓe gadiino hande non, ɓe gadii jeenu e ko luudii fu. Be kalkiraama e yiite

tabitiiŋe, gam ɗum laatanoo himɓe fu misaalu.
8 Hande non, naatuɓe caka moodon ɓen miilirta miilooji jaarandi ɓe soɓingo ɓalli maɓɓe. Ɓee jawoo baawɗe Joomiraawo, ɓee bata kalluka dow teddubɓe wonuɓe dow kammu.
9 Baa Mika'iilu, hooreejo malaykaaɓe batay kalluka dow Seyɗan wakkati ɓe jeddontirtano dow ɓannu Muusa. Ka o bati tan woni, o wi'i: «Joomiraawo hiitee.»
10 Amma himɓe ɓee e bata kalluka dow ko ɓe annaa. Ko ɓe anni dow ko finaa tawa bo, ɓee laatii hande bisaaji ɗi galaa faamu, kanjum majjinta ɓe.
11 Bone laatanii ɓe! Gam ɓe tokkii laawol Kayiinu. Ɓe gattii ko'e maɓɓe der majjere, hande ne Balaama✡, gam ɓe keɓa jawdi. Ɓe turtii hande no gorko bi'eteeɗo Koora turtiri, go ɓe kalki.
12 Kamɓe woni e soɓina nyaamdu kawtal moodon. Ɓe galaa senteene, ɓee nyaama hande bisaaji. Ko'e maɓɓe tan ɓe paalaa. Ɓee nandi hande duule ɗe hennu ɓottata, ɗe galaa diyam. Ɓee nandi hande leɗɗe ceeɗu, ɗe galaa ɓikkol, e hande leɗɗe ɗoofaaɗe, yoori.
13 Ɓee cankita gaɗu maɓɓe kalluŋu, hande no galmaaji diyam maayo wurtinirta guufo. Ɓee nandi hande koode boosotooɗe, niwre ɓurune niɓɓugo fu Alla resani ɓe faa abada.
14 Anuhu taaniraawo Aadamu jeeɗiɗaɓo, bataniino habaru maɓɓe diga ko ɓooyi, wi'i: «Daaree, Joomiraawo e warida e malaykaaɓe mum seniiɓe uju ujuneeje.
15 Oo wara gam o hiito himɓe fu, o halka halluɓe fu, waɗooɓe ko halli. O hiitoto ɓe, gam haalaaji kalluɗi ɗi ɓe bati dow makko fu.»
16 Himɓe ɓen laati nun dumbitintooɓe, ɓee bullikinoo wakkati fu, suunooji maɓɓe nun ɓe tokki. Ɓee mawnito dow majjum, ɓee mana woɓɓe gam ɓe keɓa ko ɓe jiɗi.

Yowugo yonki mum dow goonɗinki

17 Amma onon yiɗaaɓe am, ciwtoree haalaaji ɗi lilaaɓe Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu batunoo on diga law.
18 Ɓe batiino on, ɓe bi'i: «Der jaamanuuji cakitiiɗi, himɓe jaancooɓe, tokkuɓe jiɗaaɗi yonki mum kalluɗi waraan.»
19 Kamɓe nun ɗon, ɓee ceenna himɓe, miilooji duuniyaaru ɓe goodi, ɓe goodaa Ruuhu Alla.
20 Amma onon yiɗaaɓe, cemmiɗinee ko'e mon dow goonɗinki mon ceniiki sanne, du'ee e baawɗe Ruuhu Ceniiɗo.
21 Gonee der yidde Alla, keɗee enɗam Joomiraawo meeɗen Yeesu Almasiihu jaaranɗam on to yonki tabitiiki.
22 Jurmee himɓe waɗooɓe seko der goonɗinki mum.
23 Paabee woɓɓe, gam to naatu der yiite. Jurmee woɓɓe bo, amma kakkilee,

✡ **1:11** 2 Piyer 2.15

to ɓe raaɓoo on jikku maɓɓe.
Banyee faa e toggooje ɗe ɓalli
maɓɓe soɓini.

Yettoore

24 Alla waawan reenugo on
e perge, faa o darna on yeeso
tedduŋal makko e seyo, on
galaa gacce.

25 Kanko woni Alla gooto,
kisinoowo en diga e Yeesu
Almasiihu, Joomiraawo
meeɗen. Tedduŋal, e mannŋu,
e baawɗe, e laamaare,
laatanii mo, diga huune fu
tagaaka, non bo faa e jooni, e
faa abada abadin. Aami!

Ɗerewol Kollitinki ki Yeesu Almasiihu holliti Yuhaana

Haala Puɗɗirka

Ɗerewol kollitinki e laatanii goondiɲɓe hande ko haaynii, gam sabbu kaayniiɗum e kunniiɗum ko ŋol batanta. Binnuɗo ŋol innii inne mum de naayi, wi'i, kan woni Yuhaana. O hollii no oo laatii maccuɗo Yeesu Almasiihu. Oo laatii banniraawo goondiɲɓe, jottinoowo ka Alla bati. Yuhaana naywii puy go o winna ɗerewol ŋol diga dunne Patimos to o yaaraa. Ɓe o arti o winnani woni, eklesiyaaji jeeɗiɗi tawaaɗi der Asiya pettel, to wi'etee Turkiya hanne. Haala annabiiɓe woɓɓe ɓe Alkawal kiinŋal e tawaa der ɗerewol ŋol. Lambaaji ɗuuɗɗi, kollitooji maana huune ko saɗi faamugo e tawaa der ɗerewol ŋol. To en daarii, hande jon, lamba jeeɗiɗi, kollitoowa kebbuki Alla e laatii ko mawni der ɗerewol ŋol.

Ko ɗerewol ŋol tiitii hollitaama der aayaare arandeere e laaɓuɗum, ɗum wi'i: «Ɗewtere nee e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollitii mo ɗum gam o holla jaggiiɓe mum huune ko waroyta, ɓooyataa».

Ɗerewol ŋol, winnanaama goondiɲɓe toorotooɓe. Ɓee bukanoo annugo no kiita e wara yeeso, kalluɗum bo jaalataako e baadey, pintol Almasiihu maɓɓitii wakkati kesi. Ɓaawo to wakkati kin hebbii, den nun ko darŋal waɗa.

Tokkontirki haalaaji

1. Ɗereeji ɗi eklesiyaaji jeeɗiɗi winnanaa, 2-3.
2. Maaneeji jeeɗiɗi takkaaɗi, 4.1-8.6
3. Galalɗi jeeɗiɗi puureteeɗi, 8.7-11.19
4. Maaneeji jeeɗiɗi, 12-15.8
5. Jarirkon kon mone Alla jeeɗiɗon, 16.1-20
6. Haalaaji jeeɗiɗi bataaɗi dow Babiila, 17.1-19.10
7. Kollitinki jeeɗiɗi dow no habaruuji ɗin hebbirta, 19.11-21.8
8. Urusaliima kesol laatiiŋol debbo jawgiyel, 21.9-22.5.

Haala puɗɗirka

1 Dewtere nee ɗo, e batana haalaaji asiiri ko Yeesu Almasiihu holliti. Alla hollii mo ɗum, gam o holla gollotooɓe makko ko waroyta, ɓooyataa. Yeesu Almasiihu lilii malaykaajo mum gam o annina ɗum Yuhaana, maccuɗo makko.

2 Yuhaana seedake ko o yi'i fu, o batii haala Alla, o seedii ko Yeesu Almasiihu holliti.

3 Barke laatanii janŋoowo dewtere ne, e nanooɓe haala annabaaku ŋu, go e jogii ko winnaa der mayre! Gam wakkati ɓadike.

Yuhaana e sanna eklesiyaaji

4 Min Yuhaana nun winnani eklesiyaaji jeeɗiɗi tawaaɗi der leydi Asiya.

Moyyere, e jam laatanoo on diga e Alla gonuɗo, e

goonnoodo, e garoowo. Ɗum laatanoo on diga e ruuhuuji jeeɗiɗi, gonuɗi yeeso kittaal Laamaare makko.
5 Ɗum laatanoo on bo diga e Yeesu Almasiihu, ceedotoodo koolaado, artudo finti diga e maayɓe, laamiido laamiiɓe duuniyaaru.

Kanko yiɗi en, go o hisini en diga e hakkeeji men, e yiiyam makko.
6 O laatinii en laamiiɓe, e Limaamiiɓe Alla baabiiko. Tedduŋal e Laamaare laatanoo mo, duuɓi duuɓaali. Aami.
7 Daaree, oo warida e duulere. Himɓe fu yi'an mo, baa yuwunooɓe mo, lenyi duuniyaaru fu simoto gam makko. Ɗum laatoo hande non! Aami✡.
8 Joomiraawo Alla, gonuɗo, e gonnoodo, e garoowo, mo baawɗe wi'i: «Min woni arano, min woni sakitiineejo.»

Almasiihu hollitii hoore mum Yuhaana

9 Min woni Yuhaana banniraawo moodon. Mi hawtii e moodon der toora, e der Laamaare Yeesu Almasiihu, e der tinnaare makko. Mi yaaraama e semme dow duunne wi'eteene Patimos gam mi waajike haala Alla, ceedaniimi Yeesu.
10 Nyaanne nyalaane Joomiraawo*, kebbumi Ruuhu, den nanumi ɓaawo am daane towne hande galalɗi puureteeɗi.
11 Daane nen e wi'a: «Ko ji'ataa, winnu ɗum der ɗerewol, lildaa eklesiyaaji jeeɗiɗi ɗii ɗo: Efesu e Samirna e Pergamu e Tiyatira, e Sardis, e Filadelfiya e Lawdikiya.»
12 Den jeeyitiimi gam mi daara baddando am, ko ji'umi fitillaaji jeeɗiɗi, gaɗiraaɗi kanŋeeri.
13 Goddo nanduɗo e Ɓii neddo e darii hakkune majji, oo ɓornii jabbaare, oo haɓɓi ɓelɓelol kanŋeeri to gabaare makko.
14 Hoore makko e gaasa makko e rawni tar hande hottollo e kosam, gite makko e wa'i hande ɗenŋal yiite.
15 Koyɗe makko e jalba hande janni boɗeeri buuɗaani faa wojji coy, daane makko e nandi hande rimmo diyam ɗuuddam.
16 Oo jogii koode jeeɗiɗi e junŋo makko nyaamo. Kaafahi belki becce ɗiɗi e wurtoo diga e hunnuko makko. Yeeso makko e nandi hande naaŋe jalboowe caka nyalooma.
17 No ji'u moo mi, janumi yeeso makko, laatiimi hande maayɗo. Den o yowi junŋo makko nyaamo dow am, o wi'i: Taa hulu! Min woni arano, min woni cakitiido,
18 min woni buuruɗo. Mi maayiino, amma jooni mii wuuri faa abada. Mii woodi baawɗe dow maayde e dow joonne maayɓe.
19 Gam majjum, winnu ko ji'ataa, ko waɗotoo, e ko waɗoytoo yeeso.
20 Nani ɗo asiiri koode

✡ **1:7** Jekariya 12.10; Yuhaana 19.37

* **1:10** Nyalaane Joomiraawo nen nyaanne alal nun.

jeeɗiɗi ɗe ji'uɗaa der junŋo am nyaamo, e fitillaaji kanŋeeri jeeɗiɗi. Koode jeeɗiɗi, laatii malaykaaɓe eklesiyaaji jeeɗiɗi. Fitillaaji kanŋeeri jeeɗiɗi bo, laatii eklesiyaaji jeeɗiɗi.»

2

Ɗerewol eklesiya Efesu winnanaa

1 «Winnan malaykaajo eklesiya Efesu, bi'aa:

Nani haalaaji jogiiɗo koode jeeɗiɗi der junŋo mum nyaamo, jahoowo hakkune fitillaaji kanŋeeri jeeɗiɗi:

2 Mii anni golle maa, e tinnaare maa, e munyal maa. Mii anni a munyantaa halluɓe, a foonnii wi'ooɓe e laatii lilaaɓe, amma ɓe laataaki ɗum, a tawii ɓe laati nun fewooɓe.

3 Aa woodi munyal, a toorake gam inne am, amma a tampay.

4 Amma ko pelan maa mi woni, a accii yidde maa arandeere.

5 Gam majjum, siwtor diga to januɗaa. Tuubu, den gaɗaa golle maa arandeeje! To hinaa nun, mi waran, mi ikkina fitilla maa e nokkuure mum, sey to a tuubii.

6 Amma aa woodi gootum ko woɗi: aa wanyi golle Nikolayiiɓe, hande no min bo banyirmi ɗe.

7 Gooduɗo noppi fu, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji! Jaaliiɗo fu, mi hokkan ɗum nyaama ɓiɓɓe leggal yonki gonuŋal der aljanna Alla.»

Ɗerewol ɓe Samirna winnanaa

8 «Winnan malaykaajo eklesiya Samirna, bi'aa:

Nani ɗo haalaaji ɗi bi'eteeɗo arano e sakitiineejo wi'i, kanko maayunooɗo ko finti.

9 Mii anni toora maa, e talakaaku maa, baa no aa jom jawdiijo. Mii anni kalluka ka wi'ooɓe e laatii Yahuduuɓe batata dow maa. Amma fewre, ɓe laati nun jama'aare saafooɓe Seyɗan.

10 Taa hulu toora ɓadiika tawugo maa. Daa Seyɗan maɓɓan woɓɓe mon der kasu, gam poonneɗon, on toorete faa balɗe sappo. Laata koolaaɗo faa maayde, mi hokkete keɓal jaalorgal, waato yonki.

11 Gooduɗo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji! Jaaliiɗo, maayde ɗiɗawre meemataa ɗum.»

Ɗerewol ɓe Pergamu winnanaa

12 «Winnan malaykaajo eklesiya Pergamu, bi'aa:

Nani ɗo haalaaji jogiiɗo kaafahi ceeɓuki, ki beldiiji ɗiɗi:

13 Mii anni to jooɗiɗaa, ɗon nun laamorde Seyɗan woni. Aa jogii inne am, a yedday goonɗingo am baa der wakkati Antipas seedeejo am koolaaɗo waraa caka mooɗon, to Seyɗan woni.

14 Amma mii woodi ko pelan maa mi: Aa woodi woɓɓe tokkuɓe ekkitinol Balaama. Balaama ekkitiniino Balak waɗa no himɓe Isira'iila yanirta. O acca

ɓe yakka tew caafiraaɗum tooruuje, ɓe gaɗa jeenu bo.
15 Hande nun an bo, aa
woodi tokkuɓe ekkitinol
Nikolayiiɓe.
16 Gam majjum tuubu, to
hinaa nun, ɓooyataa, mi
waran to maa, mi haɓidan ɓe
e kaafahi gonuki e hunnuko
am.
17 Gooduɗo noppi, nana
ko Ruuhu batata ekle-
siyaaji! Jaaliiɗo, mi hokkan
ɗum nyaamdu suuɗiinu,
wi'eteenu “maannu”. Mi
hokkan mo bo, kaayel
daneyel. Dow maggel, inne
heyre e winnaa. Goɗɗo
annaa inne nen to hinaa
kokkaaɗo ne.»

Ɗerewol ɓe Tiyatira winnanaa

18 «Winnan malaykaajo ek-
lesiya Tiyatira bi'aa:

Nani ɗo haalaaji Ɓiɗɗo Alla
mo gite mum nandi hande
ɗenŋal yiite, koyɗe makko e
nandi hande janni boɗeeri.
19 Mii anni golle maa, e
yidde maa, e goondinki maa,
e ballal ŋal ballataa woɓɓe, e
munyal maa. Mii anni golle
maa cakitiiɗe e ɓuri aran-
deeje ɗuuɗugo.
20 Amma woodi ko pelan
maa mi. Aa acci Ijabeeli,
debbo bi'oowo hoore mum
annabiijo. Oo janŋina, oo
jarboo gollotooɓe am, gam
ɓe gaɗa jeenu, ɓe yakka tew
caafiraaɗum tooruuje.
21 Mi hokkii mo wakkati
gam o tuuba, amma o salike
ko tuubi, o acca jeenu makko.
22 Gam majjum mi faɗɗan
mo dow banni toora, kanko e
jeenidooɓe e makko, sey to ɓe
tuubii ko ɓe gaɗi e makko.
23 Mi waran ɓiɓɓe makko.
Eklesiyaaji fu annan min
woni liinyoowo hakkillo e
ɓerɗe. Mi yoɓan bo moy
mooɗon fu ko waɗi.
24 Amma onon horiiɓe der
Tiyatira, onon ɓe tokkay laa-
wol ŋol, onon ɓe annaa ko
woɓɓe wi'ata “asiiri Seyɗan
lugguɗo”, mi yowantaa on
dongal kuuŋal.
25 Amma, ko gooduɗon, jo-
gee ɗum e semme faa mi
wara.
26 Jaaliiɗo, gaɗuɗo golle
am faa heennyitirde, mi
hokkan ɗum baawɗe dow
lenyi himɓe.
27 O duriran ɓe e sawru
janni, o pusan ɓe hande no
payanɗe loopeeje pusirtee.
28 Hande no min bo keɓirmi
baawɗe diga Baaba am.
Hande non min bo, mi
hokkan mo hoodere fajiri.
29 Gooduɗo noppi, nana ko
Ruuhu batata eklesiyaaji!»

3

Ɗerewol ɓe Sardis winnanaa

1 «Winnan malaykaajo ekle-
siya Sardis, bi'aa:

Nani ɗo haalaaji gooduɗo
ruuhuuji Alla jeeɗiɗi, e koode
jeeɗiɗi: Mii anni golle maa,
aa wi'ee aa buuruɗo, amma a
maayɗo.
2 Waɗu hakkillo, semmiɗin
ko faani waatugo, gam mi
tawii golle maa hebbay yeeso
Alla am.
3 Gam majjum siwtor no
keɓirɗaa, e no nanirɗaa haala
Alla, joga ka, tuubu. To a

reenaay, mi waran hande gujjo, a annataa bo wakkati de garanmi juhugo maa.

4 Amma, aa woodi der Sardis himɓe ɓe tuuninaay kolte mum. Ɓe ɓornoto kolte daneeje, ɓe jaada e am, gam ɓe potanii ɗum.

5 Hande non, jaaliiɗo fu ɓornoto kolte daneeji. Mi moytataa inne makko diga dewtere yonki pay. Mi seedoto yeeso Baaba am e yeeso malaykaaɓe mum, oo laatii mo am.

6 Gooduɗo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji!»

Ɗerewol ɓe Filadelfiya winnanaa

7 «Winnan malaykaajo eklesiya Filadelfiya, bi'aa:

Nani ɗo haalaaji Ceniiɗo, Gooŋaajo, jogiiɗo maɓɓitirgel ŋel Dawda e junŋo mum. To o maɓɓitii goɗɗo maɓɓataa, to o maɓɓii bo, goɗɗo maɓɓitintaa.

8 Mii anni golle maa. Daaru, mi maɓɓitii dammugal yeeso maa ŋal goɗɗo waawataa ko maɓɓi. A woodaa baawɗe mawɗe, amma a jogake haala am, a yedday inne am.

9 Daaru, mi hokkete jama'aare sujidanooɓe Seyɗan, wi'ooɓe ko'e mum ɓee laatii Yahuduuɓe, amma fewre. Mi accan ɓe gara ɓe jiccoo ley koyɗe maa, den ɓe paaman mii yiɗu ma.

10 A jogake haala am, a munyii sanne. Gam majjum, min bo, mi reenete der wakkati ɓillaare garanoore duuniyaaru gam foonna himɓe.

11 Mi faanake warugo. Joga ko gooduɗaa e semme, gam to goɗɗo etta meetalol maa.

12 Jaaliiɗo fu, mi waɗan ɗum darŋanal der suudu Alla am, o wurtataako e mayru abada. Mi winnan dow makko inne Alla am, e inne wanŋarde Alla am, waato Urusaliima kesol, yiwoowol diga dow kammu, to Alla am. Mi winnan bo dow makko, inne am heyre.

13 Gooduɗo noppi, nana ko Ruuhu batata eklesiyaaji!»

Ɗerewol ɓe Lawdikiya winnanaa

14 «Winnan malaykaajo eklesiya Lawdikiya, bi'aa mo:

Nani ɗo haalaaji bi'eteeɗo Aami, seedeejo koolaaɗo, e gooŋaajo, mo diga e mum Alla tagi huune fu.

15 Mii anni golle maa, a wulaa a feewaa. Laata buluɗo, ɗum bo peewuɗo!

16 Amma no aa woni caka caka, a wulaa a feewaa, mi tuutete diga hunnuko am.

17 Aa wi'a: "Mii laatii jom jawdiijo, mi hawritii jawdi, mi haajaaka goɗɗum". A annaa a laati nun mo walaa goɗɗum, jurminiiɗo, talakaajo, bumɗo, e jahoowo funtu.

18 Ka batan maa mi nani: Soodu to am, kanŋeeri laaɓiniraani yiite, gam laatoɗaa jom jawdiijo. Soodu gineeji daneeji ɓornoɗaa, gam senteene funtu maa to yi'oo. Kade bo, soodu lekki gite mooma, gam ji'aa.

19 Himɓe ɓe jiɗumi, mi felan ɓe, mii fooɗa noppi maɓɓe. Gam majjum, tinna tuubaa!

20 Mi nani darii e dammu-
gal, mii silmina. To goɗɗo
nanii daane am go maƀƀiti
dammugal, mi naatan wuro
mum, mi nyaamda e mum,
joomum bo nyaamdan e am.
21 Jaaliiɗo fu, mi jooɗinan
ɗum dow kittaal Laamaare
am, hande no jaaloriimi go
jooɗodiimi e baaba am dow
kittaal Laamaare mum.
22 Gooduɗo noppi, nana ko
Ruuhu batata eklesiyaaji!»

4

Alla e maantee dow kammu

1 Ɓaawo majjum, ji'umi
dammugal gom e maƀƀitii
dow kammu. Daane ne
nanunoomi e baddammi
arande, nandune e galalɗi
puureteeɗi, wi'immi: «Eencu
ɗo, mi hollee ko waroyta
yeeso.»
2 Ɓon maa ɗon, kebbumi
Ruuhu. Den ji'umi kittaal
laamu dow kammu, goɗɗo e
jooɗii dow maggal.
3 Jooɗiiɗo on e jalba hande
hayre haakoore bi'eteene
yaspa, e hayre woɗeere,
wi'eteene sardis. Cincinga
e fiiltitii kittaal ŋal, e jalba
hande hayre wi'eteene
emerooda.
4 Kittaaje laamu laso e naay
e fiiltitii kittaal laamu ŋal.
Dottiiƀe laso e nayo e jooɗii
dow majje, ƀee ƀornii kolte
daneeje, ƀee mellii meetali
kanŋeeri.
5 Den maayye, e rimmo
daaɗe towɗe, e diggaali, e
wurtoo diga kittaal laamu
ŋal. Fitillaaji jeeɗiɗi e huƀƀaa
yeeso maggal, kanji woni
ruuhuuji Alla jeeɗiɗi.
6 Huune ko nandi e maayo
e woni yeeso kittaal ŋal, e
nandi e daanorgal laaƀuŋal
tar.
Kujje yonkinteeje naay e
woni caka kittaal ŋal, e fiiltitii
ŋal. Eɗe goodi gite ɗuuɗɗe
yeeso e ƀaawo fu.
7 Huune ɗum yonki ɗum,
aranum mum e nandi e
jaggere. Ɗiɗaƀum, e nandi
nyaleel, tataƀum, e woodi
yeeso hande ŋo neɗɗo.
Nayaƀum bo, e nandi hande
ciilal piiroowal.
8 Huune yonkintejum
nayum ɗum, gootum mum
fu e woodi biyeeɗe jeego'o.
Biyeeɗe ɗen e woodi gite der
e yaasi. Jemma e nyalooma
fu, eɗum wi'a:

«Ceniiɗo, Ceniiɗo, Ceniiɗo,
non Joomiraawo Alla mo
baawɗe fu laatii.
O na'onno, o na'on jooni, oo
wara!»

9 Huune yonkintejum ɗum,
e teddina, e mana, e yetta
jooɗiiɗo dow kittaal laamu,
mo yonki faa abada.
10 De ɗum waɗata ɗum fu,
dottiiƀe laso e nayo ƀen e
jiccoo yeeso jooɗiiɗo dow
kittaal laamu, ƀee cujidana
yonkinteejo faa abada, ƀee
paɗɗa meetali maƀƀe yeeso
kittaal laamu, ƀee bi'a:

11 «An Joomiraawo Alla amen,
a fotii heƀugo tedduŋal, e
manŋu, e baawɗe,
gam an tagi kujje fu,
e sago maa ɗe laatorii, e sago
maa ɗe tagiraa.»

5

Dewtere Alla, e kaanuɗo maƀƀita ne

1 Ɓaawo mum, ji'umi dewtere der junŋo nyaamo jooɗiiɗo dow kittaal laamu. Dewtere nen e winnaa becce ɗiɗi fu, ne maƀƀaa, ne waɗanaa maaneeji jeeɗiɗi.

2 Den ji'umi malaykaajo semmenteejo gom e bata e daane towne, e wi'a: «Moy nun foti takkitingo maaneeji ɗin, den maƀƀita dewtere nen?»

3 Baa gooto walaa dow kammu, e dow leydi e der leydi, baawoowo ko maƀƀiti ne, ɗum bo daarugo der mayre.

4 Den bullumi puy, gam goɗɗo heƀaaki potuɗo maƀƀita dewtere nen, naa bo daarugo ko woni der mayre.

5 Den gooto der dottiiƀe ƀen wi'immi: «Taa wullu! A yi'ii jaggere lenyol Yahuuda, yiwuɗo diga Dawda, o jaalake. O waawan ko takkiti maaneeji jeeɗiɗi ɗin, o maƀƀita dewtere nen.»

6 Den ji'umi Jawgiyel, eŋel nandi hande ŋel hiisaanoma. Jawgiyel ŋel e darii hakkune kittaal Laamaare, e huune nayum yonkintejum, e dottiiƀe. Eŋel woodi galaldi jeeɗiɗi, e gite jeeɗiɗi, kanjum woni ruuhuuji Alla jeeɗiɗi, lilaaɗi der duuniyaaru fu.

7 Jawgiyel ŋel wari jaƀi dewtere nen diga e junŋo nyaamo jooɗiiɗo dow kittaal laamu.

8 No ŋel jaƀi ne, huune nayum yonkintejum, e dottiiƀe laso e nayo ƀen jiccii yeeso maggel. Moy maƀƀe fu e jogii moolooru, e jarirkon gaɗiraakon kannŋeeri, keewukon wardi. Kanjum laatii du'aaje himƀe Alla.

9 Ɓee jima jimol kesol, ƀee bi'a der maggol:

«An foti etta dewtere nen,
takkitaa maaneeji mayre
Gam a hiisaanoma, a sooditanike Alla himƀe e yiiyam maa,
diga lenyol fu, e ɗennŋal fu, himƀe fu, e diga leydi fu.
10 A waɗii ƀe laamiiƀe, e Limaamiiƀe Alla,
gam ƀe laamanoo duuniyaaru.»

11 Mii daara, ko nanumi daaɗe malaykaaƀe ɗuuƀƀe, uju ujuneeje. Ɓe piiltitii kittaal laamu, e huune yonkintejum, e dottiiƀe.

12 Ɓee bata e daaɗe towɗe ƀee bi'a:

«Jawgiyel kiisanooŋel fotii heƀa
baawɗe, e jawdi, e faamu,
e semme, e mannŋu, e tedduŋal, e maantooje!»

13 Den nanumi ko tagaa fu, gonuɗum dow kammu, e dow leydi, e der leydi, e der maayo, e ko woni der majjum fu, e wi'a:

«Maantoore, e mannŋu, e tedduŋal, e baawɗe
woodani jooɗiiɗo dow kittaal laamu,
e Jawgiyel, faa abada!»

14 Huune nayum yonkintejum ɗum, toontii, wi'i: «Aami!» Dottiiƀe ƀen bo jiccii, sujidi.

6

Maaneeji jeeɗiɗi

Takkitingo maane arandeere

1 Wakkati daaranmi, ji'umi
Jawgiyel takkiti maaneeji
jeeɗiɗi ɗin woore mum. Den
nanumi huune nayum yonk-
intejum ɗum, gootum mum
e bata e daane towne hande
riggaaŋo, e wi'a: «War!»
2 No daarumi, go ji'umi
puccu danewol. Baɗɗiiɗo ŋol
e jogii biroogal, o hokkaa
meetalol, o yawti hande
jaalotooɗo gam o jaaloo bo.

Takkitingo maane ɗiɗawre

3 Jawgiyel takkiti maane
ɗiɗawre, den nanumi huune
yonkintejum ɗiɗaɓum e wi'a:
«War!»
4 Den puccu gonŋol
boɗewol wurtii. Baɗɗiiɗo ŋol
hokkaa kaafahi mawki. O
hokkaa bo baawɗe sottingo
jam e duuniyaaru, gam
himɓe warontira.

Takkitingo maane tatawre

5 No Jawgiyel takkiti
maane tatawre, den nanumi
huune yonkintejum tataɓum
e wi'a: «War!» Go ji'umi puccu
ɓalewol. Baɗɗiiɗo ŋol e jogii
etirgel kilo.
6 Den nanumi ko wa'i
hande daane yiwi hakkune
huune yonkintejum nayum.
Daane nen e wi'a:
«Etorde alkamaari woore,
e etorɗe gawri tati, soodee
ceede joddi golle nyalaane
woore. Amma taa saɗin neb-
bam e innabojam.»

Takkitingo maane nayawre

7 No Jawgiyel takkiti
maane nayawre, den nan-
umi daane huune yonkinte-
jum nayaɓum, e wi'a: «War!»
8 No daarumi, go ji'umi
puccu haako haakowol.
Baɗɗiiɗo ŋol e wi'ee Maayde,
joonne maayɓe e tokki mo.
Ɓe kokkaa baawɗe dow fecco
duuniyaaru nayawre, gam ɓe
bara himɓe e kaafahi, e rafo,
e nyawuuji bondi, e bisaaji
ladde.

Takkitingo maane jowawre

9 No Jawgiyel takkiti
maane jowawre, den ji'umi
ley hiisirde, yonkiiji waraaɓe
gam haala Alla, e gam
seedaaku ŋu ɓe ceedanii mo.
10 Ɓee bata e daaɗe towɗe,
ɓee bi'a: «Joomiraawo, ceniiɗo,
gooŋaajo, faa dey kedɗiɗaa ko
kiitoɗaa himɓe wonɓe der du-
uniyaaru, yamaa ɓe yiiyam
amen?»
11 Moy maɓɓe fu hokkaa
toggoore raneere. Ɓe bi'aa, ɓe
ciwtoo taw seɗɗa faa to lim-
gal banniraaɓe maɓɓe, gol-
lodiiɓe e maɓɓe, wareteeɓe
hande maɓɓe hebbii.

Takkitingo maane jeego'awre

12 Den ji'umi Jawgiyel
takkiti maane jeego'awre.
Den leydi dimmii dimmaaɗe
mawɗe, naaŋe ɓawli hande
guda ɓaleya, lewru bo wojji
hande yiiyam.
13 Koode kammu yani e
leydi hande no ɓiɓɓe ibbe
kecce saamirta to hennu
mawkol wifii.
14 Kammu majjiti, hande
no daago taggirtee, baalle,

e dundɗe fu eggi e nokkuuje mum.
15 Den laamiiɓe duu-
niyaaru, e himɓe tedduɓe,
e hooreeɓe soogeeji, e jom
jawdiiɓe, e wooduɓe baawɗe,
e maccuɓe, e rimɓe fu suudii
der lowi kaaye, e hakkune
baalle.
16 Ɓe darii ɓee bi'a baalle
e kaaye: «Janee dow amen!
Cuuɗee men e yeeso joodiiɗo
dow kittaal laamu e mone
Jawgiyel!
17 Gam nyalaane mawne
ne mone maɓɓe yottake, moy
daɗata?»

7

Himɓe 144 000 waɗanaaɓe maane Alla

1 Ɓaawo majjum, ji'umi
malaykaaɓe nayo e darii to
gooraaje duuniyaaru naay.
Ɓee kaɗa keni duuniyaaru
naay wifugo dow leydi, e dow
maayo, e dow leɗɗe.
2 Ji'umi kade malaykaajo
goɗɗo yiwoy diga lettugal,
e jogii maanorɗum Alla
yonkinteejo. O baddi
malaykaaɓe nayo e daane
towne, hokkaaɓe baawɗe
waɗango leydi, e maayo ko
halli.
3 O wi'i ɓe: «To on gaɗanee
taw leydi, e maayo, e leɗɗe
ko halli, faa to en gaɗanii
maccuɓe Alla meeɗen maane
dow tiiɗe.»
4 Den nanumi limgal
waɗanaaɓe maane dow tiiɗe
mum: Ɓe gaɗii himɓe ujune
hemure e lasoy ɗiɗo e nayo
(144 000) yiwuɓe diga lenyi
Isira'iilaaɓe fu.
5 Yiwuɓe e lenyol Yahuuda,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Ruben,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Gada,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
6 Yiwuɓe e lenyol Aser,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Neftali,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Manaasa,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
7 Yiwuɓe e lenyol Simeyon,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Leewi,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Isakar,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
8 Yiwuɓe e lenyol Jabulon,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Yusufu,
ujune sappo e ɗiɗo (12
000).
Yiwuɓe e lenyol Benyamin
bo, ujune sappo e ɗiɗo
(12 000).
Cuudi baaba ɗii fu
waɗanaama maane.

Jama'aare ɗuunne diga lenyi fu

9 Ɓaawo mum daarumi, go
ji'umi jama'aare ɗuunne, ne
limataako. Ɓe yiwii diga e
leyɗe fu, e lenyi fu, e himɓe fu,
e ɗelle fu. Ɓee darii yeeso kit-
taal laamu, e yeeso Jawgiyel.
Ɓee ɓornii toggooje daneeje,

ɓee jogii licce papaaje e juuɗe maɓɓe.
10 Ɓee bata e daaɗe towɗe
ɓee bi'a: «Kisidam men yiwii
diga e Alla meeɗen, jooɗiiɗo
dow kittaal laamu, kanko e
Jawgiyel.»
11 Malaykaaɓe fu e fiiltitii
kittaal laamu, e dottiiɓe, e hu-
une yonkintejum nayum. Ɓe
jiccii yeeso kittaal laamu, ɓe
cujidani Alla.
12 Ɓee bi'a:
«Aami! Maantoore, e ted-
duŋal,
e faamu, e jettooje, e manŋu,
e baawɗe,
e semme woodani Alla
meeɗen faa abada!»
13 Den gooto der dottiiɓe
yamimmi wi'i: «Ɓeey nun
himɓe ɓorniiɓe toggooje
daneeje? Toy ɓe yiwi?»
14 Toonti moo mi: «Joomi-
raawo am, an nun anni.» Go
o wi'immi: «Kamɓe woni
yiwoyɓe diga toora mawka.
Ɓe loonnii toggooje maɓɓe,
ɓe dawnini ɗe e yiiyam
Jawgiyel*.
15 Gam majjum ɓe gonii
yeeso kittaal laamu Alla.
Ɓee cujidana mo jemma e
nyalooma der suudu Alla
makko ceniinu. Jooɗiiɗo dow
kittaal laamu reenan ɓe.
16 Ɓe dafataake, ɓe
ɗonɗataake, naaŋe fiyataa ɓe,
guli bo waɗataa ɓe.
17 Gam Jawgiyel gonuŋel
caka kittaal laamu duran ɓe.
Ŋel yaaran ɓe to ciiɓiije diyam
kokkoojam yonki. Alla moy-
tan gondi gite maɓɓe fu.»

8

Takkitingo maane jeeɗiɗawre

1 No Jawgiyel takkiti
maane jeeɗiɗawre, jam waɗi
dow kammu faa jaka feccere
janni.
2 Den ji'umi malaykaaɓe
jeeɗiɗo dariiɓe yeeso Alla,
ɓe kokkaa galaldi jeeɗiɗi
puureteeɗi.
3 Malaykaajo goɗɗo wari
darii ley hiisirde. Oo jogii
heeɗo urirgo, ŋo kanŋeeri. O
hokkaa wardi ɗuuɗɗo, o ura,
kanjum e du'aaje himɓe Alla,
o yottina ɗum dow hiisirde
ne kanŋeeri, gonune yeeso
kittaal laamu.
4 Curki wardi on eencidi
e du'aaje himɓe Alla diga
e junŋo malaykaajo dariiɗo
yeeso Alla.
5 Malaykaajo on etti heeɗo
urirgo, hebbini ŋo yiite
hiisirde, faɗɗi ŋo e leydi.
Den riggaaŋo e rimmo waɗi,
maayye maayyi, leydi dim-
mii.

Galaldi jeeɗiɗi puureteeɗi

Walaldu aranol

6 Ɓaawo majjum, malaykaaɓe
jeeɗiɗo jogiiɓe galaldi jeeɗiɗi
puureteeɗi, siryii fuurugo ɗi.
7 Malaykaajo arano fuuri
walaldu mum, den mala-
malluuje, e yiite jillontirŋe e
yiiyam faɗɗaa e leydi. Feccere
leydi tatawre wulaa, den
feccere leɗɗe tatawre bo
wulaa, non bo, fuɗo hecco fu
wulaa.

Walaldu ɗiɗaɓol

* **7:14** Maana yiiyam dawninɗam toggooje maɓɓe, laatii hakkeeji maɓɓe fu yaafaama.

8 Malaykaajo ɗiɗaɓo fuuri walaldu mum. Den huune nandune e waanne huɓɓoore yiite faɗɗaa der maayo. Feccere maayo tatawre waylitii yiiyam.
9 Feccere tatawre der huune yonkintejum, gonuɗum der maayo waati. Feccere tatawre der laanaaje diyam bo halki.

Walaldu tataɓol

10 Malaykaajo tataɓo fuuri walaldu mum. Den hoodere mawne, huɓɓoore yiite hande doccal yiwoy diga dow kammu, yani dow feccere gooruuji tatawre, e ciiɓiije diyam.
11 Inne hoodere nen e wi'ee «Kaaɗuɗum.» Ne haaɗini feccere diyam tatawre, himɓe ɗuuɓɓe maayi gam haaɗugo diyam ɗam.

Walaldu nayaɓol

12 Malaykaajo nayaɓo fuuri walaldu mum. Den feccere naaŋe, e lewru, e koode tatawre fiyaa. No ɗum fiyaa, go feccere majjum tatawre niɓɓi, jemma e nyalooma bo majjini feccere jayŋol mum tatawre.
13 Ɓaawo mum, ji'umi ciilal e fiira dow kammu. Den nanumi eŋal bata e daane towne, eŋal wi'a: «Kayto! Kayto! Bone woodani himɓe duuniyaaru to malaykaaɓe tato horiiɓe fuurii galaldi mum!»

9

Walaldu joyaɓol

1 Malaykaajo joyaɓo fuuri walaldu mum. Den ji'umi hoodere yiwi dow kammu yani e leydi. Ne hokkaa maɓɓitirgel ɓunnu lugguŋol ŋol walaa kaddi.
2 No ne maɓɓiti ŋol, go curki tekkuki wurti e maggol. Curki kin e nandi hande curki yiwuki e suudu yiite, ki niɓɓini naaŋe e hennu.
3 Den baɓatti wurti e curki kin, sankitii e leydi, ɗi kokkaa baawɗe hande jahe.
4 Ɗi bi'aa to ɗi meemu fuɗo, e huune ko fuɗata dow leydi, e leɗɗe, amma himɓe ɓe maane Alla walaa dow tiiɗe mum.
5 Ɗi kokkaaka laawol ɗi bara himɓe, amma, ɗi toora ɓe faa lebbi joyi. Naawella majji e nandi hande naawalla yaare to fiɗii neɗɗo.
6 Wakkati mum, himɓe dartan maayde, amma ɓe keɓataa ne. Ɓe jiɗan maayde, amma ne doggan ɓe.
7 Baɓatti ɗin e nandi e pucci ciriyaniiɗi konu. Huune ko nandi e meetali gaɗiraaɗi kanŋeeri e woni dow ko'e majji. Geese majji e nandi e geese himɓe.
8 Gaasa majji e nandi e gaasa rewɓe, nyiiye majji e wa'i hande nyiiye jagge.
9 Gabaaje majji e wa'i hande taɓɓorɗum kure. Rimmo biyeeɗe majji e wa'i hande rimmo laanaaji ɗi pucci ɗuuɗɗi, ciriyaniiɗi konu fooɗata.
10 Ɗii goodi ɓokkorɗi e kure hande jahe. Der ɓokkorɗi majji, baawɗe toorugo himɓe faa lebbi joy woni.
11 Malaykaajo ɓunnu lugguŋol kaddi walaa, laatii laamiiɗo majji. Inne makko

e Iburaninkeere woni, Abaddon, e Yunaninkeere bo, Apolliyon.
12 Bone arandeere yawtii. Daa, boneeji ɗiɗi e wara kade.

Walaldu jeego'aɓol

13 Malaykaajo jeego'aɓo fuuri walaldu mum. Den nanumi daane yiwii to galaldi hiisirde naay ne kanŋeeri, gonune yeeso Alla.
14 Daane nen wi'i malaykaajo jeego'aɓo jogiiɗo walaldu puureteeŋol: «Fiirtu malaykaaɓe nayo haɓɓaaɓe to maayo manŋo, wi'eteeŋo Efaratis.»
15 Malaykaaɓe nayo ɓen firtaa. Ɓe ciriyake gam duuɓol, e lewru, e nyalaane, e wakkati, de ɓe barata feccere himɓe tatawre.
16 Mi nanii limgal soogeeji baɗɗiiɗi pucci: ɓe gaɗii himɓe miliyo keme ɗiɗo (200.000.000).
17 Nani ɗo no ji'irmi pucci e waɗɗiiɓe ɗi der jiiki am. Waɗɗiiɓe pucci ɗin, e ɓornii taɓɓorɗum kure boɗejum hande yiite, e bula bulajum, e nareerijum hande bu'e naaŋe. Ko'e pucci ɗin e nandi hande ko'e jagge. Yiite, e curki, e bu'e naaŋe e wurtoo diga kunnuɗe majji.
18 Boneeji tati ɗin, waato yiite e curki, e ko nandi e bu'e naaŋe wurtii e kunnuɗe pucci, wari feccere himɓe tatawre.
19 Gam baawɗe, e semme pucci ɗin tawaaka maa to kunnuɗe e ɓokkorɗi majji. Ɓokkorɗi ɗin e nandi e bolle, ɗii goodii ko'e, kanje ɗi gaɗiranta himɓe ko halli.
20 Horiiɓe, ɓe boneeji ɗin waray, tuubay ko ɓe gaɗi, ɓe accay saafugo ginnaaji, e tooruuje gaɗiraaɗe kanŋeeri, e cardi, e janni boɗeeri, e kaaye, e leɗɗe. Tooruuje ɗen yi'ataa, ɗe nanataa, ɗe jahataa.
21 Ɓe tuubay ɓe acca warugo himɓe e saafugo ginnaaji, e jeenu, e guyka.

10

Malaykaajo e dewtel

1 Ɓaawo majjum, ji'umi malaykaajo semmenteejo gom kade. Oo jippoo diga dow kammu. Oo ɓornii duulere, cincinga e fiiltitii hoore makko. Yeeso makko e jalba hande naaŋe, asaale makko e wa'i hande moosi yiite.
2 Oo jogii dewtel maɓɓitiiŋel. O darini koyŋal makko nyaamowal dow maayo, nanowal bo dow leydi.
3 O bati e daane towne hande no jaggere halɓirta. No o bati e daane towne, den palmaali jeeɗiɗi nanaa.
4 No palmaali jeeɗiɗi ɗin batidi, ko ciriyiimi mi winna. Amma nanumi daane gom yiwi diga dow kammu, wi'immi: «Suuɗu ko palmaali jeeɗiɗi ɗin wi'i, taa winnu ka!»
5 Den malaykaajo mo ji'unoomi e darii dow maayo e dow leydi on, ɓanti junŋo mum nyaamo faa dow.
6 O hunorii inne Alla, tabitiiɗo faa abada, taguɗo kammu e ko woni der mum, taguɗo leydi e ko woni der mayri, taguɗo maayo e ko

woni der maggo. O wi'i: «Ɗum ɓooyataa kade!
7 Amma nyaanne malaykaajo jeeɗiɗaɓo fuurata walaldu mum, Alla hebbinan asiiri mum. Ɗum laatoto hande no o batirnoo annabiiɓe gollantooɓe mo habaru belɗo.»
8 Den daane ne nanunoomi, yiwoyne diga dow kammu, wi'immi kade: «Yahu ettu dewtel maɓɓitiiŋel, gonuŋel der junŋo malaykaajo dariiɗo dow maayo e dow leydi.»
9 Jahumi to malaykaajo on, bi'u moo mi, o hokkammi dewtel ŋel. O wi'immi: «Ettu ŋel, moɗaa! Ŋel welan der hunnuko maa hande juuri, amma ŋel haaɗan der reedu maa.»
10 Jaɓumi dewtel ŋel e junŋo malaykaajo, yakkumi ŋel. Ŋel weli der hunnuko am hande juuri, amma no moɗumi ŋel, ŋel haaɗi der reedu am!
11 Ɓaawo majjum, bi'aami: «Sey bataa kade ko Alla hollitin maa dow himɓe ɗuuɓɓe, e lenyi ɗuuɗɗi, e ɗelle ɗuuɗɗe, e laamiiɓe ɗuuɓɓe.»

11

Seedeeɓe ɗiɗo

1 Den kokkaami yommal nanduŋal e sawru poonnirkol. O wi'immi: «Umma, foonnu suudu Alla e hiisirde. Limu sujidooɓe wonuɓe der maggol.
2 Amma accu fageere suudu Alla yaasiire, taa foonnu ne, gam ɓe lenyi janani nun hokkaa ne. Ɓe jaaɓan wanŋarde seniine faa lebbi lasoy ɗiɗi e ɗiɗi.
3 Mi hokkan seedeeɓe am ɗiɗo baawɗe waɗugo annabaaku faa balɗe ujuneere e keme ɗiɗi e lasoy tati, (1260) ɓee ɓornorii saakiiji.»
4 Seedeeɓe ɗiɗo ɓen woni leɗɗe jaytuuje ɗiɗi, e fitillaaji ɗiɗi, dariiɗi yeeso Joomiraawo duuniyaaru.
5 Jiɗɗo waɗugo ko halli fu, yiite wurtoto diga kunnuɗe maɓɓe, halka wayɓe maɓɓe. Nun nun haani jiɗɗo waɗango ɓe ko halli fu, wariree.
6 Ɓee goodi baawɗe maɓɓugo kammu gam to diyam toɓu der balɗe ɗe ɓe baajotoo haala Alla. Ɓee goodi bo baawɗe waylitingo diyeele laatoo yiiyam. Ɓe baawan bo ko jippini boneeji feere feere de ɓe jiɗi fu, e duuniyaaru ɗo.
7 To ɓe gaynii seedaaku maɓɓe, tewuwa gom wurtoto diga gayka lugguka, haɓa e maɓɓe, jaaloo ɓe, wara ɓe.
8 Ɓalli maɓɓe wonoto der fageere wanŋarde mawne. Ton nun Joomiraawo maɓɓe tigganoo dow leggal palaaŋal. Wanŋarde nen nanditiniraamaa Sodoma e Misira.
9 Himɓe yiwoyɓe diga duuniyaaru fu, e lenyi fu, e ɗelle fu, e leyɗe fu, yi'an ɓalli maɓɓe, jaka balɗe tati e feccere. Ɓe nootataako ɓalli maɓɓe uwee.
10 Wonuɓe der duuniyaaru seyoto gam maayde maɓɓe. Ɓe gaɗan juulɗe, ɓe kokkontira dokke gam annabiiɓe ɗiɗo ɓen tooriino ɓe puy.

11 Amma ɓaawo balɗe tati
e feccere ɗen, foofaaŋo yonki
yiwuŋo to Alla, naati e maɓɓe.
Ɓe pinti, ɓe ummii ɓe darii,
go yi'uɓe ɓe fu, kulol manŋol
nanŋi ɗum.
12 Den daane towne
yiwi dow kammu, e wi'a
annabiiɓe ɗiɗo ɓen: «Eencee
ɗo!» Ɓe eenci dow kammu,
der duule, wayɓe maɓɓe e
daara ɓe.
13 Wakkati mum, leydi
dimmii e semme, go feccere
wanŋarde sappo'awre mum
halki. Dimmaaɗe leydi ɗen
wari himɓe ujune jeeɗiɗo
(7000). Den horiiɓe huli,
hokki Alla mo dow kammu
tedduŋal.
14 Bone ɗiɗawre yawti,
amma ɓooyataa ko bone
tatawre wara.

Walaldu jeeɗiɗaɓol

15 Malaykaajo jeeɗiɗaɓo
fuuri walaldu mum. Den
daaɗe towɗe nanaa dow
kammu, e wi'a: «Ɓaawɗe
laamanaago duuniyaaru
fu laatanike Joomiraawo
meeɗen e Almasiihu mum. O
laamoto faa abada!»
16 Dottiiɓe laso e nayo
jooɗiiɓe dow kittaaje yeeso
Alla jiccii, sujidani Alla,
17 ɓee bi'a:
«Joomiraawo Alla, mo baawɗe,
An gonuɗo naane, e jooni,
men jettii maa,
gam a gollirii baawɗe maa
mawɗe,
a tabbitinii laamu maa.
18 Mone waɗii heeferɓe,
amma mone maa wari.
Wakkati kiitotoɗaa maayɓe
waɗii,
wakkati de barjotoɗaa
annabiiɓe maa,
gollanooɓe maa, waɗii,
wakkati de barjotoɗaa himɓe
maa,
hulɓe inne maa waɗii,
mawɓe e petton fu,
wakkati bo waɗii de kalkataa
halkooɓe leydi.»
19 Suudu Alla maɓɓitaa
dow kammu, pakoroowal
alkawal yi'aa der mayru.
Den maayye maayyi, rimmo
waɗi, palmaali falmi, leydi
dimmii, malamalluuje
mawɗe toɓi.

12

Debbo e kuuŋa gom

1 Maane mawne gom holli-
tii dow kammu. Debbo gom
e ɓornii naaŋe, lewru e woni
ley koyɗe makko, oo mellii
meetalol ŋol koode sappo e
ɗiɗi dow hoore makko.
2 Oo woodi reedu, go
oo halɓa sabbu toora, e
naawalla ŋatawre.
3 Maane gom kade hollitii
dow kammu, go kuuŋa gom
boɗeya, manŋa, hollitii. Ŋaa
woodi ko'e jeeɗiɗi e galaldi
sappo, hoore fu e woodi mee-
talol laamu.
4 Bokkordu magga e fooɗa
feccere koode kammu
tatawre, e faɗɗa ɗe e leydi. Ŋa
darii yeeso debbo paaniiɗo
rimugo on, gam ŋa moɗa
ɓiyiiko to o rimii.
5 Den o rimi ɓiɗɗo gorko.
Kanko woni duroowo ɓe
lenyi janani fu e sawru janni.
Den suka on yawtinaa faa to
Alla, e kittaal laamu mum.
6 Debbo on doggi yahi
der ladde, nokkuure to
Alla moyyinannoo mo. Ton
o nyaannetee faa balɗe

ujuneere e keme ɗiɗi e lasoy tati (1260).

7 Go konu ummii dow kammu. Malaykaajo bi'eteeɗo Mika'iilu, e malaykaaɓe mum, haɓidi e kuuŋa ŋan, kanŋa bo, ŋa haɓidi ɓe, e malaykaaɓe magga.

8 Amma kuuŋa ŋan waaway jaalaago, kanŋa e malaykaaɓe magga fu, ɓe dulli jayri maɓɓe dow kammu.

9 Kuuŋa manŋa ŋan wurtinaama yaasi. Kanŋa woni boddi nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e Seyɗan, jarbotooɗo duuniyaaru fu. O faɗɗaama e leydi, e malaykaaɓe makko fu.

10 Den nanumi daane towne diga dow kammu, e wi'a: «Jooni, kisidam, e semme, e Laamaare Alla meeɗen, e baawɗe Almasiihu makko warii. Gam gaccotooɗo banniraaɓe meeɗen, to Alla jemma e nyalooma fu riiwaama diga dow kammu.

11 Amma, ɓe jaalake mo gam daliila yiiyam Jawgiyel e gam haala seedaaku maɓɓe. Ɓe jiɗay yonki maɓɓe faa ɓe kula maayugo.

12 Gam majjum, kammu e jooɗiiɓe der mum, belbeltee! Amma leydi e maayo, bone woodani on! Gam Seyɗan jippanake on e mone mawne, gam oo anni wakkati seɗɗa horanii mo.»

13 No kuuŋa ŋan yi'i faɗɗaama e leydi, ŋa yanti toorugo debbo dimuɗo ɓiɗɗo gorko on.

14 Den debbo on hokkaa biyeeɗe dulowwa manŋa, gam o fiira, o yaha der ladde, to nokkuure ne o moyyinanaa, gam o woɗɗodoo e boddi nin. Ton nun o nyaannetee faa jaka duuɓi tati e feccere.

15 Go boddi nin tuuti diyam, eɗam ila ɓaawo debbo on hande maayo, gam ɗam ilina mo.

16 Amma, leydi faabii debbo on, ni omtii, ni yari diyam ɗam kuuŋa ŋan tuuti.

17 Kuuŋa ŋan monnii debbo on sanne, yahi haɓoygo horiiɓe der lenyol makko, waato ɗowtaniiɓe ka Alla bati ko e seedanoo Yeesu.

18 Den kuuŋa ŋan darii dow jaaneeri fonŋo maayo.

13

Bisaaji ɗiɗi burtiiɗi e maayo

1 Ɓaawo majjum, ji'umi bisaa gom e wurtoo der maayo, ŋaa woodi galalɗi sappo, e ko'e jeeɗiɗi. Hoore fu e woodi meetalol laamu. Inɗe jennooje Alla e winnaa dow ko'e ɗee fu.

2 Bisaa ŋa ji'umi e nandi e muusuuru. Koyɗe magga e wa'i hande koyɗe dawaaŋel. Hunnuko magga e wa'i hande hunnuko jaggere. Kuuŋa ŋan hokki bisaa ŋan baawɗe mum, e kittaal mum, e baawɗe mawɗe.

3 Ko'e bisaa ŋan woore mum, e nandi hande ko nawnano faa waati. Amma jooni nawnande magga hoynii. Go himɓe duuniyaaru fu haayɗinii, e tokki ŋa.

4 Ɓe cujidani kuuŋa ŋan,
gam ŋa hokkii bisaa baawɗe
magga. Den, ɓe cujidani bo
bisaa, ɓe bi'i: «Moy nandi e
bisaa? Moy waawi ko haɓidi
e magga?»
5 Bisaa ŋan hokkaa hun-
nuko bata haalaaji mawni-
taare, bata kalluka dow Alla.
Ŋa hokkaa bo laawol gollirgo
baawɗe magga faa lebbi la-
soy ɗiɗi e ɗiɗi.
6 Ŋa fuɗɗi batugo kalluka
dow Alla, e inne mum, e
nokkuure to o woni, non bo,
e woniiɓe dow kammu.
7 Ŋa hokkaa baawɗe
haɓugo e himɓe Alla, ŋa
jaaloo ɓe. Ŋa hokkaa baawɗe
laamanaago lenyi fu, e himɓe
fu, e ɗenɗe fu, e leydiije fu.
8 Himɓe wonuɓe e du-
uniyaaru, ɓe inɗe mum
winnaaka der dewtere
yonki diga fuɗɗoode duu-
niyaaru, sujidanan bisaa ŋan.
Jawgiyel kiisanooŋel nun
woodi dewtere nen.
9 Gooduɗo noppi fu, nana!
10 Mo ɗum resani nanŋee
maccunnaaku, nanŋee. Mo
ɗum resani waree e kaafahi,
waree e kaafahi. Gam ma-
jjum sey himɓe Alla tinno, jo-
goo goonɗinki.

Bisaa yiwuŋa e leydi

11 Ɓaawo majjum, ji'umi
bisaa kuuŋa e wurtoo diga e
leydi. Ŋaa woodi galaldi ɗiɗi
nanduɗi e galaldi Jawgiyel,
amma ŋaa bata hande kuuŋa
ŋan.
12 Ŋa gollirii baawɗe bisaa
arana yeeso magga. Ŋa
dooli duuniyaaru e jooɗiiɓe e
mayru sujidana bisaa arana
nawnanooŋa yiɗi waatugo ko
nyawtaa.
13 Bisaa ɗiɗaɓa waɗi kaay-
eefiiji mawɗi. Ŋa jippini yi-
ite diga dow kammu e leydi,
himɓe fu e daara.
14 Ŋa yoyri himɓe duu-
niyaaru e kaayeefiiji. Ŋa
hokkaama baawɗe waɗugo
kaayeefiiji ɗin yeeso bisaa
arana. Ŋa bati himɓe du-
uniyaaru waɗa tooruure
nandune e bisaa nawnaaŋa
e kaafahi ko daɗi.
15 Ŋa hokkaa baawɗe wat-
tango tooruure nen yonki,
faa ne bata gecca, ŋa waɗa mo
sujidanay ne fu waree.
16 Bisaa ŋan dooli himɓe
fu, tedduɓe e faanɗuɓe, jom
jawdiiɓe e talakaaɓe, rimɓe e
maccuɓe, ɓe gaɗanee maane
to junnɔ nyaamo, ɗum bo to
tiiɗe maɓɓe.
17 Goɗɗo heɓataa sooda
ɗum bo sippa to woodaa
maane nen, maane nen bo,
inne bisaa e lamba mum nun.
18 Sey neɗɗo heɓa faamu.
Gooduɗo hakkillo, liiso
lamba bisaa ŋan, gam lamba
magga laati nun lamba
neɗɗo. Lamba kan woni,
keme jeego'o e lasoy tati e
jeego'o (666).

14

*Jawgiyel e jimol soodi-
taaɓe*

1 Den daarumi kade, go
ji'umi Jawgiyel e darii dow
waanne Siyoona. Himɓe
ujune hemure e lasoy ɗiɗo
e nayo (144 000), e wondi e
maggel. Inne maggel, e inne
Baaba maggel e winnaa dow
tiiɗe maɓɓe.

2 Nanumi daane yiwoy diga
dow kammu kade. Daane
nen e wa'i hande rimmo
diyam ɗuuɗɗam, e hande
riggaaŋo manŋo. Daane
ne nanumi e wa'i hande
moolooji nun fiyetee.
3 Himɓe ɓen e yima jimol
kesol yeeso kittaal laamu,
e yeeso tagaaɗum nayum
yonkintejum, e yeeso dot-
tiiɓe. Goɗɗo waaway ko ekki-
tii jimol ŋol to hinaa himɓe
ujune hemure e lasoy ɗiɗo
e nayo (144 000), sooditaaɓe
diga duuniyaaru.
4 Himɓe ɓen tuuninay ko'e
mum e rewɓe, gam ɓe jogake
ko'e maɓɓe ɓee laaɓi. Ɓee
tokki Jawgiyel to ŋel yahata
fu. Kamɓe woni sooditaaɓe
diga caka himɓe, gam ɓe laa-
too arteteeɓe sakkee Alla e
Jawgiyel.
5 Fewre meeɗay wurtaago
e kunnuɗe maɓɓe, ɓe galaa
gacce.

Malaykaaɓe tato

6 Ɓaawo majjum, ji'umi
malaykaajo goɗɗo e fiira
hakkune dow e ley. Oo woodi
habaru belɗo, tabitiiɗo, gam
o waajoo himɓe duuniyaaru
fu, e leyɗeele fu, e lenyi fu, e
ɗelle fu, e jama'aaje fu.
7 Oo bata e daane towne,
oo wi'a: «Kulee Alla, tedd-
nee mo, gam wakkati o hiito-
too warii. Cujidanee taguɗo
kammu e leydi, e maayo, e
ciiɓiije diyam!»
8 Malaykaajo ɗiɗaɓo
tokkini arano, e wi'a: «Babiila
wanŋarde mawne yanii! Ne
yanii! Ne yarnii leyɗeele
fu jaram mayre, ɗam baadi
mayre kalluni.»
9 Malaykaajo goɗɗo, tataɓo
tokkini ɓe, e bata e daane
towne, e wi'a: «To goɗɗo su-
jidanii bisaa, e foto magga,
go heɓi maane magga e tiine,
naa bo e junŋo mum,
10 joomum yaran innabo-
jam mone Alla. Jaram ɗam
jillontiraaka, baanjaaɗam
der jarirgel mone makko.
Joomum tooroto der yiite e
kibiriita yeeso malaykaaɓe
seniiɓe, e yeeso Jawgiyel.
11 Curki yiite tooranŋe ɓe,
e eenca dow faa abada. Su-
jidanɓe bisaa, e foto mum,
ko heɓi maane inne magga,
ɓe keɓataa siwtaare jemma e
nyalooma fu.»
12 Gam majjum sey himɓe
Alla, ɗowtaniiɓe ka o bati, go
e goonɗini Yeesu heɓa mun-
yal.
13 Den, nanumi daane diga
dow kammu, e wi'a: «Winnu
kaa ɗo: “Diga jooni, barke
woodani maayuɓe go e hawti
e Joomiraawo.” Ruuhu e
wi'a: “Gooŋa nun! Ɓe ciw-
toto e golle maɓɓe, gam golle
maɓɓe tokkan ɓe.”»

*Wakkati dugge duu-
niyaaru*

14 Daarumi, den ji'umi
duulere raneere. Goɗɗo
nanduɗo e Ɓii neɗɗo e
jooɗii dow mayre. Meetalol
kanŋeeri e woni dow hoore
makko. Oo jogii waarudu
belŋol e junŋo makko.
15 Malaykaajo goɗɗo wur-
toy diga suudu Alla, e bata e
daane towne, e wi'a jooɗiiɗo e
duulere on: «Faɗɗu waarudu

maa, duggaa, gam wakkati dugge yottake, ko woni e leydi fotii ruggeego!»

16 Joodiido e duulere faddi waarudu mum e leydi, den ko woni e mayri fu ruggaa.

17 Malaykaajo goddo wurtoy diga suudu Alla gonunu dow kammu, kanko bo, oo jogii waarudu belŋol.

18 Malaykaajo goddo, dawranoowo yiite wurtoy diga e hiisirde. Oo bata e daane towne, oo wi'a malaykaajo jogiido waarudu welunu on: «Faddu waarudu maa welunu, duggaa ɓiɓɓe innabooje gonude der duuniyaaru, gam de ɓennii.»

19 Malaykaajo faddi waarudu mum der duuniyaaru. O ruggi ɓiɓɓe innabooje tawaade der leydi, o waanji de der ɓiddirde mawne, ne mone Alla.

20 Ɓiɓɓe innabooje ɓiddaa der ɓiddirde wonune yaasi wanŋarde. Yiiyam ili diga ɓiddirde nen. Ɗam hebbi faa yottii to lagame pucci. Ɗam ili faa jaka kiloo keme tati (300).

15

Malaykaaɓe jeedido e boneeji cakitiidi

1 Ɓaawo mum, ji'umi maane gom dow kammu. Maane nen e mawni, nee hunnii bo. Den ji'umi malaykaaɓe jeedido e jogii boneeji jeedidi. Kanji laatii boneeji cakitiidi di mone Alla hebbirta.

2 Ji'umi ko nandi e maayo nanduŋo e daanorgal, jillontiriiŋo e yiite. Mi yi'ii jaaliiɓe bisaa e foto magga, e lamba inne magga, ɓee darii dow maayo ŋon, ɓee jogii moolooji Alla.

3 Ɓee jima jimol Muusa, jaggiido Alla, e ŋol Jawgiyel, ɓee bi'a:

«Joomiraawo Alla mo baawde,
golle maa e mawni, e haaydinii!
Laabi maa e foortii, e laatii gooŋaaji,
an laamaniido leydeele!
4 Joomiraawo, moy woni mo hulataa ma?
moy woni teddintaa inne maa?
Gam an tan laatii Ceniido.
Lenyi fu waran sujida yeeso maa,
gam ɓe ji'i no golle maa foonnitorii.»

Pehe jeedidi kebbude boneeji jeedidi

5 Ɓaawo mum, ji'umi dow kammu, suudu Alla e maɓɓitii, bukaaru e woni der mayru.

6 Malaykaaɓe jeedido jogiiɓe boneeji jeedidi wurtoy diga suudu Alla nun. Ɓee ɓornii gineeji laaɓudi, jalbooji. Ɓee kaɓɓi ɓelɓeli to gabaaje maɓɓe.

7 Gootum der tagaadum nayum yonkintejum dum, hokki malaykaaɓe jeedido ɓen pehe kanŋeeri jeedidi. Pehe den e hebbi mone Alla buurdo faa abada.

8 Den suudu Alla hebbi curki sabbu tedduŋal Alla e baawde mum. Goddo waaway ko naati der mayru, sey no boneeji jeedidi di malaykaaɓe jeedido waddi hebbi.

16

Jarirkon mone Alla

1 Den nanumi daane towne
yiwoy diga suudu Alla, e
wi'a malaykaaɓe jeeɗiɗo
ɓen: «Jahee, deyyitee der
duuniyaaru jarirkon mone
Alla jeeɗiɗon!»
2 Malaykaajo arano yahi,
reyyiti jarirgel mum dow
leydi, ɓuuwe kalluɗe,
naawuɗe nanŋi himɓe
wooduɓe maane bisaa, e
sujidanooɓe foto magga.
3 Malaykaajo ɗiɗaɓo reyyiti
jarirgel mum dow maayo, ŋo
waylitii yiiyam hande ɗam
maayɗo. Den ko woodi yonki
der maayo fu, waati.
4 Malaykaajo tataɓo reyyiti
jarirgel mum dow gooruuji, e
ciiɓiije, ɗe baylitii yiiyam.
5 Den nanumi malaykaajo
dawranoowo diyeele e wi'a:
«An Alla, laatiiɗo poonnitiiɗo,
an wonunoo, an woni jooni,
an laatii Ceniiɗo, a hiitorake e
foonnitaare.
6 Gam ɓe deyyitii yiiyam
himɓe maaɗa e ɗam
annabiiɓe, an bo, a hokkii ɓe
yiiyam ɓe jara! Ɓe keɓii ko
haanani ɓe.»
7 Den nanumi daane
yiwi diga hiisirde, e wi'a:
«Gooŋa! Joomiraawo Alla
mo baawɗe, sariyaaji maa
e laatii gooŋaaji, ɗii laatii
poonnitiiɗi!»
8 Malaykaajo nayaɓo
reyyiti jarirgel mum dow
naaŋe, den ŋe hokkaa
baawɗe sunnyugo himɓe e
yiite magge.
9 Guli cattuɗi waɗi himɓe.
Ɓe jenni inne Alla gooduɗo
baawɗe dow boneeji ɗin.
Amma ɓe tuubay, ɓe teddina
mo.
10 Malaykaajo joyaɓo
reyyiti jarirgel mum dow
kittaal laamu bisaa. Den
laamu magga niɓɓi. Himɓe
darii e ŋata ɗelle mum sabbu
naawella.
11 Ɓe jenni Alla mo dow
kammu, sabbu ɓuuwe e
naawella maɓɓe. Amma, ɓe
tuubay, ɓe acca golle maɓɓe
kalluɗe.
12 Malaykaajo jeego'aɓo
reyyiti jarirgel mum dow
maayo manŋo wi'eteeŋo
Efaratis, diyam maggo ɓeetti,
accani laamiiɓe waroo ɓe
diga lettugal laawol.
13 Den ji'umi ginnaaji tati,
nanduɗi e paaɓi, e wurtoo e
hunnuko kuuŋa gom, e diga
hunnuko bisaa, e diga hun-
nuko annabiijo fewrekuujo.
14 Ginnaaji ɗin yiwii e
Seyɗan. Ɗii gaɗa maaneeji,
ɗii jaha to laamiiɓe duu-
niyaaru fu, ɗii kawrita ɓe
gam ɓe kaɓa konu nyalaane
darŋal, nyalaane Alla mo
baawɗe.
15 [Joomiraawo wi'i: «Ket-
tinee! Mii wara hande gujjo.
Barke laatanii mo ɗaanaaki
e reeni gineeji mum gam
to o yahu funtu, himɓe yi'a
centuɗum makko!]»
16 Ginnaaji ɗin hawriti
laamiiɓe to nokkuure
wi'eteene e Iburaninkeere,
Harmagedon.
17 Malaykaajo jeeɗiɗaɓo
reyyiti jarirgel mum dow
hennu, daane towne gom
nanaa diga kittaal laamu,
der suudu Alla e wi'a: «Ɗum
heennyii!»

18 Maayye maayyi, rimmo
e diggaale waɗi, leydi dim-
mii e semme. Iri dimmaaɗe
leydi hande ɗee ɗon meeɗay
ko waɗi diga ko himɓe tagaa
der duuniyaaru, gam ɗe cattii
puy!
19 Wanŋarde mawne seen-
niraa pecce tati. Banŋarɗe
mawɗe ɗe leyɗeele goɗɗe
yani. Den Alla siwtori
wanŋarde mawne wi'eteene
Babiila. O yarini ne jarirgel
kebbuŋel innabojam ɗam
mone makko mawne.
20 Dunɗe fu halki, baalle bo
majjiti.
21 Malamalluuje mawɗe
yani dow himɓe diga kammu.
Malamalluuje ɗen teddugo
woore mum fu waɗan kilo
lasoy ɗiɗi. Himɓe yenni Alla
sabbu bone malamalluuje
ɗen, gam ɗum sattii puy.

17

No Babiila hiitortee

1 Ɓaawo majjum, gooto der
malaykaaɓe jeeɗiɗo, jogiiɓe
jarirkon jeeɗiɗon wari,
wi'immi: «Ɓar mi hollee no
kaaruwaajo mawɗo, jooɗiiɗo
dow diyeele ɗuuɗɗe hiitortee.
2 Laamiiɓe duuniyaaru
waɗiɗii jeenu e makko.
Himɓe buusii e jaram
kaaruwaaku makko.»
3 Den Ruuhu hebbimmi,
go malaykaajo yaarimmi
der haro. Ton ji'umi debbo
gom e waɗɗii bisaa boɗeya,
gooduŋa inɗe jennooje Alla.
Bisaa ŋan e woodi ko'e jeeɗiɗi
e galalɗi sappo.
4 Debbo on e ɓornii
kolte boɗe boɗeeji, e
wattii kanŋeeri e kaaye
dime, e colle. Oo jogii
jarirgel kanŋeeri e junŋo
makko. Jarirgel ŋel e hebbi
karmuɗum e nyidduɗum
ɗum kaaruwaaku makko.
5 Inne ne maane mum
suuɗii e winnii e tiine
makko: «Babiila wanŋarde
mawne, inna kaaruwaaɓe
e waɗooɓe ko nyiddi fu der
duuniyaaru.»
6 Den ji'umi debbo on e bu-
usi sabbu no o yariri yiiyam
himɓe Alla, e yiiyam waraaɓe
gam ɓe ceedii haala Yeesu.

No ji'umoo mi, kayɗiniimi
sanne.
7 Amma malaykaajo on
wi'immi: «Ɓam ume ɗum
haaynii maa? Mi faaminte
maanaa cuuɗiika dow debbo
on e bisaa ŋa o waɗɗii,
gooduŋa ko'e jeeɗiɗi e galalɗi
sappo.
8 Bisaa ŋa ji'uɗaa, ŋa
na'onno, amma jooni, ŋa
walaa. Ŋa wurtoyto diga
e gayka lugguka, ŋa yaha
halkoygo. Inɗe himɓe duu-
niyaaru woɓɓe winnaaka e
dewtere yonki diga fuɗɗoode
duuniyaaru. Ɓe kaayɗinto to
ɓe ji'ii ŋa, gam ŋa na'onno,
go ŋa walaa kade, amma ŋa
wittitoyto.
9 Haani neɗɗo heɓa annal e
faamu. Ko'e jeeɗiɗi ɗen laati
nun baalle jeeɗiɗi ɗe debbo
jooɗii dow mum. Kanje woni
laamiiɓe jeeɗiɗo:
10 joyo yanii, jeego'aɓo
nun laamii jooni, jeeɗiɗaɓo
waray taw. Amma to o warii
wakkati seɗɗa o laamotoo.
11 Bisaa gonunooŋa go
ŋa walaa, laatii laamiiɗo
jeetataɓo. Ŋaa laatii bo gooto

der jeeɗiɗo, go ŋaa yaha halkoygo.

12 Galaldi sappo ɗi ji'uɗaa, laatii laamiiɓe sappo ɓe keɓay laamaare taw. Amma ɓe keɓan baawɗe laamaago e bisaa yanne woore tan.

13 Ɓe fu, huune gootum ɓe tiitii, ɓe kokka bisaa semme maɓɓe, e baawɗe maɓɓe.

14 Ɓe kaɓan e Jawgiyel, amma ŋel jaaloto ɓe, gam kanŋel laatii Joomiraawo joomiraaɓe, e Laamiiɗo laamiiɓe. Wonduɓe e maggel, laatiiɓe noddaaɓe, e suɓaaɓe, e hoolaaɓe, jaalodinto e maggel.»

15 Malaykaajo on wi'immi kade: «Diyeele ɗe ji'uɗaa kaaruwaajo on e jooɗii dow mum, woni himɓe, e jama'aaje, e leyɗeele, e ɗelle.

16 Galaldi sappo ɗi ji'uɗa, kanji e bisaa, wanyan kaaruwaajo on, ɓorta mo, acca mo funtu. Ɓe yakkan tew makko, ɓe paɗɗa mo e yiite.

17 Gam Alla wattii der ɓerɗe maɓɓe ɓe gaɗa ko o resi. Ɓe gaɗa hunnuko wooto, ɓe kokka bisaa laamu maɓɓe, faa de ko Alla bati fu hebbi.

18 Debbo mo ji'uɗaa, kanko laatii wannŋarde mawne, laamaniine laamiiɓe duuniyaaru.»

18

Kalkol Babiila

1 Ɓaawo majjum, ji'umi malaykaajo gom kade e jippoo diga dow kammu. Oo woodi baawɗe mawɗe, tedduŋal makko yayni e duuniyaaru fu.

2 O batii e daane towne, o wi'i: «Ne yanii! Babiila wannŋarde mawne yanii! Ne laatike wonorde ginnaaji, e suuɗorde ruuhuuji coɓuɗi, e suuɗorde pooli coɓuɗi, e elliniiɗi fu!

3 Gam leyɗeele fu buusii e jaram kaaruwaaku mayre. Laamiiɓe duuniyaaru jeenii e mayre, tenkuuɓe duuniyaaru heɓii jawdi diga goonnan mayre mawɗam.»

4 Den nanumi daane wonne diga kammu, e wi'a: «Burtee e mayre, onon himɓe am! Gam to on kawtee e hakkeeji mayre, gam to boneeji mayre heɓu on.

5 Gam hakkeeji mayre yowontirii faa yottii dow kammu, Alla bo siwtorii gaɗu mayre kalluŋu.

6 Gaɗanee ne hande no ne waɗani on. Joɓitee ne ko ne waɗani on de ɗiɗi. Jarirgel ŋel ne laawirani on jaram, laawiranee ne e maggel, semme majjam ɓura de ɗiɗi!

7 Ɗuuɗinanee ne toora e bojji jaka no ne teddiniri hoore mayre, e no ne wuuriri der goonnan. Gam nee wi'a der ɓerne mayre: "Min laamiiɗo debbo nun, mi gowniijo bane, mi annataa bojji maayde abada!"

8 Gam majjum, der nyalaane woore boneeji ɗii ɗo waranan ne: maayde, e bojji, e rafo, ne jaɓan du yiite, gam Alla Joomiraawo kiitotoodo ne, laati nun mo baawɗe.»

Bojji dow Babiila

9 Laamiiɓe duuniyaaru
hawtuɓe e mayre der jeenu
e goonnan mayre wullan,
simoo to yi'i curki bulol yiite
mayre.
10 Ɓe daroto woɗɗi, gam ɓe
kulan kiita mayre heɓa ɓe. Ɓe
bi'an: «Kayto! Kayto! Babi-
ila, wanŋarde mawne, Babiila
wanŋarde semmenteere, der
yanne woore tan, kiitaɗaa!»
11 Tenkuuɓe duuniyaaru
wullan, simoo gam mayre,
gam goɗɗo soodataa kade
gineeji maɓɓe.
12 Kanŋeeri, e cardi, e
kaaye dime, e colle, e gude
ɗiggudе, e gude boɗeeje, e
boɗeeje coy, e leɗɗe luut-
tooje, e huune feere feere
gaɗiraaɗum nyiiye nyiibi,
e huune gaɗiraaɗum leɗɗe
caadiiɗe, e janni boɗeeri,
e janni ɓaleeri, e hayre
wi'eteeni marba,
13 e koɓitaaje leɗɗe
bi'eteeɗe kanel, e li'anji,
e wardi, e miira, e wardi
buuɗeteeɗum, e innabojam,
e nebbam, e conni, e alka-
maari, e na'i, e baali, e pucci,
e laanaaji pucci, e maccuɓe, e
yonkiiji himɓe.
14 Tenkuuɓe wi'an
wanŋarde nen: «Ko cu-
uninoɗaa heɓugo fu woɗɗike
ma. Jawdi maa, e ko woodi
fu majjii, a heɓitintaako ɗum
abada.»
15 Tenkuuɓe heɓuɓe jawdi
e mayre, daroto woɗɗi, gam
kulol kiita mayre. Ɓe bullan,
ɓe cimoo,
16 ɓee bi'a: «Kayto! Kayto!
Wanŋarde mawne, nee ɗo ju-
rortono gude ɗiggudе e gude
boɗeeje, e boɗeeje coy. Nee
ɗo jurortono kanŋeeri e kaaye
dime, e colle!
17 Jawdi nii fu halkii der
yanne woore!»
Ɓoylooɓe laanaaje diyam
mawɗe, e yahooɓe toy fu
der majje, e gollotooɓe der
majje, e suuɓotooɓe liyyi,
darii woɗɗi.
18 No ɓe ji'i curki bulol
mayre yiite, ɓe kalɓi, ɓe
bi'i: «Wanŋarde gom walaa
fotidinnoone e wanŋarde nee
ɗo!»
19 Ɓe darii, ɓee baanja leydi
dow ko'e maɓɓe, ɓee bulla,
ɓee cimoo. Ɓerɗe maɓɓe
e biisii, ɓee bi'a: «Kayto!
Kayto! Wanŋarde mawne,
ne goonnan mum hokki
wooduɓe laanaaje diyam fu
jawdi, der yanne woore tan,
ne halkii!
20 Kammu, seya gam kalkol
mayre! Onon himɓe Alla
e lilaaɓe, e annabiiɓe, ceyee
onon bo! Gam Alla hiitake ne
ko ne waɗani on!»
21 Den malaykaajo sem-
menteejo gom etti hayre
mawne nandune e namarde,
faɗɗi ne der maayo, wi'i:
«Ninnii nun Babiila, wanŋarde
mawne faɗɗirtee e semme,
ne yi'ataake kade faa abada!
22 Daane fiyooɓe moolooji,
e yimooɓe, e fuurooɓe al-
gaytaaji, e fuurooɓe galalɗi
nanataake kade der maa
abada! Waɗooɓe golle juuɗe
feere feere yi'ataake kade
der maa. Rimmo namarde
nanataake kade der maa.
23 Jayŋol fitilla yaynataa
der maa. Daane jommanjo
gorko e jommanjo debbo

nanataake kade der maa. Gam tenkuuɓe maa laatinoo mawɓe der leydi. A jammike leyɗeele ɗuuɗɗe e dobo dobooje maa.

24 Yiiyam annabiiɓe e yiiyam himɓe Alla, e ɗam waraaɓe der duuniyaaru tawaama der maa.»

19

Jimi jaalorgal dow kammu

1 Ɓaawo majjum, nanumi daane towne hande daane jama'aare ɗuunne dow kammu, e wi'a: «Aleluya*! Kisidam, e tedduŋal, e baawɗe laatanii Alla meeɗen.

2 Kiitaaji makko e laatii gooŋaaji, ɗii poonnitii! O hiitake kaaruwaajo mawɗo biisuɗo duuniyaaru e kaaruwaaku mum. Alla hiitake mo gam o reyyitii yiiyam gollantooɓe ɗum.»

3 Ɓe bi'i de ɗiɗawre: «Aleluya! Curki bulol wanŋarde nen e eenca dow faa abada!»

4 Dottiiɓe laso e nayo, e tagaaɗum nayum yonkintejum ɗum, jiccii sujidani Alla jooɗiiɗo dow kittaal laamu, e wi'a: «Aami! Aleluya!»

Ɓangal Jawgiyel

5 Daane yiwi diga kittaal laamu, e wi'a: «Jettee Alla meeɗen, onon gollantooɓe mo fu, onon hulɓe mo, mawɓe e petton!»

6 Den nanumi hande daane jama'aare ɗuunne, e hande rimmo diyam ɗuuɗɗam, e kade hande riggaaŋo manŋo, e wi'a: «Aleluya! Alla Joomiraawo meeɗen, mo baawɗe, laamake.

7 En ceyee, belbelten, teddinen mo, gam ɓangal Jawgiyel yottake. Ɗaɓɓaaɗo maggel siriyake.

8 O hokkaama o ɓornoo kolte ɗiggudɗe, jalbooje, laaɓuɗe.» Kolte ɗen laatii hande gaɗu himɓe Alla geetu.

9 Malaykaajo wi'immi: «Winnu: "Barke woodani noddinaaɓe nyaamɗe teegal Jawgiyel!"» O wi'immi kade: «Haala Alla gooŋaha ka o bati nun ɗon.»

10 Jicciimi ley koyɗe makko, gam mi sujidana mo, amma o wi'immi: «Taa waɗu ɗum! Min bo, mi gollantooɗo Alla nun hande maa, e hande banniraaɓe maa jogiiɓe seedaaku Yeesu. Sujidan Alla!» Gooŋa ka Yeesu holliti, kanka nun hokki annabiiɓe haala ka ɓe bati dow makko.

Almasiihu waran hiitoo bisaa

11 Ɓaawo majjum ji'umi kammu maɓɓitii. Den ji'umi puccu danewol. Baɗɗiiɗo ŋol, e wi'ee Kooliniiɗo, e Gooŋaajo. Gooŋa o hiitortoo, kanka o haɓirta bo konu.

12 Gite makko e wa'i hande ɗenŋal yiite. Oo mellii meetali laamu ɗuuɗɗi. Inne e winna dow makko, goɗɗo annaa ne, to hinaa kanko.

13 Oo ɓornii toggoore cownaane der yiiyam, inne makko woni: «Haala Alla.»

14 Konunkeeɓe ɓe dow kammu e tokkini mo. Ɓee baɗɗii pucci daneeji, ɓee

* **19:1** Aleluya laati nun haala Iburaninkeere, waato «Jettee Joomiraawo»

ɓornii kolte daneeje ɗiggude,
laaɓude.
15 Kaafahi belki e wurtoo
diga e hunnuko makko.
Kanki o jaalortoo himɓe.
O laamoranto ɓe e sawru
janni. O ɓiddan innabooje der
ɓiddirde mone Alla mawne,
laatiido mo baawde.
16 Inne gom e winnaa
dow toggoore makko, e dow
asaaŋal makko: «Laamiido
laamiiɓe, e Joomiraawo
joomiraaɓe.»
17 Den ji'umi malaykaajo
gom e darii dow naaŋe. O
batii e daane towne, o wi'i
pooli piirooji dow hennu fu:
«Garee kawritee gam juulde
Alla wadi.
18 On yakkan tew laamiiɓe,
e hooreeɓe soogeeji, e ɓannu
semmenteeɓe, e tew pucci, e
waddiiɓe di, e ɓannu himɓe
fu: rimɓe e maccuɓe, mawɓe
e petton!»
19 Den ji'umi bisaa e
laamiiɓe duuniyaaru, e ko-
nunkeeɓe mum. Ɓe kawritii
gam ɓe kaɓida e baddiido
puccu on, e konunkeeɓe
mum.
20 Bisaa ŋan nanŋaa
maɓɓaa, kanŋa e annabiijo
pewoowo gadunoodo haay-
naareeji yeeso magga. E
haaynaareeji din o jammori-
inoo wooduɓe maane bisaa,
e sujidanooɓe foto magga.
Ɓe fu didо, ɓe paddaa e yonki
der maayo yiite kuɓɓoowe, e
kibiriita.
21 Horiiɓe waraa e kaafahi
burtotooki e hunnuko
baddiido puccu on. Pooli wari
yakki ɓalli maɓɓe, faa di kaari.

20

Laamaare duuɓi ujuneere

1 Ɓaawo majjum, ji'umi
malaykaajo gom e jippoo
diga dow kammu. Oo
jogii callalluwol manŋol, e
maɓɓitirgel gayka lugguka.
2 O nanŋi kuuŋa, boddi
nayeeri, bi'eteeni Ibiliisa e
Seydan, o haɓɓi ŋa faa duuɓi
ujuneere.
3 O watti ŋa der gayka
lugguka, o maɓɓi, o fedi. Den
o takki takkanne dow makka,
gam to o jammoo leydeele
kade faa duuɓi ujuneere
hebba. Ɓaawo majjum, o
maɓɓitinte wakkati seddа.
4 Den ji'umi kittaaje laamu
e joodiiɓe dow majje. Ɓe
kokkaama baawde hiitaago.
Den ji'umi yonkiiji ɓe ko'e
mum wudditaa gam ɓe
ceedanike Yeesu, e gam
ɓe baajike haala Alla. Ɓe
cujidanaay bo bisaa, e foto
mum. Ɓe keɓay maane
dow tiide, dum bo e juude
maɓɓe. Ɓe pintii, ɓe laamodii
e Almasiihu duuɓi ujuneere.
5 Maayɓe horiiɓe fintay faa
duuɓi ujuneere hebbi. Kan-
jum woni pintol aranol.
6 Barke e cenaaki woodani
wonuɓe der pintol aranol!
Maayde didawre woodaa
baawde dow maɓɓe. Ɓe
laatanto Alla e Almasiihu
Limaamiiɓe, ɓe laamodoo e
makko duuɓi ujuneere.

Seydan jaalaama

7 To duuɓi ujuneere heb-
bii, Seydan yoofete, wurtoo e
kasu mum.
8 O jammoto leydeele
gonude der gooraaje duu-
niyaaru naay, waato Gog,

e Magog. O hawritan ɗe
gam konu, ɗe ɗuuɗan hande
jaaneeri maayo.
9 Ɓe cankitii der duu-
niyaaru fu, ɓe piiltitii himɓe
Alla, e wanŋarde jiɗaane.
Amma yiite jippii diga
kammu, halki ɓe.
10 Seyɗan jammotooɗo ɓe,
faɗɗaa der maayo yiite e
kibiriita, to bisaa e annabiijo
pewoowo woni. Ɗon nun ɓe
toorotoo jemma e nyalooma,
faa abada.

Nyalaane darŋal

11 Ɓaawo majjum, ji'umi kit-
taal laamu manŋal daneyal, e
jooɗiiɗo dow maggal. Leydi
e kammu doggi yeeso makko,
yi'aaka kade.
12 Mi yi'ii maayɓe, mawɓe
e petton e darii yeeso kittaal
laamu. Dewte maɓɓitaa. Den
dewtere wonne maɓɓitaa,
kayre woni dewtere yonki.
Maayɓe hiitaa hande no
winniraa der dewte, moy fu
jaka golle mum.
13 Maayo tuuti maayɓe
mum. Maayde e joonne
maayɓe bo tuuti maayɓe
mum. Den moy maɓɓe fu,
hiitaa deydey golle mum.
14 Maayde, e joonne
maayɓe wattaa der maayo
yiite. Maayo yiite ŋon woni
maayde ɗiɗawre.
15 Neɗɗo mo inne mum
winnaaka der dewtere yonki,
faɗɗaama der maayo yiite.

21

Kammu kesu e leydi keyri

1 Ɓaawo majjum, ji'umi
kammu kesu e leydi keyri,
kammu aranu e leydi aran-
deeri majjitii, maayo bo
walaa.
2 Ji'umi wanŋarde ceniine,
waato Urusaliima kesol e jip-
poo diga dow kammu, diga
to Alla. Ŋol siriyake hande
debbo ciriyiiɗo fotta e gorum.
3 Mi nanii daane towne
diga to kittaal laamu, e wi'a:
«Jooɗorde Alla caka himɓe
nani, o wonoto e maɓɓe, ɓe
laatoo himɓe makko, Alla e
hoore mum wondan e maɓɓe.
4 O moytan gondi gite
maɓɓe fu. Maayde, e bojji, e
toora wonataako kade, gam
kujje arandeeje fu yawtii.»
5 Jooɗiiɗo dow kittaal
laamu wi'i: «Mi waɗan
huune fu laatoo kesum!»
O wi'i: «Winnu haalaaji ɗii,
gam ɗi laati nun gooŋaaji,
kooliniiɗi.»
6 O wi'immi kade, «Huune fu
hebbii! Min woni arano, min
woni sakitiineejo, min woni
fuɗɗoode, e heennyitirde.
Ɗonɗaaɗo fu, mi hokkan ɗum
diyam yonki, o yoɓataa.
7 Jaaliiɗo heɓan huune ɗum
fu, mi laatoto Alla makko, o
laatoo ɓiɗɗo am.
8 Amma hulhulɓe, e ɓe
walaa goondinki, e soɓuɓe, e
warooɓe himɓe, e jeenooɓe,
e waɗooɓe dobo dobooje, e
saafooɓe tooruuje, e fewooɓe
fu, maayo yiite kuɓɓoowe
e kibiriita nun woni geɗu
maɓɓe. Kanjum woni
maayde ɗiɗawre.»

Urusaliima kesol

9 Ɓaawo majjum, gooto
der malaykaaɓe jeeɗiɗo jogi-
inooɓe jarirkon jeeɗiɗon keb-
bukon boneeji jeeɗiɗi caki-

tiidi, wari, baddimmi wi'i: «War mi hollee jommanjo debbo, debbo Jawgiyel.»

10 Den keewumi Ruuhu, go malaykaajo on yaarimmi dow waanne mawne towne. O hollimmi Urusaliima, wanŋarde seniine yiwi diga dow kammu to Alla, e jippo.

11 Tedduŋal Alla e woni der mayre. Nee jalba hande hayre rimre, e hande hayre wi'eteene yaspa, laaɓune hande daanorgal.

12 Birniwol manŋol, towuŋol e fiiltitii wanŋarde nen. Nee woodi dammuɗe sappo e ɗiɗi, dammugal fu e woodi malaykaajo. Inɗe lenyi ɓiɓɓe Isira'iila sappo e ɗiɗi, e winnii dow dammuɗe ɗen.

13 Dammuɗe tati e woni far lettugal, tati far soɓɓiire, tati far hoore fuɗo, tati bo far gorgal.

14 Birniwol wanŋarde nen e woodi kaaye daɗɗa sappo e ɗiɗi. Inɗe lilaaɓe Jawgiyel sappo e ɗiɗo, e winnii e majje.

15 Malaykaajo baddannooɗo am e jogii yommal poonnirgal, ŋal kanŋeeri, gam o foonnira wanŋarde, e dammuɗe mayre e birniwol mayre.

16 Becce mayre naay fu e foti, juutugo e yaajugo fu e foti. Malaykaajo foonni wanŋarde nen e poonnirɗum mum. Juutugo mayre waɗii kilomeeta ujune ɗiɗi e keme ɗiɗi (2200), non bo yaajugo e towugo mayre foti.

17 O foonni bo birniwol mayre, ŋol waɗi kuule hemure e lasoy ɗiɗi e naay, (144) jaka poonnol himɓe.

18 Birniwol ŋol, hayre yaspa nun mahiraa. Wanŋarde nen bo mahiraa e kanŋeeri laaɓuni, e jalba hande daanorgal laaɓuŋal.

19 Wanŋarde nen daɗɗa bombooru mum moyyiniraama e kaaye dime feere feere. Arandeere, Yaspa, ɗiɗawre, safiir, tatawre, agate, nayawre, emerooda,

20 joyawre, sardoniisi, jeego'awre, sarduwan, jeeɗiɗawre, kirisoliti, jeetatawre, haako haakoore, jeenayawre, topas, sappo'awre, kirisoparas, sappo e go'awre, yasente, sappo e ɗiɗawre, ametis.

21 Dammuɗe sappo e ɗiɗi ɗen waɗiraama e sokiyaaje daneeje sappo e ɗiɗi. Dammugal fu waɗiraa sokiyaare woore. Jayri wanŋarde nen waɗira e kanŋeeri laaɓuni, jalboori hande daanorgal laaɓuŋal.

22 Mi yi'ay suudu Alla der wanŋarde nen, gam Joomiraawo Alla mo baawɗe, e Jawgiyel nun laatii suudu Alla mayre.

23 Wanŋarde nen bukaaka naaŋe, naa bo lewru yaynana ɗum, gam tedduŋal Alla yaynanta ne, Jawgiyel laatii fitilla mayre.

24 Leyɗeele fu yahan der jayŋol mayre, laamiiɓe duuniyaaru waddan jawdi mum der mayre.

25 Dammuɗe mayre maɓɓataako nyalooma, gam jemma walaa der mayre.

26 Ɓe gaddan jawdi e tedduŋal leyɗeele der mayre.
27 Ko soɓi fu naatataa der mayre. Gaɗoowo ko sentinii, e pewoowo naatataa ton. Amma naatooɓe ton woni, ɓe inɗe mum winnaa der dewtere yonki, ne Jawgiyel.

22

1 Ɓaawo majjum, malaykaajo hollimmi maayo diyam yonki. Diyam ɗam e laaɓi hande daanorgal. Maayo ŋon e yiwa diga kittaal laamu Alla, e Jawgiyel.
2 Diyam maayo ŋon e ila caka jayri wanŋarde nen. Leggal kokkoowal yonki e tawaa fonŋo maggo ɗiɗi fu. Leggal ŋal e rima ɓikkol de sappo e ɗiɗi der duuɓol, waato de woore der lewru fu. Haako maggal e laatii lekki nyawtoohi himɓe.
3 Naaloore tawataake kade der siire nen.
Kittaal laamu Alla e Jawgiyel wonoto der mayre, jaggiiɓe makko sujidanan mo.
4 Ɓe ji'an yeeso makko, inne makko winnete e tiiɗe maɓɓe.
5 Jemma walaa ton kade, ɓe kaajataake jayŋol fitilla, e jayŋol naaŋe, gam Joomiraawo Alla laatoto jayŋol maɓɓe. Ɓe laamoto faa abada.

Gartol Yeesu

6 Malaykaajo on wi'immi: «Haalaaji ɗii ɗo e laatii gooŋa, ɗii laatii kooliniiɗi bo. Alla Joomiraawo gattuɗo haala mum der annabiiɓe, lili malaykaajo mum gam o holla jeyaaɓe makko ko waroyta, ɓooyataa.»
7 Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara ɓooyataa!» Barke laatani ɗowtaniiɗo ko woni der dewtere annabaaku nee ɗo.
8 Min, Yuhaana, min nani kujje ɗee, yi'i ɗe. Ɓaawo no nanumi, ji'umi ɗe, jicciimi yeeso malaykaajo kolluɗo am ɗe, gam mi sujidana mo.
9 Amma o wi'immi: «Taa waɗu ɗum, min bo, mi laati nun jaggiiɗo hande maa, e banniraaɓe maa annabiiɓe, e ɗowtaniiɓe haalaaji gonuɗi der dewtere nee ɗo. Sujidan Alla!»
10 O wi'immi kade: «Taa suuɗu haalaaji annabaaku gonuɗi der dewtere nee ɗo, gam wakkati ɓadake.
11 Gaɗoowo ko halli, tokkoo waɗugo ko halli. Coɓuɗo, tokka waɗugo ko soɓi. Poonnitiiɗo, tokkoo waɗugo ko foonnitii. Ceniiɗo, tokkoo wonaago der senaare!»
12 Yeesu wi'i: «Kettinee, mii wara, ɓooyataa. Mi waddan barjaari gam mi warjoo moy fu deydey golle mum.
13 Min woni arano e sakitineejo, min woni fuɗɗoode e heennyitirde.»
14 Barke laatanii loonnuɓe toggooje mum gam ɓe baawa ko nyaami ɓiɓɓe leggal yonki, ɓe naatira bo wanŋarde diga e dammuɗe!
15 Amma laatiiɓe dawaaɗi, e waɗooɓe dobo dobooje, e jeenooɓe, e warooɓe himɓe, e saafooɓe tooruuje, e yiɗuɓe fewre go e fewa fu, wonoto yaasi.
16 Min Yeesu, mi lilii malaykaajo am, o seedoo kujje ɗe der eklesiyaaji. Min

woni mo lenyol Dawda, e taaniiko, min woni hoodere fajiri jalboore!

17 Ruuhu e jommanjo debbo darii e wi'a: «War!» Nanuɗo fu sey wi'a: «War!»

Ɗonɗaaɗo fu, wara. Jiɗuɗo diyam yonki fu, jaɓa ɗam, yoɓataa!

18 Min, Yuhaana, mii bata moy fu, nanuɗo haala annabaaku gonuka der dewtere nee ɗo hakkila. To goɗɗo ɓeydii goɗɗum dow kujje ɗee, Alla ɓeydanan joomum boneeji batanaaɗi der mayre.

19 To goɗɗo ɓuytii goɗɗum der haalaaji dewtere annabaaku ne, Alla suttan geɗu joomum e leggal yonki, e diga wanŋarde seniine, ko batanaa der dewtere ne.

20 Ceediiɗo kujje ɗee wi'i: «E gooŋa, mii wara, ɓooyataa!» Aami! War Yeesu Joomiraawo!

21 Moyyere Joomiraawo meeɗen Yeesu wonda e mooɗon on fu!